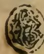

14
22 P
15M

Expositio dñi Egidij Romani in Ar-
tem ueterem:videlicet In vniuersa
libus:Predicamentis:Post
predicamētis:Sex princi
piis ⁊ Periermenias.

Ioãnes Campagna Pedemontanus: Artium doctor: Magnifico iuueni Marcoantonio Contareno Caroli filio. S.D.

Loriæ nomen nec deos recuſaſſe Plato teſtatur Marceantoni Magnifice: quũ ignauos uel plurimum ſentiat eos: qui nullam ſubſequẽtis tẽporis curam habeant: quiue nihil curent: quæ ſit de ipſis futura opinio: contra uero probatiſſimos eſſe dixit: qui in futuris ſæculis bene de ſe loquentes homines audiant: quod etiã quottidiana lectio nobis teſtatum reliquit: quũ tot ſummorum uirorum laudes obici ſoleãt: qui tñ elaborãdo enixi ſunt: ut aliqd ad poſteros relinquãt: a qbus & laus & uita celebret. In quo numero facile Aegidium Romanũ inter latinos recẽſebimus: modo ſcriptorum copiam & quidem [illegible] quæ nobis aſſidue ſuggerit: ut cõtemplemur: cuius doctrinam: ſummumq; ingenium: ac pene diuinum ſatis mirari nemo poterit: tanta peritiæ maieſtas inde deprehẽditur: ut nõ tñ latinis & noſtratibus expoſitoribus cõferri poſſit: ſed mirabili rerum cognitione græcos oẽs iure merito equare uideatur: Hocq; præſertim hæreditariũ opus atteſtatur: quod in ueterem Ariſtotelis logicam lucubratiſſime cõpoſuit. quod ſi quandoq; (quũ dabitur otium) examinaueris: autorem eum iudicabis: quem fundatiſſimum poſteritas nũcupauit. Vidimus uniuerſum opus: in quo dempſimus: quod ſcriptorum incuria fuerat deprauatum: quædam mãcha ac negligentia ſublata appoſuimus: Multa quoq; ordinauimus: in quo legendo meum ſtudium explere nõ poteram. Quod cum laudatiſſimũ ſit: ne laudes ulla ex parte deeſſe poſſint/ tuo nomini dicaui: cuius opera ac doctrina: ſummiſq; uirtutibus illuſtretur: teq; autore tutius ſibi & honos: & laus merita decernat. Satiſfecero præterea incredibili deſiderio: ut quum de me tanto tẽpore benemeritus ſis (quod omnes uel plane norunt) hoc labore pro te meo: intelligas ꝙ nulla unq̃ tuorum erga me meritorũ delebit obliuio: & quod nullo unq̃ tẽpore ſatiſfieri poterit: id uelim exiſtimes in animo nobis adeo fixum eſſe: ut tãdiu me tibi debere intelligã: quãdiu uitæ pars ulla ſupereſſe poterit. Vale. Ioãnemq; tuum (quod facis) foueas: ac ſuſcipias plurimum rogo.

Ioãnes Petrus Feretrius Rhauẽnas pro Cãpagna ſuo ad. M. A. Cõtarenum.

Aegide fulgenti egreditur [illegible] utilantior aſtris
  Aegidius: ſeruans cum g[illegible]tate fidem.
Cor acuit: mentem: ingenium ſale: lance gubernat:
  Præſens philoſophis eſt medicina bonis.
Hic hic non deſunt: Academia quæq; remordet.
  Hic Stagyritei Chromata Ariſtotelis:
Campagnæ officio debent tua ſæcula Marce:
  Debent & genio poſteriora ſacro.
Producent tetricæ longiſſima ſtamina uitæ:
  Liber & a ſtygiis fluctibus unus erit:
Leniet implicitas ſtudiorum pectore curas:
  Sedulus anguſto calle docebit iter.
Sic uiues felix animi ambitione remota:
  Suauia cælicolis ocia tutus ages.

¶EXPOSITIO DOMINI EGIDII ROMANI SVPER ARTEM VETEREM.

Jcut dicit Phi-
losophus in Primo de aia. In-
tellect' noster priuat' est quolibet
intelligibili in actu: sed est in po-
tētia passiua ad intelligēduz q̄libet
itelligibile. Et hoc pōt sic de-
clarari. Nam intellect' nr̄ per idif-
ferētiam se habet ad q̄libet intelligibile: ⁊ neutruz
sibi determinat. Quare: q2 qua rōne vnum determi
nat: eadez rōne oia alia: q̄d est impossibile. Patet er-
go q̄ intellect' priuat' quolibet intelligibili actu. sed
lz priuet' actu: est tñ in potētia passiua ad intelligēdū
q̄libet intelligibile: ut patet per ipsum Phm 3° de
aia. dicētem: q̄ aia in prima sui creatione est tanq̄ ta
bula rasa: in qua nihil est depictuz. Uñ sicut tabula
rasa depingit': ⁊ est in potētia ad recipiēdam quāli-
bet picturam: ita intellect' nr̄ est in potētia passiua ad
intelligēdum q̄libet intelligibile: ⁊ sic est prima p-
positio declarata. ¶ Nō accipio aliam ppositionē
datam ab eodem 3° de aia dicētem: q̄ frustra est po
tētia: nisi reducat' ad actum. ¶ Tertio accipio aliā
ppositionem. s. q̄ potētia passiua nō uadit de se ad
actum. Istud dicit phs. 9. meta^{ce} ubi dicit: q̄ mate-
ria est pricipiū trāsmutationis ab alio: videlicet ab
agēte. Silr̄ patet per phm p̄ methcoroz. ubi dicit
q̄ terra ⁊ vnūquodq̄ elemētoz est in potētia ad for
mam alteri' elemēti: que potētia nō reducit' ad actū
nisi in v̄tute corpis celestis agētis trāsmutationem
in istis corpib' inferiorib'. Et sic patet q̄ potētia pas
siua de se nō uadit ad actum. ¶ Nō arguo ex istis
ppositionib' declaratis. Intellect' nr̄ est in potētia ad
intelligēdum quodlibet intelligibile: ut dicit prima
ppositio: sed frustra est potētia que non reducit' ad
actum: ut dicit scd̄a ppositio: ideo oportet q̄ redu-
cat' ad actū: sed per se nō pōt reduci (ut dicit tertia p
positio.) ergo est dare aliq̄d agēs quo mediāte ista
potentia reducat' ad actū. Istud autē agēs est Deus
gl'iosissim' ⁊ sublimis: qui est act' purus: cui non est
admixtū aliq̄d nō purum: ⁊ q̄ ipse sit illud quo me-
diāte intellect' sit actu itelligēs: patet. Nā itellect' nr̄
itelligit per phātasmata: ut patet 3° de aia. Phātas-
ma aūt app̄hēdit' per sensum cōem: ⁊ sensus cois p
sensum particularē: sensus pticularis per res extra
multiplicātes suas spēs usq̄ ad sensus. Et iō cū esse
ipsarum rerū depēdeat ab ipso Deo tanq̄ a primo
⁊ principali p̄ncipio: per q̄d oia sunt pducta: ab eo
dem poterūt intelligi ⁊ cognosci: q̄d patet per phm
2° meta^{ce}. dicētem. sicut se hēt res ad eē: ita ad intelli
gi ⁊ cognosci. Et iō cū ipsa p̄ma causa sit illud quo
mediāte intellect' fit actu intelligēs: ad ipsuz in meo
principio recurrere dignū duxi: ut ipse per suaz bo
nitatem: ineffabilēq̄ pietatē ⁊ infinitā potētiaz meo
adsit principio: ⁊ pcessum dirigat in medio: ⁊ ad fi-
nem icepti opis laudabiliter me pducat. Nam sicut
dicitur 9° meta^{ce}. ipse est quo oia indigēt: ipse tamē
nullo idiget. Uñ dicit Plato in Thimeo: Si in par-
uis ⁊ minimis dei auxilio indigem': multo forti' in
magnis ⁊ arduis: cui' auxiliū inuocem'. Ipse enī est
causa oium nō causata: Dux sapiētissim': incōprehē
sibilis ⁊ eternus: qui oia ex nihilo creauit. q2 in eius
enarratione deficiūt oēs lingue (ut dicit Auctor de
causis) ideo de ei' laudib' timēs deficere supsedeo
quo ad pñs. ¶ Uiso ergo q̄ pria causa sit illud quo
mediāte itellect' nr̄ fit actu intelligēs: mō de ipso fi-
ne per quem sciētia est appetibilis aliq̄d videamus.
¶ Est enim vn' finis principalis. s. perfectio intelle-
ct' tam speculatiui q̄ practici. Speculatiui per scien
tias speculatiuas. Practici per morales. ¶ Sūt aūt
alij fines itermedij in acq̄sitione sciētie: q̄ sunt tres
s. euitatio seruitutis: adeptio dn̄atiōis: ⁊ acq̄sitio di-
lectionis dei. De primis duob' dicit Phs in politi-
cis q̄ hoies intellectu vigētes: sunt alioz nāliter do
mini ⁊ rectores. Hoies aūt robusti corpe ⁊ itellectu
deficiētes alioz dicunt' nāliter esse serui. Uñ dicit ēt
Ptholome' in cētilogo: q̄ aia sapiēs dn̄abit' astris.
De 3° dicit Phs in 10° ethicoz. q̄ hoies bn̄ dispositi
per intellectum sunt deo amatissimi: isti tres sunt fi-
nes intermedij. Sed finis (ut dictū est) principalis
est pfectio intellect'. Uñ sicut dicit Phs. 16° de aiali-
bus. hō qui est aial regni ⁊ honoris cupidus in pri-
ma sui creatiōe: duplici est opp̄ssus impfectione. s. a
parte aie: ⁊ quātum ad hāc pficit' sciētijs liberalib'.
⁊ a parte corpis: ⁊ quātuz ad hāc pficit' per sciētias
mechanicas. Et sicut isti sunt fines per quos est ipsa
sciētia appetibilis: ita per oppositum sunt q̄dedaz
nos retrahētia ab introitu sciētie. Et impedimenta
sunt principalr̄ tria. ¶ Primum est inordinat' appe
titus mūdanoz. Uñ hoies qui delectant' mūdanis
sordib' excecati: istam pfectionē acq̄rere nequeunt.
Uñ legit' de Socrate q̄ pieceit merces in mare ne ap
petit' inordinat' mūdanoz impediret acq̄sitionem
hui' pfectiōis. Uñ Arist. sup cētilo quiū Ptholomei
inq̄t: Propter solicitudinē mūdanoz retrahit' aia a
multoz futuroz cognitiōe. ¶ Scd̄z retrahēs est fm
Auerroim: qui dicit q̄ hoies studētes in disciplinis
phie credunt eē melācholici ⁊ phātastici ab hoib'
prātum. Et tales dicūtur inimici artis: de qb' dr̄ in
10° ethicoz. q̄ ars nō hēt inimicum nisi ignorātem.
Et ideo qn̄ sic cōtēnunt: istam pfectionē despiciūt.
Sed cōtra istos inuehit' cōmētator Auerrois dicēs
Ue uobis brutales hoies: qui cōputati estis in nu
mero bestiarū seruiētes huiuti reciproca. Exceptis
q̄busdā viris uenerādis: qui phie studio adheserūt
¶ Tertium retrahēs est difficultas sciētie. nam ipsi
oē illud: q̄d est difficile impossibile reputāt: q̄d est
falsuz. Et ideo timētes q̄ nō possunt pficere hoc di-
mittūt. ¶ His visis ad aliqualē sciētie cognitionem
[illegible]amus. ¶ Primo est sciēdum (ut dicit Boetius
in cōmēto sup libro p̄dicamētoz) q̄ vnūq̄dq̄ incō
plexū duplici via cognoscit'. s. diffinitiua ⁊ diuisiua.
Et ideo cum phia sit q̄dam incōplexū pōt cogno
sci hac duplici via. s. diffinitiua ⁊ diuisiua. Primo er
go de ei' diffinitionib' aliq̄d videam'. ¶ Diffinitio
nes aūt eius quedā sunt ponentes altera noia: que
nō sunt pprie diffinitiones: sed dicunt' ethimolo-
gie: quedā alie sunt diffinitiōes. ¶ Sed nota q̄ dif-
finitio aliqñ dat' sub noie sciētie: aliqñ sub noie sa-
piētie: aliqñ sub nomie phie: aliqñ sub noie faculta
tis: aliqñ noie methodi: ⁊ aliqñ sub no[illegible]artis: ali
quādo sub noie doctrine: aliqñ sub no[illegible]disciplinę
Sub noie phie ergo describit' sic: Phia est amor sa-
piētie: dicta a philos: quod est amor: ⁊ sophia sapiē
tia: quasi amor sapiētie. Aliter sic: Phia est amor cor
rigēde mētis. Aliter sic diffinit' ab Isidoro: Phia est
diuinarum. humanarūq̄ rerū certa cognitio cū stu-
dio fm ordinē bn̄ viuēdi cōiuncta. Aliter diffinitur
ab Isaac: Phia est assimilatio hois in bonis operi-
bus creatori. Sub nomine sapiētie sic describit' ab

Nō expō nē hui' q̄ intellect' p̄ uat a quo libet intel ligibili actu.

Ista ppō q̄ frustra est potētia. [illegible]

Deus est quo oia indigeat: ⁊ nullo idiget.

Fines itermedij in acq̄sitione sciētie.

Tria po[illegible] nos [illegible] sciētia re[illegible] mouent.

Scd̄m.

Tertium

Diffinitio philoso-phie [illegible]

Alanus in libro de plantis nature. Sapiētia (inquit) sup oēm possessionē p̄eminet. Et est generosa possessio: que sparsa colligit: elōgata reuertit: publicata suscipit incremētum: per quā nobilis thesaurus sapiētie penetrabilib⁹ mētis innascit affectus eterne delectationis acq̄rit. Hec est per quam mēs auertit a tenebris [illegible] cordis ꝛ animi. Hec est paradisus aie. Hec cōuertit hoiem terrenū in celestem. Hec conuertit hoiem in deum deifice mutationis auctoritate: sub noie sciētie sic describit: Scientia est nobilis possessio animi: que distributa per partes suscipit incremētum: ꝛ auarus dedignata possessorē: ꝛ si publicetur cito labit. Sub noie artis sic diffinit a Tullio: Ars est collectio multoꝝ ad vnū finē tēdentiū. Magistraliter sic diffinit: Ars est finitum cōpēdium rōnis insigne miraculū: impiosum nature cōsiliū: quā si per se cōsideres: minimā inuenies quātitatem. Si vō ad subiecta applices: maximā repies potestatē. Aliter sic: Scia est arbor arduissima: cui⁹ radix amarissima: cuius fruct⁹ dulcissim⁹. Et si qs radicis amaritudinē abhorruerit: fruct⁹ dulcedinē nō gustabit. Sub noie facultatis sic describit: Tu es sciētia: que reddis hoiem habilē ad aliqd capiēdum. Sub nomine doctrine sic describit: Doctrina est sermo ab ore doctoris p̄grediēs in aīo auditoris similē habitum derelinquēs. Sub noie disciplinę sic describit: Disciplina est quidā habit⁹ ex doctrina docētis derelictus in aīo adiscētis uel audiētis. Sub noie methodi sic describit: Methodus est via seu semita recta: obliquitates aliarū viarū deuitans. Iste diffinitiōnes sufficiāt. ¶ Nūc ad diuisionē ipsius phie accedam⁹ sumēdo ipsā coiter p̄ quacūq̄ sciētia. Et dicam⁹ q̄ sciētiarū quedā sunt utiles ꝛ necessarie: ꝛ quedā inutiles ꝛ phibite: ꝛ iste inutiles sunt phibite: que magice dicūtur. ¶ Magice sciētie q̄nq̄ sunt spēs. s. Mantica: ꝛ Mathesis: Sortilegiū: P̄stigiū: ꝛ Maleficium. ¶ Item magice: que est sciētia diuinatiua: q̄nq̄ sunt spēs. s. Pyromantia: Aerimantia: Ydromātia: Geomātia: Negromātia. Pyromātia est sciētia: que facta est cū diuinatione ex motu ignis: uel in cādelabro ut appeāt imagines: per q̄s p̄nosticamur de morte futura alicui⁹: dicta a pyr: qd̄ ē ignis: ꝛ mācos: qd̄ ē diuinatio: q̄si diuinatio facta in igne. ¶ Aerimātia est diuinatio facta in corpib⁹ tersis ꝛ politis: ut in imaginib⁹ uel in ere: uel in ipso aere: dicta ab aere: ꝛ mācos: qd̄ est diuinatio: quasi diuinatio facta in aere. Ydromantia est diuinatio facta ex cursu ꝛ motu aquarū: dicta ab ydor: qd̄ est aqua: ꝛ mācos diuinatio: quasi diuinatio facta in aqua. Geomātia est diuinatio facta in terra: dicta a geos: qd̄ est terra: ꝛ mancos diuinatio: quasi diuinatio facta in terra. Nigromātia est diuinatio facta per inuocationem demonū: dicta a nigros: qd̄ est mors: ꝛ mācos diuinatio: quasi diuinatio facta per mortuos. ¶ Mathesis: penultima p̄ducta: quatuor sūt spēs. s. Horaspitium est diuinatio facta per inspectionem horarum tēporꝝ: dicta ab hora ꝛ spectio: qd̄ non est in usu. Aruspitium est diuinatio facta per inspectionē arārū post imolationē factā idolis: ꝛ dicitur ab ara are: ꝛ spectio: qd̄ non est in usu. Augurium est diuinatio facta in garritu auium: dicta ab aue ꝛ garrio garris. Auspitium est diuinatio facta in uolatu auium a dextris uel a sinistris: ante uel retro. Sortilegium est de numero principaliū artium magicarū: que fit per vba: ꝛ per sortes: ut per collectionē ossium mortuoꝝ: ꝛ huius cōsilium: que multiplr a uetulis exercētur. Quarta est p̄stigiū. s. ligatio humanorū sensuum: ꝛ exercētur ab hystrionib⁹: qui faciūt de festuca appere trabē: ꝛ de palea q̄ sit serpens. Dicitur p̄stigiū a p̄e ꝛ stringo: uel extinguo. Maleficium est (ut dicūt quidā) put iste uetule sciūt ligare aliquem ne possit cū muliere actionē carnalē p̄cere. ¶ Sciētia aūt que utilis est ꝛ necessaria diuiditur in mechanicam ꝛ liberalē. Mechanica est ad defectū corporis subleuādū: dicta a mechor aris: qd̄ est adultero adulteras: q: adultera ꝛ vilis est respectu liberalis. Et huius sunt septem species. s. lanificium: agricultura: armatura: nauigatio: uenatio: medicina: ꝛ tectoria. Lanificium cōtinet omnia genera. s. texēdi: cōsuendi: ꝛ torq̄ndi. Uel lanificium est ad expellēdum frigus. Agricultura de agris colēdis. Armatura de armis faciēdis ad fugiēdum lesiones corporis. Talis habet duas species. s. architectonicā: ꝛ fabrilē. Architectonica diuidit in cemētariam ꝛ carpētariam. Prima ad cemētarios ptinet. Secūda ad carpētarios. Fabrilis diuidit in malleatoriā ꝛ in exclusoriā. Prima est que feriēdo massam in formā extēdit. Secūda est que fundendo massam in formam redigit. Nauigatio est ad expellēdā inopiam vnius patrie: ꝛ copiam alterius. Uenatio est ad querēdum edulia diuersa. Medicina: put est chyrurgia: est ad curādū infirmos per vulnera. Tectoria est ad tedium remouēdum. ¶ Modo ad liberalē accedamus. Dicit aūt liberalis: q: liberat hoiem a curis: uel q: liberorum filij cōsueuerūt adiscere. Et diuidit in speculatiuā ꝛ practicā. Per practicā intelligitur intellect⁹ practic⁹: ꝛ ista p̄ncipaliter dicit moralis sciētia: que est de bono tanq̄ de subiecto: ꝛ bonū est triplex. s. monosticū. Yconomicum ꝛ politicum. Monosticū dicitur a monos qd̄ est vnū: ꝛ ycos: qd̄ est sciētia: quasi sciētia de regimine vnius: ꝛ hec traditur in libro ethicorum. Yconomica dicitur ab yconomo: qd̄ est dispensare: q: est de regimīe suip̄sius ꝛ sue familie. Politica dicitur de regimine plurium: que ptinet ad principes: dicta a polis: qd̄ est pluralitas: ꝛ ycos sciētia. Et hec traditur in libro politicorum. Speculatiua autē diuidit in principalem ꝛ adminiculatiuā. Principalis est illa: que est de rebus. Adminiculatiua dicitur quasi adiuuās illam realem sciētiā sicut sermocinales. Ista autē p̄ncipalis que est de rebus diuidit in tres. s. in naturalē: metaphysicā: ꝛ mathematicā: nā res possunt cōsiderari put sunt separate a motu ꝛ a materia fm intellectū ꝛ fm rem: ꝛ sic est metaphysica: aut put sunt subiecte motui ꝛ materie ꝛ sic est naturalis: uel p̄out sunt separate fm intellectum: ꝛ non fm rem ꝛ sic est mathematica. Metaphysica dicit a meta qd̄ est trās ꝛ physis natura quasi transcendēs naturam: ꝛ diuidit in .14. libros quos habes in metaphysica. Mathematica autem est scientia de quātitate: ꝛ ideo potest esse de quātitate cōtinua uel discreta. Si cōtinua aut de mobili aut imobili. Si de mobili sic est astronomia: uel astrologia: q: astra ꝛ celū mobilia sunt. Si de imobili sic est geometria: q: terra est immobilis: lꝫ aliqua pars terre per accidēs moueat. Si de quantitate discreta sic est nūs. Nam numerus potest considerari in se ꝛ absolute: ꝛ sic est arismetrica: uel put refertur ad sonum ꝛ sic est musica. Naturalis que est de reb⁹ subiectis motui ꝛ materie diuidit in plures libros principales: nam si considerēt ut est de corpore mobili non cōtracto ad aliquā mām sed ut mobile est sic est liber physicoꝝ. Si autē sit de corpore mobili contracto ad aliquā materiam: aut con

Diuisio phie.

Mathesis iiii. sūt species.

Scie necessarie diuisio.

Ars libera. lis vii diuisa fit.

Naturalis scia in plures libros secatur ꝛ eius diuisio.

trabit ad corp° mobile ad formã: ul' ad situm. Si ad situm sic est liber de celo z mundo. Nam celum non mouetur uel mutat ad formam sed ad ubi.i.ad locũ i.ab oriente in occidẽs. Si ad formam: aut ad formã corporis animati uel inanimati: si inaĩati aut ad formam corporis simplicis ul' corporis mixti: si simplicis est liber de generatione z corruptione: ubi determinat de generatione z corruptione elemẽtorũ que sunt corpora simplicia: si autem ad formaz corporis mixti sic est liber methcororuz in quo determinat de hui° impressionibus i. de grandine z pluuia z cõsimilibus. Si autem contrahatur ad formã corporis animati aut anima intellectiua: aut sensitiua: aut uegetatiua. Si anima itellectiua sic est liber de anima: sed si ad formam corporis animati: anima sensitiua: sic est liber de animalibus: si anima uegetatiua sic est liber de plantis uel de ,pprietatib° anime itellectiue uel sensitiue: ul' uegetatiue. Si intellectiue: sic est liber de memoria z reminiscentia: si de ,pprietatibus anime sensitiue sic est liber de sensu z sensato: z de somno z uigilia. Si de ,pprietatib° anime uegetatiue: sic est liber de morte z vita: z omnes alij libri sunt de bene esse.

Logice diuisio.

Adminiculatiua autem diuidit in tres partes. s. in grãmaticã logicã z rhetoricam. Logica in qua subiectũ est sillogism°: sic diuidit aut est de sillogismo aut de partibus ei°: si de partibus aut ,ppinquis aut remotis. si de remotis sic est liber predicamentoruz: in quo determinat de termino qui est pars remota ipsius sillogismi. Si de parte propinqua sic est liber periermenias: in quo determinatur de enunciatione. Si autem de sillogismo hoc erit aut de sillogismo in communi non contracto ad aliquaz materiam: z sic est liber priorum: aut contracto ad aliquam materiã z hoc dupliciter. qz aut contrahitur ad materiam necessariam: z sic est liber posteriorum: aut ad materiaz ,pbabilem: z hoc dupliciter: qz aut ad ,pbabilem simpliciter: z sic est liber topicorum: aut ad probabilem apparenter: z sic est liber elencorum: omnes alij libri sunt de bene esse. Grammatica autem aliomodo diuiditur z a Donato z Prisciano: nã Priscianus diuidit eam penes subiectuz z partes subiecti: Donatus vero diuidit eam s'm passiões. Unde s'm priscianũ in quatuor partes diuiditur. s. in orthographiã: prosodiaz: ethimologiã: z diasinthicã.

Grãmatica diuisio.

Orthographia dicitur ab orthos qd' est rectuz z graphia scriptura quasi recta scriptura: z tradit a prisciano in maiori uolumine Prosodia est de cantu qui est accẽtus syllabe: z dicit a pro qd' est ad z odus qd' est cant°: z determinat a Prisciano in de accẽtu. Ethimologia est de dictione z accentibus ei° dicta ab ethimon qd' est uerum z logos sermo. z determinatur in maiori. Diasinthica dicit de cõstructione z determinat in minori uolumine Scd'z Donatũ grãmatica diuiditur in tres partes. s. in permissiuã preceptiuam: z ,phibitiuã. Preceptiua est que cõsistit in regulis z in preceptis z determinat a Donato in maiori z minori editiõe. Permissiua est de figuris. z ,phibitiua de soloecismo z barbarismo z determinatur in barbarismo ab ipso Donato rhetoricã cum non sit presentis speculationis omittamus Et sufficiant que dicta sunt in isto principio zc.

Incipiunt ysagoge Porphyrij ad Predicamenta Aristotelis.

Cum sit necessariũ Chrysaorie z ad eaz que est apud Aristotelem ,pdicamẽtoz doctrinaz nosse: qd sit genus: qd differẽtia: qd spẽs: qd ,pprium: z qd accidẽs: z ad diffinitionũ assignationẽ: z oĩno ad ea: que in diuisione: uel in demonstratione sunt.

Iste liber ut visum est in diuisione logice nõ est de essentia logice sed de bñ esse: est enim adminiculatiuus ad librũ ,pdicamentoz Aristotelis (ut iste auctor in principio dicit.) Nã Chrysaorius discipulus Porphyrij nõ poterat itelligere librũ predicamẽtoz Aristotelis: z rogauit magistrũ suũ Porphyriũ ut ipse faceret aliquã introductionẽ ad librum predictũ. ipse motus ,pcibus sui discipuli ,odidit hũc librũ: z in hoc patet causa efficiẽs hui° libri. Causa mãlis uel subiectũ qd' idẽ est: est vniuersale. s. ista qnque vniulia genus spẽs zc. sicut proponit in ,pncipio. Causa formalis (sicut i alijs libris) est duplex. s. forma tractatus z forma tractandi. Forma tractatus est diuisio libri. forma tractãdi idem est qd' modus agẽdi. Et hic est qntuplex. s. diffinitiuus: diuisiuus: ,pbatiuus: improbatiuus: z exẽploz positiuus: z iste nõ est necessarius ,ppter sciẽtiam sed propter adiscẽtem. Causa finalis est silr' duplex. s. finis intra: z finis extra. Finis intra est cognitio huius libri z ,pdicamẽtoruz Aristotelis. finis extra est triplex. s. remotus: remotior: z remotissimus: remotus est cognitio logice: remotior est cognitio phie: remotissim° est btitudo aĩe. Itẽ hec sciã subalternat parti phie. s. rõnali. Itẽ titulus hui° libri [Incipit ysagoge Porphyrij ad cathegorias Aristotelis.] Ysagoge. i. introductiones. ad cathegorias. i. ad ,pdicamẽta. His visis ad diuisionẽ libri accedamus. Diuidit aũt in ptes duas. s. in ,phemiũ: z tractatũ. Scd'a ibi [Uidet autem.] Prima in tres. Primo enim ponit intẽtionẽ suã cum mõ ,pcedẽdi. Scd'o abijcit quedã a suo ,pncipali intẽto. Tertio addit quedã nouũ modũ ,pcedẽdi. Secũda ibi [mox de gñib°.] Tertia ibi [Illud vo.] Prima hẽt duas. Primo ponit intẽtionẽ suã cum utilitate. 2° addit modũ ,pcedẽdi. Scd'a ibi [Utili istarũ rerum.] Prima hẽt duas. Primo dat intẽtionẽ ponendo utilitatẽ intẽtã. Scd'o addit alias utilitates. 2° ibi [Et ad diffõnũ.] Illa ps [utili istaz.] hẽt duas ptes. p ponit modũ ,pcedẽdi in gñali. 2° in spãli. 2° ibi [altiorib° qdẽ.] Illa ps mox hz duas ptes. p abijcit tres qõnes a suo ,pncipali intẽto. 2° dat cãm abiectionis. 2° ibi [altissimũ enim.] hec est diuisio lectionis.

Cã efficiens hui° libri.

Subm libri.

Cã formalis.

Cã finalis.

Titulus libri.

Ad primã partẽ sic ,pcedit alloquẽdo discipulũ suũ Chrysaoriũ. O Chrysaori cũ sit necessariũ. i. utile. Nã necessariũ dicit vno mõ sine quo res eẽ nõ põt: ut aĩal nõ põt eẽ sine alimẽto Aliomõ dicit necessariũ sine quo res nõ põt bñ esse: ut uestes sunt necessarie homini: qz sine ipsis nõ põt bñ eẽ: z hoc ultimomõ accipit necciũ hic in lra: cũ sit necessariũ nosse. i. nouisse qd genus: qd spẽs: ad illaz doctrinã ,pdicamẽtoz que est apud Aristotelẽ tanqz apud cãm efficientẽ: z posuit Aristo. ad differentiam alioruz qui etiã fecerunt ,pdicamenta ut auus: z silr' nosse ,pdicta ad assignationẽ diffinitionũ z ad illa q̃

futuri/illa in diuisiõe ₇ demõstratiõe. ¶ Nũc vidẽdũ est qualiter est necessariũ illa cognoscere ad librũ p̃dicamẽtor̃: nam p̃dicamẽtũ est ordinatio p̃dicabilium. ordinat̃ enim ibi genus supius: ₇ spẽs inferius: ₇ differẽtie a latere: ₇ ita op₃ cognoscere ista tria. ₇ q₂ nõ ordinant̃ nisi p̱prie differẽtie: ideo oportuit scire qd p̱priũ: ₇ q₂ in p̃dicamẽto substãtie accidẽs poni nõ debet: ideo op₃ scire qd acciñs. Silr in diffõne op₃ illa scire. nam spẽs diffinit̃: ideo op₃ scire qd spẽs. ₇ diffinit̃ per genus ₇ differẽtias: ideo op₃ hoc scire: ₇ solũ per p̱prias differẽtias: ideo op₃ scire qd p̱priũ: ₇ q₂ acciñs nõ debet poni in diffõne: ideo op₃ scire qd acciñs. Silr in diuisione op₃ hoc scire. nã (ut vult Boetius) genus diuidit̃ in spẽs. ₇ hoc per differẽtias ₇ ita op₃ ista tria scire ₇ nõ nisi per p̱prias differentias: ideo op₃ scire qd p̱priũ: ₇ q₂ sub̃a nõ diuidit̃ in acciñs: ideo op₃ scire qd accidẽs. Silr hic in demonstratione ista sunt necessario scieñda: nã id qd̃ demõstrat̃ est p̱priũ: ₇ demõstrat̃ de sb̃cto. i. de specie: ut hẽre tres de triãgulo: ₇ ideo op₃ scire p̱priũ: quid spẽs: ₇ demonstrat̃ per mediũ qd̃ est diffinitio: ₇ illa dat̃ per genus ₇ differẽtiã: ₇ q₂ nõ demõstrat̃ acciñs eõ cẽ sed p̱priũ: ideo op₃ scire quid accidens.

¶ Utili istarũ rerũ speculatiõe cõpẽdiosam tibi traditionẽ faciẽs tẽtabo breuiter: uelut itroductiõis mõre a que ab antiq̃s dicta sũt aggredi. Altiorib⁹ q̃dem questionib⁹ abstinens: simpliciores võ mediocriter coniectans.

¶ Hic ponit̃ modus p̱cedẽdi speculationis istarũ rerũ. i. gra istarũ utilitatũ: ego [faciẽs cõpẽdiosam traditionẽ.]i. breuẽ] tibi.]i. ad utilitatẽ tui illa que sũt dicta ab antiq̃s [tẽtabo]nũc mõstrare. [mõ introductorio]₇ statim ponit magis in spãli modũ p̱cedẽdi dicẽs: q̃ abstinebit se ab altiorib⁹ q̃õnib⁹ [cõiectãs] i. determinãs simpliciores [mediocriter.]i. nõ multũ alto mõ nec etiã multũ grosso mõ: ₇ ita facit hic auctor tria: posuit enim intẽtionẽ suam ₇ p̱ hoc reddit auditores docilcs: ₇ postea posuit utilitatẽ: ₇ p̱ hoc reddit eos attẽtos: postea modũ p̱cedẽdi: ₇ in hoc reddit eos beniuolos.

¶ Mox de gñib⁹ ₇ spẽb⁹: illud q̃dẽ siue subsistãt: siue in solis nudis intellectib⁹ posita sint: siue subsistẽtia corpalia sint: an icorpalia: ₇ utrũ sepata a sensibilib⁹: an in ipsis sensibilib⁹ posita: ₇ circa cõsistẽtia dicere recusabo. Altissimũ est enĩ hi⁹ negociũ: ₇ maioris egẽs inq̃sitiõis.

¶ Hic abijcit tres q̃ões a suo p̱ncipali intẽto dicẽs: q̃ ip̃e recusabit dicẽ. i. nõ dicet: Utrũ vniũlia sub̃sint existentia. i. existentia in re. uel sint posita in solis nudis ₇ puris itellectib⁹: ₇ uocat̃ itellectus solus cui nihil corr̃ndet a p̱te extra: ut intellect⁹ chimere uocat̃ itellect⁹ nudus qui est denudat⁹ ab omni p̃hãtasmate: ut intellectus humanus in sua p̱ma creatione uocat̃ intellectus purus: ut intellect⁹ angelicus uel diuinus. Silr dicit q̃ recusabit dicere: Utrũ ista sint corporalia uel incorp̱alia: ₇ recusabit dicere: utrũ sint in singularib⁹ uel extra singularia: ut Plato posuit: ₇ ẽt recusabit queda dicere circa. i. q̃lda q̃ões: q̃rũ solutio depẽdet a solutione istarũ questionũ: ₇ dat cãm quare dimittat has q̃ões: nam huius negociũ est altissimũ. determinare p̃dictas q̃ões: q₂ est egens maioris inq̃sitionis q̃ p̱ncipale p̱positum sicut est iste liber introductorius.

¶ Illud võ queadmodũ de his ac de p̱positis antiq̃ p̱babiliter tractauerũt: ₇ hor̃ maxime peripatetici: tibi nũc tẽtabo monstrare.

¶ Hic addit quedã nouũ modũ p̱cedẽdi dicẽs q̃ ip̃e determinabit de his. s. vniũlibus: sicut antiq̃ tractauerũt: ₇ maxime sicut peripatetici. i. sequentes uestigia tem. nã₃ quondã athenis tres erant secte. s. peripateticor̃: ₇ huius secte fuit Aristo. cõfirmator Epicureorum: ₇ dicit̃ ab epi qd̃ est supra ₇ cus q̃li supra artes₃ i. supra bene comedere ₇ bibere ponens felicitatem suam. Alia secta erat stoicorum: ₇ dicit̃ a astoa porta: q₂ quotidie in tali porta sedebant ₇c̃.

Queritur de sb̃cto logice? Utrũ sillogismus sit sb̃ctũ in logica? ¶ Et arguit̃ q̃ nõ. Nam sicut se habet subiectũ ad sciẽtiã: ita pars subiecti ad partẽ sciẽtie: sed in aliqua parte logice: ut in libro elenchor̃: nõ est subiectũ aliqua pars sillogismi: ergo nec tot⁹ sillogismus in tota logica. ¶ Secũdo arguit̃ sic. Nihil est sb̃ctũ totius ₇ partis: s₃ sillogismus est subiectũ in parte logice: ut in libro Prior̃: ergo sill̃s nõ erit subiectũ in tota logica. ¶ Tertio subiectum debet esse incorruptibile ₇ eternũ: sed sillogismus est corruptibilis cum sit in p̱latione. ergo sillogismus nõ erit subiectum in tota logica.

In oppositum arguit̃. Illud est subiectũ in aliqua sciẽtia: cui attribuũtur oĩa determinata in illa sciẽtia: sed oĩa determinata in logica attribuuntur sillogismo. ergo.

¶ Ad hãc q̃õnem cõtradicũt q̃dã: q̃ ens est subiectũ in tota logica: q₂ de oĩb⁹ ibi p̃dicat̃ determinatis. Alij dicũt q̃ hic sit subiectũ actus rõnis: qui est triplex. s. simpliciũ app̱hẽsio: cõpositor̃ intelligẽtia: intellector̃ collatio. Alij dicũt q̃ modus sciẽdi q̃ est silr triplex. s. diffinitiuus: diuisiuus: ₇ collectiu⁹. Sed dicẽdum q̃ sillus non differt ab istis p̱ut etiã ponit̃ subiectum: nam idẽ est q̃ actus rõnis ₇ q̃ ens rõnis ₇ vna pars modus sciẽdi sub quo alij ad minus cõp̱hẽdunt mãliter. Nam in sillo ponunt̃ termini q̃ diffiniunt̃ ₇ etiã diuidunt̃. Et ita dico q̃ sillus est subiectũ. ¶ Sed nota p̱ solutione p̱mi argumenti: q̃ eadẽ est sciẽtia habitus ₇ p̱uatiõis: q̃ p̱uationes p̱ habitus cognoscunt̃. nam in p̱mo de aia dicit̃ q̃ rectus est iudex sui ₇ obliq̃: per hoc patet. ergo. ¶ Ad argumẽtum p̱mum cum dicit̃ sicut ₇c̃. Cõcedo. ₇ cum dicit̃ q̃ in libro elẽchor̃ nõ est subiectũ aliqua pars sillogismi. ¶ Dicẽdũ q̃ uerũ est: q₂ ibi determinat̃ de p̱uatione sillĩ. ¶ Ad scõm cũ dicit̃: nihil est subiectũ totius ₇c̃. Uerũ est eodẽ modo cõsideratũ: ut si sillus cõsideret̃ quãtum ad partes mãles ₇ formales sic est subiectũ in tota logica. Si aũt quãtũ ad formales tñ: sic est subiectũ in libro prior̃. ¶ Ad tertiũ cũ₃ dicit̃ subiectũ ₇c̃. cõcedo. ₇ cum dicit̃ sillus est corruptibilis. Dico q̃ nõ. nam in aĩa habet cẽ: ₇ accidit sibi q̃ in p̱latione corrumpatur ₇c̃.

Queritur Utrũ vniũlia habeãt cẽ in aĩa uel in re extra? Et arguit̃ q̃ in re extra nam vniũle est in illa natura que p̃dicat̃ de pluribus sed res extra ẽ huiusmodi. ergo ₇c̃. Scdõ sic: vniũle est in eo cui accidit intẽtio vniũlis. s. genus ₇ spẽs: s₃ iste intẽtiones accidũt reb⁹ e̱r̃: ut vult Cõmẽtator. ₇. g.

In oppositũ arguit̃. Oẽ qd̃ est in re extra est p̱ticulare signatũ p̱ mãm sed vniũle nõ est p̱ticulare. ergo nõ est in re extra. Secũdo sic si vniũle cẽt in re extra: sic bñ p̃dicaret̃ ut diceret̃: sortes est vniũle. sed hoc est falsũ₃. ergo vniũle nõ est in re extra. ¶ Dicẽdũ ad hãc q̃õnem q̃ res de se nõ est vniũlis nisi in eo q̃ intelligit̃. nam res de se ut natura humana nõ habet cẽ in aĩa: nec in re extra s₃ nõ sit dare tertiũ esse q̃n sit in aĩa: uel in re extra: tñ

de se in nullo boꝝ est: sicut bō de se neqꝫ est albꝰ: neqꝫ niger: neqꝫ medio colore coloratum: lꝫ nō sit dare boiem qn sit albus uel niger uel medio colore coloratꝰ. nūc aūt illa res ꝑm esse vniūlē nō est extra aīam: nam de rōne vniuslis (ut vult phs. 7. metaꝰ.) est ut si bi ꝑ sint duo. s. vnitas ⁊ comunitas: in re aūt extra nī hil est cōe. Prout aūt illa res ⁊ illa natura est in aīa ꝑ suam spēm: adhuc pōt ꝯsiderari dupliꝛ. Uno mō ꝑ ut informat aīam ⁊ sic est res singularis. Alio mō ꝑ ut hēt eē in aīa: ⁊ ulterius refert ad res extra: ⁊ sic est vniuslis: etiā iste intētiones genus ⁊ spēs que sunt in aīa ⁊ accidētia ꝓprie sunt vniuslia ⁊c. ¶ Ulterius nota ꝑm pbm. 5. metaꝰ. ꝙ quoddā dicit relatiuū: nō ꝙ ipsum referat ad aliud: sed qꝛ aliqd refert ad ipsum ut intellectuale vniūle. Nam res intellecta significata per ista noīa homo: aīal: pōt dici vniūle: put est intellectꝰ abstractus. i. ꝑm ꝙ silitudo est apphēsa ab aīa refert ad rem cuius est silitudo: ⁊ illa talis res nō est in aīa nisi sicut obiectū in potētia quam pficit: sed est in re extra. Et sic patet solutio ad argm ⁊ ad qōnem: ⁊ ꝙ vniūle ꝑm esse formale est in aīa: ꝑm esse mālē est extra aīam: ut dicat vniūle illud cuius est intellectus abstractus: ⁊ silitudo eius est apphēsa ab aīa ⁊c. ¶ Ad rōnes in oppositū. Ad primū cū dicit ꝙ vniuersale est in illa natura que pdicat de pluribꝰ. Dico ꝙ uerū est secūdo mō acceptū pro illo cuius intellectus est abstractus: sed vniūle put est intētio est in aīa: ⁊ tale nō pdicat de rebus extra. ¶ Ad secūdū cum dicit: ꝙ idem est in illa natura cui accidit intētio vniuslis. s. genus ⁊ spēs. Dico ꝙ uerū est: ꝙ est ibi in illis ex qbus accipit: sed nō est ibi tanqꝫ in subiecto: sꝫ est in aīa sicut obiectū in potētia: ut dictū est ⁊c.

Jdeſt aūt neqꝫ genus: neqꝫ spēs simpliciter dici.

Superius Auctor posuit phemiū. hic ponit tractatū ⁊ diuidit in duas. Naꝫ pmo tractat de ipsis pdicabilibꝰ absolute. scdo cōparate. 2ª ibi [Cōe qdē est oibꝰ.] Pria diuidit in duas. Prio determinat de pdicabilibus pdicātibus in qd. Scdo de his que pdicant in qle ibi [Differētia vo.] Pria iterū in duas. Primo pponit. Scdo psequit [Genꝰ enī dr.] Hec scda pars habet duas. Primo determinat de genere. 2º de specie. Scda ibi [Spēs aūt dicit.] Prima ī duas. Nam pmo ponit diuersas significationes generis: ut eligat illā de qua intēdit. 2º eligit ⁊ de illa ꝓsequit. 2ª ibi [Tripliꝛ igit.] Prima in duas. pmo ponit duas significationes generis nō intētas. 2º ponit tertiā que est intēta. 2ª ibi [Aliter aūt.] Prima in duas iuxta tot significationes ipsius generis 2ª ibi [Dicit aūt ⁊ aliter.] Prima iterū in duas. primo ponit pmaꝫ significationē. scdo eam declarat. 2ª ibi [Scōm quā significationē.] Pars illa que dicit [dicit aūt ⁊ aliꝛ.] in duas secatur. primo ponit significationeꝫ cum declaratione. 2º cōparat illā ad pmā: ibi [Hec aūt videt.] Prima in duas. pmo ponit significationem. 2º declarat ibi [Sic enim Orestem.] Jlla pars [Hec aūt videt.] diuidit in duas. pmo cōparat scdam ad pmam pe nes magis usitatū ⁊ cuius usitatū modum. 2º penes pncipia. 2ª ibi [Et pus quidē.] Jlla pars [aliter aūt.] diuidit in duas. Nam pmo ponit significationē intē tam. 2º cōparat illam ad alia. 2ª ibi [Ad hoꝝ fortasse.] ¶ Ad pmā ptē sic pcedit dicēs ꝙ nec genꝰ nec spēcies videt simpliꝛ dici. i. vno mō dicūt immo dicuntur pluribus modis. ¶ Et nota ꝙ hoc uerbū [uidetur] aliqn est expssiuū apparētie: ut in libro elenchoꝝ dicit Arist. ꝙ quedā res videnī aliter ꝙ sint: ⁊ est aliqn expssiuū silitudinis: ut in libro topicoꝝ dicit. pbabile illud qd videt oibus: ⁊ aliqn est expssiuū ueritatis ⁊ ita sumit hic. ¶ Jtē nota ꝙ simpliꝛ dicit duobus modis. Simpliꝛ aliqn tātū ualet sicut sine addito: ut in libro topicoꝝ simpliꝛ. i. vniuslꝛ. Alio mō simpliꝛ sumit. i. vno mō: ⁊ ita sumit hic. Et vide ꝙ pposuit sꝫ de genere ⁊ specie: qꝛ ambo pdicant in qd.

¶ Genus enim dicit ⁊ aliquoꝝ quodā modo se hntiuꝫ ad vnū aliqd: ⁊ ad se inuicem collectio: ꝑm quam significationem Romanoꝝ dicitur genus: ab vnius. s. habitudine. Dico aūt Romuli: ⁊ multitudinis habētiū aliquo mō adinuicem eam que ab illo est cognationem ꝑm diuisionem ab alijs generibus dictum.

¶ Hic psequit de genere dicēs: ꝙ genꝰ dicit vno mō collectio aliquoꝝ quodā mō se habētiū ad vnū pncipiū aliqd. s. ⁊ collectio aliquoꝝ habētiū se ad se inuicem. ⁊ declarat quātū ad pmum ut collectio romanorum cōparata ad romulū dicit genus. ⁊ declarat secūdum cum dicit [multitudinis. hi. ꝙ collectio aliquorum adinuicē. put liberi uel nepotes sunt silꝛ dicit genus: ⁊ cōstruc illā lrām [multitudis] collectio in quā dicit genus. Dico multitudinis habētiū se quodammodo se adinuicē a cognatione que est ab illo pncipio multitudinis dictū ꝑm diuisiꝫ ab alijs ꝙnib9: ut multitudo romanoꝝ diuisa est a multitudie pisanoꝝ.

¶ Dicit aūt ⁊ aliter rursus genus qd est vniuscuiusqꝫ gnātiōis principium: uel ab eo qui genuit: uel ab eo loco in quo qs genitus est. Sic enim Orestem qdē dicimꝰ a tātalo hēre genꝰ. Hyllum autem ab Hercule. ⁊ rursus Pindarum Thebanū esse genere. Platonē vo Athenīesem. Etenim patria principium est vniuscuiusqꝫ generationis: queadmodum ⁊ pater.

¶ Hic ponit scdam significationē gnis: ⁊ dicit ꝙ scdo modo dicit genꝰ qd est pncipiū vniuscuiusqꝫ gnātionis: ut pater uel patria. ⁊ declarat ut tātalus pōt dici pater qꝛ fuit pncipiū gnātionis Orestis: ⁊ herculēs ipsius hylli. Silꝛ pñt thebe dici pncipiuꝫ gnātionis pindari ⁊ ita pñt dici genus. nam patria est pncipiū gnātionis sicut pater. ¶ Sed dicūt qdaꝫ ꝙ hoc aduerbiū [queadmodū.] nō īportat ibi plenā silitudinē: nam uolūt ꝙ pater sit pncipiū gnātionis effectiuū ⁊ intrinsecū ⁊ per se: patria vo ꝯseruatiuū ⁊ extrinsecū ⁊ per accidēs. sed mihi videt ꝙ imo etiaꝫ patria sit pncipiū effectiuū sicut pater. videmus enī ꝙ in qbusdā ptibus gnant quedā aīalia que nō generant in alijs: ut cameli. Silꝛ quedā plāte gnant in aliqbus locis que nō gnant in alijs: ⁊ ita hoc efficit patria siue locus. ¶ Sed nota ꝙ cōsiderādo locum quātū ad virtutē quātitatiuā sic nō est pncipiū generationis: nam terra quātum est de se eiusdē nāe est in toto ⁊ in pte: sed quātū ad virtutē qlificatiuā quā recipit ab influentia corpoꝝ supcelestium: sic locus est principium generationis.

¶ Hec aūt videt pprijssima eē significatio generis. Romani enim dicunt qui ex genere descēdūt Romuli: ⁊ Cecropide qui ex genere descēdunt Cecropis: ⁊ eorum proxime.

¶ Hic auctor cōparat scdam significationē ad pmā ⁊ dicit ꝙ hec secūda significatio gnis est pprijssima i. magis usitata ꝙ pma. Jllud enim qd pprijꝰ est magis usitatū est. declarat hoc. Nam romani sunt q descēderunt ex gnē romuli: Cecropide qui ex gnē cecropis ⁊ ita magis ē in usu ꝙ romulꝰ: ⁊ cecrops

⁊ que sunt in scđa significatione dicunt̄ gen⁹ magis q̄ collectio descendēs que est prima significatio.

¶ Et prius quidem appellatū est genus vniuscuiusq̄ generationis principiū. Dehinc etiaʒ ⁊ multitudo eoꝝ qui sunt ab vno principio: ut a Romulo quem diuidentes: ⁊ ab alijs separātes: dicebamus omnem illam collectioneʒ Romanorum esse genus.

¶ Hic cōparat silr̄ scđam significationē ad p̄mā ⁊ dicit ꝙ secūda significatio ꝑut genus est primuꝫ gn̄ationis p̄ncipalioꝛ est q̄ prima: ⁊ pōt hic formari talis ratio: qn̄cūq̄ aliq̄ ꝓprietas cōuenit aliqbus duob⁹ vni tanq̄ cause: reliquo tanq̄ effectui p̄ncipali⁹ iest cause q̄ effectui: sed secūda significatio est causa prime. nam p̄ncipiū gn̄ationis est causa collectionis: ergo genus p̄ncipalius inest scđe significationi q̄ p̄me

¶ Aliter autē rursus dicit̄ genus: cui supponit̄ spēs: ad hoꝝ fortasse silitudinē dictum. Etenīʒ principium quoddā est huiusmodi genus: earum que sub ipso sunt specierum. Uidetur autem ⁊ multitudinem continere omnium que sub eo sunt specierum.

¶ Hic ponit tertiā significationē gn̄is que est intenta: ⁊ dicit ꝙ aliter dicit̄ genus cui supponit̄ spēs: sicut inferi⁹ supiori: ut hō supponit̄ aiali: ⁊ ideo aial est genus. ⁊ dicit ꝙ fortasse huiusmodi genus dicit̄ ad silitudinē alioꝝ: ⁊ dicit fortasse: q2 nōdū erat ꝓbatum. mō declarat q̄liter dicit̄ ad silitudinē alioꝝ. nā sicut in scđa significatione dicit̄ genus qđ est p̄ncipiū generationis: ita illud genus est p̄ncipiū suarū spērum ⁊ sicut in p̄ma significatione dicit̄ gen⁹ collectio multoꝝ: ita illud genus cōtinet multitudinē que est sub eo spērum ⁊ indiuiduoꝝ: ⁊ ita patet similitudo.

Queritur De secūda qōne quaʒ Porphyri⁹ omittit. Utrū vniulia sint corpalia an icorpalia? Et arguit̄ ꝙ sunt icorpalia. nā nullū corporale est semꝑ ⁊ ubiq̄: sed vniul'e est semꝑ ⁊ ubiq̄: ut habet̄ in libro posterioꝝ: ḡ nō est corpale. ¶ Secūdo sic: si vniul'e eēt corpale cū sit in singularib⁹ essent duo corpa in codē: sed hoc est impossibile. ergo. ¶ 3° arguit. oē corpus est cōpositū: sed vniul'e est forma simplex: ut habet̄ 7° meta^{ce}. ergo vniul'e non est corpale. ¶ 4° arguit: nullū corpale est in aīa. nam oē qđ recipit̄ in aliquo est simplicius eo in quo recipit̄: sed vniul'e est in aīa: ergo nō est corporale.

In opposituū. Nullū simplex siue icorpale est multiplicabile: q2 multitudo fit per mām: sed vniul'e est multiplicabile: ergo est corpale. ¶ 2° ꝓbat̄ sic: illud est corpale qđ destruit̄ destructo corpe: sed vniul'e destruit̄ destructo corpe. Nam destructis p̄mis subijs impossibile est aliqd aliorū remanē (ut dr̄ in p̄dicamētis) ḡ vniul'e ē corpale.

¶ Ad qōnē hanc dicēdū ꝙ aliqd pōt dici corpale dupl'r. Unomō corpale dicit̄ habēs corpus: ut homo uel lapis. Aliomō corpale pōt dici forma corporis. silr̄ de vniuli possum⁹ loq̄ dupl'r. Unomō dicit̄ vniul'e intētio in aīa que significat̄ per hec noīa genus ⁊ spēs. Aliomō dicit̄ vniul'e res subiacēs illi intētioni ut hō ⁊ aial. naʒ talis res pōt dici vniul'is ex hoc ꝙ eius intellectus est abstractus. Nūc aūt planuʒ est. ꝙ vniul'e p̄momō ꝑut idē est qđ intētio nō est corporale. si aūt querat̄ de vniuli scđomodo ꝑut est res subiecta illi intētioni: ⁊ tale pōt eē corpale hn̄s corp⁹ ut hō. uel quoddā pōt eē corpale. i. aliqd corpis: ut color: ⁊ sic cōcedo ꝙ vniul'e sit corpale ꝑut vniuersale dicit̄ res subiecta scđis intētionibus ad quā spēs que est in aīa refert̄. ¶ Ad rōnes in opposituū. Ad p̄mū qn̄ dicit̄. nullū corpale ɔcedat. ⁊ cū dr̄: vniul'e est semꝑ ⁊ ubiq̄. Dico ꝙ ista ꝓpositio intelligit̄ sic. qđ ē semꝑ ⁊ ubiq̄. ubi sunt sua singularia: non aūt alibi: vniul'e enim qđ est hō nō est in asino: sed in suis singularibus tm̄. ¶ Ad scđm qn̄ dicis ꝙ si vniul'e esset corpale tūc duo corpa eēnt in codē. Dico ꝙ nō est uerū. nam vniul'e ꝑut est in singularibus nō est fm reʒ diuersuʒ a singlarib⁹: imo est idē cū eis: nā dicit ph's 7° meta^{ce} ꝙ pedalitas in bipede nihil aliud est q̄ bipedalitas. i. supius in suo inferiori nihil aliud est q̄ ipsum inferius. ¶ Ad tertiū cuʒ dicis: oē corpale est cōpositum. cōcedo. Et cū tu dicis ꝙ vniul'e non est cōpositū: imo simplex. Dico ꝙ duplex est cōpositio: vna ex materia ⁊ forma sub determinata quantitate Alia est cōpositio ex forma ⁊ materia indeterminata: ⁊ isto modo est cōpositū vniul'e ⁊ nō primo mō. ¶ Ad scđm cum dicit̄: nullū corpale est in aīa: cōcedo. Et cum tu dicis: vniul'e est in aīa. Dico ꝙ vniul'e qđ est hō uel aial non est in aīa: nisi sicut obiectum in potentia: quam perficit ⁊c̄.

Queritur Utrū vniuersalia habeāt esse in singularib⁹ uel extra singularia. Primo probat̄ ꝙ non sunt in singularibus: nam quicqd est in singulari est singulare: sed vniuersale non est singulare. ergo vniuersalia nō sunt in singularib⁹. 2° ꝓbat̄ sic: vl'e est in aīa: ergo nō est in singularibus.

In opposituū arguit̄. Oē qđ uere ⁊ affirmatiue p̄dicat̄ de aliq̄ tale est i illo: sʒ vniul'e uere ⁊ affirmatiue p̄dicat̄ de suis singularib⁹: est ergo in illis. Secūdo sic. quiditas rei non separat̄ ab ipsa re: sed vniul'e est quiditas ⁊ essentia suoꝝ singulariū. Dicit enim Porphyrius ꝙ spēs est totū esse indiuiduoꝝ suoꝝ: quare pʒ ꝙ vniul'e est in singularibus. ¶ De ista qōne fuerūt opiōnes: dixit enim Plato ꝙ vniul'e habebat esse p̄ter singularia: q2 erat incorruptibile ⁊ eternuʒ sicut sigillū cupreuʒ separatū est ab illa figura quā iprimit in cera ⁊ ita uoluit ꝙ vniulia haberēt esse p̄ter singularia ⁊ hoc est falsuʒ: ut vult ph's. s. ꝙ vniul'e habeat tale esse. nā dicit ph's in lib° posterioꝝ. ꝙ vniul'e est vnū in multis ⁊ de multis. Et ita si est vnū in multis: tūc habet esse in particularibus: Un̄ ut visuʒ est: vniul'e ꝑut est intētio: ⁊ significat̄ per hec noīa spēs ⁊ gen⁹ tale hēt eē in aīa: sed vniulia que significant̄ per hec noīa homo ⁊ aial: ista nulluʒ esse hn̄t nisi in singularib⁹: hō enim nō habet esse nisi in soꝛ. ⁊ platone: ⁊ sic de alijs particularibus: vnde hō non est quid separatuʒ fm esse a particularibus sed ꝑut est obiectū intellect⁹ nr̄i ⁊ ꝑut est vniul'e: solū est abstractuʒ quantuʒ ad modū itelligendi. Unde lʒ hō possit itelligi nō intelligēdo sorte: ⁊ assignari: ꝓpter hoc nō sequit̄ ꝙ habeat esse p̄ter illa: nā Ari. dicit in. ii. meta^{ce}. ꝙ inter illa que sunt indiuisa fm eē itell's pōt discernē: ut pʒ. in lacte est albedo ⁊ dulcedo. intell'us pōt itelligere lac dulcenō intelligēdo ipsum albū: similiter lʒ hō habeat esse in singularibus: ⁊ nō habeat esse p̄ter illa: pōt intelligi nō intellectis illis: ⁊ ita pʒ ꝙ vniul'e habet esse in singularibus.

Ad rōnes in oppo^m. Ad p̄mū cū dr̄: qcqd est in particulari est in particulare uerū est quicquid est in particulari fm rē ⁊ rōnē est particulare: sed vniul'e ut hō lʒ fm rem habeat eē in singularibus: tn̄ fm rōnē est separatū ab illis: ul' hēt esse separatuʒ: ⁊ iō nō sequit̄ ꝙ sit particulare. ¶ Ad aliud qn̄ dicatur vniul'e hēt esse in aīa: ⁊ sic nō est in

Opīo platonis in vlibus

Quō itelligat dcm̄ boetii ꝙ qd est in p̄ticlari ē p̄ticulare

singularibus: iam pꝫ solutio ad hec: qꝛ vniuꝰle intentio est: nā est ista itētio genus vel spēs ꝛ tale hēt esse in aīa sm̄ suum esse formale: sed vniuꝰle ꝓut est res subiecta istis intentionibus nō est in aīa: nisi tanq̄ʒ obm̄ in potentia: quā pficit: ꝛ taliter color est in oculo.

Tripliciter igit̄ cū genꝰ dicat̄ ď tertio apđ philosophos sermo est: qđ etiā describentes assignauerūt dicētes genus eē qđ de pluribꝰ ꝛ differētibꝰ specie in eo qđ qđ sit pdicat̄: ut aīal.

Superius posuit auctor tres significationes ipsiꝰ generis: ut eligeret illā de qua intēdit. In hac parte eligit ꝛ de illa prosequitur. Et diuiditur hec littera in tres ptes. Nā pmo diffinit genus. 2° declarat diffōnem. 3° declaratam concludit. Secūda ibi [Eoꝝ enīʒ.] Tertia ibi [Nihil igitur.] Prima diuidit̄ in duas. Nā primo pmittit quādā diuisionē utilē ad declarationem. Secūdo ponit diffinitiōis declarationē. Secūda ibi [Ab his vō.] Et hec secūda diuidit̄ in duas. Naʒ primo declarat diffinitionē generis. Secūdo epilogat breuiter. Secunda ibi [Quare de pluribus.] Prima diuidit̄ in tres. Primo eniʒ ońdit a qbus differt genꝰ: per hāc dr̄iam pdicari de pluribus. Secundo ońdit a quibꝰ differt per hāc dr̄iaʒ differētibus spē. Tertio ońdit a qbus differt per hāc dr̄iam in eo ꝙ qd. Secūda ibi [Ab his aūt que de pluribꝰ.] Tertia ibi [A dr̄ia vō.] pars illa [Ab his aūt.] in duas. Primo ońdit ꝙ genus differt a specie: per hāc dr̄iam differētibꝰ specie. Secūdo ońdit ꝙ differt a ꝓprio per eādē. Secunda ibi [A ꝓprio vō.] ❡ Ad primā partē sic ꝓcedit dicens cū ita sit dictum: ꝙ genus dr̄ tribus modis ut visum est de gn̄e tertio mō sumpto: prout est cui supponit̄ spēs: de tali est sermo apud phos ꝛ tale est pdicabile: ꝛ statim diffinit istud genus dicens: ꝙ ipsi phi describētes .i. diffiniētes: ita diffiniūt: Genꝰ ē qđ pdicatur de pluribus differētibus spē in eo ꝙ quid.

❡ Eorum enim que predicant̄: alia quidem de vno solo dicūtur: sicut indiuidua: ut sor. ꝛ plato. ꝛ hic ꝛ hoc. Alia vō de pluribꝰ: quēadmodum genera ꝛ species: ꝛ differētia: ꝛ ꝓpria: ꝛ accidētia cōiter: sed nō ꝓpria alicui. Est auteʒ genus ut aīal: spēs vō ut homo: differētia ut rōnale: ꝓpriū ut risibile: accn̄s ut albū: nigꝛ: sedē

❡ Hic ponit quādam diuisionem utilem: ad suam declarationem ꝛ dicit ꝙ eorum que predicant̄: quedā predicant̄ de vno solo: quedam de pluribus. De vno solo ut indiuidua: ut sor. ꝛ plato per hoc tangit idiuidua subē: ꝛ hic hec hoc. Et per hoc tangit indiuidua accidētiuʒ ut hoc albū: hoc ueniēs. Alij dicūt per hoc ꝙ dicit sortē tāgit iduidua signata: ꝛ p hoc ꝙ dicit hic hec ꝛ hoc tāgit ididua uaga: sed hoc non videt̄ uerū qꝛ omne iduiduū est indiuiduum signatū tō meliꝰ dr̄ pmō. Alia pdicant̄ de pluribꝰ ut genus ꝛ spēs ꝛ differētia ꝛ proprium ꝛ accidens. genus ut aīal: species ut hō: differentia ut rōnale: propriū ut risibile: accidēs ut albū.

❡ Ab his ergo que de vno solo predicant̄: differūt gn̄a: eo ꝙ hec de pluribus dicūtur. Ab his aūt que de pluribꝰ ia spēbus qdeʒ primū: qm̄ spēs etsi de pluribꝰ predicant̄: nō tm̄ de differētibus specie: sed numero. Hō enim cū sit spēs: de sor. ꝛ de Pla. pdicat̄: qui nō differūt a se inuiceʒ specie: sed numero. Aīal vō cū sit genus: de hoīe: equo ꝛ boue pdicat̄: qui differūt a se inuicē specie: nō numero solū. A ꝓprio vō differt genus: qm̄ ꝓprium de vna sola specie: cuiꝰ est ꝓpriū pdicatur: ꝛ de his que sub vna specie sunt indiuiduis: quēadmodum risibile de hoīe solo: ꝛ de particularibus hoībus. Genus autem nō de vna sola specie predicatur: sed de pluribus ꝛ differentibus.

❡ Hic ostendit auctor ꝙ per istam differentiā differentibus specie differt genus a specie: ꝛ a proprio: nā lꝫ species de pluribus predicatur nō tm̄ predicatur de pluribus differētibus specie: sed solo numero. similr̄ ꝓpriū solū de vna specie pdicat̄: ꝛ de indiuiduis illius speciei: sed genus de pluribus differentibus specie predicat̄: ꝛ sic differt ab alijs: ut declarat per exēpla: que patēt.

❡ A differētia vō: ꝛ ab his que cōiter sunt accidētia: differt genus. qm̄ etsi de pluribꝰ differētibꝰ specie predicent̄ differētie: ꝛ cōiter accidētia: tm̄ non in eo qđ qd sit dicimus predicari: sꝫ potius in eo ꝙ quale est. Interrogātibꝰ enim qd est illud: de quo pdicant̄ hec: genꝰ rn̄debimus. Differētias aūt ꝛ accidētia nō rn̄debimꝰ Non eniʒ in eo ꝙ qd est pdicant̄: sed magis in eo quale sit. Interrogātibꝰ eniʒ qualis est hō: dicimus ꝙ rōnalis: ꝛ q̄lis est coruus: dicimꝰ ꝙ niger. Est aūt rōnale differētia: nigrū vō accidēs. Qn̄ aūt qd est hō interrogamur: aīal rn̄demus. est aūt hoīs genus aīal. Quare de pluribꝰ pdicari: diuidit̄ genꝰ ab his que de vno solo dicunt̄: sicut indiuidua. De differētibus vō specie: sepat genus ab his: que sicut species pdicant̄: uel sicut ꝓpria: in eo qd sit predicari diuidit a differētijs: ꝛ cōiter accidētibus: que non in eo ꝙ qd predicatur: sed magis in eo ꝙ quale est: sed quomodo se habens.

❡ Hic ostendit: ꝙ genus differt a differētia ꝛ ab accidēte: per hanc dr̄iam: que est pdicari in quid: naʒ lꝫ dr̄ia ꝛ accn̄s possint de pluribus pdicari: tamen nō pdicant̄ in qd: sed in q̄le. genus aūt predicat̄ in qd: ꝛ declarat q̄liter non pdicet̄ in quale: nam si querat̄ q̄lis est hō: coīter respondet̄ rōnalis. Si querat̄ qualis est coruus: bn̄ respondet̄ est niger: ꝛ sic dr̄ia ꝛ accidēs in quale pdicant̄: sed genus in quid. Nam cuʒ querit̄ quid est hō. bene rn̄detur aīal. ꝛ istud est genꝰ ꝛ postea epilogat totū ꝛ dicit q̄re de pluribus.

❡ Nihil igit̄ neqꝫ supfluum: neqꝫ minus continet generis dicta descriptio notionis.

❡ Hic ꝯcludit diffinitionem declaratam. Et intendit talem rationem illa diffinitio que nihil continet superfluum neqꝫ minus est sufficiēter assignata: hec est huiꝰ: ergo quare pꝫ ꝙ sufficiēter est assignata. Et propter hoc ab Arist. diffinitio notat̄ terminꝰ: nam sicut terminꝰ debet ꝯtinere illud qđ est de proprio ꝛ dimittere illud qđ est de alieno: ita silr̄ diffō debet.

Queritur de sufficiētia pdicabiliū. Ipse eniʒ ponit qnqꝫ predicabilia: ꝛ videt̄ ꝙ debeāt esse plura. Et ꝓbat̄ primo sic: nā diffinitio est pdicatuʒ (ut pꝫ in topicis) ergo videt̄ ꝙ debeat esse pdicabile: nam oē quod est visuʒ est visibile: ergo debēt esse plura pdicabilia. Secūdo ꝓbatur sic. mā predicatur de illa mā ꝛ de ista ꝛ sic erit vniuꝰlis ꝛ per ꝯn̄s predicabile: ergo erunt plura predicabilia. Tertio sic: indiuiduū predicat̄ de pluribus: nā sortes est indiuiduū: plato est indiuiduū: ꝛ sic indiuiduum est predicabile: ꝛ per cōsequens erunt plura: ꝛ differūt predicabile ꝛ pdicatum. Nā pdicabile dicit aptitudinē: predicatum autem actū. Aliomodo distinguunt

An plura sint pdicabilia.

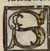
Sufficiētia vliū

predicabilia ⁊ predicata. Nā predicabilia penes modos p̄dicandi distinguunt̄: predicata aūt ſm̄ moduz ꝯstituendi diuersa ꝓblemata: ⁊ sic p3 sufficientia p̄dicabiliū. Nam oē illud qd̄ predicat̄: aut p̄dicat̄ in q̄d: aut in quale. Si in q̄d. hoc fit duobus modis: aut dicit totā essentiam indiuidui determinate: aut īdeterminate: si īdeterminate sic est gen⁹: si determinate sic est sp̄ēs. Sed si predicat̄ in quale hoc fit duobus modis. Aut in quale essentiale: aut accn̄tale. Si p̄mo mō sic est dr̄ia. si secūdo modo: aut dr̄ cōuertibiliter: aut nō conuertibiliter. Si cōuertibiliter sic est ꝓpriū: si nō conuertibiliter sic est accn̄s. Et sic sunt quinq3 p̄dicabilia ⁊ nō plura.

Ad rōnes in oppo^m. Ad p̄mum cu3 dr̄. diffinitio est p̄dicatū: ergo est p̄dicabile. dico q̄ nō sequit̄. Nā coīter diffinitio ponit̄ sub illo p̄dicabili: qd̄ est sp̄ēs: nam eodē modo predicat̄ in q̄d ⁊ dicit totam essentiā determinate. ¶ Ad 2^m cū dr̄ q̄ nā predicat̄ de pluribus. Dr̄ q̄ inquantū predicat̄ de pluribus sub isto p̄dicabili: q̄ est sp̄ēs continet̄. ¶ Ad 3^m cum dr̄ q̄ indiuiduū predicat̄ de pluribus. dico q̄ indiuiduū si accipiat̄ pro re sbiecta: nō predicat̄ de pluribus ut sor. Si autē accipiat̄ pro intētione tūc indiuiduum bn̄ predicat̄ de pluribus accidētaliter: ut dicendo sor. est indiuiduū: ⁊ sic continet̄ sub accidente. ¶ Ad 4^m cum dr̄ q̄ pauciora sunt ⁊ cum dr̄. nam dr̄ia non est p̄dicatum: ergo nō est p̄dicabile. dico q̄ nō sequit̄: nam l3 non sit p̄dicatum est tn̄ predicabile: q2 nō eodē modo constituunt̄ problemata de dr̄ia sicut de gn̄e: ergo est diuersū p̄dicatū ab illo. Sed p̄dicabilia distīguunt̄ penes modos p̄dicandi. Jdeo op3 q̄ sit distinctū p̄dicabile ⁊c̄.

Queritur Utrū in diffinitione gn̄is in qua dr̄: Genus est qd̄ predicat̄ de pluribus differētibus specie in eo q̄ quid: An ibi diffiniatur res uel intētio que est in aīa. Et videt̄ q̄ ibi non diffiniat̄ res: nā de q̄cūq3 p̄dicat̄ diffinitū de eodē p̄dicat̄ ⁊ diffinitio: sed res de singularibus p̄dicat̄ ut aīal de sorte ⁊ platone: ergo si ibi diffiniret̄ res tunc diffinitio predicaret̄ de ipsis singularibus: ⁊ sic uerum esset dicere sor. predicatur de pluribus differētibus specie. Hoc aūt est falsum: ergo nō diffinitur res. 2° sic: certum est: q̄ cui cōpetit diffinitio illi cōpetit ⁊ diffinitū: sed hec diffō cōpetit cuilibet p̄dicamēto: nā in q̄libet p̄dicamēto reꝑit̄: sed nō est aliq̄ res coīs vniuoca sube ⁊ accn̄ti: ergo nō diffinitur res. 3° sic: illud diffinitur hic qd̄ logicus cōsiderat: sed logicus nō cōsiderat res sed intētiones: ergo nō diffinit̄ hec res: sed intētio. ¶ Sed ꝯ̄ probat̄ q̄ itētio nō diffiniat̄ hic. Nam illud diffinitur qd̄ de pluribus specie differētibus p̄dicat̄. Jntētio aūt nō pōt p̄dicari de plurib⁹. g̃ ⁊c̄. Jntētio nō diffinit̄ hic. ¶ Ad hāc q̄onem dicēdum q̄ hic diffinit̄ res non tn̄ ut res est sed diffinitur ꝓut intelligitur sub illa ꝓprietate: que pōt diuidi per diuersas differētias specificas ⁊ essentiales: ⁊ ita res talis in q̄libet p̄dicamēto inuenit̄ que pōt diuidi per dr̄ias specificas: ⁊ iō diffō est cōmunis oībus p̄dicamētis. ¶ Ad argumēta ergo rn̄detur. Ad primuz cū dicis q̄ si res diffiniret̄ cōpeteret sorti ⁊ platoni cu3 res illa de ipsis p̄dicet̄. Dicēdū q̄ uerū est si diffiniret̄ ut res est. Un̄ illa res diffinitur: aīal est suba aīata sensibilis ⁊ illa diffinitio de oībus sub se contētis idiuiduis p̄dicat̄: sed ꝓut intelligitur sub tali proprietate: ut dictum est. ¶ Ad scdm̄ cū dicitur: Cui cōpetit diffinitū cōpetit ⁊c̄. ꝯcedat̄. Et cū dicis q̄ illa diffinitio reperitur in oībus predicamētis: dico q̄ uerū est. ⁊ qn̄ tu dicis q̄ nō sit aliqua res coīs vniuoca sube ⁊ accn̄ti. dico q̄ uerū est q̄ nulla est res nāe: sed itellecta sub tali ꝓprietate: ut dictū est īmo bn̄. ¶ Ad 3^m cū dr̄ illud hic diffinit̄ qd̄ ꝯsiderat logic⁹. ꝯcedo. ⁊ cū dicis: Logic⁹ res ꝯsiderare nō h3 uerū est per se: sed tn̄ sub istis intētionibus hēt considerare: q2 ītētiones fundant̄ supra res: ⁊ iō logic⁹ primo ⁊ per se hn̄ ꝯsiderare ipsas itentiones ⁊ ex ꝯ̄nti res. Aliud aūt argumentū qd̄ ꝓbat q̄ intētio nō diffiniat̄ ueritatem concludit ⁊c̄.

Logicus res ꝯsiderat ꝙten⁹ sūt fundamēta. i intētionum

Species aūt dicit̄ q̄de3: ⁊ de vniuscuiusq3 forma ſm̄ qd̄ dictū est. Primū q̄dem sp̄ēs digna est impio. Dicit̄ aute3 sp̄ēs ⁊ ea que est sub assignato genere: ſm̄ qd̄ solemus dicere: hoīe3 q̄dem sp̄ēm aīalis: cum sit genus aīal: albū autē coloris sp̄ēm: triāgulum v̄o sp̄ēm figure.

Superius Auctor determinauit de genere. hic v̄o intēdit determinare de specie: ⁊ diuidit̄ in duas partes. Primo ponit duas significationes speciei. Secundo prosequit̄ de intento ipsam diffinitionem. 2° ibi [Assignāt ergo.] Prima in duas. Primo enim ponit vnā significationem nō intentā. 2° ponit aliā quam intēdit. 2° ibi [Dicit̄ aūt.] hec 2ª in duas. nā p̄mo ponit significationē speciei quā intēdit ⁊ declarat per exēpla. 2° per rōnem: 2° ibi [qd̄ si ēt.] sequit̄ illa ps [assignāt] ⁊ diuidit̄ in duas. na3 p̄ ponit tres diffōnes sp̄ēi. 2° declarat eas. 2° ibi [planū aūt erit.] Prima in duas. nā p̄mo ponit illas diffinitiones. 2° cōparat vnā illaꝝ ad aliā. 2° ibi [Sed hec quidē assignatio.] Prima in duas. primo ponit diffinitiones sp̄ēi per respectū ad genus. 2° ponit vnā per respectū ad indiuidua. 2° ibi [Amplius aūt.] Jlla ps [planū] diuidit̄ in duas. na3 p̄mo declarat duas p̄mas diffōnes. Jn 2° ponit q̄sdā reglās de gn̄e per respectū ad sp̄ēm. 2° ibi [Assignato autem.] p̄ma in duas. nā primo declarat. 2° resumit ut det exēplū in naturis. 2° ibi [determināt igit̄.] p̄ª in duas. nā p̄mo ponit ordinationē p̄dicamentoꝝ. 2° ponit conuenientiā coꝝ. 2° ibi [sed hoꝝ suba q̄dem.] prima in duas. nam primo declarat in gn̄ali. 2° magis in sp̄āli. 2° ibi [Sit aūt.] Jlla ps [sed hoꝝ] diuidit̄ in duas. s. in p̄ncipale3 ⁊ executiuā. 2° ibi [Quarꝫ hec quidē.] prima in duas. nā primo ponit habitudinem p̄dicamētoꝝ. 2° resumit. 2° ibi [quēadmodū igit̄.] Jlla ps [q̄re hec quidē] diuiditur in duas. nā p̄mo cōcludit habitudinē medioꝝ. 2° extremoꝝ. 2° ibi [Extrema v̄o] hec 2ª in duas. nā p̄mo resumit habitudinē gn̄alissimi. 2° sp̄ālissimi. 2° ibi [Sp̄ālissimū.] ¶ Ad p̄mā igitur p̄te sic ꝓcedit. Distinguit significationes huius nōis sp̄ēs ut eligat illā de qua intēdit. Et dicit q̄ species vno mō idem est q̄ forma ſm̄ quā aliq̄s dicitur formosus uel formatus. Na3 q̄dā est essentialis ⁊ q̄dā est accn̄talis: ⁊ sp̄ēs dr̄ eē elegātia mēbroꝝ uel dispō ſm̄ istā dr̄ ſm̄ q̄ sp̄ēs digna est īperio ⁊ ita nō est species que est p̄dicabile: ⁊ ideo dicit q̄ aliter dicit̄ sp̄ēs que ponit̄ sub assignato gn̄e: ut hō ponit̄ sub aīali ⁊ aīal est gen⁹: ⁊ ideo hō est sp̄ēs: ⁊ hoc exēplū est in p̄dicamēto sube. Sitr̄ ponit exēplū in p̄dicamento q̄litatis: ut albū est sp̄ēs coloris: ⁊ ponit̄ ibi cōcretu3 ꝓ abstracto ut albū pro albedine: nā albū per se nō cadit in gn̄e: ⁊ posuit cōcretu3 pro abstracto: nā auctor est itroductori⁹ ⁊ cōcreta cadūt magis in cognitione nr̄a q̄3 abstracta: ⁊ declarat in q̄ntitate. ut triangulus est species figure.

¶ Qd̄ si etiā genus assignātes: sp̄ēi meminim⁹

dicẽtes: qđ de plurib⁹ ꝛ differētib⁹ specie in eo ꝙ qd pdicat: ꝛ spēm dicimus id quod sub assi gnato genere est.

¶ Hoc declarat per rōnē dicens: ꝙ si nos assignātes diffinientes meminim⁹ spēi: sum⁹ memores de spe qñ dixim⁹: gen⁹ est qđ pdicat. Manifestū est ex hoc ꝙ spēs est que ponit sub gñe: nā in ista diffōne dicit ꝙ gen⁹ de specie pdicat: ꝛ hoc ut postea videbit ut supius de iferiori ꝛ oē iferi⁹ ponit sub supiori: ergo spe cies ponit sub gñe ut appet.

¶ Nosse oportet ꝙ quoniam genus: ꝛ alicuius est genus: ꝛ species alicui⁹ est species. Jdcirco necesse est in utrorūqꝫ rationibus utriqꝫ uti.

¶ Hic dubitaret aliquis quare ipsa spēs potest poni in diffōne gñis. ꝛ ipse dicit ꝙ gen⁹ dicit spēi genus: ꝛ spēs gñis spēs: ꝛ ita cū sunt correlatiua: necesse est in diffinitione vnius poni alterum. Alij autẽ tex tus habēt [Nosse aūt.] ꝛ exponūt ly autē pro gꝛ: sed meli⁹ est legē absqꝫ aūt: ꝛ magis placet pma expō.

¶ Assignat ergo: ꝛ sic spēm. Spēs est que poni tur sub gñe: ꝛ de q̄ gen⁹ i eo qđ qd sit pdicat. Amplius aūt sic quoqꝫ. Spēs est que de pluri bus ꝛ differētib⁹ numero: in eo ꝙ qd sit pꝛedi cat: sꝫ hec qdē assignatio spālissime est: ꝛ que solū spēs est. alie vo ꝛ nō spālissimarum.

¶ Hic diffinit spēm quā itendit ꝛ dicit ꝙ spēs est que ponit sub assignato gñe: uel spēs est de qua genus in eo ꝙ quid est pdicat. ꝛ ponit aliā diffōnem que est: spēs est que pdicat de plurib⁹ differentib⁹ nūo in eo ꝙ qd. Et dicit ꝙ ista diffō est solū spēi spālissime. Alie aūt due sunt tam spālissime ꝙ̄ sub alterne. Et si obici atur ꝙ vni⁹ rei vnica est diffō: sed hic ponunt de spe tres. ergo dicit ꝙ vni⁹ rei vnomō cōsiderate vna est diffō sed diuersimode ꝯsiderate: plures pñt eē diffi nitiōes: uel dicat ꝙ vni⁹ rei vna est diffō: siue vnomō siue plurib⁹ modis ꝯsiderate in vno gñe. Et iō dico ꝙ solū vna ē uera diffō spēi. Alie sūt descriptiones.

¶ Planū aūt erit qđ dicit hoc modo. Jn vno quoqꝫ pdicamēto sunt quedam gñalissima: ꝛ rursus alia spālissima: ꝛ iter gñalissima ꝛ spālis sima sunt alia. Est aūt gñalissimū qdē: supra qđ non est aliud genus supueniens. Spālissi mū aūt post qđ non est alia iferior spēs. Jnter gñalissimū aūt ꝛ spālissimum alia gñā ꝛ spēs sunt eadē: ad aliud tñ ꝛ ad aliud sumpta. Sit aūt in vno pdicamēto manifestum qđ dicitur. Substātia est qdem ꝛ ipsa genus: sub hac aūt est corpus: ꝛ sub corpore animatū corpus: sub quo animal: sub animali vo ratiōale aīal: sub quo homo: sub homine vo Sortes ꝛ Plato: ꝛ qui sunt particulares homines.

¶ Hic declarat qliter spēs ponitur sub gñe. ꝛ dicit ꝙ illud qđ dixim⁹ erit planū in vnoqꝫ pdicamēto. Nā qdā sūt gñalissima ꝛ qdā spālissima qdā itermedia sic legēdo plana ē ifra. Alij aūt pūctāt sic. illō qđ dixi m⁹ erit planū hoc mō: hic pūct⁹ est. Jn vnoqꝫ pdi camēto sunt quedā gñalissima. i. in vno vnum ꝛ in alio alterū: sicut hic: singuli singulos denarios acce perūt: ꝛ declarat qd est gñalissimum. ꝛ quid spālissi mū: ꝛ quid intermediū: ꝛ postea magis in spāli in pdicamēto subē: ꝛ totū hoc pꝫ.

¶ Sed hoꝝ substātia qdē gñalissimū est: ꝛ ge nus solū. Hō vo spālissimum: ꝛ spēs solū. Cor pus vo spēs est substātie: genus vo corpis aia ti: ꝛ aīatum corpus spēs qdē est corꝫ. genus vo aīalis. aīal vo spēs qdem est aīati corꝫ. gen⁹ vo rōnalis aīalis: sed rōnale aīal: spēs qdē est aīa lis: genus aūt hoīs: hō vo spēs est rōnalis aīa lis: non aūt genus particulariū hoīum: sed so lum spēs. Et omne qđ ante indiuidua pximū est: species erit solum: non etiam genus.

¶ Ponit habitudinē ꝛ dicit ꝙ suba est solū genus: ꝛ non spēs: hō vo est ita species: ꝙ non genus: sed cor pus est spēs subē ꝛ genus animati corporis. Et sic de alijs descendendo.

¶ Queādmodum substātia igit cū suprema sit eo ꝙ nihil supra eam sit: genus est gñalissimū: sic ꝛ homo cuꝫ sit spēs: post quā nō est alia spe cies: neqꝫ aliud eoꝝ: que pñt diuidi in spēs: sed solum indiuidua. Jndiuiduū enīꝫ est Soc. ꝛ Pla. spēs erit solū: ꝛ ultima spēs (ut dictū est) spālissima. Que vo sunt in medio eorum qui dem que supra ipsa sunt erūt species: minorū vo que post ipsa sunt genera. eorum

¶ Resumit ꝛ dicit ꝙ sicut suba dicitur gñalissimum ex eo ꝙ nō est aliud supra ipꝫ: ita homo dr̄ spēs spā lissima: qꝛ nō est alia iferior spēs: sed media pñt dici gñā ꝛ spēs respectu diuersorum.

¶ Quare hec qdē duas habet habitudines il lam que est ad supiora: ꝑm quam spēs dicunt esse ipsoꝝ: ꝛ eam que est ad posteriora ꝑm quā genera ipsoꝝ esse dicunt. Extrema vo vnā ha bēt habitudinem. nam ꝛ generalissimū ad ea que posteriora sunt ꝛ habitudinē habet: cum sit genus oīum id qđ est supremū. eam vo que est ad supiora nō habet: cuꝫ sit supremū ꝛ pri mum principiū: ꝛ (ut diximꝰ) supra qđ nō est aliud supueniens genus. Spālissimū aūt vnā habet habitudinē: eā que est ad supiora: quo rum est spēs. eam vo que est ad posteriora nō diuersam hēt: sed ꝛ indiuiduoꝝ dicit spēs. Sꝫ spēs qdē dicit idiuiduoꝝ uelut ea cōtinēs. spe cies vo supioꝝ uelut ea que ab illis cōtinetur.

¶ Concludit habitudinē: ꝛ dicit ꝙ media hñt duas habitudines. s. ad superiora respectu quoꝝ sūt spēs ꝛ ad iferiora respectu quoꝝ sūt gñā: sed extrema tm̄ vnā hñt habitudinē: gñalissimū hēt hītudinē ad ife riora respectu quoꝝ est gen⁹. Sꝫ spālissimū hēt hitu dinē ad supiora respectu quoꝝ est spēs ꝛ ab eis ꝯtinet: ꝛ spēs indiuiduoꝝ: qꝛ ꝯtinet illa: sed idiuidua per se nō cadunt in pdicamēto. Et iō dicit ꝙ spēs non hēt habitudinem ad inferiora ꝛc.

Queritur Utrū genus dicat totā quidita tē ꝛ essentiā spēi uel nō? Et arguit pmo ꝙ non. Nā ipsa dūa addit formā supra genus Et genus dicit solū māin qre patet ꝙ gen⁹ nō dicit totā qditatē. 2° sic ꝛ suppono ꝙ p diffōnē īportet rō Nullū pfectum est in potētia respectu alicuius forme sed gen⁹ est qđdam pfectum: ergo nō est in potentia respectu differētie: ꝛ ita nō poterit dicere quiditatē speciei. Tertio pbatur sic: sicut est in natura: ita est in arte: sed in natura qñ ex aliquo fit aliud opꝫ ꝙ prior forma corrūpat: ergo simil̄r in arte: sed genus in dif finitione etiam sub ppria forma remanet. Quare pꝫ ꝙ gen⁹ nō dicit qditatē nec totā essentiā spēi.

Oppositum patet. Nam genus predica tur in quid: ꝛ non predicare tur in quid nisi diceret totam quiditatem ꝛ essentiam: quare pꝫ ꝙ dicit totam quiditatē ꝛ essentiā speciei.

¶ Ad hanc questionē dicēduꝫ ꝙ genus dicit totam qditatē ꝛ eēntiā spēi. ¶ Sed nota ad euidētiā soluti onis qōnis dicit ꝙ duplex est cōpositio. s. cōpositio

"ópõ nã' / ſ z rõnã / le.

nãlis z cõpoſitio rõnalis. Cõpoſitio nãlis eſt que fit ex uera mã z uera forma: ſz cõpoſitio rõnalis nõ fit ex uera mã z uera forma: ſed ex aliq̃ ſe hñte loco mãe: z ex aliq̃ ſe hñte loco forme: cõpoſitio iſta ſpeciei. put cõponit̃ ex genere z dña genus non eſt uera mã: nec dña tñ forma: imo idem ſignificat̃ per gen⁹ z per dñam (ut vult Thomas in eſſentijs.) lz diuerſimode: ſed genus dicit̃ ſe hẽre rõne materie: nam ſicut mã quãtuz eſt de ſe nullá formá ſibi determinat ita ſimilr̃ ipm genus non determinat ſibi aliquá differentiá: z ita dico q̃ ipm genus dicat totá q̃ditatem ſpẽi indeterminate tñ: nam ſubaliter z in quid p̃dicatur de ſpecie, ut dicit̃ primo topicoꝝ. ¶ Ad argumẽta ergo rñdendú eſt. ¶ Ad primú cú dicit̃ q̃ ipſa differentia addit formá ſupra ipm genus. Dico q̃ non addit dña ſupra genus aliquá formá: ſed solú determinat intellectú: qui prius nõ erat in gñe. ¶ Ad ſecúdú cum dicit̃ q̃ nullú pfectum zc. Dico q̃ aliqḋ pfectum põt eſſe in potẽtia reſpectu itellectui determinati: qḋ tñ nõ eſt differẽs realiter forma ab illo. ¶ Ad tertium cum dicis: q̃ ſicut eſt in nã ita eſt in arte. certe dico q̃ uerú eſt quãtú ad intẽtú. i. quãtú ad finẽ. Naz ſicut nã itendit ſemp qḋ meli⁹ eſt: ita z ars: ſed tñ nõ eſt ſimile in mõ opandi. Ná nã opatur per motú abiciendo vná formá z itroducẽdo aliá: ſed ars nõ operatur ita per motum z ita in operatione rõnis opz q̃ forma abiciatur ſed non ſic per motum zc.

Queritur

Utrú genus poſſit p̃dicari de ſpecie? Et videt̃ q̃ non: z arguit̃ p̃mo ſic. pars nõ predicat̃ de toto: ſed gen⁹ eſt ps ſpẽi. ergo non poterit de ſpecie p̃dicari. Secúdo arguit̃ ſic: mã non p̃dicat̃ de eo cui⁹ eſt mã: ſed gen⁹ eſt materia ſpeciei (ut dictú eſt.) nam ɔcurrit ad cõpoſitionẽ ſpẽi: ergo genus de ſpecie nõ põt p̃dicari.

Oppoſitum

patet per Porphyrium: qui dicit q̃ genus eſt quod p̃dicatur de ſpecie. ¶ Ad hãc q̃onem dicendú: q̃ genus põt de ſpecie p̃dicari: naz (ut dictú eſt) qḋ ſignificat̃ per ſpẽm totum ſignificat̃ per gen⁹ lz indeterminate z nõ eſt mã ſpeciei ut ſatis declaratú eſt: lz hẽat rõnẽ materie: z ita bñ pz q̃ gen⁹ põt p̃dicari de ſpẽ. ¶ Ad argᵃ cú dr̃ p̃ q̃ ps nõ p̃dicat̃ de ſuo toto: ſoluũt ſic z dicũt q̃ uerú eſt q̃ pars mãlis non predicat̃ de ſuo toto. ſed bene ps formalis. Sed hec ſolutio nihil ualet: ná neq3 pars mãlis neq3 formalis de ſuo toto predicatur: ná male diceret̃ hõ eſt aĩa: quãuis anima ſit pars formalis. Et ideo maiorẽ ſimpliciter cõcedo. z ad minorẽ cú dicis genus eſt pars ſpẽi. Dico q̃ non ualet imo dicit totuz ſicut declaratú eſt: lz modú partis habeat in cõpoſitione logicali. ¶ Ad ſecúdú dicitur eodẽ modo: q̃ genus nõ eſt materia: ſed hẽt rõnem materie eo modo quo dictum eſt. Sed videt̃ q̃ auctor male dicat: qñ dicit genus eſt qḋ de pluribus differentib⁹ ſpecie p̃dicat̃: nam nondú notificauerat ſpẽm z oĩs diffinitio dat̃ per notiora: ergo male ponitur ſpẽs in diffõne generis: z hoc p̃bat̃. ſecúdo ſic. Spẽs z gen⁹ ſunt correlatiua: z ſiq̃s diffinite nouerit vnú correlatiuoꝝ diffinite nouit z reliquú: ergo videtur q̃ vnú nõ debeat poni in diffõne alterius. ¶ Ad hoc dicendú: q̃ bene dat̃ diffõ generis: nam ſpẽs eſt magis notú quãtum ad ſenſum: genus aũt quãtum ad itellectú. Et ideo in diffinitione vni⁹ põt poni alterú tanq̃ determinãs depẽdentiá alteri⁹: non q̃ ſit de eſſentia ei⁹: z ita pz ſolutio ad argumẽtum: q̃ ſpẽs bene poteſt poni in diffinitione generis: q2 vnomodo notior eſt q̃ genus.

...uõ ſed / ...gi debe- / ...q̃ gen⁹ / ...z habet ſ / ...ut mã.

...ſen⁹ nõ / ...t p̃ ſpẽi / ...habeat / ...z dñam / ...artus

...nõ ſpe / ...z ge / ...ma / ...nota

Eterminãt ergo gñaliſſimú ita q̃ cú ſit genus nõ eſt ſpẽs. z rurſus ſupra qḋ nõ eſt aliud genus ſupueniens. Spãliſſimú v̇o: qḋ cú ſit ſpẽs: nõ eſt genus: z q̃ cuz ſit ſpẽs nunq̃ diuidit̃ in ſpẽs: z q̃ de plurib⁹ z differẽtib⁹ numero in eo q̃ q̃d ſit p̃dicat̃. Ea v̇o que in medio ſunt extremoꝝ: ſubalterna uocant̃ gña z ſpẽs: z vnũqḋq3 eoꝝ ſpẽs eẽ põt z genus: ad aliud quidẽ z ad aliud ſumpta. Ea v̇o que ſunt ante ſpãliſſima uſq3 ad gñaliſſimú aſcẽdentia: z genera dicunt̃ z ſpẽs: z ſubalterna genera.

Superius

auctor poſuit ordiãtionẽ p̃dicabiliú. hic reſumit ut addat exẽplú in naturis. Et diuidit̃ i duas. ná p̃ reſumit. Scḋo addit exᵐ in familijs. 2ᵃ ibi [ut agamẽnõ.] 1ᵃ i duas. p̃mo reſumit de extremis. Scḋo de medijs. Scḋa ibi [ea v̇o.] Prima in duas. p̃mo de gñaliſſimo. ſcḋo de ſpãliſſimo. Scḋa ibi [ſpãliſſima v̇o.] Illa ps ut [agamẽnõ] in duas. Ná p̃mo ponit exẽplum in naturis. Scḋo remouet dubiú. Scḋa ibi [ſed in familijs.] Hec ſcḋa in duas. ſ. in p̃ncipalẽ z icidẽtalẽ. Scḋa ibi [Decẽ igitur gña.] Prima in duas. ná p̃mo remouet dubiú. Scḋo p̃bat. Scḋa ibi [Neq3 eni.] Et hec in tres. Ná p̃mo p̃bat per rõnẽ. Scḋo per auctem. Tertio regredit̃ ad p̃bandú minorẽ prime rõnis. Scḋa ibi [Sed ſint poſita.] Tertia ibi [Et ſiq̃s oĩa entia vocet.] Illa ps [decem igĩ.] diuidit̃ in duas. Ná p̃mo icidẽtalr̃ ponit nũm gñaliſſimoꝝ ſpecialiſſimoꝝ. Scḋo ex hoc concludit quedá correlaria. Scḋa ibi [deſcẽdẽtib⁹.] Hec in duas. Primo ponit correlariú. Scḋo declarat quãtú ad utrunq3 mẽbrú. 2ᵃ ibi [collectiuú eniz.] Hec ſcḋa in duas. Ná p̃mo declarat correlariú. 2º declarat qḋdam dictú in illa declaratione. 2ᵃ ibi [participatiõe.] ¶ Ad p̃má ptem ſic p̃cedit reſumẽdo dicẽs: q̃ gñaliſſimú eſt: qḋ cú ſit gen⁹ nõ põt eẽ ſpẽs: ut ſupra: qḋ nõ eſt aliud ſupueniens genus: z illa ſcḋa deſcriptio ſatis ſequit̃ ex p̃ma. ¶ Dubitaret forte aliq̃s q2 videtur q̃ illud gñaliſſimú qḋ eſt ſuba hẽat aliud genus ſupra: ná ſuba qḋdá cõpoſitú eſt (ut vult Boetius) ex mã z forma: genus aũt ſumit̃ a mã: z dña a forma q̃re videt̃ q̃ hẽat gen⁹ z dñam. ¶ Ad hoc dicẽdum q̃ ſupra ſubſtãtiaz nõ eſt aliud gen⁹: nam ſm q̃ vult Ariſ. in libro poſterioꝝ: ſtãduz eſt in aliq̃bus p̃dicatis: z in aliq̃b⁹ ſubiectis: z ita dico q̃ lz ſuba ſit quoddam cõpoſituz ex mã z forma: nõ tñ eſt cõpoſita cõpoſitiõe rõnis. ſ. ex gñe z dña. Poſtea reſumit de ſpãliſſimis dicẽs: q̃ ſpãliſſimú eſt: q̃ cú ſit ſpẽs nõ põt eſſe genus: uel cú ſit ſpẽs: ulterius nõ põt diuidi per ſpẽs: z hec ſilr̃ ſatis ſequit̃ ex prima. uel ſpãliſſimum eſt: qḋ predicat̃ de plurib⁹ dñtib⁹ nũo ſolú in eo q̃ q̃d. Poſtea reſumit de medijs dicẽs: q̃ illa que ſunt media extremoꝝ: p̃nt dici gña ſubalterna z ſpẽs ſubalterne: z gña reſpectu iferioꝝ: z ſpẽs reſpectu ſupioꝝ.

¶ Ut Agamẽnon: Atrides: Pelopides: z Tantalides: z ultimum Jouis.

¶ Hic ponit exẽplú in familijs z dicit agamẽnon: ita erat filius: q̃ nõ pr̃: Juppit̃ ita pater: q̃ nõ fili⁹. Atrides z Pelopides erãt p̃res z filij. Et iõ patronomicis noib⁹ nominant̃: z ita ſicut agamẽnõ erat fili⁹: q̃ nõ pater. Ita ſpãliſſimú eſt ſpẽs: q̃ nõ genus: z ſicut Juppit̃ erat pr̃: q̃ nõ fili⁹. Ita gñaliſſimú ſic eſt gen⁹ q̃ nõ ſpẽs. z ſicut Atrides z Pelopides z Tãtalides erãt filij z p̃res. Ita intermedia ſunt gña z ſpecies.

¶ Sed in familijs plerũq3 reducunt̃ ad vnum principiuz: verbigr̃a ad Iouem. In generib⁹

Dubitatio

Solo

autem ⁊ ſpeciebus non ſic ſe habet.

¶ Crederet aliqs ꝙ totalr̃ eẽt ſilẽ in iſtis ꝑdicabilibꝰ ſicᷓ in familijs. Remouet hoc dicẽs ꝙ in familijs oẽs ad vnũ reducunt̃: ut ad Iouẽ uel ad Deũ dicamus: ſed in iſtis ꝑdicabilibus non reducuntur ad vnum principium commune vniuocum.

¶ Neqȝ enim cõe eſt vnum genus oĩuȝ ens: nec oĩa eiuſdem generis ſunt ſm̃ vnum genus ſupremum: queadmodum dicit Ariſt.

¶ Probat ꝙ in generibꝰ nõ reducunt̃ ad vnũ genus cõe: ⁊ ꝓbat hoc per talẽ rõnẽ. Si illud qꝺ magis videt̃ inẽe nõ eſt: neqȝ illud qꝺ minꝰ: ſed magis videret̃ ſi aliqd eẽt genus cõe oĩbꝰ ꝑdicabilibꝰ: ꝙ hoc eſſet ens: ſed ens nõ põt eẽ genꝰ ad iſta: ergo nullũ eſt cõe genus ad iſta ⁊c.

¶ Sed ſint poſita: queadmodum dictum eſt in predicamẽtis: prima decem genera quaſi decẽ prima principia.

¶ Hic ſilr̃ ꝓbat per auctez. ⁊ põt formari talis rõ. ꝓncipij nõ ẽ ꝓnm̃: ſȝ iſta decẽ ꝑdicamẽta ſũt pᵃ rerũ ꝓnᵃ (ut dictũ eſt in ꝑdicamẽtis.) ergo nõ habẽt aliqꝺ ꝓnm̃.

¶ Et ſi oĩa quis entia vocet: inquit nũcupabit̃ equiuoce: non vniuoce. Si enim vnũ cõe oĩuȝ eſſet ens: vniuoce oĩa entia dicerent̃. Cum võ ſint decem prima principia: cõe ens oĩum ſm̃ ſolum nomen eſt: non etiam ſm̃ rationem que ſm̃ nomen eſt.

¶ Hic ꝓbat minorẽ. ſ. ꝙ ens non ſit genus cõe .x. predicamẽtoꝝ. Et intẽdit facere talem rõnẽ: Oẽ genus vniuoce ꝑdicat̃ de ſuis ſpẽbꝰ: ſed ens nõ ꝑdicatur vniuoce de predicamẽtis: ſed equoce: ergo non eſt genus. Minorẽ ponit in lr̃a primo: ⁊ poſtea maiorẽ cum dicit [Si enim vnũ.] Et ponit minorẽ cum dicit [Cum võ.] Et intẽdit iſtaȝ rõnem: Predicari vniuoce eſt predicari vno noĩe ⁊ vna rõne: ſed ens non ꝑdicat̃ vna rõne de .x. ꝑdicamẽtis: ergo nõ eſt genꝰ.

¶ Decem qdez igit̃ gñaliſſima ſunt: ſpãliſſima võ in numero qdem quodam ſunt: non tñ infinito. Indiuidua autem que ſunt poſt ſpecialiſſima infinita ſunt.

¶ Hic incidẽtaliter qȝ fecerat mẽtionẽ de nũo gñaliſſimoꝝ: cõcludit numerũ eorũ dicẽs: ꝙ decẽ ſunt generaliſſima: ut ſbſtãtia: qualitas. Spẽs aũt ſunt ſub quodam numero determinato quo ad nãm: indeterminato aũt quo ad nos. Nam de ſe ſpẽs ſunt ingenerabiles ⁊ incorruptibiles: lȝ per accidẽs corrũpant̃ ⁊ generent̃: ⁊ nõ generant̃ de nouo alique ſpecies. nam fuerũt a principio mũdi create: alr̃ mũdus eſſet ꝑfecte generat̃: cuius oppoſitũ ꝓbat phs ꝓmo celi ⁊ mũdi. Indiuidua aũt non ſunt in aliquo numero determinato: neqȝ quo ad nãm: neqȝ quo ad nos: qȝ quotidie generant̃ ⁊ corrũpunt̃: ⁊ nõ eſt neceſſe ꝙ tot generent̃ quot corrũpuntur.

Cur indiuidua nõ claudant determinato nũero.

¶ Quapropter uſqȝ ad ſpãliſſima a gñaliſſimiſ deſcẽdẽtes: iubebat Plato quieſcere. Deſcẽdere aũt per media diuidẽtis ſpecificis differẽtijs infinita võ inquit relinquenda ſunt. neqȝ eniȝ eorum poſſe fieri diſciplinam.

¶ Hic cõcludit quoddã correlarium: qȝ dictuȝ eſt ꝙ ſpãliſſima ſunt ſub determinato numero: ⁊ indiuidua ſub indeterminato. Ex hoc concludit ꝙ Plato iubet quieſcere deſcẽdentẽ a gñaliſſimis ad ſpãliſſima incluſiue. ⁊ declarat quare iubet qeſcere in ſpãliſſimis. Nam Plato iubet diuidẽtem deſcẽdere ſpecificis differẽtijs. Et qȝ ſpecies ſpãliſſima non põt diuidi ſpecificis differẽtijs: ideo Plato iubet quieſcere. Declarat etiam per aliam rõnem. nam indiuidua ſunt infinita: ⁊ non põt de ipſis diſciplina fieri: ⁊ iõ iubet Plato quieſcere in ſpecialiſſimis.

¶ Deſcẽdentibꝰ igit̃ ad ſpãliſſima neceſſe eſt diuidẽtes per multitudinẽ ire. Aſcẽdẽtibꝰ võ ad gñaliſſima: neceſſe eſt colligẽ multitudinẽ i vnũ.

¶ Hic cõcludit aliud correlariũ: qȝ dictũ eſt: ꝙ deſcẽdẽteȝ oportet diuidere ſpecificis differẽtijs. Ex hoc cõcludit ꝙ oportet deſcẽdẽtem ire per multitudinẽ qȝ oportet diuidere genus in plures ſpecies: ⁊ ulterius ſpẽm in plura indiuidua. Sed aſcẽdẽtibꝰ ad generaliſſima: neceſſe eſt multa colligere in vnum.

¶ Collectiuũ enim multoꝝ in vnaȝ naturã ſpecies eſt: ⁊ magis id qꝺ genus eſt. Particularia võ ⁊ ſingularia: ſemꝑ ecõtrario in multitudinem diuidunt id quod eſt vnum.

¶ Hic declarat correlarium quãtum ad utrãqȝ partẽ qȝ dictum erat ꝙ aſcẽdẽti neceſſe erat colligere multitudinẽ. Hic declarat: qȝ ille qui aſcẽdit per ſpeciem aſcẽdit: ⁊ ſpẽs eſt collectiua multoꝝ in vnam naturã ⁊ magis genus: ⁊ declarat quãtum ad alteram partem: qȝ particularia illud diuidũt qꝺ vnum eſt.

¶ Participatiõe eniȝ ſpeciei: plures hoĩes ſunt vnus hõ: in particularibus aũt ⁊ ſingularibꝰ vnus ⁊ cõis plures. Diuiſum enim ſemper eſt quod ſingulare eſt. Collectiuum autem ⁊ adunatiuum: quod cõmune eſt.

¶ Quia dixerat ꝙ ſpẽs erat adunatiuũ in vnã nãȝ. hꝫ declarat. Nã ꝑticipatiõe ſpẽs plures hoĩs ſunt vnꝰ homo. ſ. in ipſis particularibꝰ vnus ⁊ cõis. Naȝ qꝺ eſt ſingulare eſt diuiſiuũ: ⁊ quod cõe eſt collectiuuȝ.

Queritur Utruȝ genus poſſit ſaluari in vna ſpecie? Et videt̃ ꝙ non. Nam illud qꝺ ponit̃ in diffinitione alicuius dȝ eſſe de eſſentia diffiniti: ſed ꝑdicari de pluribꝰ ſpecie: ponit̃ in diffinitione generis: ergo eſt de eſſentia eius: quare patet ꝙ non põt ſaluari in vna ſpecie. ¶ Scꝺo arguit̃ ſic: Dicit Boetius in libro diuiſionũ: ꝙ genꝰ: nec iſinitas hẽt ſpẽs: nec pauciores duabꝰ: ergo nõ põt ut videt̃ ſaluari in vnica ſpẽ. ¶ Tertio ſic Ariſt. in .4. topicoꝝ ponit talẽ cõſiderationẽ: ꝙ ſi tu vis videre ſi aliqꝺ ꝑdicatũ aſſignet̃ alicui ſbiecto ut genꝰ: videas ſi ꝑdicat̃ de alia ſpecie: aut nõ. Et ſi nõ: iaȝ nõ eſt genus: ergo genꝰ nõ põt ſaluari in vnica ſpẽ. ¶ Quarto ꝓbat ſic: Dicit Porphyriꝰ ꝙ diuiſio gñis ſemper eſt in plures ſpẽs: ergo nõ põt ſaluari in vnica ſpẽ.

In oppoſitum tamẽ arguitur: Sicut ſe habet ſpecies ad indiuidua: ita ſe hẽt genus ad ſpẽs: ſed ſpẽs põt ſaluari in vnico indiuiduo: ut patet de ſole ⁊ luna: ergo genꝰ poterit ſaluari in vnica ſpecie. ¶ Scꝺo ꝓbo ſic: Poſito ꝙ nõ ſit aliqꝺ aĩal niſi ſortes: tũc bene ſeqtur: ſi ſortes eſt: hõ eſt: ⁊ ſi hõ eſt: aĩal eſt: ⁊ aĩal eſt genꝰ: ergo genꝰ põt ſaluari in vnica ſpẽ. ¶ De iſta qõne ſũt opiniones. Quidã enim dicũt ꝙ genus nõ põt ſaluari in vna ſpecie. Nã dicũt per auctem Phi. 7ᵒ. metaᶜᵉ. ꝙ genus nõ eſt aliqd ꝑter ſuas ſpẽs. Et dicunt ꝙ de ratione generis eſt eſſe multa. Et ideo dicũt ꝙ nõ poteſt ſaluari in vnica ſpecie: tamẽ non videtur mihi hoc eſſe uerum: imo dico ꝙ genus põt ſaluari in vnica ſpecie exiſtente. Nam bene eſt de rõne generis aptitudinem hẽre predicãdi de pluribus: ſed ꝙ actu predicet̃: hoc accidit ſibi. Et ita dico ꝙ genꝰ põt ſaluari in vnica ſpecie: ⁊ hoc declaro. Nam dicit Ariſto. in poſtꝑdicamẽtis: ꝙ deſtructis oĩbꝰ egris: ſanitas quidem erit: egritudo aũt non: ⁊ ita etiã be-

ne potest esse vna spēs: ⁊ ꝙ non erit spēs sibi opposita in rerū natura. similiter pōt esse ꝙ non sit aliqđ nigrum: nec etiam medio colore coloratū: sed erunt oīa aīalia albedine colorata. Et ita erit albedo: ⁊ nō erit aliqua spēs sibi opposita. Et ita cum possibile sit esse vnam spēm absq̄ alia sibi opposita. Et cum non sit dare spēm sine genere. pōt ergo genus saluari in vna specie. ¶ Ad argumēta soluenda. ¶ Ad p̄mum cuꝫ dicis: diffinitio debet dari per essentialia: Concedo. Et cum dicis: ꝙ predicari de pluribꝰ differētibus specie: ponit in diffinitione generis. Certe uerum est: sed predicari dicit aptitudinē: nō actū. ¶ Ad scđꝫ: cuꝫ dicit Boetius: ꝙ genꝰ nō hēt īfinitas species: neq̄ pauciores duabus: certe ipse loquitur quātum ad actum diuidēdi. Nam ad hoc ꝙ genꝰ diuidat: oportet ꝙ sint ad minꝰ due spēs: sed nō oportet ut semp̄ diuidat. ¶ Ad tertium ꝙ Arist. docet cōsiderare utrū illud p̄dicatū de alia specie p̄dicet: ⁊ si nō: nō est genus. Dico ꝙ siliter intelligit ꝙ illud predicatū p̄dicet de alia specie in aptitudie: ⁊ nō oportet ꝙ actu. ¶ Ad q̄rtum qñ dicis per Porphyriū ꝙ diuisio gñis est in plures spēs: ideo ꝓcedit istud arm̄ qꝛ ad hoc ut diuidat genꝰ: exigunt ad minꝰ due species: sed nō oportet ut semp̄ diuidat ut dictum est.

Ssignato aūt genere: ⁊ species quid sit utrūq̄. genere quidem vno existente: spēbꝰ vō pluribꝰ. Sēper eniꝫ in plures spēs diuisio generis est: genus qdē de speciebꝰ semp̄ p̄dicat: ⁊ omnia supiora de inferioribus: species autem neq̄ de genere sibi ꝓximo: neq̄ de supioribꝰ: neq̄ enim conuertitur.

Postq̄ auctor declarauit duas diffinitiones spēi: hic intēdit tertiam declarare: ⁊ diuidit in tres. Nā p̄mo declarat tertiā diffinitionē. 2° ex declaratiōe cōcludit corrolariū. 3° epilogat. 2ª ibi [Cōtinet igit.] 3ª ibi [Igit de genere.] Pria in duas. Nam primo resumit quedā supiꝰ dicta. Secūdo ꝓsequit. Scđa ibi [De qbꝰ aūt.] Prima in duo Nam primo resumit quedā dicta. Scđo reddit cāꝫ cuiusdā dicti. Scđa ibi [oportet enim equa de eqs.] Illa ps [de qbꝰ] in duas. Nam ipse intēdit tertiā diffinitionē de specie. Et qꝛ declaratio eiꝰ cōsistit in p̄dicatione: ideo primo ponit p̄dicationē. Scđo ꝓsequit de intēto. Scđa ibi [solū aūt.] Prima in duas. nam primo ponit p̄dicationē spālissimi. scđo gñalissimi. Scđa ibi [gñalissimū vō.] Illa ps [solū aūt.] in duo. nam primo declarat tertiā diffinitionē spēi. secūdo incidētaliter ostēdit qd est indiuiduum. Scđa ibi [Indiuiduū aūt.] Hec scđa in duo. nam prio declarat qd sit indiuiduū quātum ad p̄dicationē. Secūdo quātum ad ꝓprietates ex qbus cōsistit indiuiduū. scđa ibi [indiuidua.] Et hec est diuisio lectiōis. ¶ Ad primā partē sic ꝓcedit: resumit quedā dicta ut postea melius declaret interūꝫ. Et dicit ꝙ assignato gñe ⁊ specie qd utrūq̄ sit. genere qdē vno: spēbꝰ vō pluribꝰ. (Semp̄ eniꝫ diuisio gñis in plures spēs fit.) Et hoc manifestum est: ꝙ qñ diuidit genꝰ oportet ꝙ in plures spēs diuidat: sed nō oportet ꝙ semper diuidat. Et ideo pōt saluari in vna specie. Vñ genus semp̄ p̄dicat de specie: ⁊ oīa supiora de inferioribꝰ: sed spēs non p̄dicat de genere ꝓximo sibi: neq̄ de alijs supioribꝰ: vñ nō ꝯuertit. Dicit auctor ꝙ hoc est dictū: nō cōuertit: ꝙ sicut p̄dicat de specie genus: ⁊ supiora de inferioribus: ꝙ ita p̄dicet spēs de genere: neq̄ inferiora de supioribus.

¶ Oportet enim aut equa de equis p̄dicari: ut hinnibile de equo: aut maiora de minoribꝰ: ut aīal de hoīe. minora vō de maioribꝰ minime. neq̄ enim aīal dicimus hoiem esse: quēadmodum hoiem dicis aīal.

¶ Hic reddit cām cuiusdam dicti: ⁊ intēdit talem rōnem facere: Oē qđ p̄dicat de aliquo: aut est maiꝰ eo: aut equale sibi: sed spēs nō est maior gñe: nec est eq̄lis sibi: ergo spēs nō p̄dicat de gñe. Et hoc intellige per se: qꝛ per accidēs bñ p̄dicat. Et ideo dicit ipse ꝙ nō dicimꝰ hoiem esse aīal: sicut aīal esse hoiem. hoc est dictum: hō nō p̄dicat de aīali per se: sicut aīal de hoīe. Maiorem ponit in lr̄a ⁊ dicit: [oportet eniꝫ.] Postea declarat illam.

¶ De quibus autem species predicatur: de his necessario ⁊ speciei genus predicatur: ⁊ generis genus usq̄ ad generalissimum. Si eniꝫ uerum est dicere Socra. hoiem. hoiem autē aīal. aīal vō substātiā. uerū est Socra. animal: atq̄ substātiam dicere. Semp̄ igit cum supiora de inferioribꝰ p̄dicent: spēs qdem de indiuiduis predicabit. Genus aūt ⁊ de specie ⁊ de indiuiduo. Generalissimū aūt ⁊ de gñe ⁊ de generibus si plura sint media ⁊ subalterna: ⁊ de specie ⁊ de indiuiduo. Dicit enim gñalissimū qdem de oībus sub se positis gñibus ⁊ spēbus: ⁊ indiuiduis. Genus aūt qđ ante spālissimum est: de oībꝰ spālissimis: ⁊ de indiuiduis dicit.

¶ Hic ꝓsequit ex se anteq̄ ꝓsequat intētum ponit predicationē gñalissimi ⁊ spālissimi. Et dicit ꝙ de qbuscūq̄ p̄dicat ipsa spēs: de eisdem p̄dicat genus illius spēi: ⁊ etiaꝫ genus illius gñis: usq̄ ad gñalissimū inclusiue ascēdēdo. Et declarat hoc per exēplū. Nam uerū est dicere sortem esse hoiem: ⁊ hoīeꝫ esse aīal: ⁊ aīal substātiam. ergo uerum est dicere sortem ⁊ hoiem esse substātiam. Postea dicit ꝙ gñalissimū p̄dicat de oībꝰ gñibꝰ subalternis ⁊ spēbꝰ. sed genus qđ est ante specialissimum: illud predicatur de specie ⁊ de indiuiduis.

¶ Solum aūt spēs de oībus indiuiduis.

¶ Hic ꝓsequit suum intētum: ⁊ dicit ꝙ spēs spālissima solū predicat de indiuiduis: ⁊ ideo app̄et ꝙ species est que p̄dicat de pluribꝰ differētibꝰ numero solum in eo ꝙ qd: ⁊ ita declarata est diffinitio supior: que fuit data per respectū ad idiuidua. s. ꝙ spēs est que predicat de pluribꝰ differētibꝰ nūo in eo ꝙ qd.

¶ Indiuiduū aūt p̄dicat de vno solo pticulari. Indiuiduū aūt dicit Socra. ⁊ hoc album: ⁊ hic veniēs sophronici filius: si solus sit Socrates ei filius.

¶ Quia fecit mētionem de indiuiduo: ideo dicit qd est idiuiduū: dicēs ꝙ idiuiduū est qđ de vno solo p̄dicatur: ut sortes ⁊ Plato: ⁊ per hoc ponit exēpluꝫ in gñe sbstātie: ⁊ hoc albū est in gñe qualitatis: hoc veniēs in gñe actionis. sophronici filius: si vnicꝰ sit ei: est exēplum in p̄dicamēto relationis.

¶ Indiuidua aut dicunt huiusmodi qm̄ ex ꝓprietatibꝰ ꝯsistit vnūqđq̄ eoꝝ: quorū collectio in alio quolibet erit eadem. Soc. enim ꝓprietates nunq̄ in aliquo quolibet erunt particulariū eedē. he vō que sunt hoīs ꝓprietates. dico autem eius qui est cōiter erūt eedem in pluribꝰ: magis autem in oībus particularibus hoībus in eo ꝙ homines sunt.

¶ Hic declarat indiuiduū quātum ad ꝓprietates: ex qbus cōsistit. Et dicit ꝙ indiuiduū cōstat ex septem

golo ar- umētoꝝ

ꝓprietatibus: quarum proprietatū collectio nunq̄ erit in duobus. Et ille septem proprietates sunt forma: figura: locus: sanguis cum nomine tempus Patria: sunt septem: quorū non habet vnus ⁊ alter. sʒ in alijs ꝓprietatibus possint cōuenire: nunq̄ ad minus est possibile ꝙ duo habeāt eandem formam in numero: neqʒ etiam eādem figurā: neqʒ ꝙ sint in eodem loco: sʒ proprietates hominis in cōmuni bene possunt in omnibus hominibus reperiri. ⁊ sunt iste. s. risibile ⁊ esse mansuetum natura: ⁊ aptum natū ad nauigandum.

Septē ꝓprietates ex q̄bꝰ cōstat q̄libet indiuiduum.

¶ Cōtinetur igitur indiuiduū quidem sub specie. species autem sub genere. Totum enim quoddam genus est: indiuiduum autem pars: spēs vero totum est ⁊ pars: sed pars quidem alterius totum vero non alterius: sed in alijs partibus enim totum est. De genere quidem ⁊ specie: ⁊ quid sit generalissimum: ⁊ quid specialissimū ⁊ que genere eadem ⁊ species sunt: ⁊ que indiuidua: ⁊ quot modis genus ⁊ spēs dicitur: sufficienter dictum est.

¶ Hic infert correlarium: quia dictum est ꝙ species predicatur de indiuiduis: ⁊ genus de speciebus. ex hoc concludit ꝙ indiuidua continentur sub ipsa specie. species autem sub genere. Nam genus dicitur esse quoddam totum: indiuiduum autem pars: sed species dicitur esse totum ⁊ pars. Pars dicitur alterius scilicet generis: sed totum non dicitur alterius: sed alteris. Et notanter dicitur ꝙ non dicatur totum alterius: sed alteris (ut vult Philosophus septimo metaphysice.) de ratione totius est habere partem ⁊ partem. nam si non haberet nisi vnam partem: nō esset totum. ⁊ ꝓpter hoc dicit notanter totum eē nō alterius sed alteris. Postea ipse epilogat dicēs: ꝙ de genere ⁊ specie quid sit ⁊ quid generalissimum ⁊ quid specialissimum superius dictum est.

Queritur Circa litteram de specie. Et videtur ꝙ male faciat auctor: quia nō ponit nisi duas significationes speciei. Nam ut dicitur in libro topicorū tot modis dicitur vnum oppositorum quot ⁊ reliquum: sed genus ⁊ species correlatiue opponuntur. ergo tot modis dicitur vnum quot ⁊ reliquum. sed genus dicitur tribus modis: ut videtur. ergo species dicetur tribꝰ modis ⁊c̄. ¶ Secundo arguitur sic. videtur ꝙ non bene ponat diffinitiones speciei. Dicit enim ꝙ species est, que ponitur sub assignato genere: sed indiuiduum ponitur sub genere. ergo indiuiduum est species. ¶ Tertio sic: Ipse dicit ꝙ species est de qua genus in eo quod quid sit predicatur. sed genus predicatur in eo quod quid de indiuiduis. ergo indiuiduū est species: quod est falsum. ergo non diffinit bene ipsam speciem. ¶ Quarto probatur sic. Unius rei vnicum est esse. ⁊ diffinitio indicat quid est esse. ergo vniꝰ rei erit vnica diffinitio. sed Auctor ponit tres. ⁊ per cōsequens male. ¶ Quinto arguit sic. Ipse dicit ꝙ species predicatur de pluribus differentibus numero solū: Ita ꝙ vult ꝙ sortes ⁊ plato differant numero solū. Cōtra. quecunqʒ differunt solo accidente. vnum potest de altero predicari. ergo si indiuidua differunt solo numero cum numerus sit accidens sequeretur ꝙ vnū indiuiduum posset de altero predicari. quod est falsum: quia male diceretur sortes est plato. quare videtur auctor male dicere. ¶ Sexto arguitur sic. Dicit ꝙ species predicatur de pluribus differētibus numero. Sed contra: sol ⁊ luna dicunt species. ⁊ tamen nō p̄dicantur de pluribus. quare ⁊c̄. ¶ Septimo arguitur sic. Quia dicit etiā auctor ꝙ bene predicatur genus de specie: sed non species de genere. Contra videtur ꝙ male dicat. nam vult Aristoteles in libro priorū. ꝙ ad istā homo est animal. sequitur ista: animal est homo. nam conuertitur simpliciter. Et si tu dicas ꝙ uerum est ꝙ animal est homo non per se: sed per accidens. Contra si antecedēs est uerum. ⁊ cōsequens erit uerum ut vult ipse philosophus. ergo si antecedens erit necessarium. ⁊ consequens erit necessarium: sed ista est necessaria homo est animal. ergo ⁊ ista. animal est homo.

An scire assignent diffōnes speciei.

¶ Ad omnia ista per ordinē respondendum est. Ad primum dico ꝙ bene ponit duas significationes speciei. Et quando tu obijcis quot modis dicatur vnum ⁊c̄. Concedo. ⁊ cum tu dicis ꝙ genus ⁊ species opponuntur. Dico ꝙ nō opponuntur nisi quantum ad ultimas significationes ⁊ quantum ad illas uerum est: ꝙ quot modis dicitur vnum oppositorum tot ⁊ reliquum. ¶ Ad secundum cum obicis contra diffinitionem: quādo dicitur ꝙ species est que ponitur sub genere intelligitur immediate. vnde cum obicis de indiuiduis ꝙ cōtinētur sub genere. Dico ꝙ uerum est mediate. ¶ Ad tertium per idē apparet solutio. quādo dicis ꝙ species est de qua genus predicatur in eo ꝙ quid. uerū est immediate: sed de indiuiduis non predicatur immediate quare non ualet. ¶ Ad quartum cum tu obicis ꝙ videtur ꝙ male ponat diffinitiōes speciei. nam vnius rei vna est diffinitio. Respondent quidam ꝙ uerum est. Unius rei vno modo considerate: sed diuersimode possunt esse plures diffinitiones sed videtur ꝙ vnius rei aliquo modo nō potest esse nisi vnica diffinitio in vno genere. Et propter hoc dico ꝙ prime due sunt descriptiones ⁊ ultima est diffinitio uera. ¶ Ad quintū cum dicis ꝙ sortes ⁊ plato non differunt solum numero immo ⁊ forma. dico ꝙ uerum est ꝙ differunt in forma particulari: ⁊ quia illa forma particularis est signata ⁊ indiuiduata per materiam ⁊ etiam numerata. ideo ipse dixit ꝙ differant solo numero. ¶ Ad sextum cum obicis ꝙ sol ⁊ luna non predicantur de pluribus: ⁊ tamen sunt species. dico ꝙ uerum est ꝙ non predicantur de pluribus actu. sed bene aptitudine. Nā ꝙ actu non predicetur de pluribus. impedimētum est ex hoc: quia illa forma occupat totam materiam. ¶ Ad septimū cum dicitur ꝙ species ⁊c̄. Certe bene dicitur ⁊ bene predicatur animal est homo: sed non per se. nam ista est per se. homo est animal: illa autē per accidēs aīal est homo. idest per aliud. ⁊ cum probas ꝙ illa: animal est homo. est necessaria ⁊ uera: quia dicis tu ꝙ si antecedens fuerit necessarium. ⁊ consequens erit necessarium. Dico ꝙ hoc non est uerum. nam ista nō est necessaria grammaticū est animal: uel homo est grāmaticus: sed illa est necessaria. grāmaticū est homo. Illa autem homo est grammaticus: que sequitur ad illam non est necessaria. ⁊ ita patet solutio ad obiecta ⁊c̄.

Solō argumētoꝝ

Inde est ꝙ vnꝰ tm̄ ē mūdus.

¶ De differentia.

Differentia vero communiter. ⁊ proprie: ⁊ magis proprie dicatur. Communiter quidē differre alterum ab altero dicitur: quoniā alteritate quadam differt quocūqʒ modo: uel a seipso: uel ab alio. Differt enim socrates a platone alteritate quadam: ⁊ ipse a seuel uel iā pue

ro: uel iam viro: uel iam faciēte aliquid: uel gescente: ⁊ semper in aliquo modo habendi se alteritatibus.

Superius Auctor dixit de predicabilibus predicantibus in quid. Hic intendit determinare de predicantibus in quale. ⁊ diuiditur in duas. nā primo determinat de predicantibus in quale essentiale. Secundo in quale accidētale. Secunda ibi [Proprium.] Prima in duas. nam primo diuidit ⁊ subdiuidit differentiam: ut eligat illam de qua intendit. secundo eligit. Secunda ibi [Cum igitur tres.] Prima in duas sm duplicem diuisionem principalem. Secunda ibi [A superioribus.] Prima in duas. Primo diuidit. Secundo declarat membra. Secunda ibi [Communiter.] Hec secunda in duas. Nam primo declarat. Secundo concludit quoddaȝ correlariū. Secūda ibi [Uniuersaliter ergo.] Prima in tres sm ꝙ tria membra declarat. Secunda ibi [Proprie.] Tertia ibi [Magis proprie.] Illa pars [Uniuersaliter.] in duas. Nam primo concludit correlarium. Secundo ex illo infert quandam diuisionem. Secunda ibi [Differentiarum.] Et hec in duas. Primo ponit diuisionem. Secundo ponit differentiam inter membra. Secunda ibi [Ille quidem que faciunt.] Et hec in duas sm ꝙ ponit duas differentias. Secunda ibi [Secundum igitur aliud.] Sequitur illa pars [A superioribus.] ⁊ habet duas. primo enim ponit diuisionem. secundo subdiuidit alterum membrum. Secunda ibi [Inseparabilium.] Et hec in duas. nam primo diuidit. secundo ponit differentiam inter membra. Secunda ibi [Ille igitur que per se.] Sequitur illa pars [Cum igitur tres.] Et diuiditur in duas. nam primo resumit quedam dicta. secundo eligit illam de qua intendit. Secunda ibi [Et his maxime opus est.] Prima in duas. nam primo resumit. secūdo addit aliam diuisionem. Tertia ibi [Rursus earum.] Hec secūda in duas. nam primo addit vnam diuisionem: ꝙ differentiarum alie diuisiue alie constitutiue. secundo ꝯcludit. Secunda ibi [Quoniam ergo.] Prima in duas. nam primo ostēdit ꝙ differentiarum quedam sunt diuisiue. ⁊ quedā constitutiue. secundo ꝙ eedem sunt diuisiue ⁊ constitutiue. Secunda ibi [Sed he quidem.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit dicens ꝙ differentia dicitur tripliciter: scilicet communis ꝓpria ⁊ magis propria. communis differentia est qua vnum differt ab aliquo accidente separabili: ut sortes albus differt a platone non albo: illo accidēte separabili quod est albedo: ⁊ similiter sortes sedens differt a se ipso non sedente: ⁊ sic de alijs.

¶ **Proprie autem differre alterum ab altero dicitur: quando inseparabili accidente alterum ab altero differt. Inseparabile vo accidens est ut nasi curuitas: cecitas oculorum: ⁊ cicatrix: cum ex vulnere occaluerit.**

¶ Hic declarat secundum membrum. ⁊ dicit ꝙ differentia propria est quando vnum differt ab altero inseparabili accidēte: ut sortes simus differt ab alio non: immo per accidens inseparabile quod est simitas ⁊ aquilinitas: ⁊ cicatrix cum caluerit idest cuȝ durata fuerit post vulnus.

¶ **Magis autem proprie differre alterum ab altero dicitur quando specifica differt differētia: quēadmodū homo ab equo specifica differentia differt rationali qualitate.**

¶ Hic declarat tertium membrum dicens: ꝙ magis propria differentia est qua alterum differt ab altero specifica differentia idest differentia faciente speciem ut homo differt ab equo rationali qualitate. ⁊ [illegible] rationale est differentia magis propria ⁊ similiter irrationale ⁊ quelibet differentia faciens speciem. Et bene dicit ratiōali qualitate. vnde duplex est qualitas est enim quedam substantialis ut rationale: quedaȝ vo accidentalis sicut albedo.

¶ **Uniuersaliter ergo omnis differētia alteratuȝ facit cuilibet adueniens. Sed ea que est cōmuniter ⁊ ꝓprie alteratum facit. Illa vo qua est magis proprie aliud.**

¶ Hic infert correlarium ex predictis. ⁊ sic componitur omne quod facit differre facit alteratum. sed omnis differentia facit differre: ut dictum est. ex hoc cōcluditur ꝙ omnis differentia facit alteratum: sed differentia communis ⁊ propria solum faciunt alteratū sed magis propria non solum alteratum: sed etiam aliud facit. s. speciem.

¶ **Differētie enim alie quidem alteratuȝ faciūt: alie vo aliud.**

¶ Hic ex isto correlario infert quandam diuisionem ꝙ differentiarum alie faciunt alteratum solum ut cōmunis ⁊ propria: alie faciūt aliud: ut magis propria

¶ **Ille quidem que faciunt aliud: specifice uocantur. Ille vo que alteratum simpliciter differentie. Animali quidem differentia adueniens rationalis: aliud facit animal ⁊ specieȝ animalis facit. Illa vo que est mouēdi alteratū solum a quiescente facit. Quare hec quidem aliud: illa vo alterum solum facit.**

¶ Hic ponit differentiam inter membra. ⁊ dicit ꝙ ille que faciunt aliud uocanť specifice differētie. sicut rationale: quia facit aliam speciem que est homo specifica differentia nominatur: sed ille que solum alteratum faciunt non uocantur specifice: sed soluȝ simplici nomine dicuntur differētie: sicut est communis differentia ⁊ propria.

¶ **Secūdum igitur aliud faciētes differētias diuisiones fiunt a generibus in species: ⁊ diffinitiones assignātur que sunt ex genere: ⁊ huiusmodi differētijs. Sm autē eas que solum alteratum faciūt alterationes sola cōsistūt: ⁊ aliquo modo se habētis permutationes.**

¶ Hic ponit aliam differentiam inter membra. ⁊ dicit ꝙ sm illas differentias que faciunt aliud fiunt diuisiones generum ⁊ etiam diffinitiones specierum. nā nos diuidimus animal per rationale ⁊ irrationale. ⁊ iste sunt aliud facientes: similiter rationale ⁊ irrationale ponuntur in diffinitionibus specierum: ut rationale in diffinitione hominis: sed ille que soluȝ alteratum faciunt neqȝ ponuntur in diuisionibus generum: neqȝ in diffinitionibus specierum: sed solum faciunt alterum.

¶ **A superioribus rursus incohati dicēdum est differētiarum alias quideȝ esse separabiles: alias vo inseparabiles. Moueri enim ⁊ quiescere ⁊ sanum esse: ⁊ egrum: ⁊ queciiqȝ his proxima sunt: sepabilia sunt. At vo aquilū eē uel simum uel rationabile uel irrationabile: inseparabilia sunt.**

¶ Hic ponit quandam diuisionem principalem ita ꝙ non est diuisio alterius membri. Et dicit ꝙ differentiarum alie sunt separabiles: alie inseparabiles: separabiles: ut dormire sedere: inseparabiles ut simitas ⁊ irrationale.

¶ Inseparabiliū aūt alie q̄dē sunt per se: alie per accidens: nā rōnale per se inest hoī: ⁊ mortale: ⁊ discipline esse susceptibile. At vō aquilū esse: uel simum per accidens ⁊ non per se.

¶ Hic subdit alterū mēbrum: ⁊ dicit ꝙ inseparabiliū alie sunt per se: alie per accidens. per se ut rationale. per accidens ut simitas ⁊ aquilinitas.

¶ Ille igit̄ que per se sunt: in substātie ratione accipiunt̄: ⁊ faciūt aliud. Ille vō que ꝫm accidēs nec in substātie rōne accipiunt̄: nec faciūt aliud: sed alteratum solum.

¶ Hic ponit differentiam inter mēbra. Et dicit ꝙ ille differētie inseparabiles que sunt per se accipiunt̄ in diffinitiōe substātie: ut patet de rōnali. Sed ille differētie que sunt per accidēs: ut simitas: ⁊ sic de alijs: non ponūtur in diffinitione substātie.

¶ Et ille q̄dem que per se sunt: nō suscipiūt magis ⁊ minus. Ille vō que per accidēs ⁊ inseparabiles sunt: intēsionē ⁊ suscipiūt ⁊ remissionē. nam neq̄ genus magis aut minus predicatur de eo cuius est genus: neq̄ generis differentie ꝫm quas diuidit̄. Ipse enim sunt que vniuscuiusq̄ rōnem cōplent. Esse aūt vniuscuiusq̄ vnū ⁊ idem neq̄ intēsionē neq̄ remissionē suscipiēs est: aquilum aūt uel simum: uel coloratum esse aliquo modo ⁊ intēdit̄ ⁊ remittitur.

¶ Hic ponit aliam differētiā: ⁊ dicit ꝙ que sunt per se inseparabiles differētie nō suscipiūt magis ⁊ minus: sed ille que sunt per accidēs: ut simitas. ⁊ iste suscipiūt magis ⁊ minus. Et ꝓbat ꝙ ille que sunt p se nō suscipiāt magis ⁊ minus per talē rōnē. Esse vniuscuiusq̄ rei vnū est: neq̄ intēsionē: neq̄ remissionē suscipiēs: sed diffinitio indicat q̄d est eē rei: ⁊ illa datur ex genere ⁊ differentia: ergo genus ⁊ differentia non suscipiunt magis ⁊ minus. Postea declarat alterum membrum dicens: ꝙ simum esse: ⁊ aquilum esse: que sunt per accidēs: iste suscipiunt magis ⁊ minus (ut dictum est.)

¶ Cum igit̄ tres spēs differētie cōsiderent̄. ⁊ cū he quidē sint sepabiles: ille vō insepabiles. Et rursus inseparabiliū he q̄dē sint per se: ille vō per accidens. Rursus earū que sunt per se differentiarū: alie q̄dem sunt ꝫm quas diuidimꝰ genera in spēs. alie vō ꝫm quas que diuisa sūt specificant̄: ut cū per se differētie oēs huiusmodi aīalis sint ⁊ aīati sensibilis: ⁊ isensibilis rōnalis ⁊ irrōnalis: mortalis: ⁊ īmortalis. Ea q̄dem que est aīati ⁊ sensibilis differētia: cōstitutiua est substātie aīalis. Est enim aīal substantia aīata sensibilis. Ea vō que est mortalis ⁊ īmortalis differētia: rationalis ⁊ irrōnalis diuisiue sunt animalis differentie: per eas enim genera in species diuidimus.

¶ Hic auctor resumit quedā dicta ut eligat illud mēbrum de quo intēdit. Et dicit ꝙ cū tres spēs differētie assignent̄. s. ꝙ quedā est cōis: quedā ꝓpria: ⁊ quedā magis ꝓpria: ⁊ intellige ꝙ largo modo sumitur ibi spēs. Siliter dicit q̄d dictū est: ꝙ differētiarū alie sunt sepabiles: alie inseparabiles. Et etiam ꝙ inseparabilium alie sunt per se: alie per accidēs. Postea cōparat mēbra: uel addit aliam diuisionē dicens: ꝙ differētiarū que sunt per se: alie sunt per quas diuidimus genera in spēs. i. sunt diuisiue. Alie sunt cōstitutiue. Et declarat hoc qualiter quedā sunt differētie diuisiue: ⁊ quedā cōstitutiue. Nam aīatū ⁊ inaīatū diuidūt corpus: ⁊ sensibile ⁊ insensibile diuidū animatum corpus ⁊ cōstituūt animal.

¶ Sed he quidē que diuisiue sunt differētie generū: cōplectiue fiūt ⁊ cōstitutiue specierū. Diuidit̄ enim aīal rōnali ⁊ irrōnali differentia. ⁊ rursus mortali ⁊ īmortali differētia: sed ea que est rōnalis ⁊ mortalis ꝯstitutiua est hoīs: rōnalis vō ⁊ īmortalis dei. Ille vō que sunt irrationalis ⁊ mortalis: irrōnabiliū aīalium. Sic etiā suprema substātia cū diuisiua sit aīati ⁊ inaīati differētia sensibili ⁊ insensibili aīata ⁊ sensibilis cōgregate ad substātiā aīal pfecerūt. animata vō ⁊ insensibilis pfecerūt plātam. Quoniam ergo eedē aliquo modo accepte fiunt cōstitutiue aliquo modo: at diuisiue specifice omnes uocantur.

¶ Hic ostēdit ꝙ eedē sunt cōstitutiue: ⁊ diuisiue. Diuisiue inq̄ generis: ⁊ constitutiue spēi: ut rōnale diuidit aīal: ⁊ mortale constituit hoiem. Siliter (ut vult iste Porphyrius) rōnale ⁊ īmortale cōstituūt angelum: sed non ꝓprie: nisi ualde: equoce. Rōnales angeli nō debēt dici: si sint rationales erūt aīalia ⁊ corporea: q̄d non est uerum. Sed ille Porphyrius loq̄tur ꝫm opinionē Platonis. Simuliter irrōnale diuidit animal: ⁊ cum mortali est cōstitutiua aīalium irrationabilium. Postea ꝯcludit dicēs: quoniā ita est ꝙ eedem differētie aliquo modo accepte sunt diuisiue ⁊ cōstitutiue: oēs iste dicunt̄ specifice.

¶ Et his maxime opus est ad diuisiones generū ⁊ diffinitiones specierum: sed non his que ꝫm accidens inseparabiles: nec magis his que sunt separabiles.

¶ Hic auctor eligit illam de qua intendit. Postq̄ ita dictum est ꝙ oēs diuisiue ⁊ cōstitutiue sunt specifice differētie. dicit ꝙ istis specificis est maximū opus uel magis utile in diuisionibus generum ⁊ diffinitionibus specierū. Et non est opus uti illis que sunt per accidens: quāuis sint inseparabiles: neq̄ magis: immo minus illis que sunt per accidens: ut iacere ⁊ sedere: ⁊ sic de alijs.

Queritur de ordinatione differentie ad speciem. Nam videt̄ ꝙ auctor priꝰ debuisset determinare de differētia q̄ȝ de specie. Nam simplex debet precedere cōpositum: sed differentia est simplex: ⁊ species quid cōpositum: ergo differentia debet precedere speciē. ¶ Scdō sic. Principiū debet precedere principatū: sed differētia est principiū spēi: ergo dȝ precedere spēȝ. ¶ Contra hoc videt̄ eē illud: q̄r q̄d ponit̄ in diffinitione alicuius est prius illo in cuius diffinitione ponitur. Species autem ponitur in diffinitione differētie: ergo videt̄ ꝙ species precedat differētiam. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ prius debuit determinare de specie: q̄ȝ de differētia dupli ci rōne. Una ratio est: q̄r genus ⁊ species sunt correlatiua: ⁊ correlatiua magis cognoscūtur si vnum sit circa reliquū: q̄ȝ vno cognito cognoscat̄ ⁊ reliquū. Et ideo post genus statim determinauit de specie. Alia ratio est: q̄r genus predicat̄ in quid sicut species. Et ꝓpter istam cōuenientiam post determinationē de genere uoluit determinare de specie ⁊c̄. ¶ Ad argumētum cum dicis: simplex debet precedere cōpositum: uerum est ante illud cōpositū: cuius est simplex: sed cum dicis: differētia est simplex: pōt dici ꝙ non est uerū. Nam differētia non est simplex. uel aliter ꝙ quātum ad istam ꝓprietatem uerū est ꝙ differentia est simplex ⁊ prior. ¶ Ad secūdum cum dicis principiū debet precedere principiatum: ⁊ differētia

est principium substātie: que est species. Cōcedo ꝙ differētia sit prior quātum ad istam ꝓprietatem: ob hoc tamen nō debuit prior esse in cognitione.

Queritur Utrū rationale uel rōnalitas sit differētia? Et videtur ꝙ rationalitas: ꝛ non rationale. nam vniuersale est forma: ut habet 7^m. meta^{ce}. sed differētia est vniuersale: ergo est forma. Sed rōnale est aggregatū: ꝛ non est forma simplex: sed rōnalitas est forma: ꝛ sic rōnalitas est differētia: ꝛ nō rōnale. ¶ Secūdo sic: Differētia (ut dicit Porphyrius) vniuoce predicat: sed rōnale non ꝑdicat vniuoce: sed potius denoīatiue dicēdo: hō est rationalis: ergo patet ꝙ rōnale nō est differētia: ergo rōnalitas. ¶ Tertio sic: Propter qd̄ vnūquodq; ꝛ illud magis: ut dicit primo politicoꝝ. sed nō est differētia rōnale: nisi ꝓpter rōnabilitatē: ergo multoꝯ fortius rōnabilitas erit differētia: ut videt. ¶ Sed ꝯtra Differētia predicat de illa specie: cuius est differētia: sed rōnalitas non ꝑdicat de specie: imo rōnale: ergo rōnalitas non est differētia: sed rōnale. ¶ Ad hanc

Dif. si ꝙ rōnale sit dr̄a ꝛ nō rōnalitas

questionē dicēdum ꝙ rōnale est differētia ꝛ non rationalitas. Et causa est: qr (fm ꝙ Auicē. dicit) rōnalitas significat formā precise: ꝛ non pōt ꝑdicari de hoie: cum sit quoddā cōpositum: ꝛ differētia debet predicari de illo cuius est differētia. Et ita patet ꝙ rationalitas nō est differētia: sed rōnale est differētia: ꝛ predicatur de homine: ꝛ dicit totā essentiam: ꝛ quiditatem hominum.

Ad argumenta ergo i oppositū. ¶ Ad primum cū dicit ꝙ vniuersale est forma. Certe hoc nō est uerū de vniuersali ꝓut est res subiecta: nō est simplex forma: nā hō quoddā vniuersale est: ꝛ tñ est cōpositum. Nā pro

Cur vle dicat esse forma.

tato dicit ꝙ vniuersale est forma: qr forma dat esse illi cuius est forma. Silr̄ vniuersale dat esse suis iferioribꝰ: ꝛ ita lȝ rōnale sit cōpositū: est tamē differentia. ¶ Ad secūdum cū dicis ꝙ differētia predicatur vniuoce de specie. Cōcedo. Et cū dicis ꝙ rōnale predicat denominatiue. Dico ꝙ non oē cōcretum predicatur denoīatiue: ꝓprie sumēdo ꝑdicationem denominatiuam: lȝ rōnale sit cōcretum: tamē nō predicat

Quō intelligit illa regula ꝑmi posterioꝝ: ꝓpt qd̄ vnūquodq; ꝛc.

denominatiue: sed vniuoce. ¶ Ad tertiū cum dicit: Propter qd̄ ꝛc. Certe uerum est si illud sit tota causa aliter nō. Nam homo est ebrius ꝓpter vinū: sed qa illud non est tota causa: non sequitur ꝙ vinum sit ebrium. Similiter dico ꝙ rationalitas non est tota causa quare rationale sit differentia. Ideo nō sequit ꝙ rationalitas sit differentia: quia hic ꝓpter non dicit totam causam ꝛc.

Uas etiam determinātes dicūt. Differentia est qua abūdat species a genere. homo eniȝ ab aīali plus habet rationale ꝛ mortale. aīal enim ipsuȝ nihil horum est.

Superius clegit auctor illam differētiā de qua intēdit. hic de illa electa ꝓsequitur. Et diuiditur in duas. Primo ꝓponit. Secūdo ꝓsequitur. Scd̄a ibi [Differētia est.] Et hec secūda in duas. Nam primo ponit duas diffinitiōes differētie ꝓut est constitutiua. Scd̄o ponit alias duas ꝓut est diuisiua. Scd̄a ibi [describūt.] Prima in duas fm q ponit duas diffinitiones. Scd̄a ibi [diffiniunt aūt.] Prima in duas. nam primo ponit differentiam. Scd̄o obijcit cōtra se. 2ª ibi [vnde nā.] Prima in duas. Primo diffinit. 2° determinat. 2ª ibi [Non enim.] Illa pars [vnde nam.] duas habet. Prio obijcit. 3° soluit. 2ª ibi [Sed queadmodum.] Sequitur illa pars [diffiniūt.] ꝛ habet. 3. Nam primo diffinit. 2° declarat per exēpla. 3° per rōnem. 2ª ibi [rōnale.] 3ª ibi [rebus enim.] Sequitur illa pars [describūt.] ꝛ diuiditur in duas. Nam primo ponit duas diffinitiones differētie. 2° regreditur cōtra primā ut eā cōfirmet ꝛ declaret. 2ª ibi [iterius aūt.] Prima in duas fm ꝙ ponit duas diffinitiones. 2ª ibi [Assignāt autem.] Quālibet istarū diuidi posset fm ꝙ primo ponit diffinitionē. Scd̄o declarat. Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic ꝓcedit. Dictuȝ est ꝙ differētijs specificis opus est uti in diuisionibꝰ generum: ꝛ diffinitionibꝰ specierū: quas specificas dicūt ipsi philosophi. [Determinātes.] i. diffiniētes: ita diffiniūt. Differētia est qua abūdat spēs a gnē .i. ꝑ quā plus ponit in diffinitiōe spēi q̄ȝ generis: declarat ut homo abūdat ab aīali illa differētia rōnale. Nam in diffinitione aīalis nō cadit rōnale: sed in diffinitiōe hoīs ponit. nam aīal nihil horū est: hoc est illud qd̄ significat noie aīalis non est rōnale neq; irrationale sed cōmune ad utrūq;.

¶ Nam vnde habent species differentias: nec enim omnes oppositas habet nāq; ideȝ simul non habebit oppositas: sed queadmodum ꝓbant. potestate quideȝ omnes habet sub se positas differentias: actu vō nullam. Et sic nec ex his que nō sunt aliquid fit: nec in eodem simul opposita erūt.

¶ Dicit cōtra se: qr dixit ꝙ spēs abūdat a genere per ipsam differētiam: ergo vnde habebit species illam differētiā. Nam nō poteā habere ex nihilo: qr ex nihilo non est aliqd: neq; habet a genere: qr sic essent duo opposita in codē .i. due differētie opposite in genere: qr qua rōne esset ibi rōnale: eadem rōne ꝛ irrōnale. Et soluit dicēs: ꝙ spēs habet illas differētias a genere: ꝛ genus habet illas differētias oppositas in potētia ꝛ nō actu: ꝛ nō est incōueniēs: opposita esse in codē in potētia: sed in actu bene esset incōueniens in potētia ego sum albus ꝛ niger: sed non in actu.

¶ Diffiniūt autem ꝛ hoc modo. Differētia est que de pluribus ꝛ differētibus specie in eo ꝙ quale sit predicat. Rōnale enim ꝛ mortale de hoie predicatū in eo ꝙ quale est homo dicitur sed non in eo ꝙ quid est: qd quidē eniȝ est hō nobis interrogātis cōueniēs est dicere animal. quale aūt inquisiti: quoniam rationale ꝛ mortale cōuenienter assignabimus.

¶ Ponit aliam diffinitionē dicēs: Differentia est que predicat de pluribꝰ differētibus specie in eo ꝙ quale. Et declarat per exēpla: ut rōnale de hoie ꝛ angelis in eo ꝙ quale predicat. Nam cuȝ querit quale est homo: bene respōdetur rōnalis. ꝛ ita in quale predicatur differentia. Sed si queratur quid est homo: tūc bene respondetur animal. Et ita animal quidem genus predicatur in qd.

¶ Rebus enim ꝯstantibus ex materia ꝛ forma uel ad similitudineȝ proportionēq; materie ꝛ forma ꝓportionē habētibus: queadmodū statua ex materia qdē est eris: ex forma autē figura: sic ꝛ homo cōmunis ꝛ specialis ex materia quidem similiter proportionabiliterq; consistit ex genere: ex forma aūt differentia. Totū āt hoc .s. animal rationale: ꝛ mortale homo est: queadmodū illic statua.

¶ Hic declarat per rōnem. Et potest formari talis rō: Qualitas predicatur in quale: sed differētia est quali

tas: ergo differētia ṗdicatur in quale. Sed ꝙ differētia sit qualitas: ꝓbo sic: Ois forma est qualitas: sed differētia est forma: ergo est qualitas: in littera ꝓbat ꝙ differētia sit forma. Nam sicut in natura statua est quoddā cōpositū ex ere pro materia: ⁊ figura pro forma: ita species est cōposita ex genere pro materia ⁊ differētia pro forma: ⁊ ita differētia est forma.

¶ Describūt aūt huiusmodi differētias: ⁊ hoc modo. Differētia est qđ est aptum natū diuidere ea que sunt sub eodē genere. Rationale enī ⁊ irrationale hoiem ⁊ equum: que sub eodem sunt genere animali sunt diuidunt.

¶ Hic ponit alias diffinitiones differētie ꝓut est diuisiua. Et dicit ꝙ differētia est qđ est aptum natum diuidere illa que sunt sub eodē genere: ut rōnale: ⁊ irrationale diuidūt hoiem ⁊ equum: que sunt sub eodem genere. s. substātiali.

¶ Assignāt etiā hoc mō. Differētia est qua differūt a se singula. nāqꝫ hō ⁊ equus ſm gen⁹ nō differūt. Sumus enim aīalia nos ⁊ irrationabilia: sed additum rōnale disiūxit nos ab illis: ⁊ rationales sumus ⁊ nos ⁊ dij. sed mortale appositum disiūxit nos ab illis.

¶ Hic ponit aliam diffinitionem dicens ꝙ differentia est qua differunt a se singula. Nam in genere aliqua non differunt. nam nos ⁊ bruta conuenimus in animali ⁊ in mortali: sed rationale nobis additum separat nos ab illis. Similiter nos ⁊ dij sumus rationales: sꝫ mortale nobis additū separat nos ab illis.

¶ Interius aūt ꝑscrutātes differētiā. dicūt: non qđlibet eorū que sub eodē genere sunt diuidētium esse differētiam: sed qđ ad esse cōducit: ⁊ qđ est pars eius: qđ est in esse rei. Nec enim qđ aptum natum est nauigare: erit hois differētia: etsi ꝓpriū sit hois. Dicimus enim aīaliū hec quidē apta nata esse ad nauigādum: illa vo minime diuidētes hoiem ab alijs: sed aptum natum esse ad nauigādū: non erat cōpletiuū substātie: nec eius pars: sed aptitudo quedā solū. Idcirco non est talis quales sunt que specifice uocātur differētie. Erūt ergo specifice differentie queq̄ꝫ alteram faciūt spēm: ⁊ queq̄ꝫ in eo ꝙ quale est accipiuntur. Et de differētijs quidem ista sufficiant.

¶ Hic regreditur supra tertiā diffinitionē ut eam cōpleat ⁊ declaret: ipse enim dixit ꝙ differētia est quod aptum natū est diuidere ea que sunt sub eodē genere. Modo dicit ꝙ hoc nō sufficit. s. ꝙ sit aptum natū diuidere ea que sunt sub eodē genere: imo oportet ꝙ cōducat in esse: ⁊ ꝙ sit pars eius qđ est esse rei. i. ꝙ sit pars ipsius substantie. nam aptum natum ad nauigandum diuidit que sunt sub eodem genere. Nam animaliū quedam sunt apta nata ad nauigandum: ut homines. Quedam non: ut bruta. Unde lꝫ aptū natum ad nauigādum diuidat nos a brutis: non tamen est differentia: quia non conducit ad esse hominis: neqꝫ est eius pars: ⁊ ita non est differētia: sed est quedam aptitudo uel ꝓprietas hominis. naꝫ ducere nauem est per artem: ⁊ solus homo arte utitur. ⁊ ita cōcludit ꝙ differētie specifice sunt que faciūt aliud. i. species: ⁊ predicātur in quale.

Queritur Utrū differētia possit diffiniri? Et videtur ꝙ non. Nam ois diffinitio (ut vult Porphyrius) ꝯstat ex genere ⁊ differētia: sꝫ differētia nō habet genus ⁊ differētias ut ꝓbabo: ergo non poterit diffiniri. ꝙ non habeat differētiā: patet. Nam si differētia haberet differētiā: tunc quero de illa alia quā differētiam habeāt: ⁊ erit ꝓcessus in infinitū: neqꝫ etiā differētia habet genus: qꝛ si differētia haberet genus: tūc gen⁹ de differētia predicaretur: sed genus nō predicatur de differētia: ut vult Aris. 6° topicoꝝ. ergo patet ꝙ differētia nō pōt diffiniri. ¶ Ad hāc questionē dicūt qdam ꝙ differentia nō diffinitur: sed describitur: sed videtur ꝙ differentia etiaꝫ uere diffiniatur. Et ideo nota ꝙ vno modo dicitur differētia res absolute cōsiderata ut rōnale. Alio mō dicit̄ differētia res cōis apprehēsa ab intellectu subiecta ipsi intentioni: alio mō ipsa intentio. Unde dico ꝙ differētia que est res absolute ꝯsiderata nō diffinitur: sed res subiecta intētioni: que est cōis apprehēsa ab intellectu illa pōt diffiniri: ⁊ hēt aliqd loco generis: ⁊ aliqd loco differētie. Nam cū dicitur differētia est que ṗdicatur de pluribꝫ differētibꝫ specie in eo ꝙ quale: illud predicatur ponit̄ ibi loco generis: ⁊ totum aliud loco differētie. Nam predicabile est genus ad differētiam: ⁊ sic de alijs predicabilibus ⁊c̄. Unde ad argumentum cum dicis in minori ꝙ differentia non habet genus: neqꝫ differētiam: uerum est prout differētia est absolute considerata: sed ꝓut est in cōmuni non.

Queritur ⁊ de hoc qđ dicit ꝙ differentia est qua spēs abūdat a genere. Contra: imo videt̄ ꝙ genus abūdet a specie. Naꝫ illud quod plus ambit ⁊ cōtinet illud plus abundat. sed genus plus ambit q̄ꝫ species: ergo gen⁹ abundat a specie: ⁊ nō ecōtra. Scđo sic: si species abūdaret a genere per differētiam: ergo ipsa spēs habebit plures differentias: qđ est falsum. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ ipsa spēs abūdat a genere per differētiam: hoc est dictū ipsa species actu includit aliquā differētiam quā non includit genus: ut in hoie actu includit̄ rōnale: non autem in aiali. ¶ Ad argumentum quando dicis: ꝙ illud quod plus ambit plus abūdat. sed genus plus ambit. Certe uerum est potentia: sed nō actu. ¶ Ad secundum cum dicis: ꝙ in specie essent plures differentie. Dico ꝙ non sunt differentie realiter: sed virtualiter. nam supius in inferiora idem est qđ inferi⁹. naꝫ in 7mo meta. dicit Phus: ꝙ bipedalitas in bipede nihil aliud est q̄ꝫ pedalitas.

Queritur Utrū genus habeat actu differētias uel potētia? Et ꝓbo primo ꝙ habeat actu. Nam diuisum habet actu sua diuidētia sed genus diuidit̄ per suas differētias: ergo actu habet illas. Scđo sic. nam si haberet in potētia: uel haberet eas in potētia actiua uel passiua. sed nō habet in potētia actiua: ut patet de se: neqꝫ in potētia passiua: qꝛ qñ aliquid est in potētia passiua ad aliquā formam: ex illo ⁊ forma non fit vnū per essentiā: neqꝫ lignum est in potētia ad formā lectuli: ideo ex ligno ⁊ ex forma lectuli nō fit vnum per essentiaꝫ: sed ex genere ⁊ differētia fit vnum per essentiam: ergo genus nō habet in potētia differētias: ergo habet in actu. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ ipsum genus non habet differētias in actu: sed in potētia. nā duo opposita actu esse nō ꝓssunt in eodē. sed differētie sunt opposite. ergo genus nō habet actu differentias: sed potētia. ⁊ hoc est uerū. ¶ Ad argumētū qñ dicis ꝙ diuisum actu cōtinet diuidētia. Dico ꝙ non est uerū: qa partes in cōtinuo sunt solū in potētia: sed per diuisionē bene fiunt in actu. ¶ Ad scđm dico ꝙ genus est in potētia passiua ad differētiam: sed aliqd pōt esse in potētia dupliciter. Nam est quoddā ens actu in po-

citur equa est equus: ⁊ asina est asinus: ⁊ sic de consimilibus.

de Accidēte ¶ Accidens est quod adest ⁊ abest preter subiecti corruptionem.

¶ Hec pars in duas secatur. Primo diffinit accidēs: ⁊ diuidit. Secundo epilogat de omnibꝰ predicabilibus. Secūda ibi [Omnibus igitur determinatis.] Prima in duas. Primo ponit diffinitionē vnam datam a Platone. Secundo ponit duas datas ab Aristotele. Scḋa ibi [Diffiniūt autē sic quoqꝫ.] Prima in duas. Primo diffinit. Secūdo diuidit. Secunda ibi [Diuiditur autem.] Hec secūda in duas. Primo diuidit. Secūdo remouet dubium. Secūda ibi [Potest autem.] ¶ In prima igitur parte diffinit accidens: dicēs ꝙ accidens est quod adest ⁊ abest preter subiecti corruptionē. Et exponitur sic. Accidens est qḋ adest preter subiecti corruptionē: ⁊ abest preter subiecti corruptionem. Naꝫ dicit beatus Augustinus: ꝙ accidens est: cuius presentia subiectū non cōstituit: ⁊ cuius absentia non destruit.

Aug.

¶ Diuiditur autem in duo: in separabile: ⁊ in inseparabile. nāqꝫ dormire separabile accidēs est. nigrum vō esse: coruo ⁊ ethiopi inseparabiliter accidit.

¶ Diuidit accidens: dicens ꝙ accidens quoddaꝫ est separabile: ut dormire: album ⁊ nigrum: quoddam inseparabile: ut album cigno: ⁊ nigruꝫ coruo. Et dicitur accidens separabile: non ꝙ esse separatum habeat a subiecto: sed quia subiectum pōt esse sine illo accidēte. sed inseparabile accidens dicitur: qꝛ subiectum non potest esse sine illo accidente: ut patet.

Accidēs cur separabile vel inseparabile appelletur.

¶ Potest autem subintelligi ⁊ coruus albus: ⁊ ethiops nitens candore: preter corruptionem subiecti. Diffiniūt autem sic quoqꝫ. Accidens est quod contingit eidem inesse: vel non inesse ⁊ quod neqꝫ genus est: neqꝫ species: neqꝫ differētia: neqꝫ ꝓprium: semper autem in subiecto subsistens est. Oībus igitur determinatis que proposita sunt: dico autem genere: specie: ⁊ differentia: ꝓprio accidente: dicēdum est que eis cōmunia sunt: ⁊ que ꝓpria.

¶ Hic remouet dubium: qꝛ dictum est in diffinitiōe: ꝙ accidens est quod potest adesse ⁊ abesse. Et modo dixit in diuisione: ꝙ quoddam est accidens inseparabile: ut nigredo coruo: ergo non pōt abesse. Et ita videt̄ ꝙ diffinitio repugnet diuisioni. Soluit auctor dicēs: ꝙ coruus potest intelligi albus: ⁊ ita lꝫ nigredo non possit abesse quātuꝫ ad esse: potest tamē abesse quātum ad intelligi: vel quantum ad intellectum. ¶ Sed videt̄ ꝙ male dicat. naꝫ coruus nō potest esse albus: ergo neqꝫ intelligi. Ad hoc dicūt quidam ꝙ coruus potest itelligi albus in prima sui creatione anteqꝫ habeat plumas. ¶ Sed hoc non valet qꝛ semꝑ ⁊ de necessitate coruus est niger: ut dicitur in libro Prioꝝ. Et ideo dicūt alij ꝙ essentia corui potest intelligi sine nigredine. Et ideo supposito accidēte. scilꝫ sub albedine. Sed illa expositio similiter est falsa quātum ad illam partem: ꝙ possit intelligi supposito accidēte. Nam ut habet̄ scḋo de anima. intellectus apprehēdens verorꝫ est. Sed si apprehenderet coruum sub albedine esset falsus. Quare patet ꝙ non pōt intelligi albus. Et ideo est intelligendum ꝙ essentia corui: ⁊ essentia nigredinis differūt. Et ideo intellectus simpliciter pōt intelligere vnum sine reliquo: ⁊ ideo intellexit: sic ⁊ coruus pōt intelligi albus. i. non niger. i. pōt intelligi non intelligēdo nigredinē: non tamē ꝙ albus intelligat̄. Postea ponit duas diffinitiones: ⁊ dicit ꝙ accidens est qḋ cōtingit eidem inesse ⁊ non inesse. Vel accidens est qḋ non est genus: neqꝫ species: nec differētia: nec ꝓpriū: inest aūt rei. Postea epilogat: ⁊ patet quid dicit.

Dubitatio.

Solutio

Queritur cōtra lectionem Utrum ꝓpriū sit vniuersale? Et videt̄ ꝙ non. Nam vniuersale est cōmune: ꝓprium vō non est cōmune: ergo ꝓprium non est vniuersale. ¶ Scḋo ꝓbo ꝙ ꝓprium non sit distinctum vniuersale ab accidēte. naꝫ (ut dicit Boetius) omne ꝓprium manat de genere accidēns: ergo omne ꝓprium est accidens: ⁊ sic non erit predicabile distinctum ab accidēte. Et si tu obicis ꝙ differt ab accidēte: ex eo ꝙ cōuertibiliter ꝑdicatur. Probo ꝙ ꝓpter cōuertibilitatem non distinguat̄. nam similiter differētia specifica cōuertitur cū specie. ergo conuertibilitas non distinguit̄ ab alijs predicabilibus.

Oppositum patet per auctorem in littera. Est dicēdum ꝙ ꝓpriuꝫ est ꝑdicabile. Nam nomē qḋ predicat̄ de pluribus est predicabile. sed ꝓprium predicat̄ de pluribus: ergo est predicabile. ¶ Notādum tamen ꝙ duplex est accidens. Quoddam accidens qḋ habet causaꝫ determinatam in subiecto: ut risibile in homine. Cōsequitur enim formam eius: ⁊ tale accidēs est ꝓpriuꝫ. Est ⁊ aliud accidens: qḋ habet causam cōmuneꝫ in subiecto: ut album: nigrum: ⁊ tale accidēs est predicabile: ⁊ ita illud qḋ habet causam determinatam in subiecto cōuertit cum illo: ⁊ aliud accidēs non conuertitur cum subiecto. Et ita patet ꝙ ꝓpriuꝫ est distinctū predicabile ab alijs. ¶ Ad primū argumētum cum dicis: Omne vniuersale est cōmune: sed ꝓpriuꝫ nō est cōmune. Dico ꝙ duplex est ꝓprium. s. ꝓpriuꝫ indiuidui: ut albedo: sortes: ⁊ ꝓprium speciei: ut risibile: ⁊ illud tale est cōmune: ⁊ etiam vniuersale: primū vō non. ¶ Ad secūdum quādo dicis: ꝙ ꝓprium nō differt ab alijs: eo ꝙ est conuertibile. Dico ꝙ distinguitur ab accidente: ex hoc ꝙ conuertibile est. Et cū tu dicis ꝙ differētia similiter conuertitur. Dico ꝙ ꝓpriuꝫ conuertitur: ⁊ non indicat quidem esse: sed differentia essentialiter cōuertitur cum specie ⁊c̄.

Duplex ē accidens

Propriū duplex.

Queritur Utruꝫ accidens sit vniuersale? Et videtur ꝙ non. nam accidens est corruptibile: sed vniuersale est incorruptibile: ut patet per Arist. in libro Posterioꝝ: qui dicit: vniuersale est semper ⁊ ubiqꝫ. Sed ꝙ accidens sit corruptibile patet per Augustinū: qui dicit ꝙ accidentia indignātis sunt nature. Perimi quidem possunt: permutari aūt minime. ergo accidēs non est vniuersale. ¶ Secūdo arguit̄. Nam videt̄ ꝙ male dicat auctor quādo dicit: Accidens est quod adest ⁊ abest preter subiecti corruptionem. nam mors que aduenit homini non aduenit preter subiecti corruptionem: immo corrūpit hominem. simpliciter cōbustio corrūpit domū. Quare videtur ꝙ male dicat. ¶ Ad primuꝫ dico ꝙ accidens est vniuersale. Sed notādum ꝙ accidens dupliciter potest cōsiderari. Unomodo per cōparationem ad inferiora sicut color ad albedineꝫ ⁊ nigredinem. similiter albedo ad hanc albedinē: ⁊ ad illaꝫ. ⁊ sic accidens non est predicabile distinctuꝫ ab alijs. qꝛ tunc non est aliud qꝫ genus vel species. Sed alio modo cōparatur ipsum accidens ad subiectum. Et accipiēdo accidens in cōmuni: illud est accidens predicabile distinctum ab alijs. ¶ Ad argumētum igitur quādo dicis: Omne vniuersale est incorruptibi-

le. Cōcedo. Et cum dicis ꝙ accidens est corruptibile dico ꝙ verū est accidens particulare: sed accidens vniuersale abstractum a particularibus: illud est predicabile ⁊ incorruptibile per se: sed per accidēs corrumpi pōt. ¶ Ad aliud de diffinitione ita oportet ꝙ intelligatur: ⁊ postea cessabūt omnes obiectiones scilicet ꝙ hoc uerbum adest ⁊ abest sunt diuersa uerba: ⁊ ideo habebunt diuersas terminationes: ita dicendo ꝙ accidens est: quod adest preter subiecti cōstitutionem: ⁊ abest preter corruptionem subiecti: ⁊ ita si hoc quod est preter subiecti corruptionem determinet tm̄ illud uerbum abest: ⁊ sic obiectiones nihil ualent. Nam obiectiones procedūt ac si considerarent hoc uerbum adest: ⁊ ꝙ li preter subiecti corruptionem determinet hoc uerbum adest: quod tamen non facit. vnde mors quando adest homini nō adest preter subiecti corruptionem: immo corrumpit: sed ita debet intelligi: ꝙ hoc preter subiecti corruptionem determinet solum hoc uerbum abest: ⁊ hoc concordat cum Augustino: qui dicit ꝙ accidēs est cuius presentia subiectum non cōstituit: nec eius absentia destruit. Alij multis modis exponunt: sed ista expositio planissima est. Et sic terminatur sententia vniuersalium ⁊c̄.

Nō bene interpretationem textus

Commune quidē est oībꝰ de pluribꝰ pꝛedicari. Sed genus quidem de omnibꝰ sub se spēbus: ⁊ de indiuiduis: ⁊ de dīa similiter. Species quidē de his que sub ipsa sunt indiuiduis. At vō ꝓpriū: ⁊ de specie cuius est ꝓpriū: ⁊ de his que sub ipsa sunt indiuiduis. Accidens autem ⁊ de speciebus: ⁊ de indiuiduis. nāq̄ animal ⁊ de equis ⁊ de bobus predicatur: que species sunt: ⁊ de hoc equo: ⁊ de hoc boue: que sunt indiuidua. Irrationale vō de equis ⁊ bobus: ⁊ de his qui sunt particulares predicatur. Species autem ut homo: de inferioribus: ⁊ de his qui sunt particulares predicatur. Propriū vō quod est risibile de homine ⁊ de his qui sunt particulares homines. Nigrū autem ⁊ de specie coruorum: ⁊ de his qui sunt particulares: quod est accidens inseparabile: ⁊ moueri de homine ⁊ equo: quod est accidens separabile: sed principaliter dicitur de indiuiduis: secūdario vō ⁊ de his que continent indiuidua.

a. l. nō postea

Superius Porphyrius determinauit de quinq̄ vniuersalibus absolute. hic determinat comparate. Et diuiditur in duas. Primo ponit conuenientiam in generali. Secundo ponit cōuenientias ⁊ differentias in speciali. Secūda ibi [Cōmune est autem.] Prima in duas. Primo ponit conueniētiam in generali: ꝙ omnia predicabilia de pluribus predicantur. Secundo declarat de quibusdā. Secunda ibi [Genus quidem.] Et hec secunda in duas. Primo declarat de quibus principaliter intēdit. Secundo ponit exempla ibi [Animal namq̄.] Et posset diuidi in quinq̄: prout de quinq̄ predicabilibus dat exempla. Ista remaneant indiuisa. Sequitur illa pars [Commune est generi.] ubi comparat in speciali. Et diuiditur in duas. Primo enim cōparat genus ad omnia alia. Secundo comparat alia inter se: ⁊ ad ipsum genus. Secunda ibi [Genus vō quomodo ab alijs.] Prima in quatuor. Primo cōparat genus ad differentiam. Secundo ad speciem. Tertio ad ꝓpriū. Quarto ad accidens. Secunda ibi [Genus autem ⁊ species.] Tertia ibi [Genus autem ⁊ proprium.] Quarta ibi [Generis autem ⁊ accidentis.] Prima est presentis lectionis. Et diuidit in duas. Primo comparat genus ad differentiā penes conuenientiam. Secundo penes differentiam. Secunda ibi [Proximi autē generis est.] Prima in tres sm̄ tres conuenientias. Secūda ibi [Et quecūq̄ predicantur.] Scd̄a ibi [Commune autem est.] Sequitur illa pars [Proprium vō.] ubi ponit differentias. Et diuiditur in sex sm̄ ꝙ ponit sex differentias Secūda ibi [Amplius.] Tertia ibi [Amplīº.] Quarta ibi [Amplius.] Quinta ibi [Amplius.] Sexta [Et genus quidem.] Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit: ⁊ dicit ꝙ quasi predicabilia in hoc conueniunt: ꝙ quodlibet eorum de pluribus predicatur. Manifestat hoc per exempla. Et primo dicit ꝙ genus predicatur de speciebus: ⁊ indiuiduis. ⁊ differentia predicatur de speciebus similiter ⁊ de indiuiduis. Et propriū predicatur de speciebus ⁊ de indiuiduis. Accidens autem etiam predicatur de speciebus ⁊ de indiuiduis: ponit exempla: ut animal de homine ⁊ de sorte: ⁊ de alijs equis ⁊ bobus: ⁊ de hoc equo: ⁊ hoc boue. Et differentia que est in rationale predicatur de equis: ⁊ de bobus ⁊ de partibus contentis sub eis: sed quod est species de pluribus predicatur ut homo. Et proprium similiter predicatur de specie: ⁊ de indiuiduis contētis sub illa specie. De accidente similiter dat exēplū. Et primo de inseparabili: ut nigrum predicatur de coruo: ⁊ de particularibus coruis. Et dat exemplū de accidente separabili: ut moueri predicatur de homine ⁊ equo. ⁊ dicit ꝙ accidens separabile semper prius predicatur de indiuiduis: ⁊ ex consequenti de speciebus: ⁊ de generibus per posterius.

¶ Commune est autem generi ⁊ differentie cōtinentia specierum. Continet enim ⁊ differentia species: ⁊ si non omnes quot genera. rationale enim ⁊ si non cōtinet irrationabilia quēadmodum animal: tamen cōtinet hominem ⁊ deum qui sunt species: ⁊ quecūq̄ predicantur de genere ut genus: ⁊ de his que sub ipso sunt speciebus predicantur.

¶ Hic in speciali comparat genus ad alia predicabilia. Et primo ad differentias primo. ⁊ ponit cōueniētiam: ⁊ dicit ꝙ in hoc conueniunt genus ⁊ differentia: quia utrūq̄ illorum habet continentiam specierum. Nam quāuis differentia non contineat tot species quot genus: quia animal plus comprehendit q̄ rationale: quia equum ⁊ asinum: tamen rationale: quod est differentia continet species: ut hominem ⁊ angelum: ⁊ deum: ⁊ hoc statim dicetur. Et quando dicit ꝙ differentia continet species: hoc est uerū de differētia cōinā differentie ꝓprie cōstituētes ignote sunt nobis: tamen ille tales si essent note: solum de vna specie predicarentur: ⁊ non de pluribus.

¶ Et quecūq̄ de differentia predicantur ut differentia: ⁊ de his que sub ipsa sunt speciebus predicabuntur. Nam cū genus sit animal: nō solum de eo predicabitur substantia: ⁊ animatum: ⁊ sensibile: sed etiam de his que sub animali sunt speciebus omnibus: hec usq̄ ad indiuidua predicantur. Cumq̄ sit differentia rationale predicatur de ea ut differentia id quod est ratione uti: ⁊ non solum de eo quod est rationale: sed etiam de his que sunt sub rationali speciebus predicabitur ratione uti.

¶ Hic ponit secundam conuenientiam. Et dicit ꝙ si-

cut quecūq̃ predicantur de genere ut gen⁹: omnia predicantur de ꝯtentis sub genere:ita similiter que cūq̃ predicantur de dr̃ia: ut differentia est omnia p̃dicantur de contentis sub differentia:ut substantia ⁊ corpus predicantur de animali:quare similiter p̃dicantur de hominibus ⁊ bobus contentis sub animali:predicanť eodem modo de ista differentia que est rationale:uti ratione:similiter qd̍ est utens ratione predicatur de homine ⁊ de omnibus hominib⁹ particularibus. Nam quilibet homo est utens rōne

¶ Cōmune est autem ⁊ perempto genere differentia simul perimi ea que sub ipsis sunt:quemadmodum enim si non sit animal: nec est equus neq̃ homo:ita si nō sit rationale nullū erit animal quod utatur ratione.

¶ Hic ponit tertiam conuenientiam. Et dicit ꝙ sicut perēpto genere perimuntur omnes species sub eodem contente:ita perempta differentia perimuntur ⁊ species sub eadem contente:nam si non sit animal non erit homo nec equus:ita similiter si nō sit rationale non erit animal ꝙ utatur ratione.

¶ Proprium autem est generi de pluribus predicari q̃ȝ differentia ⁊ species:⁊ propriuȝ ⁊ accidens. animal enim de homine ⁊ equo ⁊ aue ⁊ serpente predicatur. quadrupes vͦo de solis quatuor pedes habentibus:homo vͦo de solis indiuiduis. ⁊ hinnibile de equo:⁊ de his qui sunt particulares:⁊ accñs de paucioꝛib⁹ silr.

¶ Hic ponit differentiam inter genus ⁊ differentiaȝ Et primo ponit vnam differentiam. secundo remouet dubium. secunda ibi. [Oportet autem.] Dicit ergo ꝙ proprium est generis de pluribus predicari q̃ differentia aut species aut proprium uel accidens nam animal de homine ⁊ equo predicatur:⁊ sic de alijs. sed hec differentie quadrupes predicatur solum de animalibus habentibus quatuor pedes. Et hec species homo solum predicatur de indiuiduis. Et hoc proprium risibile solum predicatur de homine ⁊ de particularibus hominibus. Accidens similiter predicatur de paucioribus q̃ genus. Et hoc intelligendum est de illo accidēte: qd̍ sub genere cōtinetur:ut animal de pluribus predicatur q̃ illud accidens album qd̍ in animalibus inuenitur.

¶ Oportet autem differentias accipere:quibus diuiditur genus. non eas que cōplent substantiam generis.

¶ Hic remouet dubiū q: dictum est ꝙ genus p̃dicať de plurib⁹ q̃ dr̃ia. ¶ Dubitaret aliq̇s si hoc hēt vͥtatē de q̇libet dr̃ia. ⁊ ipse dicit ꝙ non:sed itelligendū est ꝙ genus predicatur de pluribus q̃ differentia diuisiua:⁊ non q̃ differentia constitutiua. Nam de q̇buscūq̃ animal predicatur de eisdeȝ sensibile quod est differentia constitutiua predicatur.

¶ Amplius genus continet differentias potestate. animalis enim hoc est rationale. illud vͦo irrationale differentie vͦo non continet genera.

¶ Hic ponit differentiam inter genus ⁊ differentiam Et dicit ꝙ genus cōtinet differentiam in potentia: ut animal in potentia continet rationale ⁊ irrationale:sed differentia supple non continet ip̄um genus.

¶ Amplius genera quideȝ priora sunt his que sub se posite sunt differentijs propter qd̍ quidē simul eas auferunt:non autem simul auferuntur. Sublato enim animali aufertur rationale ⁊ irrationale. differentie vͦo non auferunt genus. Nam si omnes interimantur. tamen substantia animata sensibilis subintelligi potest: que est animal.

¶ Hic ponit aliam differentiaȝ. Et dicit ꝙ genera priora sunt q̃ differentie:ut animal prius est q̃ rationale. Et ideo dicit ꝙ si genus interimatur omnes differentie contente sub eo interimuntur: nam destructo aīali destruiť rōnale ⁊ irrōnale:sȝ destructis dr̃ijs nō destruiť gen⁹. Et hoc est veꝝ destructis dr̃ijs diuisiȝ ut destructo rōnali nō destruiť aīal. tamen destructo rōnali ⁊ irrationali animal nō remanet nisi ꝰm intellectum. Nam ꝰm intellectum destructis substantijs potest adhuc substantia animata intelligi sed nō eē.

¶ Amplius genus quidem in eo quod quid est differentia vͦo in eo quod quale quid est predicatur:quemadmodum dictum est. Amplius genus est vnum ꝰm vnamquamq̃ speciem:ut est hominis genus id quod est animal. Differentie vͦo plurime ut rationale. mortale. mētis ⁊ discipline perceptibile quibus ab alijs differt.

¶ Hic ponit aliam differentiam. Et dicit: ꝙ in constitutione spēi potest esse vnum genus ⁊ plures differētie:ut in compositione hominis est vnum genus:scilicet animal:sed sunt due differentie scilicet mortale ⁊ rationale. Intellige tamen ꝙ ista duo scilicet rationale ⁊ mortale circumloquūtur vnam differentiā ꝓpriam hominis nobis ignotam.

¶ Genus quidem cōsimile est materie ⁊ forme quidem differentia. Cum autem sint ⁊ alia cōmunia ⁊ propria gñis ⁊ dr̃ie nūc ista sufficiāt.

¶ Hic ponit ultimam differentiam. Et dicit ꝙ genus habet se per modum materie: q: sicut materia per indifferentiam habet se ad formam ita genus indeterminate respicit quālibet differētiā:sed differentia habet se per modum forme: q: sicut forma habet determinare ipsam materiam:sic differentia determinat ipsum genus.

Quia dictum est circa principium lectionis:ꝙ rationale continet angelum ⁊ deū. Utrū hoc habeat ueritatem queritur? Et videtur ꝙ sic. nam rationale est illud qd̍ est aptum natum uti ratione: sed deus ⁊ angelus sunt apta nata uti ratione. ergo patet ꝙ deus ⁊ angelus sunt rationales. Et sic patet ꝙ animal continet deum ⁊ angelum.

In oppositū Arguiť. De illo qd̍ est aīal ē corp⁹. ergo si de⁹ ⁊ āgelus eēnt aīalia eēnt et corpa. hoc aūt est falsuȝ ꝙ de⁹ ⁊ āgelus sint corpa:ergo pȝ etiā ꝙ non sint aīalia:⁊ sic etiā pȝ ꝙ non sint rōnales: ꝓut rōnale est differentia aīalis.

¶ Ad hoc dicendū ꝙ ꝰm Arist. nec deus nec angelus cōtinenť sub animali. Qd̍ sic declarať. naȝ qñ aliquid diuidiť per duas differentias oppositas. Tūc illud qd̍ continet sub vna īpossibile est ꝙ contineať sub altera:sed substātia diuiditur per corporeā ⁊ incorporeā: ergo illud qd̍ continetur sub isto mēbro incorporeum non continebiť sub illa differentia corporea:sed deus ⁊ angelus cōtinenť sub hac differētia incorporeā: ⁊ ita cū animal sit corpus non poterunt comprehendi sub animali:nec deus nec angelus debent dici rationales: ꝓut rationale est differētia animalis cōtēta sub animali nisi largo modo acciperē rationale ⁊ equiuoce. Per hoc patet solutio ad argumentum cum dicis:ꝙ rationale est illud qd̍ est aptum natum ratiocinari. dico ꝙ hoc non est vniuoce sed equiuoce uti ratione sicut istis cōuenit. ¶ Ad cuius euidentiam est notandū:ꝙ alio modo intelli

git deus. et alio modo itelligit angelus: et alio modo intelligit homo: sed deus intelligit per essentiã suaȝ sine speciebus: et angelus per species innatas. i. concreatas a principio: sed homo intelligit per species acquisitas cũ essentialibus partibus. Et auctor quãdo dicit q animal continet deum et angelum loquitur secundum opinionem platonis qui metaphorice loquebatur.

Enus autẽ et species cõmune quidẽ habẽt: quemadmodũ dictuȝ est. de pluribus predicari. Sumatur auteȝ species ut species solum: non autẽ ut genus: si fuerit idem species et genus.

Superius cõparauit porphyrius gen⁹ ad differentiã. Hic comparat genus ad speciem, propriũ et accidens. Et sic sunt tres partes principales in presenti lectione. Primo cõparat genus ad spẽm. Secũdo ad propriũ. Tertio ad accidens. 2° ibi [generis auteȝ et proprij.] 3° ibi [generis vero et accidentis.] Prima in duas. primo comparat gen⁹ ad spẽm penes conuenientia. secũdo penes differentia. 2° ibi [Differũt autem.] Prima in tres secundum tres cõuenientias. secũda [cõmune autẽ est.] 3° ibi [Et totũ.] Illa pars [differt autẽ.] ubi differẽtiam ponit inter genus et spẽm. diuidit in quinqȝ secundum quinqȝ differentias. 2° ibi [vnde priora sunt naturaliter genera.] 3° ibi [Et genera quideȝ vniuoce.] 4° [Amplius quidem.] 5° [Amplius neqȝ.] Sequitur illa pars [generis autẽ et proprij.] Et diuiditur in duas. Primo comparat genus ad proprium penes conuenientiã. 2° penes differentiã. 2° ibi [Differũt aũt.] Prima in tres secundum q ponit tres cõuenientias. 2° ibi [Et equaliter predicatur genus.] 3° ibi [cõmune autẽ.] Sequitur illa pars [Differunt aũt.] Et diuiditur in quinqȝ partes prout ponit quinqȝ differentias inter genus et propriũ. 2° ibi [genus vero.] 3° [Et proprium.] 4° [Amplius.] 5° [Amplius species.] Sequitur illa pars [generis vero et.] In qua cõparat genus ad accidẽs. Et diuiditur in duas. primo cõparat penes conueniẽtiam. secũdo penes differẽtiaȝ. 2° ibi [differt autem genus.] Ista secũda pars diuiditur in quatuor secundum q quatuor differentias ponit. 2° ibi [Et genera quidem.] 3° [Et accidentia.] 4° [Et genera quidẽ.] Hec est diuisio lectionis. ¶ In prima parte ponit talẽ cõuenientiã inter genus et speciẽ. Et dicit q in hoc cõueniũt genus et species: quia ambo de pluribus predicantur. illud est eis cõmune. Unde animal potest esse genus et species: et si sumatur ut est genus bene predicatur de pluribus: similiter si sumatur inquantum spẽs predicatur et similiter de pluribus.

¶ Commune autem est his et priora esse his de quibus predicantur.

¶ Hic ponit aliam cõuenientiã. Et dicit q in hoc cõueniunt genus et spẽs: quia utrũqȝ est prius illis de quibus predicatur. Nam animal quod est genus prius est illis speciebus de quib⁹ predicatur. Et similiter homo qui est species prius indiuiduis de quibus predicatur.

¶ Et totum quoddam utrũqȝ esse.

¶ Hic ponit tertiam conuenientiam. Et dicit q gen⁹ est totum respectu speciei: et similiter species est totum respectu indiuidui: et in hoc conueniunt genus et species.

¶ Differũt autem. quoniam genus quidẽ cõtinet speciem: species vero cõtinentur: et non continent genus: in pluribus enim genus est: quam species. Amplius preiacere oportet: et informata specificis differentijs perficere species.

¶ Hic ponit differentiam inter genus et speciem. Et dicit q differt genus a specie. Nam genus continet speciem sub se: et species nõ continet genus: naȝ gen⁹ est in plus quam species et postea ipm genus est formatum specificis differentijs constituit speciem: ut animal cum rationali constituit hominem.

¶ Unde et priora sunt genera naturaliter. Et simul interimẽtia: sed que nõ simul interimantur. Et species cum sit est: et genus: genus vero cũ sit non omnino erit species.

¶ Hic ponit secũdam differentiam. Et dicit q genera naturaliter sunt priora speciebus: nam generibus interemptis simul interimũtur species: et cum sit species: ut homo: necnõ erit genus: sed cum sit genus ut animal non sequitur q propter hoc sit species. Nam bene potest esse animal qd non sit homo.

¶ Et genera quidem vniuoce de speciebus predicantur: species vero de generibus minime.

¶ Hic ponit tertiam differentiã. Et dicit q genus predicatur vniuoce de specie: ut animal de homine. sed species non predicatur vniuoce de genere. Nam hec nõ est vniuoca predicatio: animal est hõ: quia nõ est propria.

¶ Amplius genera quidem earũ abundant que sub ipsis sunt specierũ continentia. species vero a generibus proprijs abundant differentijs.

¶ Hic ponit differẽtiam aliam. Et dicit q genus abundat a specie: quantum ad continenientiam specierum: quia continet multas species: sed ipse species abũdat a genere: quia in suo significato concludit aliquam differentiam quã genus non includit. Nam rationale includitur in significato hominis: et tamẽ non includitur in significato animalis.

¶ Amplius neqȝ species fit nunquã generalissimũ neqȝ genus fiet vnquã specialissimum.

¶ Hic ponit ultimam differentiam inter genus et speciem. Et dicit q species nunquã fiet genus generalissimũ nec gen⁹ fiet spẽs specialissima: istud patet cuilibet intuẽti.

¶ Generis autem et proprij: cõmune quideȝ est sequi species. nam si homo est. animal est. et si homo est: risibile est.

¶ Hic comparat genus ad propriuȝ. Et dicit q in hoc conueniunt genus et proprium: q utrũqȝ illorum sequitur ad speciem: nam sequitur si est homo est animal: pariter sequitur si est homo est risibile.

¶ Et equaliter predicatur genus de spẽbus. et proprium de his que illo participãt indiuiduis. equaliter enim et homo et bos est animal: et cato et cicero sunt risibiles.

¶ Hic ponit secundam conuenientiam. Et dicit q genus et proprium equaliter participantur ab illis de quibus predicãtur. Nam animal participatur equaliter ab homine et asino: similiter risibile equaliter participatur a sorte et platone: quia homo non est magis animal quam asinus: similiter sortes non est magis risibilis quam homo. Et sic de alijs.

¶ Cõmune aũt est his et vniuoce predicari: genus de proprijs speciebus. et proprium de his quorum est proprium.

¶ Hic ponit tertiam conuenientiaȝ. Et dicit q in hoc conueniunt genus et proprium: quia utrũqȝ illoruȝ predicatur vniuoce: naȝ animal predicatur vniuoce de sorte et de platõe. sed utrum vult auctor q propriũ s. risibile vniuoce predicetur: et de hoc statim videbitur.

¶ Differunt autem genus et proprium quoniam genus prius est: posterius vero proprium: oportet enim esse prius animal. dehinc diuidi

differentijs ⁊ ꝓprijs.

¶ Hic ponit differentiam. Et dicit q̄ differūt genus ⁊ proprium: q̄r genus naturaliter prius est q̄ꝫ proprium animal eni naturaliter prius est q̄ꝫ sit risibile. q̄d est proprium.

¶ Et genus quideꝫ de pluribus speciebus predicat̄: quarum est genus: ꝓpriuꝫ v̄o de vna sola cuius est ꝓprium.

¶ Hic ponit aliam differentiam. Et dicit q̄ gen⁹ predicatur de pluribus speciebus: ut animal de homine ⁊ asino: sed proprium solū predicatur de vna specie: ut risibile de homine: naꝫ quicquid est risibile est hō: ⁊ ecōuerso: ⁊ sīlr̄ p̄dicat̄ de cōtentis sub illa spē.

¶ Et propriū quideꝫ conuersim predicatur de eo cuius est propriū. genus v̄o de nullo cōuersim predicatur: nā nec si animal est: homo est. nec si animal est. risibile ē. si v̄o risibile est. homo est ⁊ econuerso.

¶ Hic ponit tertiam differentiam. Et dicit q̄ propriū conuersim predicatur de specie cuius est proprium: ut risibile de homine. Nam quicquid est risibile: est homo: sed genus non predicatur conuersim: nam si homo est: risibile est: ⁊ ecōuerso. sed nō sequitur: animal est: ergo risibile est.

¶ Amplius proprium omni speciei inest: cuius est proprium: ⁊ soli: ⁊ semper. Genus v̄o omni quidē speciei īest: cuius fuerit genus: ⁊ semper: non autem soli.

¶ Hic ponit quartam differentiam. Et dicit q̄ proprium inest omni contento sub specie cui inest: ⁊ soli ⁊ vni ⁊ semper: sed genus non inest soli ⁊ vni speciei: sed pluribus.

¶ Amplius autem species quidem interempte non simul interimūt genera quorum sunt species. Propria autem interempta īterimunt ea: quorum sunt propria. ⁊ his īteremptis: ipsa simul interimuntur.

¶ Hic ponit quintam ⁊ ultimam differentiam. Et dicit q̄ interemptis speciebus diuisim: nō interimunt̄ genera: nam destructa vna specie non destruit̄ gen⁹: sed tamē destructa vna specie bene destruit̄ propriū illius speciei.

¶ Generi v̄o ⁊ accidenti cōmune est: de pluribus: quēadmodum dictum est: p̄dicari siue separabilium siue inseparabilium sit accidens. etenim moueri de pluribus. ⁊ nigrum de coruis: ⁊ de omnibus ethiopibus: ⁊ aliquibus inanimatis predicatur.

¶ Hic cōparat genus ad accidēs. Et primo penes cōuenientiam. Et dicit q̄ in hoc conueniūt genus ⁊ accidens q̄ ambo predicātur de pluribus ⁊ hoc etiam speciebus. nam moueri q̄d est accidēs separabile de homine ⁊ equo predicat̄: ⁊ nigruꝫ de coruo ⁊ ethiope p̄dicat̄: de genere satis patet qualiter de plurib⁹ speciebus predicatur.

¶ Differt autem genus ab accidente: quoniam genus ante speciem est. accidentia v̄o speciebus posteriora sunt: nam etsi inseparabile sumatur accidens: tamen illud cui accidit prius est: q̄ꝫ accidens.

¶ Hic ponit differētias. Et dicit q̄ gen⁹ differt ab accidēte. nam prius est genus per naturā: q̄ꝫ accidētia: ⁊ accidētia sunt posteriora ⁊ nature aduenientia.

¶ Et genera quidē que participant: equaliter participant: accidentia v̄o non equaliter. Intensionem enim: ⁊ remissionem suscipit: accidentium participatio. generum v̄o minime.

¶ Hic ponit secundam differētiam. Et dicit q̄ genera participant̄ a spēbus eq̄liter. Nā equaliter est asinus animal sicut homo: sed accidentia nō participātur equaliter: sed suscipiūt intēsionē ⁊ remissioneꝫ. i. magis ⁊ minus. Unus eni hō est magis alb⁹ q̄ꝫ ali⁹.

¶ Et accidentia quideꝫ in indiuiduis principaliter consistunt. genera v̄o: ⁊ species naturaliter priora sunt indiuiduis substantijs.

¶ Hic ponit tertiā differētiaꝫ. Et dicit: q̄ accidētia posteriora sunt per naturā: q̄ꝫ ip̄m indiuiduū cum accidant ipsi īdiuiduo: sed genera ⁊ spēs per nām precedūt omnia indiuidua sub se contenta.

¶ Et gn̄a quidē in eo q̄ quid predicant̄ de his que sub ipsis sunt. accidētia v̄o in eo q̄ quale aliquid sit: uel quomō se hꝫ vnūquodq̄ꝫ. qualis est enim ethiops: interrogatus dicis niger. ⁊ quemadmodum soc. se habet. dicis quoniā sedet uel ambulat.

¶ Hic ponit ultimā differētiam. Et dicit q̄ genus predicat̄ in quid: sed accidēs p̄dicat̄ in quale. ⁊ qualis est homo. Respōdetur albus: uel quomodo se hēt: ut quomō se habet petrus. Respōdetur: sedet scribit dormit: ⁊ sic de alijs. Alij exponunt sic. accidens predicatur in quale: quātum ad predicamentum qualitatis: ut qualis est homo? Respōdetur albus: uel in quo modo se habet: quātum ad predicamenta aliorum accidētium: ut quantus est magnus uel ꝑuus: ⁊ sic de alijs predicamētis.

Queritur Circa quoddā dictum. Utrū ip̄m propriū p̄dicetur vniuoce? Et arguitur p̄mo q̄ sic per auctorem Porphyriū qui hec docet in hac lectione. Item predicari vniuoce est p̄dicari nomine ⁊ ratione: sed risibile q̄d est proprium hominis: p̄dicatur de homine nomine ⁊ rōne: ergo risibile predicatur vniuoce.

In oppositum arguitur. ph̄s in libro p̄dicamētorum. Nihil eorum que sunt in subiecto predicat̄ nomine ⁊ ratione sed omne ꝓpriū est in subiecto: ergo nullum ꝓpriuꝫ p̄dicat̄ noīe ⁊ rōne: sed p̄dicari vniuoce est p̄dicari noīe ⁊ rōne. g̃ nullū ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce. ¶ Ad hoc dicūt q̄dā: q̄ ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce: q̄r p̄dicat̄ ſm vnū nomē ⁊ vnā rōnē: nā sic bn̄ dicit̄ sor. est aptus nat⁹ ad ridēdū: ⁊ plo est risibilis. ⁊ plo est aptus nat⁹ ad ridēdū. Alij tn̄ nolūt q̄ ꝓpriū nunq̄ꝫ p̄dicet̄ vniuoce: sed denominatiue auctē Aristo. iam p̄allegata q̄r nihil eoꝝ que sunt in subiecto p̄dicatur nomine ⁊ rōne: sed oē ꝓpriū est in subiecto: g̃ nullū ꝓpriū p̄dicat̄ noīe ⁊ rōne. Et sic nullū ꝓpriū p̄dicat̄ vniuoce ⁊ iō dicūt q̄ Porphyri⁹ in hoc nō bn̄ dixit nisi accipetur vniuoce: id est equaliter: nam ꝓprium bene predicatur equaliter: sed non vniuoce proprie accipiendo vniuoce: ⁊ sic a diuersis diuersimode respōdetur ⁊ ubiq̄ꝫ bene dicitur.

Enus v̄o quomodo ab alijs quatuor differat dictū est. contingit autem etiā vnūq̄dq̄ꝫ alioꝝ differre ab alijs quatuor: ut cum q̄nq̄ꝫ q̄dē sint: vnūquodq̄ꝫ auteꝫ ab alijs quatuor differat: quater q̄nq̄ꝫ. fiūt omnes. xx. dr̄ie. Sed nō sic se hēt ſꝫ semp posteriorib⁹ enumeratis. ⁊ secundis quidem vna differētia superatis. ꝓpterea q̄m iaꝫ sumpta est. Tertijs v̄o duabus. q̄rtis v̄o trib⁹. quintis v̄o q̄tuor decē oēs fiūt differētie q̄tuor tres due vna. Genus etenim quo

differat a differentia: ⁊ a specie ⁊ ꝓprio: ⁊ accidente dictū est. Quatuor igitur oēs differentie sunt. Differētia vero quo differt a genere dictuz est: quādo quo differret genus ab ea dicebat. relinquit ergo quo differētia differat a specie: ⁊ proprio ⁊ accidēte dicere. ⁊ fiunt tres. Rursus spēs quomodo quidē differat a differentia dictum. quādo quo differret a specie differētia dicebat. Et quo differat spēs a genere dictum est: quādo quo differret gen⁹ a specie dicebat. Reliquū est igit quo differat spēs a proprio ⁊ accidēti dicere: ⁊ due sunt iste differētie. ꝓpriū vero quo differat ab accidēti relinquit. naz quo a specie: ⁊ genere: ⁊ a differētia differat predictum est: in illoꝝ ad ipm differentijs. Quatuor igit sumptis generis ad alia differētijs. tribus vo differētie. duabus spēi. Una aūt proprij ad accidēs decez erūt oēs: q̄rum q̄tuor que erant generis ad reliqua superius demōstrauimus.

Superius Porphyri⁹ cōparauit genus ad oīa alia p̄dicabilia. hic itēdit alia q̄tuor p̄dicabilia adinuicē cōparare: ⁊ diuidit in duas. Nam primo epilogat de genere: ⁊ ponit numerū differentiarū. Scdo ꝓsequit ponēdo dr̄ias aliorum predicabiliū. 2° ibi [coe igit differētie.] Et diuidit ꝑma in duo. Primo eni ꝑ epilogando de genere. ponit numerū differētiarū in generali. Scdo magis in speciali. 2° ibi [sed semp posteriorib⁹.] Hec 2° in tres. nā primo reducit ad breuiorē numerū in spāli. 2° declarat per exempla. 3° cōcludit uel epilogat. 2° ibi [Gen⁹ aūt differt.] 3° ibi [Quatuor ergo sumptis.] Sequit illa pars [Cōmune vo.] Et diuiditur in tres. Primo comparat differētiā ad speciem ⁊ propriū ⁊ accidēs 2° comparat spēm ad propriū ⁊ accidēs. 2° ibi [Speciei vo ⁊ proprij.] Prima diuidit in tres. ꝑmo cōparat differētiam ad spēm. 2° ad ꝓpriū. 3° ad accidēs. 2° ibi [Differētia vo ⁊ ꝓpriū.] 3° ibi [Dr̄ie vo ⁊ accidenti.] Prima in duas. ꝑmo cōparat differentiā ad spēm: quātum ad ꝯuenientia. 2° per differētiam. 2° ibi [Propriū autē.] Prima in duas ꝑm duas ꝯueniē tias [cōmune vo] ⁊ semp aliquid ēē. Illa pars [proprium] ubi ponit differētiaz. diuidit in q̄tuor ꝑm ꝙ ponit q̄tuor differētias inter differētiam ⁊ spēm. 2° ibi [Amplius.] 3° ibi [Amplius.] 4° ibi [Amplius.] Sequitur illa pars [Differētia vo.] Et hēt duo. ꝑmo cōparat differētiam ad ꝓpriū penes ꝯuenientiā. 2° penes differentiā. 2° ibi [ꝓpriū autē.] Sequit [differētie vo ⁊ accn̄ti] ubi cōparat dr̄iaz ad accidens. ꝑmo ponit conuenientiā. 2° differētiā ibi [Differt aūt.] Prima in duas iuxta duas conuenientias. 2° ibi [cōmune vo.] Illa pars [differunt.] diuidit in tres ꝑm tres differētias. 2° ibi [Et differētie.] 3° ibi [Et impmixte.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad ꝑmā partem sic ꝓcedit: ⁊ dicit ꝙ iam est manifestuz de genere quō differat ab alijs q̄tuor p̄dicabilib⁹. Et statum ponit numerum ipsarū differētiarū. Et dicit ꝙ vnūquodq̄ predicabile differt ab alijs q̄tuor predicabilibus. Et sic cum q̄nq̄ sint predicabilia erūt quater q̄nq̄ differētie: ⁊ q̄ter q̄nq̄ sunt xx. ⁊ sic sunt in vniuerso xx. differentie. Sed tn̄ dicit Porphyrius ꝙ ille differētie reducunt ad decem. Et ita decē differētie dimittant: ⁊ posteriores enumerent ita ꝙ semper scda ad primā vna differētia supetur: ita ꝙ primū p̄dicabile habeat differentias q̄tuor: ⁊ aliud postea tres ⁊ aliud duas ⁊ quartū vnam. Et statim declarat per exempla. ut genus hēt q̄tuor: q: differt a differētia ꝓprio specie ⁊ accidēte. differētia autē nō hēt nisi tres: q: iam est dictuz quomodo differat dr̄ia a genere: ideo solum hēt tres. uerba in textu sunt clara. ꝓpriū autem tm̄ vnā habet differentiā: naz quō differt a genere differētia ⁊ accidēte dictū est. ꝓpriū vo quō differat ab accidenti post reliquit. Et sic ꝯcludit ꝙ sumptis i. acceptis q̄tuor differentijs ipsius generis ⁊ tribus ipsius differētie: ⁊ duabus ipsius speciei: ⁊ vna ipsius ꝓprij: ⁊ sic q̄tuor tres due ⁊ vna faciūt x. ⁊ sic xx. sunt reducte ad x. ut patuit.

¶ Cōmune ergo dr̄ie: ⁊ spēi est equaliter ꝑticipari: hoīe eni equaliter ꝑticipāt ꝑticulares homines: ⁊ rōnali differentia. cōe vo est: ⁊ semꝑ adesse his: que eorum participāt: soc. eniz semper est rationalis: ⁊ semper homo.

¶ Hic cōparat differētiam ad speciez. Et ꝑmo penes cōuenientiā. Et dicit ꝙ in hoc ꝯueniunt differētia ⁊ spēs ꝙ equaliter ꝑticipātur de quibus p̄dicant. naz equaliter sor. est homo ⁊ plato. postea ponit aliaz cōuenientiam. Et dicit ꝙ in hoc cōueniunt: q: semper habent adesse illis a quibus participantur. Nā semper homo est in particularib⁹: ⁊ rationale etiā semper inest particularibus hominibus.

¶ Propriū aūt est differētie quidē in eo ꝙ quale sit prediceari. spēi vo in eo qō quid est: nam si homo uelut qualitas accipiatur: non simpliciter erit qualitas: sed ꝑm id ꝙ generi aduenientes differentie constituerunt eam.

¶ Hic ponit differētias inter differētiā ⁊ spēm. Et dicit ꝙ differētia p̄dicatur in quale: sed spēs in quid. nam rationale predicatur in quale de homine: sed hec species homo predicat in quid: nam homo nō est sola qualitas: sed quid aggregatum ex genere pro materia: ⁊ differētia pro forma.

¶ Amplius differētia quidem: sepe in pluribus speciebus cōsiderat: queadmodū quadrupes in pluribus aīalibus: specie differētib⁹. Species vo in solis his que sub vna spe sunt īdiuiduis.

¶ Hic ponit aliā differentiam. Et dicit ꝙ dr̄ia potest esse in pluribus speciebus. Et hoc est uerum de littera cōi. nam differentie ꝓprie ⁊ couuertibiles ignote sunt nobis. Nā ille solum de vnica specie predicant uel predicarent. Et ideo ipse solum exemplificat de cōmunib⁹: ut quadrupes in multis animalib⁹ quadrupedalibus inuenit: ut equo ⁊ asino: sed spēs solum in ipsis indiuiduis contentis sub specie inuenit ut homo in sorte ⁊ platone.

¶ Amplius differētia quidē prima est ab ea specie que est ꝑm ipsam. simul eniz ablatum rationale interimit hominez. homo vo interempt⁹ non aufert rationale: cum sit deus.

¶ Hic ponit tertiam differētiā. Et dicit ꝙ perempta differētia perimitur species: ut si rōnale non sit: homo non erit. tn̄ perempta specie nō perimit differētia. Et hoc est de differentia cōi. vnde ipse dicit ꝙ si non sit homo potest rationale remanere: ut in angelo: q: (sic visuz est supra) auctor vult auctoritate platonis ꝙ angeli sint rationales.

¶ Amplius differētia quidē cōponit cum alia differentia. rōnale enim ⁊ mortale cōpositum est in substātia hominis. Species vo spēi non cōponitur: ut gignat aliquā aliam spēm. quedam eni equa cuidā asino ꝑmiscetur ad muli generationez. Equa eni simpliciter asino nunq̄ conueniens perficet mulum.

¶ Hic ponit q̄rtā differentiā. Et dicit ꝙ due p̄nt vni

ri ad ꝯstituendum vnam speciē: ut rōnale ⁊ mortale constituūt hoiem: sed tñ vna species non vnit alteri speciei ad constituendā tertiā spēm. ⁊ q2 posset aliquis dicere ꝙ imo: q2 asinus ⁊ equ° generāt mulum. Certe dicit ipse ꝙ equus pticularis ⁊ asina pticularis ueniūt ad generationē muli: ⁊ non equ° nec asina ut sunt spēs. De hoc qd̄ dicit auctor ꝙ due differētie ꝯstituunt vnam spēm: nō est itelligendū ꝙ dicat ꝙ due differētie realiter ꝯstituāt vnam spēm: nā differētia est forma ⁊ vnius rei tñ est vna forma. Et ideo vnius spēi tñ est vna differentia: sed q2 ꝓprie differētie sunt nobis ignote: ideo per duas differētias circūloquimur vnam essentialē nobis ignotam sicut per rōnale ⁊ mortale essentialē differentiā hominis circūloquimur. Et ideo non ualet: si q̄s sic argueret. differētia dicit formā. quare si due differentie faciunt vnā spēm essent due forme in eodē. Uerū est ut ego pono ꝙ sunt differentie vni° rei. sed per duas differētias vna tñ scribitur.

¶ Differētia vo ⁊ ꝓprium icōe quidem habent equaliter participari ab his q̄ue eorū participant. Equaliter enim rōnalia: rōnalia sunt. ⁊ risibilia risibilia sunt. ⁊ semꝑ ⁊ omni adesse: cōmune utriq3 est: ⁊ si eni curtet qui est bipes nō substantia perit: sed ad id ad qd̄ natu3 est semꝑ p̄dicat: nā ⁊ risibile ad id ad qd̄ natū est dicitur semper: sed non in eo ꝙ semꝑ rideat.

¶ In parte ista cōparat differētiam ad ipm ꝓprium. ⁊ dat p̄mo duas ꝯueniētias. Prima est ꝙ ea que cōtinent sub ipsis equaliter cōtinent. Secūda couenientia ꝙ differētia ⁊ ꝓprium semꝑ insunt eis quib3 insunt differētie uel ꝓpria. Si tu dicas ꝙ si homo amittat vnū pedem non bipes est. Dico ꝙ habet aptitudinem quā differentia dicit. ¶ Sequitur illa pars.

¶ Propriū autem ⁊ differētie est ꝙ hec quide3 de pluribus spēbus dicit sepe. ut rōnale de homine: ⁊ de deo. propriu3 vo de vna sola specie cuius est ꝓpriū. Et differētia illis est ꝯñs quorum est differentia. sed nō conuertit. Propria vo cōuersim predicantur de his quorum sunt propria ꝙ propter id conuertuntur.

¶ Auctor dat differētias. Et p̄ma est ꝙ differētia de plurib° speciebus predicat. ꝓprium vo de vna sola specie: cuius est ꝓpriū. Secūda differētia est ꝙ differētia sequit ad ea cuius est dr̄ia. Nam sequit homo est: ergo rationale est: ⁊ non ecōuerso: propriū autem sequitur ecōuerso. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Differentie vo ⁊ accidēti cōmune quide3 est de pluribus dici. cōmune vo est ad ea que sūt iseparabilia accidētia semꝑ: ⁊ omnib° adesse. bipes enim semꝑ adest ⁊ nigrū similiter oibus coruis. Differunt aūt: q2 h̄ continet: ⁊ non continetur differentia. cōtinet eni rationalitas hominē ⁊ deum. Accidentia vo quodāmodo cōtinēt: ⁊ cōtinent. ꝯtinent q2 in pluribus sunt. continent eo ꝙ non vni° accidentis susceptibilia sbiecta sūt: sed plurimoꝝ. Et dr̄ia quidē intēsibilis ⁊ remissibilis non est. Accidentia vo magis ⁊ minus recipiūt. Et ipermixte quide3 sunt cōtrarie differētie. Mixta vo ꝯtraria accidentia sunt. huiusmodi q̄dem colores: ⁊ ꝓprietates differētie: ⁊ ceterorū sunt. Spēs vo quo differat a genere: ⁊ differentia dictum est in eo quod dicebamus quo genus differat a ceteris ⁊ quo differentia differat a ceteris.

¶ In qua cōparat dr̄iam ad ipm accñs: ⁊ dat duas ꝯueniētias. Prima ꝙ utra p̄dicatur de plurib°. 2° couenientia est ꝙ tam differētia accidens iseparabile: semper insunt his de quibus predicant. Et ponit exempla. postea ponit differētias. ¶ Et p̄ ꝙ differentia continet sed non ꝯtinetur: sed accides continet ⁊ cōtinetur. Accidentia ꝯtinent: q2 plurib° subiectis isunt ideo ꝯtinēt ⁊ accidētia ꝯtinent: q2 substātia nō vnū sed plura accidentia ꝯtinet. ¶ 2° dr̄ia est ꝙ differentia nec magis nec minus suscipit: sed accñs suscipit. ¶ 3° est differētie ꝯtrarie ut rōnale ⁊ mortale impermixte sunt: hoc est in eodem nunq̄ sunt: sed accidentia ꝯtraria bene sunt in eodē subiecto: ut albedo ⁊ nigredo sūt mixta in eodē. s. in medio colore colorato. ¶ Deide sequit illa pars in qua epilogat auctor huiusmodi. i. decē proprietates ibi [hi° colores ⁊ proprietates sunt dr̄ie alioꝝ predicabiliū.] Ir uerba text° facilia sunt. ¶ Circa istā lectionē pñt queri litteralia. Et primo de secūda differētia differētie ⁊ spēi. Dicit auctor ꝙ differētia p̄dicat de plurib° q̄3 spēs. ¶ Cōtra: ista differentia rōnale ⁊ mortale couertit cū hoc ergo nō est in plus. ¶ 2° differentia dicit essentiam speciei: q2 p3 ꝙ uenit ad ꝯstitutionē ei°. ⁊ si tu dicas ꝙ auctor itelligit de differētijs superioꝝ. Tu etiā dices de spēbus superioꝝ ⁊ adhuc nō se hēbit in plus differētia supioꝝ q̄3 se habeat spēs subalterna superiorū. ¶ Ad istā qōnem dicendū est ꝙ auctor intelligit de differētia supioꝝ ut sensibile in plus se habet q̄3 hō. ¶ Argumēta ꝓcedūt suis vijs: q2 p̄mū argumentū ꝓcedit de dr̄ia iferiori. ¶ Deide de tertia differētia in qua dicit: ꝙ dr̄ia prior est specie. Uidet ꝙ male dicat: dr̄ia eni cōuertitur cū specie. ergo nō est prior. Preterea dicit essentiā spēi: ergo nō est prior. ¶ Solui ꝙ differētia est p̄or nā: non tñ tēpore. Et sic auctor intelligit. Preterea statī post dicit ꝙ due spēs nō generāt tertiā spē3: sed bene duo pticularia vnū diuersu3 generāt: sed hoc videt ēē falsu3. Arist. eni in libro p̄dicamētoꝝ cap̄ de suba. dicit ꝙ sor. dicitur grāmaticus ⁊ curres: ideo hō dicitur grāmaticus: ergo eodem modo: si hic asinus ⁊ hec equa generāt mulū: est prior: ergo equa ⁊ asinus ⁊ sic prime species. Itē dic Ari. 2° meta°. ꝙ medic° sanat sortē. iō sanat hoiem: ⁊ sic istam spē3 hois. Preterea q̄ñcūq3 aliqua duo idifferentia sunt: tūc q̄cquid cōpetit vni cōpetit ⁊ alteri: sed hic equ° ⁊ equ°: ⁊ hec asina ⁊ asina sūt idifferētia: ergo q̄cquid cōpetit vni cōpetit ⁊ alteri: si ergo hic equus ⁊ asina generāt specie3: ergo equus ⁊ asina. ¶ Ad istā qōnem dicendū est breuit ꝙ due spēs generāt tñ spēm: nō primo ⁊ per se: sed ex ꝯñti: q2 gñatio primo hēt ēē circa singularia ⁊ ex ꝯñti fit circa spēs: ⁊ sic itelligit auctor due spēs non constituūt spēm tñ p̄mo ⁊ per se: sed idiuidua. Alij dicebāt ꝙ equus ⁊ asin° non differunt specie ⁊ sicut homo pulcher ⁊ turpis: ⁊ dicebāt ꝙ lupus q̄3 uis silvester esset erat leo: hoc nō est uerū: q2 dicit phs ꝙ ⁊ cerui ⁊ leones non differant nisi q2 mēbra differūt: q2 forma nō igredit mā3: nisi sibi dispositā uel aptā. Uñ cū mēbra asini ⁊ equi differant ⁊ ipsa simil'r differunt specie. ¶ Ad argumēta p3 q̄d sit dicēdum: ꝙ due spēs pñt gñare tertiā ex ꝯñti non primo. Deinde dicebat ꝙ dr̄ia ⁊ ꝓpriū ꝯueniūt: q2 coꝝ inferiora eq̄liter de ipsis pticipat. Cōtra. pticipare est pticipatiui rōnē suscipe: sed ꝓpriū est accñs: ⁊ accñs non hēt diffinitionē: ergo iferiora nō pñt ei° rōne3 suscipere. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ per pticipare itelligit eq̄liter sub ipsis continere: uel equalit in ipsis couenire: alia patebunt in expositione.

Speciei vo ꝛ ꝓprij cōe est quidē de se inuicē predicari. nā si homo est: risibile est: ꝛ si risibile est: homo. Risibile vo quoniam ſm id quod natum est ridere dicit: sepe iam dictum est. Equaliter enim sunt species his que eorum participant. ꝛ ꝓpria quorum sunt propria.

Superius cōparauit spēm ad dr̄iam: hic cōparat ꝓpriū ad ipam spēm. Hec ī duo. In pᵐa cōparat spēm ad ipm ꝓpriū. In 2ᵒ cōparat ꝓpriū ad accn̄s ipz. 2ᵃ ibi[Restat g.] Prima in duo. p̄ facit qd̄ dictū ē. 2ᵒ cōparat accn̄s ad ipsā spēz. 2ᵃ ibi[spēi vo ꝛ accidētis.] pᵐa in duo. In pᵒ dat duas ꝯueniētias ipsius spēi ꝛ ꝓprij. In 2ᵃ 4ᵒʳ dr̄ias assignat. 2ᵃ ibi[differt aūt spēs a ꝓprio.] Iste ptes sūt īdiuise q̄uis possent diuidi: sed intuenti pz. Tūc sequtur illa ps[spēi vo ꝛ] in qua cōparat spēm ad ipsum accn̄s ꝛ hēt duo. In pᵐa dat cōuenientiā vnā ꝛ excusat se de alijs. In scd̄a ponit q̄tuor dr̄ias. 2ᵃ ibi[ꝓpria vo utrisq3.] Prima īdiuisa: sed scd̄a posset diuidi in q̄tuor: sed pz. sed sequit illa ps[Restat ergo] In qua cōparat accn̄s ad ipz ꝓpriū. Et hēt duo. In pᵐa dat itentionē suā. In scd̄a ꝓsequit. 2ᵃ ibi[cōe autem ꝓprij.] Prima īdiuisa: sed scd̄a diuidit in duo. In pᵐa dat duas ꝯuenientias. In secūda duas differentias. 2ᵃ ibi[differt aūt.] Et hec in duo. In pᵐa facit hoc. In secunda excusat se. 2ᵃ ibi[sunt quidem alie.] Hec est diuisio leitionis. ¶ Prio igit auctor cōparat spēm ad ipm ꝓpriū. Et dicit q in hoc ꝯueniunt: q2 utrūq3 p̄dicat de alio ꝯuertibiliter. Sed scd̄a ꝯueniētia est q ea de qbus spēs ꝛ ꝓpriū p̄dicantur equaliter sub ipsis ꝯtinent. ¶ Tūc sequitur illa pars,

¶ Differt aūt spēs a ꝓprio. qm̄ species quidē ꝛ alijs genus eē pōt. ꝓpriū vo aliaꝝ specierū eē: īpoſſe est. Et spēs quidē ante subsistit q̄z ꝓpriū ꝓpriū vo post fit in specie. Oportet eniz hoiez esse ut risibile sit. Amplius spēs quidem semꝑ actu adest subiecto. ꝓpriū vo aliqn̄ actu. semꝑ autē ptāte. hō enim semꝑ actu est socrates: nō vo semꝑ ridet. q̄uis natura semꝑ sit risibilis. Amplius quoꝝ termini sunt differētes: ꝛ ipsa sunt dr̄ia. est autez spēi esse semꝑ sub gn̄e. ꝛ de pluribꝰ differentibus numero in eo qd̄ qd sit predicari ꝛ cetera huiusmodi. ꝓprij vo est soli ꝛ semper: ꝛ omni adesse.

¶ In qua dat dr̄ias: ꝛ est prima dr̄ia: q spēs pōt esse genus alijs: sed ꝓpriū vniᵘ spēi nō pōt eē ꝓpriū alterius. Et nota q itelligitur de specie spālissima. ¶ 2ᵃ dr̄ia est q spēs p̄cedit ꝓpriū per nām: ꝛ ꝓpriū sequit. ¶ 3ᵃ dr̄ia est q spēs semꝑ eī in subiecto actu: ut sortes semꝑ est hō: sed ꝓpriū nō actu. Et nō q ꝓpriuz actu non semꝑ inest subiecto. Sicut iste actᵘ risibilitas nō semꝑ inest hoi: q2 hō nō semꝑ ridet: hō tn̄ semꝑ est risibilis. i. aptus natᵘ ad ridendum. ¶ 4ᵃ dr̄ia est quorū termini. i. diffōnes sunt differentes ipsa sunt dr̄ia: sed diffōnes ꝓprij ꝛ spēi sūt differētes. ergo ipsa sunt differentia: ꝛ auctor ponit diffinitiones in lr̄a ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Spēi vo ꝛ accn̄ti cōe quidē est de pluribꝰ predicari. Rare vo alie sunt cōītates. ꝓpterea qm̄ plurimū a se distant accidēs: ꝛ id cui accidit.

¶ In qua cōparat accn̄tia ad ipsā spēm. Et dat vnā ꝯuenientiā. i. p̄dicari de pluribꝰ. postea excusat se dicens: q nō sūt alie ꝯueniētie: q2 maxie differt ꝛ talia sūt opposita. ꝛ nō ꝯueniūt. ¶ Postea ponit dr̄ias.

¶ Propria vo utrisq3 sunt spēi in eo q quid est predicari de his quoꝝ est species. accidens vo in eo q quale qddā est: uel quō se hn̄s. Et proprīū est vnāquāq3 substantiā: vna quidē specie participari: pluribꝰ aūt accn̄tibus ꝛ separabilibus: ꝛ inseꝑabilibus. Et species quidē ante subintelligi pōt q̄z accn̄tia: uel si sint inseꝑabilia: opz eni ante subiectū eē ut illi aliquid accidat. accn̄tia vo posterioris generis sūt ꝛ aduentitie nature. Et speciei qdē participatio est equaliter. accidētis vo uel si sit inseꝑabile non equaliter. ethiops eni ab alio ethiope hēbit colorem uel intensum uel remissum: ſm nigredinē Restat ergo de ꝓprio: ꝛ accidēte dicē. quo eni a specie proprium: ꝛ a differentia differat: ꝛ a genere dictum est.

¶ Pria est q spēs p̄dicat in qd: accn̄s in q̄le: uel quo modo se hēt. Secūda dr̄ia est q vnū indiuiduū sube sub diuersis nō pōt ꝯtineri spēbus: sed īdiuiduum plura pōt hēre accn̄tia: ut sor. pōt esse grammaticus musicᵘ ꝛ simus. Tertia dr̄ia est accn̄s īseparabile: ut nigredo coruo: q2 essentia eiᵘ potest itelligi nō nigra ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Cōmune aūt ꝓprij ꝛ īseꝑabilis accidētis est: q preter ea nunq3 cōsistāt illa in quibꝰ cōsiderantur. quēadmoduz enim preter risibile non subsistit hō: ita nec ethiops subsistit ꝑter nigredinem. ꝛ quemadmodum omni ꝛ semꝑ adest proprium: sic ꝛ inseparabile accidens.

¶ In qua cōparat ꝓpriū ad ipm accn̄s. Et p̄ dat intētionē suā. scd̄o duas ꝯueniētias: quoꝝ pᵐa est q ꝓpriū est inseꝑabile accn̄s ꝛ nunq3 pōt eē sine subiecto. Hoc est illa quoꝝ ꝓpria sunt inseꝑabilia accidentia: nunq3 pn̄t eē sine ipsis. Secūda ꝯueniētia est q ꝓpriū est inseꝑabile accn̄s: cū contenta sub ipsis conueniūt. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Differt aūt qm̄ ꝓpriū vni soli spēi adest: quēadmodū risibile homini. Inseꝑabile vo accidens ut nigrū: nō soli ethiopi: sed etiam coruo adest ꝛ carbōi: ꝛ ebeno: ꝛ qbusdā alijs. Quare ꝓpriū cōuersim p̄dicatur de eo cuiꝰ est proprium ꝛ equaliter. inseparabile vo accidēs nō ꝯuersim predicatur. Et ꝓprioꝝ equaliter quidez est participatio. Accidentia vo hec quidez magis. illa vo minus.

¶ In qua dat duas dr̄ias. Et est prima q ꝓpriū semper inest vni soli spēi cū est ꝓpriū: sed accn̄s inseꝑabile pluribꝰ īesse pōt: ut pz. Et ex hoc ꝯcludit q proprīū conuersim predicat de eo cuiꝰ est ꝓpriū: sed accidens inseꝑabile nō cū ī pluribus sit spēbus: ꝛ sic cū nulla pōt ꝯuerti. Secūda dr̄ia est: q oīa cōtenta sub ꝓprio equaliter ꝑticipant ipm proprium: sed cōtenta sub accidēte participāt ipm ſm magis ꝛ minus: q2 vnus hō est magis niger q̄z alius. ¶ Tunc sequitur illa pars ultima huius libri.

¶ Sunt quidem ꝛ alie cōītates: ꝛ proprietates eoruz que dicta sunt: sed sufficiunt qdē hic ad discretionē eoꝝ communitatis que dicta sūt traditionem.

¶ In qua auctor excusat se dicēs: q alie ꝓprietates seu cōitates possent inueniri: sed ista sufficiāt. Et in h̄ terminat sn̄ia lectionis: ꝛ per ꝯn̄s totꝰ porphyrij.

¶ Incipit Liber Predicamentorum.

Quiuoca dicunt quoꝝ solum nomen cōmune: ſm vo nomē rō substantie diuersa. ut aial. homo. ⁊ qd pingitur. Horum enim solū nomen cōe. ſm vo nomē: substantie ratio diuersa est. Si enim quis assignet qd sit utrūqz eorum quo sint animalia: propriam assignabit utriusqz rōnem.

Libri diuisio.

Ste Liber diuidit in tres ptes. s. in antepredicamēta: p̄dicamenta: ⁊ postp̄dicamēta. Scḋa ibi [Quotiēs autē opponi.] 3ª ibi [Eoꝝ que sc̄ nullā cōplexionē dicūt singulū.] Pria diuidit in .3. Nam in p̄dicamētis sunt tria: modus p̄dicādi: suba ⁊ ordo: ⁊ ſm hoc hēt tres ptes. Naꝫ p̄ ponit triplicē modū p̄dicādi. 2º ponit duas diuisiones que ualēt ad cognitionē p̄dicamētoꝝ q̄tū ad diuisionē. 3º ponit tres regulas que ualēt ad cognitionē p̄ntoꝝ quātū ad ordinē. 2ª ibi [Eoꝝ que dicunt.] 3ª ibi [Qn̄ alterū de altero predicat.] Prima diuidit in tres ſꝫ tres modos p̄ndi. 2ª ibi [Uniuoca.] 3ª ibi [denoiatiua.] Illa ps [Eoꝝ vo que.] hēt duas ptes. Nā p̄ ponit vnā diuisionē que ualet ad cognitionē p̄ntoꝝ quātū ad ꝯditionē. 2º ponit aliā que ualet quantū ad subam. 2ª ibi [Eoꝝ vo que sunt.] ⁊ hec 2ª pōt diuidi in q̄tuor ſm q̄ q̄tuor mēbra declarat. Seqtur illa ps [Qn̄ alterū.] ⁊ hēt duas ſm q̄ ponit duas regulas. prima quātū ad ordinē eoꝝ que sūt in eodē p̄nto. 2ª q̄tum ad ordinē eoꝝ que sunt in diuersis. 2ª ibi [Diuersorū generū.] ⁊ hec est diuisio lectionis. ¶ Dubitaret forte aliqs: qꝛ videt q̄ solū vniuocū diffiniat: sed equocū nō est vniuocū: g̃ nō diffinit. ¶ Dicit q̄ lꝫ equocū per respectū ad sua significata sit equocū: tn̄ hoc nomen equocū ad oia equoca est vniuocū. Nā ſm vnā rōnē predicat de ipsis. ¶ Notādū q̄ hic diffinit equocū equocās: ⁊ nō equocū equocatū. Dicit g̃ q̄ equoca dicunt supple aliquoꝝ. glosa. s. equocatoꝝ: q̄rū equocatoꝝ nomē est cōe: ⁊ ſm illud rō .i. diffō uel descriptio est diuersa: ut aial respectu ueri ⁊ picti solum hoc nomē aial est cōe: sed rō ipoꝝ quo sunt aialia .i. inq̄tū sunt aialia est diuersa. Nā aialis ueri rō est sbstantia aiata sensibilis: sed aialis picti rō est silitudo sube aiate. ¶ Dubitaret forte aliqs: q̄re p̄us determinat de equocis q̄ vniuocis? ¶ Dicit qꝛ p̄us sunt extirpāda vitia anteq̄ iserant v̄tutes: ſꝫ qꝛ equoca nō cadūt in p̄nto: iō sunt ut vitia: ⁊ vniuoca sunt ut v̄tutes: ideo ⁊c̄. ¶ Sed videt q̄ male diffiniat equoca i plurali nūo. Nā deberet ea in singulari diffinire. Ad hoc dr̄ q̄ iō diffiniunt in plurali ad denotādū q̄ equocū debet hēre plura equocata .i. significata. ¶ Ite videt q̄ male dicat quoꝝ solū nomē cōe est. Nā videtur inuē q̄ solū in noib' sit equocatio. Dicēdū q̄ nomē accipit pro uoce sine signo sicut in lº piermenias dr̄. q̄ v̄ba ſm se dicta sunt noia .i. signa. sitr rō capit pro diffōne uel descriptione sube .i. essentie. Postea diffinit auctor vniuoca cum dicit.

Dubitatō

Solutio.

Dubō.

Solutio.

Obiectio

Diluuo.

¶ Uniuoca vo dicunt quorum nomen cōe est: ⁊ ſm nomē eadem substātie rō. ut aial ⁊ homo: atqz bos. communi eniꝫ noie utraqz aialia nuncupant. ⁊ est substantie rō eadem. Si quis enim assignet utriusqz rōnem quid utrūqz sit quo sint aialia eandē assignabit rōnē.

a.l. horuꝫ utrūqz.
a.l. nūcupatur.

¶ Et patet qd dicat. Et si querat q̄re in plurali nūo diffinit vniuoca? Pōt dici q̄ ꝓpter hoc ut ꝯtineat ſmonē suū .i. qꝛ vniuocū cōtinet plura supposita. Postea diffinit denominatiua ibi.

¶ Denominatiua vo dicunt quecunqz ab aliquo solo differentia casu: ſm nomen hn̄t appellationē: ut a grāmatica grammaticus: ⁊ a fortitudine fortis.

¶ Dicēs q̄ denoiatiua dicunt quecūqz hn̄t appellationem ab aliquo ſm nomē: ut iustus a iustitia: ⁊ sunt differētia ab illo solo casu .i. sola cadētia que est a pte modi significādi. nam albedo differt per modum significādi qd: albus aūt per modū significādi q̄lis: ⁊ nō opꝫ q̄ denoiatiua semp differāt in fine. Nā cū dicit: ista mulier est grāmatica: ista est p̄dicatio denominatiua ⁊ nō differt in fine ab hoc abstracto qd ē grāmatica: ⁊ sic hēmus triplicē modū p̄dicādi quorum sufficiētia sic habet. Ista p̄dicamēta p̄nt cōparari ad aliqd supius cuiusmodi est ens qd predicatur de ipsis equoce: uel p̄nt cōparari ad sua inferiora: ⁊ sic de illis predicant vniuoce. Uel pōt vnū ad alterū cōparari: ⁊ sic est predicatio denoiatiua: dicēdo homo est albus.

Sufficiētia p̄dicatorum.

¶ Eorum vo que dicunt. alia quidē ſm cōplexionē dicunt. alia vo sine cōplexione. Et ea que ſm complexionē dicunt sunt. ut hō currit homo vincit. Ea vo que sine complexione dicuntur sunt. ut homo. bos. vincit. currit.

¶ Ponit talē diuisionē q̄ eoꝝ que dicunt: quedaꝫ dicunt sine cōplexione: ut homo per se ⁊ currit per se. quedā cum cōplexione ut hec orō hō currit. ⁊ ualet ista diuisio quātū ad diuisionē: qꝛ solū illa que incōpleta sunt cadunt in predicamento.

¶ Eoꝝ que sunt alia de subiecto quodā dicuntur. in subiecto vo nullo sunt: ut hō de subiecto quideꝫ dicitur aliquo hoie. in subiecto vo nullo est. Alia aūt in subiecto qdē sunt: de subiecto aūt nullo dicunt. In subiecto aūt esse dico. qd cum sit in aliquo: nō est sicut quedā ps: ⁊ ipossibile est esse sine eo in quo est. ut quedā grāmatica in subiecto quidē est in aia. de subiecto vo nullo dicit. ⁊ qddam album in subiecto est corpore: ois eniꝫ color in corpore est. de subiecto aūt nullo dicit.

¶ Hic ponit aliā diuisionē que ualet ad cognitionem predicamētoꝝ quātum ad subam. Et dicit q̄ eoruꝫ que sunt quedā dicūtur de subiecto: in subiecto tn̄ nō sunt ut genera ⁊ spēs de predicamēto sube. Alia sunt que sunt in subiecto ⁊ nō dicūtur de subiecto ut particularia accidētis: ut hec albedo. Et dicit auctor q̄ esse in subiecto est qd est sic in alio q̄ nō est pars eēntialis eius ⁊ impossibile est eē sine eo in quo est: qꝛ accidētia pimi p̄nt: pmutari aūt nunq̄: ut dictum est ex sentētia Augustini. ¶ Sed videtur q̄ forma sbstātialis sit in subiecto: nam est in mā ⁊ non est pars eēntialis eius: neqꝫ pōt esse sine ea adminus forma nālis. ⁊ sic videt q̄ forma subalis sit in sbiecto. ¶ Dicēdum q̄ forma subalis nō est in subiecto: nam eē in subiecto est esse in aliquo ēnte actu formaliter ⁊ substātialiter. sed mā qn̄ forma aduenit non hēt eē actu: sed potētia solū: q̄re nō ualet. ¶ Dubitaret forte aliquis: Utrū accn̄s possit eē sine subiecto? Et videt q̄ sic. Naꝫ si aliqs tenuerit pomū in manu ibi erit odor sine pomo: ⁊ sic accidēs est preter subiectū. Dicēdū q̄ nunq̄ accidēs est preter subiectū: vn̄ intelligēduꝫ q̄ manus est corpus porosum ⁊ in poris ipsius man' relinquit quedā fumalis euaporatio que est corpus

Obiectio

Rūsio.

Dubium

Solutio.

primā ꝑtem ponit diuisionē. ꝛ dicit ꝙ eoꝝ que ſm nullā cōplexionē dicūtur ſingulum aut ſignificat sbſtātiam: aut qualitatē: ꝛ ſic de alijs predicamētis. Et declarat dicēs ꝙ ſubſtātia eſt ut ſit figuraliter: exemplariter homo ꝛ equus. quātitas ut bicubitū. ꝛ declarat in oībus quod dicit.

¶ Singula igit̃ eoꝝ que dicta ſunt: ipſa quidē ſm ſe in nulla affirmatione dicunt̃ uel negatione. hoꝝ aūt ad ſe iuicē complexione affirmatio uel negatio fit.

¶ Hic ꝓbat quoddā ſuppoſitū. ſ. ꝙ quodlibet predicamentoꝝ ſit incōplexū: qꝛ hoc ſupponebat in diuiſione. Et ꝓbat per talem rōnē. Illud ex cuius cōplexione cum alio fit affirmatio uel negatio eſt incōplexum ꝛ nō eſt affirmatio uel negatio: ſed ex cōplexione cuiuſlibet ſupradicti cum alio fit affirmatio uł negatio: ergo quodlibet ſupradictoꝝ eſt incōplexum.

¶ Poſtea cum dicit.

¶ Uidet̃ aūt oīs affirmatio: uera: uel falſa eſſe. Eoꝝ uͦ que ſm nullā cōplexionē dicunt̃: nullū neqꝫ uerū: neqꝫ falſū eſt: ut hō: albū: currit

¶ Probat per aliam rōnē que talis eſt. Oīs affirmatio eſt uera uł falſa. ſed nullū ſupradictoꝝ de ſe ſignificat uerū uel falſum: ergo nullum ſupradictorū eſt affirmatio uel negatio. ꝛ ſi ſic eſt: patet ꝙ quodlibet ſupradictoꝝ eſt incōplexū. Uel pōt dici ꝙ hic ꝓbat minorē p̄ntis rōnis ſed eſt ſemꝑ eadem ſentētia.

Ubſtātia aūt eſt: que ꝓprie: principaliter: ꝛ maxime dicit̃. que neqꝫ de sbiecto aliquo dicit̃: neqꝫ in ſubiecto ē: ut aliqͥs hō: uł aliqͥs equ9. Scđe aūt ſubſtantie dicūtur ſpēs: in qͥbus he (que p̄ncipaliter dicunt̃ ſubſtātie) inſunt: ꝛ he qͥdem ꝛ harū ſpecierū genera: ut aliqͥs homo in ſpecie quidē eſt in hoīe: genus uͦ ſpēi: animal eſt. Scđe dē ergo ſubſtātie dicuntur: ut eſt homo: atqꝫ animal.

Hec pars diuidit̃ in duas. Primo enī determīat de p̄dicamēto ſub̄e. 2ͦ de p̄dicamēto accñtium. 2ª ibi [quātitatis.] Prima diuidit̃ in duo. Nam primo determinat de ſubſtātia quātum ad ſubſtātialia. Scđo quātum ad accidētalia. 2ª ibi [Cōmune eſt aūt omni.] Prima diuidit̃ in duo. Nam innuēdo ſubſtātie diuiſionē diffinit primam ſubſtātiam ꝛ ſecūdā Secūdo declarat. 2ª ibi [manifeſtū eſt autem.] Prima diuidit̃ in duo. In prima diffinit ſubſtātiam primam ſecūdo ſecūdam. 2ª ibi [ſecūde autem.] Illa pars [manifeſtū.] duas habet partes. Nam primo declarat diffinitionē prime ſubſtātie. Secūdo comparat duas ſbſtantias inter ſe. ſecūda ibi [ſecūdarum uͦ ſubſtātiarum.] Prima diuidit̃ in duas. ſ. in principalē ꝛ correlariā. 2ª ibi [Non exiſtētibus.] Prima in duo. Nam primo ꝓbat ſine determinatione per ſillogiſmū. Secundo per inductionē. 2ª ibi [Hoc aūt manifeſtū.] Sequitur illa pars [ſecūdarum uͦ.] ꝛ habet duas partes. Nam primo cōparat ſecūdas ſubſtātias inter ſe. Secūdo comparat ſecūdas ſubſtātias ad accidētia. Secūda ibi [merito aūt.] Prima in duo. Nam p̄mo comparat ſecūdas ſubſtātias que ſunt ſpēs ad genera. ſecūdo duas ſubſtātias que ſunt ſpecies inter ſe. 2ª ibi. [Ipſarū uͦ ſpecierū.] Prima diuidit̃ in duo ſꝫ ꝙ ponit duas rōnes ibi [Amplius prime ſubſtātie.] Seqͥtur illa pars [Merito.] ꝛ habet duas ſm duas rationes quas ponit. 2ª ibi [Amplius.] Hec eſt diuiſio lectionis. ¶ Incipiamus igit̃ a prima ꝛ dicam9 ꝙ auctor innuēdo diuiſionē ſubſtātie diffinit primā ſubſtātiā dicēs ꝙ prima ſubſtātia eſt que ꝓprie ꝛ principaliter ꝛ maxime dicit̃ ſubſtare: ꝛ que neqꝫ de ſubiecto dicit̃ ꝛ neqꝫ in ſubiecto eſt. ¶ Notādum ꝙ ꝓprie ꝛ principaliter ꝛ maxime ſubſtare nō eſt de diffinitione p̄me ſubſtātie: ſed hec eſt diffinitio que neqꝫ de sbiecto dicit̃ neqꝫ in ſubiecto eſt ꝛc̃. Diffinitio sbſtātie p̄me nō eſt ſubſtare: ſed nō eſſe in ſubiecto: neqꝫ dici de eo: ꝛ per hoc qđ dicit ꝓprie ꝛ principalr̃ ꝛ maxime circūloquimur primā ſubſtātiam. Et dicit ꝓprie ad differētiam accidētium. Et p̄ncipaliter ad differētiā ſecūdarum ſubſtātiarum ſunt ſpecies. Et dicit maxime ad differētiam ſcđarū ſubſtātiarū que ſunt genera. Et dicit ulterius ꝙ ſcđe ſubſtātie ſunt ſpēs in quib9 ſpēbus ſunt prime ſubſtātie. i. indiuidua tanqꝫ inferius in ſuo ſuꝑiori. Et hec ſunt ſcđe ſubſtātie ꝛ genera harum ſpecierum.

Descriptio pme sbe.

¶ Manifeſtū eſt aūt: ex his que dicta ſunt: ꝙ ſi eoꝝ que de ſubiecto dicunt̃: neceſſe eſt: ꝛ nomē ꝛ rōnem de ſubiecto predicari: ut hō de ſubiecto aliquo hoīe predicat̃. predicat̃ etiā ꝛ nomē hoīem enim de quodā hoīe p̄dicabis: ꝛ ratio quoqꝫ hoīs de aliquo hoīe p̄dicabit̃. Quidā enim homo: ꝛ hō eſt: ꝛ aīal rōnale mortale. qͣre ꝛ nomē: ꝛ ratio de ſubiecto predicabit̃. Eorum uͦ que in ſubiecto ſunt: in plurimis qͥdē neqꝫ nomen de ſubiecto neqꝫ rō predicabit̃. in aliqͥbus aūt nomē qͥdem nihil ꝓhibet predicari aliquādo de ſubiecto. rōnem uͦ impoſſibile eſt: ut albū cum in ſubiecto ſit corꝑe: predicabitur de ſubiecto. dicit̃ enim corpus album. Ratio uͦ albi nunqꝫ predicabit̃ de corpore. Alia uͦ oīa aut de ſubiectis dicunt̃ primis ſubſtātijs: aut in ſubiectis eis ſunt.

¶ Sic declarat diffinitionē prime ſubſtātie. ſ. ꝙ p̄ma ſubſtātia non dicat̃ de ſubiecto neqꝫ ſit in ſubiecto. Et intēdit talem rōnem. Illud de quo oīa alia dicuntur ꝛ in quo oīa alia ſunt: neqꝫ dicit̃ de ſubiecto neqꝫ eſt in ſubiecto. ſed prima ſubſtātia eſt huiuſmodi: qꝛ omnia dicunt̃ de illa uel ſunt in illa: ergo prima ſubſtātia eſt que neqꝫ de ſubiecto dicit̃: neqꝫ in ſubiecto ē. ¶ In hac rōne ſic ꝓcedit: qꝛ minorē declarat ī littera. ſ. ꝙ omnia dicant̃ de primis ſubſtātijs: uel ſunt in primis ſubſtātijs. ¶ Et primo dicit ꝙ omnia que dicūtur de ſubiecto ꝛ non ſunt in ſubiecto: oīa talia p̄dicant̃ de ſubiecto noīe ꝛ ratione. ſ. de prima ſubſtantia: ſed eorum que ſunt in ſubiecto. ſ. accidētium quedam neqꝫ p̄dicant̃ de ſubiecto neqꝫ ſm nomen neqꝫ ſm rōnem: ut abſtracta. ſ. albedo: ſed quedā bñ p̄dicant̃ ſm nomē de ſubiecto ut cōcreta: ut hō eſt albus ſed non ſm rōnē. ꝛ reſumit minorē declaratā: ꝙ oīa alia aut dicunt̃ de p̄mis ſubſtātijs: aut ſunt in p̄mis. qͣre ſequit̃ ꝯcluſio ꝙ prima ſubſtātia eſt que neqꝫ de ſubiecto dicit̃: neqꝫ in ſubiecto eſt. ¶ Sꝫ videt̃ ꝙ male dicat̃: ꝙ quedā accidētium p̄dicant̃ ſm nomen ꝛ nō ſm diffonem. Nā de quocūqꝫ p̄dicat̃ diffinitū de eodē p̄dicat̃ ꝛ diffinitio: ergo ſi albū p̄dicat̃ de hoīe: ergo ꝛ rō albi p̄dicabit̃ de hoīe. ¶ Dicēdū ꝙ ſicͭ album p̄dicat̃ de hoīe: ita ꝛ diffinitio albi p̄dicat̃. ſ. de hoīe. ſ. coloratū diſgregatione viſus. Sed auctor itelligit per p̄dicationē ſm rōnē p̄dicationē vniuocam. ꝛ accñtia talia nō p̄dicant̃ vniuoce ſed denoīatiue. Obiectio Solutio

¶ Hoc aūt manifeſtum eſt ex his que per ſingula ꝓponent̃: ut animal de hoīe predicat̃: ergo ꝛ de aliquo homine aīal predicabit̃. nam ſi de nullo aliquoꝝ hominum nec oīno de homine predicaret̃. Rurſus color in corpore eſt. ergo ꝛ

in aliquo corpore. Nam si nō in aliquo singulorū esset: nec olno in corpore. Quare oīa alia aut de subiectis dicunt̄ primis substantijs: aut in subiectis eis sunt.

¶ Hic ꝓbat per inductionē q̄ oīa alia aut dicunt̄ de ꝑmis substātijs: aut sunt in primis substātijs. Et dicit q̄ manifestū est inducēdo in oībus ut aīal ꝑdicat̄ de hoīe: nā si nō in aliquo: ergo in nullo. ⁊ hoc non pōt stare cum primo: q̄re ꝑma ꝯña erat bona: q̄re ꝯcludit̄ q̄ oīa aut dicunt̄ de primis substātijs: aut sunt in primis: ut ꝓbatū est per inductionem.

¶ Non existētibus ergo substātijs ꝑmis impossibile est aliq̄d aliorū esse. Omnia enim alia: aut predicant̄ de eis: aut in substātijs eis sūt. Quare nō existētibus primis substātijs impossibile est aliorum aliq̄d esse.

¶ Dictū est q̄ oīa aut dicunt̄ de primis substātijs: aut sunt in ꝑmis substātijs: ex hoc ꝯcludit correlariū q̄ destructis ꝑmis substātijs impossibile est aliq̄d aliorum remanere. s. accn̄tiū uel secūdarū substantiarum.

¶ Secūdarū vō substātiarū magis substātia est spēs q̄ȝ genus. ꝓpinquior enim est ꝑme substantie. Si enim q̄s assignet primā substātiā q̄d est. euidētius ⁊ ꝯuenieti⁹ assignabit spēm assignās q̄ȝ genus: ut quēdā hoīem assignādo manifestius assignabit hoīem q̄ȝ aīal. Illud eniȝ magis ꝓpriū alicuius est hoīs: hoc aūt colus: ⁊ cū aliquā arborē assignauerit manifesti⁹ assignabit cum arborem assignauerit: q̄ȝ plantam.

¶ Hic cōparat duas subās que sunt spēs ad secūdas subās que sunt genera. Et intēdit talē rōnē: illa dicit̄ magis substantia que est ꝓpinquior prime sube: sed secūda substātia que est spēs est ꝓpinquior prime substātie q̄ȝ genus: ⁊ hoc ꝓbat. Nam si querat̄ quid est sortes: ꝯuenietius dicit̄ q̄ hō est q̄ȝ aīal. Silr̄ si queratur q̄d est pomū: ꝯuenietius r̄ndet̄ q̄ sit arbor q̄ȝ plāta. ꝓbatū est ergo q̄ ꝓpinquior est prime sube species q̄ȝ genus: seq̄tur ergo q̄ magis est suba q̄ȝ genus.

¶ Amplius prime substātie ideo maxime dicūtur substātie: eo q̄ oīb⁹ alijs subiecte sunt: ⁊ oīa alia aut de his ꝑdicant̄: aut in eis sūt. Sicut autē prime substātie ad oīa alia se hn̄t: sic ⁊ spēs ad genus se hn̄t: subijcit̄ enim spēs generi. Genera nāq̄ȝ de spēbus ꝑdicant̄: spēs aūt cum generibus non conuertunt̄. Quare ⁊ ex his species genere magis: substātia est.

¶ Hic ꝓbat per aliā rōnem q̄ magis sit suba spēs q̄ȝ genus. ⁊ intēdit talē rōnem. Sicut se hn̄t prime sube ad oīa alia: sic se habet spēs ad genus: sed ꝑme substātie dicunt̄ eo q̄ subsistūt oībus alijs: ergo cuȝ species pluribus subsistāt q̄ȝ genus: magis erit substantia q̄ȝ genus. Et declarat q̄ pluribus substet. nā spēs substat generi ⁊ nō ecōuerso. Primo ponit minorem secūdo maiorē cum dicit [Sicut enim principales.]

¶ Ipsarū vō specierū: quecūq̄ȝ nō sunt genera: nihil magis alterum altero substātia est. Nihil enim familiarius assignabis de aliquo hoīe: assignādo hoīem: q̄ȝ de aliquo equo: equū. Silr̄ aūt ⁊ in primis substātijs nihil magis alteruȝ altero substātia est. Nihil eniȝ aliq̄s hō magis substātia est: q̄ȝ aliquis bos.

¶ Hic cōparat secūdas substātias que sunt spēs inter se: ⁊ dicit q̄ de numero secūdarū substātiarū que sunt spēs vna nō est magis substātia q̄ȝ alia: ut homo q̄ȝ bos. Et postea incidētaliter dicit q̄ silr̄ de primis subijs vna nō est magis suba q̄ȝ alia: ut sor. q̄ȝ plato.

¶ Merito aūt post ꝑmas substātias sola aliorū spēs: ⁊ genera secūde substātie dicunt̄: sola enī hec eorū que ꝑdicant̄ indicāt primā substātiaȝ aliquē enim hoīem si q̄s assignauerit quid est spēm q̄dem: q̄ȝ genus assignādo demōstrabilē familiarius ⁊ manifestius faciet hoīeȝ assignādo q̄ȝ aīal. aliorū vō oīum q̄cq̄d assignauerit q̄libet assignabit extranee: uelut albū: aut currit aut q̄dcūq̄ȝ taliū reddens. Quare merito he sole aliorū dicūtur secūde substantie.

¶ Hic intēdit ꝓbare q̄ solū genera ⁊ spēs debēt dici 2e substātie. vn̄ cōparat hic secūdas substātias ad accidētia. ⁊ intēdit talē rōnē. Solū illa que indicāt quiditatē ⁊ eēntiā prime substātie debēt dici secūde substātie: sed solū genera ⁊ spēs indicāt q̄ditatē ⁊ eēntiam prime substātie: ergo solū genera ⁊ spēs debent dici secūde substātie. Et declarat q̄ solū genera ⁊ species idicāt primā substātiā. Nam si aliq̄s assignet aliud q̄ȝ genus uel spēm duo iste extranee assignabit. Ut si dicat̄ q̄d est sortes: ⁊ dicat̄ q̄ currit uel q̄ est albus nō bene assignat.

¶ Amplius prime substātie: eo q̄ oīb⁹ alijs subiaceāt: ⁊ oīa alia de illis predicent̄: uel in ipsis sunt ꝓpriē dicunt̄ substātie. Sicut aūt ꝑme sbstātie ad oīa alia se hn̄t: sic ⁊ spēs ⁊ gn̄a principaliū substātiarū ad reliqua oīa se hn̄t. de his enim reliq̄ oīa ꝑdicant̄: aliquē enim hoīem dices grāmaticū eē. ergo ⁊ hoīem: ⁊ animal grāmaticum dices: similiter autem ⁊ in alijs.

¶ Hic facit supra dictā cōparationē per aliam rōneȝ que talis est. Sicut se hn̄t ꝑme substantie ad oīa alia: ita se hn̄t genera ⁊ spēs ad oīa alia: sed prime substantie dicunt̄ ex hoc prime q2 primo subsistūt oīb⁹ alijs. ergo ex quo genera ⁊ spēs scd̄o subsistāt debēt dici secunde substantie.

Queritur Utrū de ꝑdicamentis sit scīa vna? Et arguit̄ q̄ nō. naȝ vna scīētia est vnius generis subiecti partes ⁊ ꝓprietates ꝯsiderās ut dicit̄ in ꝑmo posteriorū. sed predicamēta non sunt vnū. ergo de ipsis nō est vna scīa.

Oppositū tamē patet per phm̄. Et dicēdum breuiter q̄ de ꝑdicamētis est vna scīa. Et pōt dici vna scīa: uel q2 est vnius subiecti: uel q2 oīa determiata vni attribuūtur: ⁊ hʼ uel tanq̄ȝ cāe efficiētí: ⁊ sic oīa determiata in metaphysica attribuūt̄ ipsi deo. Ulʼ tanq̄ȝ cāe finali ⁊ sic oīa determiata in medicina attribuūtur sanitati. uel pn̄t attribui tanq̄ȝ subiecto: ⁊ sic nouē ꝑdicamēta attribuunt̄ substātie ut subiecto: ⁊ de ꝑdicamētis sic est vna scīētia. uel etiā de predicamētis est vna scīētia: q2 est vnius subiecti. Naȝ illa decem ꝑdicamēta inquātū cōsiderant̄ a logico pn̄t hēre vnam rōnē cōem. s. fm̄ quā erit de ipsis vna scīētia q2 hoc est cuilibet cōe ens per se ⁊ formaliter in plura diuisum. ¶ Per hoc ad argm̄ cum dicit̄ q̄ vna scientia est vnius generis subiecti. Cōcedo. Et cuȝ dicit̄ ꝑdicamenta nō sunt vnū: uerū est: sed tn̄ hn̄t vnam rōnem cōem: sed ista ratio nō est nature sed rationis ¶ Itē arguit̄ ad principiū lectionis cum dicit̄ q̄ singulū incōplexorū aut significat subam: aut quātitatē sed oīs nullus nihil ⁊ silia sunt incōplexa: ergo significāt substātiam aut quātitatem: ⁊ sic de alijs: q̄d est falsum. ¶ Arguit̄ secūdo q̄ nō sint solū ꝑdicamēta decē: sed plura. nam in libro topicorū dicit̄ q̄ tot modis dicit̄ vnum oppositorū: quot ⁊ reliquū. sed substātia ⁊ accidēs sunt opposita: ⁊ nouē sunt predicamēta accidētium. ergo ⁊ substātie: ⁊ sic erūt decē ⁊ octo ꝑ-

Una scia duobus modis intelligitur.

dicamēta. ¶ Ulterius videt ꝙ nō sint tot. nā actio ꝛ passio habēt vnū genus. s. motū: ergo non sunt duo generalissima. ¶ Ulterius: nam hēre ꝛ hēri sunt diuersa ꝑdicamēta. ergo neq̄ agere vel pati: ut videtur. ¶ Ad oīa illa dicēdum est ꝙ bñ diuidit ens in decē ꝑdicamēta. Et diuidit ens vere: q̄re non valet. ¶ Ad aliud q̄n dicit: ꝙ tot modis ꝛc̄. isto m̄ltis modis soluit. Ad hoc dicūt q̄dam ꝙ verū est quātum ad significata: nō aūt quātū ad supposita. ¶ Sed ista solutio nō valet in ꝓposito: nam sequeret ꝙ quātitas ꝛ qualitas ꝛ sic de alijs eēnt supposita accidētis ꝛ sic nō essent gn̄alissima: q̄d est falsum. Alij dicūt ꝙ tot modis dicit vnum oppositoꝝ quot ꝛ reliquū. neꝗ est in istis que sunt opposita in aliquo genere oppōnis: sed sb̄stātia ꝛ accidēs nō sunt opposita in aliquo genē oppositionis: sed sunt differētia dispata. ꝛ ideo nō tenet in his. ¶ Aliter est soluēduz ꝙ ens nō diuidit per sb̄stātiam ꝛ accidēs. nam accidēs est quedam intētio sicut genus: ꝛ ideo substātia ꝛ accidēs sic sumēdo nō sunt opposita: sed ens diuidit per substātiam ꝛ quātitatem. ꝛ sic de alijs decē: ꝛ sic sunt opposita ꝛ argumētum nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad aliud cum dicis ꝙ agere ꝛ pati hn̄t vnum. s. motuz genus. Dico ꝙ certe verum est ꝙ habēt genus māe ex quo causat: sed nō genus ꝑdicabile: q̄re non valet. ¶ Ad aliud dicūt q̄dam ꝙ haberi est in ꝑdicamēto passionis: ꝛ sic agere ꝛ pati sunt diuersa ꝑdicamenta sicut illa: quare ratio non valet ꝛc̄.

Notes hic multiplices expositioné

Commune est aūt omni substātie in sb̄iecto nō eē. Prima nāq̄ substātia neq̄ de subiecto dr̄ neq̄ in sb̄iecto ē.

Superius Auctor dixit de substātia quātū ad substātialia. Hic ꝓsequit dicere quātū ad accidētalia: ꝛ habet duas partes. Naz primo ponit ꝓprietates cōmunes. Secūdo ponit ꝓprie ꝓpriā. 2ª ibi [Maxime aūt.] Prima in duas. Nam ꝑmo ponit ꝓprietatē sb̄stātie ꝓut est q̄d rōnis. Secūdo ꝓut est q̄d nature. 2ª ibi [Inest aūt substātijs nihil illis esse cōtrariū.] Prima diuidit in tres sm̄ ꝙ tres ꝓprietates ponit. Prima cōuenit cuilibet substātie. Secūda soluz secūdis. Tertia vō primis. 2ª ibi [Inest aūt substātijs ꝛ differētijs.] 3ª ibi [oīs autem substātia.] Prima diuidit in duas. in ꝑncipalē: ꝛ dubij remotiuā. 2ª ibi [Nō vos ꝯturbēt.] Prima diuidit in duas. Naz ꝑmo ponit ꝓprietatē. Secūdo ostēdit eam nō esse cōuertibilē. 2ª ibi [Non est aūt.] Prima diuidit in duas. Primo ponit ꝓprietatem. Secūdo declarat. 2ª ibi [Principalis nāq̄.] Hec secūda pars diuidit in duas. Quia primo declarat in ꝑmis. Scd̄o in secūdis. 2ª ibi [Secundarum vō.] Et hec secūda pars diuidit in duas. Primo enim hoc declarat per inductionē. Scd̄o per sillogismum. 2ª ibi [Amplius.] Sequit illa pars [Inest autē substātijs.] ꝛ habet duas. Primo ponit ꝓprietatem. Scd̄o declarat. 2ª ibi [Oīa enim.] Et hec diuidit in duas. Primo declarat. scd̄o cōcludit. 2ª ibi [q̄re oīa.] Sequit illa pars [Oīs aūt substātia.] ꝛ habet duas. Primo ponit ꝓprietatē. scd̄o remouet dubiū. 2ª ibi [nō aūt simplr̄.] Prima diuidit in duas. ꝑmo ponit ꝓprietatem. scd̄o declarat. 2ª ibi [ꝛ in ꝑmis.] Et hec secūda diuidit in duas. Primo declarat in primis. Secūdo in secūdis. 2ª ibi [In secūdis vō.] Et hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic ꝓcedit: ponit enim ꝓprietatem dicēs: ꝙ cōmune est omni substantie in subiecto nō esse. ꝛ statim hoc declarat de ꝑmis substātijs per diffinitionē prime substātie. Nam prima substantia est que neq̄ de subiecto dicit neq̄ in subiecto est. ergo prima nō est in subiecto per locum a toto copulato: sicut dicit sortes currit ꝛ disputat: ergo sortes disputat. Unde pōt formari sic ratio. Illō q̄d nō est in subiecto neq̄ dicit de subiecto nō est in subiecto: sed prima substātia est huiusmodi: ergo nō est in subiecto.

¶ Secūdarū vō substātiarū cōstat q̄dē etiaz sic esse: q2 nulla est in subiecto. homo enim de subiecto q̄dē aliquo hoīe dicit. in subiecto aūt nullo est. Nō enim in aliquo hoīe homo est. Similiter aūt ꝛ aīal de subiecto q̄dem dicit aliquo hoīe. non aūt est aīal in aliquo homine.

¶ Hic declarat de secūdis substātijs ꝙ nō sint in subiecto. Et primo per inductionē: ut homo nō est in sb̄iecto sed predicat de subiecto noīe ꝛ ratione. Similiter aīal non est in subiecto: ꝛ sic de alijs secūdis substātijs: ergo nulla secūda substātia est in subiecto.

¶ Amplius coꝝ que in subiecto sunt nomē quidem nihil ꝓhibet aliquādo predicari de subiecto. rōnem vō impossibile. Scd̄arum vō substātiarum predicat ꝛ ratio de subiecto ꝛ nomē. Rōnem nāq̄ hoīs de aliquo hoīe predicabis: ꝛ animalis similiter. Ergo nō erit substantia eorum: que in subiecto sunt.

¶ Hic ꝓbat per sillogismū: ut nulla coꝝ que sunt in sb̄iecto predicant noīe ꝛ rōne: sed omnis secūda sb̄stātia predicat noīe ꝛ rōne: ergo nulla substātia secūda est in subiecto. Primo ponit maiorem. secūdo minorem. Rōnem nāq̄ hoīs cum dicit.

¶ Non est aūt hoc sb̄stātie ꝓprium: sed ꝛ differētie coꝝ suntq̄ que in subiecto non sunt. Bipes enim ꝛ gressibile de subiecto q̄dē dicit homine in subiecto aūt nullo est. nō enim in hoīe est bipes: nec gressibile. Amplius ratio quoq̄ differētie de eo dicit: de quocūq̄ ipsa differētia predicabit. velut si gressibile de hoīe dicit: ꝛ ratio gressibilis de hoīe predicabitur. est enim homo gressibilis.

¶ Hic ostēdit ꝓprietatem nō esse cōuertibilē. Et dicit ꝙ non esse in subiecto nō est ꝓpriū substātie que est predicamētum: sed cōpetit differētie que non est substātia composita: ꝛ pōt ꝓbari per eādem rōnem: ꝙ differētia nō sit in subiecto: nihil eorum que sunt in subiecto predicant noīe ꝛ rōne. s3 dr̄ia ꝑdicat noīe ꝛ rōne. ergo differētia nō est in sb̄iecto. Et declarat minorem in littera: ut gressibile bipes.

¶ Non vos vō cōturbēt substantiarū ptes: que ita sunt in toto: quasi in sb̄iecto sint: ne forte cogamur eas nō esse substātias cōfiteri. Nō enim sicut in subiecto dicuntur eē: que tanq̄ partes sunt in aliquo.

¶ Hic remouet dubiū. Dictuz est ꝙ cōmune est omni substātie in subiecto non esse ne crederet aliq̄s ꝙ partes integrales substātie ut pes ꝛ caput essent in toto ut in subiecto. ipse remouet dubiuz ꝛ dicit ꝙ partes substātie nō debent nos cōturbare: nam nō sunt in toto ut in subiecto: sed in primo modo eēndi in subiecto sicut partes in toto.

¶ Inest aūt substātijs ꝛ differētijs oīa vniuoce predicari. Oīa enim que ab his ꝑdicata sunt: aut de indiuiduis predicant: aut de speciebus. A prima nāq̄ substātia: nulla est ꝑdicatio. de nullo enim subiecto dicit.

¶ Hic ponit secūdam ꝓprietatem que conuenit tm̄ secundis substantijs ꝛ differentijs. Et dicit ꝙ cōuenit

omnibus substantijs ⁊ differentijs vniuoce predicari. omnia enim que ex his .i. de numero istorũ. Et declarat primo ex his. nam omnia ex his .i. de numero secũdarum substantiarũ predicant aut de indiuiduis: aut speciebus: sed prima substãtia non predicatur q2 dicit p̃hus q̃ a prima substãtia nulla est predicatio. uerum est ꝓpria: tamen bene est uera: ⁊ causa est: q2 prima substãtia non predicat: q2 predicare est notificare: ⁊ notificatio fit per priora: postea tamen dicit.

Predicatio p̃mar sbarũ uera ẽ q̃uis nõ sit ꝓpa

¶ Scd̃arũ v̓o substãtiarũ sp̃ẽs qdẽ de indiuiduis p̃dicat: genus aũt ⁊ de sp̃e ⁊ de idiuiduis. Silr aũt ⁊ dr̃ie de sp̃ẽbus: ⁊ de indiuiduis p̃dicant. rõnẽ quoq3 suscipiũt p̃me substãtie sp̃erũ ⁊ generũ: ⁊ sp̃ẽs gñis. Quecũq3 enĩ de p̃dicato dicunt eadẽ ⁊ de sbiecto dicent. Silr aũt ⁊ dr̃iarũ rõnẽ suscipiũt sp̃ẽs ⁊ idiuidua. Uniuoca aũt sunt quorũ ⁊ nomẽ cõe est ⁊ rõ eadẽ. Quare oĩa que a substãtijs ⁊ dr̃ijs sunt vniuoce p̃dicant.

¶ Declarat q̃ secũde substantie ⁊ differentie predicantur vniuoce: ⁊ intendit talem rõnem. Omne quod p̃dicatur nomine ⁊ ratione predicat vniuoce: sed secũde substantie ⁊ differentie predicant nomine ⁊ rõne: ergo predicantur vniuoce. minorem declarat in littera q̃ species nomine ⁊ ratione predicat de indiuiduis: similiter differẽtia predicat nomine ⁊ ratione: non intelligas q̃ differentia predicet ratione .i. sm̃ diffinitionem: sed predicare nomine ⁊ ratione ipse intelligit predicari quiditatiue ⁊ ẽentialiter de suis inferiorib9 ⁊ hoc est predicari nomine ⁊ rõne. ibi cum dicit [vniuoca.] declarat maiorẽ. ibi cũ dicit [q̃re] ponit ꝯclonẽ.

¶ Omnis autem substãtia videtur hoc aliquid significare: ⁊ in primis quidem substantijs indubitabile ⁊ uerum est: quoniam hoc aliquid significant. Indiuiduum enim est: ⁊ vnum numero quod significatur. In secundis v̓o substantijs videtur quidem similiter propter appellationis figura hoc aliquid significare. quãdo quis dixerit hominem uel animal. Nõ tamẽ uerum est: sed magis quale aliquid significant neq3 enim vnum est quod subiectum est: quẽadmodum prime substãtie: sed de pluribus homo dicitur: ⁊ animal.

¶ Hic ponit tertiam ꝓprietatem substãtie que conuenit solũ prime substãtie: ⁊ dicit q̃ omnis substantia videt significare hoc aliquid .i. vnum ⁊ idem numero. ⁊ statim declarat ⁊ dicit q̃ de primis substantijs certum est q̃ hoc aliquid significant. sed de secũdis videt q̃ significẽt hoc aliquid sm̃ appellationem figuraliter .i. sub similitudine appellata: ut hõ uel animal vident significare hoc aliquid: sed non faciũt: immo potius significant quale quid .i. rem cõmunem.

¶ Non autem simpliciter quale quid significat quemadmodum album. Nihil enim aliud significat album q̃3 qualitatem. At genus ⁊ species circa substãtiam qualitatem determinant. q̃lem enim quandam substãtiam significãt. plus autem in genere q̃3 in specie determinatio fit. Dicens enim aĩal plus complectitur q̃3 hoiem.

¶ Hic remouet dubium. Dixerat q̃ animal significat quale quid. Crederet aliquis q̃ significat quale qd sicut album: remouet hoc dicẽs q̃ non. nam album: nihil aliud significat nisi qualitatem accidentalem .s. albedinem circa substãtiam: sed genus ut animal circa substãtiam qualitatem determinat .i. substãtiam q̃lificatam significat. Et dicit q̃ in illa substãtia que significat per genus plus fit determinatio q̃3 in specie hoc est in plurib9 põt determinari genus q̃3 species: q2 plus complectitur ⁊ plus ambit ⁊c̃.

Queritur Utrũ deus ⁊ alie substãtie simplices ut intelligẽtie ⁊ anima cadãt in predicamẽto. ⁊ hoc est querere utrum substãtia composita sit predicamẽtum uel substãtia simplex? ¶ Et arguit p̃mo q̃ deus sit in predicamẽto. Nam ens diuidit in decem predicamẽta: sed deus est uerissimum ens: ergo deus est in predicamẽto. ¶ 2o sic: suba ut ẽ p̃dicamẽtũ dicit a per se stare: sed deo cõpetit maxime per se stare: ergo deus cadit in gñe. ¶ 3o sic: suba diuidit per corpeam ⁊ incorpeam: ut dicit p̃hs: ergo sicut illa dr̃ia .s. corpea adiũcta gñi ꝯstituit sp̃ẽm: sic incorpea ꝯstituet sp̃ẽm icorpeam: ⁊ sic deus uel angelũ aut aĩam: q2 videt q̃ ille sube simplices cadãt i p̃dto

Oppositũ patet per Boetiũ: q̃ relictis extremis Aris. egit de medio .s. de suba cõposita que est p̃dicamẽtũ ⁊c. ¶ P̃. arguit rõne ⁊ p̃ sic: Unũquodq3 ponit in p̃dicamẽto per suã entitatem sed in deo ẽẽ ⁊ entitas sunt vnũ ⁊ idẽ. g deus non cadit in gñe sm̃ ẽẽ. g neq3 sm̃ entitatẽ: q̃re ꝯcludit q̃ deus nõ sit in gñe. ¶ De ista q̃õne sunt opiones. Quidã eniz uolũt q̃ intelligẽtie ⁊ aĩa cadãt in gñe: vñ nõ op3 q̃ suba que est p̃dicamentũ sit cõposita ex mã ⁊ forma: sed sufficit quecũq3 cõpõ. Et ideo dicũt itelligẽtias ⁊ aĩam cõponi ex ẽẽ ⁊ ẽentia. ⁊ iõ uolũt q̃ itelligẽtie cadãt in p̃dicamẽto. Sed tñ alij meliores uolunt cũ Boetio q̃ solũ suba que est cõposita ex mã ⁊ forma sit in p̃dicamẽto: ⁊ q̃ neq3 intelligẽtie neq3 aĩa cadãt in p̃dicamẽto: ⁊ sic neq3 p̃macã. ⁊ declarãt hoc nã de rõne sube ꝓut est p̃dicamẽtũ est nõ solũ q̃ hẽat per se stare: sed op3 etiam q̃ sit subiecta accñtib9: ⁊ q2 itelligẽtie nõ subiciunt accñtib9 ꝓpter hoc nõ ponunt in p̃dicamẽto. ¶ 2o hoc declarat per aliã rõnẽ. Dicit p̃hs 3o meta[ce]. q̃ corruptibili ⁊ icorruptibili nihil est cõe vniuocũ: sed si itelligẽtie ẽẽnt in p̃dicamẽto: tũc suba que est p̃dicamẽtũ ẽẽt q̃ddã vniuocũ cõe corruptibili ⁊ icorruptibili: q̃re p3 q̃ nec deus neq3 itelligẽtie p̃ñt poni in p̃dicamẽto. ¶ Ad arg[m] p̃mũ in oppositũ cũ dr̃: q̃ ens diuidit per decẽ p̃dicamenta. Certe uerũ est ens nãe. sed neq3 deus neq3 intelligẽtie sunt entia nãe: sed supra nãlia: q̃re nullũ eorũ cadit sb aliquo mẽbro istius diuisionis. ¶ Ad aliud dr̃ q̃ suba dr̃ a per se stãdo: sed nõ solũ hoc exigit rõ sube s3 ultra reqrit q̃ possit substare accñtib9. ¶ Ad 3[m] cũ3 dr̃ q̃ suba diuidit ⁊c̃. Dico q̃ ista diuisio sube p̃ corpeũ ⁊ icorpeũ nõ est bona accipiẽdo subam ut est genus gñalissimũ: imo dico q̃ illa suba que est gen9 gñalissimũ ꝯuertit cũ corpeo ⁊ nõ est in plus vnũ q̃3 reliquũ ⁊ nõ põt diuidi per corpeũ ⁊ incorpeũ. ⁊ ideo dicendũ q̃ Porphyrius posuit istã diuisionẽ sm̃ opionẽ Platonis: qui ponebat subas simplices in p̃dicamẽto sube: qđ nõ est uerũ sm̃ intẽtionẽ p̃hi. Et sic p3 q̃ solũ suba que est cõpositũ est in p̃dicamẽto. Auctor dicit in lr̃a q̃ accñs p̃dicat de subiecto noĩe sed nõ rõne.

Hui9 oĩe ẽ Cõntrator in p̃dicabilibus.

¶ Ecõtra ꝓbat q̃ accñs ut albũ nõ p̃dicet de sbiecto. nã albedo nõ p̃dicat de hoĩe: ergo neq3 albũ: cũ albũ ⁊ albedo idẽ significẽt. S3 si tu diceres .l3 idẽ significẽt: nõ tñ eodẽ mõ. Cõtra: p̃dicatio est rei de re ⁊ nõ modi de mõ. ⁊ ita ꝓpter modũ nõ erit uera neq3 falsa: ut videt. ¶ Ad hoc dicẽdũ q̃ accñs p̃dicat de subiecto: ut auctor dicit: ⁊ bñ. Un̄ sciẽdũ q̃ oĩe illud qđ est idẽ cũ alio põt p̃dicari de illo: ⁊ q2 aliqd põt ẽẽ idẽ cũ alio ẽentialr uel accñtalr: ideo aliqd p̃dicat de aliquo ẽentialiter aliqd accidẽtaliter. ⁊ accñs põt cõsiderari ut ẽentia: ⁊ sm̃ hoc est diuisũ a sbiecto: ⁊ sic

significat substantiue: ⁊ non predicatur de subiecto.
Alio modo potest cōsiderari accidens fm esse: ⁊ fm
hoc facit accidentaliter cum subiecto: ⁊ predicat̄ de
illo: ⁊ significatur concretiue. Et per hoc patet solu
tio ad argumentū cum dicis ꝙ albū uel albus ⁊ al
bedo: idem significant. uerū est: sed non eodem mo
do. Et cū dicis ꝙ nō est predicatio modi de modo:
certe uerū est: tamen est ꝑdicatio rei sub mō. ¶ Du
bitaret forte aliquis: q2 videt̄ male dictū cum dici
tur in littera ꝙ destructis primis substantijs ipossi
bile est aliquod alioꝝ remanere: nam destructo cor
ruptibili non est necesse ꝙ incorruptibile destruatur
sed prime substantie sunt corruptibiles: ⁊ vniuersa
lia sunt incorruptibilia: ergo destructis primis sub
stantijs non destruent̄ secūde substantie: ut videtur.
¶ Ad hoc dicēdū fm ꝙ dic̄ phs ꝙ destructis ꝑmis
destruent̄ secūde: cū de ipsis primis essentialiter pre
dicent̄: ⁊ etiā accidentia cū in ipsis primis sunt. Et ad
argumentum patet solutio cuz dicitur: ꝙ destructo
corruptibili non destruitur incorruptibile: hoc ueꝝ
est de incorruptibili quod non est incorruptibile ne
ꝗ per se neꝗ per accidens: sed vniuersalia lz sunt in
corruptibilia per se: per accidens tamē possunt cor
rumpi. ¶ Dubitaret adhuc aliqs: q2 illud dictū ad
huc non videt̄ uerum: nam destructo posteriori non
destruitur prius suum: sed vniuersalia sunt priora ꝗ
singularia: ergo. ¶ Dicendū ꝙ vniuersalia bene pos
sunt esse priora vno modo. s. quantum ad intellectū
tamen alio modo sunt priora singularia: ⁊ vniuersa
lia posteriora: ⁊ hoc quantū ad sensuz: ⁊ ita diuersis
modis est vnū prꝰ altero: ⁊ ecōuerso q̄re ad destru
ctionē vniꝰ seqtur destructio alterꝰ: ⁊ ecōuerso ⁊c̄.

Inest autē substantijs nihil illis esse
contrarium. prime enim substantie
quid erit contrariuz: ut alicui homi
ni: uel cuidā animali nihil est cōtra
rium. at ꝟo nec homini nec animali
aliquid est contrarium.

Superius Auctor posuit tres proprietates
substantie prout est quid ratiōis.
hic philosophus ponit alias tres: prout est quid na
ture. Et habet duas partes. nam primo ponit duas
proprietates communes. secūdo ponit proprietatē
propriam. 2° ibi [maxime.] Prima in duas fm duas
proprietates communes. 2° ibi [Uidetur autem sub
stantia.] Prima in duas. primo ponit proprietatez.
2° ostendit eam non esse conuertibilem. 2° ibi [nō est
autem.] Hec diuiditur in duas. primo ostendit illam
proprietatez non esse conuertibilem. 2° obicit cōtra
quoddam dictum: ⁊ soluit. 2° ibi [nisi quis forte.] Se
quitur illa pars [videtur] ⁊ habet tres. Nā ꝑmo po
nit proprietatez. 2° declarat. 3° concludit. 2° ibi [Dico
autem.] 3° [quapropter.] hec diuiditur in duas. Pri
mo enim declarat in proposito. 2° in opposito. 2° ibi
[sicut album.] Sequitur illa pars [maxime.] Et hēt
duas. primo ponit proprietatez. 2° obicit. 2° ibi [nisi
quis forsitan.] Prima in duas. primo ponit proprie
tatez. 2° declarat. 2° ibi [⁊ in alijs quidem] hec in du
as. primo declarat in opposito. 2° in proposito. 2° ibi
[substātia ꝟo cū.] Sequitur illa pars [nisi quis.] Et
habet duas. nam primo obicit. 2° soluit. 2° ibi [sed ⁊
si aliquis.] hec 2° in duas fm duas solutiones. Pri
ma per distinctionem. 2° per interemptionem. 2° [si
quis autem ⁊.] prima in tres. primo soluit. 2° declarat
3° concludit. 2° ibi [oratio nāqꝫ.] 3° [quare propriuz]
hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem ponit
talem proprietatez ꝙ ipsi substantie nihil est contra
rium. Et declarat. prime substantie nihil est contrari
um: ut sorti. nec secūde ut homini: ⁊ sic substantie ni
hil est contrarium.

¶ Non aūt est hoc substantie propriuz. sed etiā
multorum aliorum: ut quātitati. Bicubito eni
nihil est contrarium. at ꝟo nec decem ⁊ nec ali
cui talium.

¶ Hic ostendit istam proprietatem non esse conuerti
bilem. Et dicit ꝙ hoc. s. non habere contrarium: nō
est proprium substantie: immo competit quibusdaz
alijs: q2 quantitati nihil est contrarium: ut bicubito
⁊ sic de alijs nec q̄ltatibꝰ de qua specie est aliqd ꝯriū

¶ Nisi forte quis dicat multa paucis esse con
traria: uel magnū paruo. Determinatoruz ꝟo
quātoruz nullum nulli est contrarium.

¶ Dictū est ꝙ quātitati nihil est ꝯriuz. certe uerū est
nisi quis dicat multū esse ꝯriuz pauco: ⁊ magnū ꝑ
uo. Et stati soluit cū dicit [determinatoꝝ] ⁊ legit̄ duo
bus modis: vno mō sic ꝙ uerū est ꝙ quātitatibꝰ de
terminatis nihil est ꝯrium: sed magnū ⁊ paruū sūt
indeterminate quātitates: q̄re de ipsis nō est istātia.
Aliomō ꝙ nulli ꝗtitati est aliqd ꝯriuz: sed supradi
cte nō sunt quātitates. ꝑmus modus est melior.

¶ Uidet̄ autez substantia non suscipere magis
⁊ minus. Dico aūt hoc nō q2 substantia non
sit a substantia magis ⁊ minus substātia. hoc
eniz dictū est q2 est: sed quoniā vnaqueqꝫ sub
stantia hoc ipsum qđ est non dicitur magis ⁊
minus: ut si est hec substātia hō: nō erit magis
⁊ minꝰ homo. nec ipse a se: nec alter ab altero.
non enim est alter altero magis homo. sicut al
bum altero albo est magis albū. ⁊ bonū alteꝝ
altero magis bonū. sed ⁊ ipsum a se magis ⁊
minus dicitur. ut corpus cū album sit ⁊ magis
nunc albū esse dicitur: ꝗ prius. ⁊ cum sit cali
dū magis ⁊ minus dicit̄ esse calidum. Substā
tia ꝟo non magis neqꝫ minus. Non eniz ho
mo magis nūc dr̄ homo: ꝗ prius dicit̄. nec ali
oruz aliquid que substantie sunt. quapropter
nō recipiet substantia magis ⁊ minus.

¶ Hic ponit aliā ꝓprietatē dicēs ꝙ suba nō suscipit
magis ⁊ minus: ⁊ statiz declarat dicēs ꝙ nō dico di
cit auctor: qn vna suba magis subsītet ꝗ alia: nā di
ctū est supra: ꝙ vna magis substat ꝗ alia: sꝫ dico sub
stātiā fm sui essentiā nō suscipet magis ⁊ minꝰ. Naz
oīs hō nō est magis hō ꝗ aliꝰ. nā idē nō est magis
hō seipso vno tēpore ꝗ alio: sicut vnꝰ hō est magis
albus ꝗ alius: ⁊ ꝙ idē hō aliqn̄ magis est albus in
vno tēpore seipso alio tp̄e: nō sic est de suba. ⁊ hoc
ꝯcludit ꝙ suba nō suscipit magis ⁊ minus.

¶ Maxime aūt substantie proprium videt̄ esse
ꝙ cum vnum ⁊ idem sit numero: contrariorū
susceptibilem esse. ⁊ in alijs quidem non habe
bit quisꝗ qđ proferat quecūqꝫ non sunt sub
stantie. ꝙ cum sit vnuz numero susceptibile cō
trarioꝝ sit: uelut color qui est vnus ⁊ idē nume
ro nō ⁊ albꝰ dr̄ niger. neqꝫ eadē actio ⁊ ⁊ vna
numero erit praua: ⁊ studiosa. Similiter autē
⁊ in alijs quecunqꝫ non sunt substantie. Sub
stantia ꝟo cum vnū ⁊ idem sit numero capax
cōtrariorū est. ut quidā hō: cū vnus ⁊ idē nu
mero sit: aliqn̄ quidē niger sit aliquādo ꝟo al
bus: ⁊ calidus: ⁊ frigidus: ⁊ prauus ⁊ studio
sus. in alijs autem nullas. aliqd tale videt̄.

¶ Hic ponit proprietatem ꝓprie propriam substan

tie dicens q maxime proprium est substantie: q cum sit vna et eadem numero: sit susceptibilis cōtrariorum. Et dicit maxime qd nunc erit aduerbium. Alij dicunt q sit nomen: et tunc construitur sic. ꝓprium est substantie maxime. i. prime: et declarat primo q illa proprietas non conueniat alijs q substantie. Unde dicit q in alijs non habebit aliquis quid ꝓferat: qd cum sit vnum et idem numero: sit susceptibile contrariorum. nam vnus et idem color non potest esse albus et niger. Similiter vna et eadem actio non est praua et studiosa: et sic non competit alijs q substantie: sed ipsa substantia cum sit vna et eadem numero susceptibilis est contrariorum. Ut vnus et idem homo aliquando est frigidus: aliquando albus: aliquando niger.

¶ Nisi forsan quis opponat dicens orationem et opinionem huiusmodi esse. Eadem enim oratio: et idem visus uerus et falsus esse videtur. ueluti si uera sit oratio sedere quendam surgendo eo ipsa eadem falsa erit. Similiter autem et de opinione. siquis enim putat uerum sedere aliquem ei surgēte eo falso eadem de eodem opinionem habens ipse opinabitur.

¶ Hic ponit obiectionem. Dictum est q nulli alteri a substantia inest q sit susceptibile contrariorum: certe uerum est nisi quis dicat q oratio et opinio suscipiunt contraria. Nam eadem oratio aliquando est uera aliquando falsa: similiter opinio: vnde si ego opinarer magistrum legere ipso legente opinio est uera: sed ipso non legēte falsa est: et simil'r de orone.

¶ Sed et siquis hoc suscipiat. tamē modo differt. nam ea que in substantijs sunt: ipsa quidem mutata susceptibilia sunt contrariorum. frigidum enim ex calido factum: mutatum est. alteratū enim est et nigrum ex albo. et studiosum ex prauo. Similiter autem et in alijs vnūquodq eorum mutationem suscipiens. est susceptibile contrariorum. Oratio vō et opinio ipsa quidem immobilia omnino perseuerant: cum vō res mouetur contraria circa ipsa fiunt oratio nāq aūt eius. q sedeat permanet eadē aliquis. Cum vō res mota fit. aliquādo quidē uera. aliquando autem falsa d'. similiter autem et in opinione. Quare saltim modo proprium est substantie: ꝯm sui mutationem susceptibilem esse contrariorum.

¶ Hic soluit obiectionem per distinctionem. Et dicit q dato q aliquis concedat orationem suscipere cōtraria: alio tamen mō suscipit ipsa substantia. nam substantia ꝯm sui mutationem suscipit contraria: nā cum aliquis est niger et factus est albus: in ipso facta est mutatio: sed ipsa oratio et opinio immutabilia permanent: ita q cum oratio erit uera uel falsa: nō fit mōtio in oratione sed in re: quare patet: q ꝓprium est solum substantie ut ꝯm sui mutationem sit susceptibilis contrariorum.

¶ Siquis autem etiā hoc recipiat opinionem et et orationem susceptibilia esse contrariorum: non uerum hoc est. Oratio nāq et opinio nō in eo q ipsa aliquid per se recipiant: contrariorum susceptibilia dicuntur esse. sed eo q circa alterum aliqua passio facta sit. nam in eo q res extaut non est. in eo etiam oratio uera. uel falsa videtur: non in eo q ipsa per se susceptibilis sit contrariorum. Simpliciter enim a nullo nec q oratio mouet neq opinio. quapropter nō erunt susceptibilia contrarij contrariorum: cū nulla in eis passio facta sit. Uerum substantia in eo q ipsa contraria recipiat: in hoc suscepti bilis dicitur esse contrariorum. languorē enim et sanitatem suscipit: et candorem et nigredinē et vnumquodq talium ipsa suscipiendo contrariorum esse susceptibilis dicitur. Quare proprium hoc erit substantie: q cū vnum et idem sit numero: ꝯm suam mutationem contrariorum susceptibilem esse: de substantia quidem hec dicta sunt.

¶ Hic soluit per interemptionem dicens q siquis dicat: q orō et opinio suscipiāt uerū uel falsum et nō tamen suscipit ꝯria. Unū utendū talem rationem: illud suscipit contraria circa quod patiēdo fit aliqua passio: sed circa orationem cum mutatur a ueritate in falsitatem. non fit aliqua passio: sed circa subiecta bene fit aliqua passio: ergo neq oratio neq opinio suscipit contraria: sed solum subiecta: minorem huius rationis declarat in littera. primo q circa orationem: non fit passio. Nam ab eo q res est uel nō est: oratio dicitur uera uel falsa. postea declarat q circa substantiam fiat passio. postea concludit: et in hoc terminat lectio presens.

Queritur Quia dixit superius q album solam qualitatem. significat. Ideo queritur Utrū nomē accntis in concretione ut albū significat substantiam. ¶ Et arguitur primo q nō. nam dicit Philosophus in littera q album solam qualitatē significat: ergo non subiectū. ¶ Secundo sic: si album significaret subiectum tunc cum exprimeret in dicendo homo albus: tunc esset ibi nugatio: sed non est nugatio: ergo non significat subiectū. ¶ Tertio arguitur. Dicit Arist. in libro posteriorum q ista est per se. lignum est album: ista autem per accidens album est lignum: sed si album significaret subiectum ista esset per se album est lignum: sicut ista lignum est album: sed non est: ergo album non significat subiectum. ¶ Quarto arguitur sic: si significaret subiectum: cum iam significet accidens tunc sic significaret duo: et esset equiuocum: hoc tamen est falsum q omne concretum sit equiuocum: ergo nō significat subiectum.

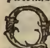
Oppositū Arguit per Arist. in libro periermenias in q dicit: q significare ē intellectum constituere: sed illa adiectiua: ut albus et niger constituunt intellectum pro subiecto: ergo significant ipsum subiectum. ¶ Ad hanc q̄stionem dicendum q huiusmodi accidentia in concretione significant subiectum ut patet per philosophum septimo metaphysice qui dicit: q sellio et stans nō sūt entia: sed sedens est stans quia significant subiectum. ¶ Probat secundo sic: in eodem septimo metaphysice: dicit q ista concreta propter duplex significatum non cadunt in genere: sed non dicuntur duo significare nisi quia subiectum significant: ergo patet q significant subiectū. ¶ Tertio ꝓbatur sic: dicit philosophus septimo metaphysice: q suppositum addit supra vniuersale: sed non addit aliud nisi subiectum ergo ista significat subiectum. ¶ Quarto ꝓbatur: sicut ex forma et materia fit vnum essentialiter: ita ex subiecto et accidente fit vnum accidentaliter: et ꝯm q accidentaliter fit vnum constituunt intellectum vnū et significant vnum: ad sic ista accidentia in concretione imponuntur ad significandum aggregatum ex subiecto et accidente. et non ut quidam dicunt: q si-

gnificant accidens tm̄: ⁊ postea ꝑ inherentiā debet intelligere subiectum. Nam sm̄ hoc esset hec falsa: homo est albus: esset enim sensus ꝙ homo esset albedo inherens subiecto: qḋ falsum est. Et sic talia significant subiectum non sub propria forma: sed inquantū est informatuꝫ accidente. ¶ Ad argumenta patet. Ad primam auctoritatem dicitur: ꝙ albū nō significat solam qualitatē: idest imponitur a qualitate: sed significat totum aggregatū. ¶ Ad scḋm cū dicis ꝙ significaret subiectum: ⁊ si exprimeretur esset nugatio: certe uerum est si significaret sub propria forma. ¶ Ad tertiū cuꝫ dicis: ꝙ ista est per se lignum est album: ergo ⁊ ista album est lignum. Dico ꝙ uerum esset si significaret sub propria forma. Alia similiter argumenta soluuntur per eundē modū.

Queritur Utrum substantie sit aliquid contrarium. Et videtur ꝙ sic. motus enim est a contrario in contrarium: sed in substantia est motus ut generatio: ergo ⁊c̄. ¶ Secundo arguit̄ sic: quicquid corrumpitur corrumpitur a suo contrario: sed substantie corrumpuntur: ergo habent contrarium. ¶ Tertio: ignis ⁊ aqua sunt cōtraria ⁊ sunt substantie: ergo substantie est aliquid contrarium. ¶ Similiter probat̄ ꝙ suscipiat magis ⁊ minus. Nā vna substantia magis est substantia q̄ȝ alia (ut superius dictum est) ergo. ¶ Scḋo sic: ignis lux est magis ignis q̄ȝ ignis flamma ⁊ flāma q̄ȝ carbo. Et iste sunt species ignis: ergo substantia (ut videtur) suscipit magis ⁊ min⁹. ¶ Tertio arguitur homo est animatior bruto: ⁊ brutum arbore. ergo substantia suscipit magis ⁊ minus. ¶ Dicendū ꝙ substantie nihil est contrarium: tamen duplex est contrarietas scilicet generis predicabilis ⁊ generis susceptibilis. Cōtrarietas generis predicabilis bene reperitur in substantia: ⁊ sic differētie possunt dici contrarie ut rationale ⁊ irrationale: sed contrarietas generis susceptibilis non est in substantia. Nā illa mutuo se expellūt ⁊ circa idem subiectum habent esse: ⁊ ipse substantie non se expellunt vicissim: ⁊ ideo non habent contrariū. ¶ Et cum obijcitur: ꝙ omnis motus est a cōtrario in contrarium. Dico ꝙ ibi accipitur contrarium large pro disperato. ¶ Ad secundum cuꝫ dicit̄. quic-

Nota q̄ mō subē sit aliq̄ ꝯtrariū quid corrūpitur. ⁊c̄. Dico ꝙ substātia non habet cōtrarium sm̄ sui essentiam: sed corrūpitur ratione contrariorum inclusorum que sunt calidum frigidum. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ ignis ⁊ aqua sm̄ sui essentiam nō sunt contraria: sed ꝓpter qualitates accidētales que sunt frigiditas ⁊ caliditas. ¶ Ad secundū dubium cum dicitur illud qḋ non habet contrariuꝫ ⁊c̄. Hoc est uerum sm̄ sui essentiam. nam quantū ad actū substandi. vna magis q̄ȝ alia bñ substat. ¶ Ad aliud cū dicis ignis lux uerum est quantum ad hanc operationem lucere nō tamen in essentia. ¶ Ad aliud cuꝫ dr̄

ut dr̄.2. d aīa tex. 27. homo est animatior ⁊c̄. ueruꝫ est quantum ad numerum potentiarum: sed non in essentia. ¶ Dubitaret forte aliquis: q̄r videtur male dictum cum dicat phus. propriū est substantie ꝙ cum sit vna ⁊ eadem numero sit susceptibilis contrariorum. Nā hec substantia animal non est eadem numero: ⁊ tamen suscipit contraria. ¶ Secundo arguit̄ sic: sortes cuꝫ suscipit sanitatē ⁊ egritudinem non est idem numero: ergo. ¶ Tertio sic: celū est substantia: ⁊ non suscipit cōtraria: ergo hec proprietas non conuenit omni substantie. ¶ Dicendum ꝙ hec proprietas bene posita est: ꝙ propriū est substantie cum sit vna ⁊ eadem numero: idest cum sit vna ⁊ eadem in essentia sit susceptibilis contrariorum. Unde animal est substantia vna ⁊ eadem numero: idest essentia: ⁊ sic ille qui est sanus uel eger. ¶ Ad aliud dico simil'r ꝙ celuꝫ suscipit contraria quantuꝫ ad diuersa ubi. aliquando enim est in oriente aliquando in occidente ⁊ sic suscipit contraria. — Quō celum suscipit cōtraria

Quantitatis autem aliud est cōtinuū aliud est discretum. ⁊ aliud quideꝫ ex habentibus positionem ad se inuicem in ipsis partibus cōstat: aliud aūt ex habentibus positionem.

Superius Auctor dixit de ꝑdicamento substantie. hic intendit determinare de predicamentis accidentiū: ⁊ habet duas. primo intendit de predicamentis accidentium intrinsecus aduenientium. Secundo de predicamentis accidentium extrinsecus aduenientium. Secunda ibi [Recipit.] ꝑma pars diuitur in tres. Primo enim determinat de quātitate. Secūdo de relatiōe. Tertio de qualitate. secunda ibi [ad aliquid.] tertia [qualitatis aūt] prima diuiditur in duas. primo determinat de quātitate quantum ad eius substantialia. secūdo quantū ad accñtalia. scḋa ibi [Amplius quantitati nihil est contrariuꝫ.] Prima in duas. ꝑmo determinat de quantitatibus per se. Secundo de quantitatibus ꝑ accidens. secūda ibi [ꝓprie autē q̄ta.] Prima in duas. primo ponit diuisiōes. scḋo particulariter declarat. secūda ibi [est aūt discreta quantitas.] prima in duas sꝫ duas diuisiōes. scḋa ibi [aliud ē.] illa ps [est aūt] habet duas. primo enim declarat primam diuisionem. scḋo secundā. secūda ibi [Amplius aūt alia.] prima in duas. primo enim subdiuidit utrūq̄ȝ membrū prime diuisionis. scḋo declarat scḋm. secūda ibi [partium etenīꝫ.] hec secunda in duas. primo declarat 2^m membrum prime diuisionis. scḋo ꝑmū. secunda ibi [linea ṽo.] prima in duas. primo declarat ꝙ nūs sit discreta q̄ṫitas. scḋo de orone. scḋa ibi [sitr aūt ⁊ oro.] Sequit̄ illa ps [Linea ṽo.] ⁊ hēt duas. nā ꝑmo declarat de quātitatib⁹ intrinsecis que sunt continue. scḋo de extrinsecis. secūda ibi [Est aūt talium ⁊ tp̄s.] Et dicunt̄ locus ⁊ tēpus quātitates extrinsece: q̄r mensurāt aliquid extra se: q̄r locus est in corpore ambientis mensurās tamen ambitū. Tempus est in primo mobili ⁊ mensurat res tēporales. Sequit̄ illa pars [Amplius aūt] in qua declarat secūdam diuisionem ⁊ habet tres partes. nam primo iterat suam diuisionem. secūdo declarat. tertio concludit. scḋa ibi [ut linee.] tertia [igit̄ alia ex habētibus] ⁊ hec scḋa in duas. nā ꝑ ostendit que sint q̄ṫitates habentes positionem in partibus. scḋo que non. scḋa ibi [in numero.] ⁊ hec secūda in tres. primo enim declarat de partibus numeri: ꝙ non habeant positionem in partibus. scḋo tēporis. tertio orationis. secūda ibi [Neq̄ȝ ea que tēporis.] tertia ibi [sꝫ ⁊ oro.] tūc sequitur illa pas [proprie aūt.] ⁊ habet tres. primo enim ponit. 2° declarat. 3° concludit. scḋa ibi [ad hec enim.] tertia ibi [Quia sola.] hec est diuisio lectionis.

¶ In ꝑ° parte ponit philosophus duas diuisiones quantitatis. prima est quantitatis aliud continuum. aliud discretum. ¶ Secunda diuisio est: ꝙ quantitatis aliud constat ex partibus habentibus positionem. aliud ex non habentibus positionem: sed videtur ꝙ male dicat quantitatis aliud. nam in constructione problematica si diuidentia precedant uerba: debet genitiuus pluralis diuidendorum preponi: sed hic ponit̄ singl'aris: ergo male. Scḋo etiā debet — Cō

Bolo

dicere alia continua: ⁊ dicit aliud: ergo male. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ ista oratio est simpliciter incongrua: toleratur tamen ⁊ ibi antitesis est: ⁊ ratio quare hoc fieri debuit: quia uolebat quantitatem diuidere prout est genus: ⁊ quantitas est genus in singulari ⁊ non in plurali: ⁊ ideo dixit quantitatis. Sed dixit aliud quia continuum ⁊ discretum sunt species quantitatis diuerse per essentiam: ⁊ aliud importat diuersitatem essentialem. ideo dixit aliud ⁊ non alia.

¶ Est aūt discreta quātitas. ut numerus: ⁊ oratio. Continua vō. ut linea: superficies: ⁊ corp⁹. Amplius aūt preter hec: tempus ⁊ locus.

¶ Hic subdiuidit membra prime diuisionis. Et dicit ꝙ discreta quantitas est numerus ⁊ oratio. Postea ponit 2ᵐ membrum: ⁊ dicit ꝙ quantitatis continue: alia linea: alia superficies: alia corpus: alia tempus: alia locus.

¶ Partium enim numeri nullus est termin⁹ cōmunis: ad quem copules particulas eius: ut quinq3 cum sint ad decem particule: ad nullum terminum communem copulantur: quinq3 ⁊ quinq3. sed semper discreta sunt. Similiter tria ⁊ septem ad nullum communez terminū copulanť neq3 omnino habeas in numero cōmunez terminum partiū accipere: sed semper discrete ⁊ separate sunt. Quapropter numerus quidem discretorum est.

Que sunt ptes aliq̄te ⁊ non aliquote

¶ Hic declarat mēbra. Et primo denuo declarat qd sit quātitas discreta. Et intēdit talem rationē: illa dicitur quantitas discreta: cuius partes non copulantur ad aliquem terminum communē: sed partes numeris non copulantur ad aliquem terminuz cōmunem: ergo numerus est discreta quantitas. minorem declarat in littera. nā quinq3 sunt partes denarij numeri: ⁊ non copulantur ad aliquem terminū cōmunem: sed vna est diuisa ab alia. Similiter declarat in partibus non aliquotis que sunt septem ⁊ tria. Unde numeri quedam sunt partes aliquote: quedā vō nō aliquote. Dicunť aliquote que aliquotiens sumpte reddunt suuz totū: ut bis quinq3 faciunt decem. non aliquote dicuntur que aliquotiens sumpte nō reddūt suum totū: ut septem ⁊ tria: aliquotiens sumpte non possunt reddere decez. ¶ Notādū ꝙ numerorum alius perfect⁹: alius diminutus: alius superabūdans: perfectus est cuius omnes partes aliquote simul sumpte: reddunt suum totum neq3 plus neq3 minus: ut sex. numerus diminutus est cuius partes aliquote: simul sumpte non possunt reddere suū totum ut octo. sed numerus superabundans est cuius partes aliquote: aliquoties simul sumpte: plus reddunt q̄3 suū totū ut septē.

¶ Similiter aūt ⁊ oratio quidem discretorum est. Quod etenim quantitas est oratio: manifeste apparet: mensurať enim syllaba breui ⁊ lōga. Dico autem orationem cum uoce prolatā. ad nullū enim communem terminum eius pticule copulanť. non enim communis terminus est ad quem syllabe copulenť. sed vnaqueq3 diuisa est ipsa ſm seipsam.

¶ Hic declarat de oratione. Et dicit duo. primo declarat ꝙ oratio sit quantitas: per talez rationē. Illud est quātitas quo mensurať syllaba breuis uel longa: sed per orationē mensuratur syllaba breuis uel longa: ergo oratio est quantitas. ¶ Unn̄ nota ꝙ est oratio in mente: ⁊ illa non est quantitas: ⁊ oratio in scripto etiaz non est quantitas. Et oratio in prolatione non est quantitas: ⁊ nulla istarum est quantitas: sed qualitas: sed oratio que est mensura orationis prolate: que est quedam mora: prout multum uel paucum moramur in proferēdo illam uocem: illa talis mora est quantitas. propter qđ dicit philosophus. Dico autē orationē prolatam cum uoce. Postea declarat ꝙ oratio sit quantitas discreta. Nā illa dicitur quantitas discreta: cuius partes ad nullum terminū communem copulantur: sed partes orationis: que sunt syllabe: ad nulluz terminum cōem copulanť: ergo oratio est quantitas discreta.

¶ Linea vō continua est. potest enim quis sumere communem terminum ad quem particule eius copulenť. idest punctum: ⁊ superficiei lineam. plani nāq3 particule ad quendam communem terminum copulantur. Similiter autem ⁊ in corpore poteris sumere communē terminum lineam uel superficiem: que corporis particulas copulet. Est autem talium: ⁊ tēpus ⁊ locus. presens enim tempus copulat ad preteritum ⁊ futurum. Rursus locus cōtinuorum est. locū enim quedam particule corporis obtinent. que ad communem terminum copulantur. ergo ⁊ loci particule: que obtinent singulas corporis partes: ad eundem terminum copulanť: ad quem corporis particule. Quapropter continuus erit ⁊ locus. ad vnum eniz cōem terminū eius particule copulanť.

¶ Hic declarat partes primi membri scilicet quantitatis continue. Et intendit per talem rationem probare: ꝙ linea superficies: corpus: locus: ⁊ tempus: sunt quantitates continue. Et intendit hanc rationem: ille dicuntur quantitates continue cuius partes copulantur ad aliquem terminum communem: sed partes linee superficiei corporis temporis ⁊ loci: copulantur ad aliquem terminum communē: ergo oēs ille sunt quantitates continue. minorē declarat in littera ⁊ dicit primo ꝙ partes linee copulantur ad terminū communē idest ad punctuz. ⁊ dicunt quidam ad punctū qui est actu in linea. quidam dicunt ad punctū qui est in potētia. Similiter partes superficiei copulantur ad lineam: ⁊ partes corporis ad superficiē: partes temporis ad nunc: ad illud idem instans qđ terminat preteritū incohat futurum: sine aliquo medio: ⁊ ita preteritum ⁊ futurum continuantur ad presens ⁊ copulantur. Similiter dicit ꝙ partes loci copulantur ad eūdē terminum communē: ad quem corporis particule copulantur. ¶ Notādum ad euidentiam huius littere quid sit locus: ⁊ in quo sit tanq̄3 in subiecto: ⁊ quid sit continuari uel copulari. Est aūt locus (ut dicitur in libro quarto physicoꝝ) ultimum corporis ambientis immobile primum sic est in corpore ambiētis ut in subiecto: vnde supra. Idē ultimum dicitur superficies in quantum corpus terminatur: sed dicitur locus: prout locatum continet: ⁊ copulari idē est ꝙ continuari: ⁊ ita cum idem ultimum sit superficies ⁊ locus: partes loci copulantur ad lineam: partes autem corporis immediate copulantur ad superficiem: mediate autem ad lineam. Est ergo sensus ꝙ partes loci copulentur ad eundez terminum immediate ad quem partes corporis copulantur mediate. s. ad lineam: ⁊ hec expositio est uera. Alio tamen modo exponitur ⁊ magis ſm intentionem philosophi ut videť ꝙ partes loci occupāt partes corporis locati: ⁊ etiam ipse locus trahit unitē

Quid sit loc⁹. ⁊ in quo sit tā q̄3 in subiecto. Idē ultimū ⁊ loc⁹ ⁊ superficies appellatur.

sionem ⁊ profunditatem ab ipso corpore locato: ⁊ ideo dicitur ꝙ partes loci copulantur ad eundem terminum ad quem partes corporis ambiētis: idest ad terminum corporis locati: qui est in medio ipsius corporis. prima tamen expositio videt̄ eē verior.

¶ Amplius autē alia quidem constant ex particulis que in eis sunt positionē ad se inuicē hn̄tibus. Alia aūt ex non habentibus.

¶ Hic repetit secundā diuisionē3. s. ꝙ quātitates alie quidē cōstant ex partibꝰ habētibus positionē ad se inuicē: alie v̊o ex non habentibus.

¶ Ut linee quidē particule positionē ad se inuicem hn̄t. Singulum nāq3 eorum situ est alicubi. ⁊ habes vn̄ sumas: ⁊ assignes vnūquodq3 ubi situ est in plano: ⁊ ad quā particulam particule cūcte copulent̄. Similiter aūt ⁊ particule plani: positionē habent quādam. similr̄ nāq3 ostendet̄ ubi vnūquodq3 eoꝝ iacet. ⁊ que copulantur ad se inuice3: sed ⁊ soliditatis quoq3 similiter ⁊ loci.

¶ Hic declarat mēbra diuisionis. Et primo que sint quātitates habentes positionem: ⁊ intēdit talē rōnē: illud de cuius partibus potes assignare ubi site sint: ⁊ habes vn̄ sumas: ⁊ ad quē terminū copulant̄ est quātitas cuiꝰ partes hn̄t positionem: sed linea superficies ⁊ corpus ⁊ locus sunt eiusmodi ꝙ de eorū partibꝰ potes assignare. ubi sint site: ⁊ vn̄ sumas ⁊ ad quē terminū cōem copulentur: ergo sunt quātitates cuius partes hn̄t positionē. minorem declarat: nā de partibus linee: potes dicere ubi sunt site: ⁊ habes vn̄ sumas media uel tertiam partem: similiter de partibꝰ superficiei ⁊ corporis ⁊ loci potes assignare ubi sint site ⁊ habes vn̄ sumas: quare omnes iste sunt quātitates habētes positionem.

¶ In numero aūt: non poterit quisq3 ostēdere quemadmodū particule eius positionem aliquam habeāt ad se inuicem: aut ubi iacēt. aut que particule ad se inuicē connectunt̄. sed neq3 ea que tēporis sunt. nihil enim permanent particule tēporis. Qd̊ autem nō est permanēs quomodo positionē aliquā habebit: sed magis ordinē quendā particularum dices hēre: eo ꝙ aliud quidē prius sit tēpore. aliud v̊o posterius. Sed ⁊ de numero similr̄: eo ꝙ priꝰ numeret̄ vnus q̄3 duo. ⁊ duo q̄3 tria. ⁊ ita ordinē quendā habebunt. positionē aūt non multū pcipies. sed ⁊ oratio similr̄. nihil eni3 permanēt particule eius: sed qd̊ dictum est: nō potest amplius sumi. Quapropter nō erit ulla positio particularū eius: siquidē nihil permanēt alia itaq3 cōstant ex particulis que in eis sunt positionē ad se inuicē habentibus. alia ex non habentibus positionem.

¶ Hic declarat aliud mēbrum. s. que sint quantitates nō habētes positionē. Et dicit ꝙ de partibus nūi non potes assignare ubi sint site: neq3 vnde sumas: neq3 ꝙ copulent̄ ad aliquē terminum cōe3: Jō numerus est quātitas cuius partes nō habent positionē. Similr̄ de partibus temporis non pōt assignari ubi sint site: nec vn̄ sumas. nam de illo qd̊ non hēt permanentiā quō partes eiꝰ habebunt positione3: sed tēpus non habet permanentiam. Et iō partes eius nō habebūt positionē. Ex hoc qd̊ dictū est: ꝙ partes tēporis non hn̄t positione3: crederet aliquis ꝙ nō habeant ordinē. Et ipse dicit ꝙ immo habēt ordinē: q2 vnum prius est alio: sicut pn̄s prius est futuro: similr̄ partes nūi hn̄t ordinē: q2 prius sūt duo q̄3 tria: ⁊ sic per ordinē: sed partes ipsiꝰ non hn̄t positionem (ut dictū est.) Similr̄ partes orationis que est quantitas: ⁊ in ꝑlatione nō habent positionē: nā qd̊ semel dictū est amplius sumi non pōt: ⁊ sic partes orationis non hn̄t positionem. Et postea cōcludit ⁊ ꝑquid dicit.

¶ Proprie autem quanta hec sunt sole que dixi̅mus: alia v̊o oīa ꝫm accidens. Ad hec enim aspicientes: ⁊ alia dicimus quāta. ut multum dr̄ album: eo ꝙ superficies multa sit. ⁊ actio longa: eo ꝙ tēpus multū sit. ⁊ motus multus. Neq3 enim hoꝝ singulu3 per se quantum dr̄. ut siquis assignet quanta sit actio: tēpore diffiniet annuā: uel diurnam. uel sic aliquo modo assignans. ⁊ albū quantū quid sit assignās superficie diffiniet. Quanta eni3 superficies fuerit tātum albū dicet esse. Quare sola ꝓprie ⁊ ꝫm seipsa quāta esse dicuntur: que dicte sunt. alioꝝ v̊o nihil per se: sed si forte per accn̄s.

¶ Hic determinat de quātitatibus per accn̄s. Unde intēdit hic talem rōnem: illud ad qd̊ inspiciens: alie dicunt̄ quantitates est quātitas per se ⁊ alie per accidēs. Sed ispiciendo ad supradictas oēs alie dicuntur quantitates: ergo supradicte sunt quātitates per se: ⁊ omnes alie per accidens. minorē declarat in littera. s. ꝙ ispiciendo ad predictas dicunt̄ alie quantitates: nā albu3 est multum q2 superficies multa est: ⁊ actio longa: ex hoc ꝙ tēpus est longum: ⁊ sic solū supradicte sunt quātitates per se que sunt septem. s. quinq3 continue ⁊ due discrete: omnes aūt alie quātitates sunt quātitates per accn̄s ⁊ nō per se ⁊c̄.

Queritur Utrū quantitas sit genus ⁊c̄. Et est hoc querere Utru3 sit vnū genus. Et arguit̄ primo ꝙ non sit genus: nā secundo topicoꝝ dicit pħs ꝙ nullum genus predicat̄ denominatiue de suis spēbus: sed quātitas predicat̄ denominatiue dicēdo linea est quāta: ergo quantitas nō est genus. scd̊o probat̄ ꝙ non sit vnū genus: na3 vult Arist. in libº posterioꝝ. ꝙ in quolibet genere est reperire vnū minimum a quo oīa fluant ⁊ ad quod omnia reducant̄: ut in pōderibus vncia: ⁊ in melodiis tonus: sed in quātitate sunt plura minima. s. punctus ⁊ vnitas: ⁊ sic quātitas nō est vnum genus: ⁊ si nō est vnum genus sequit̄ ꝙ non sit genus: iuxta illud Arist. in libro elēchoꝝ qui dicit: qd̊ nō est vna ꝓpositio nō est propositio.

Oppositum Tn̄ arguit̄. Nā illud qd̊ habet rōnem cōem a qua potest accipi nō generis est genus: sed quantitas est huiusmodi: ergo est genus. Scd̊o probat̄ sic. ꝑhus ponit decē predicamenta que sunt decem gn̄a generalissima: sed nō essent decē nisi quantitas esset vnum ex illis: quare ⁊c̄. ¶ Ad hoc est dicendum ꝙ quantitas est immediatius genus: ⁊ etiam vnū genus. Unde debemus notare ꝙ quātitas immediatius adheret materie q̄3 aliud accn̄s: nam forma adueniēs materie duo facit. terminat enim fluxum māe ⁊ dat sibi esse distinctū ab omnibus alijs: ⁊ ꝫm quod terminat ex illa tali terminatione causatur quantitas: ⁊ ideo immediatius inheret q̄3 alia. Dico ergo ꝙ quātitas est genus: ⁊ habet rationem quantitatis communitate generis gn̄alissimi: ⁊ habet diuersam rationē ab omnibus alijs generibus: q2 hēt rationē3 mensure. ¶ Ad primum argumentum cum dicis. Nullū genus predicat̄ denoīatiue de suis spēbus: Quantitas immediatiꝰ adheret māe q̄3 aliud accidēs.

concedo:sed cũ dicis q̄ quantitas p̄dicatur deno-minatiue:nõ bñ dicitur linea est quãta:dico q̄ hec est falsa:nã linea est quid simplr̃:ꝛ quantũ signifi-cat aggregatũ ex s̃bẽcto ꝛ accñte. Aliter dĩ q̄ quãtũ nõ est genus:sed quãtitas. ¶ Ad 2ᵐ in quo dicis:q̄ in quolibet gñe.cõcedo.ꝛ cũ dicis q̄ in quantitate sint plura minima:dico q̄ imo oĩa ad vnũ minimũ reducunt̃.s.ad vnitatem:nã punctus cũ suba ponit̃ ꝛ vnitas est suba ꝛ iõ punctus hẽt se per additionẽ ad vnitatẽ:ꝛ ita punctus reducitur ad vnitatẽ. Et sic vnitas est minimũ in gñe quantitatis.

Queritur De speciebus quantitatis. Et pri-mo Utrũ numerus sit vnꝰ uel sit multiplex. ¶ Et p̄mo intẽdo ꝓbare q̄ nõ sit vnus vñ arguit̃ p̄mo:nã vnũ ꝛ multa opponunt̃:sed nu-merus est multus:q2 nũs est multitudo:ergo pꝫ q̄ nũs non est vnus. ¶ 2° arguit̃:ex duobꝰ actu exñtibus nõ fit 3ᵐ sed vnitates sunt actu existẽtes:ergo ex ipsis non fit nũs vnus:quare. ¶ 3° arguit̃ sic:ex nõ quantis nõ põt fieri quantum:sed vnitates non sunt quãte:q̃re videt̃ q̄ ex illis non possit fieri nũs qui est quantitas.ꝛ sic nũs non est:ergo nec vnus.

Oppositũ patet. Nam nũs est quantitas:er-go est ens. Et cum ens ꝛ vnum ꝯuertant̃ nũs erit vnus. 2° sic:illud qd̾ semel est id qd̾ ipsum est vnũ est:sed nũs semel est id qd̾ ipsum est:ergo nũs est vnus. ¶ Ad hoc dicendũ est q̄ nũs est vnus s̄m spẽm ꝛ formã suã lꝫ sit multus s̄m par-tes ĩtegrales. Uñ bene põt stare q̄ aliquid sit vnuꝫ s̄m formã ꝛ multa s̄m partes mãles ut in homine ꝛ in domo:sĩlitudo est de nũo. Et sic patet solutio ad hoc qd̾ dicis.vnũ ꝛ multa opponunt̃.ꝛ postea dicis q̄ nũs est multus:uerũ est quantũ ad mãles partes vnus tñ est quantũ ad formã. ¶ Ad 2ᵐ cũ dicis:ex duobus actu existẽtibus:non fit 3ᵐ.ꝛ tu dicis q̄ vni-tates sunt actu:dico q̄ vnitates oẽs in numero ha-bent se rõne materie ꝛ in potentia excepta ultima: que habet se rõne forme. ¶ Ad 3ᵐ cũ dicis:ex non quãtis non fit quantũ:certe uerũ est ex non quãtis nullomodo quãtis:vñ ex non quantis in actu:non fit quantum:tum in potentia bene potest fieri quan-tum:ꝛ ita lꝫ vnitates non sint quante actu sunt tamẽ in potẽtia q̃re ex eis bene fit quãtitas.

Amplius quãtitati nihil est ꝯ̄rium. In definitis enim manifestum est: quoniã nihil est ꝯ̄riuꝫ. ut bicubito: uel tricubito:uel superficiei: uel ali-cui taliũ:nihil enim illis est ꝯ̄rium.

Superius Auctor dixit de quãtitate:q̃tũ ad sui substãtialia hic dicit:quã-tum ad accidẽtalia ꝛ habet duas. Nã primo ponit ꝓprietates cõcs.2° propriã.2ᵃ ibi[proprium aũt.]Pri-ma in duas s̄m duas proprietates cõcs.2ᵃ ibi[non videt̃ aũt.]Prima in duas.primo ponit ꝓprietatem 2° ponit obiectionem.2ᵃ ibi[Nisi quis forte dicat.] ꝛ hec 2ᵃ in duas s̄m q̄ ponit duas obiectiões.2ᵃ ibi [Maxime aũt circa locũ.]Prima in duas.nã primo soluit ostẽdendo:q̄ magnuꝫ ꝛ paruũ non sunt quã-titates.2° dicit dato q̄ sint quãtitates q̄ nõ sunt cõ-traria.2ᵃ ibi[amplius siue aliquis ponat.] Prima in duas nam primo ostendit q̄ magnuꝫ ꝛ paruuꝫ nõ sint quantitates per vnã rationem.2° per aliam. 2ᵃ ibi[amplius bicubitũ.]Prima in tres.nã primo ponit minorẽ.2° ꝯclõnem.3° declarationem mino-ris.2ᵃ ibi[Nihil enim.]3ᵃ ibi[ut mons qdẽ.] ꝛ hec tria in duas.nã p̄mo declarat in magno ꝛ paruo.2° in multo ꝛ pauco.2ᵃ ibi[rursus inuicẽ]seq̃tur illa ps [Amplıꝰ siue aliq̃s]in qua oñdit q̄ dato q̄ sint quã-titates q̄ non sunt contraria. Et diuidit̃ in duas s̄m q̄ probat hoc p̄ duas rõnes.2ᵃ ibi[Amplıꝰ si sunt] ꝛ hec 2ᵃ in duas.nã primo probat q̄ magnũ ꝛ par-uum non sint ꝯ̄ria ducendo ad duo impossibilia.2° declarat illa duo ĩpossibilia.2ᵃ ibi[Cõtingit enim si-mul.] hec secũda in duas s̄m q̄ dupliciter declarat illa duo impossibilia.secũda ibi[Et eadẽ sibiipsis] seq̃tur illa pars[nõ videt̃ aũt.]Et diuidit̃ in tres.nã primo ponit ꝓprietatẽ.2° declarat.3° concludit.2ᵃ ibi[ut bicubitũ.]3ᵃ[q̃re quãtitas.]illa pars[ꝓpriũ] diuidit̃ in tres.Nã primo ponit ꝓprietatem.2° de-clarat.3° concludit.2ᵃ ibi[singula queq̃.]3ᵃ[q̃re quã-titates.]hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã partẽ sic ꝓcedit ꝛ dicit q̄ quãtitati nihil est ꝯ̄rium. Et di-cit q̄ hoc est manifestũ in quantitatibus diffinitis.i. determinatis:ut bicubito nihil est ꝯ̄riuꝫ:ꝛ tricubito ꝛ sic de alijs.

¶ Nisi multũ pauco dicat quis esse contrariuꝫ uel magnum paruo.

¶ Dictum est q̄ quãtitati nihil est ꝯ̄rium:uerum est: nisi q̄s dicat multa esse ꝯ̄ria pauco ꝛ magnũ p̄uo.

¶ Horꝫ aũt nihil est quãtitas.sed magis ad ali-quid. Nihil enim per seipsum magnũ uel par-uum dicit̃.sed eo q̄ ad alterꝫ refert̃ ut mons q̄-dẽ paruus dicit̃:miliũ vᵒ magnum.eo q̄ hoc quidẽ his que sunt sui gñis maius sit.illud vᵒ his que sunt sui gñis minus.ergo ad aliud est eorꝫ relatio.nam si per seipm paruum uel ma-gnũ diceret̃.nunq̃ꝫ mons quidẽ aliq̃ñ paruꝰ. miliũ vᵒ magnũ diceret̃. Rursus quidẽ in vico plures dicimus esse hoies. in ciuitate vᵒ paucos.cũ sint his multo plures. ꝛ in domo quidẽ multos.in theatro vᵒ paucos:cum sint plures. Amplius vᵒ bicubitũ uel tricubitum ꝛ vnũquodq̃ꝫ talium quantitatem significat. Magnũ vᵒ uel paruum nõ significant quãti-tatẽ.sed magis sunt ad aliquid. q̃ñ ad aliud consideratur magnum ꝛ paruum.quare ma-nifestum est:q̄ hec ad aliquid sunt.

¶ Hic soluit oñdendo q̄ multũ ꝛ paucũ magnum ꝛ paruũ nõ sint quantitates. Et intendit talẽ rõnem il-lud qd̾ per se nõ dicit̃:sed in solo respectu refert̃ ad aliud:nõ est quãtitas:sed ad aliquid.i.relatiuuꝫ:sed magnũ ꝛ paruum multũ ꝛ paucum nõ dicunt̃ per se sed in solo respectu ad aliud:ergo nõ sũt quãtita-tes.primo ponit ꝯclõnem.secũdo minorem cũ di-cit[nihil enim.] Tertio declarat cuꝫ dicit[ut mons] declarat minorem q̄ magnuum ꝛ paruum multum ꝛ paucum: dicuntur in respectu alterius. granum milij dĩ magnum:ꝛ mons paruus respectu alterius mõtis maioris:sed per se mons nõ diceret̃ paruus neq̃ꝫ miliũ magnum ꝛ tñ dicũtur: ergo patet q̄ di-cũtur in respectu alterius:uel ad aliud. Similr̃ decla-rat in multo ꝛ pauco q̄ dicãtur ad aliq̃d. Naꝫ nos dicimus in domo esse multos homines ꝛ in thea-tro paucos dato q̄ ibi sint tot: similiter in ciuitate paucos ꝛ in vico multos:ꝛ non esset hoc nisi dicerẽ-tur in respectu. Et sic patet q̄ in respectu dicũtur:ꝛ uocatur theatrũ locus circa ecclesiã cõis.

¶ Amplius siue aliquis ponat hec esse quãtita-tes siue nõ ponat:nihil erit eis ꝯ̄rium. qd̾ enĩꝫ non põt sumi per seipsum sed ad solã alterius refertur relationem: quomodo huic aliquid erit contrariuꝫ?

¶ Hic soluit et dicit: dato quod magnum et paruum sint quantitates: tamen non sunt contraria cum quantitati nihil sit contrarium. Et probat quod magnum et paruum non sunt contraria: et intendit talem rationem. Illud quod per se non dicitur: sed in sola relatione ad aliud tale non habet contrarium: sed magnum et paruum: multum et paucum: non dicitur per se: sed in sola relatione ad aliud: quare ista non sunt contraria.

¶ Amplius autem si erunt magnum et paruum contraria continget idem simul contraria recipere. et ea ipsa sibimet esse contraria.

¶ Hic intendit probare per aliam rationem ducendo ad duo impossibilia quod magnum et paruum non sunt contraria. Et primo ponit illa impossibilia et dicit quod si dicatur quod magnum et paruum sunt contraria sequeretur quod duo contraria essent in eodem: uel quod idem esset contrarium sibimet.

¶ Contingit enim simul idem paruum esse et magnum. Est enim ad hoc quidem paruum. ad aliud uero hoc idem ipsum magnum. Quare idem ipsum paruum et magnum et in eodem tempore esse contingit. quare simul contraria suscipit. Sed nihil est quod uideatur simul contraria posse suscipere. ut substantia quidem susceptibilis esse contrariorum uidetur. sed non suscipit uno eodem tempore. nam nullus sanus simul est et eger. nec albus et niger est simul. nihilque aliud sit contraria suscipiet.

¶ Hic declarat illa impossibilia. Et primo primum scilicet quod si magnum et paruum essent contraria quod duo contraria essent in eodem. nam unus mons comparatus ad maiorem dicitur paruus: comparatus autem ad minorem dicitur magnus et ita cum idem mons sit paruus et magnus si essent contraria contingeret duo contraria in eodem esse et hoc est impossibile. et statim probat quod impossibile sit duo in eodem esse per talem rationem. Si illud quod magis uidetur inesse non est neque illud quod minus: sed magis uideretur quod una substantia posset recipere contraria quam aliquid aliud et tamen non potest: nam idem homo non potest esse sanus et eger: ergo nec potest simul contraria recipere.

¶ Et eadem continget sibiipsis esse contraria. Nam si est magnum paruo contrarium: ipsum autem idem simul est: paruum et magnum. Ipsum sibi erit contrarium. sed impossibile est aliquid sibiipsi esse contrarium. non est igitur magnum paruo contrarium. nec multum exiguo. Quare uel si non relatiuorum hec quelibet dicat: sed quantitatis nihil contrarium habebunt.

¶ Hic deducit aliud impossibile. nam cum idem mons (ut declaratum est) possit dici magnus et paruus: si ista sint contraria idem erit contrarium sibiipsi: sed hoc est impossibile. ergo magnum et paruum non sunt contraria. Et sic quantitati nihil est contrarium: dato quod magnum et paruum sint quantitates: et sic est soluta obiectio: et sic magnum et paruum non sunt contraria.

¶ Maxime autem circa locum uidetur esse contrarietas quantitatis. Sursum enim ad id quod deorsum est: contrarium ponunt locum qui in medio est deorsum dicentes: eo quod multa medij distantia ad terminos mundi sit. Uidetur et aliorum contrariorum diffinitiones ab his afferre. Que enim multum a se inuicem distant sub eodem genere contraria diffiniunt.

¶ Hic ponit aliam obiectionem. Et dicit quod quantitas maxime uidetur habere contrarium circa locum: nam locus qui est sursum loco qui est deorsum uidetur contrarius per diffinitionem contrariorum: nam contraria sunt que maxime a se distant: sed locus sursum et locus deorsum maxime distant: quare uidentur contraria. philosophus non soluit istam obiectionem: nam (ut dicit quidam) ridiculosa est. Nam contraria maxime a se distant distantia formali et non distantia locali: et ideo non ualet ratio neque etiam locus sursum et deorsum in eodem uicissim simul sunt quare non dicuntur contraria.

¶ Non uidetur autem quantitas suscipere magis et minus. neque enim aliud est alio magis bicubitum. neque in numero. ut tria quam quinque: nihil magis dicuntur uel quinque magis quam tria nec tempus aliud magis et minus dicitur: neque in his que dicta sunt: omnino magis et minus dicitur. quare quantitas non suscipit magis et minus.

¶ Hic ponit aliam proprietatem dicens: quod quantitas non uidetur suscipere magis et minus: ut bicubitum uel tricubitum. similiter declarat de numero nam aliqua non dicuntur magis tria quam alia et sic de alijs: quare patet quod quantitas non suscipit magis et minus.

¶ Proprium autem quantitatis maxime est: quod equale et inequale dicitur. singulum enim eorum que dicta sunt quantitatum: et equale dicitur et inequale. ut corpus equale et inequale dicitur. et numerus equalis et inequalis. et tempus equale et inequale dicitur. Similiter autem et in alijs: que dicta sunt unumquodque et equale et inequale dicitur. In ceteris autem que quantitates non sunt: non multum uidentur equale et inequale dici. ut affectio: et dispositio: equalis et inequalis non multum dicitur. sed magis similis et dissimilis. et album equale et inequale non multum dicitur sed magis simile. Quare quantitatis proprium est equale et inequale dici.

¶ Hic ponit proprietatem propriam quantitatis. Et dicit quod proprie proprium est quantitati secundum eam equale uel inequale dici: ut duo numeri equales uel inequales: uel etiam duo corpora equalia uel inequalia dicuntur secundum quantitatem. et illa propositio secundum: dicit ibi habitudinem cause efficientis et declarat quod alijs non competat. nam affectio que est equalitas non dicitur equalis sed aliquid dicitur simile secundum ipsam.

Queritur circa species quantitatis. Et primo utrum numerus et oratio differant secundum speciem? Et arguitur primo quod non. Nam illa que differunt sola differentia materiali non differunt secundum speciem: sed numerus et oratio differunt sola differentia materiali. ergo non differunt secundum speciem. quod autem solum differant differentia materiali patet: quia differunt solum ex hoc quia numerus mensurat ratione permanentie: et oratio ratione successionis: sed iste differentie sunt materiales: ergo. ¶ 2° arguitur sic oratio est multitudo syllabarum et dictionum et numerus similiter est multitudo: quare uidetur quod oratio et numerus non sint diuerse species quantitatis? ¶ Ulterius queritur. Utrum oratio differat a tempore secundum speciem. et uidetur quod non: nam ille quantitates que habent eandem rationem mensure non differunt secundum speciem: sed tempus et oratio habent eandem rationem mensure: nam utrumque mensurat in successione. ergo uidetur quod non sint quantitates distincte secundum speciem.

¶ Dicendum ad hoc quod numerus et oratio sunt quantitates secundum speciem distincte. differunt enim in duobus. in uno quia numerus mensurat res permanentes: et non successiuas: nisi etiam quantum habent permanentiam. differunt et in alio: quia numerus non determinat sibi aliquam materiam. habet enim se indifferenter omnia mensurare: sed oratio determinat sibi uocem prolatam: quam habet solummodo mensurare: per hoc patet solutio ad argumenta. ¶ Ad primum cum dicis illa que differunt solum secundum differentiam materialem non differunt secundum speciem: concedo. cum dicis quod numerus et oratio solum differunt differentia materiali. Dico quod imo In quibus differant numerus et oratio.

differũt formaliter: nam sicut res ꝑmanẽtes ⁊ succes-
siue differũt in forma: sic ille differẽtie formaliter dif-
ferunt. ¶ Ad 2m similiter ꝑʒ solutio per idẽ. ¶ Ad
3m similiter cum ꝓbas ꝙ tẽpus ⁊ oratio nõ differũt.
dico ꝙ imo: nam oratio mesurat ratione discretoꝝ.
Tempus autem ratione continuorum. ⁊ sic habet
diuersam rationem mensurandi.

Queritur Utrũ linea sit distincta quãtitas a
supꝰficie? Et arguit ꝙ nõ. nã ꝑs nõ
facit distinctã spẽm ɔtra totũ: sed linea est ꝑs super-
ficiei. ergo non debet ɔtra illã ex opposito diuidi q̃-
re ⁊c. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ linea est distīcta quãtitas
a supꝰficie. Uñ in subã cõposita naturali est reperire
partes ⁊ ordinationẽ ipsarũ partiũ: ⁊ etiã distinctiõeʒ
earũ. ex quo sunt ibi ꝑtes est ibi quãtitas: sed ex hoc
ꝙ ꝑtes ordinãtur ɔtinue uel discrete: causat ɔtinua
uel discreta: sed differũt. nam sm ꝙ vna ꝑs ordinat
post aliaʒ sic est linea: ⁊ ex hoc ꝙ vna ordinat post. ⁊
circa aliã sic est supꝰficies. sed ex hoc ꝙ vna post ⁊ cir-
ca ⁊ sub alia locat sic est corpꝰ: ⁊ sic ꝑʒ q̃re diuersã rõ-
nẽ hñt linea ⁊ supꝰficies: q̃re sequit ꝙ sunt diuse quã-
titates. ¶ Ad argumẽtũ cũ dicis ꝑs nõ distinguit ex
opposito ɔtra totũ. soluit vno mõ ꝙ uerũ est id qd̃ ẽ
ꝑs: sed nõ inquãtũ ꝑs: sed ɔcedat. ⁊ ad minorẽ cum
dicis ꝙ linea est ꝑs supꝰficiei. dico ꝙ non sicut pũctꝰ
nõ est ꝑs linee: q: ex ꝑtibus linee linea ɔstituit ⁊ nõ
cõstituit ex punctis. Nã si idiuisibile addit idiuisibi-
li nihil maius facit pũctus aũt est idiuisibilis ratio.

Queritur Utrũ motꝰ sit quãtitas per se. Et
arguit ꝙ sic. nã illd̃ ꝙ est per se di-
uisibile est per se quatitas: sed motꝰ est per se diuisi-
bilis cũ sit qd ɔtinuũ: ergo motus est quãtitas ꝑ se.

Oppositũ Patet per ꝓhm qui dicit: ꝙ soluʒ
ille que supra dicte sut quãtitates
per se: oẽs alie ꝑ accñs. sed de supradictis nõ est mo-
tus. q̃re erit quãtitas per accñs. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ
de rõne quãtitatis est per se hẽre ꝑtes: iõ illud qd̃ ꝑ
se hẽt ꝑtes est q̃ntitas per se: ⁊ qd̃ nõ hẽt ꝑtes per se
nõ est quãtitas per se: motꝰ aũt nõ hẽt ꝑtes per se: ni-
si a subiecto: nec hẽt ɔtinuationẽ: nã motꝰ est ɔtinuꝰ
ex hoc ꝙ mobile est in q̃libet ꝑte semꝑ ⁊ sine quiete
⁊ ita solutũ est argumẽtũ. q: motꝰ de se nõ ẽ disibilis

Queritur Circa ꝓprietatẽ q̃ntitatis ⁊ ꝑmo.
Utrũ q̃ntitati sit aliqd ɔ̃riũ? Et vi-
det ꝙ sic. nã in oĩ gñe est repire vnã ꝑmã ɔ̃rietatem
ergo in quantitate erit ɔ̃rietas. ¶ 2º sic: oĩs motꝰ est a
ɔ̃rio in ɔ̃rium: sed in quãtitate est motꝰ videlicet aug-
menti ⁊ diminutionis. ḡ q̃ntitas hẽt ɔ̃rietatẽ. ¶ Ul-
terius querit de hoc qd̃ auctor dicit cum ꝓbat ꝙ ma-
gnũ ⁊ paruũ nõ sunt ɔ̃ria: ⁊ facit talẽ rõnẽ. naʒ mõs
cõparatꝰ ad aliũ põt dici magnꝰ: ⁊ ad aliũ põt dici
paruus: ⁊ ita si magnũ ⁊ ꝑuũ sunt ɔ̃ria eẽnt duo ɔ̃ria
in eodẽ. ibi videt ꝙ peccet per fallaciã ignorãtie elẽ-
chi: sicut dicẽdo hoc est duplũ ad h̃ ⁊ nõ est duplum
ad illud: ergo est duplũ ⁊ nõ duplũ. ¶ Ulteriꝰ q̃ritur
utrũ magnũ ⁊ paruũ sunt q̃ntitates? Et videtur ꝙ sic.
nã ꝓpriũ est sm eã eq̃le uel ineq̃le dici: sed sʒ magni-
tudinẽ ⁊ ꝑuitatẽ dicunt aliq eq̃les uel ineq̃les: ⁊ ma-
gnitudo ⁊ ꝑuitas sunt q̃ntitates. ergo magnũ ⁊ ꝑuũ
sunt q̃ntitates. ¶ Dicẽdũ ꝙ duplex est ɔ̃rietas. s. ɔ̃rie-
tas gñis ꝑdicabilis ⁊ generis subiicibilis. Cõtrarie-
tas gñis ꝑdicabilis est differẽtiaꝝ oppositaꝝ sb gñe
⁊ sic ɔ̃rietas est in q̃libet ꝑdicamẽto: sed ɔ̃rietas ge-
neris subiicibilis est ꝓut ɔ̃ria sunt vicissim in eodem:
⁊ sic sumunt hic ɔ̃ria ⁊ sic quãtitas nõ suscipit ɔ̃ria:
sed solũ q̃litas ⁊ illa que causant a q̃litate. ¶ Ad ar-
gumẽtũ ꝑmũ cũ dicis: in oĩ gñe est repire vnã ꝑmã
ɔ̃rietatẽ. uerũ est gñis ꝑdicabilis: sed nõ gñis subici-
bilis. ¶ Ad 2m cũ dicis: oĩs motꝰ est a ɔ̃rio in ɔ̃riũ. Di-
co ꝙ ɔ̃rium ibi accipit large pro quocũqȝ disꝑato.
¶ Ad aliũ dico sĩlr ꝙ auctor nõ peccat per ignorã-
tiã elenchi imo bñ ualet rõ sua: nã ɔ̃ria nec eodeʒ re-
spectu nec diuersis pñt eẽ in eodẽ subiecto: sed ma-
gnuʒ ⁊ paruũ possunt esse in eodẽ subiecto diuersis
respectibꝰ. q̃re bona est rõ: videlicet ꝙ non sint ɔ̃ria:
neqȝ est ibi fallacia ignorãtie. nã fallacia ignorãtie fit
in negatiua ⁊ nõ in affirmatiua: nã bñ sequit ꝙ iste
est pr̃ illius ⁊ filꝰ alteriꝰ. ergo est pr̃ ⁊ filꝰ: sʒ si assigna-
rẽ negatiue nõ ualeret argumẽtũ. nã nõ sequit nõ ẽ
pr̃ illius. ergo nõ est pr̃. Et est cã q̃re nõ tenet in nega-
tiua q: cũ dr̃ nõ est pr̃ istiꝰ: negat pr̃ ab illo. cũ aũt di-
cit nõ est pr̃ simplr̃ negat eẽ pr̃: sed in affirmatiua cũ
dr̃ iste est pr̃ illiꝰ bñ sequit ergo est pr̃: nã nõ affirmat
pro q̃libet eẽ pr̃em. Et iõ q: auctor arguit affirmati-
ue ibi nõ incidit fallacia ignorãtie elẽchi: q̃re bene te-
net argumẽtũ. ¶ Ad aliud cũ dicis ꝙ magnũ ⁊ ꝑuũ
sunt quãtitates. dico ꝙ magnũ ⁊ paruũ significant
magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ que sũt quãtitates. Tñ iste
q̃ntitates dicunt i cõparatione: ⁊ sic dico ꝙ ꝑncipalr̃
significãt q̃ntitates cõparatas: ⁊ ita ex ɔ̃nti sunt rela-
tiua: q: ex quo q̃ntitatẽ cõparatã significãt: ad aliqd
dicunt. cõcedo. ergo argumẽtũ ꝙ magnũ ⁊ ꝑuũ bñ
sint q̃ntitates. Tñ ex ɔ̃nti sunt relatiua: q: in cõpara-
tione sunt ad aliquid.

D aliqd ṽo talia dicuntur: quecũqȝ
hoc ipm qd̃ sunt alioꝝ eẽ dicunt uel
quomodolibet aliter ad aliud. ut ma-
ius hoc ipm qd̃ est altero dicitur. ali-
quo eni maius dicit. ⁊ duplum dici-
tur id qd̃ est alterius alicuius eni duplũ dr̃. Si-
militer autẽ ⁊ alia quecũqȝ sunt huiusmodi.

Superius Dixit ꝓhs de ꝑdicamẽto q̃ntita-
tis. hic itendit determinare de ꝑ-
dicamẽto relõnis. Et diuidit in duas. nã ꝑ ponit vnaʒ
diffõnẽ de relatiuis q̃ntũ ad opionẽ alioꝝ. 2º sʒ opi-
nionẽ ꝓpriã. 2º ibi [Sufficiẽter.] Uel aliter dicit
a q̃busdã ꝙ ꝑ ꝓhs determiat de relatiuis diffinitiue.
2º dubitatiue. 2º ibi [Hẽt aũt dubitationẽ.] Et ꝑma in
duas. nã ꝑ determiat de relatiuis quãtũ ad subalia.
2º quãtũ ad accñtalia. 2º ibi [Inest aũt ɔ̃rietas.] Pri-
ma in duas. nã ꝑ diffinit. 2º declarat. 2º ibi [Ut maiꝰ.]
⁊ hec 2º in duas. s. in ꝑncipalẽ ⁊ dubij remotiuam. 2º
ibi [Sũt aũt ⁊ accubitꝰ.] Prima in duas. nã ꝑ decla-
rat vnã ꝑtem diffõnis. 2º aliã. 2º ibi [Uel quolibet.]
ꝑma in duas. nã ꝑ declarat in relatiuis sm esse. 2º in
relatiuis sm dici. 2º ibi [At ṽo sũt.] Sequitur illa ꝑs
[Inest aũt.] Et diuidit in duas. nã ꝑ ponit ꝓprieta-
tes cões. 2º ꝓprias. 2º ibi [Oĩa aũt que.] Pria i duas
sʒ duas ꝓprietates cões. 2º ibi [Uident aũt magis.]
⁊ q̃libet istarũ in duas põt diuidi. ꝑ ponit ꝓprieta-
tẽ. 2º ostẽdit nõ eẽ ɔuertibilẽ. ubi incipiãt ꝑʒ. Sed se-
quit illa ꝑs [Oĩa auteʒ que sunt.] Et diuidit in duas
sm duas ꝓprietates. 2º in fine lectionis ibi [Uident
aũt.] Prima in duas. nã ꝑmo ponit ꝓprietateʒ. 2º po-
nit ipedimentũ circa istam. 2º ibi [At ṽo aliquotiẽs.]
Prima in duas. s. in ꝑncipalẽ ⁊ dubij remotiuã. 2º ibi
[sed casu.] Illa ꝑs [At ṽo.] in duas. Nam ꝑmo po-
nit impedimentum circa ꝓprietatem ⁊ istius ipedi-
mẽti incõuenientẽ assignationeʒ. 2º ostendit que sit
ɔueniens assignatio ⁊ que incõueniẽs. 2º ibi [Ampli-
us hic ɔuenienter.] prima in duas. nam ꝑmo remo-
uet impedimentum qd̃ ꝓueniit ꝓpter defectũ nomi-

nis.2° ꝓpter male assignātes 2° ibi[Oīa igit̃ que ad aliquid.]Prima in duas.nā primo ostēdit ꝙ pōt ee̾ inconueniens assignatio ꝓpter defectū nominis.2° dicit ꝙ opꝫ fingere nomina: ⁊ dat artem fingēdi nomina.2° ibi[sic aūt fortassis.]Sequit̃ illa ps[Amplius.]Et habet tres.nam ꝑmo ostēdit que sit ꝯueniēs assignatio. 2° que inconueniēs.3° concludit suā proprietatem declaratam.2° ibi[ut si seruus ad .]3° ibi[Quare oportet.]Primo nota ꝙ relatio inter oīa entia debilius esse habet: ꝓpter qḋ crediderūt quidā ꝙ esset ens rationis: ⁊ nō nature: sed hoc est falsum. nam a nā est: q2 debilius esse hēt determinat̃ in concretione de relatiuis: ⁊ non de relatione: q2 cōcreta magis cadūt in cognitione nostra q̃ abstracta.Et dicit ad aliqd magis q̃ relatio.nam per relatiuum cuꝫ sua ꝓpositione magis importat̃ ⁊ designat̃ respect⁹ ⁊ relatiua ꝯsistunt in respectu: dicit ergo talia dicuntur ad aliqd.i. relatiua: quecunq̄ hoc ip̄m qḋ sunt dicunt̃ alioꝝ.i.in genitiuo uel quomōlibet aliter.i.in alijs casibus q̃ in genitiuo.Et dicit dicunt̃ q2 nō ponit pħs hanc diffinitionē ſm opinionē propriā: sed alioꝝ.Et statim declarat quātū ad hoc qḋ dixit aliorum: ut maius alterius dicit̃.hic loquit̃ quantum ad grecos qui nō hñt ablatiuū: sed statim quātum ad nos dicit aliquo eni maius dicit̃.s.duplū dicit̃ alteri⁹ duplum.⁊ sic de alijs .

¶ At v̓o etiā sunt hec ad aliud.ut hit⁹ ⁊ affect⁹ scia sensus ⁊ positio.hec eni oīa que dicta sūt. hoc ipsum qḋ sunt. alioꝝ esse dicuntur. ⁊ uel quōlibet aliter ad aliud: ⁊ nō aliud qddā.Habit⁹ eni alicui⁹ est habit⁹. ⁊ scia alicui⁹ scia est ⁊ positio alicui⁹ est positio.sed ⁊ alia similiter.

¶ Hic declarat in relatiuis ſm dici.Et dicit ꝙ sensus ⁊ dispositio habit⁹.⁊ positio: ita dicunt̃ ad aliquid: nam habitus dicit̃ alicui⁹ habitus: ⁊ dispositio dicit̃ alicuius dispositio. Postea cuꝫ dicit.

¶ Ad aliqd ergo sunt quecūq̄ id qḋ sunt alioꝝ dicunt̃: uel quōlibet aliter ad aliḋ.ut mōs magnus dicit̃ ad mōtē aliū . Magnū eni ad aliḋ dicitur: ⁊ simile alicui simile. ⁊ omnia talia similiter ad aliquid dicuntur.

¶ Hic declarat aliud mēbrum.s.ꝙ aliqua dicunt̃ ad aliquid in alijs casibus q̃ in genitiuo: ut similis illi similis: ⁊ mons magnus ad montē paruū .In ablatiuo ut maius maior maius.

¶ Sūt aūt etiā ⁊ accubit⁹: ⁊ statio: ⁊ sessio: positiones quedā.positio v̓o ad aliqd est .Iacere autem: uel stare: uel sedere: ipsa quidem positiones nō sunt.denominatiue v̓o ab his: que dicte sunt positiones nominantur .

¶ Hic remouet dubiuꝫ.Et dicit accubit⁹: statio: sessio sunt positiones ⁊ sunt ad aliqd.Crederet aliqs ꝙ similiter: stare: sedere: iacere essent positiones.Et ita essent ad aliquid.ipse remouet ⁊ dicit ꝙ sede stare non sunt ad aliquid nec positiōes: sed denominatiue dicuntur a positionibus .

¶ Inest aūt ⁊ ꝯrietas in relone: ut virt⁹ vitio ꝯria: cū sit utrūq̄ eoꝝ ad aliqd. ⁊ disciplina ignorātie: nō aūt oib⁹ relatiuis inest ꝯrietas. Duplici eni nihil est ꝯriū. neq̄ triplici. neq̄ ulli taliuꝫ.

¶ Hic ponit ꝓprietatē eādem dicens: ꝙ ꝯtrarietas est in relatiuis: ut virtus ꝯria vitio.sed itellige ꝙ virtus ⁊ vitiū non sunt relatiua ſm esse: sed ſm dici: nam ꝑmo significāt rem de genere q̄litatis ⁊ ꝓut supra illas res fundat̃ rō ꝯrietatis sic sunt ad aliqd: sed hoc nō ꝯuenit cuilibet reloni: ꝙ habeat ꝯria.nā relatiua ut pater ⁊ filius duplum ⁊ dimidium nō hñt ꝯria.

¶ Uident̃ autē magis ⁊ min⁹ relatiua suscipe. sile eni ⁊ dissimile: magis ⁊ min⁹ dicit̃. ⁊ equale ⁊ ieq̄le magis ⁊ min⁹ dicit̃ cū utrūq̄ sit ad aliqd.Sile eni alicui sile dicit̃. ⁊ eq̄le alicui inequale. Non aūt omnia relatiua suscipiūt magis ⁊ minus.duplum eniꝫ non dicitur magis ⁊ minus duplum.nec aliquid talium.

¶ Hic ponit aliā ꝓprietatē dicens: ꝙ relatiua vident̃ suscipere magis ⁊ minus: ut simile magis ⁊ min⁹ dicitur ineq̄le ⁊ equale: sed vide ꝙ eq̄le in eadem dimēsione non dicit̃ magis ⁊ minus. Nā eq̄litas in pūcto ꝯsistit: sed in diuersis dimēsionib⁹. Uñ nam ineq̄litas: que est ſm longitudinē ⁊ latitudinē magis ꝯria est q̃ illa que solū ſm longitudinē est: sed hoc nō cōuenit omnibus relatiuis: ut duplum non dicitur magis ⁊ minus nec dimidium.

¶ Oīa aūt relatiua ad ꝯuertētiā dicunt̃: ut seruus dñi seru⁹ dicit̃. ⁊ dñs serui dñs. ⁊ dupluꝫ dimidij duplū. ⁊ dimidiū dupli dimidium. ⁊ mai⁹ minore mai⁹: ⁊ min⁹ maiore min⁹ .Silr aūt ⁊ in alijs: sed casu differūt qñq̄ ſm locutionē ut scia scibilis scia . ⁊ scibile scia scibile. ⁊ sēsus sensibilis sensus: ⁊ sensibile sensu sensibile.

¶ Hic ponit vnā ꝓprietatē ꝓpriam dicens ꝙ omnia relatiua dicunt̃ ad ꝯuertētiā: ut pater filij pater: ⁊ filius patris fili⁹: ⁊ statim remouet dubiū dicēs.nam si dubitet aliqs: an sēp in eodē casu cōuertant dicē ꝙ non: imo aliqñ differūt in casu ut disciplina disciplinati disciplina: dicit̃ in genitiuo: sed cū ꝯuertit̃ dicitur in ablatiuo disciplinatum disciplina disciplinatū similiter de sensu declarat.

¶ At v̓o aliquotiēs nō videt̃ ꝯuerti nisi ꝯueniēter ad qḋ dr̃ assignet̃.Si eni peccet: q assignat ut ala si assignet̃ auis: nō ꝯuertit̃: ut sit auis ale nō eni ꝑmus ꝯueniēter assignatū ē ala auis. neq̄ eni in eo ꝙ auis ē: alia auis dr̃: ſꝫ in eo ꝙ alata ē. Multorū eni ⁊ alioꝝ ale sūt: que nō sūt aues. Quare si assignet̃ ꝯueniēter: ⁊ ꝯuertit̃ : ut ala alati ala ē: ⁊ alatū ala alatū. Aliquotiēs āt forte ⁊ noīa fingere necesse erit.si nō fuerit positū nomē ad qḋ ꝯueniēter assignet̃: ut remus nauis si assignet̃: nō erit ꝯueniēs assignatio. Neq̄ eni in eo qḋ est nauis in eo ei⁹ rem⁹ dicitur. Sūt eni naues: q̄rū nō sunt remi. Quare non ꝯuertit̃.nauis eni nō dicit̃ remi nauis. Sꝫ forte ꝯueniētior assignatio erit: si sic quodāmō assignet̃: remus remite rei rem⁹ aut quōlibet aliter dictū sit.nomē eni nō ē positū.ꝯuertit̃ āt si ꝯueniēter assignet̃.remitū eni: remo remitū ē. Silr aūt ⁊ in alijs: ut caput ꝯueniēti⁹ assignabit̃ capiti: q̄ꝫ si aīalis assignet̃: neq̄ eni in eo ꝙ aīal est: caput hēt.multa eni sunt aīalia capita nō hñtia.Sic aūt fortasse facillime sumet̃: qb⁹ nō est nomē positum ab his que ꝑma sunt. ⁊ his ad que ꝯuertūt̃: noīa apponant̃: ut in his que ꝑdicta sunt: ut ab ala alatū.a remo remitū.

¶ Hic remouet ipedimētū circa aliā ꝓprietatē.dictuꝫ est ꝙ relatiua dicunt̃ ad ꝯuertentiā: sed aliquotiens non vident̃ dici ad cōuertētiā: si nō assignent̃ ꝯuenienter: ut si non sit nomē ipositū: sed ꝙ assignet̃ alteri ut si ala assignet̃ aui q2 nō assignat̃ conuenient̃: q2 alia aīalia hñt alas: que nō sunt aues: ut qdam serpētes: ideo dicit ꝙ necesse erit aliqñ noīa fingere ⁊ tūc ꝯuertunt̃ ponit silr alia duo exēpla q̄liter est incōueniens assignatio ex defectu noīs: ut si rem⁹ assignet̃

nauitremus non bñ assignat: qꝛ sunt naues sine remis: similiter si assignetur caput animali nõ bene assignatur: quia sunt quedam animalia sine capitib⁹: ꝛ ideo dicit ꝙ noia necesse est fingere: ꝛ dicit ꝙ debemus accipere a primis .i. a principalib⁹ ut a capite capitatũ ꝛ ab ala alatum: ꝛ a remo remitum: ꝛ sic de alijs: ꝛ sic conuertunt ut dicat caput capitati caput: remus rei remite remus. ꝛ ala alati ala.

¶ Oia ergo que ad aliqd dicunt si ꝯuenienter assignent ad ꝯuertẽtia dicunt. Nã si ad qđlibet aliud assignent: ꝛ nõ ad illud ad qđ dicutur: nõ ꝯuertunt. Dico aũt qm̃ neqꝫ eoꝝ: que idubitãter ad ꝯuertẽtia dicunt. ꝛ noia eis posita sunt: nihil ꝯuertit: si ad eoꝝ aliqd: que sunt accidẽtia assignent: ꝛ nõ ad id ad qđ dicunt: ut seruus si nõ dñi assignet: sed hois: aut bipedis aut cuiuscũqꝫ taliũ: nõ ꝯuertit. Nãqꝫ dici non potest homo est serui homo: non eniꝫ erit conueniens assignatio.

¶ Hic remouet aliud ipedimẽtũ ꝓut est iconueniens assignatio. põt eẽ ꝓpter male assignante. Et dicit ꝙ oia relatiua: si eis sint noia iposita dicunt ad ꝯuertẽtiã: uerũ est si bñ assignent: nã si non bñ assignent non conuertunt: ut si assignaretur seru⁹ hois seruus: uel bipdies seru⁹ non ꝯuertit. Nã nõ bñ assignat debet eni assignari aliquid ad qđ referatur: ꝛ tunc conuerteretur: ut seruus domini seruus.

¶ Ampli⁹. Si cõueniẽter assignet ad id: ad qđ dicit olbus alijs circũscriptis quecũqꝫ accñtia sunt: relicto illo solo ad qđ assignatũ est ꝯuenient: ꝛ semꝑ ad ipm dicet. ut si seruus ad dñz dicat: circũscriptis oib⁹ q̃ sũt accñtia dño. ut eẽ bipedẽ: uel scie susceptibilẽ: uel hoiem: relicto ṽo ho: solo ꝙ dñs est: semꝑ seruus ad ipm dicetur

¶ Hic ostẽdit que sit ꝯueniẽs assignatio. Et dicit ꝙ si aliqđ relatiuũ assignaret alteri. ꝛ postea si remotis ꝛ circũscriptis oib⁹ accñtib⁹ ab illo ad qđ assignat adhuc dicat ad ipꝫ: tũc erit ꝯueniẽs assignatio: ut si fu⁹ assignaret dño ci cũscriptis oib⁹ accñtibus a dño. s. eẽ bipedẽ ꝛ sic de alijs: adhuc seruus diceretur ad dominũ: ꝛ ideo fuit conueniens assignatio.

¶ Seruus eni semꝑ dñi seru⁹ est. Si aũt seruus nõ cõueniẽter dicat: ad id qđ dr: circũscriptis olbus alijs: relicto solo illo ad quod assignatũ est non dicet ad ipsum. assignetur eniꝫ seruus hominis: ꝛ ala auis. ꝛ circũscribat ab homine esse dñm: non iam seruus ad hominẽ dicit. cum enim dñs nõ sit: seruus non est. Similiter autẽ de aui: si adimat eam alatã esse: ꝛ amplius iam nõ erit ala ad aliquid. cũ eni non sit alatũ nec ala erit alicui⁹. Quare opꝫ assignari id: ad qđ ꝯueniẽter dicit: ꝛ si sit nomẽ positũ: facilis erit assignatio. si aũt nõ sit: fortasse erit necessarium nomen fingere. si autem sic reddantur: manifestum est: quoniaꝫ omnia relatiua ad cõuertentia dicuntur.

¶ Hic ostẽdit que sit ꝯueniẽs assignatio. ꝛ itendit oppositũ: ꝙ si aliqd assignaret alicui. Et postea si circũscriptis oib⁹ alijs aialib⁹ nõ dicat ad illud: tũc est inconueniens assignatio: ut si assignat seruus hoi ꝛ remoueant oia accñtia ab hoie ut esse dñm ꝛ sic de alijs: planũ est ꝙ tũc seruus ad hoieꝫ nõ demonstretur qꝛ iconueniẽter erat assignatũ: ꝛ sic pꝫ que sit incõueniens assignatio ꝛ q̃ ꝯueniẽs. ꝛ postea cũ dicit [Quare opꝫ declarare.] Cõcludit ꝓprietatẽ declaratã quãtitatis ꝛ patet quid dicat.

Idẽt autẽ ad aliqd simul esse natura. ꝛ in pluribus quidẽ manifestuꝫ est in aliquibus ṽo non uerũ: simul enim est duplũ ꝛ dimidium ꝛ cum sit dimidiũ. duplũ est. ꝛ cuꝫ sit seru⁹ dñs est. silr autem his ꝛ alia. Sil aũt hec sese auferunt iuicẽ. si eni non sit duplũ. non est dimidiuꝫ: ꝛ si nõ est dimidiũ non est duplum: similiter autem ꝛ in alijs: quecũqꝫ talia sunt.

Superius Auctor posuit ꝓprietates cões relatiuoꝝ ꝛ unã ꝓpriam. Hic ponit ꝓprietatẽ ꝓprie ꝓpriã. Deinde sequit illa ps in qua determiat de relatiuis dubitatiue. que icipit ibi [Hẽt autẽ.] Et sic sunt due partes pñcipales in lectione. pma in duas. pmo ponit ꝓprietateꝫ. 2° obicit. 2° ibi [Non aũt in oibus.] Prima in duas. pmo ponit ꝓprietateꝫ. 2° declarat. 2° ibi [Et in plurimis qdem.] Sequit illa pars [Nõ aũt in omnib⁹.] Et hẽt duas. nã p̊ ꝓponit. 2° ꝓsequit. 2° ibi [Ampli⁹ scibile.] Hec 2° in duas. nã p̊ ponit unã obiectioneꝫ. 2° aliam. 2° ibi [Silr his sese hñt.] Et hec in duas fm duas rões 2° ibi [Amplius sensus quideꝫ.] Sequit illa ps [Habet autẽ.] Et diuidit in duas. nam pmo mouet dubitationem. 2° soluit. 2° ibi [Si igitur.] Prima in duas primo ponit dubitationeꝫ. 2° pertractat eam. 2° ibi [Nam in pmis.] Et hec 2° in duas. nã primo pertractat quãtũ ad ea de quib⁹ nõ est dubitatio. 2° de illis de quib⁹ est dubitatio. 2° ibi [In aliquibus ṽo.] Sequitur illa pars [Si igit.] Et habet tres. nam primo soluit incõplete. 2° cõplete. 3° ponit qđdam incidẽs 2° ibi [Ex his ergo.] 3° ibi [Fortasse auteꝫ.] Prima in duas. pmo soluit icomplete. 2° obicit contra se ꝛ soluit. 2° ibi [Fortasse aliquid.] Tunc sequit illa ps [Ex his.] in qua soluit cõplete. ꝛ habet tres. naꝫ pmo ponit maiorẽ cuiusdam rõnis quã intendit. 2° minorẽ 3° ꝯclusionẽ. 2° ibi [Caput ṽo ꝛ manus.] 3° ibi [Quare nõ erũt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primã ptem sic ꝓcedit dicẽs ꝙ oia relatiua dicunt simul natura. i. naturali intelligẽtia: uel simul natura .i. aliq̃ natura cõmuni que est quidã respectus. Et dicit ꝙ in alijs plurib⁹. i. in alijs que iferius addit uerũ est. Unde intendit talem rõnem illa que posita se ponũt: ꝛ perempta se perimũt. ergo relatiua sunt simul nã: minoreꝫ declarat in littera: ꝛ minoꝛ habet duas ptes. nam primo probat primã partẽ. s. ꝙ posita se ponũt ꝛ postea secundam. s. ꝙ perempta se perimunt.

¶ Non autem in oibus relatiuis uerum videt: esse simul natura. scibile eni scia prius eẽ videtur. nãqꝫ in pluribus reb⁹ subsistentibus: sciẽtias accipimus: in paucis ṽo uel nullis hoc gs reperiet: simul cum scibili scia inesse factam.

¶ Hic obicit contra ꝓprietatem. Et pmo ꝓponit dicens ꝙ non videt in omnib⁹ relatiuis: ꝙ simul dicãtur ad cõuertentiã. Et statum ꝓsequit cum dicit [Scibile eniꝫ.] unde scibile ꝛ sciẽtia sunt relatiua. ꝛ tñ nõ videntur simul esse natura: imo prius videbit esse scibile qꝫ sciẽtia. Et hoc ꝓbat per duas rões. Prima est talis. omne qđ accipitur ab alio: posterius est illo a quo accipitur. sed scientia accipit a scibili. ergo scibile est prius sciẽtia: minoreꝫ ponit in littera: quia in pluribus rebus subsistentibus. i. prius existentibus nos accipimus scientiam ab illis.

¶ Amplius scibile sublatũ: simul aufert sciẽtiã: scia ṽo non aufert scibile. Nã si scibile non sit: non est scia: scientia ṽo si non sit. nihil ꝓhibet esse scibile ut circuli q̃dratura: si est scibilis sci-

entia ei⁹ nondū est: illa vo scibile est. Amplius animal quidem sublato non est scientia. scibilium vo plura esse contingit.

¶ Hic pbat per aliā rōnem: q scibile pcedat scientiā illud qd interēptū interimit aliqd: ⁊ non ecōuerso dicit eē prius: sed scibile iteremptuz interimit sciam: ⁊ non ecōuerso: ergo scibile prius est scia: maior tenet: q2 destructo priori destruit posterius: ⁊ non ecōuerso. minor patet quātū ad primā partē: q scibile iterēptum iterimat sciam: sed alterā pbat. s. q scia interempta: nō interimat scibile. primo declarat de q̄dratura circuli que est scibilis ⁊ tn̄ eius scia non est: ⁊ lz scia nō remaneat: uel nō sit nihilomin⁹ q̄dratura est scibilis. Postea probat per talem rōnem aiali sublato auferi sciā: nā ois scia est in aia: sed aiali sublato non auferi scibile: q2 pn̄t alia plura scibilia esse ut elemēta: ergo scia interēpta nō iterimit scibile.

¶ Similiter his sese hn̄t ea que de sensu dicunt sensibile enim priusq̄z sensus esse videt. nā sensibile perēptū: simul perimit sensum. sensus vo sensibile non simul perimit. Sensus eniz circa corpus: ⁊ in corpore sunt. sensibili eni perempto: peremptū est corp⁹. sensibile eniz est corp⁹ cū vo corpus non sit. perimit ⁊ sensus. q̄re sil' perimit sensibile sensū. Sensus vo sensibile: nō simul perimit. aiali quidē pemptorsensus gdē perempt⁹ est: sensibile vo erit corpus ut calidū dulce. amarū. ⁊ oia alia quecūq̄z sūt sensibilia

¶ Hic ponit aliā obiectionē: q relatiua nō sint simul natura: nā sensibile ⁊ sensus sunt relatiua. ⁊ tn̄ sensibile pcedit sensuz. ⁊ pbat per duas rōnes. Prima est illud qd interemptū iterimit aliud: ⁊ nō econuerso est prius: sed sensibile interēptū iterimit sensuz: ⁊ nō econuerso. ergo sensibile est pus sensu. minorē ponit in lr̄a: postea declarat eā ibi [sensus eni sūt circa corpus.] sed minor hēt duas ptes. Et ideo pmo pbat p maz rōnem 2° secūdam ibi [sensus vo.] Probat primo istā partem: q sensibile iterimat sensum sic: destructo corpore destruit sensus: sed destructo sensibili destruit corpus. ergo destructo sensibili destruit sēsus. postea pbat alterā partē q sensus nō interimat sēsibile: nā aiali iterēpto iterimit sensus: sz aiali iterēpto nō iterimit sensibile. g̃ sensus nō aufert sēsibile.

¶ Amplius. Sensus quidē simul cum sensitiuo fit. simul enim aial fit ⁊ sensus: sensibile vo ante est q̄z sit aial: uel sensus. Ignis enim: ⁊ aq̄: ⁊ alia huiusmodi ex quibus ipm animal constat ante sunt q̄z ipm aial sit oino uel sensus. quare prius q̄z sensus videtur sensibile eē.

¶ Hic pbat per aliam rōnem q sensibile precedit sēsum. Et itēdit talē rōnē: qn̄ aliq sunt sil' gcqd pcedit vnū pcedit reliquū: sed sensus ⁊ sensatū sunt sil': ergo gcqd precedit vnū pcedit ⁊ reliquū: sed sensibile precedit sensatū: ergo precedit sensum. q aūt sensibile precedat sensatū pz: nā sensatū est aial: ⁊ sensibile precedit aial: q2 animal cōpositū ex q̄tuor elemētis que sunt sensibilia. ergo pz q sensibile pcedit sēsuz.

¶ Habet autē questionē. utrū nulla substantia ad aliquid dicat ꝫquēadmodū videt. an hoc contingat fm quasdā secūdas substātias. naz in primis substātijs uerū est: nā neq̄z tote neq̄z partes substātiarū ad aliqd dicitur. nam aliquis hō non dicit alicui⁹ aliqs homo: nec aliquis bos. alicuius aliquis bos. similr aūt ⁊ ptes. quedā eni manus: nō dicitur alicuius quedam manus. sed alicui⁹ manus. ⁊ quoddā caput nō dicitur alicui⁹ quoddā caput: sed alicuius caput. Smilr aūt ⁊ in secundis substātijs: atq̄z hoc quidē in plurib⁹. ut hō nō dicitur alicuius hō. nec bos alicui⁹ bos. nec lignū alicuius lignū. sed alicui⁹ possessio dicit. In hi⁹ ergo manifestū est qm̄ non sunt ad aliquid. In aliquib⁹ vo secūdis substātijs habet aliquam dubitationez. ut caput alicuius caput dicitur. ⁊ manus alicui⁹ manus dicitur. ⁊ singula huiusmodi q̄re hec esse fortasse ad aliqd videtur.

¶ Hic mouet dubitationē utrū suba dicat ad aliqd. Et statim cū dicit. nā in primis pertractat qōnē ⁊ dicit q in pmis substantijs uerū est q nō dicunt ad aliquid. Et hoc intēdit pbare per talē rōnē. Ois pma suba aial est totū aut est ps: sed neq̄z pma suba que est totū: ut aliqs hō: aliqs bos: neq̄z suba que est ps dicit ad aliqd. similr in scdis subijs que sunt tote: pz q uō dicunt ad aliquid. nā hō non dicit alicuius hō: neq̄z bos alicui⁹ bos: sed alicui⁹ possessio dicit: sz in aliqb⁹ scdis subijs dubitationē hēt utrum dicant ad aliqd: ut in illis que sunt ptes. nā caput dicit alicui⁹ caput: ⁊ man⁹ alicuius manus. ⁊ sic videt q ista dicantur ad aliquid.

¶ Si ergo sufficienter eorū que sunt ad aliquid diffinitio assignata est. aut nimis difficile. aut impossibile est soluere q nulla substātia eoꝝ que sunt ad aliquid dicitur. Si aūt non sufficiēter sed sunt ad aliquid quibus hoc ipsum esse: est ad aliquid quodammodo se habere.

¶ Hic auctor soluit incōplete. Et dicit q si pma diffō relatiuoꝝ sit bona: aut nimis difficile: aut ipole erit soluere: qn̄ suba dicat ad aliquid: dicit minus difficile: quātū ad rem: impole: quātū ad positionē. sed si illa diffinitio nō sit recte assignata: sed illa sit diffinitio relatiua sunt quibus hoc ipm eē est ad aliud quodāmō se hr̄e: sic planū est q nulla suba dr̄ ad aliqd.

¶ Fortasse aliquid cōtra ista dicetur. Prior vo diffinitio sequitur quidem omnia relatiua. nō tamen hoc eis est eē: q sint ad aliquid: eo q ea ipsa que sunt aliorum dicuntur.

¶ Hic psupponit q dīa relatiuoꝝ supius data non sit recta: ⁊ ideo posuit aliā: modo obijcit q forte aliquis dicat q ista diffinitio superi⁹ data ꝯuenit oib⁹ relatiuis tn̄ hoc nō ponit bn̄. s. hoc ipm q sunt aliorū dicunt: ⁊ illa quātū ad illā partē est male assignata. ⁊ ideo phs posuit quodāmodo. naz oia relatiua non dicunt ad aliud: fm illud q sunt: sed quodammodo. i. in respectu.

¶ Ex his ergo manifestū est: q siqs aliquid eorum que sunt ad aliquid diffinite sciet. ⁊ illud ad qd dicit diffinite sciturus est. Palā itaq̄z ⁊ ex his est. Si eni qs nouit aliqd qd ad aliqd ē est autē esse his que ad aliquid sunt idē. ac ad aliquid aliquo mō se hr̄e. ⁊ illud nouit ad qd hoc quodāmō se hēt. si enim nō nouit oino ad qd hoc quodāmō se hēt. neq̄z si ad aliqd hoc quodāmō se hz nouit. sed in singulis palā hoc est. ut siqs nouit diffinite quid est duplū. ⁊ cuius dupluz est. diffinite mox nouit. si vo nihil diffinite nouit ipz cui⁹ duplū est. neq̄z si est dupluz diffinite nouit oino. silr aūt ⁊ hoc aliqd si nouit qs: q2 meli⁹ est diffinite. ⁊ quo meli⁹ est diffinite necium est nosse. Quapropter palam est: q2 necium est q siqs nouerit ea que sunt relatiuoꝝ diffinite: ⁊ id ad qd sūt diffinite nosset Caput vo ⁊ man⁹ ⁊ eoꝝ singula que substātiis

sūt hoc ip̄z qđ sunt potest sciri diffinite ad qđ vo dicanf:non est necessariū scire.cuius enim hoc caput.uel cuius hec manus sit.nō est diffinite scire.quare non erunt hec ad aliquid. Si vo non sunt hec relatiuorum:uerum erit dicere:q2 nulla substantia:relatiuorum est.

¶ Hic soluit cōplete:q nulla suba dicaf ad aliqd. Et intēdit talē rōnem: si quis diffinite nouit unum correlatiuorum diffinite nouit z reliquū.sed aliquis diffinite potest cognoscere quid est manus z caput dato q non cognoscat cuius est man⁹ uel caput: ergo p3 q ille sube nō dicunf ad aliqd.z si ille sube nō dicunt ad aliquid:de quib⁹ magis videf:nec aliqua substantia diceretur ad aliquid.

¶ Fortasse aūt difficile est de huiusmodi rebus ɔfidenter declarare.nisi ea sepi⁹ ptractata sint dubitare autē de singulis non erit inutile.

¶ Dubitaret aliqs q̄re de illo pđicamēto ita disputādo determinauit z nō de aliis.p̄hs dicit q huiusmodi rebus difficile est determinare:nisi summope fuerint determinata z ptractata. Et dicit q dubitare de singulis cū rōnibus adutraq ptem non est inutile.

Queritur Utrū relatio sit ens.z postea utrū sit ens nature. Primo ergo arguit q non sit ens.nā dispositio nō entis est nō ens: sed relatio est dispositio nō entis:ut pbabo.ergo est nō ens.q aūt relatio sit dispositio nō entis p3:nā oppositio est quedā relatio.z oppositio est inter ens z nō ens:que sunt ɔdictorie opposita:z ita oppositio disponit non ens.ergo est nō ens. ¶ 2° arguit sic. Illđ qđ est mediū iter duo ɔdictoria est non ens.q2 in libro posterioꝝ dicif q ɔdictio est oppositio cui⁹ p3 se non est mediū:sed relatio est mediū inter duo extrema:q2 oppositio est mediū z illa est quedā relatio:ḡ est non ens. ¶ 3° sic.illud qđ causaf ex nō ente:est nō ens:sed relatio causaf ex nō ente:nā si tu sis albus z ego niger z corrūpaf albedo in te:ex illa albedie corrupta generaf similitudo inter me z te.ergo relatio est non ens:cū ita causef ex nō ente. ¶ 4° sic.illud qđ saluaf in non ente est nō ens:sed relatio saluaf in nō ente.nā aliqs potest dici similis suo patri mortuo.ḡ similitudo saluaf in illo mortuo.ḡ relđ est non ens.

Oppositū arguif. Illud qđ est dispō entis est ens:s3 relatio est dispositio entis:ergo est ens.Cū hoc querit hic utꝝ relatio sit ens nāe ul' rōnis.z videf q sit ens rōnis tm̄.nā illud qđ est in ente rōnis tanq̄ in subiecto:est ens rōnis: sed relatio hēt eē in ente rōnis ut in subiecto:q2 oppositio que est quedā relatio est in affirmatione z negatione:que sunt entia rōnis.ergo relatio est ens rōnis ¶ 2° arguit:cōparatio est ens ratiōis: sed cōparatio est quedam relatio.ergo relatio est ens rationis.

In oppositū arguif. Illud qđ ponif in diuisiōe entis nature:z disponit ens nāe est ens nature:sed relatio est huiusmodi.ergo relatio est ens nāe. ¶ Ad primā q̄onem dicēdū q relatio est ens.z p3 per p̄hm:qui ponit ipsā vnū de decē predicamētis. ¶ 2° pbaf hoc idē sic. Illud quod determinat ip̄m ens z in quo saluatur forma entis tale est ip̄m ens:sed relatio determinat ip̄m ens z in ea saluaf forma entis:ergo relatio est ens.q relatio determinet ens p3.nam ens diuidif per absolutū z respectiuū:z illud respectiuū est relatio: ergo relđ est ens. ¶ Ad aliā q̄onē dico similiter q sit ens nature.nam similitudo a nā est:q2 sicut a nā est albedo in me z in te:ita similr similitudo.que est relatio est a nā z nō a rōne. ¶ Ad argumēta p3 solutio. Ad primū cū dicis. Illud qđ est dispō nō entis est nō ens. cōcedatur:sed relatio est dispositio non entis. Dicit ad hoc dupliciter. vnomodo q oppositio que est inter ens z non ens:est in ente ut in subiecto:z in non ente ut in termino.uel aliter dicatur q talis nō est relatio. ¶ Ad secūdum cum dicis. Illud qđ cadit inter duo contradictoria est nō ens. uerum est non ens nature:sed rationis.sic dico q ista oppositio non est ens nature:sed rationis.z ideo ꝓpter non est relatio que est predicamentū. ¶ Ad tertiū cum dicis.illud qđ causatur ex non ente est nō ens. concedo.z cū tu dicis q relatio causatur ex non ente:nego.nam si ego sū niger z tu alb⁹:z ut corrumpaf albedo in te illa similitudo tunc non causaf propter illam albedinē corruptā:sed ex nigredine generata. ¶ Ad q̄rtū dico q ꝓpter destructo corpore patris:nō dicitur similis:cum iam similitudo non sit in eo. ¶ Ad alia argumēta q̄n tu ꝓbas q sit ens rationis. ¶ Ad primum dicendū:illud quod est in ente rationis ut in subiecto:est ens rationis:sed relatio est huiusmodi.z cum tu dicis q oppositio est quedā relatio:dicitur ad hoc dupliciter. vnomodo q oppositio non est in affirmatione z negatione ut in subiecto:sed in ipsis rebus. Aliter soluit q l3 ista oppositio sit in affirmatione z negatione:nō tamen est relatio:sed respectus ꝓpter quem vna res opponit alteri.z ille est in rebus. ¶ Ad aliud similiter dicitur q illa comparatio non est relatio:sed respectus. Dint relatio z respectus.

Queritur Utrum relatio sit genus generalissimum. Et videt q non.nā aut esset relatiuum illud gen⁹ aut relatio:non relatiuū:nā quolibet relatiuū hēt aliđ relatiuū sibi eqle:z ita qua rōne esset vnū:eadē rōne esset z aliud.nā qua rone esset pater eadē rōne eēt z fili⁹ zc. nec relđ est genus gñalissimū.sed quelibet relđ hēt aliā sibi equalē:z ita qua rōne vna eēt gen⁹ eadē rōne z alia.s.qua rōne esset paternitas eadē rōne esset filiatio. quare videtur q relatio non sit genus.

Oppositū Patet per p̄hm.z arguif sic. Illđ qđ hēt rōnem cōem coitate gñis gñalissimi tale est gen⁹ gñalissimū.sed relđ est huiusmodi.hēt enim vnā cōem rōnē cū oībus relatiuis.s. esse in respectu:uel ad aliquid:q̄re relđ est gen⁹ gñalissimū non relatio in spāli que est paternitas uel filiatio:sed relđ in cōi abstracta ab ista spēz ab illa. P3 per hoc solutio ad argumētū cū dicis:aut relatiuū erit gen⁹:aut relatio. Dico q nō relatiuū:nā illud est in cocretione z nullū cōcretū per se cadit in gñe: nisi per reductionē.sed ɔcedo q relđ sit gen⁹.z cū tu dicis qua rōne zc.certe uerū esset si relđ put est species esset gen⁹:ut paternitas:uel filiatio:sed illa nō est genus:sed relđ in cōi abstracta ab ista z ab illa:talis est genus gñalissimū z tu arguis:ac si illa spēs esset genus generalissimum:quare argumentum nō ualet.

Queritur Utrū relatio que est inter duo extrema sit eadem numero. Et videtur q sic. Nam dicit Auicē.q eadem fraternitas est inter duos fratres.ergo cū fraternitas sit relatio:eadē erit relatio inter duo extrema. ¶ Secundo arguitur Actio z passio (ut dicit p̄hus 3° physicoꝝ.) sunt idē motus in numero:qui est inter motū z mobile que sunt relatiua:ergo eadē est relatio inter duo extrema.

In oppositum arguitur: Quecūq sunt eadē numero:sunt eadē specie z genere.ergo a destructione cōsequētis:que-

cūq̄ nō sunt eadē specie:nō erūt eadē numero:sed re latio que est inter patrē ꝛ filiū:per quā pater cōpara tur ad filiū:ꝛ per quā filius cōparat ad patrem.s. pa ternitas ꝛ filiatio differūt specie. Nam sunt due spēs relationis:ergo differūt numero.ergo ꝛc. ¶ Et hic secūdo querit: Utrū relatio eadē numero sit in pluri bus ut in subiecto? Et videt̄ q̄ sic. Nā accidens est in illo q̄d denoīat:sed silitudo denoīat plura similia:er go est in pluribꝰ silibus:sed silitudo est quedā rela tio:ergo eadē relatio est in pluribꝰ. ¶ Scd̄o sic:vide mus q̄ numerus lꝫ sit accidēs pōt esse in diuersis re bus numeratis ꝛ pluribꝰ ut in subiecto: ergo siliter videt̄ q̄ relatio possit esse in pluribꝰ ut in subiecto.

In oppositum arguit̄. Accidētia nume rantur ꝛ indiuiduant̄ fm numerationē ꝛ indiuiduationē subiectorū.ergo vnū ꝛ idem numero accidēs nō pōt eē in pluribꝰ ꝛ diuer sis subiectis. ¶ Dicēdum ad primam q̄onē: q̄ non est eadē relatio in numero inter duo extrema. Sicut enim vides q̄ albedo que est in me: ꝛ albedo que est in te: nō sunt albedo vna in numero sed diuerse: sic similitudo per quā dico: similis tibi: ꝛ per quā dice ris similis mihi nō sunt vna silitudo nūo. Et ita dico q̄ eadē relatio numero nō est iter duo extrema: ꝛ pa tet: ergo cū dicit Auicēna q̄ eadē est frr̄itas inter du os fratres: pōt dici q̄ uerū eadē specie: uel aliter q̄ eadem vnū: ut subiectū alterius tanq̄ termini. ¶ Ad 2m cum dicis q̄ actio ꝛ passio sunt idē motus. Certe dico q̄ ille motus qui est inter motorē ꝛ mobile di uersus est: in quātū est a motore est actio. ꝛ inquātū est i mobili est passio: ꝛ ibi nō est eadē relatio. ¶ Ad aliā questionē iam patet solutio: q̄ eadē relatio nūo nō est inter duos terminos: uel in duobus terminis uel in pluribꝰ: sed est in vno: ut in subiecto: in altero tanq̄ in termio. ¶ Ad argm patet solutio. Ad primū cū dicis q̄ accidēs est in illo q̄d denoīat. Cōcedo. Et cum tu dicis q̄ silitudo denoīat plura silia. Dico q̄ uerū est vnū tanq̄ subiectū: ꝛ aliud tanq̄ terminū: ꝛ ita est in pluribus in vno tanq̄ in subiecto: ꝛ in alijs ut in termino. ¶ Ad secūdum cum dicis q̄ numerꝰ est in pluribus rebus numeratis uerum est: sed non quātum plura sunt: sed quatenus vnam rē faciūt.

Idē nūo accēns pluribꝰ siectis esse nō pōt.

Quō eadē nume ro relatio pluribꝰ inēt.

Queritur Utrū relatiua sint simul natura? Et videtur q̄ sic: ꝛ hoc in illis in q̄ bus auctor cōtradicit: videlꝫ in scibili ꝛ sciētia. Nam sciētie distinguūtur fm res: ꝛ distinguēs: ꝛ distinctū sunt simul: sed res se habent ut distinguens: sciēntia tanq̄ distinctum: ergo scientia est simul cum scibili. ¶ Secūdo sic: Scibile ꝛ sciētia sunt idem: sed sciētia ꝛ scitum sunt simul: ergo scibile ꝛ sciētia sunt simul. ¶ Tertio sic: Sciētia dicit̄ sciētis sciētia: ꝛ sciēs ꝛ sciē tia sunt simul: ergo relatiua sunt simul natura.

In oppositum est Phus in littera de sci entia ꝛ scibili: ꝛ sensu: ꝛ sensibili. ¶ Ad hoc dicēdum q̄ scibile est prius sciē tia: ꝛ a rebus scibilibus sciētiam accipimus. Et est sci endum q̄ sciētia est qualitas ꝛ non est relatio: nisi solum q̄ habet quēdam respectum ad scibile: sicut ef fectus ad causam a qua accipitur. Et ita Phus deci dit istam, ꝓpter hoc ipse non soluit ad obiectiones q̄s facit de relatiuis fm dici que sunt scibile ꝛ sciētia. ¶ Ad primū argumētū cum dicis q̄ distinguēs ꝛc. Dico q̄ uerū est quātum ad intētiones: non quātum ad rem uel ad res. ¶ Ad secūdum q̄ scibile ꝛ scitum non sunt idē. nam quadratura circuli non est scita: lꝫ sit scibilis. ¶ Ad aliud dico q̄ bene dicit̄ sciētia scien tis sciētia ut subiectū: ꝛ non ut relatiui: quare non ua let. Nam omne accidēs respicit subiectū: in quo est re latio ultra subiectū respicit aliud tanq̄ terminum: ꝛ non sicut ad q̄d refert̄. quare non ualet.

Qualitatem vo dico fm quam quales dicimur.

Superius dixit de relatiōe. Hic intēdit de q̄litate. Et diuidit̄ in duo. nā p̄ determinat de q̄litate: quātū ad sbstātialia. 2° quātū ad accn̄talia. 2a ibi [est aūt ꝛ 5nctas.] ꝛ pa i duas. p̄ determinat de q̄litate. 2° de q̄li. 2a ibi [q̄lita vo.] Pria in duas. p̄ diffinit. 2° flati diuidit. 3a ibi [est aūt q̄litas.] Hec 2a in duas. p̄ diui dit. 2° p̄seq̄t de mēbris. 2a ibi [ꝛ vna q̄dē.] Hec 2a in q̄tuor fm 4or spēs. 2a ibi [aliud vo genꝰ.] 3a ibi [3a vo spēs.] 4a ibi [4m vo genꝰ.] Pria in duas. p̄ pōit p̄mā spēm. 2° assignat diā iter mēbra. 2a ibi [differt aūt.] Hec 2a in duas. p̄ cōparat penes diam. 2° penes 2uē niētiā. 2a ibi [sunt aūt hiꝰ.] Pria in duas. p̄ eni decla rat suā diam per exm. 2° per rōnē. 2a ibi [manifestū ē aūt.] Pria i duas. p̄ declarat vnā ptē. 2° aliā. 2a ibi [dif finitōes vo.] ꝛ hec 2a i duas. nā p̄ ponit vnū mēbrū sue diue. 2° verificat per exceptionē. 2a ibi [nisi forte.] Sequit̄ illa pars [aliud vo.] ꝛ habet duas. nā primo ponit scd̄am spēm ꝛc. ꝛ declarat per duo exēpla. 2° addit aliud. 2a ibi [siliter his durū.] Prima in duas. nā primo ponit scd̄am spēm. 2° cōparat eā ad p̄mā. 2a ibi [nō enī q̄m dispositi.] Illa ps [tertia vo.] ha bet duas. nam primo ponit tertiā spēm. 2° declarat. 2a ibi [sunt autem huiusmodi.] Hec secūda in duas. Primo per exēpla declarat. 2° per rōnes. 2a ibi [ꝛ q̄m igit̄ hc.] Hec secūda in duas. nā primo ostēdit q̄t sint qualitates passibiles. 2° q̄re dicunt̄ passibiles q̄lita tes. 2a ibi [passibiles vo.] Hec 2a i duas. Primo pōit duas rōnes passibiliū q̄litatū. 2° ex his cōcludit que sint passibiles qualitates: ꝛ que passiōes. 2a ibi [que cūq̄ igit̄ taliū.] Prima in duas fm q̄ p̄mo ōndit q̄ passibiles qualitates dicūtur ex hoc q̄ passionē in ferūt sensibꝰ. 2° q̄ ex hoc q̄ a passionibꝰ nascunt̄. 2a ibi [albedo aūt.] Hec diuidit in tres. Nā primo ostēdit q̄ dicunt̄ passibiles q̄litates ex hoc q̄ causant̄ a pas sionibus. 2° pbat. 3° ex hoc cōcludit quoddā correla rium. 2a ibi [q̄m enim.] 3a [quare etiā sigs.] Sequit̄ il la pars [quecūq̄ igit̄.] ꝛ habet duas. nā primo ostē dit que sunt passibiles q̄litates: ꝛ que passiōes quā tum ad corpus. 2° quātum ad aīam. 2a ibi [siliter aūt his.] Prima in duas. Primo ostēdit que dicunt̄ passi biles qualitates. 2° que passiōes. 2a ib [quecūq̄ vo.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic pce dit dicēs: Qualitatē vo dico fm quā dicimur eē qua les: habēdo. s. istas qualitatē. Et posuit ibi dico: ꝛ nō qualitas est ad denotādum q̄ qualitas nullā diffini tionē habet: sed est descriptio per posterius data: ꝛ ꝓpter hoc dixit: Qualitatem dico.

¶ Est aūt q̄litas eoꝝ que multipliciter dicunt̄.

¶ Hic diuidit phus: ꝛ dicit q̄ qualitas est eorum que multipliciter dicūtur. i. qualitas dicit̄ multis modis: nō multiplicitate equocationis: sed vniuocationis. Nam genus vniuocū est qualitas ad suas spēs.

¶ Et vna quidē species qualitatis est habitus ꝛ dispositio. Differt aūt habitus a dispositiōe: eo q̄ pmanētio: ꝛ diuturnio: est. Tales vo sūt sciētie ꝛ virtutes. Sciētia enim videt̄ esse pma nētium ꝛ eorū que difficile mouētur: si q̄s uel mediocriter sciētiam sumat: nisi grādis pmuta

tio facta sit: uel ab egritudine: uel ab aliquo huiusmodi. similiter autem ⁊ virtus: ut iustitia: ⁊ castitas: ⁊ singula taliū non videtur posse moueri: neqȝ facile permutari.

¶ Preterea hic ꝓsequit: ⁊ dicit ꝙ prima spēs est habitus ⁊ dispositio: ⁊ ponit differētiam inter mēbra dicēs ꝙ habitus est ꝑmanētior ⁊ diuturnior. ⁊ dicit ꝑmanētior quātum ad subiectū. diuturnior dicit quo ad tēpus: sicut sciētia uel virtutes. Nō enim sciētia de facili remouet a subiecto si qs eam sumat ꝑfecte: uel mediocriter: qd̄ intelligit ꝑfecte ꝓpter illud: uel illd̄ nō sit de textu [nisi gradis] q̄a dictū est ꝙ sciētia nō de facili mouet: uerificat dicēs ꝙ uerū est nisi grādis fiat ꝑmutatio circa habētem. ⁊ hoc duobus modis. Unomodo ꝓpter egritudinē que destruit organuȝ phātasie ⁊c̄. quo destructo fit obliuio: ut dicit primo de aīa. uel etiā ꝓpter longā interpolationē tp̄is pōt sciētia remoueri: ut si qs lōgo tp̄e stet ꝙ nō ꝯsideret.

¶ Silr̄ de virtute: nō enim virtus ut castitas: ⁊ sic de alijs pōt de facili remoueri. Non eniȝ dicit castus qui cōtinet: sed qui delectat in castitate: ut dicit in libro ethicoꝝ. Et qui delectat in castitate nullomodo vult amittere castitatem.

Castus quis.

¶ Affectiōes vō dicunt que sunt facile mobiles ⁊ cito permutabiles: ut calor frigiditas: ⁊ egritudo: ⁊ sanitas: ⁊ alia huiusmodi. afficit enim quodāmō sm̄ eas homo. cito enim ꝑmutat: ⁊ ex calido frigidus fit: ⁊ ex sanitate in egritudinem trāsit. silr̄ aūt ⁊ in alijs: nisi forte in his que cōtingit per tp̄is lōgitudinem in naturam cuiusqȝ trāsferri: ut isanabilis: uel difficile mobilis existat ille affectus: quem iam quilibet habitudinem uocet.

¶ Hic declarat scōm mēbrum dicēs: ꝙ dispositiones dicunt que de facili remouent a subiecto: ut egritudo: ⁊ sanitas: calor ⁊ frigiditas: ⁊ statim uerificat dicēs: ꝙ uerū est ꝙ sanitas ⁊ egritudo dicūtur dispositiones: nisi ꝓpter lōgitudinē tp̄is essent in subiecto: q: tūc trāsferrēt se in naturā: ⁊ tūc possēt dici habit⁹: ut si aliqs passus fuerit febres quartanas viginti annis: iam tūc illa egritudo pōt habit⁹ noīari.

¶ Manifestum est aūt qm̄ hec uolūt habit⁹ nominari que sūt diuturniora: uel difficile mobilia. Nāqȝ in disciplinis nō multū retinētes: sed facile mobiles dicunt habitū nō hīc: qȝuis sūt ad disciplinā peius: melius ue dispositi. Quare differt habit⁹ a dispositiōe: ꝙ hec q̄dē fit facile mobilis. ille vō difficile mobilis ⁊ diuturnius.

¶ Hic declarat per rōneȝ: q: dixit supius ꝙ habitus est qualitas de difficili mobilis: ⁊ dispositio de facili mobilis: declarat hoc per rōnem. Naȝ in disciplinis ⁊ in sciētijs: illi qui nō sunt tenētes: sed faciliter mobiles: nō dicunt habere habitū sed dispositionē: q: sūt dispositi uel melius uel pei⁹. ergo patet ꝙ habit⁹ est qualitas de difficili mobilis: sed dispositio est qualitas de facili mobilis.

¶ Sūt aūt habit⁹ ēt dispositiōes. dispositiōes vō nō necesse est esse habit⁹. Qui enim retinēt habitum ⁊ quodāmodo dispositi sunt ad ea que habent uel peius uel melius. Qui vō dispositi sunt non oīno retinent habitum.

¶ Hic cōparat penes cōuenientiā: ⁊ dicit ꝙ habit⁹ possunt dici dispositiōes: sed nō ecōuerso. Illi eniȝ qui habēt habitū dispositi sunt: ⁊ quidā meli⁹ q̄ alij: sed qui sunt dispositi nō habēt habitū: nec sunt habitua ti lȝ dispositi.

¶ Aliud vō gen⁹ q̄litatis est sm̄ ꝙ pugillatores uel cursores dicunt: uel salubres uel isalubres: ⁊ simpliciter quecūqȝ sm̄ nālē potētiā uel ipotētiā dicuntur. Nō enim qm̄ sunt dispositi aliquo modo vnūqdqȝ huiusmodi dicit. Sed ꝙ habeāt potētiam naturalē uel impotētiam facere quid facile: uel nihil pati: ut pugillatores: uel cursores dicūtur nō ꝙ sint dispositi aliquo modo: sed ꝙ habeāt potētiam naturalē hoc facile faciendi. Sanatiui aūt dicunt ideo ꝙ habēt potētiam naturalē: ut nihil a quibuslibet accidētibus facile patiantur. Egrotatiui vō ꝙ habēt impotētiam naturalē non facile patiendi. Similiter aūt his ⁊ durum ⁊ molle sese habēt. Durum enim dicitur quod habet potētiaȝ nō facile secari. Molle vō quod eiusdeȝ ipsius habet impotentiam.

¶ Hic declarat scđam spēm dicēs ꝙ scđa spēs est sm̄ quā aliqui dicūtur cursores: aliqui pugillatores: uel salubres: uel insalubres: uel sanatiui: uel egrotatiui: uel salubriter quecūqȝ dicuntur sm̄ naturalē potentiā ⁊c̄. Et stati cōparat 2ᵃᵐ spēm ad p̄mā: ⁊ dicit ꝙ nō dicunt cursores uel pugillatores: qm̄ st̄ dispositi sm̄ artē cursoriā uel pugillatoriā: q: sic sūt in potētia sed q: hn̄t nālē potētiā currēdi uel pugillādi. dicunt sanatiui qui hn̄t nālē potētiā ut nihil a q̄busdā accn̄tib⁹ patiant: egrotatiui ecōuerso. Postea addit aliud exēplū: qd̄ ꝯuenit reb⁹ inaiatis: ut durū ⁊ molle. Durū eniȝ est qd̄ hēt nālē potētiā non cito secādi. Molle quod eiusdem habet impotētiam.

¶ Tertia vō spēs qualitatis est: passibiles qualitates ⁊ passiones. sunt aūt huiusmodi ut dulcedo: amaritudo: austeritas. ⁊ oīa his cognata. amplius ⁊ calor: ⁊ frigus: albedo: ⁊ nigredo.

¶ Hic ꝓsequit de 3ᵃ specie q̄litatis dicēs: ꝙ 3ᵃ spēs est passio: uel passibilis q̄litas: ut dulcedo: ⁊ amaritudo que sunt obiecta gustus. ⁊ calor: ⁊ frigiditas que sūt obiecta tact⁹. albedo ⁊ nigredo q̄ sūt obiecta visus.

¶ Et he qualitates sūt manifestū est. Quecūqȝ enim ista susceperint: dicūtur qualia sm̄ ea: ut mel: quoniam dulcitudinem suscipit: dicit dulce. ⁊ corpus album: eo ꝙ albedinem suscipit: similiter autem se habent ⁊ in ceteris.

¶ Hic ōn̄dit ꝙ supradicta illa dicant q̄litates. Et intēdit talē rōnē. Ille dicunt q̄litates sm̄ quas s̄ba corū q̄lia dicunt: sed sm̄ p̄dicta. s. sm̄ albedinē: ⁊ sic de alijs s̄ba dicunt q̄lia: ergo supradicte dicunt q̄litates.

¶ Passibiles vō q̄litates dicunt: nō ꝙ illa que eas susceperint q̄litates aliqd patiātur. neqȝ eniȝ mel qm̄ aliqd passum sit dicit dulce: neqȝ aliqd aliud huiusmodi. silr̄ aūt his ⁊ calor: ⁊ frigus passibiles q̄litates dicūtur. non ꝙ (ipsa que eas suscipiūt) aliqd passa sunt: sed qm̄ eaꝝ que dicte sūt singulaꝝ sensuȝ qualitatū passiōis ꝑfectiua sint: q̄litates passibiles dicuntur. Dulcedo enim passionē quādam sm̄ gustū efficit: ⁊ calor sm̄ tactum. similiter autem ⁊ alie.

¶ Hic ponit vnū modū sm̄ quē dicunt passibiles q̄litates. Et dic̄ ꝙ passibiles q̄litates dicunt: non ꝙ s̄ba in qb⁹ sunt aliqd patiant: sed q: passionē inferūt sensib⁹: ut dulcedo nō dicit passibilis q̄litas: ut inferat passionem in melle: ut ꝙ mel patiat: sed quia infert passionem gustui: ⁊ sic de alijs.

¶ Albedo aūt ⁊ nigredo: ⁊ alij colores non silr̄ his que dicta sunt passibiles qualitates dicunt. sȝ eo ꝙ ipse ab aliqb⁹ passiōib⁹ inascunt.

¶ Hic ponit aliū modū. ⁊ dicit ꝙ albedo ⁊ nigredo nō dicunt passibiles qualitates ex hoc ꝙ inferāt passionē sensui: sed qꝛ nascunt ab aliq̄bus passionibus intrinsecis uel extrinsecis. Intrinsecis: ut siq̄s sit nāliter calidus: uel naturaliter niger. Extrinsecis: ut calidus naturaliter: sed a sole: uel ab igne: ⁊ sic de alijs.

¶ Quoniā ergo fiūt per aliquā passionē multe coloꝝ mutationes manifestū est. Erubescens enim aliquis rubeus factus est: ⁊ timens pallidus: ⁊ vnūquodq̄ talium.

Cã cur erubescẽs fiat rubeus: ⁊ cã palloris.

¶ Hic ꝓbat qḋ dictū est ꝙ albedo ⁊ nigredo: ⁊ hꝰ colores nascunt a passiōibꝰ. ꝓbat hoc. nā ſm passiōes multe mutatōes coloris fiūt: ut siq̄s passus fuerit uerecūdiā fiet rubeꝰ. si timorē: pallidus. q̄re patet ꝙ huiusmodi colores a passiōibꝰ nascunt. Et est causa q̄re erubescēs factꝰ est rubeꝰ. Nā hō patit v̄ecūdiā in exteriori parte: ut in facie: ⁊ ideo sanguis amicꝰ nature credēs coopire ⁊ ꝯfortare cadit ad faciē: ⁊ sic hō fit rubeꝰ: sed cū hō patit timorē: tūc patit in corde: ⁊ iō sanguis dimittit partes exteriores: ⁊ cadit ad coꝛ: ⁊ sic fit homo pallidus.

¶ Quare etiā siq̄s nāliter aliq̄d taliū accidētiū: ꝑturbation siue passus est: silem colorē eū opoꝛtet hēre. Que eni affectio nūc ad v̄ecūdiā circa corpus facta est ſm nālē passionē eadē fiet actio: ut naturalis coloꝛ sit similis.

¶ Hic cōcludit qḋdā correlariū: qꝛ dictū est ꝙ aliq̄s factꝰ est rubeus per uerecūdiā: ⁊ timidus factꝰ est pallidus. Quare ex hoc cōcludit ꝙ siq̄s nāliter hēat aliquā istarū passionū: nāliter dꝫ hēre silem colorē illi passiōi: ut siq̄s nāliter fuerit timidus: nālr̄ dꝫ eē pallidus. Et siq̄s nāliter est uerecūdus: nālr̄ dꝫ eē rubeꝰ

¶ Quecūq̄ ergo taliū casuū ab aliq̄bꝰ passiōibus difficile mobilibꝰ ⁊ ꝑmanētibꝰ principiū sumpserint: q̄litates passibiles dicunt. siue eniꝫ ſm nālem subsistētiam palloꝛ: aut nigredo facta est: q̄litates dicūtur (quales enim ſm eas dicimur) siue ꝓpter egritudinē longā: uel ꝓpter estū: aut aliq̄d tale ꝯtingit: ut nigredo: uel palloꝛ: ⁊ nō facile pretereūt: ⁊ in vita ꝑmanent: ⁊ passibiles qualitates iste dicunt: similiter enim ⁊ quales ſm eas dicimur.

¶ Hic ꝯcludit ex p̄dictis que dicunt passibiles q̄litates: ⁊ que passiōes. Et dicit q̄ q̄cūq̄ nascūtur ab aliq̄bꝰ passiōibꝰ difficile mobilibꝰ ⁊ diu ꝑmanētibꝰ: uel inferūt passionē sensibꝰ solū: ita ꝙ diu durēt in s̄bcto ⁊ hoc siue sit siue nō sit ſm nālē cōplexionē: uel ēt sit ꝓpter estū: uel ꝓpter īfirmitatē: si mō multū durēt ī s̄bcto. passibiles q̄litates dicūt ut palloꝛ: aut nigredo

¶ Quecūq̄ v̄o ex his que facile soluunt ⁊ cito trāseūt: qualitates v̄o minime: passiones dicūtur. nō eni dicimur ſm eas q̄les. neq̄ eniꝫ qui ꝓpter uerecūdiā rubeꝰ factꝰ est: rubeus dr̄. nec cui palloꝛ ꝓpter timorē uenit pallidus est: sed magis ꝙ aliq̄d passus sit. Quare passiones huiusmodi dicūtur: qualitates v̄o minime.

¶ Mō oñdit que sūt passiōes: dicēs ꝙ passiōes dicunt que cito trāseūt: ut rubedo que est ꝓpter v̄ecūdiā: uel palloꝛ qui est ꝓpter timorē: hꝰ dicunt passiones. q̄litates v̄o minime. i. parū: qꝛ parū durant. Alij dicunt minime pro non.

¶ Siliter aūt his ⁊ ſm aīam passibiles q̄litates ⁊ passiones dicūtur. Quecūq̄ eniꝫ mox in nascēdo ab aliq̄bꝰ passiōibꝰ diffidēter mobilibus fiūt: q̄litates dicuntur: ut demētia ⁊ ira: ⁊ alia hꝰ. q̄les eni ſm eas dicimur. i. iracūdi atq̄ dementes. Siliter aūt ⁊ q̄cūq̄ alienatiōes nō nāliter: sed ab aliq̄bꝰ casibꝰ facte sūt difficile ꝑtereūtes: ⁊ oīno imobiles: ⁊ huiusmodi qualitates sunt: quales enim ſm eas dicimur.

¶ Hic oñdit que apud aīam dicant passibiles q̄litates ⁊ que passiōes. Et dicit ꝙ quecunq̄ sunt anime in nascendo. i. a natura dicuntur passibiles qualitates: ut siq̄s a nā hēat irā uel demētiā: tūc dicunt hēre passibiles q̄litates. Nā differūt iracūdi uel demētes silr̄ quecūq̄ alienatōes si facte nō nāliter s̄nt: sed ab aliq̄ casu: ut si diu durēt dicunt passibiles q̄litates: ut si alicui ex aliq̄ casu eueniat demētia uocat alienatio. Et pōt esse vna pars uel due partes: ⁊ remanet eadē scientia uel sententia.

¶ Quecūq̄ aūt ex his que cito pretereūt fiunt passiones dicunt: ut siq̄s cōtristatus iracūdioꝛ fit. non eniꝫ dicit iracūdus qui in huiusmodi passione iracundioꝛ est: sed magis qꝛ aliq̄d est passus. Quare passiones quideꝫ huiusmodi dicuntur: qualitates v̄o minime.

¶ Dic auctoꝛ ꝙ quecūq̄ q̄litates aīe parū durāt ⁊ cito ꝑmutant passiōes dicunt: ut si aliq̄s hēat irā propter ludum: uel aliq̄d huiusmodi: solū ꝙ cito transeat passio debet appellari: non passibilis qualitas ⁊c̄.

Quartum v̄o genus qualitatis est foꝛma: ⁊ circa aliquid constans figura. Amplius auteꝫ ad hec rectitudo uel curuitas: ⁊ siq̄d est sile his. ſm eniꝫ vnūquodq̄ eorum quale quid dicitur. triangulum enim uel quadrangulum esse quale quid dicitur: ⁊ rectum aut curuum.

Superius dixit phs de tribꝰ spēbꝰ q̄litatis. Hic intēdit determiare de q̄lita: ⁊ cū hoc sequtur illa ps de q̄li. ⁊ ē illa ps in qua de q̄litate: quātū ad accn̄talia determinat. ⁊ sic sūt tres ptes p̄ncipales in lectiōe. 2ª ibi [q̄lia.] 3ª ibi [inest.] Pria i duas. nā p̄ ponit istā q̄rtā spēm. 2° excusat se de assignatiōe istarū spēꝝ. 2ª ibi [⁊ fortasse.] Pria i duas. nā ponit q̄rtā speꝫ. 2° remouet q̄dā ab illa. 2ª ibi [rarū v̄o.] Hec 2ª in duas. p̄ remouet. 2° ꝓbat. 2ª ibi [quādā eni positionē.] Seq̄t illa ps [q̄lia.] ⁊ hēt tres. nā p̄ ponit diffōnē q̄lis inuēdo diuisionē. 2° declarat. 3° ꝯcludit. 2ª ibi [in plurimis q̄dē.] 3ª [q̄lia ḡ dicunt.] Hec 2ª in duas. nā p̄ declarat vnū mēbꝝ q̄lis. s. ꝓut dr̄ denoīatiue. 2° declarat q̄liter q̄nq̄ nō ꝯtingat q̄dā denoīatiue dici. 2ª ibi [in aliq̄bꝰ.] Hec 2ª in duas ſm duos modos dictos nō denoīatiue. 2ª ibi [aliq̄ñ aūt.] Sequit illa ps [inest aūt.] Et diuidit in duas. nā p̄ pōit ꝓprietates cōes. 2° ꝓpriā. 2ª ibi [hoꝝ itaq̄.] Prima ī duas ſm duas ꝓprietates cōes. 2ª ibi [suscipiūt ąt.] Pria in duas. p̄ ponit ꝓprietates. 2° declarat qḋdā qḋ posset eē dubiū. 2ª ibi [an plꝰ si ꝯtrū.] Pria in duas. p̄ ponit ꝓprietatē. 2° oñdit nō eē ꝯuertibilē. 2ª ibi [nō in oībꝰ.] Illa ps [suscipiūt.] hēt duas. nam p̄ ponit ꝓprietatē. 2° pōit istātiā. 2ª ibi [nō tn̄ oīa.] 2ª hec in duas. nā p̄ ponit istātiā in q̄bꝰ est dubiū. 2° in q̄bꝰ nō est dubiū. 2ª ibi [triāgulū v̄o.] Pria in duas. nā p̄ mouet dubitatione de q̄busdā q̄litatibꝰ an suscipiat magis ⁊ minꝰ. 2° dicit ꝙ illa que ſm illas q̄litates dicunt magis ⁊ minꝰ suscipiūt. 2ª ibi [sꝫ tn̄ ea.] Seq̄tur illa ps [triāgulū.] ⁊ hēt duas. nā p̄ ponit. 2° ꝓbat. 2ª ibi [q̄cūq̄ eniꝫ.] Hec est diuisio lectiōis. ¶ Ad primā pte dicit auctoꝛ ꝙ q̄rtū genꝰ q̄litatis est forma ⁊ figura ꝯstās circa aliq̄d. Et dicūt q̄dā ꝙ dicit hic genus ⁊ nō spēs. ⁊ silr̄ in 2ª specie dixit genꝰ: ⁊ nō in p̄ma: neq̄ in 3ª. qꝛ maioꝛ est diuersitas īter mēbra in 2ª spe

cie ꝛ 4ª q̄3 in pª ꝛ 3ª: ꝛ maiorē diuīsitatē īportat q̄3 species: s3 de hoc nō est vis. nā gen⁹ uel spēs pōt applicari. ꝛ vide postq̄3 dicit ꝙ q̄rta spēs est forma ꝛ figura que ē dr̄īa īter formā ꝛ figurā. Quidā sic assignāt dr̄īam: ꝙ figura est q̄litas ꝯñs quātitatē rōne extremitatū tm̄: ut triāgulatio: uel q̄drāgulatio: s3 forma ꝯsequit̄ quātitatē rōne tot⁹: ꝛ rectitudo: ꝛ curuitas. Alio mō ponit̄ dr̄īa. ꝛ q̄si in idē redit. Debetis notare ꝙ rerū q̄dā sūt nāles: q̄dā mathe^ce. Res nāles dicunt̄ sbiecte motui ꝛ materie: ut hō: ꝛ sic de alijs. ꝛ illa hūt suas dispōnes in pma ꝛ 2ª ꝛ 3ª specie q̄litatis. Res mathematice sunt abstracte a motu: ꝛ a mā s3 intellectū: nō tn̄ s̄m eē: ꝛ dispōnes istarū rerū mathematicarū q̄dā sūt simplices ut linea: ꝛ q̄dā cōposite: ut triāgulus: ꝛ sic de alijs. Dispōnes simplices dicūt̄ forma: ut rectitudo. s3 cōposite dicunt̄ figure ut triāgulus. ꝛ declarat q̄t sint q̄litates. s. rectum ꝛ curuū: ꝛ hi⁹ talia. Nā sbctū dr̄ q̄le s3 illa: ut ē rectū uł curuū. ꝫ.

Discrimē īter formā ꝛ figurā

Rarū vō ꝛ spissum ꝛ asperū ꝛ lene. putabūtur q̄litatē significare. sed aliena hec putant̄ eē a diuisiōe q̄ circa q̄litatē ē. quādā eni pōnē partiū magis vident̄ utraq3 mōstrare. spissu3 quidē est: eo ꝙ partes sibi inuicē ꝓpinque sūt. Rarū vō eo ꝙ distent a se iuicē. Leue q̄dē ꝙ in rectū sibi ptes iaceāt. Asperū vō: eo ꝙ hec q̄dē ps supior: ꝛ illa sit iferior. Et fortasse alij quoq3 appebūt q̄litatis modi. sed qui maxime dicuntur hi sunt. q̄litates itaq3 sunt que p̄dicte sunt.

Hic remouet quedā ab ista 4ª specie: ꝛ dicit ꝙ rarū ꝛ spissu3: ꝛ sic de alijs ꝯsilib⁹ vident̄ eē q̄litates: ꝛ tn̄ nō sunt: imo sunt ex nām q̄litatis. hoc ꝓbat. nā illud qd̄ significat pōnē partiū: nō est q̄litas: s3 est alienu3 a q̄litate: sed rarū ꝛ spissu3 sunt hi⁹: qi significāt quādā pōnē partiū. ḡ nō sunt q̄litates. Minorē declarat in l̄ra. s. ꝙ significet positionē partiū: ꝛ hoc per diffinitōes eoꝝ notificat: nā spissu3 est cui⁹ ptes ꝓpinque iacēt. rarū ecōuerso. Et rectū est illud cui⁹ mediū nō discrepat ab extremis. curuū econuerso describit̄: ꝛ sic de alijs. Postea se excusat ꝙ forte alij modi q̄litatis appebūt: sed qui maxime sunt in usu dicti sunt.

Qualia vō sunt que s3 has denoiatiue dicūtur: uel quōlibet aliter ab his. In plrimis q̄dē: ꝛ pene in olb⁹ denoiatiue dicūtur: ut a cādore candidus: ꝛ a grāmatica grāmaticus: ꝛ a iustitia iustus. similiter autem ꝛ in alijs.

Hic determinat de q̄li: ꝛ diffinit inuēdo diuisione3 dicēs: ꝙ q̄lia dicunt̄ que s̄m has. s. q̄litates dicunt̄ denoiatiue: uel alr̄ q̄3 denoiatiue: ꝛ in hoc inuit diuisionē declarat denoiatiue: ut a cādore candidus: ꝛ sic de alijs. Postea cum dicit,

In aliq̄b⁹ vō: eo ꝙ nō sunt posita q̄litatibus noia: nō ꝯtingit ea que dicunt̄: ab eis denoiatiue dici: ut cursor: aut pugillator: qui s̄m ualitudinē nālē dr̄: a nulla q̄litate denoiatiue dicūtur. Nō eni posita noia sunt ualitudinib⁹ s̄m q̄s isti dicunt̄ q̄les: sicut in disciplinis s3 q̄s pugillatores uel palestrici s̄m affectionē dicunt̄. Pugillatoria eni dr̄ uel palestria disciplina. q̄les vō ab his denoiatiue hi qui ad eas afficiūtur dicunt̄. Aliq̄n aūt ꝛ posito q̄litatis nomie: denoiatiue nō dr̄ qd̄ s̄m eā q̄le dr̄: ut a virtute studiosus. vtutē eni hn̄do studiosus dr̄: sed nō denoiatiue a vtute. Nō aūt in plurimis hoc tale est. q̄lia ergo dicunt̄: que denoiatiue a predictis q̄litatib⁹ dicunt̄: aut aliquo mō alr̄ ab eis.

Declarat 2ᵐ mēbrū. s. que dicunt̄ nō denoiatiue: ꝛ dicit ꝙ in aliq̄b⁹ nō dicunt̄: illa q̄lia denoiatiue a q̄litatib⁹ ex hoc ꝙ nō sunt noia īposita q̄litatib⁹ a q̄b⁹ dicunt̄: ut cursor ꝛ pugillator, in 2ª specie dicunt̄ q̄lia nō denoiatiue ex hoc ꝙ nō sunt noia īposita nālib⁹ potētijs a q̄b⁹ dicunt̄: s3 dicunt̄ ab artib⁹ illis: ut cursoria ꝛ pugillatoria. Postea pōit aliū modū q̄lis nō denoiatiue. Et dicit ꝙ aliq̄n dicunt̄ q̄lia nō denoiatiue: q2 l3 sint noia iposita: tn̄ nō ꝑticipāt illud nomē ut studiosus a vtute dr̄ nō denoiatiue. nā l3 sit nomē īpositū: tn̄ studiosus nō ꝑticipat illud nomē. Postea epilogat istos modos: ꝛ patet quid dicit.

Inest aūt ꝛ ꝯtrarietas s̄m quale: ut iustitia iniustitie ꝯtraria est: ꝛ albedo nigredini: ꝛ alia similiter. Similiter autem ꝛ ea que s3 eas qualia dicunt̄: ut iniustum iusto: ꝛ album nigro. Non autem in omnibus hoc est. Rubro enim ꝛ pallido: aut huiusmodi coloribus: nihil est contrarium: qualitatibus existentibus.

Hic determinat quātū ad ꝓprietates dicēs ꝙ ꝯ̄rietas est in q̄litatib⁹. nā iustitia est ꝯ̄rīū ei qd̄ est iniustitia: ꝛ sic de alijs. Et statī ōn̄dit ꝙ nō est ꝯuertibilis. nā nō ꝯuenit oi q̄litati. nā medijs colorib⁹ nihil est ꝯ̄rīū: ꝛ uerū est de ꝯ̄rietate ꝑfecta. nā rubeū inquātu3 icludit de albedine: bn̄ ꝯ̄riat nigredini: s3 nō ꝑfecte.

Amplius si ex ꝯ̄rijs vnū fuerit q̄le hoc palā est ꝓponēti ex singulis alia p̄dicamēta: qm̄ ꝛ reliquū erit q̄le. Nā si est iustitia iniustitie ꝯtraria quale aūt est iustitia: q̄le ergo ꝛ iniustitia. Nullum enim alioꝝ predicamētoꝝ aptabit̄ iustitie neq3 quātitas: neq3 ad aliq̄d: neq3 ubi: neq3 oino aliq̄d talium: nisi quale. Sic autē ꝛ in alijs que s̄m qualitates sunt contraria.

Hic ꝓbat q̄dā qd̄ posset eē dubiū. Utrū cū iustitia ꝛ iniustitia sint ꝯ̄ria. iniustitia eēt in gñe q̄litatis. ꝛ ipse ꝓbat ꝙ sic. nā si vnū ꝯ̄rioꝝ fuerit in gñe q̄litatis ꝛ alterum erit: ut si iustitia est q̄litas: ergo iniustitia: q2 si non: aut esset q̄litas: aut relatio: ꝛ sic de alijs. sed nullum illoꝝ est: ergo qualitas erit.

Suscipiūt aūt q̄lia magis ꝛ min⁹. Albū eni3 magis ꝛ minus altero dicit̄: ꝛ iustū alterū altero magis ꝛ min⁹ dr̄: sed ꝛ ipsa subiecta cremētum suscipiūt: cum candidum nāq3 sit: ampli⁹ contingit candidum fieri. a.l. habet ut sic suscipit aūt q̄litas

Hic ponit aliā ꝓprietatē dicēs: ꝙ q̄litas suscipit magis ꝛ min⁹: ut albū magis ꝛ min⁹ dicit̄: ꝛ sic de alijs.

Nō tn̄ oia s3 plura. Justitia nāq3 si dicat̄ magis ꝛ min⁹ iustitia pōt q̄libet ambigere. Siliter aūt ꝛ in alijs affectionib⁹. Quidā eni3 in hoc dubitāt. Dicūt enim iustitiā nō multū magis ꝛ min⁹ dici a iustitia: ꝛ sanitatē a sanitate. Minus aūt hēre alterū altero sanitatē dicūt: ꝛ iustitiā min⁹ alterū hēre: sic aūt ꝛ grāmaticā ꝛ alios affect⁹ q̄litatis: s3 tn̄ ea q̄ s̄m eos affect⁹ dicunt̄: idubitāter recipiūt magis ꝛ min⁹. Justior eni alter altero dr̄: ꝛ grāmaticior ꝛ i alijs silr.

Hic istat ꝯtra ꝓprietatē: ꝛ dicit ꝙ videt̄ ꝙ oēs q̄litates nō suscipiāt magis ꝛ min⁹. Nā aliq̄s pōit dubitare Utrū iustitia dicat̄ suscipe magis ꝛ min⁹: uel ēt grāmatica: uł ēt sanitas. nā illa videt̄ magis ꝛ min⁹ suscipe: ut dīc phs: cū illa q̄ istas q̄litates suscipiūt dicunt̄ s̄m magis ꝛ min⁹: ut vn⁹ iustior ē alio: ꝛ grāmaticior alio. ult dicē ꝙ ille forme in se nō dicunt̄ s3 magis ꝛ min⁹ sed per cōparationē ad sbctum bene.

Triangulus vō ꝛ quadrāgulus nō videntur suscipe magis ꝛ minus: nec aliqua aliarū figurarū. Quecūq3 eni3 diffinitionē trianguli reci

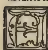
cipiūt: ꝛ circuli oīa similiter triāguli uel circuli sunt. Eorū vō que non suscipiūt rōnem ipsaꝫ nihil magis alterū altero dicitur. Nihil enim quadratum magis q̄ꝫ parte altera lōgioꝛ circulus est. nullū enim ipsoꝝ suscipit circuli rōneꝫ. simpliciter aūt si utraqꝫ nō suscipiūt ꝓpositi rationem non dicet̃ alterum altero magis. Non ergo oīa q̄lia suscipiūt magis ꝛ min⁹. Horum itaqꝫ que p̄dicta sunt nihil est ꝓprius q̄litatis. Silia vō ꝛ dissilia ꝫm solas dicunt̃ q̄litates. Simile enim ꝛ dissimile alterum alteri nō est ꝫm aliud: nisi ꝫm id quod quale est. Quare ꝓpriū erit qualitatis ꝫm eaꝫ simile uel dissimile dici.

¶ Hic instat de q̄b⁹ nō est dubiū: imo est planū q̄ nō suscipiūt magis ꝛ minus. Et dicit q̄ triāgulus ꝛ quadrāgulus: ꝛ alie figure nō videntur suscipe magis ꝛ minus. Et statim ꝓbat cū dicit [Quecūqꝫ enim.] Et itē dat talē rōnē. Oīs figura aut suscipit diffinitionē triāguli aut nō: sed ille figure que suscipiūt diffinitioneꝫ triāguli nō dicunt̃ ꝫm magis ꝛ minus triāguli: imo eq̄liter: siliter ille que nō suscipiūt diffinitionē triāguli nō dicunt̃ triāguli ꝫꝫ magis ꝛ minus: q2 nullomō triāguli dicunt̃: ergo triāgulus nō suscipit magis ꝛ min⁹. Siliter oīs figura aut suscipit diffinitionē circuli aut nō: sed que suscipiūt diffinitionē circuli: nō dicunt̃ magis ꝛ min⁹ circuli: nec ille que nō suscipiūt: q2 etiā nullo mō dicunt̃ circuli: ꝛ ipse dicit: q̄dratum nō dicit̃ magis circulus q̄ꝫ figura altera parte lōgioꝛ: q2 neutrū istoꝝ dicit̃ circulus: ꝛ sic inducēdo pōt declarari in q̄libet figura. Quare patet q̄ nulla figura suscipit magis ꝛ minus: ꝛ intellige q̄ quadrat⁹ dicit̃ q̄drāgulus qui cōstat ex laterib⁹ eq̄lib⁹: sed dicit̃ figura q̄ñ nō h̄et q̄tuoꝛ latera: ut in mēsa uel in tabula patet. Siliter debem⁹ scire q̄ trianguli tres sunt spēs .s. eq̄literis. ysochceles: ꝛ scalenon. Nam tres linee non possunt plurib⁹ modis cōbinari. ideo non possunt esse plures species trianguli.

Queritur Quia auctoꝛ sup̄ius posuit quedā in p̄dicamēto q̄litatis: que posuerat in p̄dicamēto relationis. Gratia hui⁹ querit̃ utrū idē possit poni in diuersis p̄dicamētis? Et videtur q̄ sic. Nā disciplina: ꝛ virt⁹: ꝛ h̄i⁹ ponunt̃ in gn̄e q̄litatis: ꝛ in p̄dicamēto relationis: q̄re videt̃ q̄ idē possit poni in diuisis p̄dicamētis. ¶ Scd̄o arguit̃: Auctoꝛ posuit in p̄dicamēto relationis caput capitati caput ꝛ ala alati ala: ꝛ ista siliter sunt in p̄dicamēto sb̄e: q̄re videt̃ q̄ idē possit eē in diuersis p̄dicamētis. ¶ Preterea ipse ꝓbat q̄ caput ꝛ man⁹ nō sunt relatiua: q2 potest aliq̄s cognoscere caput ꝛ manū: dato q̄ non cognoscat cui⁹ sunt. ¶ Cōtra: siliter pōt aliq̄s cognoscē duplū: dato q̄ nō cognoscat cui⁹ est duplū: ꝛ siliter nō pōt cognoscē man⁹ ꝛ caput q̄n cognoscat q̄

Quō aliquid ponat̃ in diuersis p̄dicamentis.

aīalis dicit̃ man⁹ ꝛ caput. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ñ q̄rit̃ Utrū idē ꝛc̄. Dico q̄ idē nūq̄ nō ponit̃ in diuisis p̄dicamētis ꝫm suā essentiā. Et iō dico q̄ ꝫꝫ essentiā suā nihil ponit̃ in diuersis p̄dicamētis: ꝛ hoc per p̄hum in li⁰ posterioꝝ. qui dicit q̄ ordinationes p̄dicamentoꝝ sunt impmixte: sed tn̄ illud qd̄ per sui eēntiā ponit̃ in vno gn̄e per aliquē respectū supadditū: potest accidētaliter in alio gn̄e poni. Et ita dico q̄ disciplina ꝛ habit⁹ ꝫm sui essentiā sunt in gn̄e q̄litatis: ꝛ caput ꝛ ala in genere substātie: sed per aliquem respectū supadditū sunt in gn̄e relatiōis. Et ita soluta sūt arg⁹. ¶ Ad aliō qd̄ postea dicis: q̄ aliq̄s pōt cognoscere duplū: dato q̄ nō cognoscat cui⁹ sit duplū. Dico q̄ nō. Nā si q̄s cognoscat duplū: necnō cognouit cui⁹ est duplū: ꝛ hoc determinate. nā ad min⁹ est duplū ad medietatē sui: sed pōt cognoscere man⁹: ꝛ caput: dato q̄ nō cognoscat determinate cui⁹ est man⁹ uel caput: bn̄ cognoscit q̄ si est manus uel caput: q̄ erat aīalis: sed determinate nō cognoscet cuius aīalis: an soꝛtis: an Platonis: quare rō bene ualebat.

T vō non decet conturbari: ne quis nos dicat de qualitate ꝓpositionem facientes: multa de relatiuis interposuisse. Habitus eniꝫ ꝛ dispositiones eoꝝ que sunt ad aliq̄d eē dicebam⁹.

Superius dixit P̄hus q̄ in isto p̄dicamēto q̄litatis multa posuit que etiā posuerat in p̄dicamēto relationis. Et iō posset ex hoc aliq̄s dubitare: ꝛ ꝓpter hoc intēdit illā dubitationē remouē. ¶ Ad p̄mā partē sic ꝓcedit. Dicit sic P̄hs q̄ nō decet ꝯturbare si nos faciētes ꝓpōneꝫ .i. tractatum de q̄litate multa interposuim⁹ de relatiuis. nam habit⁹ ꝛ dispositiōes dicit p̄hus dicebam⁹ ad aliq̄d .i. relatiua que ꝛ in genere qualitatis posuimus.

¶ Pene enim in omnibus talibus genera dicūtur ad aliquid: nihil autem eorum que singularia sunt. nam cū disciplina genus sit idipsuꝫ quod est: alterius dicitur: alicuius eniꝫ disciplina dicitur. Eorum vō que sunt singularia: nihil ipsum quod est alterius dicitur: ut grāmatica non dicitur alicuius grāmatica: nec musica alicuius musica: sed forte ꝫm genus ꝛ he dicūtur ad aliquid: ut grammatica dicitur alicuius disciplina: nō alicuius grammatica: ꝛ musica alicuius disciplina: ꝛ nō alicui⁹ musica. Quapropter que per se singularia sunt: non sunt ad aliquid: sed qualitates. (dicimur enim quales ꝫm singula.) etenim ꝛ hec habemus. Sciētes enim dicimur: eo q̄ habemus singularum sciētiarum aliquas. Quare he erunt etiam qualitates que sunt singularia ꝫm q̄s etiā quales dicimur. hec aūt nō erūt eoꝝ que sunt ad aliq̄d.

¶ Hic soluit: ꝛ dicit q̄ in istis talib⁹ sicut sunt habit⁹ ꝛ dispositiōes ꝛ huiusmodi: talia gn̄a dicunt̃ ad aliq̄d .i. spēs ꝛ īdiuidua: illa nō dicunt̃ ad aliq̄d. sꝫ singlaria .i. spēs ꝛ īdiuidua: illa nō īdicunt̃ ad aliq̄d. Et declarat hoc disciplina cū sit gen⁹: bene dicit̃ ad aliq̄d: q2 alicui⁹ disciplina dicit̃: sed singularia ut sunt spēs: sicut grāmatica ꝛ rhetorica ꝛ cōsilia nō dicunt̃ ad aliq̄d. nam grāmatica nō dicit̃ alicui⁹ grāmatica: sed alicuius disciplina dicit̃ ꝫm gen⁹. Et intellige q̄ grāmatica bene dicit̃ alteri⁹: tanq̄ꝫ sui subiecti: sed nō facit relatiuū. Nā oē accidēs h̄et depēdētiā ad sb̄iectū ī quo est: sed relatiuū ultra suuꝫ sb̄iectū respicit illud: ꝛ illa est vna solō q̄ ꝫm sui gen⁹ dicit̃ ad aliq̄d: sed singularia: ut spēs sic grāmatica: logica: nō dicunt̃ ad aliq̄d.

¶ Amplius si cōtingat idem ipsum simul: quale ꝛ relatiuū eē: nihil est incōueniēs. in utrisqꝫ hec generibus enumerare.

¶ Hic soluit alr̄: ꝛ dicit q̄ si ꝯtingat h̄ q̄ idē sit in gn̄e q̄litatis ꝛ relatōis nō erit icōueniēs. Nā idē diuersis rōnib⁹ pōt eē in diuisis p̄dicamētis: ꝛ poni ꝛ ordinari.

Queritur Circa cap̄lm de q̄litate. Et videt̃ q̄ male faciat q̄ñ diffinit q̄litatē. nam diffinitio dꝫ dari ex gn̄e ꝛ dr̄ijs: sed q̄litas cū sit gen⁹ gn̄alissimū nō h̄et supra se gen⁹: q̄re videt̃ q̄ nō debeat diffiniri. ¶ Scd̄o arguit̃. sic Arist. diffinit q̄litatē per q̄le: ꝛ postea diffinit q̄le per q̄litatē: ꝛ sic in talibus diffōnib⁹ est demōstratio circularis: quā reprobat Arist. ī lib⁰ posterioꝝ: ut sic dicēdo: si pluit terra

est madida.nā cū terra est madida:necessariū est ua-
pores eleuari:qb⁹ eleuatis necessariū est nubē fieri:ꝛ
ꝛ si necessariū est nubē fieri:necessariū est nubē ꝯdēsa-
ri:ꝛ si necessariū est nubē ꝯdēsari:necessariū ē pluuiā
fieri:ꝛ si necessariū est pluuiā fieri:tūc terra est madi-
da:ergo si terra est madida:terra est madida. sic esset
facile ꝓbare oīa.ꝛ sic reprobat ab Aris.circularis de
mōstratio.q̄re videt̄ ꝙ nō bn̄ diffiniat.℄ 3°.nā Ari.
sup⁹ius nō dixit quātitas est ſm quā quāti esse dici-
mur.q̄re videt̄ ꝙ siliter nō debeat dice q̄litas est ſm
quā q̄les esse dicimur.℄ 4° arguit̄.Illa diffinitio nō
est bona:q2 nō cōpetit oī q̄litati.nā ſm ꝙ dicit ph̄s
ſm passiōes minime dicimur q̄les.ergo.℄ 5° videt̄
ꝙ male dicat dicimur.naʒ videt̄ ꝙ alia a nobis q̄lia
dicant̄:q̄re male dicit dicimur.Itē videt̄ ꝙ male di-
cat ſm quā q̄les eē dicimur.Nā ſm rōnalitatē dici-
mur rōnales.ergo rōnalitas est q̄litas:qḋ est falsuʒ.
ergo videt̄ ꝙ male dicat.℄ Ad hoc dicēdū ꝙ q̄litas
nō pōt diffiniri.nā diffinitio dat̄ per gen⁹ ꝛ dr̄ias:sʒ
bn̄ describit̄ per aliqd posteri⁹ quo ad nām:pri⁹ aūt
quo ad nos.Et ideo patet ad arg⁹.℄ Ad primū cuʒ
dicis ꝙ oīs diffinitio dat̄ per priora:uerū est de uera
diffōne:sed hec nō est talis.℄ Ad 2ᵐ iā pʒ ꝙ nō est
demōstratio circularis.naʒ q̄litas ꝑ q̄le diffinit̄:ꝓut
quale est pri⁹:ꝛ ita diuersimode vnū est prius altero.
℄ Ad tertium dicēdū ꝙ nō debuit dicere:quātitas
est ſm quam quanti esse dicimur.Nam qualitas ꝓ-
prie denominatiue ꝑdicat̄:ꝛ non quātitas. ℄ Pre-
terea omnis quantitas informat subiectum in quo
est:sed non omnis quantitas mensurat illud in quo
est.Nam tempus mensurat res tēporales:ꝛ tamē est
in primo mobili:ut in subiecto:quare sequitur ꝙ nō
fuit simile.℄ Ad quartum cum dicis ꝙ hec diffini-
tio non cōuenit cuilibet qualitati.Dico ꝙ immo con
uenit.naʒ omnis qualitas informat subiectū in quo
est:uel simpliciter:si simpliciter insit:uel ſm quid. si
ſm quid insit.Et ideo cum dicis ꝙ ſm passiones nō
dicimur quales.Dico ꝙ immo.Unde ipse dicit ꝙ mi
nime dicimur quales:intelligitur minime.i. parum.
℄ Ad quintum cuʒ dicis ꝙ debeat dicere dicuntur:
ꝛ non dicimur:potest dici ꝙ dicit dicimur.Nam du-
plex est qualitas.s.anime ꝛ corporis:ꝛ utraq3 est no
bis ꝛ non in alijs.Et ideo magis dicit dicimur:ꝛ nō
dicuntur:sed non est vis.℄ Ad aliud cum dicis:q2
ſm rōnabilitatem dicimur rationales ꝛ quales.Pot
dici vnomodo ꝙ dicimur quales ſm qualitateʒ nō
essentialiter:sed accidentaliter Aliomodo potest dici
ꝙ ꝓprie denominatio non est in substātijs:sed soluʒ
in accidentibus.sed rationalitas est in substātijs:q̄-
re ratio non ualet.℄ Item potest queri utrum qua-
litas sit genus generalissimū?Et videtur ꝙ non. Nā
vnum genus non dicitur multipliciter. sed qualitas
dicitur multipliciter:ut dicitur in littera:ergo non est
genus.℄ Secūdo arguit̄:Substātie ꝛ accidēti nihil
est cōmune vniuocum:sed qualitas est cōmunis ad
substātiam:ꝛ ad accidēs:ergo non est genus. Dicen
dum ad hoc ꝙ qualitas est genus generalissimū:in-
tellige non qualitas:que est cōmunis ad substātiale
ꝛ accidētale. Nam non dicitur vniuoce de illis: sed
qualitas accidētalis illa est genus ad omnia sua infe-
riora:ꝛ est generalissimum. Et cuʒ tu dicis in primo
argumēto ꝙ qualitas dicitur multipliciter. Dico ꝙ
uerum est multiplicitate specierum:non autem mul
tiplicitate equiuocationis.

Queritur Utrum habitus ꝛ dispositio faci-
ant in vnam specieʒ qualitatis. Et
videtur ꝙ non. Nam duo contradictorie opposita
nunq3 possunt constituere vnam speciem.Nam sem
per vnum contradictoriorum est non ens:sed si ha-
bitus ꝛ dispositio cōstituerēt vnaʒ speciem:tūc duo
cōtradictoria facerent vnam speciem.nam habitus
est qualitas de difficili mobilis:sed dispositio est q̄li
tas de facili mobilis:sed facile mobile ꝛ difficile mo
bile sunt duo ꝯtradictoria. ergo hoc est arguē:duo
diuersa non cōstituunt vnam speciem: sed habitus
ꝛ dispositio sunt diuersa.ergo videtur ꝙ nunq3 con-
stituāt vnam speciem.℄ Secūdo arguit̄ ꝙ male po
nat ibi cōiunctionem cum dicit: [ꝛ dispositio.] nam
dispositio est pars ipsius habitus. quare videtur ꝙ
cōiunctio non debeat ibi poni. ℄ Item questio est
utrum calor:ꝛ frigiditas:egritudo:ꝛ sanitas sint in
prima specie qualitatis uel in tertia.Nam auctor po-
nit eam in prima:ꝛ dicit ꝙ possunt habitudines no-
minari si multum durent in subiecto. ℄ Sed contra
arguitur.Illa inferūt passionē sensibus:ergo sunt in
tertia specie qualitatis.℄ Dicēduʒ ad primā questio
nem ꝙ habitus ꝛ dispositio faciūt vnam speciē qua-
litatis.Nam non differūt nisi sicut cōpletum ꝛ incō-
pletum:ꝛ cōpletum ꝛ incōpletum non diuersificant
speciem:ꝛ intellige ꝙ dispositio non dicitur incom
pleta:quia sit incompleta qualitas: non est comple-
ta qualitas: sed dicitur incōpleta per cōparationeʒ
ad subiectum. Nam debes notare ꝙ penitus vna ꝛ Eadē est nā que hītus simul ꝛ dispositio nūcupatur.
eadem natura dicitur habitus ꝛ dispositio:sed dici-
tur dispositio ꝓut est ideo bene firmata in subiecto:
sed illa eadem ꝓut bene est firmata: dicitur habit⁹:
ꝛ sic patet ꝙ habitus ꝛ dispositio sunt vna natura:
ꝛ vnam speciem constituūt.℄ Ad argumenta patet
solutio per hec dicta:ꝙ illa non differunt per essen-
tiam:nec sunt cōtradictorie opposita:quare non ua-
let ratio illa.℄ Ad secūdum similiter cuʒ dicis:ꝙ dis
positio est pars habitus:ꝛ ita non debet poni con-
iunctio.Patet ꝙ non est pars:immo est idem cuʒ eo
℄ Ad aliud in quo postea querit de calore:ꝛ frigi-
ditate. Ad hoc duobus modis respondetur. Qui-
dam dicūt ꝙ illa possunt esse in prima:ꝛ in secunda
qualitatis specie:sed diuersimode.Nā in prima sunt
inquātum informant ꝛ disponunt subiectum:sed in
tertia sunt:inquātum inferūt passioneʒ sensibus:uel
quādo a passionibus nascūtur:ꝛ ita dicūt ꝙ diuersi-
mode bene possunt poni sub diuersis specieb⁹. Alij
dicūt ꝙ sint soluʒ in tertia specie ꝛ non in prima:vn
de uolūt ꝙ soluʒ qualitates anime sint in prima spe-
cie:ꝛ non alie. Unde dicūt ꝙ prima species ꝛ tertia
habēt maximam cōuenientiam: ita ꝙ sicut in prima
specie habitus est qualitas de difficili mobilis:ꝛ dis
positio de facili mobilis:sic in tertia passibilis qua-
litas est difficile mobilis:sed passio facile mobilis est
ꝛ ita dicūt ꝙ hoc nomē habitudo est cōmune ad ha
bitum:ꝛ passibilē qualitateʒ:sed hoc nomē affectio
est similiter cōmune ad dispositionē ꝛ passioneʒ. Et
sic quādo Ph̄us dicit:calor ꝛ frigiditas sūt affectio-
nes:non intelligit ꝙ dispositiones sint:sed passiōes.
similiter cum dicet postea:ꝙ si multum durēt:pote-
rūt habitudines nominari:nō itelligit habitudines
i.habit⁹.sed passibiles qualitates dicūtur.nam hoc
nomē habitudo est cōmune(ut dictum est)ad habi
tuʒ ꝛ ad passibilē qualitatē:ꝛ ita dupliciter dici pōt.

Queritur Circa secūdam speciem qualitatis:
Utruʒ naturalis potētia uel impo-
tētia cōstituant vnam speciem?Et videt̄ ꝙ non. Naʒ
cōtraria ſm plurimum sunt similia genere: dissimi-

lia specie. Sed ista sunt cõtraria: qa videtur ꝙ nõ cõ-
stituũt vnam specieꝫ. ❡ Scdo arguit: species potest
saluari in vno indiuiduo: sed nãlis potẽtia uel ipotẽ
tia nõ pñt saluari in vno ididuo: ẜ nõ ꝯstitueret vnã
specieꝫ. ❡ Tertio arguitur sic: Illud qḋ est de essen
tia rei non est accidẽs ei: sed naturalis potẽtia est de
essentia substãtie. ergo non est accidens: ⁊ si non est
accidẽs: nõ erit in secũda specie qualitatis. ❡ Quar
to arguitur. Durum ⁊ molle sunt in tertia specie qua
litatis cum inferant passionem sensibus. s. tactui. er-
go non erũt in secũda specie. ❡ Ad hoc dicẽdum ꝙ
naturalis potẽtia uel impotẽtia cõstituũt vnam spe-
ciem subalternam ⁊ non specialissimam: immo sunt
diuerse spẽs specialissime: ita ꝙ habent diuersas spe
cies specialissimas sub se. Et differũt plus naturalis
potentia: ⁊ impotẽtia: ꝗ͂ habitus ⁊ dispositio. Nam
vna ⁊ eadeꝫ natura dicitur habitus ⁊ dispositio. sed
hic vna ⁊ eadem natura non dicitur naturalis potẽ-
tia uel impotẽtia. Et nota ꝙ naturalis potẽtia: uel i-
potẽtia sunt substãtie mediãte aliquo accidente: ut
nãlis potẽtia mediãte cõplexione partiũ: in potẽtia
mediãte paritate partiũ. ❡ Ad argᵐ per hoc pꝫ solu-
tio. Ad primum cum dicis ꝙ cõtraria sunt similia ge
nere: dissimilia specie: uerũ est dissimilia specie specia-
lissima: sed possunt facere vnam speciem subalternã.
❡ Ad secundũ cuꝫ dicitur ꝙ species potest saluari in
vno indiuiduo: ⁊ naturalis potentia ⁊ impotentia
nõ possunt. Hic dicũt qdã ꝙ imo successiue possunt
esse in eodẽ nãlis potẽtia: ⁊ impotẽtia. Uel aliter ꝙ
spẽs põt saluari in vno indiuiduo. Uerũ est vna spe
cies spãlissima: ſꝫ illa nõ faciũt vnã spẽm spãlissimã
quare nõ ualet. ❡ Ad 3ᵐ cum dicis ꝙ nãlis potẽtia.
est de essentia substãtie. Dico ꝙ tu arguis de natura-
li potẽtia que est a principijs. sed ego pono nãlẽ po
tẽtiam uel impotẽtiam que cõsequũtur rõne alterꝰ
accidẽtis ipsam substãtiam: ⁊ ipsa nãlis potẽtia est
accidens. ❡ Ad ultimũ qḋ tu obicis de duro ⁊ mol
li. Dico ꝙ inquãtum durities ⁊ mollities inferũt pas
sionem tactui: sic sunt in tertia specie qualitatis: sed
inquãtum in duro est quedam habitudo ad resistẽ-
dum: ⁊ in molli ecõuerso. sic sũt in 2ᵃ specie q̃litatis.

Queritur Circa tertiã spẽm qualitatis. Utrũ
passio sit eius tertia spẽs? Et videt
ꝙ non. Nam per se est ꝑdicamẽtũ: ergo nõ est in ter-
tia specie q̃litatis. ❡ Preterea 2° arguit: Passio est in
ꝓma specie: ut rubedo: ergo nõ est in 3°. ❡ 3° arguit
sic: ẜm passionẽ nõ dicimur quales: ut dicit in lr̃a: er-
go passio nõ est q̃litas. Siliter ipse ponit passionuꝫ
alie aĩe: alie corꝑis. Cõtra. aĩa cum sit simplex: nõ po-
test esse subiectũ alteratiõis: ergo cũ q̃litates alterent
nõ erit subiectũ qualitatũ: ⁊ per ꝯñs nec aliqua erit
passio aĩe. ❡ 4° arguit: Ipse auctor innuit diuisionẽ
q̃litatis per qualitatẽ aĩe ⁊ corporis: ⁊ ideo diuersoꝝ
generũ diuerse debẽt esse differẽtie: ⁊ ita nõ diuidet
q̃litas per q̃litatẽ anime ⁊ corporis. ❡ Ad hoc dicẽ-
dũ ꝙ passio est de tertia specie qualitatis. Et dicitur
passio qualitas que nascit ab aliqua passione: uel in-
fert passionẽ. Unde passio ẜm ꝙ qdam effectꝰ est pro
grediens imediate ab actione: sic est ꝑdicamẽtũ per
se: sed ꝓut mediate ꝓcedit ab actione sicut relinqua
tur color uel aliqd tale sic est passio in tertia specie ꝓ-
ut infert passionẽ: uel ut causat a passione: ⁊ ꝓut ab-
solute cõsiderat. sic est in prima specie (ut dicũt qdã)
❡ Ad primuꝫ argumẽtum qñ dicis ꝙ passio est pre
dicamẽtum per se. Patet quomodo hoc sit uerum ⁊
⁊ quomodo non. ❡ Ad 2ᵐ cum dicis ꝙ sit in prima
specie: uerũ est dicũt quidã: sed diuersimode ut di-
ctum est. Alij dicũt ꝙ nõ ponit in prima specie: ſꝫ ut
visum fuit prima species ⁊ tertia magnam habẽt cõ
uenientiam: ita ꝙ passio ⁊ dispositio vna nomen cõ-
mune habẽt. s. affectio (ut supra dictũ est.) ❡ Ad ter-
tium iam patet ꝙ quales dicimur inquãtum durat
illa passio: ⁊ si per annũ durent: per annũ dicimur q̃-
les. ❡ Ad 4ᵐ dicẽdũ ꝙ vult phs ꝑ de aĩa. accidẽtia
sunt totius coniuncti: vnde accidẽtia in hoĩe sunt in
subiecto: ⁊ non in aĩa: nec in corꝑe: sed quedam acci-
dẽtia sunt rõne aĩe: quedã rõne corꝑis. tñ oĩa insunt
toti hoĩ: ita ꝙ homo est subiectũ. Unde cuꝫ dicimus
qualitatũ alia aĩa: alia corporis: non est aĩa subiectuꝫ
illius qualitatis: sed est causa efficiens: ita ꝙ dicit ista
diuisio qualitatũ per qualitatẽ aĩe ⁊ corporis: ⁊ per
causam efficiẽtem. Et per hoc patet solutio ad hoc
qḋ tu dicis: ꝙ aĩa non põt esse subiectũ alterationis
uerũ est se sola: sed in toto homine bene põt: ut visuꝫ
est. ❡ Ad aliud patet similiter ꝙ alio modo diuidit
actio per actionẽ anime ⁊ corporis: ⁊ aliomodo qua
litas: quare non ualet.

Quia Quesitum fuit de alijs speciebus qualita
tis: queritur circa quartam. Et videtur ꝙ
male dicat cum dicit ꝙ quarta species est forma ⁊ fi-
gura cõstans circa aliqd. Nam illud quod conuenit
substãtie ⁊ accidẽti non debet poni in quarta specie
qualitatis: sed forma cõuenit tam substãtie ꝗ͂ accidẽ
ti. nam forma diuiditur per substãtialem ⁊ accidẽta-
lem. ergo forma non erit de quarta specie qualitatis
Et si tu dicas ꝙ forma ista uel ista in cõi ad substan-
tialem ⁊ accidẽtalem non ponitur in quarta specie
qualitatis: sed forma accidẽtalis. Cõtra. nam forma
accidẽtalis similiter est in prima specie ⁊ secũda ⁊ ter
tia: ergo non appropriabit quarte speciei ut videt.
❡ Secũdo arguit: Illud qḋ est quãtitas: non debet
esse in quarta specie qualitatis: sed figura est quanti-
tas. Naꝫ figura est que termino uel terminis claudi-
tur uel continetur. ergo non erit qualitas. Et si tu di-
cas ꝙ alio modo est figura quãtitas. alio modo q̃li-
tas: quia illa figura que est qualitas causatur a figu-
ra que est quãtitas. Contra. dicit Phs in libro phy-
sicorum: ꝙ ex non substãtijs non fit substantia: ergo
ex nõ quãtitatibus non fit qualitas: ⁊ sic ex figura
que est quãtitas: non fiet figura que est q̃litas. ❡ Ul
terius in littera dicit. Amplius rectitudo ⁊ curuitas
addit cum dicit amplius. ergo non sufficit hoc. s. for
ma ⁊ figura ad quartam speciẽ ut videt. ❡ Ad hoc
dicẽdum ꝙ bene ponit istam quartam speciẽ. Unde
nota ꝙ rerum quedã sunt naturales: quedã mathe-
matice: res naturales sunt subiecte motui ⁊ mate-
rie ut homo: res mathematice sunt abstracte a mo-
tu ⁊ a materia ẜm intellectũ: non tñ ẜm eẽ. res nãles
habẽt suas dispositiones ⁊ formas qualitates de ꝓ-
ma ⁊ secunda ⁊ tertia specie qualitatis. res mathe-
matice habẽt suas dispositiones ⁊ formas qualita-
tes de quarta specie. ❡ Ulterius nota ꝙ rerum ma-
thematicarum quedam sunt simplices ut linea: que-
dam cõposite ut triãgulus. Dispositiones simpli-
ciũ dicũtur forme: ut rectitudo. Dispositiones cõpo
sitarum dicũtur figure. Alio modo assignatur diffe-
rẽtia inter formam ⁊ figurã: sed in idem redit. Et di
citur ꝙ qualitas que consequtur quãtitatẽ cuiuslibet
partis dicit esse forma: si ratione extremitatũ tñ: sic
dicitur figura ut triangulus. ❡ Ulterius nota ꝙ fi-
gura vno modo notat tãtũ spatium inclusum. linea:
ut circulus lineis ut triãgulus: ⁊ sic de alijs. Aliomo

do dispositionem linearum includāt. ⁊ nō illud spa
tiū: ⁊ sic vno modo est quātitas: aliomodo est qua
litas. Unde primo modo inquātū nominat spatiū
inclusum sic dicit̄ quātitas in qualitate: sicut subie-
ctum in sua dispositione. Sed secūdo modo figura
dicitur qualitas in quātitate: sicut dispositio in sub-
iecto. Per hoc patet solutio ad argumēta. ¶ Ad pri
mum cum dicis: ꝙ illud quod est cōmune substātie
⁊ accidenti non debet poni in aliquo predicamēto.
Concedo. Sed forma in altera significatione prout
accidētalis est: bene potest poni in quarta specie qua
litatis. Et cū tu dicis ꝙ illa accidētalis est in prima
specie iam patet: ꝙ diuersimode. Nam qualitas acci
dētalis de quarta specie est dispositio rerum mathe
maticarum: sed qualitas accidētalis de prima spe-
cie: secunda ⁊ tertia sunt dispositiones rerum natu-
ralium. ¶ Ad secūdum cum dicis ꝙ figura est quāti
tas: ergo non qualitas. Iam patet ꝙ alio modo est
quātitas: ⁊ aliomodo est qualitas: quia prout causa
tur a quātitate. Et cum tu ꝓbas ꝙ nō: q̄a sicut ex nō
substātijs non fit substātia: sic etiam ex nō qualitati
bus non fit qualitas: ⁊ ita ex non quātitate non fit
qualitas. ¶ Dicēdū ꝙ ex non substātijs non fit sub-
stantia: ita ꝙ illud non substātia sit altera pars sub-
stantie. Similiter ex quātitate non fit qualitas: ita ꝙ
illa quātitas sit altera pars qualitatis: sed tamē bene
potest causari qualitas a quantitate. ¶ Ad ultimū
dicēdum ꝙ cum dicit Phus [Amplius rectitudo ⁊
curuitas.] illud amplius non addit: sed expositiue te
netur: ita ꝙ ponit exempla de forma cum dicit [recti
tudo ⁊ curuitas.] De figura cū dicit triangulus. Et
sic de alijs speciebus figure similiter.

Queritur De hoc quod dicit auctor ꝙ aspe
rum ⁊ lene nō sunt qualitates. Cō
tra. Illud q̄d infert passionem alicui sensui est qua-
litas. sed asperum ⁊ similia passionem inferūt tactui:
ergo huiusmodi sunt qualitates. ¶ Secūdo arguit̄
sic: Ipse dicit ꝙ asperum ⁊ lene non sunt qualitates
sed positiones. Nam vident̄ quādam positionē par-
tium mōstrare. sic ergo videtur ꝙ durum ⁊ molle si
militer significāt quādam positionem partiū: ⁊ hoc
nō obstāte sunt qualitates: ergo ⁊ illa similiter ut vi
detur. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ asperū ⁊ lene ⁊ cōsimi
lia diuersis rationibus possunt esse quātitates: qua-
litates: ⁊ positiones. Nam in eo ꝙ habēt partes: cū
de ratione quātitatis sit habere partē ⁊ partē: sic ta-
lia sunt quātitates. Inquātum autē significāt quan
dam ordinationē partium sic dicūtur positiones si-
ue situs. Sed prout inferūt tactui passionē ⁊ dicunt
quādam dispositionē causatam ex illa ordinatione:
sic sunt qualitates. Et q̄a primo ⁊ principaliter talia
sunt imposita ad significādum talem ordinationem
partiū: ideo primo ⁊ principaliter positiones dicun-
tur. Et ꝓpter hoc dixit superius Phus ꝙ non sunt
qualitates sed positiones quātum ad suū principa-
le significatū: sed tñ quātū ad illud q̄d secūdario di
cuntur possunt dici qualitates. Et ꝓpter hoc auctor
sex principiorum dicit ꝙ sunt qualitates: ⁊ hoc est
uerum: diuersis tamen rationibus.

Asper ⁊ lene vari is rōnib⁹ pñt eē in diuisis p̄dicamen tis.

Queritur De sufficientia specierum qualita
tis quare sunt tot ⁊ non plures. Et
cum hoc queritur Utrum motus sit qualitas? Et vi
detur ꝙ non. Naz illud quod reperitur in quolibet
predicamēto non est predicamētū: sed motus repe-
ritur in quolibet p̄dicamēto: q: tot sunt species mo
tus quot sunt species entis: ergo motus nō est qua-
litas. ¶ Secūdo arguit̄ sic. Dicit Philosophus qn-
to meta[c]. ꝙ motus est quātitas per se. ergo si est qn
titas per se non erit qualitas.

Oppositum Dicit auctor sex principiorū:
⁊ dicit ꝙ motus sit qualitas.
¶ Ad primum cum queris de sufficiētia specierum.
Dicendum ꝙ multipliciter datur sufficiētia qualita-
tis. Unomodo sic: ꝙ omnis qualitas est dispositio
substātie: aut ergo est dispositio substātie inquātum
corporea: uel inquātum animata: si primo sic est q̄r-
ta species. si v̄o inquātum animata: aut inquātū est
animata anima uegetatiua: sic est secūda species: aut
sensitiua: sic est tertia. aut intellectiua: ⁊ sic est prima.
Alio modo accipitur sufficientia sic: Omnis quali-
tas aut exercetur per motum aut non: si non: sic est
quarta species q̄litatis. Si sic: aut habet se in ratio-
ne principij. aut termini. Si principij: sic est secunda
species. Si termini: hoc est dupliciter. Aut immedia-
te: aut mediate. Si immediate sic est tertia species. Si
v̄o mediate: sic est prima. ¶ Alio modo accipit̄ suffi
cientia sic. Accidens habet esse in subiecto: nunc autē
ipsa substātia in qualitate: uel sub q̄litate. potest vno
modo cōparari ad q̄litatem inquātum habet ratio
nem perfectibilis: ⁊ sic est ipsa q̄litas. uel habet ratio
nē perficiētis: ⁊ sic est prima species. Alio modo po
test cōsiderari inquātum ipsa substātia sub qualita-
te habet se in ratione principij actiui: ⁊ sic est secūda
species. ¶ Tertio modo ut ipsa substātia se habet
in ratione trāsmutatiōis: ⁊ sic est tertia species. Alio
modo ut ipsa substātia sub qualitate habet se in ra-
tione terminatiui: ⁊ sic est quarta species: sed substā-
tia potest ꝑfici a qualitate cōplete: uel incōplete. Si
icōplete: sic est dispositio. Si cōplete: sic est habitus.
Similiter sub ratione principij potest se habere cō-
plete: uel incōplete. si cōplete: sic est naturalis poten-
tia. si incōplete: sic est naturalis impotētia. Et simili-
ter sub ratione trāsmutationis ⁊ terminatiui potest
se habere dupliciter. s. cōplete ⁊ incōplete: ⁊ propter
hoc nominat quālibet speciem qualitatis duob⁹ no
minibus. ¶ Ad aliud aūt quod postea queris Utrū
motus sit qualitas. Dicēdum ꝙ sic. ⁊ ratio est. Nam
omne quod est subiectum sensus est de tertia specie
qualitatis. sed motus est subiectum cōmune sensus.
Nam (ut vult Phs secūdo de anima.) motus ⁊ qui
es sunt sensibilia cōmunia: ergo sunt de genere qua
litatis in tertia specie. ¶ Secūdo ꝓbat hoc idem. Cō
trarietas solum reperit̄ in qualitate: ⁊ in illis que cau
santur a qualitate. sed in motu est cōtrarietas: ut di-
cit Phus in postpredicamētis. ergo oportet ꝙ mot⁹
sit qualitas: ⁊ hoc est uerum. ¶ Ad argumēta in op-
positum dicēdum. Ad primū cū dicis. Illud q̄d ⁊c.
Cōcedo. Et cum tu dicis ꝙ motus ⁊c. Dico ꝙ non.
sed est quedā via ad alia predicamēta. nam oīa edu-
cunt̄ per motum: uel primo ⁊ per se: uel ex cōsequē-
ti: sed tamē s̄m sui essentiā est in tertia specie qualita-
tis. ¶ Ad secūdum cū dicit Phus. 5° meta[c]. ꝙ mo-
tus sit quātitas per se. intelligit phs ꝙ quātitas per
se est causatiuus. i. motus causat quantitatem per se
s. tēpus: quod est figura motus. ¶ Consequēter que
ritur de hoc q̄d dixit Phus superius caplo de quali
tate. ꝙ genera dicūtur ad aliq̄d: ⁊ species non: ut sciē
tia dicitur ad aliq̄d: sed grāmatica non. Cōtra. Gen⁹
est tota essentia specierum: ergo si species nō dicūtur
ad aliquid: ergo nec genus: uel si genus: ergo speci-
es. ¶ Secūdo arguit̄ sic. Dictū est in antepredicamē
tis quādo alterum predicatur de altero: ut de subie-

Quō intelligat dictū philosophi ꝙ motus sit quātitas per se.

cto: quecūqꝫ de predicato dicuntur omnia de subiecto dicētur. ergo cum sciētia dicatur de grāmatica: si sciētia dicatur ad aliqd: ꝛ grāmatica dicetur ad aliquid. ¶ Ad hoc breuiter est dicēdū ꝙ relatio est predicamētum ꝛ non relatiuum. Unde relatio non potest poni in diuersis generibus: relatiuū autem pōt. ¶ Sed nota ꝙ dupliciter dicitur relatiuū. Uno modo pōt dici relatiuū qđ primo ꝛ principaliter impoīt ad significādum respectū: ꝛ ex consequēti significat rem: supra quam fundatur ille respect⁹: ꝛ tale nō ponitur in diuersis predicamētis: sed est aliud quod primo ꝛ principaliter significat rem que est alterius predicamēti: ꝛ ex cōsequēti significat illum respectū sic potest esse sciētia. Nam sciētia ultra suū subiectū in quo est: potest habere respectū ad suam causam: ut ad scibile: ꝛ fm illum respectū dicit̄ relatiuum: ergo dices tu ꝙ similiter grāmatica cum sit de sermone poterit habere respectum ad illum: ꝛ respectu illius erit relatiuū. Et ita tam bene poterit dici species ad aliqd sicut genus. Ad hoc poterit dici duob⁹ modis. vnomodo ut supra dictum est: oē accidēs habet respectum ad subiectū: ꝛ per istam cōparationeꝫ nō dicitur relatiuum: sed quādo ultra illaꝫ habet depēdentiam ad aliquod: uel ut ad causaꝫ: uel aliter: ꝛ sic sciētia qđ est genus habet illum duplicē respectum: sed illa que sunt species: ut grammatica ꝛ arismetica cōparātur solum ad subiectum. nam accidētia indiuiduant fm indiuiduationē subiecti: ꝛ ideo accidentia illa que sunt indiuidua: ꝛ sunt circa singularia nō cōparantur ad aliqd nisi ad subiectuꝫ. Quia ille species uel singularia ad aliqd non dicitur: sed genera ut sciētia ultra subiectū in quo sunt ad aliud possunt (ut visum est) cōparari quare relatiua etiaꝫ dici possunt: non relatiua fm esse: sed fm dici. Uel pōt dici ꝙ etiam lꝫ grāmatica ꝛ logica ultra subiectum in quo sunt animam habeat cōparationeꝫ ad illud de quo est hoc non est inquātum species: sed inquātum genus: ita vult dicere ꝙ grāmatica non dicitur alicui⁹ grāmatica: sed dicitur grāmatica alicuius sciētia. Et ita patet qualiter sit intelligēdum illud: ꝙ genera dicuntur ad aliquid. species uō non. Et similiter patet quare id quod per se est in vno genere: per aliquod supadditum potest dici relatiuū: ꝛ in genere relationis: non tamen fm sui essentiā: qꝛ ut dicit Arist. in libro primo posterioꝝ. diuisiones predicamētorum sunt impermixte. Et per hoc patet solutio ad argumēta. ¶ Ad primū cum dicis ꝙ genus dicit essentiā speciei. Dico ꝙ uerum est: ꝛ ideo in quocunqꝫ predicamēto ponit̄ genus fm essentiā. in codē etiam ponitur species: ꝛ ecōuerso: tamē aliquando ꝓpter respectum supadditū potest genus poni ꝛ dici ad aliqd: dato ꝙ species non dicatur: per hoc idem ad aliud patet solutio.

Quō uel aliqd: genera di cūtur ad aliqd: species uō nō.

Ecipit aūt agere ꝛ pati contrarietates: ꝛ magis ꝛ minus.

Hic auctor determinat de actione ꝛ passione. Secūdo de situ ꝛ alijs. Secūda ibi [dictū est autē.] Prima in duas. Primo ponit duas ꝓprietates cōmunes actiōis ꝛ passionis. Secūdo declarat illas ꝓprietates. Secūda ibi [calefacere enim.] Hec secunda in duas fm ꝙ duas ꝓprietates declarat. Pria est habere cōtrariū. secūda est suscipere magis ꝛ minus. secunda ibi [Et magis ꝛ minus.] Seqtur illa pars [dictū est autē.] ꝛ habet duas. Primo determinat de situ. Secūdo excusat se: ꝛ expedit de alijs predicamentis. Secūda ibi [De reliquis autē.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Exponēdo igitur dicit auctor ꝙ facere ꝛ pati. i. actio ꝛ passio habet cōtraria. Et intēdit talem rationem. Calefacere ꝛ frigidum facere sunt contraria: ꝛ frigidum fieri sunt cōtraria: sed calefacere est actio: ꝛ frigidum facere calefieri passio: ꝛ frigidum fieri: ergo actio ꝛ passio habent cōtraria in formando rationem maiorem ponit in littera.

¶ Calefacere enim ad frigidum facere cōtrariū est: ꝛ calefieri ad frigidū fieri: ꝛ delectari: ꝛ cōtristari. Quare suscipiūt recipit cōtrarietates ꝛ magis ꝛ minus. Est enim calefacere ꝛ magis ꝛ minus: ꝛ calefieri magis ꝛ minus: ꝛ cōtristari magis ꝛ minus. Suscipiūt ergo magis ꝛ min⁹ agere ꝛ pati. De his itaqꝫ tanta dicuntur.

¶ Hic declarat aliam proprietatem. s. ꝙ actio ꝛ passio suscipiant magis ꝛ minus: ꝛ intendit talem rationē. Calefacere ꝛ frigidum facere suscipiunt magis ꝛ minus: ꝛ calefieri ꝛ frigidum fieri: sed calefactio est actio: ꝛ calefieri passio: ergo actio ꝛ passio suscipiunt magis ꝛ minus: ꝛ videt̄ ꝙ calefacere dicit̄ suscipere magis ꝛ minus ex hoc: qꝛ vn⁹ ignis magis calefacit ꝙ̄ alter. Nam qꝛ maiorem habet virtutem: ut ignis: carbo: magis calefacit ꝙ̄ flāma. ideo dicit̄ magis: qꝛ eodem igne vnum corpus potest magis calefieri ꝙ̄ aliud: ꝛ ita suscipiunt magis ꝛ minus: ꝛ de actione ꝛ passione tot ꝛ non plura dicentur.

¶ Dictū est aūt de situ in his que ad aliqd sunt ꝙ denominatiue a positionibus dicitur.

¶ Hic auctor excusat se de situ: ꝛ dicit ꝙ de situ dictuꝫ est in predicamēto relationis: ubi dicit̄ ꝙ sedere ꝛ stare dicitur denoīatiue a positionib⁹: ꝛ etiā ꝓmo fuit dictū ꝙ sit⁹ est ut sedere: stare: ꝛ hec sufficiant de situ.

¶ De reliqs aūt. i. qñ: ꝛ ubi: ꝛ habere: eo ꝙ manifesta sunt: nihil de his aliud dicit̄: ꝙ̄ que in principio dicta sunt: quia habere quidē significat calciatum esse: uel armatum esse. ubi autem in loco esse quando ut heri: ꝛ alia huiusmodi: que de his dicta sunt. De ꝓpositis itaqꝫ generibus dicta sufficiant.

¶ Hic excusat se de alijs: ꝛ dicit ꝙ de reliquis. s. quando ubi: ꝛ habere: eo ꝙ manifesta sunt: nihil dicetur. Et glosant quidam manifesta. i. immanifesta per cōtrarium. nam multum est occulta natura eorum. Et alij dicunt ꝙ ita sunt manifesta in suis causis. i. in alijs predicamētis: de quibus supra dictū est. Et sic sufficiant que dicta sunt ibi ꝛc.

¶ De postpredicamentis.

Eoppositis opponi solēt dicēdū est. Dicitur enim alterum alteri opponi quadrupliciter: aut ut ad aliqd: aut ut cōtraria: aut ut priuatio ꝛ habit⁹: aut ut affirmatio ꝛ negatio. Opponitur autem vnūqđqꝫ istoꝝ ut sit figuratim dicere itaqꝫ relatiua: ut duplū dimidio: ut cōtraria: ut bonum malo: fm priuationem ꝛ habitum: ut cecitas visui: ut affirmatio: ꝛ negatio: ut sedet non sedet.

Superius auctor dixit de pdicamētis: hic intēdit determinare de postpredicamentis. Et diuiditur in duas. Primo dat intentionem suam. Secūdo ꝓsequitur. Secūda ibi [Dicit̄ enim.] Hec secūda in qnqꝫ fm ꝙ qnqꝫ sunt postpredicamēta. Scđa ibi [Prius.] Tertia ibi [Simul.] Quarta ibi [Motus.] Quinta ibi [habere.] Prima in duas. Nam primo diuidit oppositionē. Secūdo ꝓseq.

tur de mẽbris.2ª ibi[Opponit aũt.]Hec 2ª in duas.p̊ ꝓsequit in gñali.2° in spali.2ª ibi[Qcũqꝫ igit.]Hec 2ª in duas.Nã p̊ determinat de specb⁹ oppositis absolute.2° cõparate.2ª ibi[Qm̃ aũt priuatio.]Prima in q̃tuor.Nã p̊ determinat de relatiue oppositis.2° de cõtrarijs.3° de priuatiue oppositis.4° de ꝯdictorie oppositis. 2ª ibi[Illa vo.]3ª[Priuatio.]4ª[Nõ est autẽ.]Prima in tres.nã p̊ diffinit relatiue opposita. 2° declarat.3° ꝯcludit.2ª ibi[Ut duplũ.]3ª[Quecũqꝫ ergo.]Seqtur illa pars[Illa vo.] ꝛ hẽt duas. Nam p̊ cõparat cõtraria ad relatiue opposita.2° iter sc.2ª ibi [Quecũqꝫ vo.] Hec 2ª in duas.nã p̊ inuit diuisionẽ. ꝙ ꝯrioꝝ alia sunt mediata:alia imediata.2° declarat. 2ª ibi[Ut egritudo.]Hec 2ª in duas.Naꝫ p̊ declarat primũ mẽbrũ.2° aliud.2ª ibi[Quorũ autẽ.]Hec 2ª in duas.Nã p̊ recitat mẽbrũ:ꝛ oñdit que sunt ꝯria mediata.2° declarat quõ illa est mediata.2ª ibi[Non est autem.]Sequitur illa pars[Priuatio.]ꝛ habet duas.Nam primo ostẽdit que opponuntur priuatiue. Secundo cõparat.Secũda ibi[Priuari vo.]Prima in duas.Primo diffinit.Secũdo declarat. Secunda ibi[Priuari vo.]Illa pars [Priuari vo.] diuidit in duas.Nam primo cõparat priuatiue opposita in cõcretione ad ipsa in abstractione.Secũdo ad priuatiue opposita in abstractione.Secunda ibi [Priuatio enim.]Prima in duas.Primo cõparat ea penes differẽtiam.secũdo penes cõueniẽtiã.Secũda ibi[Opposita quidẽ.]Sequitur illa pars[Non est autem.] ꝛ habet duas.Nã primo cõparat cõtradictorie opposita:que sunt sub affirmatione ꝛ negatione:ad affirmationem ꝛ negationẽ penes differẽtiam. secũdo penes cõueniẽtiam.Secũda ibi[Nam ꝛ in his.]Hec est diuisio lectionis ꝛc.¶Ad primam partem sic ꝓcedit.Debes scire ꝙ postpredicamẽta supponũtur in quolibet predicamẽto.Nam in quolibet predicamẽto uere est oppositio ꝛc.inter species oppositas:ꝛ in quolibet predicamẽto genus est prius suis specieb⁹ ꝛ similiter species sunt simul sub genere. Similiter reperitur in quolibet predicamẽto motus uel per se uel per accidẽs.similiter in quolibet predicamento genus habet species uel differẽtias in potẽtia.Aliqñ enim substãtia habet omnia predicamẽta accidentalia:ꝛ ipsa accidẽtalia habẽtur.Dicit ergo ꝙ vnũ dicitur opponi alteri quadrupliciter.i.quattuor modis: uel relatiue:uel cõtrarie:uel priuatiue:uel cõtradictorie.declarat dicẽs:quomodo opponit vnũquodqꝫ istorum ut sit figuratim.i.exẽplariter dicere ut relatiua duplum ꝛ dimidium:ut cotraria sicut albuꝫ ꝛ nigrum.ut priuatiue opposita:sicut visus:ꝛ cecitas.tãqꝫ cõtradictorie opposita:ut sor.sedet:sor. nõ sedet.

¶ Quecũqꝫ igit ut relatiua opponũtur eaipsa que sunt:oppositoꝝ eẽ dicunt:aut quõlibet aliter ad ea ut duplũ:hoc ipsum qd̕ est alteri⁹ dr̃: alicui⁹ enim duplũ dicit;sed ꝛ disciplina disciplinato tanqꝫ relatiue opposita est:ꝛ dicit disciplina ipꝫ qd̕ est disciplinati:sed ꝛ disciplinatũ ipsuꝫ qd̕ est ad oppositũ dicit ad disciplinam. Disciplinatum eniꝫ aliquo dicimus disciplina disciplinatũ.Quecũqꝫ ergo opposita sunt tanqꝫ ad aliquid eaipsa que sunt oppositoꝝ dicuntur:aut quomodolibet ad se inuicem.

¶ Hic ꝓseqt de relatiue oppositis dicens; ꝙ relatiue opposita sunt q̃cũqꝫ ea que sunt dicunt alioꝝ.i. ad aliud sub habitudine genitiui casus:ul' quõlibet aliter i.in alijs casib⁹:disciplinatũ:disciplina disciplinatũ. Illa que sũt relatiua dicũt qdã ꝙ non sunt relatiue opposita:nisi accipiant respectu eiusdẽ. Declaro:iste est pr̃ illius:ergo nõ est fili⁹ ei⁹..Alij dicũt ꝙ sunt etiã relatiue opposita:quãdo se cõsequũtur:ita dicũt ipsi dicẽdo duplum dimidij duplum:sunt relatiue opposita.Et quãdo eis obicit ꝙ oppositum nunqꝫ se cõsequitur.Uerum est:nisi de illis oppositis: quorũ vnũ depẽdet ad aliud.Sed meli⁹ dr̃ primomõ.Postea cõcludit cũ dicit[quecũqꝫ ergo.]ꝛ patet qd dicit.

¶ Illa vo que ut ꝯria ipsa quidẽ que sunt nullo modo dicunt ad se inuicẽ.ꝯria vo sibi inuicem dicunt .neqꝫ enim bonũ mali dicit bonũ sed ꝯrium.nec album nigri album:sed ꝯrium. Quare differũt iste oppositiones ad inuicem.

¶ Hic determinat de cõtrarijs per cõparationem ad relatiue opposita dicẽs:ꝙ illa que sunt ꝯtraria:hoc ipsum ꝙ sunt nõ dicũtur adinuicem:sicut faciunt relatiue opposita.nam duplum dimidij dicit.sed contraria non dicunt ita aliorũ:sed dicũtur adinuicẽ cõtraria:nec malum non dicit boni malum:sed dicitur malum bono contrarium.similiter in alijs. quare cõcluditur ꝙ differũt adinuicem ille oppositiones.

¶ Quecũqꝫ vo ꝯriorũ sunt talia:ut in qb⁹ nata sunt fieri ꝛ de qb⁹ p̄dicant necessariũ sit alterum coꝝ inesse:nihil medium coꝝ est. Quorũ vo non est necessarium alterum inesse:horum omnium aliquid est medium.

¶ Hic determinat de cõtrarijs:innuẽdo uel ponẽdo diuisionẽ cõtrariorum:ꝛ dicit ꝙ quecũqꝫ cõtrarioꝝ sic se habẽt ꝙ necesse est alterum inesse illi de quo p̄dicant:uel in quo apta nata sunt fieri illoruꝫ nihil est medium:sed quãdo nõ est necesse alterum illorum inesse:ideo illorum est aliquid medium.

¶ Ut languor ꝛ sanitas in corpore aialis habẽt natura fieri:ꝛ necessarium est alterũ esse aialis in corpore uel lãguorẽ:uel sanitatẽ.Sꝫ ꝛ par ꝛ impar de numero predicant:ꝛ necessariuꝫ est alterum eorum in numero esse:aut abundans aut perfectum:ꝛ nihil est in medio eorũ:neqꝫ inter languorem ꝛ sanitatem:neqꝫ inter abundantem ꝛ perfectum.

¶ Hic declarat primũ mẽbrum.s.ꝙ quecũqꝫ in se habẽt qd̕ necesse est alterum illoruꝫ inesse subiecto illorum nihil est medium. Nam languor ꝛ sanitas apta nata sunt esse in animali:ꝛ necesse est alterũ inesse animali.Et ideo istorum nihil est medium quãtum ad naturales.nam non est animal quin sit ibi humoruꝫ ꝓportio uel improportio : sed quãtum ad medicos est aliquod medium. Nam medicus dicit ꝙ san⁹ est qui potest opera sani:nec talis potest in opera egri. eger vo cõtra se habet.Sed tamen est aliquis qui neqꝫ perfecte potest in opera egri:neqꝫ p̄fecte potest in opera sani.Et ideo fm medicos cadit medium:sed quãtum ad naturales non(ut visum est.) Similiter declarat in alijs:sicut par ꝛ impar est necesse alterum illorum inesse numero.ideo sunt cõtraria imediata. similiter perfectus ꝛ abũdans impar nõ addit supra parem vnicam vnitatem.

¶ Quorum vo nõ est necessariũ alteruꝫ inesse subiecto:eoꝝ aliqd est mediũ:ut nigrũ:ꝛ albũ in corpore natura habẽt fieri:ꝛ non est necesse alterũ eorum inesse in corpore. nõ enim omne corpus aut album aut nigrũ est. Sed ꝛ prauũ ꝛ studiosum predicantur quidẽ de homine ꝛ de alijs multis.sed nõ est necessarium alterum eorũ inesse illis de quib⁹ predicant. Neqꝫ eniꝫ omnia uel praua:uel studiosa sunt. sed est hoꝝ

aliquid medium. albi quidē ⁊ nigri. fuscum ⁊ pallidum: ⁊ quecunq; alij sunt colores praui vō ⁊ studiosi: qd neq; prauū: neq; studiosum est. In aliquib⁹ itaq; medijs nomina posita sunt ut albi ⁊ nigri: fuscū ⁊ pallidū. ⁊ quicūq; bi⁹ alij colores. In aliqb⁹ aūt noīa qdē medio assignare idoneū nō est: sȝ per utrorūq; summoꝝ negōnē: qd mediū est determinaẜ: ut qd neq; bonū est: neq; malū: neq; iustū: neq; iniustū.

Hic declarat secūdum mēbrum .s. que sunt cōtraria mediata. ⁊ iterat illud quod dixit: ꝙ quando ita est: ꝙ non est necesse alterum inesse subiecto: illorum est aliquid medium ut album ⁊ nigrum: non est necesse alterum illorum inesse corpori. Et ideo istorum est medium. Similiter prauum ⁊ studiosum sunt huiusmodi: ⁊ bonum ⁊ malum: q᷑ non est necesse illorū alterum inesse subiecto semper: ⁊ ideo istorum est aliquid medium: ut albi ⁊ nigri media sunt. fuscum ⁊ pallidum: istis medijs nomen est impositum: sed quibusdam medijs non est nomē impositum. ideo in illis talibus debemus nominare per abnegationem utriusq; extremorū. Quedam littera ponit suorū ibi qd idē est qd extremorū: ut mediū inter albū ⁊ nigrū dicit illud qd nec est album nec nigrū: ⁊ sic de alijs.

Priuatio vō ⁊ habitus dicuntur qdem circa idē aliqd: ut visio ⁊ cecitas circa oculum. Uniuersaliter autē dicere est: in quo natus est ⁊ fieri habitus. circa hoc idē diciẜ utrūq; eorū fieri. Priuari eniȝ dicimus vnūquodq; habitus susceptibiliū: quādo is in quo natus est inesse uel quādo illud natuȝ est habere: nullo modo habet. Edentulum enim dicimus non qui nō habet dētes: nec cecum qui non habet visum: sed illum qui quādo debuit habere nō habet. Quedā eniȝ a generatiōe sunt: que neq; dētes: neq; visuȝ hn̄t: sȝ nō dicunẜ edētula: neq; ceca.

Hic primo diffinit priuatiue opposita: dicens ꝙ priuatiue opposita sunt: que habēt fieri circa idem: ut ⁊ visus ⁊ cecitas circa oculum. Unde dicit ipse in quo habet esse habitus circa hoc habet esse priuatio. Et statim declarat quid est priuari: dicens: ꝙ priuari dicimus vnūquodq; quando qd est aptum natuȝ habere ⁊ non habet. similiter nō dicimus ꝙ catulus ante nonum diem sit cecus: sed post nonum diem dicimus si non videat ꝙ est cecus. Et sic de alijs.

Priuari vō ⁊ habitum habere non est habitus ⁊ priuatio. Habitus enim est visus: priuatio vō est cecitas. habere aūt visum non est visus: nec cecū esse est cecitas. priuatio enim quedam est cecitas. cecū vō esse priuari: sed nō priuatio est. Amplius si idem esset cecitas ⁊ cecuȝ esse utrūq; de eodē prediecareẜ. sed cecus d᷑ hō: cecitas vō homo nullo modo dicitur esse.

Hic comparat priuatiue opposita in cōcretione ad priuatiue opposita in abstractione. Et intēdit ꝓbare ꝙ priuari non sit priuatio: ⁊ habere habitum nō sit habitus. Et ponit duas rationes ad ꝓbandum illa duo. Primo sic: habere visum non est visus: sed habere visum est habere habitum: ⁊ visus est habitus ergo habere habitum non est habitus. Alia ratio: Cecum esse non est cecitas: sed cecum esse est priuari: ⁊ cecitas est priuatio: ḡ priuari nō est priuatio. Primo ponit in istis rōnib⁹ ꝙ visus sit hit⁹: ⁊ cecitas priuatio. ⁊ postea ponit maiorē in forma: cū dicit in lr̄a habere visum nō est visus. ⁊ cecū eē nō est cecitas: ⁊ statim ꝓbat istā ꝙ eē cecū nō est cecitas. nā si cecitas: ⁊ cecū essent idē: tūc de quācūq; ꝑdicareẜ vnū de eodē ꝑdicareẜ ⁊ reliquū: sed hoc est falsum. Nā cecū ꝑdicaẜ de hoīe dicēdo hō est cec⁹: sed cecitas nō: non male diceret hō est cecitas: q̄re cecū eē: ⁊ cecitas nō sūt idē

Opposita aūt etiam hec videnẜ eē: scilicet priuari ⁊ habitum habere: quēadmodū priuatio ⁊ habitus. modus enim oppositionis ideȝ est. Nam sicut cecitas visui opposita est: sic cecū esse ad visum habere oppositum est.

Sup̄i⁹ posuit dr̄iam inter priuatiue opposita in cōcretione: ⁊ priuatiue opposita in abstractiōe. Hic assignat cōuenientiā. ⁊ dicit ꝙ cōcreta .s. priuari: ⁊ hēre habitū priuatiue opposita sunt: sicut hit⁹ ⁊ priuatio: ⁊ idē est modus oppositiōis. nā sicut visus opponiẜ cecitati: ita ⁊ habere visuȝ opponitur huic quod est cecum esse. ⁊ sic de alijs.

Non autem est id qd sub affirmatione: ⁊ negatione iacet: affirmatio ⁊ negatio. Affirmatio nāq; est oratio affirmatiua: ⁊ negatio oro negatiua. Hoꝝ vō que sub affirmatiōe ⁊ negatione sunt: nullū est oro. Dicunẜ aūt hec esse opposita alterutris tanq; affirmatio ⁊ negatio. naȝ in his modus oppositionis idē est. sicut eniȝ affirmatio aduersus negationem opposita est (ut qd sedet ei qd nō sedet.) sic ⁊ res que sub utroq; posita est: sedere ⁊ non sedere.

Hic itēdit cōparare ꝯdictorie opposita in reb⁹ que sbiacēt affirmatiōi ⁊ negatiōi ad ipsaȝ affirmatiōnē ⁊ negōnē. Et itēdit ꝑ cōparare penes dr̄iaȝ: ⁊ h̓ ꝑ talē rōnē. Affirmatio ē oro affirmatiua: ⁊ negatio oro negatiua: sȝ illd qd est sub affirmatiōe ⁊ negōne nō est oro affirmatiua uel negatiua: ḡ qd iacet sub affirmatiōe ⁊ negōne nō ē affirmatio ꝑ ponit ꝯclōnē. 2° maiorē cū dicit [affirmatio nāq;.] 3° miorē cū dic [qd vō cōcedanẜ.] Hic cōparat penes ꝯueniētiā. ⁊ intēdit ꝙ res iste que sunt sub affirmatiōe ⁊ negōne ita sūt ꝯdictorie opposita: sicut affirmatio ⁊ neg°. nā sicut ille due uoces supra sortes sedet ⁊ sor. nō sedet sunt ꝯdictorie opposita: ita ⁊ res que sunt sortē sedere ⁊ non sedere. nā modus oppositionis est idem utrobiq; in reb⁹ sicut in affirmatione ⁊ negatione ⁊c̄.

Quoniā aūt priuatio ⁊ habit⁹ non opponunẜ: ut ad aliqd manifestuȝ est. Neq; enī visus d᷑ hͦ ipīu qd est oppositi. visus enim nō est cecitatis visus: nec alio ullo modo ad ipsum dicitur Similiter auteȝ neq; cecitas dicitur visionis cecitas: sed priuatio quidem visionis dicitur. cecitas vō visionis non dicitur.

Superius determinauit ph̄s de spēb⁹ opposi tiōis in se ⁊ absolute. Hic itēdit de ipsis determinare cōparate. Et diuidū in tres. nā ꝑ cōparat ꝑuatiue opposita ad relatiue opposita. 2° cōparat ꝑuatiue opposita ad ꝯria. 3° cōparat ꝯdictorie opposita ad oīa alia. 2ª ibi [qm̄ āt nec ꝯria.] 3ª ibi [quēcūq; vō tanq; affirma° ⁊ neg°.] ꝑª i duas fȝ duas rōnes 2ª ibi [ampli°.] Illa ps [qm̄.] diuidiẜ in duas. nā ꝑ ꝓponit. 2° ꝓseqẜ. 2ª ibi [ꝯrioꝝ enī.] hec 2ª i duas fȝ duas rōnes. 2ª ibi [ampli⁹ in ꝯrijs.] ꝑª i tres. nā ꝑ ponit maiorē ⁊ declarat. 2° ponit minorē cū declaratiōe. 3° ponit ꝯclusionē. 2ª ibi [in ꝑuatiōe aūt.] 3ª ibi [vñ palā est.] ꝑª in duas. ꝑ declarat vnā ptē. 2° aliā. 2ª ibi [quorū vō aliqd est.] Et hec 2ª in duas. nā ꝑ declarat illo mēbrū. 2° v̓ificat qddā dictū ꝑ exceptionē. 2ª ibi [visu per āt ⁊ coꝝ.] Seqẜ illa ps [ampli°.] ⁊ diuidiẜ i duas nā ꝑ ponit maiorē. 2° minorē. 2ª ibi [uerū i ꝑuatiōe.]

P:ſa in duas.ꝑ ponit maiorē.2ª ꝓbat q̄dā dictū.2ª
ibi[priuatio enī ad.] Seqt̄ illa ps[qcūqꝫ vō.] ⁊ hēt du-
as.nā ꝑ cōparat ꝯdictorie opposita ad oīa alia.2º po
nit ꝓprietates ꝯrioꝝ.2ª ibi[ꝯriū aūt.] ꝑª i duas.nā ꝑ
ponit.2º ꝓſeqt̄.2ª ibi[in ſolis enī.] Hec 2ª i tres. nā ꝑ
ponit dr̄iaꝫ īter ꝯdictorie opposita:⁊ īter oīa alia. 2º
declarat.3º ꝯcludit.2ª ibi[neqꝫ in his q̄ ad aliqd ſūt.]
3ª ibi[q̄re in his ſolis.] ꝑª in duas.ꝑ declarat ꝑ tēne-
gatiuā.2º affirmatiuā.i.ꝑ declarat ꝙ in nullis alijs ſit
uerū alterū eē uerū:alterū falſū.2º declarat ꝙ i ꝯdicto
rie oppoſitis ſit neceē alterū eē uerū:alterū eē falſū.2ª
ibi[in affirmatiōe vō.] ꝑª in duas.nā ꝑ declarat in i-
cōplexis ꝙ nō eſt ſemꝑ alterū uerū:alterū falſū.2º de
clarat in ꝯrijs cōplexis.2ª ibi[uerūtn̄ maxīe.] Hec 2ª
in duas.nā ꝑ declarat in ꝯrijs.2º in ꝑuatiue oppoſi-
tis.2ª ibi[in ꝑuatiōe vō.] Hec eſt diſio lectōis. ¶ Ad
ꝑmā ꝑtē ſic ꝓcedit:⁊ oñdit ꝙ ꝑuatiue oppoſita non
opponunt̄ ut relatiue oppoſita:⁊ itēdit talē rōnē. Il-
la q̄ opponunt̄ ut relatiue oppoſita:ea ipſa q̄ ſūt dicūt̄
alioꝝ:aut quōlibet alr̄ ad aliō. ſꝫ ꝑuatiue oppoſita:
ea ipſa q̄ ſūt:nō dicunt̄ alioꝝ:aut nec quōlꝫ alr̄ ad ali
ud ꝯ ꝑuatiue oppoſita nō opponunt̄ ut relatiue op
poſita:miorē declarat i lr̄a.ſ.ꝙ ꝑuatiue oppoſita nō di
cūt̄ alioꝝ.nā viſus nō dr̄ cecitatis viſus:⁊ ſic d̄ alijs.

¶ Ampli⁹ ad aliqd oīa reciproca dicunt̄. Qua-
re cecitas ſi eſſet eoꝝ que ſunt ad aliqd utiqꝫ cō
uerteret̄ ad illud ad qd̄ dr̄:ſed non ꝯuertit̄:ne
qꝫ enim dicitur viſus cecitatis viſus.

¶ Hic ponit aliā rōnē:oīa relatiua dicunt̄ ad ꝯuertē-
tiā:ſꝫ ꝑuatiue oppoſita nō dicunt̄ ad ꝯuītētiā:ꝯ ꝑua-
tiue oppoſita nō opponunt̄ ſicut relatiue oppoſita. ꝑ
ponit maiorē.2º declarat minorem ibi[nō enī dr̄ vi-
ſus ⁊ cecitas viſus.] Quare dicunt̄ ad ꝯuertētiā.

¶ Qm̄ aūt neqꝫ ut ꝯria opponunt̄ ea que ſm
priuationē ⁊ habitū dicunt̄:ex his manifeſtū
eſt. Cōtrarioꝝ eniꝫ quoꝝ nihil eſt mediū:neceſ
ſe eſt in qb⁹ nata ſunt fieri:aut de qb⁹ ꝑdicari al
terū ipſoꝝ ineſſe ſemꝑ. Eoꝝ enī nihil eſt mediū
quoꝝ alterū neceſſe erit ineſſe ſuſceptibili:ut in
lāguore ⁊ ſanitate:⁊ abūdāti:⁊ ꝑfecto:quorū
vō aliqd eſt mediuꝫ nunqꝫ neceſſe eſt oī ſuſce-
ptibili alterū ineſſe:neqꝫ enī neceſſariū eſt oī ſu
ſceptibili cādidū uel nigrū ineſſe:neqꝫ frigidū:
neqꝫ calidū. hoꝝ enim mediū aliqd nihil ꝓhi-
bet eē. hoꝝ enī erat aliqd mediū quoꝝ nō erat
neceſſariū alterū ineſſe ſuſceptibili preter illa q
bus nāliter vnū ineſt:ut igni calidū eē:⁊ niui
cādidū eſſe:in his enī determinate neceſſarium
eſt alterū ineſſe:⁊ nō alterutrū cōtingit. nō enī
poſſibile eſt ignē frigidū eſſe:neqꝫ niuē nigraꝫ.
Quare qdē oī ſuſceptibili nō eſt neceſſariū al-
terū eoꝝ ineſſe:ſꝫ ſolis qb⁹ nāliter vnū ineſt:⁊
his determinate vnū:⁊ nō alterutruꝫ ꝯtingit.

¶ Intēdit h̄ ꝓbare ꝙ ꝑuatiue oppoſita nō opponāt̄
ut ꝯria:⁊ h̄ ꝓponit ꝑ:⁊ ſtatī ꝓbat h̄:⁊ itēdit ibi talem
rōnē: Oīa q̄ opponunt̄ ut ꝯria:aut opponunt̄ ut ꝯ-
ria mediata:aut ut ꝯria imediata:ſꝫ ꝑuatiue oppoſi-
ta nō opponunt̄ ut ꝯria mediata:neqꝫ ut ꝯria imedi
ata:ꝯ ꝑuatiue oppoſita nō opponunt̄ ut ꝯria. i hac
rōne ſic ꝓcedit:q2 ꝑmo ponit maiorē.2º miorē cū de-
claratiōe. Dic̄ ergo primo ꝙ illoꝝ ꝯrioꝝ:q̄rū ē neceſ-
ſe alterum ieſſe ſbcto:taliū nihil eſt mediū:ut ſanū ⁊
egrū:ſꝫ illoꝝ q̄rū nō neceſſe alterum ineſſe ſubiecto.
illoꝝ eſt aliqd mediū:ut album ⁊ nigrum. Et ſtatim
q2 dixerat ꝙ iſtoꝝ nō eſt neceē alterū ieē ſbcto:v̄ificat
ꝑ exceptionē dicēs:ꝙ hoc eſt ueꝝ:niſi alterū iſit a nā

q2 tūc neceē eſt vnū ieē ſbcto.⁊ h̄ declarat ut igni cali-
dū:⁊ ſic de alijs. ¶ Poſtea ponit minorem cū dicit

¶ In priuatione vō ⁊ habitu nihil horū que di
cta ſunt uerū eſt:nec enim ſuſceptibili ſemꝑ ne
ceſſariū ⁊ alterū eoꝝ ieſſe. Qd̄ enī nāꝫ ad vidē
dū nōdū hēt:neqꝫ cecū neqꝫ viſū hn̄s dr̄:ī iōqꝫ
nō erūt hec taliū ꝯrioꝝ:quoꝝ nihil eſt mediū:
ſed neqꝫ hoꝝ quoꝝ eſt mediū. neceſſariū enim
eſt oī ſuſceptibili alterū iſtoꝝ ineſſe. Qn̄ enī iaꝫ
natū fuerit ad hn̄dā viſionē tūc:aut cecuꝫ:aut
hn̄s viſionē dr̄:⁊ eoꝝ nō determinate alterū:ſꝫ
alterutrū ꝯtingit. nō enī neceſſariū eſt uel cecū
uel viſuꝫ hn̄s eē:ſed utrū vis ꝯtingit. In ꝯrijs
āt qb⁹ ē mediū nunqꝫ neceē eſt oī ſuſceptibili al
terū ineſſe:ſꝫ qbuſdā ⁊ i his determiate vnū.
Un̄ palā ē ꝙ ſꝫ neutꝝ modū tāqꝫ ꝯria oppoſi
ta ſūt ea q̄ ſm priuationē ⁊ hitū opponūtur.

¶ Hic declarat miorē ſm ꝙ ꝑuatiue oppoſita nō op
ponunt̄ ut ꝯria mediata nec mediata ꝑ ꝙ nō ſunt ꝯ-
ria imediata. Nā ꝯrioꝝ imediatoꝝ ſemꝑ eſt neceē alte
rū ieſſe ſbcto:ſꝫ de ꝑuatiue oppoſitis an̄ tp̄s determia-
tū nō ē neceē alteꝝ eoꝝ ieſſe ſbcto.ꝯ nō opponunt̄ ut
ꝯria imediata. ſilr̄ nec opponunt̄ ut ꝯria mediata.nā
in ꝯrijs mediatis nunqꝫ eſt neceē alteꝝ ineſſe ſbcto:ſꝫ
in ꝑuatiue oppoſitis poſt tp̄s determiatū:ē neceē alteꝝ
ieſſe ſbcto:⁊ lꝫ i ꝯrijs mediatis ſit aliqn̄ ut qn̄ alterū
ieſt a nā:neceē ē alterū ieē:h̄ certū eſt determiate vnū:ita
ꝙ nō alterū:ſꝫ in ꝑuatiue oppoſitis ꝯtigit utrūqꝫ ieē
ꝯ pꝫ ꝙ ꝑuatiue oppoſita non opponunt̄ ut ꝯria.

¶ Ampli⁹ i ꝯrijs qdē exn̄te ſuſceptibili:poſſibi-
le eſt in alterutꝝ fieri mutationē:niſi alterū ali-
cui nāliter iſit:ut igni calidū eē. Nāqꝫ qd̄ ſanū
eſt poſſibile ē lāguēr:⁊ cādidū nigrū fieri:⁊ ca-
lidū frigidū:⁊ ſtudioſuꝫ prauū:⁊ ex prauo ſtu
dioſū eſt poſſe fieri. prau⁹ enī ad meliores exer-
citatiōes deduct⁹:⁊ doctrinas ad modicū ali-
qd (⁊ ſi ꝓficiet) ut melior ſit. Si vō ſemꝑ uel mo
dicū cremētū ſūpſerit. palā ē:q2 aut ꝑfecte mu
tabit̄:aut ſatis multū cremētū ſumet. Sēꝑ eniꝫ
hn̄ mobilior ad v̄tutē fit:uel qd̄cūqꝫ cremētuꝫ
ſumpſerit a ꝑncipio. Quare ēt v̄iſimile eſt am-
pli⁹ cū ſumē cremētū:⁊ hoc dū ſemꝑ fit. ꝑfecte
in ꝯriū habitū reſtituet̄:niſi forte lōgo tp̄e ſuſ-
pēſum ſit. Uerū in ꝑuatiōe ⁊ hitu īpoſſe eſt mu
tationē in alterū fieri. Sed ex hitu in ꝑuationē
fit mutatio. A ꝑuatiōe vō in hitū īpoſſibile eſt:
neqꝫ enī cecus q̄s factus:rurſus vidit:neqꝫ cū
eſſet caluus:rurſus comat⁹ fact⁹ eſt:neqꝫ cū eſ-
ſet ſine dētibus:dentes ei iterum orti ſunt.

¶ Hic ꝓbat ꝑ aliā rōnē. Et intēdit talē rōnē ꝯria eidē
ſuſceptibili ꝑn̄t vicīſſiꝫ vnū poſt alterū ieſſe. ſed ꝑua-
tiue oppoſita nō ꝑn̄t vicīſſiꝫ eidē ieſſe.ꝯ ꝑuatiue op-
poſita nō opponunt̄ ut ꝯria. Primo ponit maiorē ⁊
declarat ꝙ ꝯria ꝑn̄t vicīſſim ineē:niſi alterū iſit a nā.
Et declarat in qb⁹ min⁹ videt̄. nā min⁹ vr̄ ꝙ ex prauo
poſſit fieri ſtudioſū:⁊ tn̄ pōt:q2 dicit ipſe prau⁹ dedu
ct⁹ ad meliorē exercitatiōnē ⁊ ad doctrinas an̄ modi
cū tp̄s ꝓficiet:ꝙ fit melior.⁊ cū modicū cremētū ſu-
ſcepit:manifeſtū eſt ꝙ aut ꝑfecte mutabit̄ aut multū
cremētū ſumet. niſi forte ſuſpēſum ſit tp̄e.i.ꝙ moriat̄
uel ꝙ dimittat opari. poſtea ponit miorē ꝙ ꝑuati-
ue oppoſita nō poſſint vicīſſim eidē ineē. Nā qui ſe-
mel eſt caluus:nō erit rurſus comatus:nec qui ami-
ſit dentes iterū pōt hēre.⁊ ſic de alijs.

¶ Quecūqꝫ vō tanqꝫ affirmatio:⁊ negatio op-
poſita ſunt. palā eſt ꝙ nullo ꝑdictoꝝ modorū

opposita sūt. In solis enī istis necīuꝫ est. semꝑ quidē aliō coꝝ eē uerū. aliud aūt eē fl̄m. Neqꝫ enī in ꝯrijs necīuꝫ est: semꝑ alterū uerū eē: alterū aūt fal̄m. neqꝫ ī hisqꝫ ad aliqd sūt. neqꝫ ī hitu: ⁊ ꝑuatione: ut sanitas ⁊ lāguor ꝯria sūt. ⁊ neutrū ip̄oꝝ: neqꝫ ue⁊: neqꝫ fl̄m est. Silr̄ aūt ⁊ duplū ⁊ dimidiū tanqꝫ relatiua opposita sūt ⁊ nō est coꝝ alterū: neqꝫ fl̄m: neqꝫ uerū. Sꝫ neqꝫ ea q̄ ꝯm ꝑuationē ⁊ hitū sūt. ut visio ⁊ cecitas. Oīno aūt coꝝ que ꝯm nullā cōplexionem dicunꝫ nihil uerum est. neqꝫ falsuꝫ. porro oīa: que predicta sunt. sine complexione dicūtur.

¶ Hic cōparat ꝯdictorie opposita ad oīa. Et ꝓponit ꝑmo ꝙ ꝯdictorie opposita nō opponanꝫ sic alia. ⁊ stati ꝓbat cū dicit [in solis.] Et dicit ꝙ solū in ꝯdictorie oppositis ē necesse alterū eē uerū. ⁊ alterū eē falsū hoc est dictū. s. in ꝯdictorijs ⁊ nullis alijs. Et ꝑ ꝓbat ꝙ ī nullis alijs. Nā relatiuoꝝ ut duplū ⁊ dimidiū nō ē neccē alterū eē uerū ⁊ alterū falsuꝫ. Silr̄ neqꝫ ꝯriorū ut albū ⁊ nigrū. neqꝫ ꝑuatiue oppositoꝝ: ut visus ⁊ cecitas. Et ꝓbat sic ista cū dicit [oīno.] Uñ intēdit talē rōnē nullū icōplexoꝝ significat uerū uel falsum. sꝫ qōlibet ꝑdictorum est incōplexū. ḡ nullū ꝑdictorū significat uerū uel falsum. ꝑ ponit maiorē. 2° miorē.

¶ Sꝫ maxie videbiꝫ h̄ tale ꝯtingē in his q̄ ꝯm cōplexionē dicunꝫ ꝯria. sanū nāqꝫ eē soc. ⁊ lāguere soc. ꝯriū est. Sꝫ neqꝫ in his necīuꝫ semꝑ alterū uerū. alterū esse falsū. Cū enī sit soc. erit aliud qdē ue⁊: aliud ꝟo falsū. cū ꝟo nō sit. ambo falsa sunt. neqꝫ enī lāguere neqꝫ sanū eē est uerū. cū oīno soc. nō sit. In ꝑuatiōe ꝟo ⁊ hitu cū nō sit: neutrū uerū est. cū ꝟo sit. nō erit alterū uerū. hr̄e nāqꝫ visuꝫ soc. ad id qō est cecum eē soc. oppositū est: sicut ꝑuatio ⁊ hit⁹. ⁊ cū sit necessariū nō est alterū uerū: uel fl̄m eē. cū enī nōdū nat⁹ est hr̄e. utraqꝫ falsa sūt. ⁊ cuꝫ nō sit oīno soc. fl̄a sūt utraqꝫ. ⁊ visū eū hr̄e. ⁊ eū cecū eē. In affirmatione ꝟo: ⁊ negatiōe semꝑ: siue sit: siue nō sit: aliud qdē erit ueruꝫ: aliud ꝟo fl̄m. lāguere nāqꝫ soc. ⁊ nō lāguere cū ipse sit: palā est ꝙ alterū eoꝝ uerū est. alterū aūt fl̄ꝫ. ⁊ cū nō sit silr̄. lāguere enī: cū nō sit falsuꝫ est. nō lāguē aūt: uerū. Quare in his solis ꝓpriū erit. semꝑ eoꝝ alterū uerū: alterū auteꝫ fl̄m eē. quecūqꝫ tanqꝫ affirmatio ⁊ negatio opposita sūt.

¶ Hic declarat in ꝯrijs cōplexis de qb⁹ magis vī ꝙ alterū eēt uerū. ⁊ alterū falsum. Et dicit ꝙ in ꝯrijs cōplexis: si ipsa res sit semꝑ erit alterū uerū ⁊ alterū falsum: ut si sor. sit semꝑ aut hec est uera sor. est san⁹: aut ista sor. est lāguēs. Si sor. nō sit utraqꝫ erit falsa: ⁊ illa sor. est languēs: ⁊ illa sor. est san⁹. silr̄ in ꝑuatiue oppositis cū nō sit res utraqꝫ erit falsa ut sor. est cec⁹ sor. est vidēs: sed post tp̄s determinatū si res sit: semꝑ ē alterū uerū ⁊ alterū falsum: sed in ꝯdictorie oppositis siue res sit siue nō sit semꝑ altera est uera alt̄a falsa: ut cū sor. nō sit uera est. sor. est nō languēs: falsa autē sor. languet Et sic in ꝯdictorijs ⁊ in nullis alijs: est alteruꝫ uerum ⁊ alterum falsum.

Ontrariū autē bono qdē ex necessitate malū est. hoc aūt palā est: ꝑ singuloꝝ īductionē. ut sanitati lāguor. ⁊ iustitie iniustitia. ⁊ fortitudini debilitas. silr̄ aūt ⁊ in alijs. Malo aūt aliqñ qdē bonū est: ꝯriū. aliqñ aūt malū. Egestati (cū sit malū) supabundātia ꝯria est: cū sit ⁊ ip̄a malū. sꝫ in paucis hoc tale qlibet īspiciet in plurib⁹ ꝟo semꝑ malo bonum est ꝯrium.

Superius auctor dixit de sp̄ebus oppōnis. hic ad maiorē declarationē pōit q̄sdā ꝓprietates ꝯrioꝝ. Et diuidit in 5 tertia nō est ꝓprietas sꝫ declaratio 2ª ut videbiꝫ in fine. 2° ibi [Amplius ꝯrioꝝ.] 3° ibi [Amplius si ei qō est.] 4° ibi [Palā ꝟo est.] 5° [necessariū.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad ꝑmā ꝑtē sic ꝓcedit auctor ponēs talē ꝓprietatē ꝯriorū. dicē ꝙ bono semꝑ ē ꝯriū malū ⁊ sanitati egritudo Fortitudo hꝫ ꝯriū debilitatē. vñ ꝯrioꝝ semꝑ vnū debet eē boni moris ⁊ reliquū ꝑui moris: sed malo aliqñ est malū contrariū aliqñ bonū ut egestati que est qd malū ꝯriū est supabundātia uel ꝓdigalitas que est qd malū. Sꝫ hic dicit auctor in paucis est ꝙ malū malo contrarietur. Et si tu obicias tm̄ vnum est contrarium vni. ergo ꝓdigalitas nō habebit duo ꝯria ⁊ sic malo poterūt eē ꝯria bonū malū cui⁹ oppositū dicē auctor. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ vni tm̄ vnū est ꝯriū Et cū dicis de ꝓdigalitate. dicendū ꝙ ꝓdigalitas ⁊ auaritia utrūqꝫ ꝯrianꝫ largitati ⁊ hoc qr utrūqꝫ deuiat a rectitudīe ⁊ hēt rōnē mali. dico ḡ ꝙ plura si sb̄ vna rōne nō ꝑñt vni ꝯriari. ⁊ ꝑ h̄ soluiꝫ obiciendo.

¶ Amplius ꝟo cōtrarioꝝ nō necessariū est. si alterū est. ⁊ reliquū eē. sanis nāqꝫ omnib⁹. sanitas quidē erit. languor ꝟo nō. Silr̄ autē. ⁊ cuꝫ sint oēs quidē albi. albedo quidem erit. nigredo ꝟo non erit.

¶ Hic ponit aliā ꝓprietatē ꝯrioꝝ. Et dicē ꝙ nō est necesse ut si vnū ꝯrioꝝ fuerit ī nā ꝙ alte⁊. nā oīb⁹ aīalib⁹ sanis erit sanitas. egritudo āt nō. Silr̄ oīb⁹ corꝑib⁹ albis erit albedo. nigredo āt nō erit ī h̄ idē ꝟclaiat ibi.

¶ Amplius si socr. sanum esse. ad id qō est soc. lāguere ꝯrium esse. cum nō sit possibile utrūqꝫ eidē simul iesse. nō erit possibile. cū alterū ꝯriorū sit. ⁊ reliquū esse. Cū enī sit uerum socra. sanum esse. non erit uerum languere socratem.

¶ Et hoc iductiue in singulis. Et dicit ꝙ socratē languere ⁊ socratē sanū eē sunt ꝯria. ⁊ nō est poss̄e sil̄ socratē lāguere ⁊ sanū eē ⁊ sic in alijs erit sanitas in nā ⁊ nō egritudo: cū nō sit poss̄e inēē in eodē subiecto. sed videꝫ ꝙ male dicat. nā in libro celi ⁊ mūdi. dicit ph̄s. si vnū ꝯrioꝝ fuerit in nā. ⁊ reliquuꝫ erit: ut si est calidū opꝫ eē frigidū. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ ph̄s itelligit ibi de primis ꝯrijs que sunt calidū ⁊ frigidū. nā de illis uerū est ꝙ nō pōt eē vnū in nā qn sit alterum sed auctor hic itellexit de ꝯrijs cāntis ab illis que a p̄mis causanꝫ: sicē sunt albedo ⁊ nigredo: vnū taliū potest eē: dato ꝙ alterū nō sit sicē sanitas sine egritudie.

¶ Palam aūt est ꝙ circa idē. aut specie. aut genere. naturaliter hñt fieri ꝯria. lāguor nāqꝫ ⁊ sanitas in corpore animalis natura habent fieri. Albedo nāqꝫ. ⁊ nigredo simpliciter in corpore. iustitia ꝟo ⁊ iniustitia in anima hoīs.

¶ Hic ponit q̄rtā ꝓprietatē dicēs: ꝙ contraria habēt esse circa ideꝫ genere: ut sanitas ⁊ egritudo circa aīal albedo ⁊ nigredo circa corp⁹: ⁊ circa idē specie: ut iustitia ⁊ iniustitia circa animam.

¶ Necessariū est autē omnia ꝯria uel in eodem genere esse. uel in ꝯrijs generibus. uel ipsa gn̄a eē. ut albū ⁊ nigrū in eodē gn̄e sunt. color eniꝫ genus eorū est. iustitia ꝟo ⁊ iniustitia. in ꝯrijs generibus sunt illius enī virtus. huius nequitia genus est. Bonū enī ⁊ malū nō sunt in aliquo gn̄e. sed ipsa sunt genera aliquoꝝ exūtia.

¶ Hic ponit q̄ntā ꝓprietatē ꝯrioꝝ. Et dicit ꝙ ꝯria habēt eē sub eodē gn̄e: uel sub diuersis gn̄ib⁹: uel ꝑñt

ipsa eē gña alioꝝ: sub eodē gñe: ut albedo ⁊ nigredo sub colore sub diuersis gñib⁹. ut iustitia ⁊ iniustitia. iustitia sub gñe ṽtutū: iniustitia sub gñe vitioꝝ: illa aūt sunt gña alioꝝ: ⁊ nō sunt sub gñe ut bonū ⁊ malū ⁊c. Sed videt̄ q̄ male dicat q̄ñ dicit q̄ bonū ⁊ malū nō sunt sub aliquo gñe. nā supius fuit dictū: ꝯria sunt que sub eodē gñe ponunt̄. est dicēdū q̄ bonū ⁊ malū si ꝯsiderent inq̄tū dicunt qd moris ut sic nō sūt sub alio gñe moris: ⁊ sic loquit̄ auctor hic. si aūt ꝯsideret ut significāt tales res nāe sic sunt sub gñe q̄litatis sub p̄ma specie. Et sic supius locut⁹ fuit de ꝯrijs nāe. illa eni sub eodē gñe hñt poni ⁊ hoc semper.

Prius autē alterū altero: dicit̄ q̄drupl̄r. p̄mo q̄dē ꝓprie h̄z tēpus. ꝑm q̄d s. antiquius: ⁊ senius alteꝝ altero dicit̄. In eo eniꝫ q̄ tēpus amplius est: ⁊ antiquius: ⁊ senius dicit̄. Secundo aūt q̄ nō ꝯuertitur ꝑm subsistēdi ꝯñtiam. ut vnus duobus prior est. duobus eni exñtib⁹ mox ꝯñs est vnū esse. vno autē existente nō necessarium est duo eē. idcirco non ꝯuertitur ab vno ꝯñtia: ut sit reliquuꝫ. prius vō videt̄ illud esse: a quo nō cōuertitur in eo q̄d est esse ꝯñtia. Tertio vō ꝑm quēdā ordinē prius dicit̄ q̄uemadmodū ⁊ in disciplinis ⁊ orationibus. nā in demonstratiuis disciplinis est prius ⁊ posterius ꝑm ordinē. in geometria eni elemēta priora sūt alijs. que describunt̄ per ordinē. sed in grāmatica elemēta priora sunt syllabis. ⁊ in orationibus similr̄. ꝓhemiuꝫ prius est narratione: per ordinē. Amplius preter ea que dicta sunt: q̄d melius est ⁊ honorabili⁹. ꝑus nāliter eē videt̄. Consueuerūt eni ⁊ plurimi honorabiliores ⁊ magis dilectos a se: p̄ores dicere apud se. Est q̄dē hic ⁊ pene alienissimus prioꝝ modus. Modi itaq̄ꝫ qui dicti sunt de p̄ore fere isti sūt.

Hic Aūt ponit modos prioris. ⁊ diuidit in duas ptes. p̄ ponit 4ᵒʳ modos p̄oris usitatos. 2ᵒ ponit vnū modū nō usitatū. 2ᵃ ibi[Ut aūt.] P̄ria in 4ᵒʳ ptes ꝑ tot significata p̄oris. 2ᵃ ibi[Scḋo aūt.] 3ᵃ ibi[Tertio vō.] 4ᵃ ibi[Amplius.] Sequit̄ postmoduꝫ illa ps[Ut aūt.] hec in duas. p̄ addit aliā significationē. 2ᵒ declarat[Q̄m vō sunt ⁊c.] P̄rio igit̄ dicit q̄ dr̄ p̄us alteruꝫ altero q̄druplicit̄. p̄mo q̄ ꝑm tp̄s. Et sic ille qui h̄t. xx. annos est p̄or illo qui h̄t. xv. ⁊ sic de alijs exēplis. Aliomō dr̄ p̄us q̄d nō ꝯūtit̄ ꝑm subsistēdi ꝯñtiā. i. q̄ nō subsistit aliū in ꝯsequēdo: ut seq̄t̄ hō est. g̃ aial est. nā hō substat aiali ⁊ nō econuerso. nā aial nō substat hoi: q̄ nō seq̄tur aial est. g̃ hō est. sili̇r vnū est p̄us duob⁹. nā si duo sunt vnū est. s̄ꝫ nō vnū est: nō seq̄t̄ q̄ sunt duo. Tertiomō dr̄ eē p̄us aliq̄d ꝑm ordinē ut in disciplinis. i. in scijs demratiuis sic in geometria p̄n⁹ p̄ora sunt ꝯclōnib⁹. ut oē totū mai⁹ est sua pte. Jstud est p̄n̄ᵐ ⁊ in orōnib⁹. i. in rhetorica ꝓhemiū p̄cedit tractatū. vñ ꝓhemiū est p̄n̄ᵐ orōnis. sili̇r in grāmatica littere ⁊ syllabe p̄cedunt orōnem. 4ᵒ mō dr̄ pri⁹ illud q̄d est nobilius. Et hoc declarat nā multū honorabiliores ⁊ magis dilectos apud se dicunt̄ p̄ores. Et dicit q̄ ille modus est alienissim⁹: q̄ nō est modus nāe sed curialitatis. ⁊ postea epilogat.

¶ Uidet̄ aūt preter eos qui dicti sunt alter esse prioris modus. Eoꝝ eni que ꝯuertunt ꝑm eēntie ꝯñtiam. q̄d alteri quomodolibet causa est. digne p̄us nā dicit̄. q̄ñ vō quedā sunt huiusmodi: palā est. Esse nāq̄ꝫ hoiem ꝯuertit̄ ꝑm eēntie ꝯñtiā ad ueram de se orationē. Nā si hō est. uera est oratio: qua dr̄. q̄ hō est. ⁊ si uera est oro qua dicit̄ hō est: etiā ꝯuertit̄. nā si uera est oro qua dicit̄. q̄ hō est. hoiem esse: necesse est: est aūt uera oro nequaq̄ꝫ cā q̄ res sit. Uerū tñ videt̄ res eē quodāmō causa: ut sit oro uera. Dū eni res est: uel non est. uera oratio aut falsa dicat̄ necesse est. Quare ꝑm quinq̄ꝫ modos prius alterum altero dicitur.

¶ Hic ponit 6ᵐ modū nō usitatū. Et dicit q̄ p̄ter oēs modos p̄oris qui dicti sūt vr̄ eē ali⁹ modus ꝓut aliq̄ duo ꝯuertunt̄ ꝑm eēndi ꝯñtiā. i. q̄ ad eē vni⁹: seq̄t̄ eē alteri⁹. ⁊ vnū est cā alteri⁹ eē p̄ nām: illud q̄d est cā p̄cedit aliō: ut vitas rei ⁊ orōnis ꝯūtunt̄. Nā si hō ē ista oro est uera: hoiem eē est uerū. ⁊ ecōuerso. sed vitas isti⁹ orōnis nō est cā ueritatis in re sed poti⁹ ecōuerso. nam ab eo q̄ res est uel nō est oro dicitur uera uel falsa. Ex predictis p̄ꝫ quot sunt modi p̄oris.

Simul aūt dicunt̄ simpl̄r q̄dē ⁊ ꝓprie: quoꝝ generatio ⁊ corruptio est in eodē tēpore. neutrū eni neq̄ꝫ prius neq̄ꝫ posterius est eoruꝫ. Simul itaq̄ꝫ hec dicuntur ꝑm tēpus ⁊ sunt.

Hic auctor determinat modos eoꝝ que sunt simul dicunt̄. ⁊ diuidit in tres ptes ꝑm tres modos simultatis. 2ᵃ ibi[Nā aūt.] 3ᵃ ibi[Dicunt̄ aūt sil̄.] hec ultima in duas ptes diuidit. p̄ ponit tertiū modū. 2ᵒ remouet dubiū ibi[Diuidit̄ aūt.] Et hec postrema i duas iuxta tot dubitationes. 2ᵃ ibi[Gña vō spēb⁹.] P̄rima itaq̄ꝫ ponit modos simltatis. Et dicit q̄ vno mō dicunt̄ aliq̄ sil̄ q̄rū gñatio est in eodem tp̄e: ⁊ si accipiat̄ gñatio ꝓ conceptione pōt dari ex̄ᵐ q̄ in vna ⁊ eadē mr̄e ⁊ ab eodē viro pūt ꝯcipi in matrice plures fetus: ⁊ ita illi gemelli erūt sil̄. si aūt acciperet gñatio pro partu: nō pōt dari exēplū de vna mr̄e. nā nō pōt sil̄ pere pl̄res s̄ꝫ in diuersis mr̄ib⁹ opꝫ q̄ sit ex̄ᵐ.

¶ Naturaliter autē simul sunt: quecūq̄ꝫ cōuertuntur quidē ꝑm q̄d est esse ꝯsequentiā. sed nequaq̄ꝫ est causa alterum alteri: ut sit. ut in duplo ⁊ dimidio: conuertuntur etenim hec. naꝫ cuꝫ sit duplum. est dimidium. ⁊ cum sit dimidium: est duplū: sed neutruꝫ alteri cā est: ut sit.

¶ Hic ponit secūdum modū. Et dicit q̄ aliqua dicūtur nā sil̄: q̄ñ conuertunt ꝑm cōsequētiaꝫ essendi: ⁊ vnū non est causa ut aliud sit: sicut duo correlatiua: ut pater ⁊ filius: duplum ⁊ dimidiū. ⁊ intellige q̄ pater inquātum pater conuertitur cum filio: ⁊ non est causa eius: sed illud q̄d pater potest esse: est causa filij: ⁊ tunc non est relatiuum sed inquantum pater.

¶ Dicunt̄ autem simul naturaliter: que ex eodē genere e diuerso diuidit̄ a se inuiceꝫ. E diuerso autē diuidi ab inuicē dicunt̄ que ꝑm eādeꝫ diuisionē sunt: ut gressibile: uolatile: ⁊ aq̄tile. hec enim e diuerso diuiduntur: que sunt in eodem genere. aial enim diuiditur in hec: in uolatile: ⁊ in gressibile: ⁊ aquatile. ⁊ nihil hoꝝ prius ⁊ posterius est: sed sil̄ per nām hec esse videtur.

¶ Hic ponit tertiū modum simultatis dicens: q̄ alio modo dicunt̄ simul quecūq̄ꝫ ecōtrario condiuidunt aliquod genus: ut differētie. ut etiā species opposite ut aquatile: ⁊ gressibile: ⁊ uolatile diuidunt animal ⁊ dicūtur simul sub animali: quia equaliter participāt nām animalis. ⁊ ita dicūtur esse simul sub eodē gñe.

¶ Diuidit̄ aūt ⁊ singulū hoꝝ in species rursus ut gressibile animal: ⁊ uolatile: ⁊ aq̄tile. Erūt ergo ⁊ illa simul naturaliter: quecūq̄ꝫ ex eodeꝫ genere ꝑm eandem diuisionem sunt.

¶ Hic remouet dubium. q2 dictū est ꝙ uolatile ⁊c̄. diuidunt aīal. ¶ Dubitaret forte aliqs. utrū illa ulteri⁹ possent diuidi. Et ip̄se dicit ꝙ sic ille pñt in alias species diuidi: ut uolatile per accipitrem ⁊ pauonem ⁊ sic de alijs. ⁊ gressibile ꝑ hoīem ⁊ asinū ⁊ sic de alijs.

¶ Genera enim spēbus semꝑ priora sunt. neqꝫ enim conuertūtur ſm ꝙ est esse consequentiā: ut cum sit quidem aquatile: est animal: cuꝫ v̄o sit animal: non est necesse ut sit aquatile.

¶ Hic auctor remouet aliud dubiū. Dictum est ꝙ illa que diuidunt genus. s. uolatile ⁊ aquatile ⁊ sic de alijs sunt simul sub gñe. Et ex hoc crederet aliquis: ꝙ genus esset simul cum spēbus ⁊ differētijs: ⁊ nō esset prius remouet hoc dubiū dicens: ꝙ genera sunt semper priora suis speciebus ⁊ differentijs. vnde sequit̄ uolatile est. ergo animal est non autem econuerso. s. aīal est. ergo uolatile est. quare animal est prius.

¶ Simul ergo per naturā dicunt̄ quecūqꝫ conuertuntur quidē: ſm ꝙ est esse consequētiam. sed nequaqꝫ est causa alterum alteri ut sit. ⁊ ea que ex eodem genere diuerso diuiduntur adinuicem. ⁊ simpliciter simul sunt: quorum generatio in eodem est tempore.

¶ Hic epilogat modos simultatis. Et primo secūduꝫ postea tertium. ⁊ isti sunt simul nā. postea epilogat p̄mū. ⁊ illud dicit̄ simul tp̄e. ⁊ pꝫ q̄liter epilogat in lr̄a.

Otus autem species sunt sex. generatio. corruptio. augmentum. diminutio. alteratio. ſm locum mutatio.

Superius auctor dixit de alijs postp̄dicamentis. Hic intēdit determinare de duobus ultimis. s. de motu ⁊ habere. Et prima in duas. p̄mo determinat de motu quātū ad substātialia. 2° quātum ad accidētalia. 2° ibi [Est autē.] Prima in duas. primo enumerat species motus. 2° cōparat eas penes differentiaꝫ. 2° ibi [Alij itaqꝫ.] Hec in duas. nam primo ostendit ꝙ ille species motus sunt diuerse. 2° mouet dubiū in alteratione. 2° ibi [In alteratione v̄o.] Hec secūda in duas. primo ponit dubiū. 2° remouet. 2° ibi [Hoc autē non est.] Hec secūda in tres. p̄mo eni declarat vnam partem minoris. 2° ponit maiorem. 3° declarat alterā partem minoris. 2° ibi [Nā si esset.] 3° ibi [Similr̄ auteꝫ.] Tunc sequit̄ illa pars [Est aūt.] Et habet duas. nam primo ponit ꝓprietatē in motu. s. habere ꝯtrarium in alijs speciebus ab alteratione. 2° mouet dubiuꝫ in alteratione. 2° ibi [Reliqua v̄o.] Prima in duas. primo in generali. 2° in speciali. 2° ibi [His v̄o que per singula.] Illa pars [Reliquo] habet duas. nā p̄mo mouet dubiū. 2° remouet. 2° ibi [Nisi qs.] Hec sit diuisio lectionis. ¶ Ad primā partē sic ꝓcedit dicēs ꝙ sex sunt species motus. s. generatio ⁊c̄.

¶ Alij itaqꝫ motus palā est. q2 alij abinuicē sūt non est enim generatio corruptio. neqꝫ augmētum diminutio. neqꝫ alteratio ſm locum mutatio: similiter autem ⁊ alij.

¶ Hic comparat istas species motus adinuicē. Et dicit ꝙ manifestum est ꝙ ille spēs motus adinuicē sūt diuerse. ita ꝙ vna nō est alia: nā generatio non est alteratio neqꝫ augmētū diminutio: ⁊ sic de alijs.

¶ In alterationem v̄o habet quandam questionem: ne forte necessarium sit id quod alterat̄ per aliquam reliquarum motionum alterat̄.

¶ Hic auctor mouet dubitationē. Utrum alteratio sit diuersa ab alijs spēbus motus uel sit eadē circa aliq̄

¶ Hoc autem non uerū est. Nam pene ſm omnes passiōes: aut plures nobis alterari accidit nula aliarum motionū cōmunicante: nā neqꝫ augeri necessariū est qd̄ per passionem mouet̄ neqꝫ minui. Similiter auteꝫ ⁊ in alijs. ideoqꝫ alia erit preter alios motus alteratio. nā si esset eadeꝫ mutatio. oporteret id quod alteratur augeri mox: uel̄ minui: uel per quandam aliaꝝ cōsequentiā motionum fieri: sed non est necesse.

¶ Hic soluit illā dubitationē. Et dicit ꝙ non est alteratio eadē cum aliqua specie motus. Et ꝓbat hoc ꝑ vnam rōneꝫ: quā quidā faciunt in duas: siue vna ratio debeat fieri siue plures hēo hūc sensum. si alteratio eēt eadē cum alijs speciebus mot⁹. tunc oē qd̄ alteratur necessariuꝫ est moueri ſm alios motus: ⁊ oē qd̄ mouet̄ alijs motibus: necessario eēt alterari. hoc autē utrūqꝫ falsum est. ergo alteratio nō est eadē cuꝫ alijs. In hac ratione sic ꝓcedit: ꝙ minorem declarat ⁊ habuit duas partes. Et ideo primo declarat p̄mā partem. s. ꝙ contingat alterari: non tamen ſm alios mot⁹ moueri. nam penes omnes passiones cōtingit alterari nullo motu alio cōcomitante. maiorē ponit postea cum dicit [nam si esset.] alteram partem minoris declarat. Postea cum dicit.

¶ Similiter autē ⁊ qd̄ augetur: aut aliqua alia mutatione mouet̄: alterari oporteret: sed sunt quedam crescentia que augmētant̄: ⁊ que nō alterant̄. ut quadrāgulus circūposito gnomone creuit q̄dē alteratū v̄o nihil est factuꝫ. sic ⁊ in alijs hi⁹. Quare alij sunt motus adinuicē.

¶ Declarat ꝙ ꝯtingat moueri ſm alios motus. ita ꝙ ſm aliquā rōnem. Nam dicit p̄hus ꝙ quadrangulus adueniente gnomone creuit. ⁊ non est alterat⁹. ⁊ sic est ibi augmētum sine alteratione. ¶ Ad euidētiā huius exēpli opꝫ videre quid sit gnomon. Et notandum primo ꝙ quadrāgulus est figura habēs q̄tuor angulos. q̄dratus autē est qui eius spēs dicitur: put habet q̄tuor angulos rectos ex quatuor rectis lineis. ⁊ nota ulterius ꝙ omnes anguli recti sunt similes hoc viso nota q̄d sit gnomo. Euclides sic diffinit ipsum: est duoꝝ paralegramoꝝ circa diametrū existētium: q̄libet cum duobus supplementis gnomo nominat̄. Unde paralegram⁹ idem est ꝙ quadratus ⁊ quilibet q̄dratus qui est diuisus per diametruꝫ pōt dici gnomo ut in alio exēplo. hic enim sunt q̄drāguli quoꝝ duo sunt quadrati ⁊ duo non q̄drati dicunt̄ vnus paruus ⁊ alius magnus: ⁊ quilibet istoꝝ duoꝝ quadratorū: qui sunt diuisi per diametrū potest dici gnomo cuꝫ duobus supplemētis ⁊ dicunt̄ supplementa quadranguli duo: quos diameter non diuidit neqꝫ sunt quadrata: ⁊ sic creuit quadrāgulus ⁊ tamen non est alteratus q2 omnes anguli sunt ibi recti sicut prius erāt: ⁊ ita non est ibi alteratio lꝫ sit augmētum: pꝫ. ꝙ possunt esse alie species motus sine alteratione. ergo alteratio non est eadem cum alijs.

¶ Est autē simpliciter quidē quies motui cōtrarium. His v̄o que per singula sūt ⁊ singula generationi quidē corruptio. augmēto quidē diminutio. ſm v̄o locū mutationi. ſm locuꝫ qēs maxime videt̄ oppositū esse. ⁊ forte in ꝯtrariū locum mutatio: ut ei que inferius est: ea que superius est. ⁊ ei que superius est: ea q̄ īferi⁹ est.

¶ Hic auctor determinat de motu quātū ad accidentalia. Et ponit istā ꝓprietatē ꝙ motui est quies cōtraria. ⁊ declarat per singula exēpla. ut generatio est ꝯ̄tria corruptioni ⁊ augmentū diminutioni ⁊ mutationi ſm locū est contraria quies ſm locū. uel forte di-

est auctor mutationi fm locu: est contraria mutatio in contrariu locu: ut illi mutationi que est a sursuz in deorsum sit contraria illa mutatio que est deorsum in sursum que est sibi opposita.

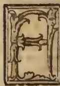
¶ Reliquo vo assignatoꝝ motuuz nō facile est assignari quid forte est cōtrariū. videtur autez neqꝫ esse ei aliquid ꝯtrariū. nisi quis ꝛ in hoc fm qualitatē: quietem opponat. aut in contrarium qualitatis mutationē. sicut ꝛ i mutatione fm locum: quietē fm locum. aut in contrarium locum: mutationē. Est eniz alteratio mutatio fm qualitatez. Quapropter opposita erit fm qualitatez mutationi. fm qualitatē quies aut in contrarium mutatio qualitatis. ut albū fieri ad id qd̄ est nigrum fieri: alteratur enim in contrarium qualitatis mutatione facta.

¶ Hic auctor mouet dubitationē circa alterationem. Et dicit q̄ non est facile assignare relicto assignatoꝝ motuū i. alterationi quid sit contrariū. Et statum soluit ꝛ dicit nisi quis. vnde dicit q̄ dubiū est de alteratione quid sit ei contrariū. nisi quis dicat mutationi fm qualitatē est contraria quies fm illam qualitatez ut mutationi ad albedinē est cōtraria quies fm albedinē: vel mutationi fm qualitatez sit contraria mutatio ad contrariā qualitatē: ut mutationi ad albedinē sit contraria mutatio ad nigredinē ꝛ sic de alijs sicut dictum est. Dicit auctor q̄ mutationi fm locum est contraria mutatio ad contrariā qualitatem: uel etiā quies ut visum est.

¶ Habere autē multis modis dicitur. Aut eniz habitum ꝛ affectū. aut fm qualibet aliam qualitatē. Dicimur eniz habere disciplinā atqꝫ virtutē. Aut ut quātitatez qd̄ ꝯtingit ei qui habet magnitudinē. Ut cui tricubitā magnitudinē uel quadricubitā. Aut ea que circa corp⁹ sunt: ut uestimentum uel tunicā. Aut tanqꝫ in parte ut in manu anulū. Aut tanqꝫ partē. ut manuz uel pedem. Aut in uase ut in modio grana tritici. aut lagena vinum. vinū enim lagena dicitur. ꝛ modius grana tritici. Hec enim omnia haberi dicunt ut in uase. Aut ut possessiones. habere enim domū: ꝛ agrū dicimus. Dicitur etiā ꝛ vir uxorez habere ꝛ uxor virū. sed videtur alienissimus qui nunc dictus est modus esse eius eo qd̄ est habere. Nihil enim aliud uxorem habere significamus: nisi q̄ cohabitat. Forte tamen ꝛ alij quidam apparebunt modi de eo quod est habere. Sed qui consueuerunt dici: pene omnes enumerati sunt.

¶ Hic determinat de ultimo postpredicamento. s. de habere. Et dicit auctor q̄ habere dicit multis modis vno modo habere affectū. i. qualitatē. secūdo modo habere quātitatez: ut magnitudinē. tertio modo habere mēbrum: ut pedē. quarto modo habere cōtentū: ut lagenā vini quinto modo habere uxorē: sed iste modus est alienissimus: q2 qd̄ habet habet ꝛ qd̄ habet hēt. vnde illud habere nihil aliud est q̄ cohabitare. postea excusat se de insufficiētia determinatione. Et dicit q̄ fortasse apparebūt alij modi sed illi q consueuerūt dici pene oēs sunt dicti. ꝛ dicit pene: q2 s⁹ metaꝰ ponit phūs alios duos sicut illud qd̄ diuidit habet aliud ut febris hominē uel timemus ciuitatem. uel etiā potest esse alius modus sicut sustinēs habet sustentū. ut colūna domū uel athlas celuz fm poetas. ille gigas sustinet celum: sed fm ueritatē hoc non est q̄ celum sustineat.

¶ Incipit Liber Sex principioꝝ Gilberti porretani cum Expositione dn̄i Egidij Romani.

Orma est cōpositioni contingens simplici ꝛ inuariabili essentia consistens.

Ecundū phm in libro posteriorum ꝛ etiaz in primo physicorū. Scire arbitramur vnūquodqꝫ cum eius causas cognoscamus. causę autem ut vult philosophus secūdo physicoꝝ sunt quatuor: scilicet. efficiens. formalis. materialis. finalis. Causa efficiens huius libri ignorat. Quidā dicūt q̄ fuit Aristotiles. ut videt in mō ꝓcedendi. Alij dicūt q̄ fuit Alpharabius cōmentator libri de causis. Alij dicunt q̄ fuit Gilbertus porretanus: sed de causa efficienti nō est magna vis. Nam quicunqꝫ fecerit scientia non min⁹ valet. Causa materialis ꝛ subiectū idez sunt. Subiectū autez huius libri est forma accidentalis extrinsecus adueniens. Nam quodlibet sex principiorūz hic determinatorum est forma accidentalis extrinsecus adueniens. Causa formalis ꝛ finalis est sicut in alijs libris. Et ideo nō opꝫ semper hic recitare. His visis ad diuisionē libri accedamus. ¶ Hic liber diuiditur in partes tres. s. in antepincipia: pncipia: ꝛ postprincipia. Secūda ibi [Actio est.] uel ibi [Singulum.] Tertia ibi [Dicitur autem magis ꝛ minus.] Prima in q̄tuor. Nam de ratione principij ꝓut hic sumitur sunt quatuor. s. q̄ sit forma: ꝛ q̄ sit substantialis: ꝛ q̄ naturalis sit: ꝛ discibilis. ut patet in actione que est qdā principium ꝛ est forma: ꝛ essentialis ꝛ substantialis suis inferioribus ꝛ naturalis ꝛ etiam discibilis. ꝑ determinat de forma. 2° de substantiali. tertio de naturali. q̄rto de scibili. Secunda ibi [Substātiale.] Tertia ibi [videtur.] Quarta ibi [Formarum autez.] Prima est tm̄ presentis lectionis ꝛ diuiditur in duo. Nam primo diffinit formā ꝛ declarat. secūdo remouet dubitationē ꝛ soluit. Secūda ibi [Habet autē dubitationez.] Prima in tria. Nam primo diffinit. secūdo declarat. tertio concludit. Secūda ibi [Compositio enim.] Tertia ibi [Erit itaqꝫ terminus.] Secūda diuiditur in tres. Nam primo ostēdit quid remouet a forma hic diffinita per istam partē [simplici.] secūdo ostendit quid remoueatur a forma hic diffinita per istam partem [Inuariabili.] tertio quid remouetur per istam partem [Cōpositioni contingens.] Secunda ibi [Quoniam autē fortasse.] Tertia ibi [Sed quoniam ut aiunt.] Prima in tres. Nā primo ponit conclusionē secundo maiorem. tertio minorē cuz declaratione. Secūda ibi [Cōpositio enim.] Tertia ibi [In forma autem.] Iste partes manēt indiuise usqꝫ ad illam partem. [Habet autem dubitationem.] Et ista diuiditur in duo. Nam pmo mouet dubitationē secundo soluit. Secunda ibi [Sed nō est ita.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partē sic procedit diffiniēs formā. Forma est consistens simplici ꝛ inuariabili contingens compositioni. i. simul tangens secum cōposito: ꝛ habet ueritatem cuz q̄libet forma tam essentiali q̄ accidentali ut postea videbit.

¶ Cōpositio etenī non est. quoniā a natura cōpositionis sciungitur. Compositio etenim vnaquequeqꝫ alteri adueniēs. maiorē se cōiunctā quodāmodo efficit: in forma autē hoc minime est. nam in eo q̄ corpus album est: nō dicitur ma

Gilbertus libri.

lus: aut minus seipso nõ albo: nec si non albuz intelligatur destructio cõpositionis uł minoratio aliqua facta est: sed alteratio solum.

℄ Hic declarat istaz partē simplici. Et ꝓbat ꝙ forma sit simplex ꝛ per hoc remouet cõpositū: ꝛ intēdit talem rationē. Oē compositū adueniens cõposito efficit ipm maius: sed forma aduenies cõposito non facit ipm maius: ergo forma nõ est compositū: sed est simplex. Et ponit ibi abstractū pro ꝯcreto .s. compositio pro cõposito. Proponit ꝯclusionem cum dicit: ꝙ forma nõ est cõpositio: sed seiungit .i. separata nā compositionis. postea ponit maiorē cum dicit [compositionē.] sed declarationez minoris ponit ibi i forma cū dicit [nam in eo ꝙ corpus.] declarat ibi ꝙ forma aduenies cõposito non facit ipm maiꝰ. nam si albedo adueniat corpori nõ facit ipm maius: nec etiā si intelligat corpus nõ albū. nulla miortatio corporis est facta. ꝛ sic minor est declarata.

℄ Quoniam autē fortasse in alijs contingit idē ꝓferri additum eē ꝯuenienter existimo: inuariabili essentia ꝯsistens. In anima eniz alteratio contrarietatis inuenit: ut tristitie ꝛ gaudij.

℄ Hic auctor declarat istā partē [inuariabili.] Et dicit ꝙ forte in alijs cõtinget idem ꝓferre .s. ꝙ sit simplex nā aie humane hoc cõpetit .s. ꝙ sit simplex. Et ꝓpter hoc dicit auctor. ego addidi istam partē inuariabili. ut per hoc remoueat aia humana a forma hic diffinita: ut dicit auctor ista est inuariabilis sed aia humana uariabilis est a gaudio in dolorē ꝛ econuerso.

℄ Sed quoniam (ut aiunt quidam) simplicitati: nulli vero uariationi subiecta est. ut ea que est mundi anima dissocians hāc ab omnibus addidi compositioni contingens.

℄ Hic declarat istā partē [cõpositioni ꝯtingēs.] Unde aliq̄ forme hic diffinite ꝯuenit ꝙ sit simplex ꝛ inuariabile: ut anime mūdi. ꝛ appellat aia mundi itelligentia .i. angelus mouēs celū ꝛ ille est simplex ꝛ inuariabilis. Et ꝓpter hoc dicit auctor [addidi istā partē contingens cõpositioni.] i. simul tangens se cū composito. Et per hoc remouetur a forma hic diffinita aia mundi que mouet celum ꝛ non est altera ꝑs celi. Construe istā litteraz sic: sed (qm̄ ut quidā aiunt) ea que est aia mundi est subiecta simplicitati ꝛ nulli uariationi: ꝛ est simplex ꝛ inuariabilis. ideo dicit auctor [ego dissociās hāc.] i. formā hic diffinitam ab oībus alijs addidi istam partē compositioni ꝯtingēs

Que sit mundi aia

℄ Erit itaq̄ terminus forme: dicta diffinitio. neq̄ enim superfluum: neq̄ minus continere. si quis subtiliter inuestigauerit reperietur.

℄ Hic ꝯcludit diffinitionē declaratam dicēs ꝙ dicta diffinitio erit forme terminus. nam sicut terminus accipit qđ est de proprio ꝛ dimittit qđ est de alieno ita diffinitio dicta. Si quis subtiliter inuestigauerit nihil continet superfluuz neq̄ minus.

℄ Habet autē dubitationē ex precedēti. utrum aliqua forma uariabilis sit. Hoc autē videt ut in pluribus. nam eadē oratio ueri ꝛ falsi susceptiua est. ꝛ albedo claritatis: ꝛ obscuritatis. ꝛ rõ eius qđ in re est. ꝛ nõ est: sed non est ita. nā nihil differt albedinē clarā dicere: ꝛ q̄ suscipiēs ipsam clarum dicere. ꝛ non est oratio contrariorū susceptiua. nec rõ eius qđ in re est: ꝛ non est. sed note sunt earuz que sunt in anima passionum. De his autem alibi dictum est.

℄ Hic mouet dubitationē: qꝛ dictū est ꝙ nulla forma est uariabilis. dicit ꝙ hoc habet dubitationem. naz aliqua forma videtur uariabilis. nam oratio est uariabilis a ueritate in falsitatem. similr̄ opinio est uariabilis a ueritate in falsitatē. ibi ponit ipse orationē pro opinione. Et similr̄ albedo cū sit quedā forma videt uariabilis de claritate: sed statim soluit cuz dicit [sed non est ita.] i. nõ sunt uariabiles iste forme: nā albedo nõ est subiectū claritatis ꝛ obscuritatis: sed sbiectū albedinis: qꝛ nihil aliud est albedinē dicere clarā q̄ subiectū suscipiēs albedinē clarū dicere. Similiter dicit ꝙ oratio nõ est subiectū contrariorum .s. ueritatis ꝛ falsitatis: neq̄ oratio .i. opinio est subiectum eius qđ est in re uel non est .i. ueritatis ꝛ falsitatis: sed dicit ipse ꝙ orationes sunt signa passionum que sunt in aia. ꝛ dicit ꝙ de his dictū est alibi: potest referri ad duo. Uno mõ ad hoc ꝙ est passionibus: ꝛ tunc est sensus ꝙ de his .s. passionibus dictū est alibi .i. in libro periermenias. Aliter exponit sic: ꝙ de his .i. utrum oratio susceptibilis ueritatis ꝛ falsitatis: uel opinio dictum est alibi .i. in libro ꝑdicamētorum capitulo de substantia.

Queritur primo circa istū librum. Utrum liber iste superfluat? Et videtur ꝙ sic. naz Ari. determinat de decē ꝑdicamētis: ꝛ cū ista sint sex de illis decē aut erit Aris. diminutus aut iste superfluus. Non est dicēdū ꝙ Aris. fuerit diminutus ergo auctor iste supfluus. ℄ 2° arguitur. naz videt ꝙ iste liber debeat dici sex predicamētoꝝ ꝛ non sex principioꝝ. nam determinatio istoꝝ sub ratione principij pertinet ad nālem phm nõ ad logicū. ℄ 3° arguit nos nõ habemus librū de alijs quatuor principijs .i. de substātia quātitate q̄litate ꝛ relatione. ergo videtur ꝙ non debeamus hēre libruz de sex principijs.

℄ Ad euidentiā istoꝝ est sciendū ꝙ Aris. in libro ꝑdicamētorum determinat complete ꝛ perfecte de q̄tuor predicamētis sex: sed de alijs .s. de actione ꝛ passione. ꝛ sic de alijs determinat ibi per modum artis modo per modum doctrine: sed auctor qꝛ ipse Aris. solum per modū artis determinauerat ꝛ non doctrine uoluit per modū doctrine determiare. Et ex hoc patet solutio ad obiecta. ℄ Ad primū ergo est dicēdum ꝙ Ari. non est diminutꝰ cum sufficieter per modum artis determinauerit: nec ille superfluus cū per modū doctrine ꝓcedit. ℄ Ad 2m cum tu obicis ꝙ debeat dici liber sex predicamētoꝝ. Dicendū ꝙ non dicitur sex principioꝝ: qꝛ hic determinat de his sub rõne principij. nam sic ad naturalē phm pertinet imo determinat de istis hic quātū ad modū predicandi: sed dicitur liber sex principioꝝ ad differētiā libri predicamentorum. Unde predicamentū est ens per se ꝛ formaliter in plura diffusuz. principiū vero est diffusionis omniū que sunt eiusdē ordinis vniuꝛ collectiuū Et iste auctor nominat istū libruz quātū ad istā ꝑtez principium sue diffusionis. ꝛ uocat eū librū sex principioꝝ ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ iste liber nõ est nālis ut quidam dicūt: cū non determinet hic sub ratione pricipij. sed est de logica. Et pꝫ ꝙ non est de eē logice: sed de bene eē. ℄ Ad 3m similr̄ pꝫ solutio. nam non opꝫ hēre librum de alijs q̄tuor principijs: nā sufficiēter determinatum est a pho in predicamentis taz per modū artis q̄ etiam doctrine ꝛc̄.

Vñ sit q lib iste a pellet d 6. princi pijs.

Queritur Scđo. Utrū oīs forma sit simplex sicut dicit auctor. Et videt ꝙ nõ. nā ut dicit Ari. in libro phy. eadem sunt ꝑncipia subē ꝛ accidētis. principia aūt substātie sunt materia ꝛ forma: ergo similiter accidētis. ergo accidentia sunt composita. ℄ 2° arguit sic: quātitas est quedam forma: ꝛ

Eadē s principi subē t cidentiu

non est simplex. naz nullū simplex per se est diuisibile: sed quātitas per se est diuisibilis ut habet 5° meta^ce. ergo quātitas nō est forma simplex. ¶ Ad hoc dicendū q̄ omnis forma est simplex siue sit subalis siue accidentalis. ¶ Ad primuz argumētum qn̄ dicis q̄ eadē sunt principia sube ⁊ accidentis. Dicit q̄ uerū est q̄ sunt eadem: sed non eodem modo declarat materia ⁊ forma sunt pncipia substātie ut ex qua sed accidentia non habent materiā ut ex qua sed in qua. Et sic accidētia non sunt cōposita cum non habeant materiā ex qua sicut substātia: sed in qua ⁊c̄. ¶ Ad 2^m cū obicis de quātitate dicūt quidā q̄ quātitas ppriē nō est forma nec est per se diuisibilis: sed diuiditur ratiōe materie ⁊c̄. ¶ Sed aliter est dicēdū cum dicis nullaz simplex est diuisibile. dico q̄ falsū est: q2 quātitas cum sit seipsa extensa est per se diuisibilis. ⁊ tamen est simplex cum non sit cōposita ex materia ⁊ forma ex qua: cum non habeat materiam ex qua: sed in qua (ut supra dictū est.) ¶ Item videtur q̄ auctor male dicat in littera: cum dicat omne cōpositum adueniens cōposito facit ipm maius. Nam videm⁹ q̄ si esset scutella plena cineribus ⁊ ponatur multum de aqua ibi non fiet maius. ⁊ tamen utrūq3 tam aqua q̄3 cinēs est cōpositū. quare ⁊c̄. ¶ 2° sic: nā video q̄ si imponatur ignis alicui ferro: non facit ipsum maius: ⁊ tamen utrūq3 est cōpositum taz ignis q̄3 ferrū. ergo. ¶ 3° sic: in vno cipho pleno aq uel vino. possunt apponi multi denarij ⁊ non faciunt maius: ⁊ tamen utrunq3 est cōpositum. ergo ⁊c̄. ¶ Ad hoc est dicendum q̄ omne cōpositum adueniēs cōposito facit ipm maius. concedo. si vnū non agat in alterum. ⁊ si utrūq3 maneat in ppria forma. ⁊ ppter hoc ad argumēta. ¶ Ad primū cum dicis q̄ si aqua imponatur cineribus. ⁊ hoc est certe q2 aqua est frigida ⁊ humida. ⁊ agit in cineres qui sunt calidi ⁊ sicci. ⁊ ita cum vnum agit in alterū fit cōsumptio utriusq3 cuius declaratio est hec: q2 si postea distrahes nō inuenies tātum. ¶ Ad 2^m qd̄ tu obicis de ferro ⁊ igne dicitur q̄ ignis nō est in ferro: sed calor intensus est ibi. Et cum iste calor sit accidens non est compositū. ergo ⁊c̄. ¶ Ad 3^m dicitur similiter fm quosdaz q̄ denarij consumunt aliquid de aqua uel de vino cum sint calidi ⁊ sicci ⁊ aqua humida ⁊ vinum humiduz ⁊ ideo quāuis multi ponantur non faciunt maius. Sed aliter est dicenduz q̄ non faciunt maius ppter conuenientiā forme: q2 vinum formā spericam facit ut p3 in mensura: quia si ibi vinum fundat facit formam spericam ⁊c̄.

Quō licet ligat cōpositū ad dicū cōposito facit ipsum maius.

Aliquod simplex ē diuisibile.

Queritur de hoc qd̄ dicit auctor: q̄ aīa humana ē uariabilis a gaudio in dolorem ⁊ econuerso. Cōtra dicit Ari. in p̄mo libro de anima. qui dicit aiaz gaudere uel tristari. ⁊ dicit eam texere uel edificare. quare per ph̄z videtur q̄ anima non possit gaudere uel tristari. ¶ Ad hoc dicit̄a quibusdam q̄ si anima ɔsideretur put est forma corporis sic per se non est subiectū alicuius accidentis. naz ut vult ph̄us ibi passiones debent coniuncto toti attribui ⁊ non parti. sed humana anima ut dicit̄ in 3° pōt esse separata ut hoc aliqd ⁊c̄. Et ideo ut est separata sit pot gaudē ⁊ tristari. ⁊ ita nō ualebit obiectio.

Queritur Utrum hic diffiniat forma substātialis uel accidētalis uel cōmunis ad utrāq3? Et videtur q̄ hic diffiniat forma accidentalis. nam dicit Ari. primo ethicoz q̄ sermones sunt inquirēdi fm mām. sed in isto libro intēdit determinare de formis accidentalib⁹. ergo videt̄ q̄ hic diffiniat formā accidentalem: sed videtur q̄ hic diffiniat substantialē. nam illa forma hic diffinit̄ in qua postea diuiditur: sed inferi⁹ diuidit substantialē. ergo diffinit illaz. ¶ Sed diceret aliqs. hic diffinit tā formā subalem q̄3 accidētalē. Contra. nihil est cōe vniuocū substātie ⁊ accidenti. Et sic cum solū vniuocū debeat diffiniri fm ph̄m ⁊ non est aliquid cōmune vniuocū forme substātiali ⁊ accidētali. videt̄ q̄ ista diffinitio non sit utriusq3 forme. s. substātialis ⁊ accidentalis ⁊c̄. ¶ Ad hoc est dicendū q̄ hic diffinitur taz forma substātialis q̄3 accidentalis. nam ista diffinitio cōpetit tam forme substātiali q̄3 accidentali. certe uerū est realiter cum in aliqua pprietate forma substātialis ⁊ accidentalis possint conuenire: ⁊ penes istam pprietatem talis datur descriptio siue diffinitio: nā tā forma substātialis q̄3 accidētalis est quid simplex: facta est mentio de anima mundi: siue de intelligentia mouente celum.

Queritur Utruz talis motor celi ppinquus qui dicitur itelligētia moueat a nā uel a uolūtate. Et videt̄ q̄ a natura. Nam dicit ph̄us 6° phy. q̄ omne corpus mouetur a natura. Nam idē est principiū motus ⁊ quietis: sed celum est quoddā corp⁹: ergo mouebit̄ a nā. ¶ 2° arguitur sic. oīs motus aut est nālis aut violētus: ut dicit̄ p̄mo celi ⁊ mūdi. sed motus celi nō est violētus: q2 sic deficeret: qd̄ non est uerum fm ph̄m p̄mo celi ⁊ mūdi. ubi dicit̄ q̄ mot⁹ celi est eternus: g̃ videt̄ q̄ mot⁹ celi sit nālis.

In oppositū arguit̄ per ph̄m in. 12. meta^ce qui dicit q̄ primū mouet in rōne amati ⁊ desiderati ⁊c̄. Ex hoc arguit̄ sic: Illud qd̄ mouet in ratiōe amati ⁊ desiderati mouet a uolūtate ⁊ non a natura: sed ut dictū est primū mouet in ratione amati ⁊ desiderati: ergo mouet a uolūtate ⁊ non a natura. ¶ 2° pbatur hoc idē. Illud qd̄ mouet̄ motu naturali ⁊ non redit per se ad locū. vn̄ recedit. ut p3 de graui qd̄ de natura sua descēdit. Et ideo p se non ascēdit: sed celū mouet ab oriēte in occidēs ⁊ iterum redit in oriens. ergo non mouet̄ motu nāli. Hec est ratio Auicē. ¶ Ad hanc questionē dicenduz q̄ motor celi non est forma celi: nam celū dato q̄ nō moueretur eēt quoddā ens per suā formā: ⁊ sic motor non eēt forma celi. ¶ Sed ad qōnem cum querit̄: Utrum ille motor a nā uel a uoluntate moueat. Dico q̄ possumus ɔsiderare istū motuz duob⁹ modis vno modo a parte motoris. ⁊ sic est uolūtarius. nam ille a uolūtate mouet. s. intelligētia. nam ipsa mouet: q2 vult imitari primā cām nobiliori modo quo pōt ⁊ hoc est ppter nām p̄me cause: sed q2 motores sūt corpora supracelestia: non pn̄t esse cā inferioꝝ nisi p suū motū: ideo cum ipse motor uelit imitari primaz causam: ⁊ non pōt nisi per motū: ideo mouet ɔtinue ipm celum. Si autē ɔsideremus ex parte mobilis. i. celi. Tunc dico q̄ motus est naturalis: naz a natura hēt celum q̄ moueat̄. Et ppter hoc habet formā spericam. Si autē ɔsideremus per applicationē mobilis ad motorē. Dico q̄ mouet̄ a natura: nam sicut celum a natura sua est aptuz natū ut moueatur ita motor aptus nat⁹ est ad mouendū. ¶ Ad argumenta p hoc p3 solutio. ¶ Ad p̄mū cū dicis q̄ Ari. dic̄ q̄ oīa corpa mouent̄ a natura: celū est corp⁹: ergo mouet̄ a natura. dico q̄ mouet̄ a natura: q2 aptū natū est moueri quātum est de se. ¶ Ad 2^m cum dicis q̄ oīs motus aut est violent⁹ aut nālis. Dico q̄ mot⁹ celi bn̄ est nālis ex pte mobilis: sed non ex parte motoris. Et per hoc soluuntur omnia argumenta.

Motor celi nō est forma celi. Quō motus celi sit a nā ⁊ a uolūtate.

Ubstantiale vͦo est qͦd cõfert esse: ex quadã cõpositione cõpositiõi: ut in pluribus: qͦd impossibile est deesse rei. ut rõ: ⁊ sensus. siue hoꝝ similia. ut continuũ: discretum.

Superius determinauit auctoꝛ de forma accidẽtali. hic intẽdit de subali. Et cũ hoc sequit̃ illa ps in qua determinat de nãli que incipit ibi[videt̃ aũt.] Prima in duas primo diffinit subale. 2° diuidit. 2° ibi[hec vͦo erit.] prima in duas. pͥmo diffinit. 2° declarat. 3ͣ ibi[ut rõ ⁊ sensus] illa ps [hoc vͦo.] habet duas. nã primo diuidit. 2° remouet dubiũ. 2ͣ ibi[in qbusdaꝫ.] hec 2ͣ in duas fm duas dubitationes. pͥma de figura incisionis. 2ª de forma nãli. 2ª ibi[sed in his que in pluribus.] Prima in duas. nã primo mouet dubitationeꝫ suã. 2° soluit. 2ª ibi [duo aũt] illa ps[Sed in his.] diuidit̃ in duas. pͥmo mouet dubitationem ⁊ arguit pro ⁊ cõtra. 2° soluit. 2ª ibi[nã igitur.] ⁊ hec 2ª in duas. primo soluit. 2° remouet dubitationẽ. 2ª ibi[sbtilit̃ aũt.] hec ẽ diuisio lectiõis. ¶ Hic auctoꝛ diffinit subale dicẽs: sbale est qͦd cõfert esse cõpõni. i. cõposito ex q̃dã cõpositione ut in pluribꝰ est ⁊ impossibile est de esse rei. Quidam exponunt sic[substãtiale.] i. vniulẽ est qͦd ꝯfert esse. i. dat esse suo iferiori: ut aial uel rõnale hoi[compositioni.] i. rei cõposite: ex quadam cõpositione logicali: ⁊ impossibile est de ee illi cuiusꝫ est subale. Aliter exponit̃ ut in nãlibus videbitur: sed statim ponit exẽplum: qualiter substantiale cõfert esse: ut rõnale ipsi homini: ⁊ sensus sensibili: ⁊ similia istoꝝ: ut continuum ⁊ discretum numero ⁊ orationi.

¶ Hoc vͦo erit ut materia: illud autem ut forma ut corpus quidem est materia hominis: aĩa vͦo forma. Erit itaqꝫ substantiale: ut corporis aĩa: atqꝫ hoĩs rõ. Hec autem in his que de cathegorijs dicta sũt expedita sũt.

¶ Hic auctoꝛ diuidit ipsum substãtiale dicens: ꝙ est quoddã subale: ut mã quoddam ut forma attribuens corpori mãm: ⁊ aĩe formã: ⁊ hoc põt itelligi dupliciter. nã vnomodo per aĩam põt intelligi aĩatuꝫ: que est differẽtia. ⁊ per corpus ipum genus: uel per aĩam põt intelligi pars corporis aĩati: que est forma nãliter loquendo: ⁊ per corpus pars aĩati corporis: que est mã naturaliter loquendo. ⁊ non mã que est genus qꝛ subale est ex substantialibus. Cõcludit auctoꝛ ꝙ subale est ut homo ⁊ ratiõale: postea dicit ꝙ ista subalia expedita sũt ⁊ determinata in cathegorijs. i. in predicamẽtis.

¶ Uidetur autem quedã forma a nã esse: quedam vͦo ab actu. Rõ enim a nã est: caloꝛ vͦo ⁊ passio quedam in actu consistunt.

¶ Hic diuidit formã: ⁊ dicit ꝙ quedam forma est ab actu. i. ab operatiõe nr̃a: q̃dã a nã ut a nã rõnale ⁊ albedo: ⁊ sic de alijs ab operatione nr̃a fit quidaꝫ caloꝛ: ut ille qui generat̃ per violentiã ⁊ per motuꝫ: similr̃ passio que est per actũ nostrũ: ut siqs percutiat alterũ: tunc illa passio est ab actu nr̃o.

¶ In quibusdã vͦo dubium est utruꝫ a nã: aut ab actu incipiãt esse: ut in figura icisionis. Nã nihil additionis fit: sed separatio q̃dã partiũ. Dico aũt figuram esse a natura: sentiri vͦo ab actu. sed ⁊ que coniunctionis est ab actu est. ut domus. manifestum est autem de his.

¶ Hic auctoꝛ mouet duas dubitatiões. Prima est figura icisionis. i. della imagine: que fit per sculpturã in lapide: uel in ligno. Utrũ illa figura icisionis sit a nã uel ab actu nr̃o. Et probat ꝙ ab actu nostro non possit esse. Nam illud qͦd fit per operationẽ nr̃am fit per operationẽ partis ad partẽ: sed illa figura per remotionẽ partis a pte: ergo nõ fit per operationem nr̃am. statim soluit cũ dicit dico aũt figurã illam esse a nã: sed sentiri fit ab actu: hoc est dictu illa figura est a nã quantũ ad mãm quam nã nobis ministrat: sed sentiri. i. ꝙ illa forma sentiatur. i. videat̃: illud ab actu nr̃o est. Et hoc est quantum ad formam est ab actu nr̃o: ⁊ iõ simpliciter debet denoiari ab operatione. nr̃a. Et dicit ꝙ de illis que fiunt per seditionẽ ut domus: manifestum est: ꝙ sunt ab operatione nostra: ⁊ non a natura.

¶ Sed de his que in pluribus sunt palam non est. Nã ea que in pluribus sunt in actione esse impossibile est: a nã autem non vident̃ fieri: quoniam ea que a natura sunt: a creatura preexistente sumunt principium. palã vͦo est creaturam nõ esse. Nihil enim rõnis oĩno: q̃re huius creatura sit poterit explicari.

¶ Hic mouet dubitationẽ de forma vniuli q̃ in pluribus habet esse: ⁊ dicit ꝙ in vniulibus nõ est palam i. manifestuꝫ: immo dubiũ est. Utrum sit a nã uel ab operatione nr̃a. Et dicit ꝙ impossibile est huiꝰ esse ab operatione nr̃a: qꝛ intelligit ꝙ oĩs operatio nr̃a habet ẽẽ circa singularia: ⁊ sic nõ circa vniulia. Sed statiꝫ arguit in oppositum ꝙ huiꝰ vniulia non sint a nã: ⁊ intendit talem rõnem: illud qͦd est a nã: sumit principiũ ab aliqua mã preexistente. nã dicit ꝙ nihil rõnis. i. nulla ratio põt explicare quare huiꝰ forme vniuersales sint causate.

¶ Nã igitur in his occulte operatur. Naꝫ sicut ex plurium cõiunctione partium ꝯstitutio quedam prioꝝ excedens quãtitateꝫ efficitur: sic ex singularium discretione: vnum qͦddam intelligitur eoꝝ excedens p̃dicationem. Quapropter cõmunitas oĩs: naturalis est: qm̃ a singularitate procedit: que creationi coequat̃. Subtiliter aũt speculantes sicut nãm in actionibus latenter operari: inuenimꝰ. sic creaturarum creatorem in natura: ideoqꝫ ex operibus cognoscit̃: qm̃ quidẽ ipse numero certo naturam stabiliuit. sed hec hactenꝰ. alteriꝰ eñ cõsideratiõis sunt.

¶ Hic soluit auctoꝛ ⁊ dicit ꝙ vniulẽ est a nã generantis. singulare: ⁊ occulte per generationẽ singularium manifeste generat̃ vniulẽ: ⁊ sic nã occulte operatur vniulẽ. ⁊ ponit simile: sicut ex pluribus ꝯiunctis partibus: resultat qͦddam totum extendẽs quantitatem oĩum partium: uel excedẽs: sic vniulẽ est qͦddam totum ex adiũctione plurium particulariũ: extendens illa per propriã rõnem: ex hoc ꝯcludit ꝙ oĩs cõmunitas. i. vniulẽ est a nã: ꝓcedens a singularitate: que creationi ꝯequatur: duobꝰ modis legit̃ ista littera. vnomodo ꝙ li que refert̃ ad hoc ꝙ est singl̃aritas ⁊ est talis sensus ꝙ singularitas coequat̃ creationem. i. saluat̃ per ꝯtinuam gñationem. Alio modo legitur ꝙ hoc qͦd ẽ referat̃ ad hoc qͦd est coitas: que cõmunitas. i. vniulẽ: coequat̃ creationem. i. rei create: quia q̃cito fuit aliquod singulare tunc fuit in aptitudine ipm vniulẽ. Subtiliter hic remouet dubitationẽ: qꝛ dictũ est ꝙ nã latent̃ operatur ipsuꝫ vniulẽ. Aliquis dubitaret quid faciat nãm ita latent̃ operari: remouet istã dubitationem dicẽs ꝙ si nos inueniamus naturam ita latent̃ operari in his uel in coĩbus: ita creatoꝛ creaturarũ. i. deꝰ latent̃ operat̃ in ipsam creaturã sed dicit ꝙ hec sunt alterius ꝯsiderationis: nã ad nã

lem p̄hm pertinet.¶ Hic auctor īnuit istā diuisionē
formarū:alia substantialis:alia accn̄talis.Et iō p̄mo
videt:ꝙ ista diuisio nō sit bona:nam īferius nō de-
bet diuidi per drīas superioꝝ.nam homo nō debet
diuidi per rōnale ⁊ mortale:que sunt differētie aia-
lis:sed ens est superius ad formā ⁊ ens diuidit per
subam ⁊ accidens.q̄rto forma non debet diuidi per
subalem ⁊ accn̄talem.¶ Ad hoc dicendū est ꝙ bo-
na est diuisio forme per subalem ⁊ accn̄talē: nā (ut
dictum fuit) subale ⁊ accidentale in quibusdā ꝓprie-
tatibus cōueniunt.Et quando tu obicis:ꝙ inferius
non debet diuidi per drīas superiores concedat. Et
tu dicis ꝙ ens diuidit per subam ⁊ accidens ⁊ est su-
perius ad formā. Dico ꝙ ens qd̄ diuidit per subam
⁊ accidens:est ens actu:⁊ nō est superius ad formam
quare forma bene diuisa est ⁊c̄.

Queritur Circa diffinitionem subalis.Et vi
det ꝙ male dicat auctor: cū dicit
subale est qd̄ ꝯfert esse.nā mā est subalis:⁊ tamē nō
confert esse:ergo 2° sic:ipse ponit compositionē cō-
positioni:ergo male dicit cū bis ponat idē.3° sic:ipse
ponit superflue:cū dicit impossibile est de esse rei.nā
hoc satis intelligit ex primo:ꝙ nō dicat ꝙ impossi-
bile sit de esse.¶ Ad hoc dicendum ꝙ bene diffinit
Subalis officia subale.Et dicit subale qd̄ est de suba rei siue sit mā
siue forma: ⁊ istud subale habet tria facere illi cuius
est subale. Habet enim dare originē essendi:duratio
nē essendi:modum denoiandi.primum tāgit cū di-
cit ꝙ confert esse.2m cum dicit ex quadam cōpositio
ne ut in pluribus.i.per quendā modū componendi
sub vnitate denoiationis.Et dicunt quidā hic ꝙ lo-
quit tm̄ de compositione logicali:ut animal ⁊ rōna
le constituunt hoiē ⁊ hoc videt de intētione aucto-
ris esse.Alij dicūt ꝙ loquit tam de cōpositione logi
cali ꝙ̄ nāli:ut anima ⁊ corpus cōponunt hoiem: ⁊
per hoc pꝫ solutio ad obiecta.¶ Ad primū cum di-
cis:ꝙ mā non dat esse.ergo non est subale. Dico ꝙ
mā lꝫ non det esse actuale dat tamē esse potentiale: ⁊
ideo dr̄ subale.¶ Ad 2m tam patuit solutio:q̄re po-
suit ex quadā compositione:⁊ simil̄r non posuit su-
perflue:ꝙ impossibile est de esse rei:nam per hoc uo
luit tangere durationē essendi.¶ Sed videt ꝙ non
Obio ponat exēpla cum dicat rō ⁊ sensus:nam iste poten-
tie sunt aīe ut dicit p̄hs in libro de anima.ergo non
sunt subalia.¶ Ad hoc dicendū ꝙ rō ⁊ sensus:put
Dubitatio hic accipiunt non sunt potentie aīe:vn̄ per hoc ꝙ di-
cit ratio intelligit rōnale:per hoc ꝙ dicit sensus itelli
gitur sensibile.Alij dicunt per hoc ꝙ dr̄ ratio intelli
gitur aīa intellectiua:sed per hoc ꝙ dr̄ sensus anima
sensitiua.¶ Sed videt ꝙ male dicat continuū ⁊ dis-
Alia obō cretū:nam ista sunt accidentia:ergo nō erunt subalia
quare videt ꝙ male dicat.¶ Ad hoc dicendū ꝙ cō-
Solō tinuū ⁊ discretum ⁊ alia accidentia possunt cōsidera
ri dupliciter.vno modo per cōparationem ad subie
ctū:⁊ sic non dicunt subalia.Alio modo per cōpara
tionē ad sua iferiora ⁊ sic possūt dici subalia.Un cō-
tinuū est essentiale linee:⁊ superficiei:⁊ discretū est es-
sentiale ipsi nūo:⁊ orōni ⁊ ita bn̄ exēplificat. ¶ Ad
aliud cū dicit auctor:ꝙ quedā est forma ab actu nr̄o
intellexit de illo calore qui gn̄atur per violentiā ut
per motū uel figuratione.similiter de tali passione ut
illa que est ex percussione.uel alit nō est ab actu nr̄o.

Queritur autem de figura facta in lapide
uel in ligno.Utrū sit a nā ul' ab ar
te.Et probo ꝙ sit a nā ⁊ nō ab arte:nā illud qd̄ fit p
additionē partis cum parte:est ab operatione nr̄a:
sed ista figura incisionis nō fit per additionē partis
ad partē:sed per separationē partis a parte: quare
videt ꝙ non sit ab arte nr̄a.¶ Scdō arguit sic:sicut
talis figura fit in lapide per abstractionē partiū: sic
ignis gn̄at ex lapide:cū percussiōe: sed video ꝙ iste
ignis est a nā:ergo ⁊ ista figura.

In oppositū arguit.Non dicimus illam
figuram esse nālem: cuius
mā in qua fit est nālis:sed video simil̄r ꝙ mā dom⁹
est nālis:⁊ tamen ipsam domū dicim⁹ artificialē: er-
go simil̄r illa figura ꝙuis mā sit nālis ipsa erit artifi
cialis.¶ 2° ꝓbat sic:idem est iudicium ꝙ ex partib⁹
diuisis fiat coniunctum:sicut ex ꝯiūctis diuisum: sed
quādo ex diuisis fit coniunctū:coniunctū tale dici-
tur artificiale:ut domus.ergo simil̄r si ex coniuncto
fiat diuisum:tale erit artificiale:ergo talis forma erit
artificialis.¶ Ad qōnem dicendū ꝙ ista figura est
ab arte ꝙuis mā sit nālis.Quidā tamen dicūt ꝙ il-
la figura est in lapide uel ligno:sed est cooperta par
tibus ligni uel lapidis:sed cum iste partes remouē-
tur apparet illa figura:sicut dicūt ipsi:sicut enim eēt
vnus hō coopertus cera:tunc p̄mo videt vna massa
sed post discooperitionē apparebit illa forma hoīs
sed hoc est falsū ꝙ illa figura uel ipsa sit in ipso lapi
de uel ligno.nā tunc sequeret ꝙ forma ul' imago ho
mis uel alterius aīalis non posset ibi fieri qd̄ est fal-
sum.¶ Itē.si tu dicis ꝙ illa figura sit ibi tunc deter-
minate erit caput ex vna pte:⁊ pedes ex altera: sed
credo (⁊ sic est) ꝙ possum⁹ formare caput in quacū
ꝙ parte:quare pꝫ ꝙ illa figura non est nālis. ¶ Ad
argumenta in oppositū. Rn̄deo ad primū cū dicis
ꝙ illud qd̄ fit ab arte:fit per additionē partis cum
parte. Dico ꝙ etiam pōt fieri per abstractionē ut vi-
sū est. ¶ Ad secundum quando dicis ꝙ ignis ⁊c̄.
Dico ꝙ non est simile:ille enī ignis non est accidēs
neꝗ remanet in lapide sic̄ illa figura: quare obie-
ctio nō ualet.

Queritur De vniuli sicut est homo:uel aīal.
Utrū per se gn̄etur? Et probo ꝙ
non:nā si sic sequeret ꝙ cum esset hō essent omnes
particulares homines tali ratione:nā quando ita
est ꝙ aliqd inest alicuius per se:⁊ inest alicui cui idē
inest.uerbi grā animal inest per se homini hō sorti:
ḡ aīal inerit p se ipsi sorti. Simil̄r si gn̄atio per se ui
esset homini in comuni ⁊ hō per se inesset particula-
ribus:tūc generato homine in cōmuni essent parti-
culares hoīes.hoc aūt est falsum:quare patet ꝙ ip-
sum vniule non gn̄atur per se.¶ Scdō sic:solū non
ens gn̄atur per se:sed vniule non est non ens: ergo
vniule non gn̄atur per se. ¶ Tertio arguit sic:illud
gn̄atur per se qd̄ gn̄at gn̄ans:sed generās tm̄ gn̄at
particulare:ergo tm̄ particulare generat per se ⁊ nō
vniule.¶ Ad hanc qōnē dicendū est qd̄ vniule nō Quō ule gn̄etur
generat per se.nam ois actio ⁊ ois operatio est circa
singularia:⁊ sic vniule ab operatione nr̄a est.nā di-
cit cōmentator sup librū de aīa ꝙ intell'ᵉ agēs facit
vniulitatem in rebus:⁊ ita vniule non gn̄atur per se
⁊ concedo argumenta ad hoc facta.¶ Ad argumen
ta in oppositū. Rn̄deo cū dicis obiectum cuiuslibet
potētie debet p̄cedere ipsā potentiā:sed vniule est
obiectū ipsius intellectus:ergo prior est ꝙ̄ intell'us
⁊ sic per se gn̄atur. Illud argumētū prius debuisset
fieri solutū. Dico ꝙ ipsū vniule qd̄ est obiectū ipsi-
us intell'ᵉ prius est ꝙ̄ itellectus itelligit ip̄m in apti-
tudine: nam ꝙ̄cito fuit sor.tam cito fuit vniule in
aptitudine:nō tamē in actu intell'ᵉ intelligit ipsum.

Quia dictū fuit superius ꝙ motor celi mouet a uoluntate a pte ⁊ iste motor est itelligētia modo querit Utrum talis motor determinet sibi ptem in celo? Et probo primo ꝙ nō. nā determinare sibi partē hoc est per sitū: sed motor nō determinat sibi partē per sitū cum sit intelligētia: que non occupat locū: nec tempus: ergo motor nō determinat sibi partē in celo. ¶ Scdo arguit sic: in qlibet pte celi est motus: ⁊ ubicūq₃ est motus ibi est virtus motoris: ⁊ ubicūq₃ est virtus motoris ibi motor est: ergo motor est in qlibet parte celi. Et per ꝯñs non determinat sibi locū in celo.

Oppositū Patet per Arist. in libro de celo ⁊ mūdo. ¶ Ad hanc qōnē dicēdū est ꝙ motor celi determinat sibi partez: nam (ut vult phs) solius virtutis prime eē est esse ubiq₃: ergo cum motor sit intelligentia p₃ ꝙ non pōt esse ubiq₃: ⁊ sic nō erit in toto celo: ergo determinat sibi partē in celo: ⁊ hoc illā partē in qua apparet motus: ⁊ iō pars motus pncipalis in parte oriētis est. Dico ꝙ motor determinat sibi illā partem. ¶ Ad argumenta patet solutio. Ad primum cū dicis: ꝙ determinare partem hoc est per sitū: dico ꝙ hoc est uerū in re tpali: sed intelligentia est corpus supernāle. iō non determinat sibi ptē per sitū. ¶ Ad aliud cū dicis. ꝙ in qualibet parte est motus. cōcedo. Et cū tu dicis ubicūq₃ est motus: uerū est cū suo effectu: nō aūt in causa: vnde dico ꝙ virtus motoris est in motore ut in sua causa: sed est in motu tanq₃ in suo effectu ⁊c̄.

Formarum vō alia quidē est in subiecto: ⁊ de subiecto dicit. ut scientia quidē in subiecto est: ut in aīa: ⁊ de subiecto dī: ut de grammatica. Quedam aūt est in subiecto: de subiecto vō nullo dicit. ut albedo socratis: similr autez ⁊ in his: quecūq₃ formarum sunt in īdiuiduo Quedam vō de subiecto dicuntur. in subiecto aūt nullo sunt. ut rōnale: atq₃ mortale. quedaz eniz neq₃ in subiecto est neq₃ de subiecto dicit ut humanitas socratis.

Superius Auctor determinauit de tribus cōditionibus pncipaliter. i. de forma subālī ⁊ nālī. hic intēdit determinare de quarta i. de scibili. ⁊ diuidit in tres. Primo pōit vnā diuisionē. 2° subdiōnē scdi membri. 3° subdiuidit alteruz membrū 2e diuisionis. 2a ibi [eorum vō.] 3a ibi [manifestū autem est.] Sequit illa pars [singulū.] ⁊ diuidit in duas. Nā primo ponit tres diuisiones 2° ꝓsequit. 2a ibi [actio vō est.] uel ibi [sed de his.] prima in tres fm tres diuisiones 2a ibi [eorum vō.] 3a ibi [ea vō.] sequit illa pars [sed de his.] ⁊ hēt duas. pmo eligit. 2° ꝓsequit. 2a ibi [actio vō.] ⁊ hec in sex fm ꝙ determinat de sex pncipijs ubi ptes icipiūt [Patet.] pma in duas. primo determinat de actione: quātum ad subālia. 2° quantum ad accītalia. 2a ibi [facere aūt] prima in duas. pmo diffinit actionē. 2° diuidit. 2a ibi [est aūt.] hec 2a in duas. pmo diuidit. 2° comparat mēbra. 2a ibi [Differunt aūt.] hec 2a in duas. pmo ponit dīam. 2° probat. 2a ibi [Qm̄ aīa quidē.] hec 2a in duas. primo probat. 2° mouet dubitationem. 2a ibi [hec aūt in quibusdā] hec 2a in duas. primo ponit dubitationem. 2° soluit. 2a ibi [impossibile g.] hec est diuisio lectionis. ¶ Prio ponit auctor talem diuisionē: ꝙ formaruz quedā dicitur de sbcto: ⁊ est in sbcto: ut spēs uel vniulia accidentiū: ut sciētia. Alia est forā que est in sbcto ⁊ nō dī de sbcto: ut pticularia accītiū ut hec grāmatica. Alia est forā que dī de subiecto: ⁊ nō est in sbcto: ut vniulia sube ut rōnale.

¶ **Eorum vō que in subiecto sunt. ⁊ que de subiecto nō sunt dicibilia. alia sunt sensibilia. alia vō insensibilia. Sēsibile vō est: qđ sensu cōprehenditur. ut albedo: sonus: sapor: odor: ⁊ color: ⁊ percussio: ⁊ dulcedo. Insensibilia vō que rōne sola comprehendūtur: ut doctrina: ⁊ disciplina. Simpliciter autem nihil eorum que de subiecto dicuntur: sensibilia sunt.**

¶ Hic subdiuidit 2m membrū. s. formarū que sunt in sbcto: ⁊ non dicunt de sbcto. Et dicit ꝙ illarū formarū particulariuz: que accidentales sunt quedā est sensibilis: ⁊ quedaz insensibilis. Sēsibiles sunt ille que sensu percipiunt: ut albedo visu: sonus auditu: calor tactu: odor olfactu: sapor gustu. insensibiles sūt ille que solo itellectu percipiunt ut disciplina. ⁊ addit ꝙ nullū vniule est sensibile: cū dicit simplr: ⁊ vide ꝙ qdam forma est sensitiua: quedā non: nā omnis nrā cognitio est a forma: ⁊ cognitio nrā est duplex: nā qdam est sensitiua: quedā intellectiua.

¶ **Manifestū aūt est ex his que proposita sunt qm̄ quedā sita sunt alicubi. ut nigredo in oculo. Quedā vō difficile erit assignare. ut sciētia: ⁊ paternitas: ⁊ filiatio: nisi fortasse in generantium ⁊ componentium cōplexione sint site.**

¶ Hic auctor alterū mēbrū illius diuisionis subdiuidit Et dicit ꝙ quedā forme sunt site alicubi. i. hñt eē in parte determinata: ut nigredo in parte determinata hēt esse in oculo: alie forme sunt in quibus erit difficile assignare in qua parte sint site ut in istis: que sūt paternitas ⁊ filiatio ⁊ scīa. ¶ Sed videtur ꝙ male dicat auctor cū dicit ꝙ difficile sit assignare de paternitate ⁊ sciētia in anima. Dicendū ꝙ duplex est subiectū. s. propinquū ⁊ remotū. ⁊ sbctum ꝓpinquum paternitatis est pr̄ ⁊ sciētie aīa: sed ipse loquit hic de sbiectis remotis que potius dī causa efficiens. dicit ergo ꝙ in paternitate ⁊ scīa non est facile assignare ubi sit sita nisi quis dicat ꝙ sciētia est in cōplexione uel cōpositione spērū intelligibiliū: ⁊ pr̄nitas in cōpositione gñantium. i. seminis prīs uel matris. nam in illa cōplexione virtus prīs infundit: que se habet ut forma: matris aūt virtus habet rōnē materie.

¶ **Singulū vō eorum que dicta sunt: icomplexionis eius: que in uoce est notatio est. hoc vō erit uel subsistens. uel contingens.**

¶ Hic ꝓsequitur. Et ponit talem diuisionē ꝙ singulum eoꝝ que sunt dicta incomplexoꝝ aut est forma: subsistēs: aut contingens: aut subālis: aut accidentalis est: ⁊ ordina istam lrām sic [singuluz] que sunt dicta ibi notatio. i. signū eius incōplexionis que est in uoce: sed quidam libri hñt notatione ablatiui casus Tūc ordinabis ita: singulum eoꝝ que sunt in notatione complexionis que est in uoce.

¶ **Eorum vō que existenti ꝯtingunt. Singulū aūt extrinsecus aduenit: aut infra substātiā cōsideraī simpliciter. ut linea superficies: corpus.**

¶ Hic auctor subdiuidit alteruz mēbrum. Et dicit ꝙ istarum formaꝝ que ꝯtingunt existenti. i. sbcto accidūt: formaꝝ accidentalium quedā aduenīunt intrinsecus ut quantitas: ⁊ qualitas ⁊ relatio: quedā extrinsecus ut actio ⁊ passio: ⁊ sic de alijs sex pncipijs.

¶ **Ea vō que extrinsecus accidunt. aut actus. aut pati. aut dispositio. aut esse alicubi. aut in mora. aut habere. necessario hec erunt. sed de his que subsistunt. ⁊ que solum in quo existāt**

exigunt. in eo qui de cathegorijs libro inscribitur: sufficienter disputatum est. de reliquis vo continuo dicemus.

¶ Hic subdiuidit auctor aliud mēbrū. Et dicit ꝙ istarum formarū extrinsecus aduenientiū vnaqueq; aut est actio: aut passio: aut quando: ⁊ sic de alijs. ⁊ dicit ꝙ de illis determinabit in hoc libᵒ: q: de suba. ⁊ de accidētibus intrinsecus aduenīētibus: ut sunt quantitas ⁊ qualitas: que non requirunt nisi sbiectum in quo sunt in predicamētis determinatum est: sed de alijs hic dicetur.

¶ Actio vo est ꝓprietas ſm quam in id quod subijcitur: agere dicimur. ut secans quis in eo ꝙ secet secans dicitur.

¶ Hic ꝓsequit de illis sex ꝑncipijs. Et ꝑmo de actione ⁊ diffinit ipsam. Actio est ſm quā ut per medium ⁊ per cām efficientem: agere nos dicimur in id qđ subicit. i. in mām nobis sbiectam: ut dr̄ aliqs secans in eo ꝙ secat. i. inquantū secat: uel aliter in eo ꝙ secat i. in illam mām quam secat: ⁊ sic secatio est actio.

¶ Est aūt alia quidez anime. alia vo corporis. Differunt autē: quoniam ea que corporis est mouens: est necessario id in quo est. Idem enī qđ agens corpꝰ est mobile est. Anime vo actio non id mouet in quo est: sed cōiunctū: anima enim dum agit immobilis est: mouet enim corpus: anima vo immutabilis permanet.

¶ Hic auctor diuidit actionē. Et dicit ꝙ actionū alia est anime alia corporis: sed statī cōparat ista membra ponendo dr̄iam inter actionem aīe ⁊ corporis: ⁊ hec est drīa ꝙ corpus dū agit necīo mouet. sed aīa dū agit imobilis manet: tn̄ mouet sbctuz in quo est ⁊ ipsa imobilis per se manet: tn̄ per accidēs mouet q: motis nobis mouent oīa que sunt in nobis: ut dicitur secūdo topicorum.

¶ Quoniam anima quidē nec ſm locum: nec ſm aliorum motuuz quenq; mouetur: nisi forte ſm alterationem. nō eniz crementum suscipiendo mouetur. neq; diminuendo. neq; ad oppositum locū transeundo. Locus vo corpus est. anima aūt corpus non est. impossibile vo est non corpus corpore moueri. Quare nullā loci anima suscipit mutationē. Solum vo corpus in eo ꝙ de loco ad locum trāsit: mouetur.

¶ Hic probat ꝙ aīa dum agit imobilis sit. nam si aīa moueret hoc esset ſm aliquam spēm motus: sed nō mouet ſm aliquam spēm motus Nā non mouetur ſm alteratione nisi per accidens nec ſm gñationem ⁊ corruptionē: neq; de se: neq; ſm augmentū: ⁊ diminutionē cū non sit quātitas: neq; ſm loci mutationē ⁊ hoc ꝓbat. ⁊ q: argumentū magis ꝓbat de mutatione ſm locū: q: magis videt ꝙ ſm locum moueat. Et intēdit talē rōnem: impossibile est nō corpus corpore moueri: sed locus est corpus: anima aūt nō corpus: ergo ipossibile est ꝙ aīa moueat ſm locum. In hac rōne sic ꝓcedit: q: ꝑmo ponit minorē. 2ᵒ maiorem. 3ᵒ ꝯclōnem: postea addit aliā rationem ꝙ omne quod mouetur de loco ad locum est corpus: ergo anima non est corpus: ergo anima non mouetur ſm locum.

¶ Hoc aūt in quibusdā dubitabile apparebit. Speculo eniz immutabili permanente: imaginis motus fieri videt ad oppositi mutationē.

¶ Modo ponit dubiū: q: (dictuz est) impossibile est non corpus corpore moueri: mouet dubiū. nam forma que est in speculo est nō corpus: tamē videt moueri in speculo quasi corpus.

¶ Impossibile ergo erit soluere: concesso ꝙ ibi uere forma existat. Si vo non est: incredibilis error putabit in vulgo: lz conuenientius sit.

¶ Hic soluit ⁊ dicit ꝙ impossibile erit soluere: sed cōcedat ꝙ ista forma in speculo sit: si autez dicat ꝙ ista forma uel imago non sit in speculo: vulgus non crederet: immo incredibilis error putabitur in vulgo. Tamen auctor dicat ꝙ ꝯuenictius erit dicere ꝙ ista forma non sit in speculo q̄ aliquid ⁊c̄.

Quia ipse auctor dicat ꝙ quedā est forma subsistēs. Videtur ꝙ male dicat. nam subsistere conuenit ipsi materie: siue composito: ergo nō forme: quare videtur ꝙ male dicat. ¶ Secundo sic dicit auctor: ꝙ quedam forme accidentales ⁊ quedā accn̄talia intrinsecus adueniunt: ut quantitas ⁊ qualitas: quedā extrinsecus ut actio ⁊ passio. Cōtra omne accidens est extra esse sube: ergo nullum accidens est itrinsecus adueniēs. ¶ Tertio sic: locus ⁊ tēpus mēsurant extrinsecus: ergo nō adueniunt intrisecus: ⁊ etiā relatio extrisecus aduenit: quare videt ꝙ auctor male dicat. ¶ Ad istam qōnem dicenduz. Et ꝑmo ad ꝑmū ꝙ auctor bene dicit: qn̄ dicit ꝙ forma est subsistens quedā: ⁊ quedam ꝯtingens. i. quedā sub alis: ⁊ quedam accidentalis. Et lz forma non subsstet per se: hēt tamen mediāte mā subsistere: ⁊ ita bene cōcedo: ꝙ per se nō subsistat: nisi mediāte mā. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ bene dicit auctor: ꝙ sunt quedā accidētia intrinsecus aduenictia: sicut quātitas: ⁊ quedā extrinsecus aduenīētia: sicut actio. Et nō ꝙ dicunt accidētia intrinsecus aduenientia que ultra sbiectum in quo sunt: nō requirunt aliquod tanq; cām efficiētem. Sed dicunt extrinsecus aduenientia que ultra sbctū in quo sunt requirūt aliud sicut cām efficientē: sicut ista sex ꝑncipia nā actio ⁊ passio. sunt in passo: ⁊ requirūt aliud tanq; cām efficiētez. s. ipm agens. Simlr̄ qn̄ est in re tēporali ⁊ causat a tempore qđ est in primo mobili: ⁊ sic de alijs. Per hoc pz solutio ad obiectū: ꝙ lz oē accidēs sit extra essentiā sube: non tn̄ propter hoc omne accn̄s debet dici extrinsecus aduenies: sed visuz est qualiter debeat dici extrinsecus adueniens. ¶ Ad 3ᵐ similr̄ dicitur: lz tempus ⁊ locus mensurent ab eo quod est extra tn̄ non habent extra aliqd tanq; cām efficientē: quare non debēt dici quantitates extrinsece ⁊c̄.

Queritur circa actionem. ⁊ primo Utrum actio ⁊ passio sint idē genꝰ. Et videt ꝙ sic. nā dicit phs in libro de gñatione. ꝙ actiuū ⁊ passiuū sunt similia gñe: ergo actio ⁊ passio sūt idē genus. tenet consequētia per locū a cōiugatis. ¶ Secūdo arguit. nam dicit phs in predicamētis ꝙ ꝯtraria sunt que sub eodē gñe posita sunt: sed actiuum ⁊ passiuū sunt ꝯtraria: ergo sub eodē genere: ergo per locū a coniugatis. g actio ⁊ passio erūt sub eodē gñe.

Oppositū patet per Arist. in ꝑdicamētis q dicit: ꝙ decē sunt genera generalissima ⁊ non essent nisi actio ⁊ passio essent diuersa ꝑdicamenta: nam diuersas rōnes predicandi hñt: nā lz actio sit in passo: actio tn̄ dicit ut est ab agente: ⁊ passio ꝓut est in passo. ⁊ esse ab agēte ⁊ esse in passo sunt diuse rōnes: q̄re pz ꝙ actio ⁊ passio sint diusa ꝑdicamēta. ¶ Ad argumēta patet solutio. ¶ Ad ꝑmū cū dicis ꝙ actiuū ⁊ passiuuz sunt similia genera certe ipse itellexit ꝙ actiuū ⁊ passiuuz sunt similia in genere subicibili. i. in subiecto ⁊ nō in genere ꝑdicabili: quare nō ualet. ¶ Ad 2ᵐ cum dicis ꝙ contra

Que sint accn̄tia intrisecus aduenictia: ⁊ que extrisecꝰ

ria sūt sub eodē gñe.dico (fm q dicit phus in post pdicamētis) q immo ɔ̄ria possunt eē in eodē genere uel in diuersis:uel ipsa pnt esse genera aliorum: non tn̄ cū dr̄ q anima mouet per accn̄s q non mouet ita p accn̄s:sicut corp⁹.ná corp⁹ moueri pōt p accn̄s q̄tuor modis.vnomodo motu uectionis ut in cursu: uel in curru.uel motu tractiōis. ut siqs trahit.motu inpulsionis ut si aliqs ipellit.motu uertiginis ut cū aliqs uertit alterum:istis motib⁹ corp⁹ mouet p accn̄s. Aia vo nullo istorum modorum mouet:sed mouet p accidēs:qr mouet illud in quo est aia.⸿ Uidet q male dicat auctor in lr̄a cum dicit q locus est corpus. nam vnū oppositū non pōt de altero p̄dicari:sed locus ꝛ corpus sunt spēs quantitatis opposite: ergo vna de altera nō poterit p̄dicari:quare videt q male dicat auctor:cū dicit locus esse corpus.⸿ Ad hoc dicendū q locus accipit ibi large:sicut dicim⁹ celuz eē locū oium:noiamus enim aliqn̄ locum totū corpus in quo est locus ꝛ ita accipit auctor iste.

Quō itel ligi debeat q loc⁹ sit corp⁹

Scire aūt oportet qm̄ omne quod in motu est in actione est. moueri enim actio est. siquis igitur mouetur agit necessario. ōis ergo actio in motu est omnisq3 motus in actione firmabit. Proprium igit actionis est in motu esse: sicut pprium motus in actione. etiā in his quidem actionib⁹:in qbus est gñatio aliqua palá est.

Superius determinauit de actione quátuz ad substātialia.hic intēdit determinare de ipsa q̄tū ad accn̄talia.i.de pprietatib⁹.Et diuidit in duas fm duas pprietates.p̊ enī ponit pprietates pprias.2° cōes.2ª ibi[Recipit aūt.]Pria in duas fz duas pprietates.2ª ibi[nālis vo.] Pria in p̄ncipalē ꝛ dubij remotiuá.2ª ibi[non est aūt motus.] prima in duas.primo cōparat actionē ad motuz. 2° cōcludit suam pprietatē.2ª ibi[pprium igit est actionis.]hec 2ª in duas.ná primo ponit pprietatem.2° obicit.2ª ibi[de his vo.]ꝛ hec in duas.primo obicit 2° soluit.2ª ibi[Dico aūt actionē.]sequit illa pars[nālis.]ꝛ habet duas.primo ponit pprietatem.2° incidentaliter ponit generationē predicamētorum.2ª ibi[facere vo.]Prima in duas.s.in principalem ꝛ dubij remotiuá.2ª ibi[Cōtigit aūt actionē.]p̊ma in duas.p̊ ponit pprietatē.2° ondit illá eē ppriá.2ª ibi[ois enī3 actio.]sequit illa ps [facē vo.]ꝛ hēt duas. p̊mo dat generationem predicamentorum accidentis.2° dat generationē substantiarum . 2ª ibi[eorum vo que in subiecto.]prima in qnq3.nam primo dat generationem actionis.secundo quantitatis: ꝛ qualitatis. tertio situs.quarto ipsius ubi.quinto habere.secunda ibi[qualitatum.]tertia[sit⁹ aūt.]quarta[ubi vo] quinta ibi[habere.]secūda ibi[qualitatum]ꝛ habet duas.primo dat generationem quantitatis ꝛ qualitatis.primo equiuocam.secūdo vniuocam. secunda ibi[quantitas autem.]sequitur illa pars[eorū vo.] in qua dat generationem substantie: ꝛ habet duas.nam primo dat generationem indiuiduorum. secundo secundarum substantiarum . secunda ibi [eorum vo que de ipsis.] Hec est diuisio lectionis.

⸿ Hic cōparat motu ad actionē. ꝛ dicit q debetis scire: q omne quod in motu est: actio est.ná moueri est actio. ꝛ ideo siquis mouetur agit.nam actio est in motu:sicut causa in suo effectu: ꝛ omnis motus est in actione sicut effectus in sua causa : ꝛ concludit suam proprietatem:q proprium est actionis esse in motu sicut in suo effectu:sicut proprium est motus esse in actione ut in sua causa.⸿ Sed videtur q male dicat auctor quando dicit:q omne qd̊ est in motu est actio:quia sequitur substantia est in motu : ergo substantia est actio.⸿ Dicendū q ista predicatio non est formalis:sed est sensus.omne qd̊ est in motu est.i.actiōe omnis motus causatur ab actione.ꝛ dicit auctor q in illis actionibus in quibus est gñatio: idest noue rei constructio:nam manifestum est quoniam qui mouet necessario agit.

⸿ De his vo que corrūpunt fortasse obicitur. Nam qui destruit in motu est:nihil aūt agere videt.ná nihil efficit:sed qd̊ est factū destruit

⸿ Hic obicit ꝛ dicit:q in motib⁹ corruptis: idest qui fiunt ad destruendas res:non videtur esse actio. naz nihil videtur agere:sed potius destruere:qa nūc nihil efficit qd̊ non factum eēt prius.

⸿ Dico autem actionem non quid : sed in quid agere:exigere.

⸿ Hic auctor soluit ꝛ dicit : q actio non requirit q agat:sed in qd agat: idest non exigit qd constituat: sed solum mām in quam agat.

⸿ Non est aūt motus actio:sed quale:quiescere enim quale est.quare ꝛ motus quale erit.Simpliciter aūt quecūq3 ɔ̄riorum oppositionē suscipiunt:eiusdē recipiunt generis predicationē.

⸿ Hic auctor remouet dubiuz.Et dicit sic:dictum est sic q omnis motus est in actione ꝛ omnis actus est in motu. Ex hoc crederet aliquis q motus esset in actione:sicut species ita q motus esset in genere actionis.remouet hoc dicens:q non est motus in predicamento actionis:immo est in predicamento qualitatis in tertia specie.Et probat per talem rationem: contraria sunt que ponuntur sub eodez genere: sed motus:ꝛ qes sunt contraria:ergo erunt sub eodem genere:sed quies est in genere qualitatis:ergo ꝛ motus.nam dicit auctor quecunq3 sunt contraria eiusdem generis suscipiūt predicationem : uel propinqui uel remoti. Sed videtur q quies non sit contraria motui.nam ut habetur in octauo physicorū quies est priuatio ipsi⁹ motus:non erunt ergo contraria.⸿ Ad hoc pōt dici q loquitur hic auctor de quiete uolūtaria:a qua potest regressus fieri:animal enim quiescens potest postea moueri.ꝛ iterum quiescere.De quiete autem naturali uerum est:q priuatiue opponitur motui:ꝛ de ista loquit philosophus octauo physicorum.q autem motus ꝛ quies sint in tertia specie qualitatis patet per philosophum in libro de anima:qui dicit q motus ꝛ quies sunt accidentia communia : ergo patet q sunt in tertia specie qualitatis.

⸿ Naturalis vo proprietas actionis est passionē ex se in id qd̊ subicitur inferre.Omnis enī3 actio passionis effectiua est. ꝛ omnem passionem inferens actio est.

⸿ Hic auctor ponit proprietatez proprie propriam. ꝛ dicit q propria ꝛ naturalis proprietas est actiōis inferre scilicet passionem:in id quod subicitur:idest nostram substantiam:ꝛ hoc per se ꝛ immediate:eidem est proprie proprietas actionis.nam competit omni ꝛ soli ꝛ semper:sed esse in motu l3 competat omni actioni:non tamen soli:immo competit passioni:ꝛ probat q sit proprietas actionis . Nam omnis actio efficit passionē:ꝛ oē efficiens passionē est actio.

⸿ Contingit autem actionem ab actione effici. actio enim eius qd̊ per se mouetur: eius actionis que per aliud mouetur gñatiua est . Actio

enim ab animali illata. ab ea que animalis est principium sumit.

¶ Hic remouet dubium. crederet aliquis ꝙ solum inferret passionem: ⁊ non aliud faceret: remouet hoc dicens: ꝙ aliquando actio generat actionem: ⁊ hic probat ꝙ actio eius ꝙ per se mouetur. s. animalis est generatiua actionis eiꝰ que est per aliud: ut si quis cū baculo percutiat aliquem: tunc actio hominis ad baculū: est causa illius actionis que est baculi in alterum. nam actio illata ab aīali illa fuit ꝓprium ab actione animalis.

¶ Nihil enim interest: siue agere: siue pati: qđ est ab animali. principium dicatur. ⁊ si actus quidem primordiale principium est. pati vō ꝑmixtū: quamobrem actionis ⁊ passionis actꝰ: generatiuus est.

¶ Ista littera difficilis est: sed vide sententiā sensus huius littere: que est talis ꝙ nihil differt. i. nulla est differētia utrū actio que est ipsius baculi est causata ab animali sit actio uel passio. nā diuersis respectibus potest dici actio ⁊ passio comparata ad actionē animalis dicitˀ passio. sed per respectū ad passionem quā infert dicatur actio: ⁊ in illa littera est quoddā dictū quod maiorem facit difficultatem. s. hec dictio animalis: ⁊ in quibus libris nō est hec, dictio littera est tūc planior: ⁊ construitˀ sic. nihil tamen itelligitˀ siue agere siue pati. i. illud quod habet modū agentis uel patientis dicatˀ habere principium ipsius agere uel eius. i. ab illa actione que est ab aīali si sit animalis difficilior est littera ad construendū ⁊ iacet sic nihil refert siue actio baculi dicatˀ siue pati uel passio ꝙ pro: qꝛ actio aīalis, est principiū agere. i. illius actionis que est ab aīali. i. que infert ab aīalis actione. Et tunc hoc qđ dico aīalis est adiectiuū ⁊ hoc est qđ sequitˀ actus supple in ꝑmus. i. ꝑma actio est ꝑmordiale principiū. i. primū principiū actionis. uo ꝑmixtū. i. 2ª actio pōt dici actio ⁊ passio. ex his concludit ꝙ actus est generationis actionis ⁊ passionis. i. actio generat actionē ⁊ passionem.

¶ Facere vō id qđ quale est: ex se gignit. qualitas etenim que calor est efficitiuā que calefacere est actionem.

¶ Hic auctor ex incidenti ponit generationem predicamentorum: dicit ꝙ quale idest qualitas: gignit. i. generat ex se facere idest actiones: ⁊ declarat hoc. naꝫ calor est qualitas: ⁊ generat calefacere quod est actio: ⁊ hec est causa. nam omnis actio est a forma: ⁊ ideo forma est qualitas: iō q̄litas generat actionē.

¶ Qualitatum vō particularium positio effectrix est: ⁊ quantitatum. Asperum enim ⁊ lene ⁊ similia: qualia sunt. linea vō ⁊ superficies ⁊ soliditas: quātitates sunt. vniuersa autem hec a situ: substātiam ⁊ gn̄ationem habent.

¶ Ponit hic generationem qualitatum ⁊ quantitatum ⁊ est sermo equiuocus dicens ꝙ positio efficit quantitates particulares ⁊ qualitates. Et vide ꝙ positio nihil aliud est q̄ꝫ ordinatio partium in toto: ⁊ ex illa ordinatione partium generantur qualitates ⁊ quantitates. Nam s̄m ꝙ vna pars supereminet alteri sic est asperitas. prout plane iacent sic lenitas. ⁊ iste sunt qualitates: sed prout vna pars ponitur post alteram sic est linea: prout autem vna pars ponitur circa aliam sic est superficies: sed prout pars ponitur iuxta aliam ⁊ circa ⁊ supra ⁊ sub alia sic est corpus: ⁊ iste sunt quantitates: ⁊ ideo dicit auctor: ꝙ vniuersa hec idest omnia predicata: a situ: a positione habent substantiam ⁊ generationem: idest suum esse substantiale.

¶ Quātitas autē: quātitatis est: ut lōgitudinis linea: latitudinis planū: altitudinis vō solidū corpus. Qualitas aūt est effectrix qualitatis: ut caliditatis calor.

¶ Hic ponit generationem vnam quantitatis: ⁊ dicit ꝙ vna quantitas generat aliam quantitatem: ut linea est causa longitudinis: ⁊ superficies latitudinis: ⁊ solidum idest corpus altitudinis causa est uel profunditatis. similiter dicit ipse ꝙ vna qualitas generat aliam. nam calor est causa caliditatis: vnde dicit quidam glosator: ꝙ non differunt ista duo nisi sicut completum ⁊ incōpletū ut calor in igne: est cōpletus ⁊ generat caliditatē in aqua.

¶ Situs aūt agere: ⁊ pati. In dispositionis nāq̄ꝫ compositione: quedam generatio simpliciū fit. quā in motiua actione consistere necesse est quando vō tempus.

¶ Hic ponit generationem ipsius situs. i. positionis ⁊ dicit ꝙ actio ⁊ passio sunt ordine sitꝰ. i. positionis. nam positio est ordinatio partium in toto. Et ista ordinatio est generatio ⁊ actio: ⁊ passio sunt cause generationis. Nam per actionem ⁊ passionem qualitatum elementorum fit generatio: ⁊ ideo per consequens: actio ⁊ passio ex causa positionis. Unde ordina sic litterā: aut pro sed: sed agere ⁊ pati sunt cause situs nisi pro quia: quia quedam generatio simplicium: idest elementorum: fit in compositione dispositionis: idest in dispositione rei composite: quā generationem necesse est esse in materia aliqua qualitatū elemētaliū: que sūt calidū frigidū ⁊ sic de alijs.

¶ Ubi vō locus: habere aūt corpus. Ea enim que circa corpus sunt habere dicuntur.

¶ Hic dat generationem ubi ⁊ dicit ꝙ locus est causa ipsius ubi. postea ponit generationem ipsius habitus. nā nos dicimur hēre ea que circa corpus sunt.

¶ Eoꝝ vō que in subiecto non sunt indiuiduorū: corruptio q̄dē est in ꝑmis: gn̄atio vō in his que mox post prioꝝ constitutionē consistunt.

¶ Hic ponit auctor generationem substantiarum. Et primo primarum substantiarum. ⁊ dicit ꝙ causa indiuiduorum est corruptio in primis: ⁊ generatio his que mox post constructionem primorum constitutionū: ⁊ hoc qđ dicit generatio in primis debet exponi vno modo generatio in primis: idest in elementis nam elementa (ut dicunt quidā) corrūpuntur quātum ad formas. Alij dicunt ꝙ elementa non corrūpuntur in suis formis. Et tunc dicunt corruptio in primis: idest primo. naꝫ prius est corruptio q̄ꝫ generatio. naꝫ corruptio vnius est generatio alterius: deinde dicit ꝙ corruptio in primis est causa idiuiduorum: ⁊ generatio in constitutione elementoruꝫ. Ordina sic litteram vō pro sed eorum indiuiduorum: que non sunt in subiecto: idest indiuiduorum substantie corruptio in primis: idest in elementis est cā ⁊ generatio: que consistunt mox post constrictioneꝫ primoꝝ. i. post immixtionem elementoꝝ.

¶ Eorum vō que de ipsis ꝑdicata sunt: ea sunt a quibus oīno nulla est ꝑdicatio. ut oēs q̄dem hoīes: eius hoīs: qui coīs: ⁊ vniuͤsis est.

¶ Hic ponit generationem secundarum substantiarum: ⁊ dicit ꝙ omnes particulares subē uel etiaꝫ indiuidua sunt causa vniuͤsis forme: indiuidua inquātū a nullo est ꝑdicatio. i. que de nullo ꝑdicantˀ nisi de seipsis sed ꝑprie cū uere de nullo ꝑdicantˀ: ordina

sic litterā: vō pro sed coꝝ que predicta sunt .i. principaliter de ipsis supple individuis .s. ultimū inter ea a quibus nulla est pdicatio: scilicet individua sunt causa: ut omnes particulares homines sunt causa eius qui est vniuersalis.

¶ Recipit autem facere ⁊ pati ꝯtrarietates ⁊ magis ⁊ minus. Secare enim ad plantare cōtrarium est: ⁊ urere ad humidum facere: ⁊ calefieri magis: ⁊ minus quidem dicitur: ⁊ infrigidari: ⁊ siccari ⁊ humidum fieri. ⁊ tristari ⁊ gaudere magis ⁊ minus dicitur.

¶ Hic ponit auctor ꝓprietates communes actioni ⁊ passioni. Et dicit ꝙ actio ⁊ passio suscipiunt contrarietatem ⁊ magis ⁊ minus: ut secare est contrarium huic quod est plantare: ⁊ urere ad humidum facere similiter suscipiunt magis ⁊ minus: ⁊ patet qd̄ dicit.

Queritur circa precedentia. Et primo de forma que apparet in speculo: Utrū sit in illo tanq̄ in subiecto: Et probat ꝙ sic. Naꝫ dicit Aristoteles secūdo topicorum. ꝙ motis nobis mouentur oia que in nobis sunt: sed moto speculo mouetur forma uel imago: ergo illa forma erit in eo tanq̄ in subiecto. ¶ Secūdo arguitur sic. Si illa forma nō eēt in speculo ut in subiecto: tūc destructo speculo posset hec forma remanere: ⁊ tamē non pōt: ergo in illo est tanq̄ in subiecto.

Oppositum arguitur. Naꝫ speculo immobili permanente mouet hec forma: ut videt: ergo non est in speculo tanq̄ in subiecto. ¶ Ad questionē dicēdū ꝙ illa forma que est in speculo est accidētalis ⁊ representat illam formā. Unde debes scire ꝙ res habet videri mediāte luce ⁊ colore. vnde ad hoc ꝙ aliqs videat aliqd oportet ꝙ sit coloratum ⁊ quātum. nam forma humana multiplicatur per mediuꝫ .i. per aera: ⁊ eo modo quo est multiplicat per aera: ⁊ ideo siue ueniat aliquod corp⁹ tersum ⁊ politum ⁊ qd̄ non sit transparēs ⁊ sit corpus leue: illud inquantū tale corpus reflectit illaꝫ formā visibilem: ⁊ tūc apparet ibi in aere: ⁊ per hoc patet solutio. ¶ Ad questionē dicēdum ꝙ illa forma est in aere ut in subiecto ⁊ non in speculo: sed est in speculo ut in reuerberāte ⁊ reflectente: ⁊ sic quodāmōn speculo est ut in causa efficiente: sed est in aere ut in subiecto. Et omnia ista requirūtur ad hoc ꝙ illa forma sit. ¶ Ad argumenta patet solutio. ¶ Ad primum cuꝫ dicis: ꝙ motis ⁊c. Concedo. Et cum tu dicis: ꝙ moto speculo mouetur illa forma. Dico ꝙ non mouetur sed alia de nouo generatur. ¶ Ad secundum cum dicis: ꝙ si illa figura non esset ⁊c. Dico ꝙ non. nā illud speculum requiritur tanq̄ reflectēs (ut visum est.)

¶ Alia dubitatio. Dicit auctor in littera ꝙ motus est generatio qualitatis. ¶ Contra: illud qd̄ circuit omne predicamentum non est in pdicamento: sed motus circuit omne predicamentum: nam tot sunt species motus quot sunt species entis: ergo motus non erit in genere qualitatis. Secūdo sic: mouere est agere: ergo motus est ab actione per locum a coniugatis. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ motus fm̄ essentiam est in tertia specie qualitatis: sicut quies: ut dicitur in littera ab auctore: sed prout est quedam via ad alia predicamenta: ut generatio que est motus ad substantiam est via: ⁊ alteratio ad qualitatem ⁊ augmentatio ad quantitatem: ⁊ sic motus circuit omnia predicamenta: ⁊ non fm̄ sui essentiaꝫ. Et per hoc patet solutio ad primum. ¶ Ad secundum cum dicis ꝙ mouere est agere. Dico ꝙ hec non est pdicatio formalis: sed materialis: sicut ista: motus est actio: sensus est ꝙ motus causatur ab actione. ¶ Item dicit auctor ꝙ positio generat quantitatem ⁊ qualitatem. Uidetur ꝙ male dicat auctor: nam (ut dictum est) actio generat a qualitate ⁊ passio ab actione. ut dicitur postmodū in littera: ergo per consequens positio generatur a qualitate: quare videtur ꝙ male dicat auctor. ¶ Doctor nō respondet ad hoc argumentum: sed vide Antonium Andream hic in expositione. ¶ Item videt ꝙ male dicat auctor quando dicit in littera ꝙ linea est causa longitudinis. nam idem non est causa suiipsius: sed longitudo est illud quod linea. nam formaliter pdicatur de ipsa dicendo longitudo est linea. ergo videt ꝙ linea non est causa longitudinis: ⁊ similiter superficies latitudinis. ¶ Ad hoc potest dici ꝙ linea est causa longitudinis sicut subiectum est causa ꝓprie passionis. Unde ista pdicatio: linea est longitudo: non est formalis: nam linea formaliter non est longitudo sed causat longitudinem: ⁊ illa est predicatio formalis. ¶ Amplī⁹ videtur ꝙ auctor male dicat: ꝙ calor est causa caliditatis sicut perfectum est causa imperfecti. nam calor proprie dicitur ut est quid factuꝫ ⁊ perfectum. caliditas autem est quid imperfectum: vnde caliditas dicitur. puta a calore causatur: sicut in aqua potest dici caliditas que ex calore ignis causat: ⁊ ita patet ꝙ penitus non sunt idem: quia sequitur bene: vnuꝫ esse causam alterius. dicit auctor ꝙ actio fundatur in motu: ⁊ videt natura ipsius motus ⁊c.

Queritur Utrum motus sit: Et videt ꝙ nō. nam mobile non mouetur: ut probabo. ergo motus non est. Probatur ꝙ mobile non moueatur nec etiam aliquod corpus. Nam mobile cum sit in spatio: erit in aliqua parte sibi equali: ⁊ in illa non mouetur: immo quiescat: nec potest moueri in partem preteritam uel futurā cum non sit ibi. quare videtur ꝙ mobile non moueatur: ergo motus nō est. ¶ Secundo arguitur. dicit philosophus quinto metaphysice. ⁊ quarto physicorum. ꝙ motus continuus est: sed non potest esse continuus: cum partes eius: scilicet prius ⁊ posterius non sint: ergo videtur ꝙ non sit.

Oppositum arguitur. nam motus est aliter se habere q̄ prius: sed multa corpora se habent aliter q̄ prius: ergo motus est. ¶ Ad hanc questionem dicendum est ꝙ motus est. sed quid sit motus de hoc est dubium. Quidam dicunt ꝙ motus est actus entis in potentia fm̄ ꝙ hi⁹: ut motus ad albedinem est actus imperfectus ad albedinem nec habet aliquid de albedine. Alij dicunt ꝙ motus ad albedinem est ambulatio uel fieri ad albedinem: ⁊ ita videmus quid sit motus. Sed quomodo habeat esse in suis partibus: de hoc est dubium: ⁊ sunt due opiniones. Quidam dicunt ꝙ rerum quedaꝫ sunt in ꝑmanentia: quedā sunt in successione Illa que sunt in permanentia habent omnes partes simul. sed que sunt in successione non oportet ꝙ habeant omnes partes simul. sed hoc falsum videtur: cum motus sit continuus: ut dictum est: oportet necessario ut habeat omnes partes simul. Propterea dicunt alij ꝙ motus habet partes: ⁊ anima recolligit partes eius. sed hoc similiter videtur falsum: q: tunc sequeretur ꝙ motus non esset si anima non esset: qd̄ falsum est. nam motus celi esset dato ꝙ anima non esset. Quare illa opinio nulla est. Et propter hoc dicēdū est ꝙ motus est ꝯtinuus ⁊ hēt ptes fm̄ ꝙ mobile mouet i qlibet pte spatij sine qete media. vn̄ si aliqs

currat:⁊ postea q̄escit:⁊ postea iterum currat:non est cōtinuus motus.nam motus dicitur cōtinuus ſm ꝙ mobile est in qualibet parte ſpatij ſine quiete media: ita ꝙ est in qualibet parte potētie.nam quelibet ps est diuiſibilis in potētia ⁊ nō in actu.¶ Ad argumēta dicēdum.Ad primū cum dicis:ꝙ mobile non mouet.Dico ꝙ immo.Et cum tu dicis:ꝙ cū mobile erit in aliq̄ p̄te ſibi eq̄li:⁊ in illa non mouet.Dico ꝙ mobile in ſpatio est in aliq̄ parte in potētia ⁊ non in actu.⁊ ſi eēt in actu bene argueres ꝙ mouet:ſed non mouet q̄re non ualet.¶ Ad ſecūdum cum dicis ꝙ mot⁹ nō habet partes.Dico ꝙ immo,put est mobile in qualibet parte ſpatij ſine quiete media.Et ſic patet ſolutio ad argumenta ⁊c̄.

Aſſio autem est effectus illatioq̃ actionis ſm quam hec quidem patiunt illa v̄o minime.

Superius Auctor determinauit de actione.Hic intēdit determinare de paſſione.Et diuiditur in duas.Primo determinat de paſſione quantum ad eſſentialia.Secundo quantum ad accidentalia uel proprietates.Secunda ibi[Omnia v̄o.]Prima in duas.Primo diffinit paſſionem.Secundo diuidit.Secunda ibi[Scōm ꝙ quedam.]Sequitur illa pars[Oia.] ⁊ diuidit in tres.Primo determinat ꝓprietates paſſionis.Secūdo diſtinguit:ut habeat illam de qua intēdit.Tertio remouet dubiū.Secūda ibi[Est eniz pati.]Tertia ibi[Non est aūt.]Hec est diuiſio lectionis.

¶ Ad primā partē ſic ꝓcedit diffiniēs paſſionem:⁊ dicit:paſſio est effectus illatioq̃ actionis.Iſta diffinitio tribus modis exponit.est enim vna expoſitio ꝙ duplex est paſſio.ſ.anime ⁊ corporis:per hoc q̄ dicit effectus.tāgit paſſionem corporis:ſed per hoc q̄ dicit illatio:tangit paſſionē anime.Aliomō expone.ſ.ꝙ aliq̄ est paſſio extrinſeca:⁊ aliq̄ intrinſeca.Per hoc ꝙ dicit effectus.tāgit extrinſecam.Per hoc ꝙ dicit illatio.tāgit paſſionē itrinſecā.Aliomodo ſic:per hoc ꝙ est que ꝙ teneat̄ expoſitiue:⁊ dicat paſſio est effect⁹ ⁊ illatio actionis.iſto modo dicit̄ melius exponi.

¶ **Secūdum ꝙ quedam quibuſdam animātiora nata ſunt:ut aīantius quidem brutum arbore est.aīantius v̄o rōnale irrationali est.**

¶ Hic auctor diuidit paſſionē ⁊ illa littera multis modis legit̄.Unomodo ꝙ ponat̄ minime pro nō.⁊ tūc legit̄ ſic:⁊ dicat̄:ꝙ quedā est paſſio corp̄is aīati a parte anime:ut odium.quedā a parte corporis:ut p̄cuſſio.Dicit ergo ſm quod.i.ſm quam paſſionē que est a parte aīe quedā patiunt̄ ut aīata alia minime.p nō ut inaīata.Aliomodo legit̄ ſic ꝙ paſſio anime est potentialitas.nam in homine ſunt plures potētie q̄ in bruto:⁊ in bruto q̄ in arbore.Et ideo dic̄ ꝙ magis patiunt̄ quedam ut hoies.Alia v̄o minus uel mīme i.paruz:ut brutū reſpectu hominis:⁊ arbor reſpectu bruti ⁊ hoc q̄tum ad numerū paſſionū uel potētiarum ut videmus:⁊ huic ſentētie videt̄ littera ꝯcordare.Aliomodo q̄a homo inter cetera aīalia melius est organiçatus q̄ brutum:⁊ brutuz melius q̄ arbor:⁊ ſic ponit̄ ibi mīme pro parū.media expō est melior.

¶ **Omnia v̄o que de generatione dicta ſunt ⁊ eadem etiā dici poſſunt de ea que in rebus est paſſione:quadam v̄o prolatione non recta:ſed trāſumptione.**

¶ Hic intēdit determinare de paſſione quantuz ad accidētalia.ſ.q̄tum ad ꝓprietates.⁊ dicit ꝙ omnia illa que dicta ſunt de generatione poſſunt dici de actione que est in rebus.hoc est dictu illa que dicta ſūt de generatione.i.de actione que generat paſſionem:poſſunt dici de actione que est in reb⁹.i.de paſſione poſſunt inq̄ dici quadam a ꝓlatione non recta:ſed tranſumptione:quaſi dicat utiq̄ ſuit diuiſio actionis per actionem anime ⁊ corporis.ſimiliter paſſio poteſt diuidi per paſſionem anime ⁊ corporis.ſimiliter poſuit duas proprietates proprias actionis ⁊ ille poſſunt dici de paſſione prolatione non recta.i.ꝙ actiuuz mutatur in paſſiuum:ita ꝙ ſicut diximus proprium est actionis ex ſe inferre paſſionem:ita dicamus proprium est paſſionis inferri ex actione.Aliter exponū̄ iſta littera.ſ.omnia que ſunt dicta de generatione poſſūt dici de actione que est in rebus:ideſt de actiōe ⁊ paſſione:quia in iſtis inferioribus non poteſt eſſe actio:cum ſit ibi paſſio ⁊ econuerſo.ſed ſupc̄leſtia m̄i agūt ⁊ non patiuntur:⁊ mouent ⁊ non mouentur:niſi ſolum motu locali:ſed melius dicitur primo.

¶ **Est enim pati eorum que multipliciter dicuntur.anime enim actionum vnaqueq̄ paſſio dicitur:quas quidem ſub actione locauimus:ut amor:odium:triſtari:gaudere:que omnia paſſibiles actiones anime appellamus.Dicit̄ quoq̄ paſſio que in naturā agit:ut morbus:febris:⁊ egritudines:⁊ reliqua que qualia dicta ſunt paſſio v̄o:ut dictū est:est prima gn̄atio actiōis.**

¶ Hic auctor diſtinguit hoc nomē paſſio:quia equiuocum est ad multa ut habeat illaz de qua intendit:ſ.prout est predicamentuz.Et dicit ꝙ paſſio est de numero eorum que multipliciter dicuntur.nam paſſio tribus modis dicitur.Unomodo poteſt dici paſſio quecūq̄ actio:ut he actiones:ſcilicet gaudere ⁊ triſtari:⁊ odium ⁊ gaudium paſſiones poſſunt dici.diuerſimode tamen dicuntur actiones ⁊ paſſiones.naz in quantum anima apprehendit ea:paſſiones dicūtur.non paſſiones prout paſſio est rei abiectio:ſed prout est ſalus ⁊ redemptio:ſm ꝙ dicit philoſophus in libro de anima.ꝙ intelligere est quoddam pati.Aliomodo poſſunt conſiderari prout iſtis predictis app̄henſis anima mouetur ad habendum.uel cauēdum:ut ſi videat aliquam rem delectabilem mouetur ad habendum illam:ſi videat rem odibilem mouet̄ ad fugiendum:ſic dicuntur actiones.Secūdo modo poteſt dici paſſio qđ agit in naturam deſtruendo eam:ſcilicet per quam corpus naturale patitur:ut febris ⁊ conſimilia.⁊ accipitur hic natura prout est calor naturalis continuans ⁊ conſeruans proportionem debitam quatuor elementorum ⁊ qualitatum eorum.Tertio modo dicitur paſſio que est prima generatio actionis:ideſt que primo ⁊ immediate generatur ab actione:⁊ ſolum iſto tertiomō paſſio est p̄dicamētuz.

¶ **Non est autem in agente paſſio:ſed in quod agitur:⁊ in eo qđ operantis actum ſuſcipit.percutiens enim pati non dicitur:ſed materia ictū ſuſcipiens.Ea autem que nunc relinquunt̄ in eo qui de generatione est libro tractātur.Et de paſſione quidem hec dicta ſufficiant.**

¶ Hic remouet dubium:aliquis crederet q̄ paſſio eſſet in agente ut in ſubiecto:ſed remouet dicēs q̄ non immo est in paſſo ut in ſubiecto.Conſequenter excuſat de inſufficienti determinatione ⁊ dicit q̄ de paſſione hec dicta ſufficiant:quia illa que relinquunt dicta ſunt in eo quod dictum est de generatione:ideſt de actione generante paſſionez:uel aliter in eo quod dictum est de generatione.ſ.in libro de generatione ⁊ corruptione ⁊c̄.

Queritur Primo circa istam lectionē Utrum passio sit p̄dicamētum? Et videtur ꝙ non. Nam principij non est principiū: sed actio est principium passionis: ergo passio non est principiū. ⁊ sic nec erit predicamētum. ¶ Secundo sic: Illud quod est predicamētum non reperit in alio predicamento: sed passio reperit in alio predicamento: ut in tertia specie qualitatis. ergo passio non est predicamentū. ¶ Tertio sic: actio ⁊ passio correlatiue se habent. ergo erunt in predicamēto relationis: ⁊ sic passio non erit predicamētum.

Oppositū patet per philosophū in libro p̄dicamentorum. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ passio est genus generalissimum ⁊ est predicamentū. Nam non habet aliquod prius in suo genere: lȝ habeat aliquod prius in alio genere: tamen in suo nihil est prius eo. ¶ Ad argumēta in oppositum. Ad primum cum dicis: ꝙ p̄ncipij non est principium. Uerum est in eodē genere: tamen in alio bene potest habere p̄ncipium. Et quando dicis ꝙ passio habet p̄ncipium. uerum est in alio genere. ¶ Ad secūdum cum dicis: ꝙ passio est in tertia ⁊c. Dico ꝙ uerum est vnomodo: sed non pro quāto est predicamētum. Nam passio vnomodo potest considerari ꝓut immediate causat ab actione: ⁊ sic est p̄dicamentum. Aliomodo ꝓut immediate ab alia passione causat: ⁊ tunc est in tertia specie q̄litatis. ¶ Ad tertium cum dicis: ꝙ actio ⁊ passio correlatiue dicūtur. Dico ꝙ uerum est: sed solum fm dici.

Queritur In quo sit motus tanꝗ̄ in subiecto. Et videt ꝙ sit in mouēte. Nā motus est in eo tanꝗ̄ in subiecto: qȯ de non mouente fit mouens per motum. sed mouēs fit mouens per motum: ergo motus est in mouēte ut in subiecto. maior patet: postꝗ̄ non mouēs potest esse mouens per motum. minor est de se manifesta. ¶ Secūdo sic: concretum ⁊ abstractum sunt in eodē subiecto: sed mouēs est in subiecto mouētis: ut in sbiecto: ergo ⁊ motus: ⁊ sic erit motus in mouēte ¶ Tertio sic: sicut se habet qes ad qescentem ita motus ad mouētem: sed qes est in qescente ut in subiecto: ergo ⁊ motus est in mouente.

Oppositū arguitur sic. si motus eēt in mouente ut in subiecto: sequeretur ꝙ omne mouēs moueret. hoc autem est falsum. nam aliqd est mouēs ita ꝙ non mouet sicut est prima causa: quare patet ꝙ motus non est in mouente ut in sbiecto. ¶ Ad istam questionē dicendum est ꝙ motus est in corpore moto ut in subiecto ⁊ non in mouente
In quo sit mot' ut i subiecto. sed est in mouente ut in causa efficiēte: ⁊ hoc declaratur sic. Nam ut dicit philosophus 8° physicorum. nihil a seipso mouet: ergo si aliqd moueatur ab aliquo mouente mouet: ⁊ ita ille mouens ab alio: ⁊ sic eēt ꝓcessus in infinitū: oportet ergo ꝙ sit aliquod mouēs quod non moueat: ⁊ non est abire in infinitum: ergo est mouens qȯ non mouet: ⁊ in aliquo non est mot' ⁊ tale est causa prima que ita est mouēs ꝙ nullomodo mota: ⁊ ita patet ꝙ motus nō est in mouēte ut in subiecto: sed in moto. ¶ Ad primum argumētū in oppositum cum dicis ꝙ motus est in eo ut in subiecto qȯ de mouente fit mouēs per motū. Dico ꝙ duplex est mouens. s. corporeum ⁊ incorporeū. mouēs incorporeū ut deus non fit mouēs de non mouente sed corporeum utiqȝ. Sed si dices tu. ergo mot' erit in mouente corporeo ut in subiecto. Dico ꝙ non: qa lȝ motus sit in eo qȯ fit mouens de non mouēte: nō tamen est in eo ut in mouēte sed in moto ꝓut motum est: q2 idem est mouēs ⁊ motum diuersis respectib': sic lȝ motus sit in mouente: non tamē est in eo inquātum mouens: sed in eo ꝙ motum. ¶ Ad secūdū cum dicis: ꝙ cōcretum ⁊c. Uerum est de cōcreto ⁊ abstracto que sunt in genere cause formalis: sicut albus ⁊ albedo: sed mouēs ⁊ motum nō sunt huiusmodi sed potius mouens est causa efficiēs ipsius mot'. ¶ Ad tertiū cum dicis: sicut se habet quies ⁊c. Dico ꝙ nō est similitudo. Nam qes est forma quiescētis: sed motus non est forma mouētis sed moti: ergo similitudo non ualet ⁊c.

Quando vō est qȯ ex tēporis adiacentia relinquitur.

Superius Auctor dixit de actione ⁊ passione. Hic intendit determinare de tertio. s. de quādo. Et diuidit in duas. Primo determinat de quando quantum ad substātialia. Secūdo quantum ad accidentalia. Secūda ibi [Inest autē quādo.] Prima in duas. Primo determinat de quādo absolute. Secūdo cōparate. Secūda ibi [Differt autē quando.] Prima in duas. Primo diffinit quādo. Secūdo diuidit. Secūda pars ibi [Est igitur quādo.] Prima in duas Primo diffinit. Secūdo explanat diffinitionem. Secunda ibi [Tempus aūt.] Hec secūda in tres. Primo ostendit ꝙ quādo non est tempus presens: sed illud quod relinqtur ex preterito. Secūdo ostendit ꝙ quādo non est tempus p̄sens sed illud quod relinquitur ex presenti. Tertio ꝙ quādo non est futurum: sed illud quod relinquit ex futuro. Secūda ibi [Instās q dem.] Tertia ibi [Futurum similiter.] Seqtur illa ps [Est igitur.] ⁊ habet duas Primo diuidit. Secundo declarat remouēdo dubium. Secūda ibi [Dictū est autem.] Hec secūda in duas fm duas rationes. Secūda ibi [Quamobrem.] Sequit illa pars [Differt aūt.] In qua determinat de quādo determinate. Secūdo cōparat vnum quando ad aliud. Tertio cōparat qn̄ ad tempus. Secūda ibi [Distat autem.] Tertia ibi [Sicut autem.] ultima omissa prime sunt presentis lectionis. Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic ꝓcedit diffiniēs quando: ⁊ dicit: ꝙ quādo est qȯ derelinqtur ex adiacentia temporis. i. quādo est quedam effectio derelicta in re temporali ex adiacentia temporis.

¶ **Tempus autem quando non est: utriusqȝ autem ratio cōmixta est: ut tempus quidem preteritum: quando non est. Effectus autē eius ⁊ affectio est fm quam dicit aliquid fuisse. quādo quidem est. Instans quidem quando non est. sed fm ꝙ aliquid equale uel inequale dicitur. eius autem affectio fm quam aliquid dicitur nunc ⁊ in instanti esse: quando est. Futurum similiter tempus quādo non est: sed id quod futurum est. quoniam contingere necesse est: fm qȯ aliquid dicitur futurum esse cras uel in aliquo tempore.**

¶ Modo declarat dicēs ꝙ tempus aut est p̄sens: aut preteritum: aut futurum: sed quādo non est presens neqȝ preteritum: neqȝ futurum: ergo nō est tēpus. minor declarat in littera. Primo ponit ꝯclusionem cuȝ dicit. Tempus autem quando non est: utriusqȝ autē ratio coniuncta. Ratio eius quando ⁊ temporis coniuncta est: sicut causa ⁊ effectus. Nam tempus est causa ipsius qn̄. Et postea ꝓbat minorem. s. ꝙ qn̄ non sit tēpus p̄ns: nec p̄teritū: nec futurū. Et primo dicit

tur ꝙ tēpus preteritū non sit quādo: sed infectio relicta in re tēporali ex p̄terito tēpore est quādo: s; quā infectionē aliquid dicit̃ fuisse. Deinde dicit ꝙ instans i. p̄sens tēpus nō est quādo: sed instans. i. tēpus p̄ns sm̄ equale ⁊ inequale est: hoc est dictū instās est quātitas. Nam ⁊ hoc quod dicit equale est inequale intelligitur quātitas: sicut subiectū intelligit̃ ꝓpriā passionē. ⁊ ꝓpriū quātitatis est sm̄ eam eq̄le uel ineq̄le dici: hēmus ergo modo ꝙ instans est quātitas. i. tēpus p̄sens nō est qñ: sed instās est sm̄ ꝙ equale ⁊ ineq̄le est instans est quātitas ⁊ infectio derelicta in re tēporali ex p̄nti tp̄e: sm̄ quā aliqd dicit̃ esse in p̄nti: illa inq̄ȝ infectio dicit̃ quādo. ❡ Postea dicit auctor ꝙ tēpus futurū non est quādo: sed id. i. illa infectio est quādo qd̕. i. sm̄ quā infectionē aliqd dicit̃ futuruȝ esse. Dicit ergo auctor [sed id est qñ.] supple sm̄ ꝙ aliqd dicit̃ futurū esse: uel aliqd ita futurū est: qm̄ cōtingere necesse est. Et accipiūt hic qdam futurū. i. pro re futura que necessario erit: ut solē oriri cras. sed sm̄ hoc solū ex futuro determinato ⁊ non ex cōtingēti causaretur quādo: quod falsum est: ⁊ ideo legit̃ melius. nam sm̄ p̄hm in 8° physicoꝝ. motus semp̱ erit. ⁊ tēpus est mēsura motus: ⁊ ideo siliter tēpus semp̱ erit: semp̱ naturaliter loquēdo: non tamē sm̄ fidem. Intelligit̃ ergo auctor ꝙ necessario est cōtingere supra tātum. i. tempus futurū: quia semp̱ erit tēpus: ut dictū est: s; ꝙ ex futuro relinqtur illa infectio que est quando.

❡ Est igit̃ quando aliud ex eo qd̕ abijt. aliō v̊o ex eo quod instat. aliud autem ex eo quod contingere necesse est.

❡ Hic auctor diuidit ipsuȝ quādo: ⁊ dicit ꝙ est quoddam quādo qd̕ abijt. i. ex p̄terito. aliud ex eo qd̕ instat. i. ex p̄nti. Aliud ex eo qd̕ est necessario cōtingere i. ex futuro qd̕ necesse est cōtingere ex hoc qd̕ dictuȝ est: q2 semp̱ erit tempus sm̄ p̄hm.

❡ Dictum est autem in cathegorijs preterituȝ ⁊ futurū quātitates eē: ⁊ qd̕ maius est cōtinuari ad presens. De p̄terito qdem hoc dictū est: qd̕ nō in substātia p̱maneat. sed quoniā in excessu suo nōdū preterijt. de futuro aūt quoniam necesse est cōtingere: ꝙ tātūdem est ac si instaret.

❡ Hic auctor remouet dubiū declarādo suam diuisionē. Nam crederet aliqs ꝙ p̄teritū ⁊ futurū nō esset aliquod quādo: ex preterito ⁊ futuro: ipse vult ꝓbare ꝙ immo sint. ⁊ intēdit talem rōneȝ. Oīs quātitas cōtinua est: sed preteritū ⁊ futurū sunt quātitates cōtinue (ut dictū est in p̄dicamētis) q2 cōtinuāt ad presens: ergo preteritū ⁊ futurū sunt de p̄terito dictū ipsum nō esse permanēs in substātia. i. ꝙ sit actu sm̄ substātiam. Sed nō de p̄teritis. i. in sua extremitate. s. in p̄senti qd̕ est finis p̄teriti: ut vult p̄hus in libro physicoꝝ. qd̕ nōdum p̄terijt in suo excessu: in sua preteritione. de futuro siliter dictū est: ꝙ cōtinuat̃ ad p̄sens ideo quoniā necesse est cōtingere ac substātiarū. i. ac si eēt p̄sens. nam est in suo ꝑncipio. i. in p̄nti.

❡ Nulla enim differētia est in eo qd̕ p̱manet: ⁊ futurum est: ⁊ qd̕ nūc abijt. Quāobrem ⁊ de futuris agit̃: ⁊ sm̄ ea aliqd dicit̃: ⁊ nūcupationem existētium sortiunt̃: ut sol orietur cras: cras erit nauale bellū: heri obijt sortes. ⁊ aliqd dicitur sm̄ tēpus id quod futurū est: eo ꝙ nascetur de eo necessario qd̕ est futurū: ut callias disputabit cras: uel nō disputabit: disputabit eni actionem futuram significat. nihil auteȝ est: quod in substantia adhuc sit.

❡ Hic declarat suam diuisionē. ⁊ ista littera legit̃ duobus modis. Unomodo sic: ꝙ nulla est differentia in eo ꝙ p̱manet ab eo qd̕ futurū est: ⁊ qd̕ nō abijt quādo ab ipsis relinqtur q̄ȝdo: q̄si dicat sicut relinqtur quādo ex p̄terito ⁊ futuro: sic ex p̄nti. Alij legūt alit̃ dicētes ꝙ nulla differētia est inter p̄sens p̄teritū ⁊ futurū. i. nulla instātia: q2 p̄teritū ⁊ futurū ꝯtinuant̃ ad p̄sens. sed p̱ma lectura est melior ⁊ magis videt̃ concordare littere sequēti: q2 fortassis videret̃ alicui ꝙ nō eēt qñ: ex futuro: ostēdit ꝙ immo est per duas rōnes ꝓbat ꝙ ipsum futuruȝ est. Prima ratio est talis: de ente est sciētia: sed de futuris est sciētia: ergo futuꝝ est. Ponit exēpla quomō fit denoīatio a futuro. dicit ergo littera sic [Quāobrē ⁊ de futuris.] i. fit actio uel sciā. [⁊ s; ea.] i. futura [aliqd dicit̃.] i. demōstratio fit ⁊ futura posteriora sunt ꝑncipia. Uel aliter futura sortiunt̃ nūcupationē p̄sentium: uel sciētia est in p̄nti de futuro. Et ponit p̱us exēplum de futuro necessario: ut sol orietur cras. Et postea de futuro ꝯtīgēti: ut cras erit nauale bellū. Et ponit alia exēpla que patēt ī lr̃a

❡ Differt aūt quādo: ab eo qd̕ est ubi: quoniaȝ in quocūq̄ȝ tp̄e est: uel erit: uel fuit: in eodem ⁊ quādo est: uel erit: uel fuit qd̕ sm̄ tp̄s dicit̃.

❡ Hic cōparat auctor quādo ad ubi: ⁊ dicit ꝙ quando est in eodē subiecto cum tēpore a quo causat̃. s. in re tp̄ali: siue causet̃ ex p̄nti: futuro: uel p̄terito. Unde dicit ꝙ illud qd̕ causat̃ ex instanti. i. ex presenti est simul in eodem subiecto cum presenti.

❡ Quādo enim qd̕ ex instāti est: cum ipso instāti est: ⁊ simul in eodē sunt. quādo v̊o ex eo qd̕ abijt: uel qd̕ futurū est: nunq̄ȝ simul erunt. Ubi v̊o ⁊ locus: a quo fit nunq̄ȝ simul sunt in eodē Ubi enim in circūscriptione est: locus autem in complectente.

❡ Ista littera dupliciter exponit̃. Unomō ꝙ quādo causat̃ ex eo quod abijt. i. ex p̄terito: ⁊ futuruȝ est. i. illud qd̕ causat̃ ex futuro nunq̄ȝ ista duo simul erūt. s. in eodem subiecto nisi susceptiue: sed tamē si ita legeret̃ cōtradiceret alteri littere: ut dicit inferius: ꝙ de p̄terito ⁊ de p̄senti ⁊ de futuro simul sunt. ⁊ est etiā uerum ꝙ simul sunt illa. Et ꝓpter hoc legit̃ aliter ⁊ melius: ꝙ quādo ex eo ꝙ abijt ⁊ ꝙ futurū est nunq̄ȝ simul erūt. i. quādo de p̄terito non est simul cum tēpore p̄terito. Similit̃ quādo de futuro non est simul cū tēpore futuro. Nam oīa quādo in presenti sunt in re tēporali. nam quādo est ꝓprietas sm̄ quam aliquid dicit̃ esse: ul' fore: uel futurū esse: uel fuisse. Et sicut iste ꝓprietates denoīant rem tēporalem ꝓut subsistētia sunt in re tēporali: aliter enim nō possent ipsaȝ denominare. Sed quādo de p̄senti ⁊ ipsum p̄sens tēpus simul sunt. Postea ponit aliam partē differētie ⁊ dicit ꝙ ubi ⁊ locus a quo causat̃ ipsum ubi: nunq̄ȝ sunt simul in eodem subiecto. Nam ubi est in corpore circūscripto i. locato: locus v̊o in corpore circūscribit̃.

❡ Distat autem quādo: qd̕ ex p̄terito est: ab eo qd̕ ex futuro procedit: quoniā quādo qd̕ ex p̄terito est futuro posterius est. qd̕ v̊o ex futuro est: prius preterito est. Quādo auteȝ vnū ⁊ idē primum qdem ex futuro est. secūdum quideȝ ex presenti: posterius v̊o ex preterito: quēadmodum ⁊ tēpus prius est qd̕ futurū est: postea v̊o presens: deinde preteritum.

❡ Hic autē auctor ponit cōparationē vnius quando ad aliud penes differētiam. Et dicit ꝙ illud quando quod est ex p̄terito differt ab illo quādo quod est ex futuro: qm̄ qñ qd̕ est ex futuro posteri⁹ est illo quando qd̕ est ex preterito: ⁊ quando qd̕ est ex preterito

Nota hoc argm̄ i secūda figura ex an hab' affirmatiuis.

est prius illo qđ est ex futuro: ꝛ tm̄ dictuȝ est de duobus quādo: ꝙ vnū differt ab alio per eē prius ꝛ posterius: sed vnū ꝛ idē qñ est ex futuro q̄ȝ ex pñti. posterius aūt ex pterito sicut vnū ꝛ idē tēpus pōt eē futurū deinde pñs: ultimo pteritū. sed nō itelligas ꝙ ideȝ sit quādo ex pterito: pñti: ꝛ futuro: nisi solum tanq̄ȝ causa: q2 idem tēpus est causa utriusq̄ȝ. ℂ Unde ad hoc intelligēdū debes notare ꝙ partes tpis pñt tripliciter cōsiderari. Unomō in eēndo: ꝛ sic pñs precedit oīa alia. Aliomō in recedēdo ab esse: ꝛ sic pteritū precedit. aliomō in accedēdo ad eē: ꝛ sic futurū precedit alia. ꝛ hoc non est incōueniens ꝛc̄.

Partes tpis trifariā ɔsiderari pñt.

Queritur primo de dictis in lr̄a. Nā dicit auctor ꝙ qñ est simul in codē sbiecto cum tēpore a quo causat̄. Uidet̄ ꝙ male dicat. Naȝ tēpus est in primo mobili ut in subiecto: sed quādo est in re tpali: q̄re patet ꝙ non sunt in eodem subiecto. ℂ Ad hoc dicit̄ dupl'r. Unomō ꝙ quādo ꝛ tempus simul sunt in codē sbiecto ꝛ hoc tpe aliquo. Et lȝ nō in omni ut in primo mobili: sed locus ꝛ ubi nunq̄ȝ sunt in codē subiecto simul. Aliomō dicit̄ ꝙ quando ꝛ tēpus in istis inferioribus inueniunt̄ in codē subiecto. nam lȝ tēpus pmo ꝛ pncipaliter sit in pmo mobili ꝛ habeat modū primi mobilis mēsurare ꝛ ex consequēti inuenit̄ in istis inferioribus: ita ex cōsequenti tēpus iuenit̄ in re tpali ut in subiecto. ℂ Dicit auctor postea in littera: ꝙ quādo ex pterito prius est q̄ȝ qñ ex futuro. Uidet̄ ꝙ male dicat. Nam ipse dicet inferius ꝙ ista sunt simul: ꝛ hoc est ueruȝ ꝙ sunt simul. Et cū dicit auctor ꝙ prius est quādo ex preterito q̄ȝ qñ ex futuro. Ipse intelligit ꝙ prius sit quātum ad causam. ℂ Postea dicit auctor ꝙ vnū ꝛ idē qñ est ex futuro preterito ꝛ presenti. Uidet̄ ꝙ male dicat. nam eē fore: fuisse: iste ꝓprietates sunt diuerse: ꝛ iste sunt: qñ. ergo nō est idē qñ ex preterito pñti ꝛ futuro. ℂ Ad hoc est dicēdū ꝙ auctor intelligit ꝙ sint idē quantuȝ ad causam. Nam idē tēpus est causa istoꝝ triū. nam sicut latio solis sup terra primo futura illa eadem erit postea pterita: ꝛ postea silr̄ illa eadē erit futura: sic intelligit̄ ꝙ idem sit quātum ad causam ꝛc̄

Queritur Utrū vnū pdicamētū possit eē cā alterius: uel possit eē causa? Et probo ꝙ nō. nā si causa est vniuoca ꝛ effectus est vniuoc' (ut dicit̄ in libro pmo posterioꝝ.) ergo si vnū pdicamētū esset causa alterius: illa duo predicamēta haberēt vnū cōmune vniuocū: sed nihil est cōe vniuocum duobus predicamētis: ergo vnū nō est causa alteri'. ℂ Secūdo arguit̄: vnūquodq̄ȝ ponit̄ in suo genere per sua pncipia: ergo si vnū predicamētū eēt causa alterius: vnū pdicamētū esset in alio: hoc aūt est falsum ergo vnū predicamētū nō est causa alterius. ℂ Tertio arguit̄ sic. oīs causa pfecta generat effectū sibi simile: sed vnum predicamētū nō est simile alteri: ergo vnū non est causa alterius.

Oppositū patet per philosophū qui dicit ꝙ substātia est causa oīum accidētiū. ℂ Ad hanc questionē dicit̄: ꝙ vnū predicamētū est causa alterius pdicamēti: ꝛ tēpus est causa ipsi' quādo. Nam tēpus pōt dupl'r cōsiderari. Unomō ꝓut est quātitas mēsurās ipsum motū fm equale uel inequale: ꝛ sic nō est causa ipsius quādo. Aliomō ꝓut tēpus est in fluxibilitate ꝛ successione ꝛ ex ipsa fluxibilitate relinquit̄ in re tēporali quedā ꝓprietas .i. quedā infectio: ꝛ ista infectio est quādo: nam res inficit̄ ꝛ tabescit in tēpore: ꝛ sic illa infectio fm aliqd dicit̄ ꝓposita uel remota ad ipsum nūc: illa inq̄ȝ talis infectio dicit̄ quādo. ℂ Ad argumēta per que tu ꝓbas ꝙ vnuȝ pdicamētū nō possit esse causa alterius. dicēdū. ℂ Ad primū cuȝ dicis: si causa est vniuoca. Dico ꝙ uerū est de causa formali ꝛ sufficiēti: sed ego nō pono ꝙ vnū predicamētū sit causa formalis alterius: quare nō ualet. ℂ Ad secūduȝ quādo dicis ꝙ vnūquodq̄ȝ ponit̄ ꝛc̄. uerū est per pncipia formalia: sed vnū predicamētum non est causa formalis alterius: q̄re non ualet. ℂ Ad tertiū quādo dicis: ꝙ causa pfecta ꝛc̄. Uerum est: sed vnū pdicamētuȝ non est pfecta causa alterius q̄re non ualet ꝛc̄. ℂ Dicit auctor cuȝ diuidit quando ꝙ aliud est quādo ex pterito: aliud ex pñti: aliud ex futuro: ꝙ idē terminus in numero est psens primo: deinde pteritū ꝛ futuruȝ: ergo est idē quādo qđ causat̄ ex istis. Dicēdum lȝ idē tēpus in numero sit pñs preteritū ꝛ futurum: non tamē seq̄tur ꝙ eadē sit infectio causata ex istis ꝛ cum illa infectio sit quādo: ꝛ sic non est idem quādo: lȝ tēpus idem sit sicut causa: q2 tēpus est causa ipsius quando.

Quō tps sit cā ipsi' quando.

Queritur Utrum tēpus sit? Et videt̄ primo ꝙ non. Nam si tēpus esset: partes eius essent. nam ad hoc ꝙ sit aliquod cōpositū oportet ꝙ sint partes ex q̄bus componat̄: sed partes temporis non sunt: ergo tēpus nō est. ꝙ autē partes tēporis non sint: patet. nam partes tēporis sunt preteritū ꝛ futurū: sed preteritū ꝛ futurum non sunt: ergo tēpus non est. ℂ Secūdo arguit̄. Cuiuslibet diuisibilis altera pars est diuisibilis: sed tēpus cum sit quantitas cōtinua est diuisibile: ergo aliqua pars eius debet esse diuisibilis: sed nulla pars tēporis est diuisibilis cum partes nō sint: ut probatū est ergo tēpus nō est. ℂ Tertio arguit̄: si tēpus est: aut est in fieri: ut in successione: aut in facto esse. Planū est ꝙ nō est in facto esse: cum partes nō sint nec habeāt pmanētiā: sed si sit in fieri: tūc sic arguit̄. qđ fit non est: tēpus fit: ergo tempus non est.

Oppositū arguit̄ sic: Motus est: ergo tēpus est. Tenet ista ɔsequētia: q2 tēpus est mēsura motus: ꝛ ideo cum motus sit uniq̄ȝ similiter tēpus est. ℂ Dicēduȝ ad argumēta in oppositum. ℂ Ad primū cuȝ dicis: ꝙ si sit aliqđ cōpositū ꝛc̄. Cōcedo. Sed cum dicis ꝙ partes tēporis nō sunt. Dico ꝙ immo sunt in successione: non aūt in permanentia. ℂ Ad secūdum quādo dicis: cuiuslibet partes tēporis quomodo sint diuisibilis ꝛ reliqua. Dico ꝙ uerū est in rebus que sunt in permanētia: non tamē in illis que sunt in successione: sicut est tēpus. ℂ Ad tertium patet solutio cum dicis. aut in fieri ꝛc̄. Dico ꝙ est in fieri. Et cum tu dicis: qđ fit nō est. Uerū est in illis que sunt in pmanētia: non aūt in illis que sunt in successione sicut tēpus. nam ista que sunt in successione quādo fiūt sunt: ꝛ quādo facta sunt non sunt ꝛc̄.

Quō itel ligat̄ qđ fit nō esse.

Sicut aūt ꝛ tēpus. aliud qdē cōpositū est: aliud v̄o simplex: est autē cōpositum qđ in cōposita actione consistit: simplex v̄o qđ cū simplici actione ꝓcedit. ita ꝛ quādo: aliud simplex: aliud v̄o cōpositū. simplex quidē ut in momento esse ꝛ non esse. compositum autem ut in hora die: hebdomada: ꝛ in similibus. Amplius aūt quēadmodum tpis partes sibi sine mora succedūt. silr̄ ꝛ partes quādo. qñquidē preteriti ꝛ futuri ad presens copulate reducuntur.

Superius Auctor comparauit qñ ad ubi: ꝛ vnū qñ ad aliud. hic intēdit comparare ipsum qñ ad suam cām. s. ad tēpus. Et diuidi

tur in duas. Primo cōparat penes ꝯuenientiaz. Scđo penes dñam. 2° ibi[Differt aūt.] Prima in duas ſʒ ꝙ ponit duas ꝯuenietias. 2° ibi[Amplius.] Sequit illa pars[Differt aūt.] in qua determinat de quādo: quātum ad accñtalia: ⁊ habet duas. Primo ponit duas ꝓprietates cōes. Scđo ponit vnam pro pͥma. 2° ibi [est aūt quādo.] Prima in duas ſm duas ꝓprietates 2° ibi[qñ vͦ nihil.] Hec secūda in duas ſm ꝙ declarat hanc ꝓprietatē per duas rōnes. 2° ibi[Amplius aūt.] Sequit illa pars[est aūt.] ⁊ diuidit in duas. Primo ponit istā ꝓprietatem. 2° declarat. 2° ibi[suscipit enim.] Et hec in duas. pͥ ponit minorē. 2° iterat illam addēdo maiorē. 2° ibi[erit igit in tpe.] hec est diuisio lectionis. ¶ In pͥma pte cōparat auctor quādo ad tēpus penes cōuenietiam: ⁊ est pͥma ꝯuenietia: ꝙ sicut tēpoꝝ aliud simplex: aliud cōpositū: ita ⁊ quādo aliud simplex: aliud cōpositū. Tēpus dicit cōpositū qͦ mēsurat actionē cōpositā: ⁊ illud tēpus dicit simplex qͦ mēsurat simplicē actionez. Qñ aūt dicit simplex ut eē in momēto: cōpositū ut eē in die uel in hora. ¶ Et nota cū dicimus actionē simplicē eē: ibi large accipit actio ꝓut est in gñatione. s. pro actiōe que fit instāti: ut cum ex aere gñat ignis: naz ꝓprie actio est in motu: sed illa gñatio nō est ꝓprie motus ſʒ mutatio: hoc habito dat ꝯuenietiā que talis est: ꝙ sicut ptes tpis copulant ad vnū terminū cōem: ita partes ipsius quādo: nam quādo pͥteriti ad pñs copulat.

Tpe cōpositū ⁊ simplex.

¶ Differt aūt ⁊ tēpus ab eo qͦ quādo est. quoniā ſm tēpus aliqd mēsurabile est: ut annus qdem dicit tpe diurnus: ⁊ mot⁹ multus dicit: eo ꝙ multo tpe pmaneat. at vͦ ſm quando nihil mēsurat: sed aliqñ dicit eē: ⁊ ſm idē tpale: ⁊ uariabile aliquid pronunciatur.

¶ Hic cōparat auctor quādo ad tēpus penes dñam: ⁊ ſm quosdā ponit duas dñas. Aliq dicūt ꝙ nō est nisi vna. Est ergo talis dña: ꝙ ſm tēpus aliqd mēsurat: ut cum dicit: ista actio est diurna: ⁊ sic de alijs: sed ſm quādo nihil mēsurat. ⁊ est alia differētia ꝙ ſm tēpus dicit aliqd tpale ⁊ uariabile: nō aūt ſm quādo. Alij legūt aliter ꝙ ſm tēpus nō dicit aliqd tpale: sed ſm quādo tpale ⁊ uariabile dicitur.

¶ Inest aūt qñ: nō suscipe magis ⁊ minus. non enim dies uel diurnus: magis uł minus die uł diurno dicit: neqȝ vnū qdē diurnius alio. silr autem ⁊ de alijs: quare omni quidē quādo inest dici non magis aut minus.

¶ Hic ponit auctor ꝓprietatē ipsius quādo. s. ꝙ quando nō suscipit magis ⁊ minus. Et declarat hoc p exempla: qꝛ dies nō dicit magis neqȝ minus: nec diurnus magis ⁊ minus alio diurno. Et silr in alijs. ⁊ cōcludit in fine ꝙ quādo non suscipit magis ⁊ minus. ¶ Et nota ꝙ hic declarat auctor ꝙ tēpus non suscipit magis ⁊ minus cū dicit dies uel diurnus. Nam ut visuz est: tēpus est causa ipsius quādo. Et ideo declarato ꝙ tēpus nō suscipit magis ⁊ minus: declaratuz est de ipso quādo.

Tpe nō suscipit magis aut minus.

¶ Qñ vͦ nihil est ꝯriū. qñ etenī qͦ ex pñti est vnū ⁊ idē ei qͦ de futuro ⁊ pͥterito est. Impossibile aūt erit duas de eodē predicari contrarietates indiuiduo.

¶ Hic ponit auctor aliā ꝓprietatē ⁊ dicit: ꝙ quando: nihil est ꝯrium: ⁊ ꝓbat per duas rōnes. pͥma talis est Impossibile est duo ꝯria de eodē indiuiduo simul pͥdicari: sed quādo idē est in pñti: in pͥterito: ⁊ futuro: ⁊ sic pͥdicat de eodē indiuiduo: ergo nō sunt ꝯtraria Nam si quādo haberet ꝯriuz aliud quādo esset sibi ꝯtrariū: qꝛ cōtraria habēt eē sub eodē gñe: sed aliud quādo ut visum est: nō est ei cōtrariū: ergo quando nihil est ꝯriū. ¶ In hac rōne sic ꝓcedit. pͥmo ponit ꝯclusionē. 2° declarationē minoris. 3° maiorē. Et itelige cū dicit auctor ꝙ est idē quādo ex pñti pͥterito ⁊ futuro. hoc est uerū quātū ad cām: nā vnū ⁊ idē tempus est cā utriusqȝ qñ: sed tñ illa quādo sunt diuisa.

¶ Amplius aūt ꝯria nunqȝ in eodē erūt simul. qñ aūt qͦ ſm pñs ⁊ pͥteritū ⁊ futurū est: simul in eodē erūt. Idē nāqȝ qͦ est fuisse: uerū est: ⁊ pmāsurū. Cōtrarioꝝ vͦ rō est: nunqȝ in eodez simul existere: neqȝ de eodez indiuiduo dici: in eodē tpe. quare cōtrarietas in eo quod quādo est non enunciabitur.

¶ Hic ꝓbat hoc idē per aliā rōnē que talis est. Cōtraria nunqȝ sunt simul in eodē subiecto: sed quādo de pͥterito pñti ⁊ futuro in eadē re tpali sunt: ergo non sunt cōtraria: sed ꝙ simul sint in eodē subiecto. s. in eadem re tpali patet. Nam uerū est idē corpus mō esse ⁊ fuisse ⁊ futurū esse.

¶ Est aūt quādo in omni eo qͦ icipit eē: ut corpus quidē vniuersum aliqñ est: ⁊ in tpe. suscipit enim tēpoꝝ alterationes. Alterat enim corpus in estate: uere: hyeme: ⁊ autūno. Silr autē ⁊ aīa. Acutius enim quedā in hyeme: quedaz in estate: quedā in uere speculant ſm instrī cōplexionē. Aīa enim cōiūcta corpi cōplexiones ipsius comitat: ut qui aride ⁊ gelide cōplexionis sunt: demētiores seipsis in autūno sepe sūt. qbus vͦ sanguis principat in uere: silr autē ⁊ de alijs ſm silitudinē aīaliū ⁊ tēpoꝝ. Erit igit in tpe qcqd tpis suscipiēs varietates alterat ſʒ corpus uel tempus. Huiusmodi vͦ sunt que dicta sunt. de paucis aut de nullis alijs: conuenięns erit proferre.

a. l. cōpaginationis

¶ Ista littera vno mō sic legit. Hic incipit ꝓprie proprū quādo. ⁊ pōt sic ꝓbari. Illud est ꝓprie ꝓprium qͦ iest omni ⁊ soli: sed omni quādo ⁊ soli inest eē in omni eo qͦ incepit eē. ergo eē in omni qͦ incepit eē est ꝓprie ꝓpriū quādo. Primo ꝓbat ꝙ isit omni cū dicit[est aut quādo.] ⁊ soli cum dicit[de paucis.] Primo ꝓbat sic. Omne corpus vniuersum aliqñ est in tēpore: sed esse in tpe ſm ꝙ hi⁹ futurum est eius qͦ est corpus: ⁊ corpus incepit eē: ergo quādo est in omni eo qͦ incepit eē. Primo ponit cōclusionē cum dicit [est aūt.] maiorē cū dicit[ut corpus qdē.] ꝓbat maiorez. s. ꝙ corpus sit in tpe. oē qͦ suscipit tpis alterationē est in tpe: sed corpus vniuersuz. i. cōplexionatuz ex qͣtuor elemētis est huiusmodi: ergo. maiorē ꝓbat cū dicit[Suscipit enim.] Et ꝓbat sic. Oē qͦ alterat i estate hyeme uel autūno suscipit uariationē tpis: sed corpus est huiusmodi. ꝓbat minorē per locuz a minori: ⁊ hoc sic. Si de quo minus videt inesse ⁊ inest: ⁊ illud qͦ magis: sed minus videt ꝙ aīa suscipiat alterationē tpis cum sit incorruptibilis: qȝ ipsuz corp⁹ ⁊ tñ ꝯiūcta corpori suscipit: ergo multo fortius ipm corpus. ꝓbat ꝙ aīa suscipiat alterationez tēporis: ⁊ hoc sic. Anima ꝯiūcta corpi sequtur cōplexiones corporis: sed cōplexiones alterant ſm alterationem tēporis: ergo siliter aīa. Et hoc ꝓbat in littera. Quidaz enim aptius. i. subtilius speculant in hyeme: ut melācholici. qdam in estate: ut flegmatici. qdaz in uere: ut cholerici: ⁊ hoc ꝓpter tēperātiaz suarū qualitatū per cōtrarias qͥlitates tpis: que sunt quoddā instrm. naz aīa opat per ipsum sicut corpus per manū. ¶ Notādum ad euidētiam littere ꝙ qͣtuor sunt humores a

quibus complexiones corporis denominant̄. Similiter sunt quatuor tempora anni: similiter possumus distinguere quatuor etates: lȝ hyppocras ponat sex. Et similiter quatuor elementa: z quatuor uēti sunt: z quatuor partes inhabitabiles: z quatuor membra precipua: z quatuor elementa: ignis aer terra aqua. Ignis est calidus z sicc⁹. Aer est calidus z humidus. Aqua frigida z humida. Terra frigida z sicca. Et ut habet̄ in primo celi z mundi. omne cōpositum mouetur fm naturam simplicis dominantis in eo: humores dicuntur filij elementoruȝ: z sunt ista quatuor. s. sanguis cholera melācolia z flegma. Cholera est calida z sicca: z ꝓportionat̄ ipi igni. Sāguis calidus est z humidus: z proportionatur aeri. Flegma frigiduȝ z humiduȝ: z proportionat̄ aque Melācolia frigida z sicca: z proportionat̄ terre: z ab istis nominātur melācholici: sanguinei: cholerici: z flegmatici. Quatuor tempora anni sunt Estas que est calida z sicca. Uer calidum z humidū. hyems frigida z humida. Autumnus frigidus z siccus: nunc est uerum ꝙ omne simile additum suo simili augmētat ipm: ergo cholericus calidus z siccus: in estate calida z sicca male se habet. Et sanguinei in uere: flegmatici in hyeme: melancholici in autūno. Similiter quatuor etates sunt quo ad presens: lȝ alij ponant plures: pueritia: infantia: adolescentia: que est calida z humida. Et durat usqȝ ad viginti annos: postea sequitur iuuentus calida z sicca: z durat usqȝ ad quadraginta quinqȝ annos: postea senectus frigida z sicca de qua dicit Aristoteles in libro de morte z vita: senectus frigida z moribunda: z datur usqȝ ad sexaginta annos: z postea sequit̄ seniū: frigidū: z hūidū z datur usqȝ ad ultimuȝ vite. quatuor uēti pluuiales sunt. Unus solaris calidus z siccus: flans ab oriēte. Alius frigidus z humidus flans ab occidente. Alius calidus z humidus flans a polo artico. Alius frigidus z siccus: flans a polo Antartico. Item nota ꝙ quedam infirmitates ueniunt a cholera: z sunt calide: z sicce: sicut tertiana. quedam ex flegmate: sicut: sunt frigide z humide sicut quotidiane. quedaȝ sunt ex melancholia: que sunt frigide. z sicce: sicut quartane. quedam ex sanguine: sicut sinocha z sinochides non sanguis non putrescat ad fel. Similiter sunt quatuor membra principalia: sicut cor calidum z siccuȝ: z epar calidum z humidum: cerebrum frigidum z humidum: testiculi frigidi z sicci: hoc habito dicitur ꝙ quicquid est in tempore est uariabile fm corpus uel fm animam: non de paucis aut de nullis aliis conueniens erit proferre: hoc dupliciter exponi. vnomodo sic: nihil in paucis est tempore precipuus ꝙ sint in eo ꝙ incepit esse: uel aliter ꝙ actio in anima poterit in paucis reperiri zc.

Quo tpe possit dici simplex

Queritur Circa litteram. Nam dicit auctor in principio lectionis: ꝙ est quoddam tempus simplex. Cōtra arguit̄: tēpus est quātitas continua: z esse continuū est diuisibile: sed nullum simplex est diuisibile: ergo nullum tempus est simplex. z videtur ꝙ male dicat auctor cum dicit ꝙ actio est simplex: naȝ omnis actio est composita: ex priori z posteriori: ut videtur. ergo. ¶ Ad primum dicendum est ꝙ nulluȝ tempus in se est simplex: sed ipse dicit ꝙ tempus est simplex: respectu alterius: ut etiam quo ad nos. nam hora potest dici simplex respectu ad diem. uel aliter dicitur ꝙ ipse loquitur hic large de tempore: prout notat indiuisibile tempus z instans qd̄ proprie non est tempus: sed principiuȝ temporis: z tale bene est simplex. ergo. ¶ Item dicit auctor ꝙ non fm quando omnia mensurantur. Contra: omnia fm adiacentiam temporis mensurantur: z illa est quando: ergo fm quando oīa mensurantur. z etiam dicit ꝙ fm tempus aliquid mensuratur. Contra tempus est ut abstractuȝ: z abstractum non mensuratur: ergo tempus non mensurat. ¶ Dicendum ꝙ fm tempus mensuratur aliquid: z non fm quando. Ratio est: quia de ratione quantitatis est mensurare. Tempus autem est quantitas: z non quādo quare zc. ¶ Ad obiecta patet solutio. ¶ Ad primū dico ꝙ adiacentia temporis non mensurat: sed ipm tempus adiacens mensurat. ¶ Ad secundum dico ꝙ tempus inquantum abstractum non mēsurat: sed prout adiacet rei temporali. ¶ Dicit auctor ꝙ quando non suscipit magis z minus. Contra compositū quando excedit quando simplex: z non extēsiue cū non sit quantitas: ergo intensiue z sic suscipit magis z minus. ¶ Secūdo arguit̄ sic: quando presens causatur ex preterito z futuro: z vnum est magis p̄teritum q̄ȝ alterum: z vnum magis futurū q̄ȝ alteruȝ quare videtur ꝙ quando suscipiat magis z minus. ¶ Item arguitur sic in rebus corporalibus quedā res sunt magis uariabiles: quedam minus: sed quādo est in re temporali: quando igitur penes qd̄ res mensuratur suscipit magis z minus.

De rōne quantitatis est mēsurare

Oppositū Dicit auctor in littera. Dicēdū ꝙ quando non suscipit magis z minus. Et cā est. Naȝ qn̄ cātur a re tpali a qua cātur z tēpus: nūc autem tēpus equaliter mēsurat illa que mēsurat: z ut sic non suscipit magis z minus: ergo nec quando. ¶ Ad primū argumentū cum dicis ꝙ quādo est compositum. Dico ꝙ uerū est extensiue: non tamen intensiue. Et cū tu dicis ꝙ extensiue non potest cum non sit quantitas. Dico ꝙ lȝ non sit quantitas: non tamen est sine quantitate. ¶ Ad secundum cū dicis: ꝙ vnū est magis preteritum q̄ȝ alterum: uerum est certe quantū ad preteritioneȝ non tn̄ quantum ad sui essentiam dicitur magis z minus. ¶ Ad tertium cū dicis. ꝙ quando est in re temporali: cōcedo. z cum dicis ꝙ alique res sunt magis uariabiles q̄ȝ alie. certe uerū est: sed hoc non est propter ipsum quando: sed fm ꝙ illa res est magis sub transmutatione. ¶ Dicit auctor ꝙ vnū quando non contrariatur alteri quando. Cōtra: contraria non possunt esse simul in eodem: sed ista non possunt esse simul in eodem: ergo sunt contraria probat̄ minor. nam quādo de preterito causatur ex quando de p̄terito: quādo autem de futuro causatur a futuro: sed preteritū z futurū nunqȝ possunt esse simul in eodeȝ: ergo nec quando vnde causat̄. ¶ Ad hoc est dicendū ꝙ quādo nihil est contrariū: nam contrarietas prima est in qualitatibus primis: deinde in illis que causantur a qualitatibus: sed quando causatur a quantitate. z ideo quando non habet contrariū. ¶ Ad argumenta patet solutio. Nam dicis ꝙ contraria non possunt esse zc. Concedo. Et cū dicis ꝙ quādo de preterito z de futuro non possunt simul esse zc. dico ꝙ immo nam lȝ preteritum z futurū non possint simul esse. Tamen quando: z quando que causantur a preterito z futuro sunt simul ideo non habēt contraria cū sint simul. ¶ Uidetur ꝙ auctor male ordinet proprietates. nam hēre contrariū est causa suscipiendi magis z minus: ergo non habere contrarium est causa non suscipiendi magis z minus. nam si affirmatio est ante affirmationem: z negatio debet esse ante ne-

gationem: ergo cũ causa debeat precedere effectum: prius debuisset posuisse istam proprietatem: nõ habere contrarium: q̃ non suscipere magis ⁊ minus.
¶ Ad hoc respõdet diversimode. Quidam dicunt q̃ lz cã per nãm precedat effectũ: tamen in cognitiõe nr̃a prius est effectus. Alij dicũt aliter: q̃ q̃uis cã p̄cedat effectũ in causando tñ inferendo ↄñtiam effectũ precedit: sicut si est cã: est causatũ: ergo si non est causatũ nõ est causa: ⁊ hec ↄñtia tenet per hoc: q̃ si ad positionẽ antecedentis sequit̃ positio cõsequentis: tũc ad destructionem cõsequentis sequit̃ destructio añtis: ideo sic ordinat̃. ¶ Videt̃ preterea q̃ male dicat auctor: qñ dicit q̃ qñ est in oi eo qd̃ incipit esse: sed itelligẽtie ceperũt eẽ: ẽ in ipsis est qñ: qd̃ falsuz est. ¶ Ampli⁹ dicit auctor: q̃ in corpore vniversο. s. in celo: est quando: contra primũ mobile. i. celũ est cã ipsius tẽporis ⁊ sic est causa ipsi⁹ qñ: ergo nõ est in primo mobili cũ effectus nõ sit in sua cã: ut in subiecto. ¶ Ulterius dicit auctor: q̃ qñ est in aĩa: ⁊ non in tẽpore. Cõtra dicit auctor de causis. q̃ aĩa est potẽtia cã tpis: ⁊ supra omne tp̃s: ⁊ sic pʒ q̃ in ipsa nõ est quando. ¶ Dicendũ ad primũ: q̃ quãdo nõ est in omni eo qd̃ incipit esse de potẽtia passiva ad actum: vñ per hoc pʒ solutio ad primũ: q̃ intelligentie non ceperũt esse de potẽtia passiva: sed solũ de potẽtia activa prime cause. ¶ Ad aliud dicendũ q̃ celũ non est causa efficiens tẽporis: nec qñ: sed prim⁹ motor est cã efficiens. ⁊ primũ mobile est subiectuʒ. ¶ Ad aliud cũ dicis q̃ aĩa ⁊c̃. soluunt quidam ⁊ dicũt: q̃ anima ponit̃ pro intelligentia. Alij dicunt q̃ est causa tẽporis q̃ recolligit preteritũ ⁊ futurum. Alij dicunt q̃ est cã finalis ⁊ non mãlis: nam tẽpus ⁊ omnia sunt ꝓpter ipsam aĩam. Et sic multipliciter soluit̃. ¶ Sed videt̃ q̃ hec non sit ꝓprie ꝓprietas ipsius: quando. s. esse in omni eo qd̃ incepit esse. Nam vnitas est in oi eo qd̃ incepit eẽ. ¶ Dicendũ q̃ quãdo est in oi ⁊c̃. rõne inceptionis ⁊ in nullo alio hoc invenies: qre patet: q̃ est ꝓprie ꝓprium ipsius qñ. Nam vnitas non inest rõne inceptionis: qre patet: q̃ non est simile.

Quõ sit ïtelligatur q̃ aĩa sit cã tẽporis

Quia Quesitũ est superius Utrum sit tempus: modo circa nãm temporis querit̃: in quo sit tempus tanq̃ in subiecto. Et quero utrum sit in suba mota? ⁊ videtur q̃ sit. Nã omne accidens est in suba aliqua: ut in subiecto: ⁊ non in alia nisi in motu ergo. ¶ Secũdo arguit̃ sic. substantia eterna est causa eternitatis: ergo suba temporalis est cã temporalitatis cũ sit subiectum eius.

Oppositũ Tamẽ arguit̃: q̃ suba nõ sit subiectum temporis. naʒ dicit ph̃s quarto physicoruʒ. q̃ tempus numerus motus est: ƀm prius ⁊ posterius: sed numer⁹ nõ est in suba mota ut in subiecto: ⁊ videt̃ q̃ sic. nam tẽpus trahit continuitatẽ suam a spatio ⁊ suũ esse: ⁊ sic est in illo tanq̃ in subiecto. ¶ Oppositũ hui⁹ pʒ. naʒ sequeret̃ q̃ ubicũq̃ est tẽpus: ibi esset spatiũ qd̃ est falsum.

Ulterius Querit̃ Utrum tẽpus sit in motu ut in subiecto? Et videt̃ q̃ non: q̃ vult ph̃s quinto physicoꝝ. motus nõ est motus: nec accidẽtis est accñs: ut sbiectum: nec ut terminus sed tẽpus est accñs: sed etiam motus: ergo tẽpus nõ est in motu: ut in sbiecto. ¶ Secũdo arguit̃ ad multiplicitatẽ subiecti seq̃tur multiplicatio accidentis: ergo si tẽpus esset in motu: ut in subiecto: tunc ad multiplicationẽ motus seq̃tur multiplicatio tẽporis: qd̃ falsuʒ ẽ. Nam in eodẽ tempore pñt fieri multi mot⁹.

Et sic videt̃ q̃ tẽpus nõ sit in motu ut in subiecto.

Oppositũ Dicit Arist. q̃rto physicoꝝ qui dicit q̃ tempus est in motu. ¶ Ad hoc dicendũ cũ queris Utruʒ tẽpus sit in suba ut in subiecto. Dico q̃ tẽpus nõ est in suba: in eo q̃ suba: nam tũc sequeret̃ q̃ in q̃libet suba esset tempus qd̃ falsuʒ est. Nã in deo nõ est tp̃s: nec in angelis: nec in aĩa: que tñ sunt sube. nã tũc corrũperent̃ qd̃ falsum est. Et etiã sequeret̃ q̃ omnis suba eẽt divisibilis: qd̃ est icõueniẽs. Et sic pʒ q̃ tp̃s nõ est in suba: in eo q̃ suba: sed bñ est in suba in eo q̃ mota. nã per motũ ẽ in ipsa suba: ⁊ sic tempus est in suba: ut in subiecto mediato: q̃ mediante motu est in ipsa aĩa. Et ꝑ hoc patet solutio ad primũ cum dicis omne accidens est in subiecto in aliqua substantia. concedo. Et cum tu dicis tẽpus est accidens: ergo est in aliq̃ substantia. certe verũ est: tanq̃ in subiecto mediato q̃ in motu. Ad aliud per eandẽ viã pʒ solutio. ¶ Sed ulteri⁹ cũ queris. Utrũ sit in spatio tanq̃ in subiecto. Dico q̃ nõ: q̃ tũc sequeret̃ q̃ ubicũq̃ esset tẽpus: ibi eẽt spatiũ: qd̃ non est verũ: sed mundus ƀm phm nõ movetur in spatio: sed in spatiũ. ¶ Ad argumenta in oppositũ pʒ solutio: cum dicis q̃ ipsuʒ tempus trahit suam cõtinuitatẽ a spatio: verũ sed ex mobili movetur in qualibet parte spatij sine quiete media: ergo ⁊c̃. ¶ Ulterius cũ queris ut ipm tempus sit in motu ut in subiecto. Dico q̃ sic tanq̃ in subiecto mediato: q̃ mediãte motu est in subo. ¶ Ad aliud quãdo dicis q̃ ad multiplicationẽ subiecti seq̃tur multitudo accñtis. concedo. Et cũ dicis ulteri⁹ q̃ ad multiplicationẽ motus: non seq̃tur multiplicatio tẽporis. naʒ multi motus pñt fieri in eodẽ tẽpore. ¶ Ad hoc dĩ imo est vnus motus: sicut vnũ tẽpus. nã Arist. octavo physicoꝝ reducit oẽs motus ad vnũ motũ. Et similiter oẽs motores ad vnũ motorẽ.

Ubi vo est circũscriptio: corporis a loci circũscriptione ꝓcedẽs. locus autẽ est in eo qd̃ capit: ⁊ circũscribit. Est igit̃ in loco: q̃cquid a loco circũscribit̃. Nõ est aũt in eodem loc⁹ ⁊ ubi.

Superius Auctor determinavit de qñ: hic itẽdit determinare de ubi. Et dividit in duas. Nã p̄mo determinat de ubi quãtũ ad sb̃alia. 2° q̃tũ ad accñtalia. 2ª ibi [caret aũt.] Pria in duas. p̄ determinat de ubi diffinitive. 2° divisive. 2ª incipit ibi [ubi aũt aliud q̃dem.] prima in duas. primo diffinit. 2° declarat. 2ª ibi [locus eniʒ.] hec 2ª in duas. primo declarat. 2° ponit correlariuʒ. 2ª ibi [nequaq̃ igit̃.] ⁊ hec in duas. primo cõcludit duo correlaria. 2° movet dubitationẽ. 2ª ibi [movet aũt quis fortasse.] ⁊ hec 2ª in duas. primo movet dubitationẽ. 2° solvit 2ª ibi [eligere aũt.] prima in duas. p̄mo movet dubitationẽ. 2° arguit cõtra. 2ª ibi [cõcedẽtibus.] p̄ma in duas. p̄ movet dubitationeʒ. 2° declarat. 2ª ibi [vox aũt.] seq̃tur illa pars [eligere] in qua soluit ⁊ hẽt duas. primo soluit. 2° arguit cõtra solutionẽ. 2ª ibi [q̃re ⁊ vox.] ⁊ hec 2ª in duas. in primo obicit. 2° soluit. 2ª ibi [Ad hoc aũt.] hec est divisio lectiõis. ¶ Ad p̄mã partẽ sic procedit diffiniẽs ipsuʒ ubi. Dicit q̃ ubi est circũscriptio corporis ꝓcedens a loci circũscriptione: ubi est circũscriptio. i. quedã ↄfiguratio corporis locati: ⁊ suaꝝ partiũ: ⁊ hoc passive: ⁊ ad locum ⁊ ad partes loci: ⁊ ad actionem.

¶ Locus enim est in eo qd̃ capit: ⁊ circũscribit: ubi vo in eo qd̃ circumscribit̃: ⁊ cõplectitur.

¶ Hic declarat ultimã ꝑtẽ diffinitionis. Et intẽdit ta-

lẽ rõnem. omne id qd̃ est in corpore circũscripto in quãtũ circũscriptũ: est ꝓcedens a loci circũscriptiõe: sed ubi est in corpe circũscripto: s3 ꝙ hĩ9 .i. sm ꝙ circũscriptũ est. ergo ud est ꝓcedẽs a loci circũscriptione. In hac rõne sic ꝓcedit. pmo dat ꝓbationẽ minoris. 2° ponit minorẽ cum dicat [nõ est aũt.] declarat pͦ maiorẽ dicẽs. ꝙ locus est in eo qd̃ circũscribit ⁊ cõtinet locatũ a loco circũscripto: ex hoc sequit ꝙ quicquid est in corpore circũscripto sm ꝙ circũscriptũ est: est ꝓcedens a loci circũscriptione. Et hec fuit maior deinde ponit ↄclõnẽ cũ dicat [est ergo in loco.] ⁊ sic locus ẽ id qd̃ ↄtinet ⁊ circũscribit: ⁊ sic circũscriptio loci est ut actio: illud aũt qd̃ est in loco cõtinet ⁊ circũscribit a loco. Et sic ubi est circũscriptio uel est passio uel passiuũ. ergo si passio procedat: ⁊ iferat ex actiõe p3 ꝙ nõ est circũscriptio ꝓcedens a loci circumscriptioe. Consequenter ponẽdo minorẽ dat dr̃iam inter locũ ⁊ ubi: q2 locus est in corpe ↄtinẽte ⁊ locãte: ⁊ ubi est in corpore. s. locato ⁊ ↄtento.

¶ Uidet aũt ubi non oĩbus adesse. aĩa enĩ nusq3 est. nullũ etenĩ3 locũ occupat: neq3 implet. aĩatum nãq3 aliud capere põt. nunq3 aũt contingere palã est: occupatũ quidẽ aliquo locum aliud capere cõplecti posse occupãte permanẽte. granũ etenim modio adueniẽs retineri nõ posset aere quo implebat gescente: aere aũt expulso: granũ utiq3 recipit. Nequaq3 igit duo corpora in eodẽ eẽ pñt: nec vnũ ⁊ idẽ in diuersis. quãobrẽ nec aĩa quidẽ localis erit: cũ locũ nullatenus occupet. Silr autẽ ⁊ quecũq3 alia a corporis ratione dissentiunt: ⁊ loci circũscriptione carent.

¶ Hic declarat auctor primã ptẽ diffinitiõis. s. ꝙ ubi est circũscriptio corporis ⁊ nõ corporis tñ cũ dicit [ꝙ videt aut non oĩb9 adesse.] ⁊ iter talẽ rõnẽ. Si id qd̃ magis videt inesse ⁊ non inest: nec id qd̃ min9: sed magis videt ꝙ si ubi ineẽt aliq3 corpori: ꝙ tũc inesset aĩe: sed ubi nõ inest aĩe: cũ aĩa nõ sit in loco: imo nusq3 est: ergo ubi nõ est in aliq3 a corpore. ⁊ statĩ3 ꝓbat ꝙ aĩa non sit in loco: per talẽ rõnem. Oẽ illud qd̃ occupat locũ: est in loco: sed aĩa nõ occupat locũ: ergo aĩa nõ est in loco. minorẽ ponit in lr̃a cu3 dicit [nullũ etenim.] ⁊ stati3 ꝓbat per talẽ rõnẽ: ponẽdo minorẽ. s. ꝙ aĩa nõ occupat locũ: nullus loc9 põt recipere occupãs: priori occupatione ꝑmanente: sed locus recipiẽdo aĩam recipit aliud occupãs. s. corp9 aĩatum: in quo est aĩa: ergo aĩa nõ occupat locũ. ꝓbat per exẽpla: ꝙ locus nõ recipiat aliud occupans priori occupãte remanẽte. nam granũ nõ posset recipi in modio: nisi prius aer qui iplebat illum locũ: remoueret. Ordina sic lr̃am. nãq3 pro q2 ipse locus potest recipere aliud ab aĩa. s. aĩatum. i. corpus aĩe recipit. aũt pro sed: sed nunq3 est palã ↄtinẽs locũ occupatũ aliquo locato supple posse cõplecti aliud supple locatũ: ⁊ hoc pͥma occupatione ꝑmanente. Et ex hoc ↄcludit duo corrolaria. vnũ ꝙ duo corpora nõ pñt esse in eodẽ loco 2° ꝙ nec idẽ corpus põt esse in diuersis locis. Ex hoc ↄcludit ꝙ aĩa nõ est localis. cũ nullum locũ occupet. ⁊ similr dicit auctor ꝙ illa que differũt. i. diuiduntur a rõne corpis sicut itelligẽtie carent circumscriptione loci.

¶ Mouet aũt fortasse quis qõnem idẽ in diuersis ⁊ in pluribus cõcludẽs. Etenim uox in auribus diuersoꝝ est: uox aũt si non est aer: ⁊ eẽ nõ poterit. qre ⁊ aer in auribus diuersoꝝ erit: qre ⁊ corpus idẽ in diuersis est locis: uox quidem omnino vna ⁊ eadẽ numero in diuersis quidem aeris partibus esse non põt.

¶ Hic auctor mouet dubiũ circa pdicta: dictum est ꝙ idẽ corpus nõ põt eẽ in diuersis locis: ex hoc mouet dubitationẽ. Nã eadẽ uox est in aurib9 diuersoꝝ: seqtur igit ꝙ idẽ corpus possit eẽ in diuersis locis. Et hoc ꝓbat sic: nullũ accñs idem in nũo põt esse in diuersis subiectis: sed uox est vna ⁊ eadẽ in nũo: ergo cũ sit accñs aeris: nõ poterit esse vna ⁊ eadẽ in nũo in diuersis aeris particulis: ergo si eadẽ uox in nũo ꝑtinet ad aures diuersoꝝ: op3 ꝙ idẽ aer sit in aurib9 diuersoꝝ. ⁊ idẽ corpus est in diuersis locis. Nam l3 uox non sit aer tñ nõ põt esse sine aere: ita cum aer sit corpus. Tũc idem corpus põt eẽ in diũsis locis.

¶ Cõcedentibus itaq3 nobis vnã: ⁊ eandẽ uocẽ omnino in auribus sentiri diuersoꝝ. utiq3 ⁊ cõfiteri oportet oĩno vnã aeris particulam ad aures diuersoꝝ peruenire. Simplr aũt vnum ⁊ idẽ in pluribus totũ impossibile est inueniri quãobrẽ etiam ↄcedere cogimur: uel diuersu3 quidẽ in auribus diuersoꝝ sentiri: uel vnu3 ⁊ idem oĩno in pluribus locis relinqui.

¶ Hic auctor sm quosdã arguit in ↄ̃triu3 ⁊ sm alios icipit soluere utrũq3 bene dicit. dicit ergo ꝙ si ↄceda mus: vnã ⁊ eandẽ uocẽ in auribus diuersoꝝ eẽ: op3 ↄfiteri vnã particulã aeris nũo ad aures diuersorũ ꝑuenire: sed hoc est ipossibile. s. ꝙ vnũ ⁊ idẽ nũo sm se totum: inueniat in plurib9: quare cogimur ↄcedere vnũ de duobus: aut diuersas esse uoces in auribus diuersis: uel vnũ ⁊ idẽ corpus esse in plurib9.

¶ Eligit aũt diuersoꝝ sensus eẽ imaginabiliter sese gñantium. ⁊ similr: quare ⁊ uox quedam non aĩalis est. ea eni3 que imaginabiliter fit: similiter animalis nõ est: qm̃ ab animali non ꝓfert. Ad hoc autem oẽm uocem aĩalis dicim9 esse. quis enim uocem audiuit ab initio in silentio simpliciter animalium.

¶ Hic soluit: ⁊ dicit ꝙ eliget in eligendo: sic dicẽs ꝙ gñantur successiue: ⁊ imaginabiliter. i. similitudinarie: ⁊ diuerse sunt uoces in vno: que ꝑtinẽt ad aures diuersoꝝ: ita ꝙ vna uox gñat aliã: sicut vides ꝙ si gs ꝑcutiat in aqua: generat quidã circulus: ex illo circulo postea generat alius: ⁊ sic ulterius quantum durat virtus impellentis.

¶ Quare uox quidẽ animalis dr̃ quecunq3 ipso ꝓferente fit. Unius igit uox ad diuersoꝝ aures dirigit. vna aũt ⁊ eadẽ nõ ↄtigens est.

¶ Hic obicit ↄtra solutione3 dictã est: ꝙ vna uox generat aliã i aere: g̃ dicit auctor uox que nõ est aliqñ s. que ex alia gñatur. ¶ Ad hoc soluit auctor ⁊ dicit ꝙ oĩs uox est aĩalis: q2 si aĩal tacet nunq3 illa uox audiret: q2 nunq3 quis audit uocẽ in silẽtio: vñ oĩs uox quecũq3 generat est aĩalis: ⁊ est ita ꝙ facit ipse dr̃ia3 iter vnu ⁊ vnus: ⁊ ita l3 uox alia gñata nõ sit ad obiecta. ¶ Nota ꝙ in q̃busdã predictis in lr̃a dicit auctor: ꝙ ubi est circũscriptio corporis. nã ubi causat ex applicatione corporis locãtis ad locatũ: ⁊ ita corporis. ¶ Dicendũ est ꝙ auctor bñ dicit corporis: vñ de nota ꝙ locus põt dupliciter cõparari ad locatũ: vno mõ inquãtũ ↄtinet ipm locatũ: ⁊ sic cõparat ad illud ut mensura ad mẽsuratũ. Alio mõ inquantũ ꝑtes ipsius loci corrñdent partib9 ipsi9 locati: ⁊ ex tali corrñdentia cãtur ubi. Ex hoc p3 ꝙ ubi est cõfiguratio corporis locãtis ⁊ locati. ¶ Ad argumẽta p3 solutio. Qñ dicis ꝙ cõtactus fit sm superficie3: tamẽ aliter cõparat locus ad locatũ ut ↄtinens: ⁊ sm hoc

Loc9 ad locatũ dupl̃r cõparari põt

nō ꝯtinet solū: sed quantū ad oēs ptes corporis. ⁊ ita hēmus ꝙ est duplex applicatio loci ad locatū. i. ſm tactū: ⁊ illa est ſm totum corpus ⁊c̄.

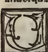
Queritur Utrum aīe ⁊ itelligentie sint in loco? Et videt ꝙ sic. nā dicit Aristo. in primo de celo ⁊ mūdo. ꝙ ultra ultimū celuꝫ nihil est: ergo oīa sunt citra celū: q̄ꝛ celū est locus oīum: ergo itelligentie erūt in loco. ¶ 2° arguit sic: omne qd̄ determinat sibi locū est in loco: sed aīa determinat sibi locū: ergo est in loco: ⁊ intelligētie: q̄ꝛ nō sunt nullibi: ergo sunt in loco determinato: ⁊ ita pꝫ ꝙ sunt in loco. ¶ 3° arguit sic de aīa: illud quo p̄existente nō pōt aliud recipi est in loco: sed vna aīa existēte in corpore nō pōt oīa recipi: quare videt ꝙ aīa sit in loco. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ aīa non pōt esse in loco: occupādo locū: nec itelligentie. nā qn̄ aliqd est in loco ptes loci correspōdent: ⁊ sunt ꝯfigurate partibus locati: sed aīa non hēt partes: nec etiā itelligentie: quare nō sunt in loco: vn̄ aliquid esse in loco multis modis dicitur. vnomodo esse in loco occupādo locuꝫ. Aliomodo esse in loco per suā p̄ntiaꝫ: ⁊ sic aīa est in loco. ¶ Ad argumēta pꝫ solutio. Ad p̄mū cuꝫ dicis ꝙ ultra celum non sit locus: nec corpus: nec tp̄s: sed vult bn̄ ꝙ ibi sit sedes spirituum ⁊ intelligentiaruꝫ. ¶ Ad 2m cū dicis: ꝙ aīe ⁊ intelligentie determinant sibi locū: uerum est per sui p̄ntiam: sed nō occupando. ¶ Ad 3m cum dicis: ꝙ p̄nte vna aīa nō pōt alia recipi. ¶ Ad hoc est dicendū: hoc non est uerum: ꝙ aīa sit in aliquo loco occupādo ipsum. Sed q̄ꝛ est perfectio corporis: ⁊ vnı° rei vnica est perfectio. ⁊ sic nō sunt plures perfectiones vnı° rei: hinc est ꝙ vna presente alia recipi non potest.

Aliqd eē ī loco mľtiferiā intelligitur

Queritur Utrum aīa ⁊ intelligentie per suā presentiā possint esse in diuersis locis. ⁊ ꝓbo ꝙ sic. naꝫ corpus q̄ꝛ locū occupat in diuersis locis esse non pōt. ergo per oppositū ex quo aīa ⁊ intelligētie nō occupant locū aliquem in diuersis locis esse possunt. ¶ Ad hoc dicendum: ꝙ nec aīa: nec aliud citra primū ens simul in diuersis locis esse pōt. Nam solū virtute prime cause est esse ubiqꝫ: aīa autem ⁊ intelligētie sunt virtutis limitate: ita ꝙ nō p̄nt esse simul p̄sentes in plurib° locis. Et qn̄ tu dicis ꝙ corpus non pōt esse in pluribus locis: q̄ꝛ locū occupat. Cōcedo. ⁊ cum tu dicis: aīa aūt cum nō occupet poterit esse in pluribus. Dico ꝙ non sequit̄ nā lꝫ aīa locum non occupet tn̄ q̄ꝛ est virtutis finite: iō non pōt esse in diuersis locis.

Nihil a deo distāt... pōt si mľ eē in diuersis locis

Queritur Utrum corpus possit esse in diuersis locis. ⁊ probo ꝙ sic. nam vna ⁊ eadē lancea pōt esse in terra ⁊ aqua ⁊ aere: ⁊ illa sunt diuersa loca: quare videt ꝙ idem corpus possit esse in diuersis locis. ¶ Itē querit ibi Utrum diuersa corpora uel plura possint esse in eodem loco. Et videt ꝙ sic. nā quatuor elemēta sunt in mixto ⁊ sunt cū mixto in vno ⁊ eodē loco: ⁊ sic plura corpora sunt in loco vno. ¶ 2° ꝓbatur idē. in eodem uase p̄nt esse aqua ⁊ aer: ⁊ illa sunt plura corpora. ergo. ¶ 3° arguitur: uox ⁊ aer: sunt in eodem loco: ⁊ uox est corpus ⁊ aer: ut ꝓbabo. quare ⁊c̄. ꝙ uox sit corpus ꝓbatur per Priscianū in maiori uolumine: qui dicit ꝙ uox habet trinā dimēsionē. s. longitudinem in ꝓlatione: latitudinē in aspiratione: ꝓfunditatē in prolongatione: ⁊ sic plura corpora sunt in eodem loco. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ idem corpus nō pōt esse in diuersis locis: nec plura corpora in eodē loco simul. Et cā est ista. nam vult ph̄s quarto physicoꝝ. ꝙ locus hēt rationē forme. nā terminat locatū: ⁊ locatū hēt rationē materie. ⁊ iō sicut vnius forme vna est mā tm̄: ⁊ vnius materie est tm̄ vna forma: ⁊ plures forme non p̄nt esse in eadeꝫ mā: nec vna forma in pluribus materijs: sequit̄ ꝙ ideꝫ corpus nō possit esse in diuersis locis: nec plura corpora in eodem loco. ¶ Ad argumenta pꝫ solutio. Ad primum cuꝫ dicis eadē lancea uel idem baculus pōt esse in terra: in aqua ⁊ in aere. Dico ꝙ uerum est: ⁊ oīa hec faciunt vnū locum cōtiguuꝫ: lꝫ nō continuum. ¶ Ad 2m cū probas ꝙ plura corpora p̄nt esse in eodem loco. Et cū dicis ꝙ quatuor elemēta sunt in mixto. Dico ꝙ nō sunt ibi sub ꝓpria forma: nec sunt ibi diuersa corpora: sed est vnū corpus cōpositū mixtione. ¶ Ad 3m dico ꝙ uox non est corpus: nec habet ꝓprie trinā dimēsionē: sed similitudinarie locutus est Priscianus: quando hoc dixit.

Ubi aūt aliud quidē simplex est. aliud cōpositū. Simplex quidē est: qd̄ a simplici loco procedit. Compositū autē qd̄ cōiunctio. locus aūt simplex est origo ⁊ cōstitutio ei°: qd̄ cōtinuorū est. locus vō (ut dictū est) quidē cōposit° est qui hēt particulas copulatas ad eundē terminū: ad quem ⁊ corporis particule cōiungunt̄. Corporis vō partes ad punctū. loci ergo partes solidorum particulas claudunt. Eteniꝫ loca quidē simplicia minimi corporis p̄ticulas: occupantia sunt. Quare nec locus sine corpore: nec soliditas sine loco erit.

Superius Auctor dixit de ipso ubi diffinitiue: hic itēdit de ipso diuisiue. Et diuidit̄ in duas. Nā primo diuidit. secūdo declarat. 2° ibi [simplex qdem.] Et hec in duas. primo declarat ut se. 2° in sua causa. 2° ibi [locus vō ut.] Hec secunda in duas. primo declarat quid sit ubi simplex: ⁊ quid ubi compositum. 2° ex hoc infert correlarium. 2° ibi [quare nec locus.] Hec 2° in duas. primo ponit correlariū. 2° iuxta illud mouet dubium. 2° ibi [Cōtentio autem.] ⁊ hec 2° in duas. primo mouet dubiū: ⁊ arguit ad vnam partem. 2° ad aliam. 2° ibi [Cōsistētib° igit̄.] Sequit̄ illa ps [caret aūt.] In qua determinat de ipso ubi quantū ad accidētalia. Et diuidit̄ in duas ſm duas ꝓprietates 2° ibi [inest autē.] Prima in duas. primo dicit ꝙ ubi non suscipit magis neqꝫ minus. 2° probat. 2° ibi [nō enim.] illa ps [inest autem.] diuidit̄ in duas. primo ponit ꝓprietatem. 2° obicit cōtra illā. 2° ibi [sursum aūt] ⁊ hec 2° in duas. primo ꝓbat per vnā rōnem: ꝙ sursum ⁊ deorsum nō sunt ꝯtraria. 2° ꝓbat per duas rōnes: ꝙ nō sint ꝯtraria. 2° ibi [contingit aūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam p̄tem sic ꝓcedit diuidēs ubi. Dicit ꝙ qddam ubi est simplex. ⁊ qddam est cōpositū. simplex aūt dr̄ qd̄ procedit a loco simplici tanqꝫ a causa sua: sed ubi cōpositum est qd̄ procedit a loco cōposito. ⁊ statiꝫ declarat quid sit locus simplex. ⁊ qd cōpositūꝫ. ⁊ dicit ꝙ locus simplex est p̄ncipiū ei° loci qui est continuoꝝ. s. loci cōpositi: sed locus cōposit° est cuius partes ad eundem terminum copulant̄ ad quē particule corporis. ⁊ hoc ꝓbat ꝙ partes corporis copulant̄ ad punctū ⁊ particule loci claudūt particulas corporis: ⁊ loca simplicia simplices corporis partes continent: ex hoc concludit duo correlaria. vnum est ꝙ locus non est sine corpore: ⁊ reliquum est: ꝙ soliditas. i. corpus nō est sine loco. Et ex illo ultimo correlario remouet dubitationem: sed primo

qd̄ dicit auctor est valde dubiū. Cum dicit ꝙ est quidam locus simplex: ⁊ similiter ubi simplex. Unde notandū ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ est simplex .i. centrū loci qui continet centrum corporis: ⁊ quodammodo centrū corporis .i. illud minimū a quo fit extensio per corpus est corpus: similiter centrū largo modo potest dici locus: ⁊ illud centrum bene dicitur vel est simplex. Et ideo similiter circumscriptio illius centri .i. corporis locati a cētro loci continentis potest dici ubi simplex: ⁊ sic dicit auctor partes loci ⁊ simplicis ⁊ corporis locati copulātur ad punctū .i. ad illud centrum corporis. Aliomodo dicitur ꝙ vna pars corporis potest dici simplex respectu totius corporis: similiter locus qui continet illam partē potest dici simplex respectu loci qui continet totum corpus. Et similiter circumscriptio illius partis corporis potest dici simplex ubi respectu circumscriptionis totius corporis. Et dicitur dupliciter.

¶ Cōtentio aūt oritur de extremitate spere: nihil enim extra idē: ⁊ in eo aūt locus esse nō poterit (ut dictū est) a superioribus qd̄ ab eo qdē loco ambit. Confitentibus igit nobis speram esse localē. confiteri utiq; necesse est: aliud quidē preter eā esse: in quo extremitatis locus existat: nihil aūt preter idē est: q̄re extremitas quidē in loco nō est. De his aūt insolutū est: ⁊ occultū pronunciare: ⁊ etiam contra sensibilia.

¶ Hic mouet dubiū ex corrolario. q: dictuʒ est ꝙ corpus non potest esse sine loco. Dicit auctor ꝙ dubitatio est de extremitate ultime spere: utrum sint in loco vel non. Et videtur ꝙ non: nihil enim est extra illam speram ut habetur in pͥmo libro de celo ⁊ mūdo. q: extra celum nihil est: nec locus nec etiam tempus. ergo cum nihil sit extra eam non poterit esse in loco (ut dictū est) a superioribus .i. in principio huius capituli: ubi dictū est ꝙ in loco est illud qd̄ a loco circumscribit: sed ultima spera non circūscribitur a loco. ergo non est in loco: ⁊ hoc est qd̄ dicit a superioribus. ¶ Ulterius dicit auctor ꝙ si nos dicamus octauam speram siue ultimam esse in loco: necesse est ponere aliquod continens extra ipsam: ⁊ sic est abire usq; in infinitum qd̄ est impossibile: q: nihil est extra illaʒ. relinquitur ergo ꝙ extremitas ultime spere non est in loco: hoc habito sm quosdaʒ soluit ꝙ non decet: de his autem insolituʒ .i. inconsuetum ⁊ occultum .i. immanifestū est determinare: ⁊ contra sensibilia: q: non possumus videre ad sensum: quasi dicat ego debeo minus curare de hoc cum sit de logica sermo nr̄: ⁊ talis questio excedit metas meas Uel pōt dici solutio: ⁊ est sensus ꝙ talis spera nō sit in loco: hoc tamen est occultum. Aliqui tamen dicūt aliter sed esset contra sensibilia si aliter diceret: hoc tamen ultimum non potest haberi per litteram: sed prius melius dicitur.

¶ Caret autem ubi intensione: ⁊ remissione.

¶ Hic ponit proprietates ipsius ubi. Et prima ꝓprietas est ꝙ ubi non suscipit magis nec minus. ⁊ declarat: nam vnum corpus non dicitur magis ⁊ minus in loco q̄ʒ aliud: sed maiorem locum occupat vnum q̄ʒ aliud.

¶ Non enim dicitur alterum altero magis esse in loco: uel minus. lʒ tamen maiorem locum: ⁊ minorem possideat. non autem sm ubi: uel quantitatē aliquam sed sm id qd̄ quale est.

¶ Ista littera duobus modis legitur. vno modo sic ꝙ suscipe magis ⁊ minus: est solū sm qualitatē. ergo cū ubi: ⁊ quantitas non sint qualitates: nō suscipient magis ⁊ minus: sed sic non bene legit: ꝙ soluʒ sm q̄litatē suscipiat magis ⁊ minus: quia tunc cū actio ⁊ passio qualitates non sint nō suscipiūt magis ⁊ minus qd̄ tn̄ est falsuʒ: ꝓpter quod dicēdū est aliter ꝙ ubi nec quantitas: idest locus nō suscipiūt magis ⁊ minus: sm se sed sm quale quid: idest sm naturam qualificatiuam. nam vnus locus est maior ⁊ sanior q̄ʒ alius: sed non inquantum locus: sed per virtutem qualificatiuam quam recipit ab influentia corporum supercelestium: ⁊ non ꝓpter quantitatem.

¶ Inest autem ubi nihil esse contrarium: eo ꝙ nec loco quidem contrarietas inest: locus eniʒ loco contrarius non est. quoniam autem nec in alijs manifestum est.

¶ Hic ponit secūdā ꝓprietatē dicens: ꝙ ubi nihil est cōtrarium. Et hoc ꝓbat sic: nam ubi causatur a loco ⁊ loco nihil est contrarium. ergo ipsi ubi nihil est cōtrarium. ꝙ autem loco nihil sit contrarium: ⁊ alijs quantitatibus manifestū est.

¶ Sursum autem ⁊ deorsum esse contraria videntur. multum enim distare videtur id quod sursum est ad id quod est deorsum esse. quemadmodum sursum: ⁊ deorsum. quare ubi contrarietas maxime videtur circa sursum: ⁊ deorsum esse. quemadmodum: ⁊ contrarietas circa locum. Contingit autem in eodem esse contraria. sursum enim ⁊ deorsum esse in eodem sunt: idem enim sursum ⁊ deorsum est: ad diuersa quidem sumptum. nam turris altitudo sursum est: ad nos. spere v̊o extremitati comparata inferior est. Amplius contrariū quoq; idem sibimet fore contingit. Si enim sursum esse: ⁊ inferius esse contraria sunt. cum idem sursum: ⁊ deorsum sit: contingit idem sibimet contrarium fieri. non est igitur contrarietas ulla: in eo quod in loco est esse.

¶ Hic ponit dubiuʒ circa hanc ꝓprietatem: quia dictū est ꝙ ubi nihil est contrarium. immo videtur. nā ubi qd̄ est ex loco sursum videtur contrariuʒ illi ubi qd̄ est ex loco deorsum. nam hoc ꝓbat per diffinitionem cōtrariorum: nam ꝯtraria sunt que maxime a se distant: sed sursum esse ⁊ deorsum esse: que sunt differentie ipsius loci sunt huiusmodi: quare videt ꝙ ipsi ubi sit aliquid contrarium. ¶ Notandū ꝙ auctor facit differentiam inter sursum ⁊ deorsum: ⁊ sursum esse ⁊ deorsum esse. nam sursuʒ ⁊ deorsum sunt differentie ipsius loci: sed sursum esse ⁊ deorsum esse sunt differentie ipsius ubi. Contra ꝓbat ꝙ sursum esse ⁊ deorsuʒ eē non sunt ꝯtraria ducendo ad duo impossibilia. Dicit ergo primo sic: ꝙ duo cōtraria in eodem non sunt: sed sursum ⁊ deorsum sunt in eodem. ergo non sunt contraria nam idem ad diuersa cōparatū potest esse sursuʒ ⁊ deorsum. Similiter sursum esse ⁊ deorsum esse: ut turris sumitas comparata ad terram dicitur esse sursum: sed cōparata ad celum dicitur esse deorsuʒ. Et sic patet ꝙ nec sursuʒ est ⁊ deorsum ⁊ sursuʒ esse ⁊ deorsum esse non sunt cōtraria: quia tunc sequeretur ꝙ duo cōtraria essent in eodem simul. postea ponit aliud impossibile dicens ꝙ si sursum ⁊ deorsum sunt cōtraria sequitur ꝙ ideʒ sit cōtrarium sibipsi. nam (ut visuʒ est) sursuʒ ⁊ deorsum sunt in eodem: ut in turris sumitate. ergo si sursum ⁊ deorsum sunt contraria idem erit cōtrarium sibiipsi: hoc autem est impossibile: quare patet:

Differunt sursum ⁊ deorsum ⁊ sursum eē ⁊ deorsum esse

ꝙ sursum esse ⁊ deorsuz esse nō sunt cōtraria. Ideo relinquitur ꝙ ubi nihil est contrarium: neqꝫ valet ratio in oppositum. nam sursum ⁊ deorsuz nō distant maxime a se distantia formali. Sed videtur ꝙ in argumento sit ignorantia elenchi cum ipse dicit: sumitas turris est sursum per comparationem ad terram ⁊ deorsum per comparationem ad celum: ergo est sursum ⁊ deorsum. Uidetur ꝙ sit hic fallacia ignorantie elenchi: ut cum dicitur hoc est dupluz ad hoc ⁊ non est duplum ad hoc. ergo est duplum ⁊ nō duplū ⁊c̄. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ ipse nō facit fallaciam ignorantie elenchi in argumento. Nā ignorantia elēchi fit quādo arguit̄ negatiue: ut cū dicitur hoc est duplū: ⁊ non duplum ad illud: hic est bene ignorantia elenchi non quantum ad affirmatiuam ⁊ iaz bene tenet hoc est duplum ad hoc. ergo est duplū. sed negatiue est falsa: non est duplum ad hoc. ergo non est duplum: non sequitur: ergo non est ibi fallacia ignorantie elenchi: sed est fallacia consequentis: sed cuz dicitur sumitas turris est sursum per comparationem ad terram: ⁊ per comparationem ad celum deorsum. ergo est sursum ⁊ deorsum: hic utraqꝫ est affirmatiua ⁊ nō est aliqua negatiua. ⁊ ideo bene tenet ⁊ per hoc auctor non peccat.

Queritur Circa litteram: ⁊ videtur ꝙ male dicat auctor: quando dicit ꝙ aliquod ubi est simplex. nam ubi est circumscriptio corporis: ⁊ omne corpus habet partes: ⁊ omne habēs partes est compositum: ⁊ qua ratione corpus est cōpositum: eadem ratione est compositum ipsum ubi cuz sit circumscriptio corporis. ergo primo videtur ꝙ male dicat: cum dicit ꝙ est corpus minimum. naz corpus est quantitas continua: ⁊ sic est diuisibilis: sed minimum est indiuisibile. quare videtur ꝙ corpus non sit minimum: ut ad hoc respondeat̄ est notandū primo ꝙ sicut dictū est: ꝙ locus simplex potest dici dupliciter similiter ipsum ubi. Unomodo dicunt quidam: ꝙ locus dicitur simplex: idest locus qui continet centrum corporis illud inqꝫ centrum quod continet centrum corporis potest dici locus simplex: quod proprie non est locus. sed principium loci. Similiter ubi quod causatur a centro illius corporis dicitur ubi simplex. Alij dicunt aliter: ꝙ nullus locus est simplex: sed omnis locus est compositus. Sed dicitur vnus locus simplex per comparationem ad alium locum. Et similiter nullum ubi est compositum: nisi per comparationem ad aliud. naz pars alterius corporis potest dici simplex per respectum ad ubi quod est circumscriptio alterius totius corporis. ⁊ istud ultimo dictum est de intentione auctoris. ¶ Ad secundū cum dicis ꝙ nullū corpus est minimum. Dico ꝙ illud centrum qd̓ potest dici corpus: lz improprie: uel aliter dicatur ꝙ nullū corpus in se est minimum: sed bene potest aliquod corpus dici minimum: sicut dicit philosophus primo physicorum qd̓ est dare minimam carnem. De hoc qd̓ dicit auctor: ꝙ partes loci copulantur ad punctum ⁊ partes corporis. Intelligendum ꝙ hoc dupliciter similiter exponitur. Quidam dicunt ꝙ partes loci ⁊ corporis locati: aliomodo exponitur ꝙ partes corporis immediate copulantur ad superficiez ⁊ mediante supficie ad lineam ⁊ mediante linea ad punctū. Et sic partes corporis mediate copulant̄ ad pūctū: similr̄ ptes loci mediate copulant̄ ad pūctū ⁊c̄.

Loc' simplex bifariã intelligitur.

Queritur Utrum locus possit esse sine corpore? Et videtur ꝙ sic. nā quando aliqua sunt diuersa per essentiam vnum potest esse sine alio: sed locus ⁊ corpus sunt diuerse species quantitatis ⁊ opposite: quare videtur ꝙ vnum possit esse sine alio. ¶ Secundo arguitur sic: celum est locus omnium: sed celum non habet dependentiā ad ista: immo potest esse sine istis: ergo videtur ꝙ locus possit esse sine corpore. ¶ Ad hanc questionem dicendum ꝙ locus non pōt eē sine corpore: nec ecōuerso. Nam locus habet se per modū continentis ⁊ terminantis ⁊ habet modum forme. ⁊ locatum habet moduz materie. nā continetur ⁊ determinatur a loco: sicut materia a forma. ⁊ sic nunqꝫ est locus sine corpore. ¶ Ad argumenta. Ad primum cum dicis: ꝙ quando aliqua duo sunt diuersa tunc vnum potest esse sine alio. Ad hoc patet per iam dicta. ¶ Ad secunduz cū dicis ꝙ celum est locus omnium. nam fm philosophū: superficies aque est locus terre: ⁊ superficies aeris est locus aque: ⁊ superficies ignis est locus aeris: superficies igitur celi est locus omnium. Concedo. ⁊ cum tu dicis ꝙ celum non habet dependentiam ad illam. Dico ꝙ celum inquantum celum non habet dependentiam: sed inquantum continens: bene habet depēdentiam. Et nota ꝙ auctor non ponit proprie proprium ipsius ubi. Nam sicut proprie proprium ipsius quando est ex adiacentia temporis ad rem temporalem: ita proprie proprium ipsius ubi: est ex adiacentia loci ad locatum. Et ideo quia statim posuerat proprium ipsius quando: non curauit ponere proprie propriuz ipsius ubi s. ꝙ sit proprie proprium eius. certe potest dici: quia proprie proprium ipsius ubi est per moduz locantis ⁊ inclinantis continens ad contentuz: sic patet q̄re non posuit.

Ubi sic ꝙ loc' eē nō possit abs ꝙ corpe

Queritur Circa proprietatem ipsius ubi. Auctor dicit: ꝙ ubi non suscipit magis ⁊ minus. Quod non videtur. nam ubi compositum est magis ubi qꝫ ubi simplex. ergo ubi suscipit magis ⁊ minus. Itē corpus est magis in loco qꝫ anima: ⁊ ubi nihil aliud est qꝫ esse in loco. ergo suscipit magis ⁊ minus. Item videtur ꝙ ubi habeat contrarium. Nam omnis motus est a contrario in contrarium: ⁊ motus fit de loco in locum: ergo loco est aliquid contrarium: ⁊ ita ipsi ubi erit aliquid cōtrarium. Preterea leuitas est cā sursum esse: ⁊ grauitas est causa esse deorsum: sed leuitas ⁊ grauitas sunt contraria. ergo sursum esse ⁊ deorsum esse sunt contraria. ergo ubi est aliquid contrarium. Dicendū ꝙ ubi nō suscipit magis neqꝫ minus: nec ubi est aliquid contrarium. Nam non habere contrarium est causa non suscipiendi magis ⁊ minus: ⁊ ubi non habet contrarium. ergo non suscipit magis ⁊ minus. Quod autem ubi non habeat contrarium patet. nā causatur ex applicatione loci ad locatum: ⁊ quia nec corpus nec locus habet contrariuz. ideo ipsi ubi nihil est contrariū. ⁊ ideo etiā non suscipiet magis ⁊ min'. Sed nota ꝙ locus vnomodo habet naturaz quantitatiuam ⁊ sic non habet cōtrariū: sed aliomodo potest habere virtutē qualificatiuā quam recipit ab influentia corpoꝝ supercelestiū. ⁊ fm hanc virtutē qualificatiuā potest locus suscipere magis ⁊ minus. ⁊ etiaz habere contrariū. ¶ Ad argumenta patet solutio. Ad primum cum dicis ꝙ ubi compositum est magis ubi qꝫ ubi simplex. Dico ꝙ verum est extensiue non aūt intensiue. ¶ Ad secunduz cū dicis ꝙ corpus est magis in loco qꝫ anima. Dico ꝙ falsa est ista comparatio. Nam tunc sequeretur ꝙ anima

Nō hēre ꝯrū ē cā nō suscipiendi magis ⁊ minus

esset in loco.nam comparatiuus ponit directe suum oppositum.anima autem non est per se in loco fm ꝙ dictum est superius. ¶ Ad aliud quádo probas ꝙ habeat contrarium.Dico ꝙ uerum est quantum ad naturam qualificatiuam: sed non quantum ad naturam quátitatiuam ⁊c̃.

Positio est quidam situs partium: ⁊ generationis ordinatio.

Superius Auctor dixit de quatuor principijs: scilicet de actione:passione:quádo:⁊ ubi.Hic intendit determinare de alio principio.s.de positione.Et diuiditur in duas.Primo determinat de positione quantum ad substantialia.Secundo quantum ad accidentalia.Secunda ibi[Suscipere autem.]Prima in duas.Primo diffinit positionem.Secúdo declarat.Secúda ibi[Scóm quam.]Hec secúda in duas.Primo declarat.Secúdo mouet dubitationẽ.Secunda ibi[Solet autem.]Prima in duas.s.in pñcipalem ⁊ dubij remotiuam.Secúda ibi[Sedere autem.] Sequitur illa pars[Solet autem.]⁊ diuidit in duas. Primo ponit dubitationem ⁊ rationem dubitationis.Secúdo soluit.Secunda ibi[Non sunt aũt.]Prima potest diuidi in duas:fm ꝙ primo mouet dubitationem.Secúdo ponit rationem dubitationis.secunda ibi[Propriú aũt.]Sequitur illa pars[Suscipere.]in qua determinat de positione quantú ad accidentalia.Et habet duas.Primo ponit proprietates cómunes.Secúdo ponit proprietatem vnam ꝑ pñe ꝑpriam.secunda ibi[Magis autem.]Prima in duas:fm ꝙ ponit duas ꝑprietates cómunes.secunda ibi[Proprium autem positionis.]Prima in duas. nam primo ponit istam ꝑprietatem:ꝙ positioni nihil est contrarium:⁊ ponit rationem per quam videt habere contrarium.secúdo arguit in oppositum ducendo ad impossibile.secúdo hoc idem arguit ostensiue.secúda ibi[Amplius autem.]Prima in duas.Primo ducit ad hoc impossibile ꝙ contraria erũt vnum. Secúdo soluit obiectionem.secúda ibi[Fortassis autem.]Et hec in duas.Primo ꝓbat ꝙ non est impossibile duo vni esse contraria.Secúdo soluit.secúda ibi [Non est autem.]Sequitur illa pars[Magis autem.] ⁊ diuidit in duas.Primo ponit ꝑprietatem proprie propriam.Secundo ostendit illam esse propriam.secunda ibi[Positio autem nihil aliud est.]Hec est diuisio lectionis.¶ Ad primam partem sic ꝓcedit:diffinit positionem dicens.positio est quidam situs partium ⁊ ordo partium:siue ordinatio:generationis.i. rei generate.Unde duplex est positio fm ꝙ dicit auctor inferius.est enim quedam positio naturalis que dicit ordinatio partium in toto.Nam a natura est ꝙ homo habeat caput ⁊ pedes ⁊ cetera membra sic dis- (margin: Pō duplex.)
posita ⁊ ordinata:⁊ istam positionem tangit cum dicit[ordinatio generationis.]Et est alia positio a consuecto motu nature:⁊ huiusmodi talia a consuetudine habet ut sedeat:⁊ talis est ordinatio partium in loco:⁊ illam tangit cum dicit quedam situs partium ⁊ ordinatio partium in loco:que ordinatio partium in loco est positio:prout positio est predicamentum: licet quidam dicant ꝙ ordinatio partium in loco sit quátitas.

¶ **Secúdum quam dicunt stantia uel sedentia ⁊ lenia uel aspera:uel quomodolibet aliter disposita.**

¶ Hic declarat diffinitionem.Dicit Auctor fm positionem quandam sedentia dicuntur:idest fm sessionẽ: que dicitur primo modo:⁊ fm stationem similiter dicuntur stantia.Et hec est declaratio primi mẽbri diffinitionis:scilicet quidam situs partium:nam sessio ⁊ statio a consueto motu nature sunt:sed statim declarat aliud membrum:scilicet generationis ordinatio: cum dicit[leuia.]fm positionem que est leuitas: aliqua corpora leuia dicuntur:⁊ iste tales positionem lenitatis habentes ⁊ asperitatis sunt ab ordinatione rei generate:⁊ sic talis positio est a natura:⁊ ideo talis positio dicatur naturalis.

¶ **Sedere autem aut iacere positiones nõ sunt: sed denominatiue dicuntur ab his.**

¶ Remouet dubium dicens.Crederet aliquis ꝙ sedere:iacere:essent positiones:hoc remouet dicẽs ꝙ nõ sunt positiones: sed denominatiue dicuntur a positionibus istis a sessione ⁊ iacione: ⁊ sic de consimilibus.

¶ **Solet autem questio induci de curuo: ⁊ recto ⁊ aspero: ⁊ leni:quadrágulo: ⁊ triágulo:bicubito: ⁊ tricubito:magno ⁊ paruo:breui ⁊ longo: ⁊ similibus.quandam enim partium positionem significare videntur.Asperum enim dicitur cuius partium altera alteri supereminet. lene vero cuius particule equaliter porrecte sunt similiter autem ⁊ de reliquis.**

¶ Hic auctor mouet dubitationem:⁊ dicit ꝙ dubitatio est de istis:scilicet de recto ⁊ curuo: aspero ⁊ leni: ⁊ de triangulo ⁊ quadrangulo:⁊ sic de similib' utrum sint positiones uel non?Et probat ꝙ videntur eẽ positiones:quia significant quandam ordinationẽ partium:ut videtur:⁊ hoc ostendit per diffinitiones istorum:ut asperi ⁊ lenis.Et primo ponit diffinitionem (margin: Aspm qd ⁊ qd lene)
asperi.Secundo ipsius lenis.Dicit enim ꝙ asperum est cuius vna partium supereminet alteri.Lene autẽ est cuius partes equaliter sunt porrecte:idest equaliter iacent:⁊ sic de alijs potest videri per diffinitiones Rectum enim est cuius medium non exit ab extremis:sed curuum est cuius medium exit ab extremis ⁊ sic de alijs.Ex hoc potest accipi tale argumentum: quecũq; habent partes dispositas cum partibus:illa habent situm:sed asperum ⁊ lene ⁊ sic de alijs habent partes dispositas cum partibus : ergo habent situm partium.

¶ **Non sunt autem positiones ea que dicta sunt omnia:sed qualia circa situm existentia.eo nãq; ꝙ partes sic disposite sunt: ex eo talia sensibus iudicantur:non autem ex eo ꝙ talia.s.aspera uel lenia:uel bicubita uł tricubita sint. Similiter autem ⁊ de alijs que huiusmodi partium habent dispositionem . Erit igitur vnumquodq; premissorum nõ positio:sed q̃le quod circa positionem nascitur.**

¶ Hic auctor soluit:⁊ dicit ꝙ ista supradicta non sunt positiones sed qualitates . Et statim probat hoc ꝙ sint qualitates tali argumento.Quecũq; se obijciunt sensibus qualitates sunt ⁊ in tertia specie:sed asperum ⁊ lene sunt obiecta sensibus scilicet tactus:ergo sunt in genere qualitatis.Et inde concludit ꝙ ista supradicta erunt qualitates in prima specie:⁊ ꝙ non sint positiones.

¶ **Suscipere autem videtur situs contrarietatẽ: nam sedere ad id quod est stare contrarium esse videtur.Contraria enim sunt que eodem in indiuiduo eodemq; tẽpore impossibile est simul**

reperiri:vicissim tamen possibilia esse. Sedēs enim ilico potest stare:z stās sedere. quocūq₃ autem sedente impossibile est cum stare.

¶ Hic auctor determinat de positione quātum ad ꝓprietatem dicēs.positio videt habere cōtrarietatem. Et hoc ꝓbat per diffinitionē cōtrariorū dicens: ꝙ cōtraria sunt que impossibile est repire in eodē indiuiduo.i.in eodē subiecto particulari in numero simul: sed successiue possibilia sunt.i.cōtraria possunt inesse successiue:sed sedere z stare sunt huiusmodi.z statim ꝓbat hoc dicēs:ꝙ sedere ilico pōt stare.z sic patet ꝙ est possibile istud in eodē vicissim recipe:non autem simul:q: impossibile est simul stare z sedere.

¶ Ponentibus autem nobis hec cōtraria eē inconuenientia recipere cogimur:eo ꝙ vnum cōtrarium sit plurium. Secūdum enim collectionis cōtinentiam:non magis sedere ad id quod stare est contrarium est:q̄ ad accūbere. Similiter autem z queadmodum sedere z stare nunq̄ in eodem simul reperiunt : ita nec sedere z accūbere z stare. Sm̄ igit huiusmodi dispositiones situi nulla cōtrarietas inerit.

¶ Hic auctor arguit ducēdo ad impossibile dicēs ꝙ si nos ponamus hoc.s.ꝙ sedere z stare sunt cōtraria: nos cogimur recipe incōuenietia.s.ꝙ sequat hoc incōueniens ꝙ vnum cōtrariū plurium. Nam si sedere z stare sint cōtraria ostēdit dicēs sic. Stare non est magis cōtrarium ei quod est sedere q̄ ei qd̄ est accūbere sm cōiungētiam collationis.i.sm cōueniētiā nostre diffinitionis.i.sm diffinitionē datam supius de cōtrarijs:qre stare q̄liter est cōtrarium ei qd̄ est sedere z ei qd̄ est accūbere per diffinitionē cōtrariorū:qa sicut sedere z stare nunq̄ simul repiūnt in eodē sed vicissim:ergo sm diffōnem preassignatā:si sedere est cōtrarium ei qd̄ est stare z accūbere: z etiam erit contrarium ei qd̄ est stare:z sic duo vni erūt cōtraria:z sic huius dispōnis situi non sunt cōtrarie vel nō est cōtrarium si vnū vni cōtrariat:quod uerum est. ¶ Et nota ꝙ tm̄ vnum vni est cōtrarium:z vnum nō pōt pluribus cōtrariari. Ratio est: q: cōtraria sunt que maxime a se distāt:z maxime dicit per supabūdantiam. Et ut dicit Arist. 7° topicoz.qd̄ per supabūdantiam dicit vni soli cōuenit. Cum igit maxime dicat superabūdantiam:ergo opz ꝙ cōueniat vni soli : z sic oportet ꝙ tm̄ vnum vni cōtrariet uel opponat z nō pluribus. Et nota ꝙ auctor dicit ꝙ non habeat contrarium:per hoc ꝙ stare z sedere nō sint cōtraria:z non ꝙ ipse intelligat ꝙ stare z sedere sint positiones sed per ista que sunt magis nota denoiatiue dicta a positionibus dat intelligere positiones.s.sessiones z stationem:z iste sunt positiones. Sedere autem z accumbere non.

Rō cur nī vnu₃ ā͂ priet.

¶ Fortassis autem nec insolitum videbit vnum pluribus esse cōtrarium. Pallor enim ad albū z nigrum contrarium videtur esse.nam sub eodem genere cum sint:nunq̄ in codem inueniuntur:z vicissim trāsmutant. Relinquit igit vnum pluribus esse contrarium.

¶ Hic auctor circa solutionē mouet dubitationem dicens:ꝙ forte non videt insolitū.i.non videbit cōtra cōsuetudinem vnū esse cōtrarium pluribus:q: pallor est cōtrarium albo z nigro:z alium tamē dicim⁹ colorē.n:z₃ sub eodē genere ponunt pallor z albedo. z nunq̄ in eodē subiecto sunt simul:sed vicissim possunt esse:qre vident esse contraria.

¶ Non autem est pallidum ad album uel nigrum cōtrarium:etenim cum utroq₃ in eodē est:pallor enim z colores reliqui ex albo z nigro conficiunt. Necessarium ergo in quocūq₃ pallidū est:in omni eo esse album z nigrum:simulr autem z de ceteris coloribus.

¶ Hic soluit obiectionem dicēs ꝙ pallidū nō est contrariū albo z nigro:q: pallidū est in utroq₃. Nā in ipso eodē pallido sunt albū z nigrū:q: colores medij efficiunt ex extremis sicut medij sapores:z sic in pallido sunt album z nigrum:simulr in alijs colorib⁹ medijs ut in rubro.

¶ Amplius autem contrariorum quidē ratio est:circa idem natura existere:sedere autē z iacere non sunt circa idem natura : sed seiuncta. Est enim sedere circa rōnalia ꝓprie. Jacere autem z accumbere circa diuersa. huius autem signum est equi:z bouis similitudo. quibus sine dubio accubitus probatur esse.

¶ Hic ꝓbat ostēsiue illud qd̄ ꝓbauit ducēdo ad impossibile.s.ꝙ sedere z stare nō sunt cōtraria.z hoc ꝓbat tali rōne. Cōtraria nata sunt fieri circa idem natura:sed sedere z accūbere non sunt apta nata fieri circa idē natura:ergo nō sunt cōtraria. Q̄ āūt sedere z accūbere nō sunt circa idem natura:patet. Nam sedere habet esse circa rōnabilia.i.circa hoies:sed accūbere z iacere sūt circa irrōnabilia:ut circa equos ul' boues:z sic sequit ꝙ sedere z stare z accumbere contraria non sunt.

¶ Proprium autem positionis est neq₃ magis neq₃ minus dici. Sedere nāq₃ non magis est positio q̄ accūbere:nec minus:nec sedens magis nec minus alterū altero dicitur:neq₃ accūbens:neq₃ vniuersaliter sm aliquā aliā pōnē.

¶ Hic ponit aliam ꝓprietatē ipsius positionis dicēs: ꝙ positio non suscipit magis z minus.z hoc declarat per exēpla.ꝙ enim sedere z accūbere non dicitur vnum istoꝝ magis nec minus positio q̄ aliud : ibi ponit cōcretum pro abstracto.i.sessio non dicit magis positio q̄ accubitus:nec vna sessio magis nec minus q̄ alia:z sic similiter est in omni positione alia.

¶ Magis autem videtur proprium positionis esse substantie assistere.omnibus quidem alijs formis suppositis. Positio autem nihil aliud est q̄ naturalis ipsius substantie ordinatio:que a principio quidem innata est:ut ea que asperis: z lenibus:equalibus:z inequalibus inest : uel a nature quidem motu consueto:ut sessio: z accubitus:z similia.quicquid igitur e proximo est substantie assistens:id necessario positio est z omnis quidem positio huius rationis suscipit predicationem.

¶ Hic ponit auctor ꝓprietatē ꝓpriam ipsius positionis. Et dicit ꝙ ꝓpriū est positioni cōsistere proprie substātie [oibus quidem alijs formis suppositis.] Hic determinat de suppositis : postea declarat. Et primo de positione que est a natura. Secūdo de positione que est a consueto motu nature. Dicit ergo ꝙ positio nihil aliud est q̄ nālis substātie ordinatio : z sic ꝓprie inheret substātie ordinatio dico innata a naturali principio:ut potest videri in asperis z lenibus z equalibus z inequalibus. Similiter que est a consueto motu nature:ut accubitus z sessio:statio:z similia. Postea concludit illud proprium dicens:ꝙ qc qd inheret ꝓprie subē est positio:z ita ꝓp̄ꝫ ꝓpriū est

Et cōuertit ut positio oīs ea sit que ꝓximo sub stantie assistit.

Queritur Utrū positio sit p̄dicamētū? Et videt̃ q̄ non. nam positio nihil aliud est q̄ ordinatio ꝑtium: ⁊ illa nō est aliud nisi q̄dā respectus: ⁊ sic positio debet poni in p̄dicamēto relationis: ergo nō est p̄dicamētum. ¶ Secūdo arguitur positio est quedā differētia quātitatis: nam quedam quātitates habēt positionē: ⁊ quedā nō: ut vult ph̄s in p̄dicamētis. ⁊ sic cum positio sit quedā differentia quātitatis non est per se predicatū: ergo positio non est predicamentum.

Oppositum patet per ph̄m in p̄dicamētis qui ponit positionē esse p̄dicamētū. Et hoc est uerū: sed nō q̄ in q̄libet sub̄a corporea est reꝑire ꝑmo ꝑtes: postea ordinationē partium ⁊ postea illud q̄d causat̃ ex illis ꝑtibus ordinatis: ille ꝑtes sub̄e sunt sub̄e: sed illa ordinatio ꝑtium ut dicūt q̄dā: est relatio. illud aūt q̄d causat̃ ex ordinatiōe: est quātitas: sed dicta ex his est p̄dicamētū quod ē uel dicit̃ positio. Tūc dicendū ⁊ melius q̄ ordinatio secūdo mō sumpta est positio ꝓut est p̄dicamētum: ⁊ illud q̄d inde causat̃ postea est quātitas ⁊ dispositio: modo sumpta est q̄litas: ⁊ sic positio illa est causa q̄litatis ⁊ quātitatis. Et hoc dixit auctor sup̄ius q̄ quātitatē ⁊ q̄litatē ꝑtium nō efficit: ⁊ sic illa ordinatio est positio ꝓut est p̄dicamētū: ⁊ s̄m q̄ aliquē respectum suꝑaddit pōt dici relatio. Et hoc s̄m dici nō aūt s̄m eē: ⁊ sic patet solutio ad obiecta. ¶ Ad ꝑmū cū dicis q̄ illa ordinatio est relatio. Dico q̄ illa ordinatio nō est relatio s̄m sui eēntiā: sed solum quātū ad aliquē respectū suꝑadditū. ¶ Ad scd̄m dico q̄ positio alio modo est p̄dicamētū: ⁊ aliomō est differētia quātitatis: nam ꝓut est dr̄ia quātitatis nihil aliud est q̄ quedam assignatio ꝑtium, ꝓut p̄nt assignari ꝑtes ubi posite sunt: sed ꝓut est p̄dicamētū est quedā ordinatio ꝑtiū. ¶ Dicit auctor q̄ asperū ⁊ lene sunt positiones ⁊ postea dicit q̄ nō. quare ꝯdicit sibiip̄si. ¶ Itē dicit auctor hic q̄ asperū ⁊ lene sunt q̄litates: sed ꝯriū dicit Arist. in libro p̄dicamētoꝝ. cap̄ de q̄litate. ubi dicit q̄ asperū ⁊ lene nō sunt q̄litates: sed pōnes. ¶ Itē dicit q̄ q̄drāgulus ⁊ triāgulus sunt q̄titates: immo sunt q̄litates: q̄r sunt sp̄ēs figure. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ asperū ⁊ lene: q̄drāgulus ⁊ triāgulus vnomō sunt positiones: aliomō quātitates: ⁊ aliomō sunt qualitates. nā duratio uel spatiū in ipsis iclusum. q̄litas est sed distātia ꝑtium est quātitas. ordinatio aūt est positio: ⁊ sic diuersis respectib⁹ p̄nt dici q̄litates ēt positiones. ¶ Itē auctor dicit q̄ incōueniēs est dice vnū pluribus eē ꝯriū. Uidet̃ q̄ nō sit incōueniēs. Nā liberalitas hēt duo ꝯria. s. ꝓdigalitatē: ⁊ auaritiā. ¶ Itē dicit Arist 6° topicoꝝ. q̄ amicis bn̄facere multa hēt ꝯria. s. inimicis bn̄facere ⁊ amicis bn̄facere. ⁊ sic videtur q̄ nō sit incōueniēs vnū plurib⁹ eē ꝯriū. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ tm̄ vnū vni opponit̃: ut dicit Arist. in libro ꝑiermenias. ⁊ rō iam est visa q̄re vnū pluribus nō est ꝯrium. ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad ꝑmū dicit̃ vnomō q̄ ꝓdigalitas ⁊ auaritia nō opponuntur liberalitati ꝓut sunt duo: sed inquātū ꝓdigalitas ⁊ auaritia utrūq̄ est vitiū: ⁊ liberalitas est v̄t⁹. ¶ Alia est melior solutio. vn̄ liberalitas est de gn̄e boni: ꝓdigalitas, ⁊ auaritia sunt de gn̄e mali: ⁊ sic nō ꝯtrariātur ut duo: sed ut vnū. ¶ Ad aliud dicēdū q̄ contrarietas est in ipsis cōplexis: aliq̄n gr̄a subiecti: aliquādo gr̄a p̄dicati: vn̄ alia ꝯtrarietas nō est s̄m idē. Aliter posuit q̄dā q̄ hoc. s. tm̄ vnū vni est ꝯrium. solum modo uerū est in ꝯtrarijs nālibus: ⁊ non in ꝯtrarijs moris cuiusmodi sunt predicta ⁊c̄.

Queritur Utrū positio hēat ꝯrium? Et videt̃ q̄ sic. nam sedere est cū dep̄ssione ꝑtiū. ⁊ stare cum eleuatione partiū: sed dep̄ssio ⁊ eleuatio sunt ꝯria: ergo silr̄ stare ⁊ sedere sunt ꝯtraria. ¶ Secūdo arguit̃ sic. Oīs mot⁹ est a cōtrario in contrariū. sed motus fit a sessione in statiōnē: ergo positio habet ꝯtrariū. Dicēdū est q̄ positio nō habet cōtrariū. Rō est: q̄r ꝯtrarietas est a forma: ⁊ ideo solum q̄litati ⁊ illis que a q̄litate causant̃. s. positioni ⁊ actioni inest ꝯrietas: positio aūt nō est q̄litas nec causat̃ a q̄litate: ergo positioni nihil est ꝯtrariū. ¶ Ad argumēta patet solutio. Ad primū dicit̃: lȝ isti actus eleuatio ⁊ dep̄ssio sint ꝯtraria: tm̄ accidētium istoꝝ termini nō sunt ꝯtrarij. s. sedēs ⁊ stās. Uel pōt sic dici: lȝ ista sint ꝯria: hoc nō est s̄m positionē: sed s̄m aliquā formam. ¶ Ad scd̄m cum dicis: oīs motus ⁊c̄. Dicēdū q̄ motus hic accipit̃ large. s. pro q̄cūq̄ oppōne ut dictum fuit: ⁊ sic ista: sedēs ⁊ stās sunt diuersa illo modo: ⁊ ideo in eis pōt esse motus. ¶ Itē auctor dicit: q̄ positio nō suscipit magis ⁊ minus. Cōtra: asperū ⁊ lene sunt positiones ⁊ suscipiūt magis ⁊ minus: q̄re ⁊c̄. Nam aliq̄d pōt dici magis asperū q̄ aliud: ergo suscipiūt magis ⁊ minus: ut videt̃. Dicēdū q̄ positio nō suscipit magis ⁊ minus: q̄r nō hēt ꝯtrariū. Et q̄n tu obicis de aspero. Dicēdū q̄ asperū s̄ȝ q̄ est positio dicit ordinationē ꝑtiū in toto: ⁊ in vno nō ē magis ordinatio q̄ in alio: ⁊ ideo non suscipit magis ⁊ minus ut est positio: ⁊ causa est dicta. ¶ Dicit auctor in lr̄a q̄ ꝓpriū est positionis ꝓxime inherere sub̄e: videt̃ q̄ male dicat. nam quātitas ꝓxime inheret sub̄e ⁊ magis ꝓxime q̄ aliq̄d accidēs. nam q̄cito est sub̄a tam cito est quāta. ¶ Preterea dicit auctor sup̄ius q̄ actio ⁊ passio sunt cause positionis: ⁊ oīs causa p̄cedit suū effectū: ergo actio ⁊ passio imediatius iherēt sub̄e q̄ positio. Dicēdū q̄ ꝓpriū est pōni ꝓxime inherere sub̄e q̄ aliq̄d p̄ncipioꝝ hic determinatorum. per hoc remouet̃ ꝑma obiectio de quātitate. nam intelligit q̄ positio imediatius inheret sub̄e q̄ aliq̄d. de hoc determinatū. ¶ Ad aliud cū dicis: q̄ actio ⁊ passio sunt causa pōnis ⁊ causa ⁊c̄. Cōcedo. ergo actio ⁊ passio p̄cedūt positionē. Dico q̄ uerū est in alia sub̄a p̄us est actio ⁊ passio q̄ positio: sed in eadē sub̄a p̄or est illa ordinatio que est pō q̄ actio ⁊ passio. ¶ Sed videt̃ q̄ statio ⁊ sessio nō sint in p̄dicamēto: nam in p̄dicamēto sunt ea que sunt entia nāe: sed statio ⁊ sessio sunt oīno a uolūtate ⁊ nō a natura: q̄re videtur q̄ nō sint in p̄dicamēto. ⁊ per ꝯn̄s positio que est eorū genus, nō est p̄dicamētū. Dicendū q̄ statio ⁊ sessio a natura sunt. nam natura disposuit partes illas eē ad sedēdum: ⁊ silr̄ ad stādū ⁊ nō penitus sūt a uolūtate.

Abitus aūt est corpoꝝ ⁊ eorū que circa corpus sunt adiacentia.

Superius auctor dixit de quinque p̄ncipijs. hic intendit determinare de sexto ⁊ ultimo. s. de habitu. 2° de habere. Scd̄a ibi [Dicit̃ aūt hēre.] Prīa in duas. Primo determinat de habitu quātū ad substātialia. Scd̄o quantū ad accn̄talia. 2ª ibi [Suscipit aūt.] Prima in duas. Primo ponit diffōnem innuendo diuisionē. Scd̄o declarat. 2ª ibi [ut armatum eē.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo diuidit. 2ª ibi [Scd̄m quā hec q̄dē.] Seq̄tur illa pars [Suscipit aūt.] ⁊ hēt duas s̄m duas ꝓprietates cōes. 2ª ibi [habitui vō.] Prima in duas. Primo ponit ꝓprietatem.

Cōtrari- etas sol- ē a forma

Scdo dicit eam nõ eẽ ɔuertibilẽ.2° ibi [In quibusdam vo.]Hec est diuisio lectionis.[In p° pte diffinit habitũ dicẽs.habitus est adiacẽtia corpis ut.f.sit noĩati ui casus singularis nũi.i.est cõparatio rei hite ad rez hñtẽ:z eoz que circa corp°sunt adiacẽtia:ut uestimẽtoz.Aliter põt exponi ista diffinitio.i.ꝗ adiacẽtia sit noĩatiui casus singularis numeri:dicẽdo habitus est corpoz z eoz que circa corpus sunt adiacẽtia:sed ꝑmomodo melius exponitur.

[Scdm quã hec quidẽ hẽre:illa vo hẽri dicun tur.Hec aũt nõ ſm totũ dicunt:sed ſʒ pticulam diuisionẽ:ut armatũ eẽ:z calciatum eẽ.

[Hic declarat dicẽs:ſm quã adiacẽtiã hic dicit hẽre.s.corpa uel mẽbra.illã aũt hẽri sicut uestimenta.[hec aũt.i.adiacẽtia nõ dicit ſm totũ corpus solũ:sed etiam ſm ptes:sed tñ ſm totũ corpus posset fieri si vnuz uestimẽtũ coopiret totũ corpus:tũc illa adiacẽtia bñ esset habit°.sed qa mẽbra hñt uestimẽta:ideo diuisis modis exponit:ut patet in singulis:ideo ad diuersificationẽ mẽbroz sequr diuersificatio habitus.Postea declarat per exẽpla dicẽs:ut armatũ esse:calciatũ esse:z sic de alijs.

Hñ ſi ꝗ vnũ adia cẽs ũ poſ ſit ẽ i.pli b° ſubis.

[His nãqʒ neqʒ simplicia noĩa imposita sunt: qbus appellarent ea:sed fiũt eis noĩa:armatio z calciatio.hoz aũt ſm ꝓportionẽ:z reliquis.

[Hic declarat exẽpla dicẽs:armatũ eẽ z calciatum eẽ nõ sunt habit°:nec ex hoc aliqs dubitaret.Remouet dubiũ dicẽs:ꝗ ipsis hitibus nõ sunt noĩa simplicia imposita qbus appellarent:loqtur auctor tpe suo ꝗ nõ erãt noĩa imposita:z ideo potuerat ista noĩa ipsis habitibus:ut armatũ:sed uocent armatio siue calciatio.Et dicit ꝗ figurat alia noĩa ad ꝓportionẽ rerũ.s.ad siĩtudinẽ armationis z calciationis:ꝗ etiam sic alijs noĩa ipõam°:ut cappatio tunicatio z sic de alijs

[Suscipit aũt habitus magis z minus:armatior enim eques pedite dicit.z calciatior qui cũ caligis z calciamentis est:ꝗ̃ qui solũ caligis uel calciamentis utitur.

[Hic ponit ꝓprietatẽ ipsius habit° dicẽs ꝗ habitus suscipit magis z minus:ut armatior dicit equester ꝗ̃ pedester:qa plura arma habet.

[In qbusdã aũt nõ videt:ꝗ cũ magis uel minus predicentur:ut uestitum z similia.

[Ostẽdit hic istã ꝓprietatẽ non eẽ ɔuertibilẽ:qa nõ est in oĩbus uerũ.nam oĩs habit° nõ suscipit magis z minus.nam vnum corp° non dicitur magis uestimẽtum ꝗ̃ aliud.

[Habitui quoqʒ nihil est cõtrariũ:eteni armatio calciationi cõtraria nõ est.Idem enim calciatus z armatus:quoniã aũt alijs ɔ̃ria nõ est palã est.siliter aũt his z reliqua.

[Hic ponit aliã ꝓprietatẽ dicẽs ꝗ habitui nihil est ɔ̃riũ.z ꝓbat.Nam tũc si habit° hẽret cõtrariũ:sequeretur duo ɔ̃ria eẽ in codẽ.nam idẽ est calcatus z armatus:z si isti habit° calciatio z armatio essent ɔ̃ria:tunc duo ɔ̃ria ẽent in eodẽ simul z semel:qd est falsum z impossibile:z sic patet:ꝗ habitui nihil est ɔ̃rium.

Queritur Utrũ habit° sit ꝑdicamẽtũ?Et videt ꝗ nõ.Nam oẽ ꝑdicamẽtuz est forma nãlis:ut patet per pħm 6° meta°.qui diuidit ens nãe per decẽ ꝑdicamẽta.sed habit° nõ est forma nãlis:ergo nõ est ꝑdicamẽtũ.Minor est ꝓbata : sed tñ declarat sic.nam uestimẽtũ est qdam habit°:z est ab arte nã z nõ a nã.qre.[2° arguit sic.duplex est habit°.s.aie z corpis.sed habitus aie nõ facit diuersum ꝑdicamẽtũ ab alijs:immo ɔtinet in alijs:ut in ꝑma specie qlitatis:qre videt silr ꝗ habit° corpis etiã nõ faciat distinctũ ab alijs ꝑdicamẽtũ.[Item dicimus ꝗ habitus qdã sit uestis:ʒ uestis est suba:ergo videt ꝗ habitus sit substãtia:z sic non est distinctuz ꝑdicamentum ab alijs.[Oppositũ patet per pħm in predicamentis:z per auctorem istum zc.

Queritur Utrũ diffinitio habitus sit bona? Et videt ꝗ nõ.qa si habit° eẽt adiacẽtia tũc eẽt aliq res media iter habitũ z habentem sed nõ est aliq res media:ergo male dicit ꝗ habit° est adiacẽtia corpis.Item vngues z pili sunt qdã habitus:z tñ nõ adiacet corpi:qre videt ꝗ diffinitio non sit bona.[Ad istas qões diuersas debes notare ꝗ ſm ꝗ dicit Cõmẽtator sup ꝑmo meta°.ꝗ habitus nihil aliud est nisi qdam respect° mediãte quo ipm ɔtinẽs dicit hẽre ɔtẽtum.s.ſm nãm passiuas ɔtngit hẽre ɔtẽtũ a natura actiua quã hẽt.[Itẽ notãdum ꝗ hẽri dicit tripliciter.Quidã dicunt hẽri rõne ɔsuetudinis:z talis hitus dat aĩali ad ɔseruationez ipsius:ut dicit pħs 2° politicoz.nã sagax sagacior igenianit cui libet aĩali dare qd erat necessariũ ad ɔseruationẽ sui.ut bobus cornua spissa z pilositatẽ ad cõsciuãdum.Quedã dicunt hẽri rõne ꝓtectionis:ut arma naz arma hẽmus ut nos ab inimicis defendam°.Quedaz habent rõne ornat° z ꝓtectionis : ut barba dat hoĩ causa ornatus:pulchrũ enim appet hõ:z sic est quodãmõ causa ꝓtectionis:qa defendit a frigore.[His visis ad qõnẽ dicẽdũ ꝑmo ad primã.Dico ꝗ habit° est ꝑdicamẽtũ.[Ad argumẽta illi° qõnis.Ad ꝑmuz cum dicis.Oẽ ꝑdicatũ zc.Dicẽdum ꝗ aliqd põt dici forma nãlis duob° modis:uel ꝗ sit nãlis:uel ꝗ fiat ad siĩtudinẽ rei nãlis.habitus enim fit ad siĩtudinez rei nãlis:quare z nãlis dici põt.[Ad secũdum cuz dicis ꝗ est habitus aie zc.z habitus aie non facit distinctũ ꝑdicamẽtum:ergo nec corporis.Dico ꝗ non est simile:qz habitus aie est in ipsa aĩa habẽte:sed habitus corporis nõ est in ipso corpore habẽte:immo in re habita.[Ad tertiũ dico ꝗ uestis non dicit habitus ꝓprie.nam habitus(ut dictũ est)est qdem respectus inter rem habẽtem z rem habitã.[Ad aliud qd postea obicis de diffõne:ꝗ si habitus eẽt adiacentia corporis:tũc esset aliqd mediũ inter habẽtem z rem habitã:ideo patet ꝗ medium est qdam respectus:ut dictũ est.[Ad aliud cum dicis ꝗ vngues z pili sunt qdam habitus.Et dicis ꝗ ista non dicitur haberi.Dico ꝗ immo.naz patet ꝗ dicunt hẽri rõne ornatus z etiam ꝓtectionis:ut rõne caliditatis ut dictum est.z sic de alijs omnibus.

Hẽri dr tripliciter.

Queritur de ꝓprietatibus ipsius habit°.Nã dicit auctor ꝗ armatio est qb° plura arma sunt.Cõtra dicit auctor ꝗ ſm pluralitatem vnũ aliqs magis nec minus:ergo ille q pluribus armis est armat° nõ dicet armat°.Sed videt ꝗ habitus habeat ɔ̃rium.nam armat° est ɔ̃rius inermi:z uestit° nudo:z hoc nõ videt nisi ſm habitum.ergo videt ꝗ habitus hẽat ɔ̃rium:z hoc non querit nisi expõ littere.[Tertio adhuc arguit sic:hẽre cõtrariũ est causa suscipiẽdi magis z minus:ergo non habere ɔ̃rium est causa nõ suscipiẽdi magis z min°:sed habitus nõ hẽt ɔ̃rium:ergo videt ꝗ nõ suscipiat magis z minus.[Ad hoc dicẽdum ꝗ habit° suscipit magis z minus.[Sed nota ꝗ qdaz habitus sunt qui causant ex adiacẽtia rei habite ad corpus:que res diuerse sũt per formã ut pʒ:qua diplois differt a caligis z lorica ab alijs armis per formã:ʒ uestimẽtũ ut tunica nõ differt a sup tunica nisi qdã acci

dẽte.s.q͂a amplior est ipsa. Et ideo illa que per formã differũt suscipiũt magis ⁊ minus: alia aũt non: ⁊ per hoc patet solutio. ¶ Ad p̃mũ q̃n dicit ꝙ ſm pluralitatẽ vniuſem nõ dicit̃ aliq̃s magis uel minus. Certe uerũ ſm pluralitatẽ vniuſem: tñ ſm diuersitatẽ in forma ut dictũ est: bñ dicit̃ aliq̃s magis uel min⁹. ¶ Ad aliud cũ dicis ꝙ magis ⁊ minus cãnt a ꝯrietate: g̃ nõ hẽre ꝯriũ ⁊c̃. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ magis ⁊ min⁹ pñt dupl'r ꝯsiderari. Unomõ per accessum ⁊ recessuʒ ad ꝯriũ. ut albior dicit cuius mã dicit̃ imp̱mixtior nigredine. Aliomõ dicit̃ ut est per accessum ⁊ recessum ad habitũ ⁊ sic est in ꝓposito: ut nudũ eẽ ⁊ uestitum esse ¶ Ad aliud cũ dicis: ꝙ armatus ⁊c̃. Dicẽdũ ꝙ armatus ⁊ inermis non sunt habitus: sed adiacẽtia armatorũ: ad corpus est habitus ⁊ illa adiacẽtia nõ habet ꝯrium. ¶ Ad aliud cũ dicis ꝙ uestitũ eẽ ⁊c̃. Certe uerum est: q᷑ nõ est diuersitas in forma ⁊c̃.

Roprium aũt habitus est in pluribus existere ut in corpe: ⁊ in his que circa corp⁹ sunt exñtia: adiacet eni corpi: ⁊ his que circa corpus sunt. hoc aũt ut dictum est: fit ſm ea que in partibus est diuisionem.

Superius Auctor posuit proprietates cões. Hic ponit ꝓprietatẽ ꝓpriã: ⁊ hic sequit̃ illa ps in qua determinat de hẽre: ⁊ ſm quosdam est p̄dicamẽtũ uel postp̄dicamẽtũ: ⁊ ſʒ alios dicit̃ p̃ncipiũ: sed melius dicit̃ ꝙ sit postp̃ncipiũ uł post p̄dicamẽtũ. Et sunt due partes p̃ncipales in p̃nti lectione. Prima in duas. Primo ponit ꝓprietates. secũdo instat. 2ª ibi [In paucis aũt.] Hec scd̃a in tres. p̃mo instat. 2º soluit. 3º ostẽdit illã ꝓprietatẽ eẽ ꝯuertibilẽ. 2ª ibi [Nõ aũt oĩs.] 3ª ibi [Habitus aũt oĩs.] Tũc sequit̃ illa pars [Dicit̃ aũt hẽre.] Et diuidit̃ in duas. p̃mo ponit q̃nque modos habẽdi. 2º excusat se de aliis. 2ª ibi [Fortassis aũt.] Prima in q̃nque ſm quinque modos. ⁊ ubi p̱tes incipiãt per se. Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad p̃mã p̱tẽ sic ꝓcedit dicẽs ꝙ ꝓpriũ est habitus eẽ in pluribus. s. in corpe ⁊ in his que circa corpus sunt: q᷑ ex cõparatione virt⁹ que restat (ut dictuʒ est) ⁊ adiacens est. i. fit ex respectu corpis ⁊ uestimentoꝝ. [Habet aũt.] i. fit nõ solũ ſm totũ sed ſm partes. i. ex cõparatione p̱tiũ habitarũ ad totum: ⁊ sic habet esse in pluribus.

¶ In paucis aũt aliis principiis: huiusmodi inuenies: in quãtitate enim solũ ⁊ in his que ad aliq̃d sunt silia repies. ad aliq̃d aũt ut figuraliter dicat̃: ut silitudo: ⁊ dissilitudo: que plurib⁹ silibus ⁊ dissilibus insunt. Quãtitas auteʒ ut numerus qui in numerabilib⁹ inest: utiq̃ꝫ semper crescẽs ſm vnitatũ multifariam ascẽsionẽ. Simpl'r aũt nihil inuenies in tot distribui partibus possibile esse: ut numerum.

¶ Hic obiicit ⁊ dicit: ꝙ in paucis aliis repies istud. s. esse in pluribus: q᷑ solũ in quãtitate ⁊ relatione. nam de relatione patet: q᷑ eadẽ silitudo põt eẽ in plurib⁹ eadẽ supple in specie: ⁊ nõ in numero. naʒ diuersa est sil'tudo que est in me ⁊ terminat̃ in te: ab illa que est i te ⁊ terminat̃ in me. De quãtitate sil'r declarat in nũo nam numerus ꝯsistit in pluribus. nã semp̱ per additionẽ vnitatis crescit. Et ex hoc ꝯcludit ꝙ nihil inue-

Obiectio nit̃ qd̃ possit in tot p̱tes diuidi: sicut nũs. ¶ Sed cõtra hoc statim arguit̃ cum dicit ipse: ꝙ nihil põt i tot p̱tes diuidi sicut numerus. nam ꝯtinuũ ut videt̃ põt diuidi in plures p̱tes. nam oẽ ꝯtinuũ est diuisibile i

Solutio infinitũ. ¶ Ad hoc dicẽdũ ꝙ numerus per additionem vnitatis põt crescere in infinitũ. ⁊ ita põt diuidi in infinitũ. De ipso cõtinuo nõ ualet obiectio. Nam ipsum cõtinuũ reduci põt ⁊ reducit̃ etiã ad discretuʒ Nam quelibet pars cõtinui est discreta: ⁊ ita reducit̃ ꝯtinuũ ad discretã: q̃re non ualet obiectio.

¶ Non aũt oĩs quãtitas aut relatio talium est.

¶ Hic auctor soluit obiectionẽ ⁊ dicit ꝙ hec ꝓprietas s. esse in pluribus non est ꝓprium quãtitati: nec etiaʒ cõuenit oĩbus quãtitatibus: lʒ cõueniat alicui: nec etiam est ꝓprium relationi: q͂a huic que est supra posito non conuenit.

¶ Habitus aũt oĩs in pluribus necessario consistit: ut in corpe: ⁊ in his que circa corpus sunt. omne enim qd̃ in corpore: ⁊ circa corp⁹ est consistẽs: habitus nomẽ sortit̃: quare magis ꝓprium q̃dem habitus erit: in corpore ⁊ circa corpus existẽtibus: ſm eam que partiũ est diuisionem: ut in pluribus est existere.

¶ Hic ostẽdit hanc ꝓprietatẽ esse ipsius habitus. naʒ omnis habitus habet esse in corpe ⁊ in his que sunt circa corpus: q̃re solum ꝓpriũ est habitus eẽ in pluribus. s. in corpore ⁊ in his que sunt circa corpus.

¶ Dicit̃ aũt habere multis modis. hẽre eniʒ dicimur ſm alterationẽ: ut albedineʒ: ⁊ nigredinem: ⁊ quãtitatem: ut lõgitudinem. Nihil tamen aliud est dicere albedinẽ: aut lõgitudineʒ habere: q̃ꝫ albũ: aut lõgum esse. Dicit̃ autem ⁊ uas aliquid habere: ut modius triticũ: qd̃ nihil aliud est dicere q̃ꝫ cõtinere. Habere quoq̃ꝫ ⁊ in mẽbro dicimur: ut in digito annulũ: qd̃ tãtum est dicere quãtũ est digitũ in annulo esse. Dicit̃ aũt vir uxorẽ habere: ⁊ recip̱ uxor virum. hic aũt insolitus est habẽdi modus. hoc aũt habere nihil aliud significat q̃ꝫ cohabitare q̃re modi habẽdi qui cõsueuere dici: q̃nario nunc terminant̃. Fortasse aũt alii modi erũt p̃ter hos: qui numerati sunt. sed siqui sunt diligẽs inq̃sitor inueniat: ⁊ de principiis hec dicta sufficiãt. Reliqua v̾o in eo qd̃ de analeticis est: querant̃

¶ Hic auctor declarat de ultimo postprincipio quod est habere: ⁊ dicit. habere dicit̃ multis modis. Uno modo dicit̃ habere alterationẽ. i. q̃litatẽ ut albedineʒ Secũdomodo dicit̃ habere quãtitatẽ ut lõgitudinẽ Et dicit ꝙ nihil est dictu habere albedinẽ q̃ꝫ albũ esse ⁊ habere lõgitudinẽ q̃ꝫ longũ esse. Tertiomodo dicitur habere cõtentũ: sicut modiũ granũ: uel lagena vinum. Et hoc habere nihil aliud est q̃ꝫ cõtinere. Quartomodo dicit̃ habere aliq̃d in mẽbro: sicut annulum in digito. Quintomodo dicit̃ habere uxorẽ. Et dicit ꝙ iste modus est insolitus. Nam illud habere nihil aliud est q̃ꝫ habitare: ⁊ ideo concludit ꝙ modi uarie terminant̃. Postea excusat se ⁊ dicit: ꝙ fortasse sũt alii modi habẽdi q̃ꝫ illi qui dicti sunt: sed qui sunt alii diligẽs inq̃sitor inueniat. Postea epilogat de principiis hec dicta sufficiãt. reliq̃ querant̃ in analeticis. i. in resolutoriis. s. libro posterioꝝ. vnde isti libri. s. priorum ⁊ posterioꝝ dicunt̃ resolutorii. i. indicatiui. ¶ Et nota ꝙ dicit auctor ꝙ forte alii modi apparebũt. Nam Arist. 5º meta^ce^. ponit duos modos quos auctor hic nõ ponit. Unus: qd̃ aliud ducit etiã habet illud qd̃ ducit. hoc est sicut dicit̃ ꝙ febris habet hoĩem q᷑ ducit ipsum. Aliomodo dicit̃ aliq̃s silit'r habere aliq̃d cum sustinet ipsuʒ: sicut dicimus ꝙ colũna habet domum ⁊ sustinet ipsam. similiter dicimus ꝙ athlas habet celum: ⁊ sustinet celum. s. ille gigas ſm opinioneʒ poetarum.

Queritur Utrum idẽ accidẽs possit esse in diuersis subiectis? Et videt ꝙ sic. Nã eadẽ materia põt eẽ subiectũ pluribus accidẽtibus, ergo videt siliter ꝙ vnũ accidẽs possit eẽ in diuersis subiectis. ¶ Secũdo arguit: nam dicit auctor ꝙ eadem quãtitas est in pluribus: ⁊ quãtitas est accidẽs: ut numerus. Nam ut dicit phus: idẽ est numerus decem hoium ⁊ decẽ canũ: ⁊ numerus est accidẽs: quare patet ꝙ accidẽs est in pluribus subiectis ¶ Item querit: Utrũ cõsistere in pluribus cõueniat solũ habitui? Et videt ꝙ nõ. nã silitudo (ut dic auctor) est in pluribus: ⁊ tñ non est habitus: ergo videt ꝙ illa nõ sit ꝓpria ꝓprietas ipsius habitus. ¶ Ad primã questionem dicit: ꝙ vnũ accidẽs nõ põt esse in diuersis subiectis. Et causa huius est: nam accidẽs ꝑsonat: numerat: ⁊ indiuiduat ẽm numerationẽ ⁊ indiuiduationem subiecti: ⁊ ita cum subiectũ sit indiuiduũ ⁊ vnũ numero: ⁊ accñs siliter. ¶ Unde nota ꝙ duplex est forma. s. sũbalis: ⁊ accidẽtalis. Et sicut vna forma sũbstãtialis non põt ꝑficere plus q̃ vnã mãm: sic nec forma accidẽtalis. Et ideo vnũ accñs in numero nõ põt esse in pluribus subiectis. ¶ Ad argumẽta in oppositum dicẽdũ. Ad primũ cũ dicis ꝙ eadẽ materia potest esse subiectũ pluribus accidẽtibus. Cõcedo. ergo accidẽs põt esse ⁊c̃. Dico ꝙ non est simile: nam materia (ẽm phm) est causa oĩuz accidẽtiuz que sunt in ea ideo põt esse subiectũ pluribus accidẽtibus: sed accidens non est causa subiecti: quare nõ ualet illa similitudo. ¶ Ad secũdum cum dicis ꝙ idem est numerus ⁊c̃. Quidã glosant idẽ. i. eq̃lis. Alij dicũt ꝙ uerũ est idem in specie ⁊ nõ in numero. ¶ Ad aliud cum queris: utrũ existere in pluribus ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ existere in talibus pluribus sicut ipse dicit. i. in corpe ⁊ in his que circa corpus sunt aduẽctia bñ cõuenit soluz habitui: ⁊ ꝓpriũ ipsius est. ¶ Et cum tu obicis ꝙ eadẽ silitudo est in pluribus. Dico ꝙ nõ eadem in nũo sed in specie. ¶ Circa modos habẽdi videt ꝙ auctor sit insufficiẽs. nam sicut locus habet rem locatã: ita tempus habet rem tꝑalem: ⁊ sic videt ꝙ debeat poni sextus modus, put tẽpus habet rem tꝑalẽ. ¶ Secũdo arguit. dicit Arist. in libro ꝑdicamẽtoꝝ ponẽs duos modos habẽdi quos non ponit auctor. s. hẽre possessionẽ ⁊ habere mẽbrũ. q̃re videt ꝙ sit insufficiẽs. Dicẽdum ꝙ auctor nõ est insufficiẽs nec debuit ponere illum modũ: ꝙ tẽpus habeat rem tꝑalẽ. nam tẽpus nõ est ꝓpria mẽsura rei tꝑalis. Nam mẽsurat primo ⁊ ꝑncipalr primuz mobile: ⁊ ex ꝯñti res tꝑales non habẽt ꝓprium tẽpus sicut locatũ habet suum ꝓprium locum: ⁊ sic auctor non debuit ponere illum modum. ¶ Ad aliud cum dicis: ꝙ phus in ꝑdicamẽtis ponit duos modos quos auctor nõ ponit. s. habere possessionẽ ⁊ habere mẽbrũ. soluit qdaz ⁊ dicit ꝙ auctor cõꝑhẽdit illos duos modos sũb illis quos posuit: ita ꝙ habere mẽbrũ cõtinet sub illo. s. habere aliquid in mẽbro qui est q̃rtus: ⁊ alter. s. habere possessionem cõtinet sub tertio ⁊ sic cõtinent sub his ut cõmuniter dicitur ⁊c̃.

IIcitur autem magis ⁊ minus suscipere tripliciter.

Superius dixit auctor de principijs. hic determinat de postꝑncipijs. Et diuidit in duas. Primo determinat de postꝑncipijs ẽm opinionẽ alioꝝ. Secundo ẽm opinionẽ ꝓpriam. 2ª ibi [Oportet igit alia.] Prima in tres. Primo ponit triplicẽ opinionẽ. Secũdo destruit illam. 2ª ibi [A ꝑmis itaq̃.] Hec secũda in duas. Primo destruit opinionẽ illoꝝ in generali. Secũdo in speciali. 2ª ibi [Non igit ẽm.] Et hec in tres. Primo destruit primã. 2° secũdã. 3° tertiã. scdã ibi [Amplius aũt neq̃.] 3ª ibi [Amplius aũt magis.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad ꝑmam partẽ sic ꝓcedit dicẽs ꝙ aliqd dicit magis ⁊ minus suscipe tripliciter Et q2 est opinio diuersoꝝ ꝙ magis ⁊ minus causet diuersimode in rebus: ipse ponit triplicem opinionem quorundam.

¶ Aiũt enim qdam ẽm cremẽtum ⁊ diminutionem eorum que suscipiũt subiectoꝝ. Aliter aũt ⁊ alij ipsa qdem que suscipiunt in suscipiẽte ⁊ diminui ⁊ crescere autumãt. Alij aũt ẽm utrũq̃ alioꝝ diminutionẽ ⁊ augmẽtationem.

¶ Ponit vnam opinionẽ ꝙ qdã dixerunt ꝙ magis ⁊ minus causat ẽm augmẽtum ⁊ decremẽtum subiecti. Et dicit ꝙ alij dixerũt aliter. s. ꝙ magis ⁊ minus causant in accidẽtibus existẽtibus in subiecto. Sed alij dicũt ꝙ magis ⁊ minus causant ẽm augmẽtuz ⁊ diminutionẽ subiecti ⁊ accidẽtis ipsius.

¶ A primis itaq̃ incohãtes que eorum rata sit ⁊ firma sentẽtia: manifestabimus. Siqs ṽo primam ⁊ secũdam detraxerit: utiq̃ ⁊ tertiam detraxit: que ex utriusq̃ efficit cõiunctione. Non igit ẽm suscipiẽtium ipsoꝝ subiectoꝝ cremẽtuz uel decremẽtum cum magis ⁊ minus aliq̃ dicuntur suscipe. nulla enim ratio obuiaret dicẽti hominem: ⁊ animal: ⁊ substãtiam: ⁊ consimilia: cum magis ⁊ cum minus dici: cõcedẽtibus nobis ẽm subiecti intẽsionem ⁊ remissionẽ quelibet cum magis ⁊ cum minus dici. Amplius aũt motum augmẽti ⁊ diminutionis frequẽter sustinet equus. Dicit enim equus maior uel minor lapide quodã. qui nunq̃ intẽsionem neq̃ remissionẽ passus est. Mons etiã alio mõte maior dicit: cum neuter crescat ⁊ decrescat. Amplius autẽ margarita qdem albior equo dicit: cui pedem albũ cõtingit habere. Hoc aũt nõ ẽm ꝙ equus qdem in cẽntia a margarita supat. Colligere aũt oportet uel margaritã qdem albiorẽ equo ꝓnũciari ẽm magnitudinem subiecti uel paruitatẽ. uel nõ uerum qdem erit: albiorẽ esse equo margaritã: uel nihil olno cum magis uel cum minus dici ẽm subiectoꝝ magnitudinẽ uł paruitatẽ: neq̃ ẽm cremẽtum uł diminutionẽ. Hoc aũt palã est: ꝙ ẽm magnitudinẽ quidẽ sũbiecti margarita albior equo nõ dicit: tñ margaritam nõ albiorẽ equo esse: falsum est. Relinquitur ergo nihil ẽm subiecti magnitudinem cum magis uel cum minus dici: similiter ⁊ neq̃ ẽm paruitatem.

¶ In parte ista auctor dat intẽtionem suã respectu dicendoꝝ dicẽs [nos incohãtes a ꝑmis.] i. a ꝑncipio dicemus qs illoꝝ dicit melius. Et dicit ꝙ si possum⁹ destruere primã ⁊ scdam ⁊ tertiã siliter destruemus: cuz ex illis sumat ꝑncipiũ ⁊ ex illo efficiat. ¶ Nota ergo ꝙ destruit primã opinionẽ ostẽdẽs ꝙ aliq̃ nõ dicuntur magis ⁊ minus ẽm paruitatẽ ⁊ magnitudinẽ subiecti. Nam si ẽm magnitudinẽ uel paruitatẽ subiecti alique magis ⁊ minus dicerent: tũc oĩa que augmentant susciperent magis ⁊ minus ⁊ que nõ augmentant non susciperent magis ⁊ minus: sed utrũq̃ illoꝝ est falsum: q2 quedã augmẽtant que nõ suscipiũt magis ⁊ minus: ⁊ quedã suscipiũt magis ⁊ minus que non augmẽtant: ergo ẽm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ subiecti non dicunt aliqua suscipe magis ⁊ minus: in hec

ñ sit ꝙ
ui accñs
ő possit
ẽ i plib'
biectis,

ratione sic ꝑcedit ꝙ minorē declarat in littera ⁊ minor habet duas partes. Et ideo primo declarat vnā partem. Secundo aliam. primo declarat ꝙ omnia que augmentant̄ non suscipiunt magis ⁊ minus. ut dicitur in predicamentis. postea declarat aliā partem minoris cū dicit [dicitur autē lapis.] Et dicit ꝙ illa que non augmentant̄ suscipiūt magis ⁊ minus: ut lapis qui nō crescit nec decrescit potest suscipere magis ⁊ minus. nam vnus lapis potest dici maior alio. similiter mons vnus: alio monte dicitur maior: similiter dicim⁹ margaritā albiorē equo: uel pede equi. Colligit ergo concludendo totā orōnem: dicens ꝙ oportet concedere margaritā esse albiorē equo: sm magnitudinem uel paruitatē subiecti non ꝙ margarita sit albior equo sm augmentum ⁊ diminutionē Et tunc manifestū est: ꝙ margarita subiecto albior dicitur. ergo concludit ex hoc ꝙ sm augmentū uel diminutionē subiecti nihil dicatur magis uel minus ⁊ sic destruit primam.

¶ Amplius aūt: neq̄ sm ea que inficiunt. Si enim quidem sm magnitudinem albedinis: uel alicuius ceterorum aliquid albius alio dicitur. uel sm paruitatem minus albū: uel quo modolibet aliter. utiq̄ ⁊ magis albus homo: uel equus uel quodlibet aliud albius margarita diceret̄. etenim maior albedinis quātitas equo acciditq̄ margarite.

¶ Hic destruit secundā opinionem per duas ratiōes ꝙ nihil dicat̄ magis uel minus sm ea que inficiunt i. sm accidentia que recipiunt̄ in subiecto. Et probat hoc. nam si sm quantitatē albedinis aliquis alio albior diceret̄: tunc cum maior sit albedo sm quantitatē in equo q̄ in margarita: tunc equus diceret̄ albior margarita: hoc aūt est falsum. nā margarita dicit̄ albior equo. ergo p̄z: ꝙ sm magnitudinē uel paruitatem accñtis non dicit̄ quis esse magis uel minus.

¶ Amplius aūt magis ⁊ minus: alterum altero dicitur: non sm subiecti neq̄ accidentis crementum: uel decrementum. quoniam autem non sm subiecti crementum: uel magnitudinē uel diminutionem aliud paruius alio dicatur: manifestum est. nec ergo sm ampliorē ipsius accidentis: quantitatem. Etenim quantitas ultra subiectum protendi non potest. Terminus enim quantitatis corpus est. paruitas autem quantitati supponitur. quare ultra paruum quidem subiectum: paruitas non porrigit̄ur. Quando ergo subiectum paruius efficit̄: tanto paruitatis quantitas minoratur. Patet itaq̄ nihil cum magis ⁊ cum minus p̄dicari: neq̄ sm solius subiecti augmentū uel diminutionē: neq̄ accñtis: quare neq̄ sm utrunq̄.

¶ Hic ponit secundā rationem ꝙ aliquis non dicat̄ magis uel minus sm augmentū uel diminutionem accidentis. Et intendit facere talē rationem: idem est extensio subiecti ⁊ accidentis: sed sm crementū subiecti (ut dictū est) non dicatur aliquis magis ⁊ minus ergo nec sm augmentū ⁊ diminutionem accidentis. Et probat ꝙ accidens non extenditur ultra extensionem subiecti. nā corpus est subiectum quantitatis vnde dicitur ꝙ paruitas supponitur quantitati. i. si corpus est paruū: ⁊ quantitas corporis parua erit ⁊ paruitas non porrigitur ultra paruū subiectum: Et quando subiectum paruū efficitur tanto quantitas minoratur. ⁊ hoc concludit: quod patet. nihil dicitur esse magis ⁊ minus sm augmentum subiecti ⁊ accidentis. ¶ Circa istam partē quedam sunt querenda. Et primo de prima opinione. ⁊ videtur ꝙ sit uera. s. ꝙ sm augmentū uel diminutionem dicatur aliquis magis ⁊ minus. nam sm Priscianum tantū ualet positiuus cum hoc aduerbio magis sicut comparatiuus. Tunc arguo sic: aliqua substantia dicitur albior q̄ alia. ergo est magis alba. ergo sm augmentum subiecti dicitur aliquis magis ⁊ minus. ¶ Secundo arguitur sic. substātia est causa omnium accidentium: sed effectus uariantur sm uariationē cause. ergo si accidentia intendantur uel remittātur hoc est sm augmentum uel diminutionem subiecti. ergo ⁊c̄. ¶ Tertio arguitur: a pluralitate calciamentorū dicitur aliquis magis calciatus: sed calciamenta sunt sbā. ergo Aristoteles dicit oppositū in p̄dicamētis. ¶ Ad istam questionem dicendum: ꝙ sm augmentum uel diminutionem subiecti non dicitur aliquis minus uel magis: q̄uis vna substantia sit minor alia extensiue: non tamen intensiue: quia subiectis sit in ipso intimo uel: ꝙ substātia est in ipso termino: ultra quem non contingit transgredi: ideo non suscipit substantia magis ⁊ minus. ¶ Ad argumenta dicendum. Ad primū. Dico ꝙ vna substantia intensiue nō dicitur magis substantia q̄ alia: sed tñ extensiue bene dicitur vna maior q̄ alia. ¶ Ad aliud cum dicis: ꝙ substantia est causa omnium accidentiū. Dico ꝙ uerū est mediate: ⁊ remota: sed accñtia hñt alias causas ⁊ ꝓprietates in sbiecto mediāti. b⁹ qb⁹ in sbiecto causant̄: sicut albedo causat̄ mediāte frigiditate: nigredo uō mediāte caliditate: ⁊ sic de alijs accidentibus. ¶ Ad tertiū cū dicis: ꝙ a pluralitate calciamentorum dicitur aliquis magis uel minus calciatus, dicendum ꝙ non a pluralitate calciamentorum: sed a diuersitate in forma: q: ista plura sunt diuersarum formarum: ut dictum est. Quō sba sit cā omniū acciñtium

Queritur Utrū aliquis dicatur magis ⁊ minus sm augmentum uel diminutionem ipsius accidentis. Uidetur ꝙ sic. nam magis calidus dicitur aliquis cum maior calor in eo augmentatur ut in febricitante: sed calor est accidens: ergo sm augmentum accidentis dicitur quis suscipere magis ⁊ minus. ¶ Secūdo sic. nā dicit Aristo. tertio topicorum: ꝙ simile additum suo simili facit ipsum magis uel minus. ergo si albedo addatur ipsi albedini fit magis. Et sic aliquis sm augmentum uel diminutionem accidentis dicitur suscipere magis ⁊ min⁹. ¶ Tertio sic ille dicit̄ magis sciens: cuius scientia augmentatur: ut plus sciat in scientia sicut quis magis dicitur sciens in geometria quia plures questiones in ea scit. ⁊ ita sm augmentum uel diminutionem accidentis dicatur aliquis magis ⁊ minus. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ sm augmentum ⁊ diminutionem accidentis non dicitur aliquis magis ⁊ minus. nam accidens additur accidenti formaliter ⁊ nō auget ut patet. si quis teneat duas aquas eque frigidas ita frigida est quelibet per se: ac si coniungerentur: ⁊ hoc est uerum intensiue: idest sm formam: tunc si coniungerentur faciunt magis frigidū extensiue: quia sicut aqua creuit in quantitate: similr frigiditas creuit in quātitate: ⁊ sic de alijs. Et per hoc patet solutio questionis. ¶ Ad argumenta ad primū cum dicitur: ꝙ magis calidus ⁊c̄. Dico ꝙ non dicatur magis calidus intensiue: sed extensiue. ¶ Ad aliud cum dicis: ꝙ simile ⁊c̄. Dico ꝙ uerum est ꝙ augmentatur in quantitate: sed nō in forma. ¶ Ad tertium dico similiter: ꝙ plus scire non est causa ꝙ

aliquis dicatur magis sciens: sed est magis priuatus ab ignorantia: vnde posset esse ꝙ in duabus questionibus diceretur sciens nihil: sicut in tribus: si tanta esset ignorantie priuatio: quare patet ꝙ pluralitas questionis: non erat causa ꝙ esset sciens: ⁊ sic patet solutio ad argumenta.

Porteret igitur alia inuenire: que cum magis ⁊ minus dicantur.

Posuit Tres opiniones de magis ⁊ minꝰ: ⁊ reprobauit illas opiniones. Hic dat uerã causaʒ: q̄re ueram causam: quare aliquis dicatur magis ⁊ minus. ⁊ diuiditur in duas. primo dat ueram causam. secundo distinguit quot modis dicatur magis ⁊ minus: ut eligat illum de quo intendit. secunda ibi[possibile enim si contingat.] Prima in duas. primo dat ueram causam. secundo remouet dubiũ. secunda ibi [dubitabit autem.] Prima in duas. primo dat intentionem suam. secundo prosequitur. secunda ibi[huiusmodi v̊o.] ⁊ hec in duas. primo ostendit sm que aliquis dicitur magis ⁊ minus. secundo ponit differentiam inter magis ⁊ minus in quantitate: ⁊ in q̄litate. secunda ibi[⁊ puiꝰ ad.] Prima in duas. Primo facit q̊d dictum est. secundo declarat per exempla. secũda ibi[ut album.] Sequitur illa pars[dubitabit.] ⁊ habet duas sm ꝙ duo dubia ponit. secũda ibi[additur aũt.] Prima in duas. primo ponit dubitationem. secũdo soluit uel declarat. secũda ibi[hoc autem contingit.] Sequitur illa pars[additur aũt.] ⁊ diuiditur in tres. primo ponit dubium. secundo soluit. tertio declarat. secunda ibi[contingit aũt.] tertia ibi[Quemadmodũ.] Hec est diuisio lectiõis. ¶ Ad primã partem sic procedit dicens ꝙ sm dictas opiniones: non dicitur aliquis magis ⁊ minus: oportet aliam causam inuenire: sm quã dicantur quedã esse magis uel minus: ⁊ in hoc dat intentionẽ suã.

¶ **Huiusmodi v̊o sunt ea que sunt in uoce eorum que adueniunt: non sm subiecti mobilis crementum uel diminutionem: sed quoniam eorum que sunt in uoce impositioni propinquiora siue ab eadem remotiora sunt. De his enim cum magis dicuntur que proximiora sunt ei que in uoce est impositioni: cum minus v̊o de his que remotiora consistunt.**

¶ Hic prosequitur ⁊ declarat. Que sunt illa: sm que aliquis est magis ⁊ minus: dicẽs ꝙ illa sunt ea que sunt in uoce: tanq̃ figurata: idest res ad quas uoces imponuntur ad significandũ: ⁊ quia non sm quamlibet rem dicitur aliquis magis uel minus: addit de numero eorum: que adueniunt accidentium: quedã sunt sm appropriationem uocis significatiuis solum accidens: uel ad impositionem uocis significatum solum accidens: aliquis dicitur magis ⁊ minus: ut statim patet in his exemplis accidentis. ⁊ dicit ꝙ aliquis non dicitur sm crementum uel diminutionem subiecti mobilis magis ⁊ minus: sed dicitur mobile: quia quotidie corrumpitur ⁊ transmutatur: sed tamen aliquis dicitur magis ⁊ minus de numero eorum que sunt in uoce propinquiora uel remotiora: impositioni ipsius uocis. Et de istis dicitur magis ⁊ minus: sm ꝙ propius est impositioni ipsius uocis: uel prout est remotius ipositioni ipsiꝰ uocis.

¶ **Ut album dicitur id in quo est pura albedo. quanto igit̃ aliquis ad impositionem quidem uocis accidens puriori inficit̃ albedine: tanto ⁊ candidior assignabit̃.**

¶ Hic declarat per exempla album magis dicitur in quo magis prior albedo est: ⁊ declarat quia quando uel quanto aliquis accedit ad impositionem uocis: idest ad rem impositam ad significandum tanto illud dicitur esse cã: eo ꝙ est impermixtaꝰ ingredini.

¶ **Et puũ d̃ q̊d alijs cõparatũ a stature dimensione in quantitate vincitur. quicquid igit̃ est q̊d in quantitatis mensura superatur id continuo paruius pnũciatur: similr̃ aũt ⁊ de alijs.**

¶ Hic declarat differentiam inter magis ⁊ minus in quantitate ⁊ qualitate. Dictum est ꝙ magis dicitur in qualitate quod magis accedit ad impositionem uocis: modo dicitur ꝙ in quantitate: dicitur paruius q̊d comparatum ad aliud dimensionem stature metitur in quantitate: vnde illud quod de quantitate mensuratur: idest superatur: paruius dicitur: similiter est de alijs supple ꝙ suscipiũt magis ⁊ minꝰ.

¶ **Dubitabit aũt aliquis quamobrem hec quidem cum magis ⁊ minus dicantur: substantie v̊o minime.**

¶ Hic mouet quandam dubitationem: quare quedã dicuntur suscipere magis ⁊ minus: ⁊ quedam non. Et primo querit que sit causa ꝙ substantia non suscipit magis ⁊ minus.

¶ **Hoc aũt contingit: quoniam substantiarum impositio in termino quidem est ultra quem transgredi impossibile est.**

¶ Hic soluit: quare hoc est. ⁊ dicit ꝙ hoc est: quia impositio substantie in termino est: ⁊ ultra terminũ illũ ipossibile est transgredi.

¶ **Addit̃ autem ⁊ de accidentibus quibusdam que sine magis ⁊ minus dicuntur. ut quadrãgulus: ⁊ triangulus: ⁊ similia: non enim quadrangulus vnus magis ⁊ minus alio dicitur. Contingit aũt quoniam in substantiarum quidem designatione accipiuntur. Etenim quadrangulus: ⁊ qualitas nuncupatur: ⁊ corpus quadrangulatum.**

¶ Hic mouet aliam dubitationem: quare quedam accidentia dicuntur sm magis ⁊ minus: ⁊ quedam non. nam triangulus ⁊ huiusmodi non dicuntur sm magis ⁊ minus. soluit hoc cum dicit contingit. ⁊ dicit ꝙ hoc est quia huiusmodi accidentia accipiuntur sm dispositionem substantie. Et ideo sicut substantia non suscipit magis ⁊ minus: vnde quadrangulus ⁊ triangulus est substantia.

¶ **Uel eadem que in superioribus est rõ hoc ueta: tanq̃ huiusmodi impositio in termino quidem est facta: ultra quẽ transgredi non licet.**

¶ Hic corrigit se: ⁊ dat causam ueram: quare ista accidentia non suscipiunt magis ⁊ minus. Et dicit ꝙ eadẽ non notant hoc q̊d superius dixit: causa substantie terminus sit impositio ultra quod non contingit transgredi: sic vult dicere ꝙ impositio istorum accidentium sit in termino: ultra quem non contingit transgredi.

¶ **Quemadmodum est in superlatiuis. Etenim albissimus: ⁊ nigerrimꝰ ⁊ huiusmodi: sine magis ⁊ minus sunt. eo ꝙ huius impositio in termino est. ultra quẽ porrigi impossibili est.**

¶ Hic declarat per simile: dictum est: ꝙ ipositio istorum accidentium sit in termino ultra quem non est possibile transgredi sicut dicit auctor in superlatiuis ut albissimus ⁊ nigerrimus imponuntur ista ad significanduʒ in tali termino: ita quodq̃ impossibile ẽ trãsgredi: iõ nõ suscipiũt magis ⁊ minꝰ nec p̃dicta.

Queritur Utrum per appropinquationem vel remotionem ad impositionem vocis aliquis dicatur magis et minus? Et videtur quod non. nam impositio est in ipsa voce: sed appropinquatio et remotio non sunt in ipsa voce. ergo aliquis non dicitur magis et minus per appropinquationem et remotionem ad impositionem vocis. Item secundo: impositio vocis est a voluntate. Sed quod aliquis dicatur magis et minus non est a voluntate. ergo nullus dicitur magis et minus per impositionem vocis. Tertio omnis forma naturalis est determinata: sed res que imponitur est forma naturalis. ergo est determinata: et per consequens secundum appropinquationem vel remotionem non poterit aliquis dici suscipere magis et minus. Contrarium dicit auctor in littera. ¶ Ad hanc questionem dicendum quod aliquis non dicitur magis et minus per appropinquationem vel remotionem ad impositionem vocis: sed per appropinquationem ad rem ipsam significativam vel remotionem. Nam color qui magis accedit ad impermixtionem nigredinis dicitur magis albus. ¶ Ad argumenta patet solutio. ¶ Ad primum dico quod quamvis per impositionem vocis in voce aliquid non dicatur magis et minus: dicitur tamen aliquid magis et minus: per appropinquationem vel remotionem ad rem ipsam: quam significat ipsa vox per impositionem. ¶ Ad secundum patet solutio: quod ab impositione non dicitur aliquis magis et minus. ¶ Ad tertium quando dicis quod omnis forma naturalis etc. Et ita cum ipsum accidens sit forma naturalis non suscipiet magis et minus. ¶ Dicendum quod omnis forma naturalis est determinata. certe verum est ad actum quem habet non tamen ad illum quem habere posset etc.

Queritur Utrum impositio substantie sicut dicit auctor fiat in termino: ultra quem non contingit etc. Et videtur quod non. nam ultra impositionem substantie: magis est una substantia quam alia: ut substantia forma magis quam compositum. et compositum magis quam materia. ergo. secundo sic, ut dictum fuit superius: brutum est animantius arbor et homo animantior bruto. ergo cum utrumque sit substantia: videtur quod substantie impositio non fuit in termino. ¶ Tertio arguitur similiter de quantitate. nam una linea est magis longa quam alia. ergo impositio quantitatis non est in termino. Contrarium dicit auctor. ¶ Ad istam questionem dicendum quod substantia potest dupliciter considerari. unomodo secundum se et absolute: vel considerando quantum ad nobilitatem. Considerando in se et absolute: una non est magis substantia quam alia. et sic loquitur auctor: sed considerando quantum ad nobilitatem tunc una precedit aliam vndelicet species equaliter contineantur sub genere tamen via nobilitatis una potest precedere aliam ut homo asinum. Per hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Ad primum cum dicis: quod forma substantia etc. Dico quod verum est via nobilitatis non tamen in se et absolute. ¶ Ad secundum cum dicis: quod homo est animantior etc. hoc iam solutum est: quod verum est quantum ad potentias. ¶ Ad tertium cum dicis quod una linea etc. Dico quod verum est extensive: non autem intensive. et sic nihil est contra dictum auctoris etc.

Substantia differentia nude ra. ur

Possibile enim si contingit nullum sequitur impossibile: quapropter si omnes puncti componantur nullam faciunt magnitudinem. quoniam punctus puncto compositus nil auget.

Ista Pars vnomodo continuatur ad precedentem sic. Superius auctor ostendit species qui bus aliquid dicitur magis et minus. Alii continuant sic: auctor dixit superius: vnam causam dicendi magis et minus. hic ostendit causam sufficientem: secundum primam continuationem diuiditur in tres. Primo ostendit magis et minus in quantitate. secundo in substantia. tertio in qualitate. secunda ibi [est autem generatio.] tertia ibi [homo non musicus.] Alii diuidunt secundum secundam continuationem in duas. Primo facit quod dictum est. secundo dat generationem formarum substantialium et accidentalium: et hec diuiditur in duas. Primo facit. s. secundo quia fecerat mentionem de generatione ostendit quid est subiectum generationis et corruptionis. secunda ibi [est autem.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit quod triplex est excessus: scilicet secundum substantiam et secundum quantitatem et qualitatem: excessus secundum quantitatem: ut cum vna linea excedit aliam in quantitate scilicet in longitudine: excessus in substantia est secundum nobilitatem: ut homo excedit asinum in nobilitate: excessus in qualitate est: ut magis albus dicitur qui habet magis albedinem. [possibile.] Dictum est immediate ante quod ea que sunt in termino sicut in superlatiuis: illa non recipiunt nec magis nec minus: modo probat hoc. nam possibile est quo posito inesse nullum sequitur impossibile: sed si positiuus in termino susciperet magis et minus sequeretur impossibile. ergo impossibile est quod suscipiat magis et minus: quod impossibile sit: et sequeretur patet. nam terminus est indiuisibilis et ultra in diuisibile est impossibile transgredi. Et ex hoc concludit ex quo positum in termino non recipit magis nec minus: quapropter: idest ergo si punctus ad iungitur cum puncto: nullam faciunt multitudinem. nam si ex punctis fieret multitudo ut in linea sequeretur impossibile scilicet quod ex indiuisibilibus: fieret diuisibile: quare si omnes puncti iungantur magis faciunt.

¶ **Est autem generatio simplex: et corruptio non congregatione vel segregatione athomorum. sed quando transmutatio fit ex aere specificato in hoc totum. In subiecto enim duo sunt quorum hic quidem est species secundum rationem. hoc autem secundum materiam. Quando igitur in his duobus est transmutatio. generatio erit: et corruptio.**

¶ Hic intentionaliter dat generationem substantie dicens: quod generatio substantie est simplex: et non est solum generatio substantie: sed per aggregationem athomorum: idest substantiarum indiuisibilium: que in radiis solis apparent: sicut dicit: de antiquis: et corruptio simplex ex separatione istorum: sed generatio simplex est quando ex aere specifice fit ignis: vel aliud elementum: ut quando species aliqua mutatur in terram: vel in aerem. Et hoc per multas alterationes tunc est generatio simplex. et quod simplex generatio fiat ex tali transmutatione: probat cum dicit in subiecto duo sunt. et dicit quod in composito duo sunt: quorum alterum est forma: alterum materia. Et quando in istis duobus scilicet in forma et in materia fit transmutatio simplex est generatio et corruptio: sed generatio noue forme est corruptio precedentis.

¶ **Secundum veritatem. Dicitur autem generari simpliciter in his magis hoc aliquid: et species quam terra.**

¶ Hic latenter reprobat opinionem quorundam qui

dicebant: q magis dz gñare terra: q aqua: z aqua q aer: z aer q ignis. Et auctor reprobat istam opinionem. z hoc per rationez Aristotelis in libro de sensu z sensato. q econuerso est dicens: quato aliquid subtilius est z simplicius: dicitur magis generari. Et quia ignis est simplicior q terra ideo dicitur magis generari ignis q terra.

¶ Musicus homo corruptus est. homo nõ musicus generatus est: homo aũt manet idẽ.

¶ Hic dat generationem accidentis que non est proprie generatio: sed fm quid: quia proprie dicitur alteratio. Et dicit q huius generatio est trãsmutatio in passionibus: subiecto manente eodem: ut si musica corrumpatur in hominem generatur immusica. z homo manet semper. similiter corruptio albi est generatio non albi: quia semper generatio vnius est corruptio alterius.

¶ Siquidem igitur his passio non esset: fm se musica z immusica. huius quidem generatio esset: huius autem corruptio. Ideo hominis quidem he passiones. hominis autem musici immusici generatio quedã: z corruptio. Nũc autem hominis hic manentis passio musica z immusica. Ideoq alteratio talium est.

¶ Hic pbat q talis generatio sit per accidens: dicẽs q si musica z immusica non essent passio hominis fm se: idest nisi ita esset huiusmodi accidentium esset generatio: z tunc non maneret idem homo: sed tamen manet. ergo patet q passiões: idest accidentia sunt: sed tamen dicit q bene sit generatio hominis musici: sed tamen musica z immusica: sunt hominis manentis passiones: z ideo cõcludit q non est generatio simplex: sed alteratio.

¶ Est autem yle maxime quidem subiectũ generationis z corruptiõis susceptibile: sed que res: quare quidem discens non dicitur generari simpliciter. sed fm quid generari disciplinatum. Hec determinata sunt in predicamentis hoc quidem hoc aliquid: z substantiam significat. hoc autem quale: hoc autem quantum. Quecunq igitur non substantiam significãt non dicuntur simpliciter sed fm aliquid generari. Est autem quod inest fm naturaz moueri sursum ut ignis.

¶ Hic incidentaliter ostendit quid sit subiectũ generationis. Et primo dicit q subiectum generationis simplicis est vniuersale: idest primordialis materia: que est tñ pura potentia: sed subiectum generationis fm quid: que proprie dicitur alteratio: est substãtia composita existens in actu. Et q̃uis sit diuersitas inter generationem simpliciter: z generationem fm quid: quia subiectum vnius est yle: z subiectũ alterius est substantia: que est in actu. Addit q nihil prohibet: utrãq generationem esse in eodem: ut cuz ex aere generatur ignis est generatio simplex: cum autem ignis generatur deorsũ: uel mouetur in sursũ tunc est generatio fm quid: z sic in igne iam existente in actu generatur postmodum quoddam accidens ut moueri sursum: z hec est generatio fm quid. Et sic terminatur sententia totius libri z lectionis.

¶ Circa istaz lectionem multa sunt quereda. primo de quodam dicto in littera. Dicit auctor q simplex additum simplici non facit maius. Contra: vnitas addita vnitati: facit numeruz: z omnis numerus est maior q vnitas. ergo zc. Itẽ dicit Boetius quodlibet additum alteri facit maius. ergo simplex additum simplici facit ipsum maius. ¶ Dicendum q auctor bene dicit. ¶ Ad argumenta. Ad primũ dico q vnitas addita vnitati non facit maius: sed multum: nũs eniz nõ est magnitudo fz mltudo. uel aliter dici põt q simplex additũ simplici non facit maius ita q illud sit vnum simplex: facit tñ maius ita q illud maius sit vnum fm quid ut acervus lapidũ: est vnũ aggregatione z fm quid: z similiter vnitas. ¶ Ad secunduz quod dicit Boetius: q quodlibet additũ zc. dico q Boetius intellexit de quantitatibus z nõ de alijs zc.

Queritur Utrum compositum uel materia uel forma sit generata: Et videtur q compositum sit generatuz. nam sicut se habet forma substantialis ad generationem: sic accidentalis ad alterationem: sed forma accidentalis non alteratur sed est principium alterandi subiectuz. ergo subiectum alteratur. ¶ Secundo arguitur: sic omne qd generatur fit a materia preexistente: sed forma non fit ex materia preexistente: nec etiam materia. ergo solum compositum generatur. hoc idem dicit philosophus z commentator in primo physicorum: q generationis progressus est a non esse ad esse: forma est huiusmodi. ergo. sed q materia generetur pbatur. nam dicit commentator supra primum physicorum: q in omni generatione oportet aliquid esse subiectum quod est generatum: sed subiectum in generatione est materia. ergo zc. ¶ Dicendũ q generatum potest dici multipliciter. vnomodo dicitur generatũ quod per generationem est completũ: scilicet ex materia z forma. z sic compositũ est generatum. Aliomodo dicitur generatũ: quod per motum generationis est transmutatum: z sic materia dicitur generatũ. Aliomodo dicitur generatũ: quod per generationẽ est eductũ: z sic forma est generata: siue generatũ. ¶ Ad argumẽta patet per distinctionẽ. Generatũ multipliciter dicitur

Queritur Utruz materia prima sit ens: Et videtur q non. nam solum illud est ens cuius anima est actus: uel illud quod est forma: uel habens formam: sed materia prima non est actus alicuius: nec est forma nec habens formam. ergo materia prima non est ens uel non est. ¶ Secundo arguitur illud ratione cuius aliquid habet esse est ens. ergo illud per quod res habet non esse est non ens: sed prima materia est huius: quare illa est: qua potest res non esse. ergo non est ens.

In oppositum arguitur. ens non fit nisi ex entibus: sicut substantia non fit nisi ex substantia: sed omne quod ex materia fit: fit: ergo patet q prima materia est ens. Item ens diuiditur per ens in actu. z ens in potẽtia sed materia est ens in potẽtia. ergo materia est ens aliter esset frustra diuisio entis per ens in actu z ens in potẽtia. ¶ Ad hanc questionem dicendũ cũ queritur Utruz materia pma sit ens. dicendũ q duplex est ens: scilicet completũ z incompletuz. primomodo materia non est ens. sed secundomodo. ¶ Ad argumẽta. Ad primũ dicitur q illud zc. Dicendum q duplex est esse scilicet actus entis z actus essentie: vnde materia prima non habet esse actus entis: sed habet esse actus essentie: quia habet essentiam que nõ est nihil sed aliquid. ¶ Ad aliud dicendũ q uerum est q non habet esse completum: habet tamen esse incompletuz: ut visum est: vnde dicit commentator q illud qd est medium inter ens actu: z nihil: idest nullomodo. modo ens est materia prima. Et hoc est Ens duplex

ens in potētia: vnde tale ens cōpetit materie prime: ⁊ non esse ens in actu: sed esse in potētia.

Queritur Utrū prima materia habeat quantitatē vel extensionē? Et videtur q̄ sic: quia omne quantum est quantum per naturā materie. ergo quantitas debetur materie: sed omne quod habet quantitatē habet extēsionē: sed materia pma habet quantitatē (ut visum est.) ergo habet extensionē. Item omnis diuisibilitas debetur materie: quia forma de se est indiuisibilis: sed nihil est diuisibile nisi per naturam quantitatis: ergo quātitas ⁊ extensio debetur materie ⁊c. ¶ Preterea arguitur: si materia non esset quāta: sed simplex sequeretur multas materias esse primas. nam in quocunq̄ est aliquod simplex in potentia est fm se totum: cum partes non habeat: si ergo materia simplex est ⁊ non quanta: in quocūq̄ est ibi est fm se totam: sed materia potest saluari in quolibet indiuiduo. ergo est in quolibet indiuiduo fm se totam: cū sint plura indiuidua: sed vnū ⁊ idem simplex fm se totū in pluribus saluari non potest. ergo materia prima non est simplex sed quanta.

In oppositum dicit philosophus in primo metaphysice: q̄ materia pma non est qualis nec quanta. De ista questione sunt opiniones. Nam fm philosophum ⁊ Commentatorem: materia prima non est qualis nec quanta. Et potest sic describi. materia prima est substātia qua res omni qualitate ⁊ quantitate deest existens in materia: to: medium inter nullo modo ens ⁊ ens actu: ⁊ fm ipsos non est quanta nec extensa: sed fm Platonem habet quantitatem ⁊ extensionē quod patet. naz inquirendo quid est materia prima: dicit est illud quo ex vno elemento generatur alteꝝ ⁊ econuerso: quia materia que subiacet forme aeris potest subiacere forme ignis ⁊ ecōuerso: ita ⁊ cōmunicant in materia ⁊c. Si intelligamus materiaz istaz a qualibet forma exutā: quia potest subiacere cuilibet forme: talis prima materia est receptaculuz oium formaruz extensa fm extēsionē vniuersi: cuius pars si sit ignis causa: ignis est: si non facta aqua est ⁊ sic de alijs elemētis: sustinendo utrāq̄ opinionem. ¶ Ad argumenta dicenduz. Ad primum cū dicis q̄ quantitas ⁊c. intelligendū est eo modo quo habet esse: sed non habet esse nisi in potentia. ergo nō est quanta nisi in potētia. Et sic posuit Plato. per hoc idē patet solutio ad aliud cuz dicis diuisibilitas debetur materie ergo ⁊ quātitas verū est in potētia: ⁊ non in actu ⁊c. ¶ Ad aliud dicēdum q̄ illud qd̄ est simplex in actu: nō est simul ⁊ semel fm se totū in pluribus: de tali bñ arguis: sed illud qd̄ est ens tm̄ in potentia bñ potest: ⁊ tale ens est materia prima: ut visuz est sustinēdo q̄ prima mā sit extensa fm extensionē vniuersi. ¶ Ad auctoritatē philosophi cū dicit: q̄ nō est qualis nec quāta: verum est quantitate finita: sed simpliciter naturali forma adueniente ⁊c.

Queritur Utrū potentia sit de essentia materie? Et videtur q̄ sic. naz vnum quodq̄ est scibile: eo quo est ens. nā scibile ⁊ ens cōuertunt. sed prima materia nō est scibilis nisi per cōparationē ad formā. ergo nec est ens nisi per comparationē ad formam: illud aūt quod hēt comparationem fm respectū ad formam potentia est ⁊ nō substantia. nā substantia non refertur. ergo non habet esse in potētia mediate: sed imediate: quo res hēt eē ⁊ dicitur subā. ergo. ¶ Secūdo arguitur: sicut se hēt actus ad formam: ita potētia ad mām: sed forma est actus: ut patet secūdo de anima. ergo materia est potētia: sed omne qd̄ predicatur de aliquo: affirmatiue est idē cum eo. ergo.

In oppositum arguitur auctoritate Commētatoris: qui dicit q̄ si potentia esset de subā materie destructa potētia destrueretur materia: sed adueniēte forma destruit potētia. nam totū non remanet in rōne potētie: sed non destruit materia. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc dicendū q̄ potētia dī dupliciter. nam potētia dicitur quedā habitudo siue relatio materie ad formam: ⁊ sic accipiendo potētia nō est de essentia materie: ut dicit cōmentator: sed si dicaf ut ipropꝛe q̄ ista materia in qua fundaf talis habitudo vel relatio: q̄ sit potentia: pōt dici q̄ talis sit de essentia: sed primo mō proprie accipit potētia ⁊ nō est de subā materie. ¶ Ad argumēta. Ad primū dicēdū q̄ mā habet duplex eē actus. s. actus existentie est act' essentie. pmū eē hēt mā per formā: ⁊ hoc mediāte sua potentia. ⁊ nō nā ppꝛia. ⁊ tñ esse eēntie hēt p nām ppꝛiā ⁊ nō per suā potentiā. ⁊ ita nō est mā mediāte sua potentia. ⁊ per relationē ad formā: sed per nām ppꝛiam. ⁊ ita pz q̄ prima mā nō hēt esse eēntie per potētiā: q̄re nō ualet. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ act' dī multiplr. vno mō dī act': qui rē facit in actu. ⁊ sic act' est forma. Alio mō dī actus: relatio forme ad mām ⁊ sic forma nō est actus: similr potētia dī multiplr. vno mō dī relatio materie ad formā. ⁊ sic mā nō est potētia. alio mō dī potētia nā: sup quā fundaf talis rō: ⁊ sic mā est potētia: cū ergo dī sicut se hēt act' ad formā verū est si forma nominet eē actu ⁊ potentia mām: que est subiectuz rlonis: sicut mā est ad formā. Nam hoc mō sicut forma est actus: sic materia non est potentia. ⁊ sic non loquitur hic de potentia: si taccipiatur actus pro relatione forme ad materiam: tūc est simile: sed minor falsa est: quia hoc modo forma nō est actus.

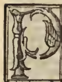
Potētia duplr dī

Queritur Utrum in gñatione illud ex quo aliud gñatur totum corrumpaf? Et videtur q̄ non. nam si totū corrumperet nihil remaneret: sed remanet mā. ergo non totuz corrumpitur. ¶ Secūdo sic: si ex aere fit ignis ⁊ totus aer corrumpitur: annihilabitur aer: sed aer non annihilabif. Nam qd̄ semel non est nihil esse pōt. ergo totuz non corrumpitur. Contrariuz dicit auctor cuz in hoc totū resoluatur. ¶ Ad euidentiā istius questionis. Notanda est differētia inter gñationem ⁊ creationem: quoniā creatio est ex nihilo agere aliquid: ⁊ hoc ptinet ad deum: sed gñatio est ex aliqua materia preexistēte. ⁊ ideo oportet q̄ mā remaneat ⁊ illa materia disposita noua forma introducaf. Unde aere in fm specificato ⁊ rarefacto ⁊ disposito p calorē ignis q̄ forma aeris non possit saluari in ea: in eodem instanti nullo tempore medio destructa forma aeris: in materia aeris introducif forma ignis. Per hoc patet solutio ad argumenta: q̄ remanet aliquid ut materia non in actu: sed in potentia in qua materia introducif talis forma. ¶ Ulteri' debes notare diuaz inter gñationem ⁊ alterationem: generatio enim fit ex aduentu forme substantialis alicui non existēti in actu. Alteratio fit ex aduentu forme accidētalis alicui existēti in actu. ¶ Ulteri' nota q̄ generatio vno

mō dicit alteratiōnē ꝛ dispōnez materie per q̄litates per q̄s fit alteratio anteq̄ȝ forma subalis iducat. ꝛ sic est motus: q2 illa fit in tempore. Aliomodo sumit ꝓ inductione ꝛ introductione instantanea: ꝛ sic genera tio non est motus: ꝛ sic sumitur proprie: nec est motus sed mutatio.

Explicit Expositio domini Egidij Romani in librum Sex principiorum Gilberti porretani.

Incipit liber primus perihermenias Aristotelis cum expositione domini Egidij Romani.

Rimum oportet constituere quid sit nomen: ꝛ quid uerbum. Postea quid est negatio: ꝛ affirmatio: ꝛ enunciatio: ꝛ oratio.

Ecundum q̄ uult philosophus tertio de anima. triplex est operatio itellectus *Triplex ē opano itellis* Una est simpliciū q̄ditatū apprehēsio. Secūda apprehēsaruȝ compositionuȝ. Tertia discursus ad conclusiones. De his que pertinent ad primam operationem. s. de simplicibus quiditatibus determinat in libro predicamentoꝝ. De his que ad secūdā pertinent determinatur in libro isto. De his que ad tertiā pertinēt determinatur per totaȝ logicā nouam. Sic patet: q̄ iste liber imediate debet ordinari post librum predicamentoꝝ. Ideo cōtinuatur sic. Superius determinatū est de simplicibus q̄ditatibus. Hic intēdit determinare de cōpōne simpliciū quiditatū: scilicet de enūciatione siue iterpretatione. Et in hoc patet subiectū huius libri. s. interpretatio. Unde periermenias est nomen grecum. ꝛ dicitur a peri: quod est de. ꝛ ermenias quod est interpretatio: quasi liber de interpretatione: quia greci addunt prepositionē genitiuo cū careant ablatiuo. Et si obiciat. iterpretatio est locus dialectic⁹. ergo non est subiectum in hoc libro. *Pho polo* Dicendum q̄ locus dialecticus est prout vnum nomen exponit per alia nomina: ut pho per hoc q̄ est amator sapientie sed in hoc libro est subiectuȝ prout est idem q̄ enūciatio. Unde neq̄ȝ nomē per se: neq̄ȝ uerbum dicitur interpretatio que sunt partes interpretationis: ꝛ interpretatio idē est q̄ enunciatio. His visis ad diuisioneȝ libri accedamus. Diuidit aūt in duo: scilicet in prohemiū ꝛ tractatuȝ. secunda ibi [Sunt aūt.] Prima in duo uel in tria. Primum ponit prohemium quantū ad partes materiales. secundo quantum ad partes subiectiuas. tertio quantuȝ ad subiectum. secunda ibi [postea quid sit negatio.] tertia ibi [ꝛ enūciatio ꝛ oro.] Illa pars [sunt aūt.] habet duo. primuȝ facit tractatum de significatione uocū. secundo prosequitur uoce significatiua. secunda ibi [nomē.] Prima in duo primo ponit significationē uocum. secundo dat differentiam significationis uocum. secunda ibi [est aūt quemadmoduȝ.] Prima in duo. primo ponit significationē uocum. secundo ostendit qualis significatio est illa. secunda ibi [Quemadmodum neq̄ȝ littere.] Secūda in tria. nā primo ponit ꝛ ostendit qualis significatio est illa. ꝛ dicit q̄ uoces nō sūt eedem apud omnes. Secūdo dicit q̄ similitudines ꝛ res sunt eedem apud omnes. Tertio remouet dubium. secunda ibi [Quoruȝ autem hec.] tertia ibi [de his quidem.] Sequitur illa pars [est auteȝ.] ꝛ habet duo. Primo ponit differentiam inter significatiōes uocuȝ perces intellectum. secundo manifestat illā differentiam. secūda ibi [Circa compositionē.] Hec secūda in duo. Nam primo manifestat quod dixit de intellectu. secundo quātum ad hoc q̄ dixit de uoce. secunda ibi [Nomina ergo.] Hec secūda in duo. Nā primo manifestat de uoce. secundo declarat hoc per signū. secunda ibi [Huiusmodi autem signuȝ.] Hec est diuisio lectionis ꝛc̄. In prima parte ponit auctor prohemium. Item nota: q̄ primū dicitur dupliciter. *Primū bifariam dicitur* vnomodo primū dicitur illud ante quod nihil est: ꝛ sic solus deus est primus. Aliomodo primū in quo genere: scilicet post quod est aliquid: ꝛ sic capitur hic. ꝓponit ergo auctor in prohemio illa de quibus intendit postea determinare. s. subiectum ꝛ partes subiecti. Et ideo primo dicit auctor ponēdo prohemium quantū ad partes materiales dicens: q̄ oportet: idest conuenit primuȝ constituere: idest diffinire quid nomen quid uerbū. Et postea quantum ad partes subiectiuas quid est affirmatio ꝛ negatio. Nam hec sunt species enunciationis. Ideo dicuntur partes subiectiue: postea quid enunciatio que est subiectum. postea quid oratio que est genus subiecti.

Sunt ergo ea que sunt in uoce earū que sunt in anima passionum note.

Notādū dicit expositor: si animal esset solitarium suffecissent sibi passiones animi: sed quia est animal sociale per naturā indiguit uocibus: ut alijs exprimeret mētis cōceptū. *Cur uox hoi data sit* Ulteri⁹ nota q̄ si homo uteretur sola cognitione sensitiua que est hic ꝛ nunc: suffecissent sibi uoces. sȝ q2 ipse utit cognitiōe itellectiua que abstrahit ab hic ꝛ nunc. nā homo est solicitus non solū de presentibus: sed etiam de absentibus ꝛ futuris: ideo indiguit usu scripture: ut absentibus ꝑ scripturam notificaret mentis conceptum. *Et cur ho scriptura idigeat* Ulterius nota q̄ illa quatuor nomina: scilicet passio: similitudo: intellectus: ꝛ conceptus idem penitus significant: sed a diuersis proprietatibus imponūtur. nā similitudo rei prout imprimitur per quandam impressionem in anima dicitur passio: non prout est rei abiectio: sed ꝓut est rei perfectio: ꝛ similitudo dicit per comparationem ad reȝ cuius est similitudo: sed prout est in intellectu dicitur intellectus: prout ab eo apprehenditur dicitur conceptus. Ulterius nota q̄ illa quatuor se habent per ordinem littere uoces: similitudines: ꝛ res: littere sunt note uocum: ꝛ uoces sunt significate a litteris: ꝛ sunt signa passionum: passiōes sunt signate a uocibus: ꝛ sunt signa rerum ꝛ res sunt ita signate: q̄ non sunt signa. Modo his notatis ecce sententiam. Dixerat esse determinādum de nomine ꝛ uerbo: que sūt uoces significatiue. ergo debet exponere significationem uocū: ꝛ ꝓpter hoc concludendo dicitur illatiue ex predictis: q̄ ea que sunt in uoce: idest quedam uoces sunt note: idest signa passionū que sunt in anima.

Et ea que scribuntur: earū que sunt in uoce.

Illa littera legit duobus modis. Unomodo sic ad manifestandum per simile. Dictum est: q̄ uoces sunt note passionum ita ponit simile sicut ea que scribuntur: idest littere sunt note uocum. Aliomodo ꝓprie in scripto dicitur elementata in prolatione: di-

cimus ꝙ continuando orationem significationis intendit ꝙ sicut uoces: idest nomina ⁊ uerba: que sunt in prolatione sunt signa passionum: que sunt in anima: sicut ea que scribuntur: idest nomina ⁊ uerba que sunt in scripto sunt signa eorum que sunt in uoce: idest uerborum ⁊ nominum que sunt in prolatione. Et nota: quare dicat ea que sunt in uoce: ⁊ nō dicit uoces. Unomodo dicitur ꝙ dicit ea que sūt in uoce: ad denotandum conclusionem particularem: scilicet ꝙ quedam uoces significant ⁊ non omnes. Aliomodo dicitur ex quo est uox in mēte in scripto in prolatione: ut appropriet dictuꝫ suuꝫ dicit ea que sunt in uoce: idest uoces que sunt in prolatione sunt signa passionum. Aliomodo dicitur ea que sunt in uoce: idest nomen ⁊ uerbum: que sunt in ipsa uoce significatiua: sicut res artificialis est in re naturali: sicut lectus in ligno: ita nomen ⁊ uerbum que sunt in uoce sicut res artificialis in naturali sunt signa passionum que sunt in anima ⁊c̄.

¶ **Et quemadmodum nec littere omnibus eedem: sic nec eedem uoces.**

¶ Hic ostendit qualis est significatio uocis: scilicet ꝙ est ad placitum ⁊ non a natura: ⁊ intendit talem rationem. Illud quod est a natura est idem apud omnes sed uoces non sunt eedem apud omnes: sicut neqꝫ littere: ergo uoces non significant naturaliter: sed ad placitum. Et dicit expositor ꝙ probat de uocibus ꝙ non sint eedem per ipsas litteras. nam de litteris nullus dubitauit ꝙ essent eedem apud omnes. nam eorum formatio est per artem: sed de uoce cum naturaliter formata sit dubitauerunt: utrum naturaliter significaret. Et hoc probat per similitudinem litterarum ꝙ non sint eedem apud omnes: quia sicut littere non sunt eedem omnibus: sic neqꝫ uoces eedem. Quedam uoces ut ille que naturaliter significantur sunt eedem.

Uocum quedam sūt eedeꝫ apō oēs quedam ꝓ non.

¶ **Quorum autem hec primorum sunt note: eedem omnibus anime passiones sunt: ⁊ quorū he similitudines: res etiam eedem.**

¶ Postq̄ꝫ dixit ꝙ uoces non sunt eedem: modo dicit ꝙ passiones in anima sunt eedem apud omnes. Naꝫ idem est asinus apud nos ⁊ apud grecos: similiter ⁊ similitudo asini est eadem. Construe sic: aut pro sed: passiones anime sunt eedem omnibus quorum: idest quarum primarum passionum he: scilicet uoces sunt note: ⁊ res etiam sunt eedem omnibus: quoruꝫ idest quarum rerum he: scilicet passiones sunt similitudines. ¶ Contra hoc arguitur: ꝙ passiones non sunt eedem omnibus. nam per vnam orationem diuersi possunt habere diuersas sententias: hoc soluit Boetius. Et dicit ꝙ Aristoteles uocat passionem simplicem conceptum qui habetur per dictionem vnā: ⁊ non per orationem. ¶ Sed ulterius contra hoc arguitur. Nam vna dictio sicut canis potest constituere intellectum pro diuersis passionibus: ⁊ sic non erit passio eadem apud omnes. Et ad hoc dicit expositor ꝙ philosophus non intelligit ponere idētitatem similitudinis ex parte uocis: sed ex parte ipsius rei. Unde non intelligit auctor quin ex vna uoce possint diuersa concipi: sed intelligit ꝙ sicut est eadem res apud omnes: sic similitudo ipsius rei est eadeꝫ apud omnes: nam sicut asinus est idem apud omnes: ita ⁊ similitudo asini est eadem apud omnes.

Dubiū

Solutio Boetij.

Solutio D. Tho.

¶ **De his quidem igitur dictuꝫ est in his que dicta sunt de anima: alterius enim est negocij.**

¶ Hic remouet dubium. Crederet aliquis ꝙ ipse uellet determinare de istis passionibus. Et dicit ꝙ in libro de anima determinatum est de istis bene: alterius est negocij q̄ꝫ presentis.

¶ **Est autem quemadmodum in anima aliquoties quidem intellectus sine uero uel falso. aliquoties autem cui iam necesse est horum alterum inesse: sic etiam in uoce.**

¶ Hic philosophus ponit differentiam significationis uocum: ⁊ quia similitudines sunt preambula ad uoces ex diuersitate similitudinum dat diuersitatem ipsarum uocum ⁊c̄. ¶ Notandum (ut primo dictuꝫ est) duplex est operatio intellectus simplicium quiditatum apprehensio: ⁊ illa est sine uero ⁊ falso: ut cum aliquis intelligit hoīeꝫ. Alia operatio est simplicium quiditatum compositio: ⁊ tunc necesse est alterum esse ibi: scilicet ueritas uel falsitas: ut signum respondeat signato: oportet sic esse in uoce: ut quidam sint sine uero ⁊ falso: ⁊ quedam cum uero ⁊ falso.

¶ **Circa compositionem enim ⁊ diuisionem est falsitas ueritasqꝫ.**

¶ Hic manifestat quantum ad hoc quod dixit de intellectu: scilicet ꝙ intellectus aliquando est sine uero ⁊ falso: aliquando cum uero ⁊ falso. Et uidendū (ut dictū) ꝙ duplex est operatio intellectus. Una est simplicium apprehensio. Alia est apprehensarum compositio. Unde dicit philosophus circa istam secūdā operationem: scilicet circa compositionem uel diuisionem consistit ueritas uel falsitas: relinquendo ꝙ circa primam operationem non consistit ueritas uel falsitas. Et est compositio quando intellectus comparat vnum conceptum alteri apprehendens idētitatē rerum quarum sunt conceptus. Et hoc potest eē uere ut homo est animal: uel false: ut homo est asinus. Diuisio postq̄ꝫ intellectus comparauit vnum conceptum alteri apprehendens diuersitatem rerum quarum sunt conceptus: ⁊ hoc uel false uel uere: ut homo non est asinus. false: ut homo non est animal. ⁊ sic circa diuisionem ⁊ compositionem consistit ueritas uel falsitas: sicut declaratū est in utraqꝫ ut patuit.

¶ **Nomina igitur ipsa: ⁊ uerba consimilia sunt sine compositione uel diuisione intellectui: ut homo: uel album: quando non additur aliqd. Neqꝫ enim adhuc uerum uel falsum est.**

¶ Hic declarat illud quod dixit ex parte uocis. Unde concludit ex predictis ꝙ solum circa compositioneꝫ uel diuisionem consistat ueritas uel falsitas in intellectu: ex hoc sequitur ꝙ nomina ⁊ uerba diuisim accepta que assimilantur ipsi intellectui qui est sine compositione ⁊ diuisione non significant uerum ⁊ falsuꝫ ut homo: uel legit: nisi addatur esse uel non esse: nam tunc significant uerum uel falsum. neqꝫ est obiectio si dicam: quis natat in equore? piscis: quia piscis non facit perfectaꝫ orationem nisi per respectum ad uerbum primo positum: neqꝫ de uerbis prime uel secunde persone: quia ibi intelligitur determinatum suppositum: ut ego: tu.

Solutio obiectionis tacite

¶ **Huius autem signuꝫ est: hircoceruus enim significat aliquid: sed quod nondum uerum uel falsum sit: si esse uel non esse non addatur: uel simpliciter: uel s̄m tempus.**

¶ Hic auctor ꝓbat per signuꝫ: ꝙ noīa ⁊ ūba diuisim sumpta nō significet uerū uel falsum. Et pōt formari talis rō. Si illud qō magis uidetur esse ⁊ nō est: neqꝫ illud quod minus: sed magis uideretur ꝙ si aliquod

nomen significaret uerum uel falsum: hoc esset nomē compositum: sed tamen nomen compositum ut hircoceruus bene significat aliquid: sed non uerum uel falsum: nisi addatur esse uel non esse: uel simpliciter ſm presens tempus: qđ est esse actu uel non actu. Et hoc dicit esse simpliciter uel ſm tempus preteritum uel futurum: quod non est tempus simpliciter: ⁊ in actu: sed ſm quid ⁊ in potentia ⁊ in successione ut aliquid fuisse uel fore: ideo dicit simpliciter uel ſm tempus.

Circa principium huius libri videtur ꝙ male faciat auctor: nam vult philosophus in libro posteriorum. de subiecto oportet presupponere quid est: ⁊ quia est: ⁊ de partibus eius. Et ipse dicit in principio: ꝙ oportet cōstituere quid sit nomē. ¶ Secundo arguitur: a grāmatico determinatur de nomine ⁊ uerbo: ergo videtur ꝙ a logico non debeat determinari. ¶ Tertio arguitur. in libro predicamentorum determinatur de nomine ⁊ uerbo: que significant simplices quiditates: quare videtur ꝙ hic non debeat de eis determinari. ¶ Quarto arguitur naȝ ipse non determinat de alijs partibus orationis: quare videtur ꝙ nec de nomine debeat determinare ¶ Preterea videtur ꝙ male faciat: qa plus dicit qd sit negatio ꝗ̄ dicat quid sit affirmatio. nam habitus deberet priuationem precedere: sed affirmatio est habitus: negatio priuatio: ergo ⁊c̄. ¶ Preterea oratio est prior enunciatione cum sit genus eius: quare videtur ꝙ prius debeat determinare quid sit oratio: postea quid enunciatio cum a cōmunioribus sit incipiendum. ¶ Oppositum autem facit: quare videtur ꝙ male faciat. ¶ Item sicut dicit quid sit oratio: sic debet dicere quid sit uox. Nam sicut oratio est genus ad enunciationem: ita uox ad orationeȝ. ¶ Preterea sicut enunciatio diuiditur per affirmatiuaȝ ⁊ negatiuam: ita per cathegoricam ⁊ ypotheticam. quare videtur ꝙ debeat dicere quid cathegorica ⁊ quid ypothetica. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ auctor bene facit. Unde notandum ꝙ aliquid dicitur constitui dupliciter: scilicet aut quantum ad cognitionē: aut quātum ad esse. quando ipse philosophus dicit ꝙ oportet de subiecto presupponere quid est: ⁊ quia est: uerum est quantum ad esse: non tamen quantuȝ ad cognitionem. immo scientia debet tradere cognitioneȝ subiecti ⁊ partium ⁊ passionum. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ aliomodo determinat grammaticus de nomine ⁊ uerbo: ⁊ aliomodo determinatur hic. grāmaticus determinat de nomine ⁊ uerbo quantuȝ ad significationes: inquantum faciunt congruam uel incongruam sententiam. logicus vo quantum ad significata: ex qbus causatur ueritas ul' falsitas. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ aliter determinatur hic de nomine ⁊ uerbo: ⁊ aliter in libro predicamentorū: ⁊ aliter in libro priorum. in libro predicamentorū determinatur de ipsis absolute prout significāt simplices quiditates: ut substantie: quantitas: sed hic determinatur de eis prout sunt partes enunciationis. sed in libro priorum determinatur de eis ut sunt partes sillogismi: quia potest sillogismus terminari in nomen ⁊ uerbum: in subiectum ⁊ predicatum. ⁊ ita determinatur ibi sub ratione termini de nomine ⁊ uerbo.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ ipse non debuit hic de alijs partibus minus principalibus determinare: cum ex ipsis non causetur ueritas uel falsitas: sed tamen sub uerbo comprehendit participium: quia cōsignificat tempus: sicut uerbuȝ: ⁊ sub nomine comprehēdit pronomen quia multotiens ponitur loco proprij nominis ⁊ tantudem pene significat. ¶ Ad aliud de negatione ⁊ affirmatione. Soluitur vnomodo ꝙ in istis que habent esse ⁊ non esse prius est non esse ꝗ̄ esse: ideo prius dixit quid negatio. Alij dicunt ꝙ hic incipit de partibus: ⁊ quia negatio magis accedit ad naturam partis ꝗ̄ affirmatio. nam negatio dicit diuisionem ⁊ affirmatio compositionem: ideo dixit pmo quid negatio. Aliter dicitur ꝙ affirmatio ⁊ negatio sunt species enunciationis: ideo potest ita vna bene preponi sicut ⁊ alia. ¶ Ad aliud quādo primo dicit quid sit enunciatio ꝗ̄ oratio: quia incipit hic ponendo prohemium a partibus: ⁊ enunciatio est pars orationis: ⁊ cum oratio sit genus idem est. ¶ Ad aliud cum dicis: quare non dicit quid sit uox? Certe dicit expositor: quia consideratio de uoce pertinet ad naturalem philosophuȝ: ut patet secundo de anima. ideo ipse non posuit hic quid sit uox. ¶ Ad aliud: q̄re non dicit quid sit cathegorica: ⁊ quid ypothetica. Ad hoc dicendum est ut dicit expositor: ꝙ iste liber immediate ordinatur ad libros scientie demonstratiue: in quibus requiritur ueritas absoluta ⁊ non conditionata: sed propositio ypothetica non dicit ueritatem absolutam sed conditionatam: ut si dicaȝ: si ueneris ad me dabo tibi equum: ideo in isto libro non determinat quid ypothetica. Alij dicunt nihil aliud est ypothetica ꝗ̄ due cathegorice: vnde non differūt in specie: ergo qui tractat de partibus: tractat ⁊ de toto. ergo.

Nomen ergo est uox significatiua ſm placitum: sine tempore: cuius nulla pars est significatiua separata.

Superius philosophus dixit de significatione uocum. hic prosequitur de uoce significatiua: ⁊ habet duas. Primo determinat de partibus enūciationis. Secundo determinat de ipsa enunciatione. Secūda ibi [Enunciatiua.] Prima in duas. Primo determiat de principijs materialibus ipsius enunciationis. Secundo de principio formali. Secunda ibi [Oratio.] Prima in duas. Primo determinat de nomine. Secundo de uerbo. Secunda ibi [Uerbum.] Prima in duas. Primo diffinit nomen ⁊ declarat diffinitioneȝ Secundo remouet quedam a natura nominis. Secunda ibi [Non homo.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo declarat. Secūda ibi [In nomine.] Hec secunda in duas. Primo declarat hanc parteȝ [cuius nulla pars.] Secundo hanc partem [ad placitū.] Secunda ibi [Secundum vo placitum.] Prima in duas. Nam primo declarat ꝙ partes nominis nō significant separate. Secundo comparat partes nominis compositi ad partes nominis simplicis. Secūda ibi [At vo quemadmodum.] Illa pars [nō homo.] habet duas. Primo remouet nomen infinitum. Secundo nomen obliquum. Secunda ibi [catonis.] Hec secunda in duas. Primo remouet nomen obliquum. Secundo comparat ipsum ad nomen superius diffinitum. Secunda ibi [Ratio autem.] Hec in duas. Primo comparat penes conuenientiam. Secūdo penes differentiaȝ. Secunda ibi [Sed differūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit Notat hic expositor ꝙ diffō uocat termin⁹: ſm phȝ in libro posteriorȝ. nā sicut termin⁹ ꝯtinet illō qđ est de ꝓprio: ⁊ dimittit illō qđ est de alieno: ita diffinitio

Grāmatici ⁊ logici diuersa rōne de noīe cōsiderant.

debet continere illud quod est de essentia diffiniti: ⁊ dimittere illud quod est extra essentiam diffiniti: ⁊ ideo philosophus in diffinitiōe nois quinque ptes posuit: ut per illas differret nomen ab omnibus aliis: ⁊ ideo ponitur ibi uox pro genere: ⁊ per hoc remouentur soni qui non sunt uoces: ⁊ addit significatiua: ut per hoc remoueantur uoces non significatiue: siue sint illitterate ⁊ articulate: ut sibilus pro nihilo factus: siue litterate ⁊ inarticulate ut buff. sed additur ad placituz per quod differt a uocibus significatiuis naturaliter: sed additur sine tempore ad differētiam uerbi: ⁊ cuius nulla pars ⁊c̄. ponitur ut per hoc remoueatur nomē ab oratione. ⁊ sic est declarata diffinitio nominis.

In nomine eniz quod est equiferus: ferus nihil per se significat: quemadmodum in oratione que est equus ferus.

Hic declarat diffinitionem quantum ad ultimā partem: sed nec primam nec secundam declarat: scilicet uox: ⁊ significatiua: quia superius declarauit nec declarat illam partem sine tempore. nam illam partem declarabit in capitulo de uerbo: ⁊ ita hic soluz declarat duas partes: scilicet cuius nulla pars: ⁊ postea ad placitum: declarat ergo primo ꝙ partes nominis separate nihil significant: ⁊ intendit hoc probare per locum a maiori sic. Si illud quod magis videtur inesse ⁊ non inest: nec illud quod minus: sed magis videretur ꝙ partes nominis significarent: scilicet compositi q̄z alterius: sed tales partes separate nihil significant: ergo partes nominis separate nihil significant ⁊ declarat hoc in hoc nomine equiferus: quia ferus fm ꝙ est pars huius nominis non significat: sicut ⁊ in ista oratione equus ferus: ⁊ est cōpositū ex equo ⁊ ferus. ⁊ dicitur in greco tragelaph⁹: a trochos qd̄ est hircus: ⁊ laphus ceruus: unde hircoceruus. Et nota ut dicit expositor: quare partes nominis separate nihil significant: quia sicut forma non potest saluari in qualibet parte illius cuius est forma: ut anima hominis non saluatur in manu uel in pede: ita significatum non potest saluari in vna parte ipsius nominis: nisi in omnibus simul sumptis: nec tamen intelligas ꝙ significatum sit forma: sed se habet suo modo similiter.

Quare ꝙ ptes noīs sepate nō significēt

At v̓o non quemadmodum in simplicib⁹ nominibus: sic se habet ⁊ in compositis. In illis enim nullomodo pars significatiua est. In his autem vult quidem: sed nullius est separata: ut in eo quod est equiferus: hoc qd̄ est ferus.

Hic comparat partes nominis compositi ad ptes nominis simplicis penes differentiam. ⁊ dicit ꝙ sicut est in simplicibus nominibus: ita non est in compositis. nam in simplicibus partes nullomodo significāt neq̄z fm virtutem neq̄z fm apparentiam: sed in compositis multum quidem: idest multum .s. habent apparentiam ꝙ significent: ⁊ tamen non significant. Et notat hic expositor: ꝙ nomen compositum non est oppositū a conceptione simplicis: sed est impositū a conceptione composita: sicut hoc nomen lapis impositum est a lesione pedis: tamen simplicem conceptum significat. Et ideo quia nomen compositū imponitur a conceptione composita: videtur ꝙ ei⁹ partes significent: sed non faciunt. sed in simplicib⁹ non videtur. nam sicut nomina simplicia imponūtur ad conceptionem simplicem: ⁊ ita a conceptione simplici: ⁊ ita non viderētur eius partes significare: ⁊ ita aliud est a quo imponitur nomen ad significandum in nominibus compositis: aliud ad quod imponit̄. nā imponitur ad conceptum simplicem: tamen a conceptu composito: ut dictum est: sicut est aliud a quo: ⁊ aliud ad quod.

Secundum v̓o placitum: quoniam naturaliter nominum nihil est: sed quādo fit nota. Nā designant ⁊ illitterati soni: ut ferarum: quoruz nihil est nomen.

Hic declarat hanc partem: ꝙ nomen significat ad placitum. Unde dicit: ꝙ ideo dictum est: ꝙ nomen significat fm placituz: quia nomen nihil naturaliter significat: idest nullū nomen significat naturaliter: sed quando fit nota uel signum: idest significat ab impositione: scilicet ad placitum: vnde sic possemus formare rationem. omne illud quod significat: aut significat a natura: aut ad placituz: sed nullū nomen significat naturaliter: ergo patet ꝙ nomē significat ad placitum. Et declarat ꝙ nomen non significet naturaliter: nam soni illitterati significant aliq̄d: qui soni sunt ipsarū ferarū: ⁊ nullus istoruz sonoꝝ est nomē: lupus enim bene potest aliis lupis exprimere aliquod fugibile uel delectabile. Et dicit notanter soni ⁊ non uoces: quia quedam animalia pulmone carentia non habent uoces: sed exprimunt suos conceptus mediātibus quibusdam sonis. Et nota ꝙ soni istarum ferarum non sunt nomina prout proferuntur ab illis animalibus: sed bene possunt illis sonis esse nomina imposita: ut rugitus respectu leonum: ⁊ mugitus bouz.

Non homo v̓o non est nomen. At v̓o nec positum nomen est ei: quo illud oporteat appellare. Neq̄z enī oratio: neq̄z negatio est. sed sit nomen infinitum: quoniam similiter in quolibet est: ⁊ quod est: ⁊ quod non est.

Hic excludit quedam a ratione nominis: ⁊ dicit ꝙ non homo non est nomen: ⁊ statim remouet dubiū. Nam dubitaret aliquis quomodo debeat appellari postq̄z non est nomen? Dicit ꝙ ei non est nomen impositū: uerum est tempore suo non erat nomen impositum. neq̄z potest dici negatio: idest oratio negatiua. nam dicit expositor ꝙ partes eius separate nihil significant: ⁊ non est nomen: sed dicit philosophus ꝙ est nomen infinitum: ⁊ sic uocari debet. Et expositor reddit causam: quare non est nomen. nā omne nomen aliquaz naturam determinatam significat ut homo uel asinus: sed tale nomen infinitum non significat aliquam naturam determinatam: ut non homo: immo potest dici indifferenter de eo quod est: ⁊ de eo quod non est. nam possum dicere: chimera est non homo: ideo non est nomen accipiendo nomen in suo esse potissimo: sed tamen est nomen: sed uocat̄ nomen infinitum propter indeterminationem sui significati.

Catonis autem ⁊ catoni: ⁊ quecunq̄z talia sūt: non sunt nomina: sed casus nominum. Ratio autem eius in aliis quidem: eadem est.

Hic excludit a ratione nominis casus nominis: idest obliquos dicens: ꝙ catonis catoni non sunt nomina: sed tm̄ nominatiuus. dicitur principaliter nomen in quo fit impositio: sed obliqui uocātur casus quia cadunt per quandam originem a nominatiuo: similiter nominatiuus dicitur casus: quia cadit ab interiori conceptu ipsius mentis: ⁊ nō ab alio casu. Et dicit̄ ulterius rectus: quia recte cadit. Unde nihil ꝓhibet aliquod cadens recte ita dici rectus. Et dicit ꝙ ratio est eadem in istis casibus sicut in nomine: ⁊ statim ponit differentiam.

¶ Sed differunt: quoniam cum est: vel fuit: vel erit adiunctum: neqꝫ veruꝫ neqꝫ falsum est: nomen vo semper: ut catonis est: vel non est. Nondum enim aliquis neqꝫ dicit verū: neqꝫ falsuꝫ.

¶ Et dicit ꝙ nomen quando additum est cum hoc verbo est: vel fuit: vel erit: idest cum verbo presentis preteriti vel futuri temporis significabit verum vel falsum: sed isti casus scilicet obliqui cum adiungunt verbo preteriti vel futuri temporis neqꝫ verum neqꝫ falsum significabunt: vnde catonis erit: neqꝫ verum neqꝫ falsum importat hec oratio. ¶ Et dicit expositor. ꝙ notanter inducit exemplum in hoc verbo est: nam sunt quedam verba impersonalia que cuꝫ obliquis significant veruꝫ vel falsum: ut penitet sortem: tedet me: ⁊ sic de alijs. nam actus veri intelligitur fieri per obliquuꝫ. nam sensus est: penitet sortem: idest penitētia habet sortem ⁊c̄.

Queritur Circa predicta de hoc quod dixit: ꝙ circa compositionem ⁊ diuisionem consistit veritas vel falsitas. ¶ Cōtra: nam diuisio terminatur ad diuisibilia: ⁊ ille partes diuisibiles non significant verum vel falsuꝫ: quare videtur ꝙ circa diuisionē non consistat veritas vel falsitas. ¶ Secundo probo ꝙ soluꝫ circa compositioneꝫ ⁊ diuisionem non consistat veritas vel falsitas. Nam septimo metaphysice dicitur: ꝙ ens ⁊ verum conuertuntur: ⁊ circa quodlibet ens non est compositio vel diuisio: quare videtur ꝙ circa compositionem ⁊ diuisionem non sit veritas vel falsitas. ¶ Item nos dicimus aliquas res veras: ut verum aurum: ⁊ tamen ibi non est compositio neqꝫ diuisio: ergo. ¶ Preterea arguitur. nam dicitur secundo de anima. ꝙ sensus propriorū sensibilium semper est verus. nam sensus nunꝗ decipitur circa proprium obiectum: ⁊ tamen sensus non componit neqꝫ diuidit: ergo soluꝫ circa compositionem vel diuisionem non consistit veritas vel falsitas. ¶ Preterea veritas est in ipso intellectu dei: ⁊ ibi nulla est compositio vel diuisio: ergo ⁊c̄. ¶ Ad hoc dicenduꝫ ꝙ veritas in duobus reperitur. Unomodo in eo quod est verum. Aliomodo in dicente ⁊ cognoscente. Primomodo reperitur in rebus. Secūdomodo reperitur circa compositionem ⁊ diuisionem soluꝫ: ⁊ hoc declarat expositor. Dicit enim ꝙ ſm philosophuꝫ sexto ethicoruꝫ. ꝙ verū ⁊ bonuꝫ est obiectuꝫ intellectus: nam si aliqua dicuntur bona: hoc est per comparationeꝫ ad nostrum intellectuꝫ. Res auteꝫ ad intellectum possunt dupliciter cōparari. Unomodo sicut mensura ad mensuratum: ⁊ sic cōparantur res naturales ad intellectuꝫ speculatiuuꝫ: ⁊ tunc dicitur intellectus verus ſm ꝙ conformatur rei: falsus ſm ꝙ discordat ab ipsa re. sed res naturalis non dicit vera per cōparationem ad intellectuꝫ nostrū (ut dixerunt quidaꝫ.) Et hoc intellige ꝙ res naturales non dicūtur esse vere per cōparationem ad nostruꝫ intellectū essentialiter vel formaliter: idest ꝙ per intellectum habeat essentiam vel formam: sed effectiue pro quanto illa res est nata facere veram vel falsam existimationē ⁊ ita dicimus aurum verū. Aliomodo cōparatur res ad intellectū sicut mensuratuꝫ ad mensuram: ⁊ ita cōparantur res artificiales ad intellectuꝫ practicum. vnde res artificiales dicuntur vere ſm ꝙ distinguuntur ad rationem artis: ut domus: ⁊ sic de alijs. Et dicit expositor: ꝙ sicut ille res artificiales cōparantur ad formam artificis: ita res naturales ad intellectum diuinum. Et ideo quelibet res naturalis dicitur esse vera ſm ꝙ habet propriā formam: ſm quaꝫ imitatur artē diuinam: vnde falsum aurū dicitur verum auricalcuꝫ Et hoc modo dicunt ꝙ ens ⁊ verum conuertuntur. quia quelibet res naturalis per formaꝫ suam arti diuine cōparatur. ¶ Ad aliud cum dicitur ꝙ sensus proprij obiecti verus est. Dicenduꝫ ꝙ verus est in apprehendendo: quia vere apprehēdit: tamen non cognoscit hoc verum: sicut facit intellectus. Unde philosophus septimo metaphysice dicit: ꝙ veritas est soluꝫ in mente sicut in cognoscente veritateꝫ. Et hoc nihil aliud est ꝗꝫ iudicare ita esse in re vel non esse: ⁊ hoc est componere vel diuidere. ¶ Ad aliud cuꝫ dicis ꝙ in intellectu diuino est veritas sine compositione. Soluit expositor ⁊ dicit ꝙ sicut intellectus noster intelligit materialia imaterialiter: ita intellectus diuinus cōpositionē ⁊ diuisionem cōcipit simpliciter. ¶ Ad primum quādo tu arguis ꝙ circa cōpositioneꝫ ⁊ diuisionem non sit veritas vel falsitas. Dicendum ꝙ imo. ¶ Ubi est notandū ꝙ similitudines rerum apprehēse ab anima dupliciter possunt cōsiderari. Unomodo in se: ⁊ absolute. Aliomodo per cōparationeꝫ ad res quarū sunt similitudines: ut imago cesaris picta in lapide dicitur lapis: sed per cōparationeꝫ ad cesarem dicitur homo. Similiter ille similitudines possūt absolute considerari. Aliomodo possunt considerari prout intellectus per illas similitudines indicat idētitatem vel diuersitatē in rebus. ſm ꝙ indicat idētitatem est cōpositio: ⁊ si non fallatur est vera: si fallat est falsa. Secūdum autem ꝙ indicat diuersitatē sic est diuisio: ⁊ si non fallatur est vera. Si autem fallatur falsa est: ⁊ ita circa cōpositioneꝫ vel diuisionem consistit veritas vel falsitas. Et cum dicis ꝙ diuisio terminatur ad partes diuisibiles. veruꝫ est: ⁊ ita lꝫ in illis non sit veritas vel falsitas: tamen in isto actu diuidēdi potest esse veritas vel falsitas ut visuꝫ est.

Queritur Circa diffinitionem nominis. Et videtur ꝙ philosophus male dicat: nomen est vox. nam nomen est quedam res artificialis: ⁊ vox est naturalis: quare videtur ꝙ vox non debeat poni pro genere in diffinitione nominis: sicut dicit expositor: competentius diceretur: scutella est vas figuratuꝫ in ligno: ꝗꝫ scutella est lignum: ut videtur. ergo similiter competentius dicatur nomē est signuꝫ vocale: ꝗꝫ nomen est vox. ¶ Ad hoc soluit ipse expositor ⁊ dicit: ꝙ ſm ꝙ dicitur secundo de anima. res artificiales per suam formaꝫ sunt in genere accidentis: lꝫ non quantum ad materiam. ¶ Ulterius dicit philosophus septimo metaphysice. ꝙ in diffinitione accidentis ponitur subiectuꝫ: ⁊ si aliquod accidens sit in concretione: tunc in eius diffinitione ponitur subiectum in recto: ut si queras quid est simus? est nasus curuus: sed si aliquod accidens diffiniatur in abstractione: tunc subiectum ponitur in diffinitione eius in obliquo. Ut cuꝫ queritur: quid est simitas? Respondetur: nasi curuitas. nunc autem nomen est res artificialis ⁊ formaliter est in voce ut in subiecto: ⁊ ideo oportet ꝙ in diffinitione nominis: vox que est eius subiectū ponatur. Et ideo quia nomen est accidens in concretione: oportet ꝙ vox ponatur in recto in diffinitione eius. ⁊ ita melius dicitur: nomen est vox: ꝗꝫ nomen est signum vocale. Et similiter melius dicitur scutella est lignuꝫ: ꝗꝫ vas figuratum in ligno. ¶ Item dicit auctor ꝙ nomen significat sine tempore. Contra: annus ⁊ dies ⁊ tempus significāt tempus ⁊ sunt nomina. ergo ⁊c̄. ¶ Ad hoc dicit expositor ꝙ tēpus pōt triplr̄ considerari. Unomō ut est quedaꝫ res sic significata per nomen: ut cuꝫ dico tēpus: dies.

Marginal notes: Veritas i duob' cō perta est. — Tēs pōt triplr̄ cōsiderari.

Aliomodo potest considerari sm illud quod tēpore mensurat sm q hui⁹. z q2 illud qd pmo z pncipalr tempore mensuratur: est motus in quo cōsistit actio z passio: ideo solum uerbum z participiu3 que significant actionem uel passionem significant cum tempore z habent tempus pro accidēte. Et quia substātia inquantum significatur per nomen: non mensuratur tempore: nec per pronomen: ideo neq3 nomen neq3 pronomen significant cum tempore. Aliomodo potest considerari tempus prout est habitudo tēporis: z sic significatur per aduerbia: ut hodie: heri: cras. ¶ Dicit auctor q nomen infinitum z obliqui non sunt nomina. Contra: diffinitio data de nomine competit eis: ergo uidetur q sint nomina: uel illa diffinitio non est bene data. Ad hoc dicitur vnomodo: q superius conuenienter ponit diffinitionem nominis: z sic tractat significatum nominis subiciēdo nomina infinita z obliqua. Aliomodo soluitur: q diffinitio superius data proprie non conuenit nomini infinito nec etiam obliquo: imo potest dici q per hoc q dicitur significatiua: remouetur nomen infinitum quia nō habet significatū determinatu3. Et per hoc q dicit ad placitum: remouetur nomen obliquū: qa non significat ad placitum .i. sm institutionem. nam in ipso fit in nominatiuo casu z non in obliquis zc.

Erbum autem est quod consignificat tempus: cuius pars nihil seorsu3 significat. z est semper corūq3 que de altero predicantur: nota.

Superius dixit philosophus de nomine. Hic intēdit determinare de uerbo. Et hec pars diuidit in duas. Primo diffinit uerbum z declarat. Secundo comparat nomen ad uerbum sm conuenientiam. Secūda ibi [Ipsa quidem.] Prima in duas. Primo diffinit uerbum. Secundo remouet quedam a ratione ūbi. Secūda ibi [Non currit autem.] Prima in duas. Primo diffinit. Secundo declarat. Secunda ibi [Dico aute3.] Hec secūda in duas. Primo declarat pmā partem. Secundo ultimam. Secunda ibi [Et semper eorum.] Hec pars [Non currit autem.] habet duas. Primo remouet uerbum infinitu3. Secundo uerbū obliquum. Secunda ibi [Similiter autem.] Prima in duas. Primo facit quod dictu3 est. Secundo remouet dubium seu respondet obiecte questioni. Secunda ibi [Differentie aute3.] Sequitur illa pars [Ipsa q dem.] z habet duas. Nam primo ponit conuenientiam uerborum ad nomina. Secundo declarat propositum. Secunda ibi [Et significant.] Hec secunda in duas. Primo declarat suu3 propositum ostendendo q uerba significant aliquid sicut nomina. Secundo q non significant ueritatem uel falsitate3 sicut nec nomina. secunda ibi [Sed si est aut nō est.] Prima in duas. Primo ostendit q uerba non significant uerum uel falsu3. Secundo probat hoc per locu3 a maiori. secunda ibi [nec si hocipsum.] Hec est diuisio lectionis. ¶ In prima parte diffinit uerbu3: ponens tres partes in diffinitione eius: per quas differt uerbum ab alijs partibus orationis: per hoc q dicit cōsignificat tempus: differt a nomine: per hoc q dicit: cuius nulla pars: differt ab oratione: per hoc q dicit: z est semper nota: differt a participio: quare alias partes non posuit: postea uidebitur.

¶ Dico autem quoniam consignificat tempus: ut cursus quidem nomen est. Currit uo est uerbum. Consignificat enim nunc esse.

¶ Hic declarat primam parte3: scilicet q consignificat tempus. secunda3 uo non declarabit: quia satis fuit capitulo de nomine declarata. Exponit ergo primo istam parte3: scilicet consignificat tempus: z hoc per exemplum dicens: q hoc nomen cursus: quod significat actionem non tamen per modū actionis: sed per modum per se stantis: ideo est nomen: quia non consignificat tēpus: currit uo est uerbu3: quia consignificat tempus. Et probat hoc q currit: cōsignificat. nā omne illud quod significat nunc esse: significat in tēpore: sed currit significat nunc esse: ergo significat cū tēpore. similiter est de quolibet alio uerbo zc. ¶ Notat expositor hic q significare cum tēpore est significare rem que mensuratur tēpore: z quia uerbū z participiu3 significant actionem uel passionē que in motu fundatur: ut uult auctor sex principiorum. motus autem habet tēpore mensurari: ideo uerbu3 z participium consignificant tēpus: sed res significata per nomen uel pronomen prout sic significatur nō habet tēpore mensurari: sed significatur per modum per se stantis: ideo nomen z pronomen non significant cū tēpore l3 tempus significēt: ut est quedā res: ut dies annus z similia.

¶ Et semper eorum que de altero dicuntur: nota est. ut eorum que de subiecto: uel in subiecto sunt.

¶ Notat hic expositor q quia subiectu3 enunciationis significatur: ut illud cui inheret aliquid: tamen ipsum uerbu3 quod significat actionem uel passionem z hoc per modu3 actionis uel passionis: habet hanc natura3 suam ut inhereat: ita q semper ponit a parte predicati z nunq3 a parte subiecti nisi nominaliter ponatur: idest in uim nominis accipiatur: ut statim uidebitur. Nam in omni predicatione est cōpositio: z uerbu3 illa3 cōpositione3 significat: z ideo uerbum semper predicatur. Et ita dicit philosophus uerbū est semper nota: id est signu3 eorum que de altero dicuntur: z hoc uel eoru3 que dicuntur de subiecto: ut homo est animal: uel sunt in subiecto: ut homo est albus. Unde z ipse posuit ibi: eoru3 que dicunt de subiecto propter predicata substātialia: ut homo est animal. z posuit sunt in subiecto: propter predicata accidentalia: ut homo est albus: sed illa uidebuntur postea per obiectiones.

¶ Non currit autem: z non laborat: non uerbū dico: consignificat quidem tempus: z semper de aliquo est.

¶ Hic remouet queda3 a natura z ratione uerbi. Et primo uerbu3 infinitu3: z dicit q non currit nō laborat non dicuntur uerba. causa est: quia uerbum debet significare actionem uel passionem determinatam: z cum talia non significent actionem uel passione3 determinata3: ideo excluduntur a ratione uerbi. tamen dicit philosophus bene consignificant tempus: ut uerba: l3 proprie non possint dici uerba. Et expositor dat cām qre cōsignificāt tēpus: nam sicut agere z pati mēsurant tpe: ita etiā priuatio eoz. Ūn etiā qes mēsurat tpe sicut motus. nam nos dicimus ille qeuit p totam diē: z ideo illa ūba infinita cōsignificāt tēpus eo q sunt note eoz que de altero dicunt. illa uerba ponunt eē pdicata sicut alia: z ita hēmus q uerbū infinitū hī ingredi enūciationē. z declarat expositor: qre illa ūba ponunt a pte pdicati: nam sicut uerbum qd significat actionē uel passionē significat aliqd ut existēs in altero z etiā inherēs alteri: ita ista uerba significāt remotionē actionis uel passionis. Nō cur & ba ifinita ñ sūt ūba

¶ Differentie autem huic: nomen non est impositum: sed sit infinitum uerbum: quoniam similiter in quolibet est. ꝛ qd̓ est: ꝛ qd̓ nō est.

¶ Hic remouet dubiū siue rn̄det obiectiōni: qa dictum est: nō currit nō laborat nō sunt uerba: aliquis posset querere qͥliter debēt appellari. Et ipse dicit ꝙ uocant uerba infinita. Et dicit cām q̄re dicunt infinita: qꝛ pn̄t dici indifferēter de eo qd̓ est ꝛ de eo qd̓ nō est.

Verba negatiua differūt a ūbis infinitis

Un̄ dicit expositoꝛ ꝙ cum dicit non currit: ibi sumit non in nām simplicis negationis ꝛ nō in naturā ꝑuationis: qꝛ priuatio reqͥrit subiectū: ut cecitas reqͥrit subiectū: qa ꝑuatio ponit subiectū determinatū: sed dicit expositoꝛ ꝙ illa ūba infinita differūt a ūbis negatiuis: nam ūba negatiua sumunt in vim duarū dictionū: sed ūba infinita sumunt in vi vnius dictionis tm̄. Nam cū dico: hō nō currit: si sit hoc qd̓ dico non currit uerbū infinitū: vna dictio est: ꝛ est talis sensus. Hō nō currit. i. hō est non currēs. Et pōt dici chimera est nō currēs; asinus est non currēs: ꝛ sic indifferenter dicit de eo qd̓ est ꝛ de eo qd̓ nō est: fm ꝙ patet: sicut etiā nomen infinitum.

¶ Similiter autem curret: uel currebat: non uerbum est: sed casus uerbi. Differunt autē a uerbo; quoniam hoc presens significat tempus: illa vō id quod circūcirca est.

¶ Hic remouet phūs uerba obliq̄ a rōne uerbi: ꝛ dicit: ꝙ sicut ista uerba infinita nō sunt simplr̄ ūba: ita curret qd̓ est futuri tpis: ꝛ cucurrit qd̓ est p̄teriti non sunt simplr̄ uerba: sed casus ūbi: ꝛ differt illud ūbū obliquū: ut dicit phūs; ab ipso uerbo simplr̄. Naꝫ ipsum uerbū simplr̄ significat pn̄s tempus: ꝛ ita aliq̄ ūba significāt illud tēpus qd̓ ipsum tēpus p̄sens complectit. p̄sens enim cōplectit p̄teritū ꝛ futurū. nam p̄sens tēpus (ut dicit phs) est cuius pars p̄terijt: parsq̄ futura est: ꝛ ita p̄sens cōplectit alia duo tpa. s. preteritum ꝛ futurū. Et dicit expositoꝛ ꝙ notāter dicit ꝙ ūbum simplr̄ sumptū significat p̄sens tēpus: ꝛ nō dicit significat p̄sens. naꝫ si dixisset significat p̄sens posset intelligi ꝙ significaret instans tpis: qd̓ nō est proprie tēpus sed indiuisibile ꝛ principiū tpis: ꝛ illud tale instans aliqn̄ uocat p̄sens: ꝛ ut non intelligat de illo: ipse dicit ꝙ significat p̄sens tēpus. ꝛ accipit ibi p̄sens tēpus qd̓ mēsurat aliquam actionē que incipit: ꝛ nōdum est terminata ut legere uel aliqd̓ tale: sed fꝫ p̄sens qd̓ dicit instās nō mēsurat aliqua actio. Et io hic non accipit tale p̄sens.

Rō cur ūba obliq̄ nō sunt simplr̄ ūba.

¶ Et nota hic fm expositorem q̄re uerba obliq̄ non dicunt simplr̄ uerba sed casus uerbi. Nam uerbū qd̓ significat agere uel pati in actu: illud est ꝓprie uerbū: qꝛ illud dicit agere uel pati simplr̄. que aūt significāt agere uel pati in preterito uel futuro non dicunt simplr̄ uerba: ꝛ ideo qꝛ solum presens significat agere uel pati in actu: solum illud dicit uerbū simplr̄: sed uerba p̄teriti uel futuri tēporis non significant agere uel pati in actu: ideo nō sunt uerba simpliciter.

¶ Ipsa quidem fm se dicta uerba. noīa sunt.

¶ Hic phūs cōparat uerba ad noīa fm cōuenientiam. Et dicit ꝙ ipsa uerba fm se dicta sunt noīa: ꝛ dicit ꝙ hoc ītelligit de uerbis infinitiui modi: ꝛ de alijs que sumunt mālıter in vim noīs ut curro est uerbuꝫ. sed huic sentētie non cōcordat littera sequēs: ꝛ propter hoc legit aliter: ꝙ nomē accipit hic large pro q̄libet uoce noīante. i. aliqd significante. ꝛ uerbū est uox significās aliquam rem. s. agere ꝛ pati: ideo dicit phūs ꝙ uerba fm se dicta noīa sunt. i. uoces significatiue qꝛ noīant. i. aliqd significāt sicut ipsa nomina.

¶ Et significāt aliquid. Constituit enim intellectum qui dicit: ꝛ qui audit quiescit.

¶ Dictum est modo ꝙ uerba sunt noīa. i. significāt aliquid. hoc ꝓbat fm ꝙ supꝛius dictū fuit: uoces significatiue designāt intellectus. i. passiones que sūt in aīa: vnde hoc est ꝓpriuꝫ uocis significātis ꝙ generet aliquem intellectū in animo auditoris. ꝛ ꝓpter hoc philosophus ostēdit ꝙ uerbū significat aliqd. nam ipsuꝫ uerbum ꝯstituit intellectū de ipsa re: ꝛ dicit ꝙ ille qui audit ipsum uerbū q̄escit: sed de hoc postea uidebit specialiter declarando.

Proprium uocis significatiue.

¶ Sed si est: uel non est: nondum significat. Neq̄ enim signum est rei esse uel non esse.

¶ Posuit modo vnam ꝯueniētiam inter uerbū ꝛ nomen. s. ꝙ uerbū significat aliqd sicut nomen. mō ponit aliam ꝙ sicut nomē per se non significat uerū uel falsum: ita neq̄ uerbū. Un̄ dicit phūs ꝙ lꝫ uerbum significet aliqd: non tn̄ significat si est uel nō est. i. nō significat per modū cōpōnis ꝛ diuisionis rem esse uel nō esse. i. nō significat uerū uel falsum. Nam dic̄ ꝙ nō est signum rei esse uel nō esse. i. ꝙ res sit uel nō sit. Unde dicit expositoꝛ ꝙ q̄uis idē uerbū implicet esse: ut currere currētem esse: ꝛ intellige hoc de uerbo infinitiui modi. nam uerbū etiā infinitū implicat nō esse ut non currere nō currētem esse: tn̄ nullū uerbū significat hoc totū. s. rem eē uel nō esse. ꝛ hoc ꝓbat statum ꝑ locum a maiori in hoc uerbo est: in quo magis uidet.

¶ Nec si hoc ipsum est: purum dixeris: ipm̄ enīꝫ nihil est. consignificat autem quandam cōpositionem: quā sine cōpositis nō est intelligere.

¶ Hic ꝓbat hoc qd̓ dixit. s. ꝙ nullum uerbum significet esse uel nō esse. Nam si illud qd̓ magis uidet inesse ꝛ nō inest neq̄ illud qd̓ minus: sed magis uideret ꝙ hoc uerbū est significaret rem eē uel nō esse. ꝛ tamē si purum dixeris. i. si per se accipiat nō significat uerū uel falsum: immo dicit phūs ꝙ nihil est. i. non significat rem esse uel nō esse: ꝛ tamē magis uidet de hoc ūbo cum sit radix ꝛ fons alioꝝ uerboꝝ. Et qꝛ hoc uerbum est significat esse ideo importat quādam cōpositionem: ꝓpter hoc crederet aliqs ꝙ significaret uerum uel falsum. Ad hoc remouēdum dicit phūs ꝙ hoc uerbū est significat quādam cōpositionē quaꝫ sine extremis nō est intelligere. i. cōpositio quā significat hoc uerbū est: depēdet ab extremis ut a sbiecto. Et ideo si nō apponat subiectū nō est ꝑfectus sensus siue intellectus compōnis sue ut ita possit eē uerū uel falsum. Et dicit expositoꝛ ꝙ notāter dicit consignificat quādam compōnem: ꝛ nō dicit significat. naꝫ nō significat istam compōnem p̄ncipalr̄: sed ex ꝯsequēti. nam hoc uerbum est principalr̄ significat quandā actualitatē. ꝛ ꝓpter hoc quādo uolumus significare aliquā formam inesse alicui subiecto ꝛ hoc subalem uel accidētalem hoc significat hoc uerbum est: ꝛ ita p̄ncipaliter significat actualitatem ꝛc̄.

Queritur Circa p̄ncipiūꝫ huius capituli. Et uidet ꝙ non ponat bene diffinitionem uerbi. Nam debuit etiam posuisse alias partes. s. uox significatiua ꝛ ad placitum ꝛ non posuit: q̄re uidet ꝙ non bene diffiniat. ¶ Secūdo sic: sicut dimisit illas partes ita uidet ꝙ deberet relinquere illā ꝑtem cuius nulla pars: nam silr̄ posuerat in diffōne nominis sicut illas alias q̄s dimisit: q̄re uidetur ꝙ male faciat. ¶ Ad primū dicēdum fm ꝙ soluit expositoꝛ: ꝙ philosophus utēs mirabili breuitate: ideo illas partes que sunt nomini ꝛ uerbo cōēs ponere non curauit. ꝛ ideo dimisit illas tres partes. s. uox significatiua ꝛ ad

placitum: sed ad aliud qn̄ tu arguis: q̄ similiter debuit pretermisisse illam partē: cuius nulla pars significat separata: hoc potest solui dupliciter. vnomodo q̄ in diffinitione uerbi ponit̄ cuius nulla pars: ut distinguatur ab illis orationibus que ex uerbis cōponuntur: ut cū dicitur currere est moueri. Aliter tamē soluit̄: z melius q̄ ipsum uerbū significat quandam cōpositionem in qua cōpositione perficit̄ oratio significans uerū uel falsum. Et ideo uerbū videbatur aliquā cōueniētiam habere cū ipsa oratione: est enī pars formalis in enūciatione: z non mālis. ideo magis videt̄ q̄ partes uerbi significarent separate q̄ partes nōis: propter hoc habuit repetere illā partē cui⁹ nulla pars aliquid separata significat.

Queritur De hoc qd̄ dicit: q̄ uerbū est semper nota eoꝝ que de altero dicūtur. i. ponit̄ a parte p̄dicati contra uerbum infinitiui modi ponit̄ a parte subiecti: ut cū dī currere est bonū. similiter aūt alia uerba possunt poni a parte subiecti: ut currere est uerbū. 2° videt̄: q̄ male dicat quando dicit q̄ uerbū est nota eorum que de altero dicūtur. Nā nota rei non est res. ergo videt̄ si uerbū est nota eoꝝ que de altero dicuntur videt̄ q̄ uerbū non predicet̄. ¶ 3° arguitur cū ponit ibi: ut eoꝝ que dicūtur de subiecto z sunt in subiecto: per hoc enī q̄ dicit ibi eoꝝ que dicunt̄ de subiecto intellegit q̄ aliqd predicet̄ essentialiter. z per hoc qd̄ dicit uel sunt in sbiecto intelligit q̄ aliquid p̄dicet̄ accn̄taliter. ¶ Sed contra: omne uerbū significat actionē uel passionē z ita sunt accidentia. ergo videt̄ q̄ non debeat ponere illam partē: uel dicunt̄ de subiecto. ¶ Ad hoc dicendū: q̄ uerbum semper hēt predicari sicut declaratū fuit in sententia: sed nota: q̄ actio z passio tripliciter cōsiderari pn̄t. vnomodo in sui essentia: prout est q̄dā res significata per nomē ut hec actio hec passio. alio modo pōt significari per modū actionis: uel prout est egrediens a sub̄a ut inherens tanq̄ subiecto: sic significat̄ per uerba finitiui modi. Aliomō pōt apprehēdi ille processus. i. illam inherētia: ut quedā res. z sic significari: z illa inherētia significat̄ per uerbū infinitiui modi: z illam rē significatam cōsequit̄ quidā modus per se stantis accn̄talis: z rōne illius pōt accipi in vi nois. z ita pōt supponere: ita dicit expositor: q̄ in vulgari sine additiōe articuli dicitur el correr. Et sic pꝫ: qualiter pōt poni a parte suppositi. tn̄ non intelligas q̄ sit nomē: immo uerbū: z significat accn̄s in cōcretiōe. ¶ Ad aliō cū exēplarit̄ dī ita: curro est uerbū. Dico q̄ nō sumit̄ formaliter. i. pro suo significato formali: sed sumit̄ mālit̄er pro ipsa uoce disposita mō significādi inquantū est quedā res: vn̄ curro est uerbū: sensus huius est. i. hec uox curro disposito tali mō significādi ē vbū. ¶ Ad aliud dicis cū notā rei nō esse eādem rē cū eo cuius est nota. Cōcedo. z cū dī ulteri⁹ q̄ uerbū est nota corū que de altero dicunt̄: illud soluit̄. vnomō q̄ uerbum quātum ad uocē est signū eoꝝ que de altero dicunt̄ i. rerū. nam p̄dicatio est rei de re. Aliter dicūt quidā q̄ vbū semper est nota eoꝝ que de altero dicunt̄. i. oia q̄ predicant̄: p̄dicant̄ p nām uerbi. ¶ Ad aliud qn̄ arguis q̄ videt̄ q̄ male dicat ad eoꝝ: que dicunt̄ de subiecto. Boetius dicit q̄ phs per hoc qd̄ dīc eorū que dicunt̄ de subiecto z sunt in subiecto idē intelligit. nā ipsum accn̄s z dī de subiecto. i. predicat̄. z est etiā in sbiecto: ut de se pꝫ. Sed tn̄ dicit expositor q̄ hoc nō est de intentione phi: q̄ ad idē referat totū illud. s. eoꝝ que dicunt de subiecto z nō sunt in

Quō itellig̃at dcm̄ phi ꝯbus nō eorū que de altero predicātur

subiecto: z ppter hoc (ut dictū est) oia quecūq̄ predicant̄ hoc est mediāte isto uerbo: nūc aūt pōt aliqd mediāte uerbo predicari subaliter: ut hō est aial: uel accn̄taliter ut hō est albus. z ppter hoc posuit illud duplex mēbrum. nam per hoc qd̄ dicit. eoꝝ que dicūtur de subiecto: tāgit predicata subalia: per hoc aūt qd̄ dicit uel sunt in subiecto: tangit p̄dicata accidentalia: z ita patet: quare utrūq̄ membrū posuit zc̄.

Queritur De hoc qd̄ dicit phs: q̄ uerbū infinitū nō est uerbum: planū est q̄ nō sit oratio. ergo cum sit uox significatiua: erit alicuius ptis orationis. z nō alterius erit nisi uerbum. ergo zc̄. ¶ 2° sic. diffinitio superius data de uerbo cōpetit sibi. Nā cum dī non currit. ꝯsignificat tēpus (ut visū est) z simp' ponit̄. ergo videt̄ q̄ sit uerbū. Dicēdum q̄ uerba īfinita nō sunt uerba simp' in suo esse potissimo uerbi: īmo deficiūt a ratione uerbi: q2 nō significāt actionem uel passionē determinatā: ut visū est: z ppter hoc nō sūt uerba in esse potissimo tn̄ bene ꝯtinent̄ sub illa parte orationis: z hoc ꝯcludit primū argumentū: sed ex hoc non seqtur q̄ sint uerba in suo eē potissimo. ¶ Ad aliō qn̄ dicis q̄ diffinitio superius data. Dico ista q̄ diffinitio datur de noīe cōmuniter z large sumpto: sed illa uerba deficiunt a rōne uerbi. z iō non sunt simp' uerba: z ita cobartat significationē uerbi.

Queritur Quare ipsum uerbū diuersificat̄ fm accn̄tia ista. s. tēpus z modū z non uariat̄ fm illa accn̄tia. s. fm nūos z personas. Nā solum uerbū pn̄tis temporis uel cuiuscūq̄ persone uel nūi sic dī uerbū: z illa que sunt alioꝝ temporū nō dicunt̄ uerba. sed casus uerbi. ¶ Ad hoc dicit expositor q̄ uariatio fꝫ modos z tpa est ex parte ipsius actionis: vn̄ solū illis partibus īsunt que significāt actionē uel passionē: sed nūs z psona nō uariatur ex uariatione actionis: sed subiecti. Vn̄ accn̄tia īdiuiduant̄ z psonant̄ fm īdiuiduationē sbiecti. z iō uerbū uariat̄ fm modos z tpa nō tn̄ fm nūm: neq̄ etiā fꝫ personā. cā iā est dicta: q2 ista duo. s. tp̄s z modus īsunt subiecto ratione actiōis: alia vō nō. Dicit auctor q̄ uerbū ꝯstituit itell̄m: z qui audit quiescit. Videt̄ q̄ male dicat. nam solū pfecta oro facit qescere itellectū. nā cum dī currit itell̄s est adhuc in cōfuso quis agat cursū: quare videt̄ q̄ male dicat q̄ uerbū ꝯstituat itell̄m. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ (fm q̄ fuit superius dictū) triplex est opatio itellectus. vna est simplices qditates apprehēdere: ut quid hō z quid aial. Alia est simplices qditates iam apprehēsas cōponere. Tertia est discursus iste qui fit a p̄missis ad ꝯclonem: ut vult phs tertio de aia. ¶ Dicēdum ergo q̄ vult phs q̄ nomē per se sumpt⁹ ꝯstituit itellectū quātum ad primā operationē. z fm hoc qescat anim⁹ qui erat in suspēso anteq̄ illud nomē pferat̄ sed nō ꝯstituit itellectum quātum ad secūdariā opinionē que est operatio itell̄s cōponētis z diuidētis: sic ergo pꝫ q̄ itellectus qui est apprehēdēs quiescat cū profertur nomē uel uerbum: sed itellectus qui est componēs uel diuidens non quiescat nisi mediante perfecta oratione.

Quī sic q̄ vbū variat̄ fm tpa z modū nō aūt fm nūos z psonas

Ratio autem est uox significatiua: cuius partium aliquid significatiuū est separatim. ut dictio: sed nō ut affirmatio uel negatio.

Superius dixit phs de pricipijs mālibus enūciationis. hic itendit determinare de pricipio formali. i. de oratiōe que est genus

enūciationis sequit̄ illa pars enunciatiua vō. in qua determinat de enūciatione: ꝛ sic sunt due ptes principales in lectione. Prima in tres. primo diffinit orōnem. 2° declarat siue eam exponit. 3° remouet errorē 2ª ibi[Dictio aūt ut homo.]3ª ibi[est aūt oratio.]Prima indiuisa. sed 2ª in duas. Nā primo exponit diffōnem. 2° remouet falsum itellectuꝫ ibi[sed nō vna nominis.]cōparat nomē simplex ad nomen cōpositū 2ª ibi[In duplicib⁹.] Seqt̄ illa ps[enūciatiua vō.] ꝛ hēt duas. Nā primo determinat de enūciatiōe absolute. 2° de uariatione enunciationis put uariatur ad subiectū uel ad pdicatum. 2ª in pn° secundi libri [qm̄ aūt est de aliquo.]Prima in duas. pmo determinat de enūciatione quātum ad subalia diffiniēdo uel diuidēdo. 2° quātum ad accn̄talia. s. de oppositione. 2ª ibi[Qm̄ aūt est enūciare.]Prima in duas. primo diffinit. 2° diuidit. 2ª ibi[est autē vna.] Prima in duas: uel in tres. Nā primo diffinit enūciationem. 2° dicit q̄ per hāc diffinitionē differt enūciatio ab oībus alijs spēbus orōnis. 2° abijcit alias a suo principali intēto. 2ª ibi [nō aūt in oib⁹.]3ª ibi[ꝛ cetere quidē.]hec in duas. pmo abijcit alias a suo pncipali itēto. 2° eligit illā de qua intēdit. 2ª ibi[enūciatiua vō.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmā partē sic procedit diffiniēs orationem. Et dicit orō est uox. ¶ Notādum hic s̄ꝫ expositorē q̄ phs ponit illas. s. uox significatiua: ꝛ ad placitum quas posuerat in diffōne noīs: ꝛ nō in diffinitiōe uerbi: q2 cōes erāt nomini ꝛ uerbo: sed hic habuit ponē iterum illas partes. naꝫ aliter ꝯueniūt orōni q̄ꝫ nomini ꝛ uerbo. nā nomē ꝛ uerbū significāt ꝯceptum simplicem: ipsa vō orō significat ꝯceptum compositū: iō habuit repetere illas ptes cuius partium aliqd significatiuū. ¶ Dicit expositor: q̄ notanē dicit cuius ptium. Et non dicit cuius partes ppter negatiōes ꝛ alias ptes sincathegoreumaticas: q̄ nō significāt aliquā rē absolutā: sꝫ solum significāt habitudinē rei: ut dicit expositor. ꝛ statiꝫ ostēdit qualiter ptes orōnis significent. Et dicit q̄ significat ut dictio nō ut affirmatio. nā duplex est significatio uocis: quedā refert̄ ad itellectum cōpositū qui competit oratiōi. Alia. s. que refert̄ ad itellectū simplicem cōpetere dī dictiōi. ita vult dicere q̄ pars orōnis est significatiua ut dictio sicut nomē ꝛ uerbū: ꝛ nō sicut affirmatio que est ex nomine ꝛ uerbo: ut homo currit.

¶ **Dico autem ut homo: significat aliquid. sed non quoniā est: aut non est. sed erit affirmatio uel negatio si quid addatur.**

¶ Hic declarat diffinitionē: q2 dixerat: q̄ partes orōnis separate significāt determinate: q2 hoc nomen hō quod est ps orationis istius hō currit: uel alteri⁹ significat aliquid: sed nō ut affirmatio: uel negatio: q2 nō significat qō est aut nō est: sed dicit q̄ erit affirmatio: uel negatio: si addat̄ aliquid ut uerbū. Vn̄ pōt formari talis rō. ille partes quib⁹ si aliquid addat̄ fit affirmatio ul' negatio: nō significāt: sicut affirmatio uel negatio: sed sicut dictio: sed ptes oratiōis sunt hi⁹: q2 si addit̄ eis aliqd fit affirmatio uel negatio. ergo nō significāt ut affirmatio uel negatio: sed ut dictio tm̄.

¶ **Sed non vna hominis sillaba. Nec in hoc quidem q̄ est sorex: rex significat aliquid: sed uox est nunc sola. In duplicibus vō significat quidem aliquid: sed non s̄m se quemadmodum dictum est.**

¶ Hic remouet falsuꝫ itellectuꝫ. Et pōt hoc referri ad illud qō imediate dictū est. Dictū est enim: q̄ nomen ꝛ uerbū non significāt ut affirmatio uel negatio: sed erit affirmatio uel negatio: si aliquid addatur: aliqs false posset itelligere: q̄ qōcūq3 adderet̄ eēt affirmatio uel negatio. Hoc remouet dicens q̄ si addat̄ vna sillaba nois: ppter hoc nō erit affirmatio uel negatio: sed huic sn̄ie concordat littera sequēs: ꝛ iō s̄m q̄ vult expositor legitur aliter ꝛ melius q̄ referat̄ ad illud qō dixit cuius ptium dictū est ibi partes significāt. nam ptium quedā sunt imediate ppinque ipsius orōnis: sicut dictiones. Alie sunt remote ꝛ mediate sicut littere uel sillabe. Et ideo itelligit q̄ pars orationis significat separata uerū est pars ppinqua: sed nō talis pars que est sillaba. Et declarat hoc in quibusdā sillabis que aliqn̄ pn̄t esse dictiones per se significātes: ut in hoc noīe sorex: ut rex que aliqn̄ potest esse per se dictio significatiua: put tm̄ est sillaba huius noīs nihil significat: immo est uox sola: ita q̄ nō dictio. Sed statiꝫ comparat simplex nomē ad cōpositum. ꝛ dicit q̄ in noībus duplicibus. i. cōpositis q2 iponunt̄ a ꝯceptione cōposita: lꝫ ad ꝯceptionem iponat̄ simplicem: partes significat nō s̄m se: sed ut dictum est: hoc est significāt s̄m apparentiā: ꝛ iō tm̄ s̄m ueritatem (ut dictū est supra.) In simplicibus autē nō s̄m apparētiam neq3 s̄m ueritatē significāt.

¶ **Est autem oratio quidem omnis significatiua non sicut instrumentū: sed quemadmodū dictum est: s̄m placitum.**

¶ Hic remouet falsum errorē. quidam dicebāt q̄ oratio significat sicut instrumētū nāle: ipse remouet istū errorem dicēs q̄ oratio nō significat: sicut instrumētum nāle: sed s̄ꝫ placitū (ut dictū est) ꝛ s̄m q̄ dicit expositor utebant̄ tali rōne ad pbādum q̄ oratio significaret sicut istrumētum nāle. nam cuiuslibet virtutis nālis istrumētum debet esse nāle: sed virtus interpretatiua est nālis ꝛ eius istrumētum est oratio. ergo orō significat nāliter ꝛ non ad placitum. ¶ Ad hoc soluit expositor dupliciter. vnomō cū3 dicis virtutis nālis istrumētum debet esse nāle. ꝯcedo. ꝛ cum dicis virtus iterpretatiua est virtus nālis. certe si accipiat̄ virtus iterpretatiua pro virtute motiua mediante qua mouemur ad expmēdum alteri mētis cōceptū. sic ueruꝫ est q̄ virtus iterpretatiua est virtus nālis. Et cū tu dicis ulterius: q̄ eius istrumētuꝫ est oratio. Dico q̄ tūc nō est istrumentum eius: sed labia ꝛ dētes dicunt̄ nālia instrumēta: ꝛ orō est quidā effectus causatus ex illis nālibus istrumētis: tamē si virtus iterpretatiua uocet̄ nō virtus motiua sed intellectiua ista talis virtus nō est nālis immo bn̄ est supra nālis: nam itellectus nō est alligatus alicui organo corporali: ut vult phs in libro de aīa.

¶ **Enunciatiua vō non omnis: sed in qua uerū uel falsum est.**

¶ Hic phs determinat de enūciatione. Vn̄ notat expositor q̄ phus utens mirabili breuitate: simul ponit diuisionē orationis ꝛ diffinitionē enūciationis: per hoc q̄ dicit enūciatiua nō omnis tangit diuisio orationis. vult enim dicere q̄ nō oīs oratio est enūciatiua: sed quedā sic: ꝛ q̄daꝫ nō. in hoc vō qō dicit sed in qua est uerū ꝛ falsuꝫ tāgit dffōnem enūciationis. Vn̄ notat hic expositor q̄ lꝫ orō ul' enūciatio nō sit istrumētum nāle: est tm̄ istrumētum rōnis: nūc aūt instrumētum debet diffiniri per suū finē. finis aūt instrumēti est sua operatio: ut viellare. ꝛ iō si diffiniretur viella diffiniret̄ per istā operationē que est viellare. ꝛ ideo tm̄ enūciatio sit qōdam istrumētum rōnis

debet diffiniri per suū finem: qui est opatio. Opatio aūt eius est significare verū vel falsum. Et ideo dico enūciatio est orō verū vel falsum significās: ⁊ sic po nit ibi diffinitionem ⁊ diuisionem.

¶ Non autem in omnibus inest ut deprecatio quidē oratio est sed neq̃ vera: neq̃ falsa.

¶ Hic ostēdit quō per illam diffinitionē differt enun ciatio ab oībus alijs perfectis ⁊ imp̄fectis. De imp̄ fectis p̄z: ꝙ nō significāt verum vel falsū: q2 nō ge nerāt perfectū sensū in aīo auditoris. Similiter ab orōnibus perfectis differt enūciatio: per illam parti culam que est significare verum ⁊ falsū. Nā alie ora tiōes p̄fecte nō significāt verū vel falsū. ut depreca tiua orō. Unū p̄ expositorē orōnis p̄fecte. 5. sūt spēs. s. enūciatiua: dep̄catiua: ip̄atiua: iterrogatiua: vocatiua. Et sufficiētia istaꝝ pōt sic accipi. Aliqñ eni itell's hēt

Sufficiē- tia orōnū p̄fectarū.

ↄcipere veritatē rei absolute: ⁊ sic est enūciatiua: que significat mētis ↄceptum absolute in quo est verum vel falsū. Aliqñ aūt intellectus nō solum in seipso ↄcapit veritatem: immo ad suū officium p̄tinet s̄m suū ↄceptū aliqua dirigere ⁊ ordinare. ⁊ hoc opor tuit ꝙ sicut per enūciatiuam significat̃ mētis conce ptus absolute: ita essent q̄daꝫ orationes que signi ficarēt ordinem rōnis. nunc aūt pōt aliquis ex rōne vnius dirigi ad tria. s. vel ad attēdēdum mēte: ⁊ sic est orō vocatiua: que non constat: ut dicit expositor ex vno noīatiuo: immo opꝫ ꝙ sint plures: verum aliter nō esset perfecta. Aliomō potest aliquis dirigi ad re spondēdum voce: ⁊ sic est interrogatiua. 3° pōt diri gi ad exequēdum ope: ⁊ hoc pōt esse tripliciter. vno modo respectu superioꝝ: ⁊ sic est p̄dicatiua. Aliomō respectu inferioꝝ: ⁊ sic est imperatiua. Oēs alie perfe cte orōnes reducunt̃ ad illas: ut optatiua ⁊ ad dep̄ catiuam dubitatiua ad iterrogatiuam.

¶ Cetere igit̃ quidē relinquant̃. Rethorice enī vel poetice cōuenientior: consideratio est. Enū ciatiua v̄o presentis est speculationis.

¶ Hic abijcit a principali suo itēto oēs perfectas ora tiones ab enūciatione. ⁊ dicit ꝙ cetere ab enūciatiōe relinquant̃. s. iterrogatiua: ⁊ sic de alijs. nā ille tales. s. interrogatiue: ⁊ sic de alijs p̄tinēt ad rhetores ⁊ poe tas: ⁊ nō ad p̄ntem cōsiderationem: sed sola enūcia tiua est p̄ntis speculationis. nam (ut dicit expositor) iste liber īmediate ordinat̃ ad sciētiam demonstrati uam in qua demōstrator hēt uti absoluta veritate: absoluta aūt veritas solum significat̃ per enūciatio nem: iō illa est p̄ntis considerationis. Alie aūt perti nēt ad rhetores poetas. Nā rhetores ⁊ poete plerū q̃ nitunt̃ auditores mouere p̄uocādo ipsos ad ali quas passiones. Et ideo hñt uti istis orōnibus p̄fe ctis que spectāt ad ordinationem audientis: ideo di cit ꝙ poetice vel rhetorice ↄsiderationis sunt nō sūt p̄ntis speculationis ⁊c̄.

Circa Istam lectionē nō remanet nisi vnū du bium exponēdum. Dixit enim auctor: ꝙ partes orōnis significāt ut dictio: nō ut affirmatio. Cōtra. si dicat̃ ita. si sol lucet super terrā dies ēst. illa est quedam orō ⁊ tūc partes eius significāt ut affir matio: ⁊ non solum ut dictio. nam sol lucet super ter rā est vna affirmatio: ⁊ dies est: est alia affirmatio. er go videt̃ ꝙ partes orōnis significent ut orō. ¶ Ad hoc dicit expositor vnomō: ꝙ in vnoquoq̃ genere reperit̃ prius ⁊ posterius: ⁊ posterius debet diffiniri per p̄us. nam diffinitio debet dari de eo qō dr̄ per prius ut p̄z homo dr̄ de homine in actu ⁊ de homi ne in potētia: ideo qñ diffinit̃ dat̃ diffinitio de ho mine in actu: ⁊ nō de homine in potētia. Similiter cū dicatur oratio per prius de orōne simplici. ⁊ po stea de composita. iō debet diffiniri simplex: ⁊ non composita orō: ⁊ iō q2 partes orationis simplicis si gnificāt ut dictio ⁊ nō ut affirmatio: lꝫ partes orōnis composite significēt ut oratio: vl' ut affirmatio. q2 tñ de illis nō datur diffinitio sed solum de simplici: iō nō valet obiectio. Aliter dr̄ ꝙ hic diffinit̃ oratio cō muniter sumpta ad simplicē compositam p̄fectaꝫ ⁊ imp̄fectam: ⁊ ideo debuit diffiniri per illud qō est cōmune cuilibet orōni. Et ideo q2 ꝙ partes signifi cant ut dictio cōpetit cuilibet orōni mundi: iō illud debuit poni in diffinitione orōnis: sed ꝙ partes so lum significēt ut affirmatio: hoc solum cōpetit orōni composite ⁊ nō alijs. ¶ Sed querit expositor cū di cit ꝙ partes orōnis significāt ut dictio: ⁊ nō ut affir matio: quare simil'r non dixit non ut affirmatio vel negatio: ita ꝙ faceret mētionem de negatione: sicut de affirmatione: hoc pōt solui multis modis. Uno mō sic: ꝙ negatio addit supra affirmationem. s. vocē negatiuā: ⁊ nō bene sequit̃ ꝙ si partes orōnis non si gnificēt ut affirmatio multominus significabunt ut negatio. cū negatio addat aliquid supra affirmatio nē. ¶ Aliter soluit̃: ꝙ Arist. frequēter ponit dictiōe p̄ affirmatione. Et iō ut nō videat̃ hic poni dictio p̄ affirmatione dicit: ꝙ partes orōnis significāt ut di ctio: ⁊ nō ut affirmatio. Ideo non accipit̃ hic dictio pro affirmatione.

Est autē vna prima oratio enunciati ua: affirmatio: deinde negatio. alie v̄o omnes coniunctione vne.

Superius dixit ph's de enun ciatione diffiniēdo ipsam. hic determinat diuidēdo. ⁊ cū hoc sequit̃ illa pars: in qua determinat de oppositione enūciatiōis que icipit ibi [Qm̄ aūt est.] ⁊ sic sunt due partes p̄nci pales. Prima diuidit̃ in duas. primo ponit duas di uisiones. 2° manifestat eas. 2° ibi [necesse est aūt.] hec in duas. primo manifestat primā diuisionē. s. ꝙ enū ciatio simplex est vna: vel ↄiunctione vna. 2° mani festat aliam diuisionē. s. ꝙ enūciatio simplex est affir matiua vel negatiua. 2° ibi [est aūt simplex.] Prima in duas. primo premittit que sunt nec̄ia ad manife stationem sui p̄positi. 2° manifestat p̄positum. 2° ibi [est aūt vna oratio.] Prima in duas s3 ꝙ ponit duo que sunt necessaria ad manifestationē sui p̄positi. 2° ibi [quare aūt vnum quiddaꝫ.] Illa ps [est aūt vna.] hēt duas. nam primo manifestat diuisionē suam'. 2° declarat diuisionē s̄m p̄prias diuisiones. 2° ibi [Haꝝ aūt hec quidem.] Prima in duas. primo manifestat diuisionem. 2° cōcludit ꝙ ab utroq̃ mēbro nomen ⁊ verbum excludunt̃. 2° ibi [nomē ergo.] Sequit̃ illa pars [est aūt simplex.] Et hēt duas. nā primo diui dit enūciationē per dr̄ias ↄstituentes istas spēs. que sunt affirmatio ⁊ negatio. 2° diffinit istas spēs. 2° ibi [affirmatio.] Sequit̃ illa ps [qm̄ aūt est enūciatiua.] in qua determinat de oppositione partiū enūciatio nis. ⁊ hēt duas. nam primo determinat de oppositi one s̄m modū quendā determinantem qōnem cir ca determinata. in 2° recapitulat. 2° ibi [In his ergo que sunt.] Prima in duas. primo ostēdit ph's: ꝙ cui libet affirmationi negatio est opposita. 2° ꝙ tātū ne gationi vni affirmatio est vna opposita. 2° ibi [Ma nifestum est aūt.] Prima in duas. nā primo probat oppositionē esse. 2° docet q̄liter diuersificat̃ opposi tio a p̄te subiecti. 2° ibi [Qm̄ aūt sunt. hec quidē re

rũ.] Prima in duas primo ꝓbat oppositionẽ eẽ. 2° declarat eã. 2° ibi [z sic ꝯdictio.] Hec 2° in duas. P̃mo declarat quãtum ad nomẽ qđ imponit. 2° per diffõnem. 2° ibi [Dico aũt.] ¶ Ad primã partes sic ꝓcedit diuidẽs enunciationẽ. Unñ dicit expositor ꝙ Arist. breuiloquus duas ponit ibi diuisiones: vna est ꝙ enũciationum alia est vna: z alia coniunctione vna que tñ est plures simpliciter: si est vna in nã est quedam res vna z simplex ut forma: quedam composita ex his ut nauis. Similiter de enũciatione aliam diuisionem ponit: ꝙ enũciatio que est vna: aut est affirmatiua aut negatiua. Et dicit expositor ꝙ affirmatio tripliciter est prior negatione: sed postea videbit.

¶ Necesse aũt est omnem orationem enunciatiuam: ex uerbo esse: uel ex casu uerbi. Etenim hominis ratio: si non aut est: aut fuit: aut erit addatur: aut aliquid huiusmodi nondum est oratio enunciatiua.

¶ Hic manifestat primam diuisionem. s. ꝙ enũciationum alia est vna alia coniunctione vna. Et dicit: ꝙ enunciationem omnẽ necesse est esse ex uerbo: uel ex casu uerbi: q2 non esset enũciatio nisi poneret uerbũ uel casus uerbi. Et hoc declarat per locum a maiori q2 si illud quod magis videt ineẽ: z nõ inest neq3 illud qđ minus: sed magis videret siquid sine uerbo posset esse enũciatio ꝙ hoc eẽt diffinitio animal gressibile bipes. Et tamẽ si non addat est: uel fuit: ul' erit nõ est enũciatio. quare patet: ꝙ necesse est omnẽ enũciationem esse ex uerbo uel ex casu uerbi zc̃. Et inducũt quidam sic illam partem: crederet aliquis ꝙ enũciatio vna ita esset vna z simplex: ꝙ nulla compositio esset ibi: ipse remouet. Nã in omni oratione oportet esse uerbum: z uerbum importat compositionez. Et dicit expositor ꝙ non facit mẽtionem de uerbo infinito. nam in oratione candẽ vi3 hẽt cũ uerbo negato: sed de hoc iferius videbit in principio secũdi.

¶ Quare aũt vnum quiddam est: z nõ multa: aĩal gressibile bipes. Neq3 enim eo ꝙ partes ꝓpinque dicuntur vnum erit. Est autem alterius: hoc tractare negocij.

¶ Hic declarat aliud qđ est neccĩum ad suũ propositum: z vult ꝙ animal gressibile bipes z similiter alie diffinitiones faciũt vnum: z non multa: tñ cãm ostẽdere: quare faciũt vnũ z nõ multa: alterius est negocij: ꝑtinet enim ad p̃hum 7° meta.ce. sed remouet falsam cãm quã aliquis posset dare z dicere: ꝙ ꝓpter hoc faciũt vnum: q2 partes ꝓferunt ꝓpinque sine pausa: z ꝯiũctione. Ipse dicit ꝙ ꝓpter hoc nõ faciũt vnũ: q2 partes sunt ꝓpinque: sed dat cãm expositor huius. Et dicit ꝙ ex dĩa ꝯiuncta gñi fit vnum per essentiam: sicut ex mã z forma. Nam genus est acceptum a mã z dĩa a forma. Et iõ sicut ex mã z forma fit vnũ per essentiam: ita ex gñe z dĩa. z exigit bene ꝙ nõ ponatur ꝯiũctio: neq3 fiat iterpolatio: sed hoc non est cã. construe sic: q̃re aĩal gressibile bipes vnũ z nõ multa facit: hoc tractare est alterius negocij: ex eo ꝙ partes propique nõ erit cã: sed cã dicta est.

Quod ex gñe z differẽtia fiat vnum

¶ Est aũt vna oro enũciatiua que vnũ de vno significat: uel coniunctione vna. Plures autẽ: que plura: z non vnum: uel incoiuncte.

¶ Hic manifestat primam diuisionẽ quãtu3 ad hoc: qđ dixit ꝙ enũciatio est vna: z q2 enũciatio plures est ei opposita: ostẽdit similiter quid est enũciatio plures. Dicit ergo ꝙ enũciatio vna absolute est: ut illa que significat vnu3 de vno. Alia est sm̃ quid. s. ꝯiunctione vna: per oppositũ est enũciatio plures: que plura significat z nõ vnum: q2 opponit primo mõ vnitatis: uel ex eo ꝙ absq3 ꝯiunctioe ꝓferunt. Unñ debes notare sm̃ Boetiũ: ꝙ vnitas z pluralitas attẽdunt a parte rei. similiter z compositũ a parte uocis. Et ideo dicit Boetius ꝙ est quedã enunciatio vna simplex: ut homo currit: alia vna z cõposita: ut aĩal rõnale mortale. Alia est simplex z plures ut canis currit. Alia est plures z cõposita: ut sortes music9 ambulat. Et sm̃ hoc enũciatio que est ꝯiunctiõe vna erit vna ut animal rõnale mortale: sed hoc nõ est de intẽtione p̃hi: ꝙ ista animal rõnale mortale sit ꝯiunctione vna: immo bñ est vna simpliciter. ꝓpter hoc dicẽdum est aliter: ꝙ ipse innuit hic z vult declarare diuisionẽ suam primam. s. ꝙ sit aliqua enũciatio vna z alia sit ꝯiunctione vna. z similiter ꝙ enunciatio plures est ei opposita: z declarat que sit plures. dicit ergo primo: ꝙ enũciatio vna est que vnũ de vno significat: z hoc siue sit vnum nomen siue sit plura noĩa solum ꝙ res sit vna: ut aĩal rõnale mortale erit vna simpliciter: cuius oppositũ dicebat superius. z ꝓpter qđ animal gressibile bipes esset vnũ. Alia est enũciatio coniũctione vna: que est vna sm̃ quid: plures aũt simpliciter ut sortes z plato currit: postea ostẽdit que ꝓpositio est plures. Et dicit ꝙ plures est illa que significat plura: z nõ vnum: ut canis currit. z iste modus pluralitatis opponit primo modo vnitatis. Alia est enũciatio plures: nõ solum que plra significat: sed que plura significat: que nullatenus pñt ꝯiungi: uel ꝯiũgũtur: ut sortes musicus ambulãs disputat. z iste modus pluralitatis opponit 2° modo vnitatis. z patet mõ ꝙ secũdus modus vnitatis nõ opponit primo mõ pluralitatis: immo simul pñt esse. Nã illa que est vna ꝯiunctione plures est simplr: z ita sm̃ hoc possumus hẽre tres modos enũciationis: ita ꝙ quedã est vna simplr: ut illa que significat vnum de vno: ut hõ currit. Alia est que est plures simplr ex hoc ꝙ significat plura: sed est vna sm̃ quid: q2 est ꝯiunctiõe vna. 3a est plures simplr in qua nõ ponit ꝯiunctio: ut patuit per exẽplum.

Que sit enũciatio vna: z q̃ plures

¶ Nomẽ ergo: z uerbũ dictio sit sola: qm̃ non est dicere sic aliqd significantẽ uoce enũciare: uel aliquo iterrogãte: uel nõ: sed ipso ꝓferente.

¶ Hic remouet dubium excludẽdo nomẽ z uerbum ab vnitate enũciationis: q2 dictum est: ꝙ enunciatio vna est que significat vnu3 de vno: posset aliquis intelligere ꝙ significaret vnum de vno sicut nomen z uerbum vnu3 significat. Et ad hoc remouẽdum dicit: ꝙ nomẽ z uerbũ per se sumpta sit sola dictio: ita ꝙ nõ enũciatio. Et declarat ꝙ nomẽ z uerbũ nõ sit enũciatio per duos modos utẽdi enunciatione. Aliqñ utimt enũciatione respõdentes alicui iterrogationi: ut quis legit in scolis magister. hic enũciamus aliquo interrogãte. Aliqñ v̓o enũciamus nullo iterrogãte: ut cum quis ꝓfert nõ per se: ut homo currit sed ille qui ꝓfert nomẽ per se z uerbũ per se nõ enũciat aliquo istoꝝ modoꝝ: quare patet ꝙ nomen per se z uerbũ per se est tm̃ dictio: ita ꝙ nõ enũciatio: ordinari litteram sic: nomẽ ergo z uerbũ sit sola dictio qm̃ non est. i. nõ cõtingit dicere: significãtem aliqd sic uoce. i. simplici dictione enũciantẽ. i. enũciare uoce: vnum nomẽ uel vnum uerbum: uel aliquo iterrogãte. i. sicut enũciamus respõdentes interrogationi: uel etiã nõ iterrogãte: sed ipso proferẽte. Quod nomẽ enim: uel uerbum: ad iterrogationẽ prolatã per se nõ facit enũciationẽ nisi inquãtum retrahit ad nomẽ uel uerbum in iterrogatione positum: ut cu3 que

rĩ quis natat in mari. Respõdetur piscis ⁊ subintelligitur natat.

¶ **Harũ aũt hec qdẽ simplex est enũciatio: ut aliqd de aliquo: uel aliqd ab aliquo. Hec autẽ ex his cõiuncta uelut orõ quedã iã cõposita.**

¶ Hic declarat primam diuisionem fm ꝓprias rationes partiũ. Dictum est enim: ꝙ est q̃dam enunciatio vna simpliciter: ⁊ q̃dam vna ↄiunctione que est vna fm quid dat rõnẽ istius distinctionis partium. Unũ sicut dicit expositor: vnum põt diuidi per simplex ⁊ compositũ in arte sicut in nã. Et ideo enũciatio que est vna diuidit. Nam q̃dam est vna simpliciter que vnũ significat: ⁊ ut nõ intelligat ꝙ significet vnũ sicut nomẽ uel uerbum. Ad hoc remouẽdum dicit ꝙ aliquid de aliquo .i. per modũ compositionis: uł aliqd ab aliquo .i. per modũ diuisionis. Et postea dicit ꝙ hec .i. alia enũciatio ↄiuncta ex his .i. ut oratio cõposita que est vna ↄiunctione.

¶ **Est aũt simplex enunciatio uox significatiua de eo qȯ est aliquid: uel nõ est: queadmodum tẽpora diuisa sunt. Affirmatio uͦ est enunciatio alicuius de aliquo: negatio uͦ: enunciatio alicuius ab aliquo.**

¶ Hic ponit secundam diuisionẽ que fuit: ꝙ enũciationum alia affirmatiua alia negatiua. Et dicit expositor ꝙ hec diuisio cõpetit enũciationi simplici principaliter. ⁊ per posterius enũciationi cõposite. Et ideo ad accipiẽdam rõnem istius diuisionis dicit ꝙ simplex enunciatio est uox significatiua de eo qȯ est aliqd qȯ pertinet ad affirmationẽ: uel non est aliquid: qȯ pertinet ad negationem: ⁊ ut hoc solum nõ itelligat in pñti ipse addit quemadmodũ tempora sunt diuisa .i. in p̃terito ⁊ futuro: sicut in pñti. Et statim ipse diffinit istas spẽs .s. affirmationem uel negationem. Quidam ↄtrarium dicũt ꝙ hic phs ponit diffinitionem enũciationis. Et ideo uoluerũt ꝙ enũciatio nõ esset genus ad affirmationẽ ⁊ negationem: q2 genus per suas spẽs nõ diffinit: sed hoc falsum est: nõ enim diffinit enũciationem hic: q2 iam diffiniuit eã: sed diuidit ipsam enũciationem simplicem in plures dr̃ias que differẽtie sunt aliqd est uel nõ est: ⁊ ille drĩe ↄstituunt has species .s. affirmationem ⁊ negationẽ. Et ideo diffinit istas duas spẽs ↄstitutas per istas duas differẽtias immediate.

¶ **Quoniam aũt est enunciare. ⁊ quod est esse ⁊ quod est non esse: ⁊ quod non est esse. ⁊ qȯ non est nõ est esse. ⁊ circa ea que sunt extra presens tempus. Similiter omne ↄtingit: qȯ quis affirmauerit negare: ⁊ qȯ quis negauerit affirmare. Quare manifestum est. quoniam omni affirmationi: est opposita negatio: ⁊ omni negationi: affirmatio.**

¶ Hic phs intẽdit determinare de oppositione. Et itẽdit determinare ꝙ cuilibet affirmatiõi negatio est opposita: ⁊ ecõuerso. ⁊ hoc intẽdit ↄcludere per duas diuisiones: quarũ prima dat per comparationem ad formam ⁊ illa est data. Alia dat per comparationem ad rẽ: ⁊ ex hac postea ↄcludit: ꝙ omni affirmationi negatio est opposita. Ponit ergo diuisionẽ per cõparationem ad rem. nam aliam posuit: qñ diuisit enũciationem per affirmationẽ ⁊ negationem. Dicit ergo ꝙ quatuor modis põt enũciatio uariari. nam ↄtingit aliquãdo enũciare esse de eo qȯ est: ⁊ hoc uere: ut coruus est niger. Aliquãdo non esse: aliquãdo nõ esse de eo qȯ est: ut coruus nõ est albꝰ: ⁊ hoc duobus modis uere: aliquãdo ↄtingit enunciare esse de eo quod nõ est: ut coruus est albus: ⁊ nõ esse de eo qȯ est ut coruꝰ nõ est niger. Et his duobꝰ modis false ↄtingit enũciare: ⁊ nõ solum hoc in presenti: imo etiã in alijs: que sunt circa presens .i. p̃terito ⁊ futuro Quare ex hoc seq̃tur: ꝙ de quod q̃s affirmauerit cõtingit negare: ⁊ ꝙ quicq̃d quis negauerit cõtigit affirmare: ⁊ sequitur postq̃ visum est ꝙ ↄtingit affirmare esse de eo qȯ est. ⁊ silr̃ de eo qȯ non est: ⁊ hoc idem ↄtingit negare. ergo quicq̃d ↄtigit negare cõtingit affirmare: quare seq̃tur ulterius: ꝙ omni affirmationi negatio sit opposita: ⁊ negatiõi affirmatio opposita est.

¶ **Et sit hoc contradictio: affirmatio: ⁊ negatio opposite.**

¶ Hic postq̃ dictum est ꝙ omni affirmationi negatio est opposita. Declarat hãc oppositionem. Et primo quãtum ad nomẽ dicẽs: ꝙ oppositio que est inter affirmationem ⁊ negationem dicit ↄtradictio: ita ꝙ ipse (ut dicit expositor) ꝑmo iposuit hoc nomẽ.

¶ **Dico aũt opponi eiusdem de eodem: non autem equiuoce. ⁊ quecũq̃ cetera talium determinauimus contra sophisticas iportunitates.**

¶ Hic auctor diffinit oppositionem que est ↄ̄dictio. ⁊ dicit ꝙ opponi .i. ↄtradictio est oppositio eiusdem de eodẽ. Ad hoc enim ꝙ sit ↄtradictio: opꝫ ꝙ sit eiusdem subiecti. nã hec nõ est ↄtradictio sor. currit plato nõ currit: ⁊ opꝫ etiã ꝙ sit eiusdem p̃dicati. nã hec nõ esset ↄtradictio sor. currit sor. nõ disputat: ⁊ opꝫ etiam ulterius ad hoc ꝙ sit ↄtradictio: ꝙ sit nomen vnum ⁊ res vna ⁊ nõ equiuocum. nã si sic tunc non esset ↄtradictio ut canis currit ⁊ canis nõ currit. ⁊ etiam quecũq̃ determinauimus ↄtra sophistas impediũt ↄtradictionem: ⁊ illam reducit expositor ad q̃tuor. primo quidem dicit ipse penes determinationem ad subiectum: impeditur: ut hic est albus fm dentes: ⁊ nõ albus fm faciem. ergo est albus ⁊ nõ albus nõ sequit ↄtradictio. 2° p determinationẽ ad ditũ predicato: ut ouum in potẽtia est aĩal ⁊ nõ est in actu. ergo est aĩal ⁊ nõ est aĩal: non sequitur ↄtradictio. 3° ipeditur ↄtradictio si sit diuersitas loci uel tẽporis ut pluit in germania ⁊ non pluit in gallia. 4° impedit rõne alicuius extrĩseci: ut cũ dicitur isti homines sunt multi in domo: ⁊ pauci in ciuitate: nõ sequitur contradictio in hoc.

Ad hoc ꝙ sit ↄ̄dictio multa exigũtur quemadmodũ docuit arist. ꝑmo elẽcoꝝ

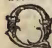
Queritur Circa ea que dicta sunt de enũciatione: q2 dicit ꝙ enũciationum vna affirmatio alia negatio. Querit utrum enũciatio sit genus ad affirmationẽ ⁊ negationẽ? Et videt ꝙ nõ. nam spẽs dicunt esse coequeue sub suo gñe: ut vult Boetius: sed affirmatio ⁊ negatio nõ sunt coequeue cũ ipsa affirmatio sit prior: quare videt ꝙ enũciatio nõ sit genꝰ ad illa. ¶ 2° sic: spẽs nunq̃ debet poni in diffinitione gñis: sed affirmatio ⁊ negatio ponunt in diffinitione enũciationis: quãdo dr̃: est autẽ simplex enunciatio uox significatiua de eo qȯ est ⁊ de eo qȯ nõ est. Et per hoc qȯ dicit de eo qȯ est: uł nõ est tãgit affirmationem uel negationẽ: q2 videt ꝙ enũciatio nõ sit genus ad illas spẽs .s. affirmationẽ ⁊ negationem.

In oppositum tñ sic arguitur: illud qȯ p̃dicatur de aliq̃bus in quid ⁊ in plus ⁊ vniuoce dr̃ eẽ genus: sed enũciatio predicat in q̃d ⁊ in plus ⁊ vniuoce de affirmatiõe ⁊ negatione: quare patet seq̃tur ꝙ sit genus: ⁊ hoc est uerũ ꝙ est genus. ¶ Ad argumẽta. Ad primũ cũ dicis ꝙ spẽs dicunt coequeue ⁊c̃. Dico ad hoc ꝙ spẽs.

pñt dupliciter ↄsiderari. vnomõ quãtum ad partici
pationem gñis: ꝛ sic equaliter dicitur participare: ꝛ
sic iste sunt coequeue: ꝛ vna nõ est prior altera. Alio-
modo pñt species ↄsiderari comparãdo vnam ad
aliã: ꝛ nihil ꝓhibet vnam esse priorē alia: ꝛ sic affir-
matio põt dici prior negatione. Est enim affirma-
tio prior negatione quo ad tria. s. quo ad uocē: quo
ad itellectũ: ꝛ quo ad rem. quãtũ ad uocem: qꝛ nega
tio addit vnam partem: hõ currit: homo nõ currit.
quãtum ad itellectum qꝛ affirmatio est compositio
ꝛ negatio diuisio: ꝛ compositio prior est q̃ȝ diuisio.
quãtum ad rem quia affirmatio est habitus ꝛ ne-
gatio priuatio: sed habitus est ante priuationem.
¶ Ad 2ᵐ qñ dicit ꝙ spēs non debet poni ꝛc̃. conce-
do. ꝛ cũ tu dicis ꝙ affirmatio ꝛ negatio ponuntur in
diffinitione enũciationis. Dico ꝙ nõ. nam ibi (ut di-
ctũ est) legẽdo litteram nõ diffinit enũciationē: sed
diuidit eam per istas duas ↄstituentes istas species
que sunt affirmatio ꝛ negatio.

Affirmatio negõne prior ē q ad tria

Queritur de hoc qȯ dicit auctor: ꝙ necesse
est oēm enũciationē esse ex uerbo
uel ex casu uerbi. Uidet sibi ꝙ deberet facē mētionē
de noie sicut de uerbo. Hoc soluit tripliciter. vnomõ
ꝙ est q̄dã enũciatio ex uerbis tm̃: ut currere ē moue-
ri nulla tm̃ est ex noibus tm̃: ideo dixit ex uerbo. Ali
ter dr̃: ꝙ uerbũ est pars formalis in orone: nomē au
tem est pars mãlis. iõ qꝛ uerbum est pars formalis
enũciationis fecit mētionem de uerbo ꝛ nõ de noie
3° soluitur (ut dicebat) legẽdo litterã ꝙ qꝛ dixerat ꝙ
est q̄dam enũciatio vna. crederet aliqs ꝙ ita eēt vna
ꝙ nõ esset vna ꝙ nõ esset aliqua cõpositio: ꝛ ad hoc
remouendũ dixit ꝙ necesse est in enũciatione poni
uerbũ uel casum uerbi: ꝛ uerbũ importat cõpõnem
ut visuȝ est superius. Quare patet ꝙ in enũciatiõe est
cõpositio. Et dic̃ expositor ꝙ pħs tacet hoc de uer-
bo infinito ꝙ non facit mētionē: lȝ de casu uerbi faci
at. Nã (ut dicit expositor) uerbũ ifinitũ in enũciatio-
ne habet eandem vim sicut uerbum negatum: tamē
utrum hoc habeat ueritatem videbitur in pricipio
huius secundi libri.

Quoniã autem sunt hec quidem re-
rũ vniuersalia: illa v̇o singularia.
Dico autē vniuersale qȯ in pluribꝰ
natũ est predicari. Sigulare v̇o: qȯ
non. ut hõ quidem vniuersale est:
plato v̇o eorum que singularia sunt.

Ista Lectio multis modis ↄtinuatur ad partem
precedētem: sed ↄtinua sicut dicit exposi-
tor. s. postq̃ȝ pħs diffiniuit oppositionē que est affir-
mationis ꝛ negationis: in pte ista intẽdit distiguere
oppositiones diuersas: ut possit cognoscere que sit
ↄtradictio: ꝛ hēt duas. primo p̄mittit quãdam diui-
sionē. 2° ꝓsequit ꝓpositum. 2ᵃ ibi [Si ergo vniulr.]
Prima in duas. ꝑmo enim diuidit subiectũ enũciatio
nis: ꝛ subiectum enũciationis est nomē: uel aliqd lo-
co nois. nomē aũt est uox mētis cõceptum. i. simili-
tudinē rei representãs: ꝛ iõ subiectum enũciationis
diuidit fm diuisionem rerũ. ꝛ iõ primo ponit diuisi
onem rerũ. 2° ex diuisione rerum ↄcludit diuisionē
enũciationum. 2ᵃ ibi [necesse est aũt.] Prima in duas
primo diuidit subiectũ per comparationē ad rem.
2° declarat mēbra. 2ᵃ ibi [dico aũt vniulē.] Sequit il
la ps [si ergo vniulē.] in qua docet quõ enũciatiões
diuersimode opponunt: fm diuersitatem subiecti: ꝛ
hēt duas. p̄ distiguit diuersos modos enũciationis
in ipis enũciatioibꝰ 2° ponit legē ꝛ nãm opponũ: qñ
dens q̃liter se hñt ad ueritateȝ ꝛ falsitatē. 2ᵃ ibi [ideir
co qm̃ videt.] Prima in tres. nã primo ponit opposi
tionem ↄtrariaꝝ. 2° indefinitarũ. 3° cotradictoriaꝝ.
2ᵃ ibi [qñ autem in vniulibus.] 3ᵃ ibi [opponi aũt.]
Prima in duas. ꝑmo ostendit que sunt ↄtrarie. 2° de
clarat. 2ᵃ ibi [dico aũt.] Sequit illa pars [Qñ aũt.] ꝛ
hēt tres. primo ponit opponeȝ in indefinitis. 2° de-
clarat. 3° remouet dubiũ. 2ᵃ ib [dico aũt nõ vniulr.]
3ᵃ ibi [i co v̇o ꝙ vniulē.] Sequit illa ps [ↄtrarie v̇o.]
ꝛ diuidit in tres. Primo ponit legē ꝛ nãȝ ↄtrariarũ.
Secundo contradictoriarum. Tertio ipsarum inde-
finitarum. secũ ibi [quecunq̧ igitur ↄtradictiones]
tertia ibi [Quecunq̧ autem vniuersalibus.] Prima
in duas: scilicet in principalem: ꝛ dubij remotiuam.
Secũda ibi [his v̇o oppositas.] Sequitur illa pars
[Quecunq̧ autem vniuersalibus.] In qua ponit
legem ꝛ naturam indefinitarum: ꝛ habet tres. Pri-
mo ostendit qualiter indefinite se habent ad ueritã-
tem. Secundo declarat per exempla. Tertio remo-
uet dubium. secunda ibi [simul enim uerum est.] ter-
ibi [videbitur autem subito.] Hec est diuisio lectio-
nis. ¶ Superius posuit philosophꝰ vnã diuisionē
enũciationis per vnam simpliciter ꝛ vnam ↄiunctio
ne: que fuit diuisio analogi in analogata. nam enun
ciatio per ꝑus dr̃ de enunciatione vna simplr̃: ꝛ per
posterius de ↄiunctione vna: postea posuit aliam di
uisionē: penes q̃litatem qñ diuisit enũciationem in
suas spēs. s. in affirmationem ꝛ negationē: hic inten-
dit ponere aliã diuisionem penes quãtitatem: que
dat penes subiectum enũciationis: ꝛ qꝛ subiectum
enũciationis est nomē: ꝛ nomē significat ↄceptũ rei
in aĩa ponit diuisionem fm ꝙ apprehẽdit ab intelle
ctu. Dicit ergo ꝙ rerũ q̄dam sunt singulares ꝛ q̄daȝ
vniulēs: ꝛ statim declarat mēbra per diffinitione di-
cẽs: ꝙ vniulē est qȯ est aptum natuȝ p̄dicari de plu
ribus. ꝛ singulare est qȯ est aptum natũ de vno solo
p̄dicari. s. de seipso. exemplum ponit de primo: ut
hõ de secūdo: sed hoc postmodũ apparebit in notãdis.

Diuisio enũciationis l vnã simplicē ꝛ vna ↄiunctione est analogi l analogata

¶ Necesse est aũt enunciare: cum inest aliquid
aut non: aliquoties quidem eorum alicui que
sunt vniuersalia: aliquoties autem corũ que
sunt singularia.
¶ Hic cõcludit ex p̄dictis diuisioneȝ enũciationis: ꝛ
hoc accipiēs: quoniam ita est dictũ: ꝙ reruȝ alie sunt
vniulēs alie singulares: ꝛ semper enũciatur aliquid
de aliqua re. necesse est ꝙ aliquando enũcietur aliqd
inesse uel non inesse alicui: aliqñ singulari ꝛ est tota
constructio suspẽsiua usq̧ huc.
¶ Si ergo vniuersaliter enunciet in vniuersali:
quoniam est: aut non est. erunt contrarie enũ-
ciationes. Dico autem in vniuersali enuncia-
tionem vniuersaliter. ut omnis homo albus est
nullus homo albus est.
¶ Hic docet quomodo enunciationes diuersimode
opponũtur: fm diuersitatem subiecti: uerumtamen
notãdũ: fm ꝙ dicit Boetiꝰ ꝙ vniulē habet esse in ani
ma: ꝛ etiã in re extra: ita ꝙ res que significatur per
hominē ideterminate: sic se habet ad hoc ꝙ sit in ani
ma ꝛ in re extra. iõ dicit Boetius: inuēta sunt signa:
que sũt quedã determinatiões: que faciũt ipm stare
extra: ꝛ qñ attribuit p̄dicatũ ipsi uli p totã mltitudi
nē sub se ↄtentã: ꝛ iõ inuētũ est hoc signũ ois. aliqñ
aũt p̄dicatũ remouet a tota illa multitudine: ꝛ sic est
inuētũ hoc signũ nullus. aliqñ attribuit aliquod p̄di
catũ ipsi vniuli ꝓ aliquo ꝑticulari: ꝛ sic inuētũ est hoc
signũ q̄dã sic ergo de uli. aliqñ possumꝰ enũciare cũ

Vle hēt e l re in aia ꝛ in re ex

signo vniuersali: aliqñ cũ signo particulari: aliqñ aũt si ne signo: ⁊ hec indeterminate: ⁊ indefinite: de tertio aũt singulari semp enũciamus. vnomo rõne singula ritatis ⁊ nunq̃ additur sibi signũ: ⁊ sic sunt q̃tuor modi enũciationis. s. vniuersalis particularis indefinitus ⁊ singularis: ⁊ sm istos diuersos modos enũciãdi diuersificat hic phus ppõnes. ¶ Dicit ergo ad pmã partẽ q̃ si aliqs enũciat in terminis vniuersalibus vniuersr. i. cuꝫ si gno vniuersali: ⁊ hoc qñ est aut nõ est. i. affirmatiue uel negatiue: tũc tales enũciationes erũt zrie: ut ois hõ ẽ albus: nullus hõ est albus: ⁊ sic de aliis cõsimilibus.

¶ Qñ aũt in vniuslibus nõ vniuersaliter nõ sunt zrie. Que aũt significant: ptingit eẽ zria aliqñ.

¶ Dicit oscẽdu quis sit affirmationis ⁊ negationis oppositio in indefinitis. Et dicit q̃ qñ de vniuslib⁹ affirmat uel negat aliqd: nõ tñ vniuersr tũc nõ sunt ptrarie sed que significant illa cõtingit eẽ cõtraria: illa littera multipr exponit. Quidã enim referũt ad ptrarietatẽ veritatis uel falsitatis: que cõpetit his enũciationibus nam aliqñ ptingit istas eẽ ueras: ut hõ est albus: hõ nõ est albus: ⁊ aliqñ vnã istarũ eẽ ueram: aliã falsam ita q̃ põt eẽ q̃ ista erit uera: hõ est albus: ⁊ hec falsa: hõ nõ est albus: ⁊ etiã ecõuerso: ⁊ rõne illius uarietatis tales vident hẽre quandã ptrarietatẽ: sed hec expositio nõ videt ualere. nam phus hic adhuc non loqtur de ueritate ⁊ falsitate: ideo alij exponũt aliter sic referẽtes hoc ad ptrarietatẽ. Et dicũt que significant esse cõtraria. i. istas enũciationes. s. indefinitas cõtingit eas esse zrias respectu pdicati: ut hõ est albus hõ non est albus: ptingit q̃ hoc qd̃ est nõ albus: qd̃ pdicat et hoc q̃ est niger: tñ non est necesse: q̃ põt esse pallidus. ⁊ q: albũ ⁊ nigrũ sunt zria: ideo ptingit illas idefinitas eẽ zrias respectu pdicati: sed hoc nõ est uerũ qd̃ in fine huius libri dicet: q̃ ille enũciationes que sunt de zrijs pdicatis nõ sunt zrie. ¶ Preterea albũ ⁊ nigrũ sunt zria incõplexa: ⁊ hic loqtur de zrijs cõplexis: ideo nõ ualet opinio illa: pp̃ter qd̃ expositor dicit aliter: q̃ ille indefinite nõ sunt zrie quãtum ad modũ: ⁊ lꝫ quãtuꝫ ad modũ nõ sint zrie: tñ pueniũt rõne significati has eẽ zrias: ut pdicatũ queniat uel attribuat ei rõne vniuersalis forme uel nãlis materie: ut hõ est aial: hõ nõ est aial. nã rõne mãe ualet tãdem: hõ est aial: sicut ista: ois hõ est aial: ⁊ hõ non est aial: sicut ista: nullus hõ est aial. Alij exponunt sic: q̃ illas indefinitas ptingit eẽ zrias per additioneꝫ signi: ut hõ est albus: si addas signũ vniuersale. s. ois homo est albus: nullus hõ est albus: ⁊ sic de alijs.

Malsipx expõ huius littere.

¶ Dico aũt nõ vniuersaliter enũciare: i his que sũt vniuslia: ut est albus hõ: nõ est albus hõ. Cum enim vniuersale sit hõ: nõ vniuersr utit enũciatione. Ois nãq3 nõ vniuersale significat: sed qñ vniuersr.

¶ Hic declarat dicẽs q̃ est enũciare in his que sũt vniuersalia nõ vniuersr. i. sine signo vniuersali: ut hõ est albus hõ nõ est albus. Nam dicit ipse: cũ hõ sit termin⁹ vniuersalis: nõ utit vniuersali enũciatione: naꝫ nõ ponit ibi hoc signũ qd̃ significat: qm vniuersr. i. modũ vniuersalitatis ⁊ nõ rem vniuersalem. vñ significat terminũ cui additur stare pro quolibet suo supposito: ut omnus homo currit.

¶ In eo võ qd̃ vniuersale pdicat: id qd̃ est vniuersale pdicari vniuersr nõ est uerũ. Nulla enĩ affirmatio erit uera: in qua de vniuersali pdicato: vniuersr pdicet: ut ois homo est omne animal.

¶ Hic remouet dubiũ ⁊ dicit sic: q̃ phus modo uariare ostẽdit enũciationẽ ⁊ oppositionẽ penes signũ additum subo. Et q: forsitan crederet aliqs q̃ sil'r posset uariari penes signũ additũ pdicato: hoc remouet dicẽs q̃ illud qd̃ est vniuersale pdicari vniuersr: nõ est uerum: nam nulla est affirmatio que de vniuersali pdicato vniuersr pdicet: nõ intelligas q̃ aliqd pdicet de vniuersali pdicato: sed ipse intelligit q̃ nulla. i. falsa cũ illa ppositio: in qua ppõne que de vniuersali pdicato est pdicat aliqd vniuersr: ut ois hõ omne aial est.

Et ideo Primo queramus hoc statim: Utruꝫ signũ possit poni in pdicato: Et videtur q̃ nõ per duas rõnes qs facit expositor. Nam pdicatũ hẽt rõnem forme: nũc autẽ diuisio ptingit materie per quãtitatẽ ⁊ nõ forme: ideo cũ signũ importet diuisionẽ: nõ poterit addi predicato: postea si adderet eẽt ppõ falsa: ut ois hõ est oẽ aial: q: sequeret q̃ homo eẽt asinus.

In oppositum hoc signũ ois: est dispõ termini vniuersalis: in quantum terminus vniuersalis est. cum ergo aliqñ vniuersale ponat in pdicato: ⁊ signũponi poterit. ¶ Itẽ hñ dicit: ois hõ est susceptibilis ois discipline: ⁊ ibi in pdicato ponit hoc signũ ois: ergo ⁊c. ¶ Ad hoc dicẽduꝫ: q̃ signũ vniuersale negatiuum hñ pot addi pdicato: ut ois hõ est nullus lapis: ⁊ signum pticulare silr: ut hõ est quoddã aial. Sed utrũ signũ vniuersale affirmatiuuꝫ possit addi: Dico q̃ sic copulatiue. sꝫ utrũ uere: sic est distinguẽdũ de pdicato. nã si pdicatũ sit sup̃ius ad subiectũ: nunq̃ signũ põt addi uere pdicato. sed si pdicatũ sit eq̃le uel et in minus: tũc uere põt addi si nõ sit signũ positũ in subiecto. nam hec uera est: aial est ois hõ: hõ est ois hõ. sed si signũ eẽt in subiecto: tũc eẽt falsa dicẽdo: ois hõ est ois hõ. Auctor ergo intelligit q̃ falsa sit in qua ponit si ois in sbiecto: ut patet per eius exẽplum: ois hõ est oẽ aial. ¶ Argumenta ergo que pbãt q̃ possit addi: uerũ est copulatiue. Sed cum tu dicis q̃ hec est uera: ois hõ est susceptibilis ois discipline. uerũ est si nõ pdicabit ibi ois: sed si suscep tibile. Uñ si dicas: ois hõ est oẽ susceptibile: falsa est. Et cum pbat q̃ nõ possit addi q: pdicatum est forma. Dico q̃ nõ est forma: hẽt tñ modũ forme. aliud concludit q̃ nõ possit addi uere: tamen copulatiue bene potest.

¶ Opponi aũt affirmationẽ negationi dico zdictorie que vniuersr significat ⁊ idẽ qm nõ vniuersr ut ois hõ albus est: nõ ois hõ albus est: nullus hõ albus est: quidã homo albus est.

¶ Hic determinat de oppositione contradictoriarũ. Et dicit q̃ enunciatio que significat vniuersale. s. vniuersaliter: sic ponitur contradictorie: ⁊ que significat particulariter ⁊ non vniuersaliter: si vna earum sit affirmatiua ⁊ alia negatiua: ut omnis homo est albus: quidam homo non est albus: nihil aliud vult dicere nisi vniuersalis affirmatiua ⁊ particularis negatiua sunt contradictorie similiter particularis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua: ut quidam homo est iustus: nullus homo est iustus: ⁊ sic de alijs.

¶ Cõtrarie võ vniuersalem affirmationẽ ⁊ vniuersalem negationẽ: ut ois hõ iustus est: nullus hõ iust⁹ est. Quocirca has qdẽ impossibile est sil' ueras esse. His võ oppositas ptingit aliqñ in eodẽ eẽ simul ueras. ut nõ omnis homo albus est: ⁊ quidam homo albus est.

¶ Hic phus intẽdit ponere legem ⁊ nãm cõtrariaruꝫ: ostendẽdo q̃liter se habẽt ad ueritatẽ ⁊ falsitatẽ. Et pmo repetit que sunt zrie: dicẽs q̃ ptrarie sunt vniuersalis affirmatiua: ⁊ vniuersalis negatiua: ut ois hõ est albus: nullus hõ est albus. Postea ponit legẽ dicẽs q̃

has ȝrias impossibile est eē ueras: ut qdā hō currit: que opponit̄ huic: nullus hō currit: ⁊ nō ois hō currit. que opponit̄ huic: ois hō currit: illas subcōtrarias. s. qdam hō currit: ⁊ nō ois homo currit. cōtingit simul eē ueras. Et dat expositor: simile q̄re ȝrie non pn̄t simul esse uere ⁊ subcōtrarie pn̄t. ⁊ dicit ꝙ simile est sicut in ȝrijs rei: ut albedo ⁊ nigredo nunꝗ̄ pn̄t simul eē in eodē: sed remotiōe albi ⁊ nigri simul pn̄t eē. nam pōt aliqs esse nec albus nec niger: utputa ut pallido. Sil'r cōtrarie non pn̄t simul esse uere: sed remote. i. cōtradictorie harū que sunt subcōtrarie: ille possunt simul esse uere.

Cur sic q̄ ȝrie ñ possunt sil' esse uere.

¶ Quecūqȝ igit̄ ȝdictiones vniulīū sūt vniulr: necesse ē alterā eē uerā ul' falsā: ⁊ q̄cūqȝ i singularib⁹ sūt: ut socrates ē alb⁹: nō ē socrates alb⁹.

¶ hic ostēdit q̄liter se habet v̄itas ⁊ falsitas in ȝtradictorijs. Et nota hic ꝙ ȝdictio cōsistit in sola remotione affirmationis per negationē: ut vniulis affirmatiua remouet̄ per solam negationē. simil'r vniulis affirmatiua remouet̄ per vniul'em negatiuā: sil'r quando utraqȝ est singl'aris: q: tūc de necessitate refert ad idē: ut sortes currit: sortes nō currit. Dicit ergo phus ꝙ si ue accipiant̄ ȝdictiones vniulium enūciationuȝ siue singulariū: necesse est ꝙ vna sit uera ⁊ altera falsa: ita ꝙ nunꝗ̄ simul sint uere uel simul false.

¶ Quecūqȝ aūt in vniuersalibus non vniuersaliter non semp hec uera est: illa v̄o falsa. Simul enim est uerū dicere: quoniā est homo albus: ⁊ quoniā nō est homo albus: ⁊ est hō pulcher ⁊ nō est homo pulcher. si enim fedus est nō est pulcher: ⁊ si fit aliquid nōdum est.

¶ Dicit expositor ꝙ in ꝓpōnibus indefinitis affirmatio ⁊ negatio videnī ȝdictorie opponi: ita ꝙ videt̄ ibi affirmatio ⁊ negatio eē de eodē. Et ad hoc remouēdum dicit phus ꝙ quecūqȝ dicunt̄ de vniulib⁹ nō vniul'r: ⁊ hoc affirmatiue ⁊ negatiue: nō opȝ ꝙ semper vnū sit uerū ⁊ reliquum falsum. Nam bn̄ possūt simul eē uere. Et declarat per plura exēpla: ut hō est albus: hō non est albus. simil'r hō est ꝓbus: hō non est ꝓbus. he aūt sunt uere: ⁊ ꝓbat ꝙ iste sunt uere: hō est ꝓbus: hō nō est ꝓbus: ⁊ supponit illam pro uera: homo est ꝓbus. i. honestus. ⁊ illam ꝓbat: hō nō est ꝓbus: nam hō est turpis in moribus: intellige ꝙ si est turpis nō est ꝓbus: ⁊ sic sunt iste uere: hō est ꝓbus: hō non est ꝓbus. Simil'r ille homo est pulcher: hō nō est pulcher: ⁊ supponit illā ꝓ uera: homo est pulcher. hāc v̄o ꝓbat: hō non est pulcher. naȝ aliqs homo fedus est: ⁊ si est fedus nō est pulcher. Simil'r iste sunt uere: aliqd est: aliqd nō est: illam supponit ꝓ uera: aliqd est. hāc ꝓbat aliqd nō est: q: aliqd fit: ⁊ illud qd̄ fit nō est in rebus ꝑmanētib⁹ ut domus.

¶ Uidebit̄ aūt subito īcōuenīēs eē: idcirco q̄m̄ videt̄ significare nō est hō alb⁹ sil' idē: ⁊ hec nullus hō est albus: hec autem neqȝ idem significat neqȝ simul necessario.

¶ hic remouet dubium. Dictū est ꝙ ille pn̄t simul eē uere: hō est albus: hō nō est albus: dicas ꝙ forte hoc videbit̄ inconueniēs alicui. nam videt̄ ꝙ iste ꝓpositiones hō est albus: ⁊ nemo est albus: tātum ualēt: ⁊ ille nō pn̄t simul eē uere: ergo nec iste: hō est alb⁹: ⁊ hō non est albus. Soluit phus ⁊ dicit ꝙ ille nemo est albus: ⁊ hō non est albus: non significāt idē: neqȝ sūt idem: q: nemo est albus: eadē est cuȝ hac: nullus homo est albus: ⁊ illa: hō non est albus: non est eadem quare non ualet.

Queritur circa illam partē: quoniam autem sunt hec qdem rerū ⁊c̄. Nam cum philosophus diuidit rem per vniul'em ⁊ particularē: videt̄ ꝙ male faciat. Nam dicit phus 7° meta^ce. ꝙ vniul'e nō est aliqd extra existēs in rebus: ⁊ sic videt̄ ꝙ nulla res sit vniuersalis. ¶ Preterea in ꝑdicamētis dicitur ꝙ oīa alia aut de primis substātijs dicunt̄: aut sunt in pmis substātijs: sed omne qd̄ est in pma substātia est singulare: q̄re patet ꝙ ois res sit singularis. ¶ Ad hoc dicēduȝ breuiter ꝙ diuisio est bona. Tamē nota ut in principio dictum est ꝙ hic diuidunt̄ res fm ꝙ significantur per noīa que noīa subiciunt̄ in enūciationib⁹. nūc autē dictum est ꝙ noīa non significāt res nisi mediāte intellectu. Et ideo opȝ ꝙ illa diuisio rerum accipiat̄ fm ꝙ res cadūt in intellectu: nūc aūt illa que habent eē ȝiūctum in rebus intellectus pōt distinguē: ut patet in lacte idem faciūt albedo ⁊ dulcedo: ⁊ intellect⁹ pōt appꝑhēdere lac album non appꝑhēdendo ipsum dulce. simil'r rem significatā per hoiem pōt intellect⁹ appꝑhēdere fm esse ꝓpriūm qd̄ habet in sorte: ⁊ sic dicit̄ singularis. Aliomō possumus intelligere rem significatā per hoiem inquātum est cois pluribus: ⁊ significat̄ ꝑter sortem ⁊ platonē: ⁊ ut sic intelligit̄ dicit̄ vniulis res ⁊ est obiectū intellectus: ⁊ ita lȝ in reb⁹ extra omnis res sit singularis: tn̄ ex parte intellect⁹ pōt dici res vniulis: ⁊ hec dicit̄ res ꝓut cadit sub opatione intellectus: ⁊ nō ꝓut habet eē absolutū in re: ⁊ tu arguebas ac si res absolute diuideret̄. Unde dicit expositor ꝙ bn̄ patet ꝙ hic diuidit̄ res prout cadit in intellectu. nam statim diffinit vniul'e per opationē intellectus cum dicit: vniul'e est qd̄ est aptū natum de pluribus ꝑdicari: ꝑdicari est qdam actus rōnis. Et dicit expositor ꝙ bn̄ dicit: qd̄ est aptum natuȝ de plurib⁹ dici: ⁊ nō dicit ꝙ actu predicet̄. nam pōt eē ꝙ vniuersale actu non ꝑdicabit̄ de pluribus: existēte soluȝ sorte in mūdo: hō erit vniul'e ⁊ tn̄ nō ꝑdicabit̄ de pluribus. Aliomodo impedit̄ ꝙ nō ꝑdicabit̄ de pluribus actu ꝓpter cōditionē nature: ut patet in sole. forma enim solis de se est multiplicabilis: sed q: alia mā̄ nō est susceptibilis talis forme: ideo impedit̄ ꝙ actu nō ꝑdicet̄ de pluribus sed aptitudine. ¶ Notat̄ fm expositorē q' de vniuli ȝtingit enūciare q̄tuor modis. Duobus ꝓut appꝑhendit̄ ab aīa: ⁊ duobus ꝓut hēt eē in re extra. Unomō enunciat̄ de vniuli ꝓut apprehendit̄ ab intellectu: ⁊ ꝓut hēt eē in intellectu: ut hō est spēs. Aliomō enūciat̄ de eo ꝓut appꝑhēdit̄ ab aīa pro esse tamē qd̄ habet in re extra: ut hō est dignissima creaturarum. sensus est ꝙ non est aliqs hō qn sit dignior alijs creaturis ab hoīe. Aliomō enunciat̄ de vniuli pro esse qd̄ hēt in singularibus. ¶ Et nota ꝙ qn̄qȝ enūciamus aliqd̄ ꝑdicatum rōne nāe vniulis: ut qn̄ attribuit̄ ei aliqd̄ ꝑdicatū eēntiale: ut homo est aīal: homo est sub̄a. rōne aūt singulari attribuit̄ aliter ꝑdicatum aliqd̄ accidētale: ut hō ambulat: hō est albus: ⁊ sic de alijs. ¶ Nota etiam ꝙ de singulari enunciamus tripl'r. Unomō ꝓut accipit̄ ab aīa: ut sortes est indiuiduū. uel de vno solo ꝑdicat̄: aliqn̄ enunciamus de singulari rōne cois nature: ut sortes est aīal. qn̄qȝ aūt rōne suiipsius: ut sortes ambulat.

Quō res vlēs dicuntur hēre in re extra.

De vli ȝtingit enūciare q̄tuor modis.

Anifestū ē aūt qm̄ vna negatio vnius affirmationis est: hoc enim idem opȝ negare negationē qd̄ affirmatio affirmauerit: ⁊ de eodē ul' de aliquo singulariuȝ: uel de ali quo vniuersalium: uel vniuersaliter uel non vniuersaliter.

Superius dixit phus diuersos modos oppositionis in enūciationibus. hic

intēdit dicere ꝙ vni affirmationi vna negatio est opposita. Et fm hoc habet duas. Primo ostēdit ꝙ vnius affirmationis est vna negatio. Secundo ostendit que sit uera affirmatio ⁊ que uera negatio. Scḋa ibi [Una aūt affirmatio.] Prima in tres. Nam pmo proponit qḋ intēdit. Secūdo manifestat. Tertio epilogat. 2ᵃ ibi [Hoc enim idē oportet.] 3ᵃ ibi [Qm̄ igit̄ vna affirmatio.] Secūda istaruz habet duas. Primo eniz manifestat per rōnem. Secūdo per exēpla. 2ᵃ ibi [Dico aūt ut socrates.] Seqtur illa pars [vna aūt.] ⁊ hēt duas. Primo ostēdit que sit affirmatio uel negatio vna. Secūdo que plures. Primo ostēdit ꝙ ppt multitudinē supposita sub aliquo vniuli nō impeditur vnitas enūciationis. Secūdo ostēdit ꝙ ppter multitudinē significatoꝝ impedit̄ vnitas enūciationis. 2ᵃ ibi [Si vo duobus.] Hec secūda pōt diuidi in q̄tuor. Primo ostēdit ꝙ vnitas uocis nō sufficit ad vnitatē enūciatiōis. Secūdo exēplificat. Tertio pbat. Quarto cōcludit correlariuz. 2ᵃ ibi [ut siqs ponat.] 3ᵃ ibi [nihil enim.] 4ᵃ ibi [quare nec in his.] Sequit̄ illa pars [in his ergo que sunt.] Et pōt ɔtinuari ad pcedētez: sic. supius dictum est de oppōne ppositionū ⁊ quomodo uerū ⁊ falsum ex opposito diuidūt enūciationem: modo inqrit de quodā qḋ posset eē dubium. utrum illud qḋ dictū est simplr̄ sumat̄ in oibus enūciationibus uel non: ita ꝙ modo sit ueritas in oibus uel nō. Et diuidit̄ in duas. Primo enim ppōnit dissimilitudinē in enūciationibus. Secūdo pbat eaz. Secunda ibi [nam si ois.] Prima in duas. Primo ponit vnam partē dissimilitudinis. Secūdo aliaz [hoc est.] pmo ostēdit qualiter est ueritas in illis de pñti ⁊ de pterito. Secūdo ꝙ nō est sic penitus in illis de futuro. 2ᵃ ibi [In singularibus vo.] Hec est diuisio lectionis.

¶ Ad pmam partē sic pcedit: ⁊ dicit ꝙ manifestum est ex pdictis: quoniā vna est negatio vnius affirmationis. Et dicit expositoꝛ ꝙ hoc habuit hic dicere. nam videret̄ alicui ꝙ vna affirmatio plures haberet negationes: ut istius: omnis homo est albus: ⁊ istius simulr̄ nullus homo est albus. Et ideo ad hoc remouēdum habuit hoc hic dicere. Et statim manifestat h per rōnem ⁊ dicit hoc idē. ⁊ format expositoꝛ talem rōnem: oportet negationē negare illud idem pdicatum qḋ affirmatio affirmauerat: ⁊ de eodem subiecto siue illud subiectū sit vniulē sumptū vniuersalit̄: uel non: siue sit etiam singulare: ⁊ hoc nō cōtingit nisi vnomodo. s. ita ꝙ negatio neget illud qḋ affirmatio posuit: ⁊ nihil aliud: ergo vni affirmationi opponit̄ vna sola negatio. Alij formāt rōnem hic sic: omnis illa negatio que negat idem pdicatū de eodē subiecto qḋ affirmatio affirmauerat est vna respectu illius affirmationis: sed ois negatio negat idem pdicatum de eodē subiecto qḋ affirmabat affirmatio: ergo ois negatio est vna respectu illius affirmationis. maioꝛ videt̄ tenere postq̄ illud idem negat negatio: qḋ affirmabat affirmatio: ⁊ de eodē subiecto silr̄. ¶ Dico aūt ut est soc. albꝰ: nō est soc. albꝰ. Si autē aliqd aliud: uel de eodē uel de alio idē: nō est opposita: sed ab ea diuersa. Huic vo que ē ois hō albꝰ est: ɔ̄dictio est illa que est nō ois hō. albus est. Illa vo que est aliqs hō albus est: illa que est: nullus hō albus est. illi aūt que est: hō albus est: illa que est nō est homo albus.

¶ Hic declarat per exēpla: ⁊ pmo in singularibus ⁊ dicit ꝙ huic: socrates est albus: sola opponit̄ hec. s. socrates nō est albus: tanq̄ eius ppria negatio. Et dicit phus ꝙ si eēt aliqḋ pdicatum uel aliud subiectuz nō eēt negatio opposita: sed eēt ab ea diuersa: ut ista socrates nō est musicus. non est negatio istius: socrates est albus. declarat postea in terminis vniulibus: ⁊ dicit ꝙ huic: ois homo est albus. est negatio ppria nō ois homo est albus: que eqpollet pticulari negatiue: ⁊ huic: aliqs homo est albus: opponitur nullus homo est albus. Et dicit similr̄ ꝙ huic: homo est albus. opponit̄ ut negatio: homo nō est albus. ¶ Sed videt̄ ꝙ hic male dicat. nam (ut visum est supra) due indefinite possunt eē simul uere: sed ille que opponūtur tanq̄ affirmatio ⁊ negatio. i. ɔtradictorie nunq̄ possunt simul eē uere: q̄re videt̄ ꝙ male dicat. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ ille due: homo est albus: ⁊ hō nō est albus: de virtute locutionis non cōtradicūt: sed dicēdum ꝙ phus intellexit ꝙ sunt cōtradictorie referendo ad idem suppositū: ut dicamus: hō est albus: pro sorte hō non est albus: pro eodē. s. pro sorte. Et hoc nō est de virtute locutionis: q2 de ṽtute sermonis nō stat hō magis pro sorte q̄ pro platone. Unde de virtute sermonis nō sunt ɔ̄dictorie: sed solum indefinite subcontrarie.

¶ Qm̄ igit̄ vna affirmatio vni negationi opponit̄ ɔ̄dictorie: ⁊ que sūt he dictū est. Et qm̄ alie sunt ɔ̄rie: alie ɔ̄dictorie. ⁊ que sunt he dictū est ⁊ qm̄ non ois uera uel falsa cōtradictio: ⁊ quare ⁊ quando uera uel falsa est.

¶ Hic epilogat qḋ dictū est: ⁊ dicit ꝙ ex pdictis patet ꝙ vni affirmationi vna est negatio opposita: ⁊ ꝙ oppositarū affirmationū ⁊ negationū alie sunt ɔtrarie: alie ɔ̄dictorie. ⁊ dictū fuit que sunt utreque: ⁊ dictuz est ꝙ ois ɔ̄dictio est uera uel falsa: ⁊ sumit̄ hic large ɔ̄dictio pro q̄libet oppōne affirmationis ⁊ negatiōis Nam in uera ɔ̄dictione semp vna pars est uera altera falsa: ⁊ in indefinitis ambe pñt eē uere: ⁊ in ɔtrariis ambe simul false (ut visum est.)

¶ Una aūt affirmatio est uel negatio: que vnuz de vno significat. uel cū sit vniulē, vniulr̄: ul nō silr̄: ut ois hō albꝰ est: nō ois hō albꝰ est. Et iḋ albus nō est hō albꝰ: nullus hō albus est: qdam homo albus est: si album vnum significat.

¶ Hic ostēdit que sit affirmatio ⁊ negatio vna. Et dicit expositoꝛ ꝙ hoc supius dixerat ubi dixit: ꝙ vna est enūciatio que vnum significat: ⁊ ppter hoc inducit istam partē sic. Quia in ista enūciatione in qua predicat̄ aliqd de aliquo vniuli vniulr̄ sub se multa ɔtinet. hic intēdit ostēdere ꝙ nō impediat vnitatē enunciationis. s. ꝙ ppter multitudinē que ɔtinet̄ sub vniuersali non impediat̄ vnitas enūciationis. Dicit ergo ꝙ affirmatio vna uel negatio est que significat vnum de vno: siue illud vnū qḋ subicit̄ sit vniulē vniuliter sumptū: siue nō vniulr̄ sed pticulariter uel indefinite: aut etiam si subiectū sit pticulare uel singulare: ⁊ ponit exēpla: pmo de vniuli: ut ois hō est albus: nō ois hō est albus: nullus hō est albus: qdam hō est albꝰ. ⁊ addit quādam ɔditionē que est necessaria ad hoc ꝙ affirmatio sit vna. Et dicit si albū vnū significet: ⁊ pdicatū significet plura non est affirmatio vna ul' negatio: sed plures. Et dicit si albū vnum significet: qa in libro topicoꝝ dicit phs ꝙ albū significat albū in uoce ⁊ albū in colore: ⁊ ita est eq̄uocum ad illa duo: ⁊ ppter hoc dicit: si album vnum significet: aliter nō esset vna affirmatio.

¶ Si vo duobꝰ vnū nomē positū est: ex qbꝰ nō est vnū: nō est vna affirmatio: nec vna negatio

¶ Hic ostēdit ꝙ sola vnitas nois non requirit̄ ad vnitatem enūciationis: imo reqrit̄ vnitas rei: dicē ꝙ si ali.

quod nomẽ vnũ imponaẗ diuerſis rebus ex qͥbus rebus non fiat vnum: nõ erit affirmatio uel negatio vna. Et dicit expoſitor ꝙ hoc qͦ dicit: ex qͥbus pluribus nõ fit vnũ. põt dupl'r intelligi. Uno mõ ad remouẽdũ multa ꝯtẽta ſub vniuli vno: ut hõ ⁊ equus ſub aiali. Et hoc nomẽ aial ſignificat utrũqꝫ: nõ ſ3 ꝙ ſunt multa ⁊ diuerſa: ſed ſ3 ꝙ vniuocanẗ in nã generis. Alio mõ dicit expoſitor: ⁊ melius dicitẽ ex quibus pluribus nõ fit vnũ: ſicut ex ꝑtibus diffinitionis fit vnum. nam tũc bñ eſſet vna. uel ſicut ex partibus itegralib⁹ fit vnũ: ut ex tecto: fũdamẽto: pariete fit vnũ: ſic ergo patet ꝙ vnitas uocis non ſufficiat dicere vnitatem enũciationis: ſed dicit expoſitor ad uocem tñ ſufficit vnitas uocis: ut canis eſt nomẽ: ⁊ ſimil'r de cõſimilibus alijs.

¶ Ut ſi qͥs ponat hoc nomẽ tunica hoĩ ⁊ equo. ꝙ tunica alba eſt: hec non eſt vna negatio: nec vna affirmatio.

¶ Hic exẽplificat qͦ dictum eſt. Dictũ eſt enim ꝙ vnitas uocis non ſufficit ad vnitatem enũciationis. Hic dat exẽplum: ut ſi hoc nomen tunica imponaẗ ad ſignificãdum hoĩem ⁊ equum: ⁊ tunc dicaẗ ſic: tunica eſt alba: uel ſic: tunica nõ eſt alba: non eſt affirmatio uera: nec etiam negatio: immo erunt plures.

¶ Nihil enim differt hic ꝙ̃ dicere: qm̃ eſt homo equus albus. Hoc aũt nihil differt ꝙ̃ dicere eſt homo albus: ⁊ eſt equus albus. Si ergo he mľ ta ſignificãt: ⁊ ſunt plures: manifeſtũ eſt quoniã ⁊ prima uel multa: uel nihil ſignificat. neqꝫ enim eſt aliqͥs homo equus.

¶ Modo ꝓbat hoc qͦ dixit. ſ. ꝙ non ſit affirmatio uel negatio vna: ſi dicaẗ tunica eſt alba. per talẽ rationem: ſi tunica ſignificet hoĩem ⁊ equum: ⁊ dicaẗ tunica eſt alba: nihil differt ac ſi diceret homo ⁊ equus eſt albus: ergo ſi he due ſignificãt multa: ⁊ ſunt plures enũciationes: certum eſt ꝙ prima ſiliter erit plures. ſ. tunica eſt alba: ⁊ ſignificat plura aut nihil. Et dicit bene aut nihil: qꝛ non eſt aliqua res compoſita ex hoĩe ⁊ equo: ⁊ ita iſta non pñt facere vnum ſignificatum. Quare patet: ꝙ tũc tunica aut ſignificabit plura: aut nihil: qꝛ vnum ſignificatũ non poſſunt facere: ⁊ hoc dicit ipſe cum dicit [neqꝫ enim eſt aliqͥs homo ⁊ equus.] i. ex iſtis non fit vnum.

¶ Quare nec in his neceſſe eſt hanc qͥdẽ cõtradictionem ueram eſſe: illam ṽo falſam.

¶ Hic cõcludit quoddã correlarium ⁊ dicit: ꝙ in iſtis affirmationibus ⁊ negationibus in qͥbus eſt nomẽ equocum non oportet ſemꝑ alterã ueram alterã falſam eſſe: ut canis currit: canis non currit: non cõtradicunt: qꝛ negatio põt aliqͥd negare qͦ affirmatio affirmat. ¶ Et nota ꝙ dicit ꝑhus nihil differt ſi dicerem: tunica eſt alba: ac ſi dicerem: homo eſt albus: ⁊ equ⁹ eſt albus. intellige ꝙ uerum eſt ꝙ nihil differt quãtũ ad pluralitatẽ: qꝛ ſicut iſte due ſunt plures: ita ſimiliter iſta eſt plures: ⁊ nõ itelligas ꝙ nihil differat quãtum ad ueritatẽ: nam illa: homo eſt albus ⁊ equ⁹ eſt albus: cum ſit quedam copulatiua non põt eſſe uera niſi utraqꝫ pars ſit uera: ſed illa tunica eſt alba: dato ꝙ ſignificet illa duo: tamẽ põt eſſe uera altera exiſtente uera: aliter non oporteret tales ꝓpoſitiones multiplices diſtinguere: que tamẽ videnẗ diſtingui: ⁊ ſic bene põt eſſe uera vna parte exiſtente uera: dato ꝙ alia ſit falſa.

¶ In his ergo que ſunt: ⁊ que facta ſunt: neceſſe eſt affirmationẽ uel negationem ueram uel falſam eẽ. In vniulibus quidẽ vniuerſaliter ſemꝑ hãc ueram: illam ṽo falſam: ⁊ in his que ſũt ſingularia quẽadmodũ dictum eſt. In his ṽo que in vniuerſalibus non vniuerſaliter dicuntur: non eſt neceſſe. Dictum eſt aũt ⁊ de his.

¶ Hic ꝑhus, qꝛ oſtẽdit ſuꝑius quomodo uerũ ⁊ falſum ex oppoſito diuidũt enunciationẽ: inqͥrit quoddam qͦ poſſet eſſe dubiũ. ſ. utrum illud qͦ dictũ eſt ſimil'r ſumaẗ in oĩbus enũciationibus uel non. i. utrũ ueritas ſimil'r ſumaẗ in enũciationibus oĩbus. ¶ Et eſt notãdum ꝙ ꝑhus poſuit ſuꝑius tres diuiſiones enũciationis. Prima fuit penes vnitatẽ enũciationis: quãdo diuiſit enunciationẽ in vnam ſimpl'r ⁊ coniũctione vnam. ¶ Secũda diuiſio fuit penes qualitatẽ quãdo diuiſit eam per affirmationem. ⁊ negationem. Tertia diuiſio fuit penes quãtitatẽ qñ dixit ꝙ enunciationum quedam eſt vniulis ⁊ quedã particularis alia indefinita: alia ſingularis. Hic tangit quarta diuiſio enũciationis ſm̃ tẽpus. nam quedam eſt de p̃ſenti: quedam de p̃terito: quedã de futuro. Et iſta diuiſio põt accipi ex his que dicta ſunt ſuꝑius: ubi fuit dictum ꝙ neceſſe eſt oẽm contradictionẽ ex uerbo eſſe uel ex caſu uerbi: ⁊ caſus uerbi ſunt p̃teritum ⁊ futurum. Põt etiam accipi qͥnta diuiſio enũciationum penes materiã ipſarum: ⁊ materia ꝓpoſitionũ nihil aliud eſt ꝙ̃ habitudo p̃dicati ad ſubiectũ: ⁊ illa habitudo põt eſſe triplex. Uel ꝙ p̃dicatum per ſe inſit ſubiecto: ⁊ ſic eſt in materia nãli: ut homo eſt aial. Uel ꝙ p̃dicatum repugnet ſubiecto: ⁊ ſic eſt in materia impoſſibili. uel remota: ut homo eſt aſinus. Si ṽo medio modo ſe habeat p̃dicatum ad ſubiectũ: ita ꝙ neqꝫ per ſe ĩſit neqꝫ repugnet ſic eſt in materia de poſſibili: uel etiam cõtingẽti. Nũc aũt dicit expoſitor. his differẽtijs ita cõſideratis non eſt ſimile iudicium de ueritate ⁊ falſitate in oĩbus enũciationibus. vñ ꝑhus oſtẽdit ex predictis concludẽs ꝙ in enũciationibus que ſunt de p̃ſenti: ⁊ in illis que dicta ſunt. i. finita ſũt de illis de p̃terito neceſſe eſt ꝙ affirmatio uel negatio determinate ſit uera uel falſa. declarat hoc in illis enũciationib⁹ in qͥbus de vniulibus ſubiectis aliqͥd vniuerſal'r p̃dicat: neceſſe eſt ꝙ ſemꝑ vna ſit uera ⁊ altera falſa: ⁊ vna affirmatiua ⁊ altera negatiua. ſ. que cõ opponuntẽ in quacũqꝫ materia. Et dicit ꝙ ſiliter eſt in enũciationibus ſingularibus: qꝛ eodẽ modo contradictorie opponunẗ: ſed dicit ꝙ in illis enũciationib⁹ in qͥbus aliqͥd p̃dicaẗ de vniuli nõ vniul'r: non eſt neceſſe ꝙ ſemꝑ vna ſit uera altera falſa: qꝛ ambe pñt eẽ uere: ut dictũ eſt: ⁊ hoc ſe hẽt ſil'r in illis de futuro: ſicut de p̃terito uel pñti: ꝙ nõ eſt neceſſe alterã partem eẽ ueram: alterã falſam: ⁊ in indefinitis ſil'r ſe hẽt ſicut in vniulibus vniuliter ſumptis. i. ꝯtrarijs futuro pñti ⁊ p̃terito. nam in mã nãli affirmatiua eſt uera negatiua falſa: ut oĩs homo eſt aial: eſt uera: nullus hõ eſt aial falſa eſt. In remota mã eſt ecõuerſo. ſ. qꝛ negatiua eſt uera ⁊ affirmatiua falſa. ⁊ ſil'r ambe ꝑticulares uere ſunt in mã ꝯtingẽti in quolibet tpe: ſed in ſingularibus futuris eſt quedã diſſilitudo. Nam in pñtib⁹ ⁊ p̃teritis ſemꝑ opꝫ ꝙ altera oppoſitarũ ſit uera: altera falſa: ⁊ hoc intelligas quãtum ad mãm ꝯtingẽtẽ: ⁊ nõ quantũ ad nãlem ⁊ remotã. nam ibi ſiliter eſt ſicut in illis de pñti ⁊ de p̃terito ⁊ futuro: ⁊ ſic ſolũ eſt diuerſitas in illis de futuro in materia ꝯtingẽti: i hoc ergo uerſaẗ tota intẽtio: utrum in ſingularib⁹ de futuro ꝯtingẽti ſit neceſſe alterã ueram eẽ alterã falſã determinate uel nõ. ⁊ Ariſtoteles nõ facit mẽtionẽ de ꝯtingẽti: ſed ſolum dicit in ſingularibus. ex hoc dicit expoſitor ꝙ ſingularia eueniunt contingenter. ⁊c.

Queritur Utrum vnius affirmationis sit tm̄ vna negatio: vl' possint plures eē? Et videt̄ ꝙ plures possint eē: nam videt̄ ꝙ istius: oīs homo est albus: sit negatiua. hec: nullus homo est albus. cum in ea includat̄ hec: quidam homo non est albus. ⁊ sic istius: omnis homo est albus: erunt iste negationes: nullus homo est albus: ⁊ qdam homo non est albus. ¶ Preterea quicqd repugnat ꝯsequēti repugnat antecedēti: sed hec: qdam homo non est albus: que sequitur ad illam: nullus homo est albus: repugnat huic: omnis homo est albus: ergo omnis homo est albus: repugnabit huic antecedēti: nullus homo est albus: ⁊ sic vnius affirmationis debēt esse plures negationes. ¶ Preterea dicit phus: opponi autem dico eiusdem de eodē non equoce: ⁊ sic de aliis. Sed hec cum dico: nullus homo est albus: negat totum illud qḋ affirmat hec: omnis homo est albus: ergo videt̄ ꝙ sit eius ꝯdictoria negatio. ¶ Cum hoc querit̄: Utrum plus neget negatio q̄ꝫ qḋ affirmet affirmatio? Et videt̄ ꝙ sic. Nam si dicam: oīs homo est aīal. hic si aīal non affirmat̄ simplr̄ pro suis suppositis oībus. Sed si dicam: qdam homo nō est animal. iam negat̄ aīal simplr̄ pro quolibet suo supposito: q̄re videt̄ ꝙ plus neget negatio q̄ꝫ affirmet affirmatio.

Oppositum patet per phm̄ in littera. Dicēdum ꝙ vnius affirmationis vna est tm̄ negatio: ita ꝙ huius: oīs homo est albus est negatio: qdam homo nō est albus: hoc dicit expositor ꝙ cōtradictio cōsistit in sola remotione affirmationis per negationē. vniul'is negatiua remouet per particularē affirmatiuā: ⁊ sic de aliis. Sed dicit expositor ꝙ vniul'is negatiua non solum remouet affirmationē vniul'em: sed etiā ultra hoc designat extremam distātiam s'm quam negat totū quod affirmatio ponit: ⁊ hoc ptinet ad rationē cōtrarietatis ⁊ non cōtradictionis. Et ideo particularis affirmatiua ⁊ particularis negatiua se habēt sicut media inter cōtraria sicut patet. ⁊ sic patet ꝙ vniul'is negatiua non est contradictoria vniul'is affirmatiue. ¶ Ad argumēta dicendum. Ad primum dico ꝙ licꝫ vniul'is negatiua includat particularē negatiuam: tamē ipsa vniul'is negatiua sup hoc addit aliqd inquātum importat non solum remotionē affirmationis: sed ulterius remouet quālibet eius partē: ⁊ ideo nō est sua cōtradictoria. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ licꝫ illa: omnis homo est albus: repugnet tanq̄ꝫ cōtradictoria huic: qdam homo nō est albus: tamē non est cōtradictoria hui⁹ nullus homo est albus: ⁊ causa est visa: qꝛ vniul'is negatiua dicit remotionē non solum affirmationis (ut visum est) sed ulterius remouet totū. ¶ Ad aliud argumētum patet solutio per idem. nam cum dictū sit: ꝙ opponi est eiusdē de eodē: uerum est. ⁊ ulterius requiritur ꝙ solum affirmatio remoueat̄: ⁊ non sit extrema distantia: qa tunc erūt cōtrarie (ut dictum est.) ¶ Ad aliud quod queris postea utrum plus neget negatio q̄ꝫ affirmet affirmatio? Dico ꝙ non. naꝫ si plus negaret negatio q̄ꝫ affirmatio affirmet: tunc illud qḋ negarem eēt affirmatio: ⁊ sic vna negatio hēret plures affirmationes: qḋ falsum est. ¶ Unde nota ꝙ negatio bn̄ pōt negare pro pluribus q̄ꝫ affirmatio affirmet: non tm̄ ꝙ plus neget: nam differt dicere negare plus ⁊ negare pro pluribus: ut patet cum dicit̄: hō est animal. hic affirmat̄ animal simplr̄ non tamē affirmat̄ nisi pro hoīe: sed cum dicit̄ homo non est aīal. hic negat̄ animal qḋ prius affirmabat̄ ⁊ nō plus: tamē bene negat̄ pro pluribus. naꝫ negat̄ ibi simplr̄ pro quolibet supposito. Per hoc patet solutio ad argumētū: cum dicis ꝙ cuꝫ dicit̄: oīs homo est albus: uel est animal. postea dicit̄: qdam homo non est aīal. ibi negat. Dico ꝙ non negat plus: immo idem: sed tamen bene negat pro pluribus.

Negatō ꝑ plurib⁹ negari' ħt q̄ꝫ affirmet affirmatio: nō tñ plus negat.

Nam si oīs affirmatio uel negatio uera uel falsa est: ⁊ oē necesse est esse ul' nō eē. Quare si hic futurū qdē dicat futurū aliqd. ille uō nō dicat hoc ipsꝫ manifestū est: q'm necesse est uerū dicere alterū ipsoꝝ: si oīs affirmatio ul' negatio uera uel falsa est: utraqꝫ enim nō erūt sil' in talib⁹ Nā si uerū est dicē: q'm albū uel nō albū necesse est albū eē uel nō albū. Et si est albū uel non albū: uerū est uel affirmare uel negare: ⁊ si nō est: mētit̄: ⁊ si mētit̄: nō est: q̄re necesse est aut affirmationē: aut negationē uerā eē: uel falsā. Nihil igit̄ neqꝫ ē neqꝫ fit neqꝫ casu neqꝫ utrūlibet nec erit nec nō erit aliqd ꝯtingēter sed ex necessitate oīa: ⁊ nō ad utrūlibet: aut enī qui dicit uerus est: aut q negat. Silr̄ fieret uel nō fiēt: utrūlibet enī nihil magis sic ul' nō sic se hꝫ aut hēbit

Superius phus posuit dissilitudinem inter enūciationes de futuro contingēti singulares: ⁊ oēs alias. Hic ꝓbat illam dissimilitudineꝫ: ⁊ habet duas. Primo ostēdit ꝙ nō se habet similiter ueritas in singularibus de futuro contingēti sicut in aliis. Secūdo ostēdit qualiter se habet ūitas in illis. 2ª ibi [Igit̄ esse qḋ est.] Prima in tres. Nam pⁱma ducit ad impossibilia posito ꝙ eodem modo sit ueritas in singularibus de futuro contingēti. Secundo repetēdo illa impossibilia docet. Tertio ostēdit illa impossibilia esse impossibilia. 2ª ibi [Que ergo contingūt.] 3ª ibi [Qḋ si hec non sunt possibilia.] Prima in duas. Primo ostēdit ꝙ in singularibus de futuro contingēti non sit altera pars determinate uera. Secūdo ostēdit ꝙ utraqꝫ potētia nō caret ueritate. s. ꝙ non pōt dici ꝙ utraqꝫ pars sit falsa. 2ª ibi [At uō nec quoniam neutrum.] Prima in duas s'm duas diuisiones. 2ª ibi [Amplius si est album.] Prima in tres. nā primo ponit quādam consequētiam. Secundo probat illam. Tertio ponit ultimam cōclusionem. 2ª ibi [Quare si hic qdem dicat.] 3ª ibi [Nihil igit̄ neqꝫ est.] Seqtur illa pars [At uō.] ubi ostēdit ꝙ utraqꝫ ps nō caret oīmode ueritatis. ⁊ habet duas. Primo ponit quod intendit. Secūdo ꝓbat. 2ª ibi [Primam enim cum sit.] Hec secūda in duas s'm duas rationes. 2ª ibi [Adhuc si uerū est.] Illa pars [Que ergo ꝯtingūt.] habet duas. Primo enim repetit inconuenientia ⁊ addit quedam alia. Secūdo docet ꝙ illa inconuenientia sequant̄ ex positione. 2ª ibi [Nihil enim ꝓhibet.] Hec secūda in duas. Primo enim ostēdit illa incōuenientia sequi ex positione illa: ꝙ similr̄ sit ueritas in illis de futuro contingēti singularibus: ⁊ hoc facta quadaꝫ ypothesi. Secūdo sine illa ypothesi. 2ª ibi [At uō nec hoc differt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic ꝓcedit: intēdit ꝓbare ducēdo ad inconueniens: ꝙ in singularibus de futuro cōtingēti non sit affirmatio uel negatio determinate uera uel falsa. Et ponit talem consequētiam: si oīs affirmatio est determinate uera uel falsa in singularibus de futuro contingēti: omne qḋ est necesse est esse: ⁊ qḋ non est necesse est non eē: ⁊ sic oīa eueniūt de necessitate: ⁊ nihil a casu: ⁊ nihil ad utrūlibet. Et statim probat istam consequentiam ⁊ dicit [Quare si his quidem.] ⁊ probat sic. Ponatur ꝙ sint duo homines quorū vnus dicat

In ppō h⁹ ꝯtigē h⁹ nē dic mīate ē affirm uo uel negatio,

aliqd futurū: ut φ sortes curret: alius negat dicendo φ sortes non curret: tūc posito φ in singularibus de futuro cōtingenti ɔtingit alterā eē ueram. s. affirmatiuam uel negatiuā: sequitur de necessitate φ alter eoruʒ dicat uerū. nam utraqʒ uera in singularibus non potest esse: sed solū in indefinitis: ꝛ si alter eoꝝ dicat uerum: sequitur φ necesse est determinare alterū eē uł nō esse. Et hoc pbat: qa illa duo ɔuertibiliter se habēt. s. φ sit uerum: ꝛ φ ita sit in re: ꝛ hoc declarat dicēs φ si uerum est dicere φ albū sit de necessitate: sequitur φ ita sit in re: ꝛ si uerū est negare; tunc de necessitate opʒ φ ita sit in re ꝛ ecōuerso. sił si ita sit in re de necessitate sequitur φ sit uerum affirmare uel negare. Eadem couertibilitas est in falso. qa si aliqs mentitur dicens falsum: de necessitate sequitur φ ita nō sit in re sicut ipse affirmat uel negat. Siłr si ita nō est in re: mentitur qa ecōuertibiliter se habēt. Sequitur ergo breuiter φ si oīs affirmatio uel negatio in singularibus de futuro cōtigēti sit uera uel falsa: oportet φ negās uel affirmās determinate dicat uerū uel falsum: ꝛ sic oportet oīa determinate eē uel nō eē. ¶ Et ex hoc cōcludit ulteri⁹ φ oīa erūt uel eēnt de necessitate ꝛ nihil a casu uł ad utrūlibet: ꝛ sic pibit nā ɔtingentium. ¶ Dicit expositor: triplex est genus cōtingentium. Est quoddā cōtingens ut in paucioribus: ut inuētio thesauri in horto. Aliud est cōtingēs ut in pluribus: ut hoīem canescere in senectute. Aliud est cōtingēs ad utrūlibet: ut φ sortes currat uel nō currat. ꝛ sic dicit φ oīa istoꝝ contingentium deperirēt. Et dicit nihil actu est quātū ad ipsam ɔtingētiam que pmanet nec fit quātum ad introductionē earum in fieri: nec a tali quantum ad ea que sunt in minori parte siue in paucioribus: nec ad utrūlibet eē uel nō esse. Et ita si oīa de necessitate sunt nihil ad utrūlibet erit. Et statim manifestat quomodo ex pdicta ypothesi sequitur φ nihil sit ad utrūlibet nam si oīs affirmatio uel negatio determinate sit uera: oportet φ ille qui affirmat uel ille qui negat dicat uerum: sed si eēt ad utrūlibet siłr fieret ꝛ nō fieret: naʒ dicit ipse: ad utrūlibet est qd non magis sic uel sic se habet. Et ordina sic lrām illaʒ: sed ex necessitate oīa: ꝛ nihil ad utrūlibet. naʒ si ad utrūlibet siłr fieret ꝛ nō fieret: nam utrūlibet est. postea iterū dicas: aut enim qui dicit. i. affirmat uerum est: aut qui negat. Et dicit expositor: φ pbus non inclusit expsse ɔtingēs ut in pluribus duplici rōne. Primo φ tale cōtingēs non includat qn altera oppositarū determinate sit uera ꝛ altera falsa: qꝛ est dictū φ in illo cōtingēti qd se hēt ut in pluribus bene pōt dici altera uera altera falsa. Secūdo qꝛ remoto cōtingēti qd est in paucioribus remouet per ɔsequēs ɔtingēs qd est in pluribus ꝛ respectu illius qd semp est: sic habet ut in paucioribus ꝛ in minori parte. ¶ Et nota φ differentia est inter casum ꝛ fortunā. nam casus est cum aliqd euenit alicui nō tñ cum intētione: ut siqs fodiat hortū ꝛ inueniat thesaurū casus est: nam non intēdebat inuenire thesaurū. Sed fortuna est cum aduenit aliqd cum intētione: ut siqs uadat ad bellū ipse uadit ut sibi bene accidat: ꝛ ideo si bene accidit fortuna est ꝛ nō casus.

Triplex gen⁹ contingētiū

Dīat casus ꝛ fortuna.

¶ Amplius autem si est album nūc: uerum erat dicere prius quoniam erit album: quare semp uerum fuit dicere quodlibet eorum que facta sunt: quoniam est uel erit: φ si semp uerum est dicere: quoniā est uel erit: non pōt hoc non esse uel non futurū esse. qd aūt nō potuit non fieri impossibile est nō fieri. ꝛ qd impossibile est nō fieri: necesse est fieri. Oīa ergo que futura sunt necesse est fieri. Nihil igit utrūlibet erit: neqʒ casu: nam si a casu: non ex necessitate.

¶ Hic ponit scdam rōnem ad pbādum φ nō similiter se habet ueritas in enūciationib⁹ de futuro cōtingenti: sicut in alijs dicendo ad impossibile. Et hoc sic. si aliqd est uerum modo de pñti: ut aliqd est albū: primo fuit uerū dicere qm erit albū: ꝛ hoc ası ꝑuū diem: uel ante mille annos: ꝛ sic uerum fuit dicere de quolibet qm est uel erit: nec pōt nō eē: uel nō futurum esse i. nō fieri. Et si non pōt nō fieri: impossibile est nō fieri. ꝛ si impossibile est nō fieri: necesse est fieri: ut patebit inferius: ꝛ si necesse est fieri: tūc nihil fit a casu: nec ad utrūlibet: sed omnia ex necessitate.

¶ At uō nec quoniam neutrum uerum est contingit dicere: ut quoniam neqʒ erit neqʒ nō erit. Primum enim cum sit affirmatio falsa: erit negatio non uera. Et cum hec sit falsa: contingit affirmationem non esse ueram.

¶ Hic ostēdit φ ueritas non est negāda in singularibus de futuro contingēti simplr. i. non est dicendum φ neutra pars sit uera. Et primo ɔponit quod intēdit dicēs: φ sicut in istis singularibus de futuro contingēti non est uerum dicere φ altera pars determinate sit uera altera falsa: sic non cōtingit uere dicere φ neutra sit uera. s. neqʒ erit neqʒ non erit. i. neqʒ affirmatiua neqʒ negatiua: dicit neqʒ erit. i. φ affirmatio non sit uera: neqʒ non erit quātuʒ ad negationē. Primum aūt pbat hoc. s. φ utraqʒ pars nō careat ueritate duabus rōnibus. Prima est fm quam notat hic expositor: φ affirmatio ꝛ negatio diuidunt uerum ꝛ falsum: qd patet ex diuisione ueri ꝛ falsi: qꝛ nihil qd est uerum eē qd est: uel non eē qd nō est: sed nihil aliud est falsum φ enūciare eē qd non est: uel non eē qd est: ꝛ sic oportet φ semp si affirmatio sit falsa negatio sit uera: ꝛ ecōuerso. sed fm pdictam positionē affirmatio erit falsa negatione existēte non uera. i. falsa: qa non uerum ꝛ falsum idē ualēt. ꝛ similr falsa negatio affirmatione existēte non uera. i. falsa. ergo impossibile est φ utraqʒ pars careat ueritate: qꝛ sequeretur: φ duo contradictorie eēnt falsa: qd est contra illud principium de quolibet affirmatio uel negatio: ꝛ de nullo simul.

Affirmatio ꝛ negatio diuidunt uerū ꝛ falsū

¶ Ad hec si uerum est dicere: quoniam albū est ꝛ magnum: oportet utrūqʒ esse. Si uō erit cras oportet esse cras. Si autem neqʒ erit: neqʒ non erit cras: non erit utrūlibet: ut est nauale bellū oporteret enim neqʒ fieri nauale bellum: neqʒ non fieri.

¶ Hic pbat per secūdam rōnem que talis est. Intēdit pbus φ si uerum est dicere φ aliqd sit magnum ꝛ album: sequitur utrūqʒ eē. s. φ sit magnū ꝛ album: ꝛ similiter in futuro sicut in pñti. Nam ad hoc quod dico cras erit: sequitur cras eē: ꝛ si non est cras: falsum est dicere quoniā erit cras: ergo si pdicta positio sit uera dicēs φ neqʒ erit neqʒ nō erit: oportebit neqʒ fieri neqʒ non fieri: ꝛ sic omnia de necessitate erunt: ꝛ nihil ad utrūlibet: quod falsum est.

¶ Que ergo cōtingūt incōuenientia hec sunt; ꝛ huiusmodi in alia. Si oīs affirmationis ꝛ negationis uel in his que in uniuersalib⁹ dicunt ut uniuersalr: uel in his que sūt singularia: necesse est oppositarū hanc ueram esse: illā uō falsaʒ: nihil aūt utrūlibet eē in his que fiūt: sed oīa esse: uel fieri ex necessitate. Quare nō oportebit neqʒ cōsiliari neqʒ negociari: quoniam si hoc facimus erit hoc. Si uō non hoc: non erit hoc.

¶ Hic repetit phus illa inconueniētia: ut addat duo alia. Dicit ergo φ si oīs affirmationis necesse est hāc esse uerā: illā falsam determinate: ⁊ hoc in vniuſib⁹ vniuſr sumptis: tūc in singularib⁹ incōueniētia que sequunē sunt ista que dicta sunt: ⁊ hi⁹ alia .i. duo alia inconueniētia: que sequunē .i. que dicēda sunt .s. φ nihil a casu: nihil ad utralibet: sed oīa eueniēt de necessitate. Similr inducit alia duo incōuenientia: que sequunē. pimū est φ non opʒ ɔsiliari de quolibet. naʒ in 3° ethicoꝝ dicit. φ ɔsilium non est de illis que sūt a necessitate .s. de sempiternis: sed solū est consilium de contingētib⁹: que pñt esse ⁊ nō esse. Aliud inconueniēs est: φ non oportebit negociari. ná nos negociamur ꝑpter diuitias acquirēdas: ⁊ si oīa eueniēt de necessitate: tunc nō oporteret negociari ꝑpt diuitias. ⁊ dato φ non negociemur habebimus. ⁊ si semines bladum habebis. ⁊ dato φ non semines deniqʒ habebis: ⁊ oīa talia sunt impossibilia.

¶ **Nihil enim prohibet in millesimuʒ annum. hunc quideʒ dicere. hoc futurum esse. hūc vo nō dicere. Quare ex necessitate erit quodlibet eorum qd̄ uerum erat dicere tunc.**

¶ Hic ꝓbat φ dicta inconueniētia sequūtur ex predicta positione .s. posito φ eodeʒ modo sit ueritas: in enunciationib⁹ singularibus de futuro ɔtingenti: sicut in alijs enunciationib⁹ ⁊ ostendit illa īpossibilia sequi ex ꝑdicta positiōe facta quadam ypothesi. Dicit ergo: φ ante mille annos: qñ nihil erat excogitatum de illis que nunc agunē. potuit aliqs dice aliquod futurū esse: ut φ talis ciuitas subuertet adhuc φ non erit .s. φ talis ciuitas non subuertetur. nūc aūt si oīs affirmatio uł negatio determinate sit uera: necesse est φ alter coꝝ determinate dicat uerū: ergo necesse fuit alteꝝ istoꝝ determinate euenire ⁊ de necessitate: ⁊ eadē rō est in alijs omnibus: q̄re pʒ φ ex predicta positione sequunē illa īpossibilia .s. posito φ similiter sit ueritas in enūciationib⁹ singularib⁹ de futuro contingenti sicut in alijs.

¶ **At vo nec hec differt si aliquis dixerit contradictionem: uel non dixerit. manifestum est enī qꝛ sic se habēt res. ⁊ si hic quidē affirmauerit. ille vo negauerit. neqʒ enī ꝑpter affirmare. uel negare erit uel non erit. nec in millesimū annū magis: q̄ʒ in quātolibet tēpore. quare si in omni tempore sic se habebat: ut vnum uere diceretur: necesse erat hoc fieri. ⁊ vnūquodqʒ coruʒ que fiunt sic semper se habebat: ut ex necessitate fieret: quādo enim uere dicit quis: quoniam erit. non potest non fieri. ⁊ quod factuʒ est: uerum erat dicere semper: quoniam erit.**

¶ Ostēdit superius phus illa incōuenientia sequi ex ꝑdicta positione ⁊ hoc facta q̄dā ypothesi. Hic vult ostēdere φ absqʒ ypothesi sequunē talia icōueniētia ypothesis erat talis φ añ mille ānos: poterat aliqd̄ futurum aliqs affirmare. ⁊ alter negare: modo dicit φ ideʒ sequiē sine ista ypothesi. nam nihil diceret q̄ʒtum ad existētiam ⁊ euētum ipsarū rerū: si aliqs dixerit negationē uel non dixerit. ná res eodē mō se habet: siue affirmauerit aliquis: siue negauerit. naʒ propter nostrū affirmare uel negare non mutabitur cursus rerum: ut φ sit uel nō sit: nam ueritas enūciationis non est causa existētie rerū: sed potius ecōuerso. ⁊ non diceret quātuʒ ad euentū eius: qd̄ non agitur. utrū fuerit affirmatū uel negatū: ante millesimū annum: uel ante quodcūqʒ tēpus. si ergo vnoquoqʒ tēpore posito φ ita se hēat ueritas enūciationū: necesse esset φ alterū oppositoꝝ uere diceretur ad qd̄ necesse sit aliquid uere dici: sequiē φ necesse sit illud eē uel fieri. Et ita ulterius sequiē φ vnumquodqʒ coꝝ que fiunt eueniat de necessitate: ⁊ ratio huius est: qꝛ si ponaē aliquē uerum dicere φ hoc erit: non potest non futurū esse: sicut supposito φ homo sit aīal rationale mortale: homo nō pōt non esse animal rōnale mortale. hoc enim assignaē cum dicitur [aliqd uere dici.] i. φ ita sit ut dicit. eadem aūt habitudo est coꝝ que uere dicunē ad ea que futura sunt: ut coꝝ que ꝑus dicebanē ad ea que sunt pñtia uel preterita. ⁊ oīa euenirēt de necessitate: ⁊ nihil a casu uel a fortuna: uel ad utrumlibet.

Veritas enūciationis non ē cā existētie rez ſz ecōuerſo

Quod si hec non sunt possibilia. videmus enī eē principiū futurorū ⁊ ab eo qd̄ ɔsiliamur atqʒ agim⁹ aliquid.

Superius phus ostēdit φ nō est similiter ueritas ī enūciationibus de futuro cōtingēti: ⁊ singularibus sicut in alijs ducēdo ad īpossibilia. Hic ostēdit illa īpossibilia esse īpossibilia. ⁊ sequiē illa ps in qua ostēdit q̄liter sit ueritas in istis enūciationibus que incipit ibi [Igiē eē qd̄ est.] Et sic sunt due ꝑtes principales in lectione. Prima habet duas. nam ꝑmo ostēdit predicta esse impossibilia per rationē. 2° per exēpla. 2° ibi [Et multa nobis manifesta.] Prima in duas diuiditur. ꝑmo ponit suū ꝑpositū in rebus humanis. 2° in rebus alijs a natura. 2° ibi [⁊ quoniā est oīo.] Sequitur illa ps [Et multa nobis manifesta.] Diuidiē in duas. ꝑmo ponit vnū exemplū. 2° concludit idem eē in alijs cōsimilibus. 2° ibi [Quare ⁊ in alijs.] Illa pars [Igiē eē qd̄ est.] In qua ɔcludit ueritatē in enūciationib⁹ hēt duas. nam qꝛ superi⁹ arguēdo ad impossibilia ꝓcedebat ab enūciationib⁹ ad res. ⁊ remouet illa incōueniētia que circa res sequebanē. nūc ostēdit q̄liter se hēt ueritas circa res. 2° q̄lr circa enūciationes. 2° ibi [Quare qm̄ similr orōnes.] Pria in duas. ꝑmo ostēdit q̄liter se habeat vitas ⁊ necessitas circa res absolute cōsideratas. 2° q̄liter se habet per cōparationē ad sua cōposita. 2° ibi [⁊ in ɔdictione.] Sequiē illa pars [Quare qm̄ similr.] In qua ostēdit q̄liter se habeāt enūciationes ad ueritatē ⁊ habet duas. ꝑmo facit qd̄ dictū est. 2° ɔcludit ueritatē tot⁹ disputationis. 2° ibi [Quare manifestum est.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic ꝓcedit. Et dicit φ si hec nō sunt possibilia que dicta sunt: nec glosatur. similr ueritas in enūciationib⁹ singlarib⁹ de futuro ɔtingenti. ⁊ statim ostēdit predicta īpossibilia esse īpossibilia. Et hoc ꝑmo in reb⁹ humanis. ⁊ intēdit talem rōnem. Illa quorū nos sum⁹ causa per nostra ɔsilia non eueniunt de necessitate: sed nos sum⁹ causa multoꝝ per nostra ɔsilia. ergo multa sunt que nō eueniūt de necitate. minorē ponit eo φ nos manifeste videamur eē causa multoꝝ ⁊ principium futurorū. nam dñs potest precipere seruo φ faciat aliqd: qd̄ tamen non fieret nisi ꝑmo ɔsuleret. similiter per consilium alicuius: aliqñ fiūt bella ⁊ interficiunē gētes: que non fierent: nisi esset consilium ei⁹: ⁊ sic similiter in pluribus alijs.

¶ **Et quoniam est omnino in his que non semper actu sunt: esse possibile: ⁊ non esse similiter in quibus utrunqʒ contingit ⁊ esse ⁊ non esse. Quare ⁊ fieri ⁊ non fieri.**

¶ Hic ostēdit in alijs rebus q̄ʒ in humanis. Et dicit φ manifestum est in rebus nālibus φ quedā non semper sunt actu. ergo eis cōpetit esse ⁊ non esse: aliogn

semper essent uel semp non essent. illud autē qd̄ non est. incipit eē aliquid per hoc ꝙ fit. sicut illud qd̄ non est album. incipit esse albū per hoc qd̄ fit album: ⁊ si non fiat album: ꝑmanebit non esse album. ⁊ sic contingit aliqua esse ⁊ non esse: ita fieri ⁊ nō fieri: sic talia nō sunt ex necessitate uel fiunt: sed in eis est causa possibilitatis per quā se habēt ad fieri ⁊ non fieri.

¶ Et multa nobis manifesta sunt sic se hn̄tia: ut quoniā hāc uestē possibile est incidi. ⁊ nō incidetur: sed prius exteretur. Silr̄ autē ⁊ nō incidi possibile est. nō enī esset possibile ꝑus eam exteri nisi esset possibile nō īcidi. Quare ⁊ in aliis futuris que s̄m potentiā dicunt̄ huiusmodi

¶ Hic ponit ꝓpositū ⁊ exempla. ponat ꝙ sit hic vna uestis noua. illā uestē possibile est incidi: q̄ non obstat scissioni. neq̄ ex parte agentis. neq̄ ex parte patientis: q̄ cum sit de lana: potest īcindi. ⁊ similr̄ possibile est eam nō scindi. ⁊ hāc partem ꝓbat sic: sicut est poss̄e hāc uestē scindi ita est poss̄e illā uestē exteri. i. uetustate consumi. at si exterat non scindit̄. ergo est possibile hanc non scindi. ⁊ concludit vniuslr̄ ꝙ in omnibus futuris. queciūq̄ s̄m huius positionē se habent i. ꝙ sint in tali potentia ⁊ non in actu.

¶ Manifestū igit̄ est q̄m non oīa ex necessitate uel sunt: uel fiunt. sed alia quidē ad utrūlibet: ⁊ nō magis uel affirmatio uel negatio uera est alia v̇o magis quidem ⁊ in pluribus alterum. Sed ꝯtingit fieri ⁊ alterū. alterū v̇o minime.

¶ Et quid est manifestuꝫ. certe ꝙ non omnia sunt de necessitate uel fiunt: sed quedam eoꝝ fiunt ad utrūlibet qd̄ non habet se magis ad affirmationeꝫ q̄ȝ ad negationem: ut sorte currere ⁊ non currere. Alia sunt in quib⁹ alterū eoꝝ ꝯtingit ut in pluribus: ut ꝙ rosa floreat in uere. Et dic̄ ꝙ alterū ꝯtigit. s. ꝙ nō floreat.

¶ Igitur esse qd̄ est: quādo est. ⁊ non eē qd̄ nō est: quādo non est: necesse est. Sed non omne quod est: necesse est esse: nec qd̄ non est: necesse est non esse. non enī idem est: omne qd̄ est: esse necessario quādo est: ⁊ simplr̄ esse ex necessitate. similiter autē ⁊ in eo quod non est.

¶ Hic ponit ꝑhus qualiter se habet ueritas in rebus ut inde concludat ueritatē in enūciationibus. Dicit ergo primo ex premissis cōcludens. Postq̄ȝ supradicta sunt inconuenientia. s. ꝙ omnia eueniāt de necessitate concludit q̄liter est ueritas circa res: ita ꝙ opꝫ dicere ita se habere circa res ꝙ omne qd̄ est necessarium est eē: quādo est: cum illa reduplicatione: ⁊ omne qd̄ non est necesse est nō esse: quādo nō est. Et dicit expositor: ꝙ illud tenet per illud principiū īpossibile est aliquid esse ⁊ non esse simul. nā quādo aliqd est tunc quādo est īpossibile est non esse: ⁊ si īpossibile est non esse necesse est esse: q̄ iste eq̄pollent adinuicem. Similr̄ quando aliqd non est tunc īpossibile est esse. ergo necesse est nō esse. nam similr̄ equipollēt. Et sic pꝫ q̄liter omne qd̄ est necesse est esse quādo est: ⁊ omne qd̄ nō est: necesse est nō esse: q̄n non est: sꝫ istd̄ non est necessarium absolutum: sed ex suppositione. Nam omne qd̄ est nō est necessariū eē. neq̄ oē qd̄ nō est: nō est necessarium non esse. Unde dicit ꝑhs ꝙ nō est idem dicere: omne qd̄ est necesse est eē quādo est. ⁊ omne qd̄ est: similr̄ necesse est esse. similiter non est ideꝫ. omne qd̄ nō est necesse est nō esse: quādo nō est ergo qd̄ non est: similr̄ necesse est nō esse. Et ideo esset fallacia s̄ꝫ quid ⁊ simplr̄: si diceres sic sor. erit q̄n erit. ergo sor. erit. vn̄ omne qd̄ est quando est necesse est esse quātum ad necessitatē ex suppositiōe ⁊ nō de

Dē qd̄ ē necesse ē esse ⁊c̄.

necessitate absoluta: vnde nō est necessitas absoluta: si quando est necesse est esse.

¶ Et in cōtradictione eadē ratio est: esse quideꝫ uel non esse. omne necesse est: ⁊ futurū esse uel non esse. non t̄n diuidentem dicere: alterū necessario. Dico autem ut necesse est futurum esse bellū nauale cras. uel nō esse futurū. Sed non futurū eē cras nauale bellū necesse est: uel non futurū eē: futurū autē esse: uel nō eē: necesse est

¶ Hic ostendit quomodo se habet ueritas circa res. per cōparationē ad sua supposita. Et dicit ꝙ eadem ratio est in ꝯtradictione que est in suppositione: q̄ sicut illud qd̄ nō est absolute. necessariū est necessariū ex suppositiōe: ut visum est. similr̄ in proposito. s. in ꝯtradictione. quādo nō est necessariū absolute: tunc est necessariū per disiunctiuas oppositas: q̄ necesse est de quolibet: ꝙ sit uel non sit sub disiūctione: ⁊ similiter necessitas fundaī supra hoc ꝑncipiū qd̄ īpossibile est ꝯdictoria simul esse uera: uel falsa. Unde impossibile est esse ⁊ nō esse. vnde sub disiūctiōe necesse est esse: uel nō eē: tamē diuisim esse nō est necesse eē uel etiā nō esse: q̄ esset necessitas absoluta ⁊ nō sub disiunctione. ⁊ declarat per exemplum: q̄ necesse est nauale bellum esse futurū cras: uel nō esse futurū: sed nō est necesse nauale bellum eē futurum cras uel nō esse futurū: ⁊ similiter non est necesse non eē futuruꝫ cras: q̄ hec pertinet ad necessariū absolutū: sed hoc est bene necesse uel ꝙ sit futurū: uel ꝙ non sit futurū. nam hoc ꝑtinet ad necessitatē que est ex suppositione siue sub disiunctione.

¶ Quare q̄m orationes similr̄ uere sunt: quemadmodū ⁊ res. manifestū est: quoniā quecunq̄ sic se habent: ut ad utrūlibet sint: ⁊ cōtraria ipsoꝝ contingant necesse est similiter se habere ꝯtradictionē: qd̄ contingit in his: que non semper sunt: ⁊ non semp non sunt. hoꝝ enī necesse est alterā partē ꝯtradictionis uerā eē: uel falsaꝫ: nō t̄n hoc aut illud: sed utrūlibet: ⁊ magis quidē alterā uerā: nō t̄n tam uerā uel falsam.

¶ Ostēdit q̄liter se habet ueritas circa res. postea q̄liter se habet circa enūciationes. Dicit ergo primo ꝙ ita se habēt enūciationes ad ueritatem sicut res ad esse: ⁊ nō esse: q̄ ab eo ꝙ res est uel non est oratio uera uel falsa dicitur. ⁊ ideo sequitur ꝙ in omnibus rebus que ita se habēt ut ad utrūlibet ⁊ queciūq̄ ita se habēt ꝙ ꝯtrarioꝝ cōtingere possunt: q̄literciūq̄. i. eq̄liter: uel alterutrū ut in pluribus: sequit̄ ꝙ similiter se habeat circa ꝯtradictioneꝫ enūciationum. Et declarat que sunt iste res q̄rum ꝯtraria cōtingent euenīt Et dicit ꝙ illa que nec semper sunt: ut necessaria: nec non sunt: ut possibilia: sed quādoq̄ sunt ⁊ quādoq̄ non sunt. Et ulterius manifestat similr̄ quomodo se habeat in ꝯtradictorijs enūciationib⁹. ⁊ dicit ꝙ istarum enūciationū que sunt de contingētibus necesse est ꝙ sub disiūctione altera pars ꝯtradictiōis sit uera: uel falsa: nō tamē hec uel illa determinate: sed ad utrūlibet. ⁊ si contingat ꝙ altera ꝑs ꝯtradictionis sit uera magis ut in illo ꝯtingenti qd̄ se habet ut in pluribus: non tamē hoc est de necessitate. q̄ posset altera esse uera: sed ex necessitate est altera pars uera ⁊ altera falsa: sed non determinate ut visum est.

In ꝑpositionib⁹ de ꝯtingēti ex necessitate altera pars est uera: ⁊ altera falsa: non determinate.

¶ Quare manifestū est: quoniam nō est necesse omnes affirmationes uel negationes oppositarum: hanc quidē uerā: illam aūt falsam eē neq̄ enī queadmodū in his que sunt: de se habet etiā in his que non sunt: possibilibus t̄n eē

aut non esse: sed quemadmodum dictum est.
¶ Hic ꝯcludit p̄ncipalē intētum. Et dicit ꝙ manifestum est ex predictis ꝙ nō est necesse in omni genere affirmationū ⁊ negationum oppositarū alterā determinate dicere verā: alteram falsam: q̄ nō est eodem modo ueritas ⁊ falsitas: in illis que sunt de presenti ⁊ in illis que nō sunt: sed possūt esse ⁊ nō eē: sed hoc modo se hēt in utraq̄z: sicut visuz est superius. s. ꝙ in istis que sunt necesse est semꝑ alterā determinate eē uerā alterā falsam: sed in singularibus de futuro cōtingenti est necesse alterā uerā alterā falsam esse sub disiūctione: sed nō determinate alterā tm̄ eē ueram.

Queritur Utrū omnia eueniāt de necessitate? Et videt̄ ꝙ sic. Nam posita causa sufficiēti ponit̄ de necessitate eius effectus: sed omnis effectus in istis inferioribus: habet cāz sufficientez q̄ aliter non duceretur in esse. ergo omnia ista iferiora educant̄ de necessitate ex suis causis. ¶ 2° arguitur. v̄t° corpoꝝ supcelestium est causa istorū inferiorum: ⁊ ita videtur ꝙ omnis effectus hic sit de necessitate ꝑpter influentiam corporū supercelestiū. ⁊ nihil eueniat cōtingēter. ¶ 3° arguitur. deus est causa omniū ⁊ habet scientiam infallibilem omnium que sunt: ⁊ ita cum sit scientia eius infallibilis certe oportet ꝙ omnia eueniant de necessitate: ⁊ nihil eueniat contingenter. ¶ 4° arguitur sic. videt̄ ꝙ illa que fiūt de nostro consilio fiant de necessitate. ⁊ que fiunt ab operatione nostra. Nam uolūtas nostra de necessitate mouet̄ ab aliquo appetibili. cum bonū sit ꝑpriuz obiectū uoluntatis no potest moueri uolūtas nisi ex bono: nec potest diuertere quin eligat ⁊ appetat illō qō videtur sibi bonū: sic videt̄ ꝙ omnia que sunt ex nostro cōsilio ⁊ a nostra uolūtate fiāt de necessitate.

Oppositum docet p̄b̄us per plures rationes ducendo ad īposibile: ꝙ nō omnia eueniāt de necessitate. ¶ Ad hāc questionem videndum est p̄mo quid sit necessarium ⁊ q̄d īpossibile. Unū nota qō dicit expositor ꝙ de hoc mlt̄is modis dixerūt antiqui: q̄dam enim dixerūt ꝙ necessariuz est qō semꝑ est īpossibile qō nunq̄z erit: nec est s̄z possibile est q̄o q̄ñq̄z est quādoq̄z nō est: sed dicit ꝙ iste diffinitiōes nō sunt recte: quoniā ꝑcedūt a posteriori. naz nō est necesse ex hoc qō semꝑ est: sed ecōuerso ex hoc qō necesse est. simil̄r nō est īpossibile ex hoc qō nunq̄z est: sed nunq̄z est ex hoc qō est īpossibile. ꝑpter qō aliqui aliter dicūt ꝙ necessarium est qō non potest prohiberi q̄n sit uerum: impossibile qō semper prohibet̄ a ueritate: possibile v̄o qō potest ꝓhiberi: uel nō: sed isti dicunt a posteriori ⁊ per accidēs. Nam illud nō est necessariuz ex quo nō potest impediri: sed ex hoc qō est necessariuz nō potest habere īpedimentum. ⁊ ꝑpter hoc dicit̄ melius ꝙ distinguātur per naturā rerum. ⁊ dicitur ꝙ illud est necessariū: qō in natura determiātū est ad eē solū īpossibile v̄o qō est determinatū solū ad nō esse. possibile qō ad neutrū est determinatū oino. Et debes notare ꝙ q̄cquid habet eē in seipso cum habet eē in p̄senti ⁊ de illo pōt dici ꝙ est: sed quādo aliquid est futurū nō habet esse in seipso: sed habet esse quodāmodo in suis causis. Et hoc potest eē tripliciter. vno modo ꝙ ita sit in sua causa ꝙ de necessitate ex illa ꝓueniat: ⁊ tunc de necessitate habet eē in sua causa: ut ꝙ sol cras oriat̄. aliomō est aliqd in sua causa: ita ꝙ hēt inclinationē ad suū effectū qui tm̄ impediri pot ut ꝙ rosa floreat in uere. aliomō est aliquid in sua cā pure in potētia: qō nō magis est determiāte ad vnū q̄z ad alteꝝ: ut ꝙ sortes currat. ⁊ ita ex his dico ꝙ nō oia eueniūt de necessitate: sed quedā possunt impediri: ita ꝙ nō erant: ut statim visum est. ¶ Ad argumēta dicēdum. Ad primum cum dicis: posita causa sufficiēti de necessitate ponit̄ eius effectus. ⁊ cum dicis ꝙ omne qō est hic inferi° habet causam sufficiētē. Dicit expositor hic ꝙ utraq̄z istaꝝ. s. maior ⁊ minor sunt false. nam ignis cū additur lignis est causa sufficiens cōbustionis. ⁊ tm̄ potest īpediri per īfusionē aque. Simil̄r hec est falsa. oīs effect° hic iferius hēt cām sufficiētez. Nam illius effect° qui est per accidēs ⁊ nō est causa sufficiens nec per se. Et si tu arguas ꝙ oē per accn̄s reducat̄ ad per se. certe uerū est reducit̄ ad per se. i. ad aliqō subiectū qō hēt eē per se: sed nō ītelligit ꝙ reducat ad cām per se. ¶ Ad 2m̄ q̄n dicitur ꝙ iter corpoꝝ supcelestiū est causa oium istorum inferioꝝ. Quare videtur ꝙ hec oia sint de necessitate ex īfluētia corpoꝝ supcelestiū. Dicēdū ꝙ multa fiūt hic īferi° que nō fiūt ꝑpter virtutē corpoꝝ supracelestium: ut illa que ab itellectu ⁊ a uolūtate nostra fiūt. nā virtus corpoꝝ supracelestiū nō agit ꝓprie in itellectū: nec in uolūtatē. Et hoc ꝓbat expositor tali rōne. nullū corporale agit in nō corporale: sed ītellect° īcorporalis est. ergo virt° supcelestiū nō poterit agere in itellectū. ⁊ sic in istis que fiūt per rōnem ⁊ per intellectū nō pōt agere virtus corpoꝝ supracelestium. Unū et dr̄: vir sapiēs dn̄abit̄ astris. ¶ Ad 3m̄ cū dicis ꝙ sciētia dei est infallibilis etiā cū ipsa oia cogitat. videt̄ ꝙ oia eueniāt de necessitate. Dicēdū ꝙ itellectus dei nō cognoscit eo modo quo itellectus noster. Nā intellect° noster itelligit ⁊ cognoscit s̄m p̄us ⁊ posterius: itellectus aūt dei vno ītuitu cognoscit oia ⁊ nō s̄m pri° ⁊ posterius. sicut si hic plures hoīes trāsirēt modo per vnā viam. tūc quilibet coꝝ posset videre aliquos de illis qui irēt retro: sed si eēt in alto aliqs ut in aliqua sumitate turris. posset simul oia intuitu vno videre. Igit̄ vnomodo itellectus dei vno ītuitu cognoscit oia p̄ñtia preterita ⁊ futura. ⁊ ipse itellectus dei cognoscit oia s̄m eē quod habēt ⁊ ipse ordinauit ꝙ aliqua se determiāte habēt ad eē ut necessaria. alia ad nō eē: ut īpossibilia. aliqua ad utrūlibet: ut contingentia. ⁊ sic nō oia ueniunt de necessitate. ¶ Ad q̄rtum cū dicis ꝙ uolūtas mouet̄ de necessitate ab ipso bono appetibili cū bonum sit ꝑpriuz ⁊c̄. Dicendū ꝙ vniuł̄e est de bono ⁊ de uero: nūc autem est quoddā uerū per se nomē ut p̄ncipia: ut omne totum est maius sua parte: cui statim intellectus assentit alia sūt uera: non per se nota: sed per alia. Et hoc dupliciter. q̄ quedā ex necessitate sequuntur ex illis principijs. ⁊ non possunt eē falsa p̄missis existētibus ueris: sine principijs: ut ꝙ triangulus habeat tres. quedā autē sunt uera: que nō ex necessitate sequūtur ex principijs cōpossibilia quibus de necessitate non assentit itellectus: q̄uis ad vnā partem magis īclinatur q̄z ad aliā: ut omnis mr̄ diligit. simil̄r eniz de bono est: ꝙ aliqō est bonum per se appetibile: ut felicitas. q̄ habet rationez ultimi finis: ⁊ uoluntate naturali omnes appetunt istud bonum: sed quedam bona sunt appetibilia ꝑpter finez. Et dicit expositor ꝙ forte talia sīt circa viue ⁊ itelligē. ⁊ hec sūt de necessitate appetibilia. nā oia eē appetūt. alia bona ꝑticularia que in humanis actib° ꝯsistunt: ut comedē hūc cibū: uel illū q̄ possēt mouē appetitū s̄z aliqō bonū in eis ꝯsideratum: sed cū de necessitate ista talia nō mouent appetitū. ideo uoluntas nō semꝑ mouet̄ de necessitate. Et sic est finis primi periermenias.

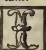
Qd nec̄riu̅ impo̅le ⁊ po̅le pe̅ nes ꝯrias seu̅ctuas,

Aliqd' ht eē in suis cau̅s tripl̄r

¶ Incipit liber secundus periermenias.

Uoniam autem est aliquid de aliquo affirmatio significās h' autē uel est nomen uel innoiatum.

Ste liber diuisimo de ↄtinuat ad pmū: sed ↄtinua cū sic̄ expositor ↄtiuat: ꝙ supert⁹ in primo determinauit de enunciatione simplr̄ considerata. Hic determinat de enūciatione sm ꝙ dicitur per aliquid sup additum sibi. Et diuidit in tres nam pmo docet uariare seu diuersificare enūciationem penes aliqd additum ad subiectum. 2° penes aliquid additum ipsi enūciationi ratione compositionis. 3° soluit quādaꝫ dubitationē circa oppositionē ꝓpositionū cueniētē. 2ª ibi [His vo determinatis.] 3ª ibi [Utrū aūt.] Prima in duas. pmo ostendit quid accidit enunciationi penes aliquid additū qd non tollit vnitatem enūciationis. In 2° quid accidat penes aliquid additum: qd tollit vnitatem enūciatiōis. 2ª ibi [At vo vnū de pluribus.] Prima in duas. pmo docet diuersificare enūciationes in quibus ponit hoc uerbū est 2° adiacēs. 2° in quibus ponit 3° adiacens. 2ª ibi [Quando aūt est 3ᵐ adiacens.] Prima in duas. nam pmo ꝓponit illas diuersas rōnes distinguēdi tales enūciationes 2° ponit distinctionū illaruꝫ enūciationē. 2ª ibi [Quare pma est.] Prima in duas. nam primo pponit istas diuersas rationes distinguēdi. 2° ostendit ꝙ non potest talis ratio distinguendi esse pter vbū. 2ª ibi [Pret uerbum aūt.] Prima in tres. pmo enim ꝓponit istas rationes distinguendi. 2° exponit illud qd dixit. 3° cōcludit intentum. 2ª ibi [Nomen autem dictum.] 3ª ibi [Erit oīs affirmatio.] Prima in duas: pmo ꝓponit ⁊ declarat. 2° remouet dubiū. 2ª ibi [Unum aūt opꝫ.] Seqtur illa pars [Quādo autem est tertiū.] In qua distinguit enunciationes in qbus predicat est 3ᵐ adiacēs. ⁊ habet duas. pmo distiguit huiusmodi enunciatiōes. 2° declarat ꝙ circa eas possent eē dubia. 2ª ibi [Quoniā vo cōtraria.] Prima in duas. pmo declarat de enūciationibus in quibus predicat hoc vbum est. 2° in quibus alia uerba. 2ª ibi [In his vo in quibus est.] Prima in duas. pmo docet uariare enūciatiōes in quibus predicat hoc uerbum est tertium adiacens penes predicatū uariatum per finituꝫ ⁊ infinitum subiecto existēte finito 2° subiecto existente infinito. 2ª ibi [Alie autē ad id qd est nō hō.] Prima in duas. pmo docet uariare enūciationes penes pdicatum uariatū per finitū ⁊ infinitum subiecto existēte finito: in vniualibus terminis sumptis nō vniuersaliter. 2° in vniualib⁹ sumptis vniualr̄. 2ª ibi [Similit autē se habent.] Prima in tres. naꝫ pmo ponit diuersitates opinionū taliū enūciationum 2° cōcludit numerum earū. 3° exēplificat in figura. 2ª ibi [Quare q̄tuor.] 3ª ibi [Intelligi vo.] Prima in duas. pmo ꝓponit qd intendit. 2° exponit quoddam dictū. 2ª ibi [Dico aūt.] Illa pars [quare.] diuidit in duas. naꝫ pmo ponit numerū istaruꝫ enūciationum. 2° ponit habitudinem earū. 2ª ibi [Quare due.] Et hec in duas. pmo facit qd dictum est. 2° exemplificat rōneꝫ numeri. 2ª ibi [Dico aūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmam partē sic ꝓcedit ↄcludens qm̄ affirmatio est significans aliquid de aliquo: hoc. s. de quo aliqd affirmatur uel significatur. s. subiectum affirmationis est nomē. s. finitum: qꝛ ꝓprie illud est nomē (ut supꝛa dictuꝫ est.) uel innominabile. i. nomen infinitum. qd dicitur innominatuꝫ ex hoc qd non est nomē ipositum: uel non est noiatum ab aliq̄ forma determinata.

¶ Unum autē oportet esse. ⁊ de vno id quod in affirmatione est.

¶ Hic remouet phus dubitationem: qꝛ dictum est ꝙ illud de quo aliquid dicit est nomē uel innominabile. Crederet aliquis ꝙ similiter eēt nomē inominabile subiectū. Et ideo ad hoc remouēduꝫ dicit ꝙ opꝫ eē in affirmatione vna de qua loquimur hoc vnum predicatum de vno subiecto enūciatum. ⁊ ita opꝫ ꝙ subiectum uel sit nomen uel inominabile: ⁊ non nomen infinitum: ⁊ nomen insimul: sed vnum uel aliud debet poni.

¶ Nomen autē dictū est ⁊ innominatum pri⁹ non homo enim nomē quidem non dico. sed infinitū nomen. vnū enī quodāmodo significat infinitū nomen. quodamodum ⁊ non currit. non uerbum sed infinitum uerbum.

¶ Hic explanat phus qd dixerat. s. quid sit nomen. ⁊ quid inoiabile. Dicit ꝙ nomē infinitū est sicut nō hō qd nō est nomē: sed est ifinitū nomē: sicut nō currit nō est uerbum: sed finitū uerbum infinitū: modo hoc inuēdo dimisim⁹ quādā partem ad remotionem dubitationis que incipit ibi [Unū enim significat quodāmō.] ¶ Dubitaret qs. utrū in illa enūciatione in qua subicitur nomē ifinituꝫ. significetur vnū de vno qꝛ videret alicui ꝙ nō: ex hoc ꝙ aliquis crederet ꝙ nomen infinitum nō significaret vnum. ¶ Ad hoc remouēdū dicit: ꝙ nomē infinitū significat quodāmodo vnū: sed nō simpliciter vnū: sicut nomen finitum: qꝛ nomen finitum est impositum a forma generis uel speciei: uel indiuidui: sed nomē infinitū significat negationē talis forme: in qua negatione multa cōueniūt: sicut in quodā vno sm rationem. Unde sicut est quoddā ens simpliciter: ut naturale: quoddā ens quodāmodo: ⁊ non simplr ut ens rationis: sic est quoddā vnum simpliciter: ⁊ tale nō significat nomen infinitum: sed aliud est vnum quodāmodo qd est vnum ens rationis. ⁊ tale vnum significat nomē infinitum: ut non homo ⁊c̄.

Nomē infinitū inominabile nūcupat.

Nomē infinitū significat quodāmodo vnum.

¶ Erit omnis affirmatio ⁊ negatio uel ex nomine ⁊ uerbo. uel ex infinito nomine ⁊ uerbo.

¶ Hic concludit ꝓpositum. s. ꝙ duplex est modus affirmatiōis: qꝛ quedā affirmatio cōstat ex nomine ⁊ uerbo: ⁊ quedam ex infinito nomine ⁊ uerbo. Et dicunt quidam ⁊ uolunt ꝙ uerbum infinitum non intret enunciationem. Alij uolunt ꝙ intret: sed postea videbitur eadem ratio potest accipi negationis: qa de q̄cunqꝫ contingit affirmare: cōtingit etiā negare.

¶ Preter uerbum autē nulla est affirmatio uel negatio. Est enim uel erit: uel fuit: uel quecūqꝫ alia huiusmodi uerba: ex his sunt que sunt posita sunt consignificant enim tēpus.

¶ Uisum est qualiter enunciatio pōt uariari ex parte subiecti penes nomē finitum: modo ostendit ꝙ talis differentia non potest sumi ex parte uerbi. vnde ubi non pdicat uerbū: ut dictuꝫ est nulla est affirmatio uel negatio. neqꝫ ex nomine infinito posito loco nominis: sed uerbum infinitum nō potuit in enūciatione: qꝛ nō pōt uariari penes uerbum infinitum enunciatio: sed videbit postea: sed expositor dicit ꝙ uerbum ifinitū non intrat enūciationē duplici ratione. ⁊ vult phus ꝙ ex casu uerbi ⁊ nomine fiat enūciatio. ⁊ ꝓpter hoc subiūgit siue dicatur est siue erit: siue

Uerbū sic ꝙ verbū ifinitū nō igredit ad enūciationem.

fuit: uel alia huiusmodi sunt de numero predicatorum sine quibus nō pōt fieri enūciatio: vñ ↄsignificat tp̄s. hic reddit expositor cāz q̄re ex obliq̄ v̄bi et noīe fiat enūciatio et nō ex obliq̄ noīs et uerbo: q2 in obliquo noīs nō īcludit ipse rect° sed in obliq̄ v̄bi īcludit ipz uerbum presentis tēporis. nam cum dicit̄ hoc erit. i. hoc est futurū: et hoc fuit: et est preteritum.

¶ Quare p̄ma est affirmatio et negatio est. hō nō est hō. Deinde est non hō. non est non homo. Rursus est omnis homo. nō est oīs homo est omnis nō homo. nō est omnis nō homo. et in extrinsecus temporibus eadem ratio est.

¶ Hic ↄcludit ex predictis distinctionē enunciationū in quibus ponit̄ nomē infinitū uel finitum ex parte subiecti. et nō fm expositorē: q in his triplex differētia potest attēdi. vna fm affirmationē et negationem alia fm subiectū finitū uel infinitum. tertia fm subiectum vniul'r uel nō vniul'r sumptū. et q2 nomē finitū prius est q̄ nomen infinitū: ideo dicit q prima affirmatio est ut hō est: et prima negatio: homo non est et postea ponit secūdam affirmationez: ut non hō est secundā negationē: ut non hō non est. postea illas in quibus ponit̄ vniul'e sumptū vniul'r. et sunt quatuor sicut predicte: ut omnis hō est iustus: oīs homo non est iustus: omnis nō homo est iustus: omnis nō homo non est iustus. Simil'r et in uerbo preteriti et futuri tēporis. Et dicit expositor q non facit hic ph̄us mentionē de singularib°: q2 non pōt inueniri in eis omnis differētia: q2 signū vniul'e nō pōt addi eis: similiter de particularibus mētionē nō facit. Nam idē est iudiciū. sicut de illis in quibus subiectū est vniul'e non vniul'r sumptū. i. sicut de indefinitis: ut cum dicitur hō est: homo nō est: qdā hō est: qdā hō nō est.

¶ Quādo autem est tertiū adiacens predicat̄. dupliciter dicuntur oppositiones.

¶ Hic intendit ph̄us distinguere enūciationes penes predicatum uariatū per finitū et infinitū subiecto existēte finito: in qbus hoc uerbū est: est tertiū adiacēs predicat̄. et ideo nota q hoc uerbū est quādoq3 p̄dicatur secūdo adiacens. et tūc ꝓprie predicat qd̄ est in se: ut homo sortes est: sensus est q ipse sit in rerū nā. Aliqñ predicat̄ tertiū adiacēs. et tunc predicat qd̄ est in alio: ut homo est albus: tunc nō significat q hō sit in rerum nā. sed q albedo inest homini. et itellige q appellat̄ tertiū adiacens: non q sint ibi tria adiacentia: sed tertiū dicitur: q2 est tertia dictio et adiacēs q2 adiacet. Et nota q premissis enūciationibus subiecto existente finito: erant due enunciationes: ita q erat ibi vna oppositio: qñ hoc uerbū est p̄dicat̄ 2m adiacens: ut hō est: homo nō est. modo dicit q hoc uerbū est predicat̄ tertiuz adiacēs erūt igit̄ in duplo plures q̄ prius. et ita erunt due oppōnes et quatuor enunciationes et hoc subiecto existēte finito predicato tñ uariato per finitū et infinituz vna oppositio est ut homo est iustus: homo non est iustus. alia homo est nō iustus: homo non est non iustus.

Que dicitur qñ p̄dicat̄ est 2m adiacens et quando est 3m adiacens

¶ Dico autē ut est iustus homo est dico tertium adiacere nomen: uel uerbum in affirmatione. Quare ob id ipsum quatuor ille erunt.

¶ Hic exponit qd̄ dixerat q hoc uerbuz est predicat̄ tertium adiacēs. Et dicit q cum dicit̄ homo est iust° hoc uerbum est predicat̄ tertiū adiacens in predicato tanq̄ nomen uel uerbū in enūciatione: ita q hoc uerbū est pōt dici nomen: ꝓut nomen est idem: sicut uox significatiua. et dicit̄ uerbum similiter cuz sit nota dicendi de altero. Postea concludit q̄re erunt q̄tuor enunciationes et due oppositiones: ut visuz est iā.

¶ Quarum due quidem ad affirmationem et negationem sese habent: fm consequentiā: ut priuationes. due v̄o minime.

¶ Hic ponit habitudinē istarū enunciationū. Et illa littera multas habet expositiones. sed cā breuitatis ponat̄ vna intētio quā ponit Boetius. Et fm illā expositionem attendit̄ similitudo et dissimilitudo affirmatiuarū ad negatiuas: ut dicit Ari. s. p̄missarum q̄tuor: due quidē affirmatiue: quarū vna est simplex: homo est iustus: alia infinita: ut homo est non iust°: se habebūt fm ↄñtiam ad affirmationem et negationem: ita q ad vnā affirmatiuam simplicē sequitur negatiua infinita: ut ad hāc: homo est iustus: sequit̄ homo nō est non iustus: et ad affirmatiuā infinitam sequitur negatiua simpliciter ut ad istam: homo est non iustus: sequitur hō non est iustus. due v̄o negatiue minime. i. non se habēt ita sicut ad negationes sequātur affirmatiue: nam ad illā hō non est iust° nō sequitur hec: homo est iustus per eādem causaz. Et nota q similiter est in illis de predicato p̄uato. sicut in illis de predicato infinito. Nā sicut ad hāc homo est nō iust°: sequit̄ illa: homo nō est iustus. simil'r ad hanc: homo est iniustus: sequit̄ hō non est iustus. et similiter ex altera parte.

Que sequunt̄ ad illa de p̄dicato negato eadē seq p̄ñt ad p̄dicata p̄uata.

¶ Dico autē quoniā est. aut iusto adiacebit aut nō iusto. Quare etiā negatio. Quatuor ḡ sūt.

¶ Hic manifestat qd̄dam. s. q in istis quatuor enunciationib° non solum potest poni hoc uerbum est: sed etiam adiacebit alicui nomini finito uel infinito. hoc ipse manifestat hic: quoniā adiacet nomini finito uel infinito. Dico autem quoniā hoc uerbum est: aut adiacebit iusto. ut homo est iustus: aut iniusto et tunc adiacebit nomini infinito: ut homo est non iustus. et ille due sunt affirmationes. Dicit ergo q due erūt negationes. et sic postea erunt q̄tuor enūciationes. due affirmatiue et due negatiue.

¶ Intelligamus v̄o qd̄ dicitur ex his que subscripta sunt: est iustus homo. hui° negatio est. non est iustus homo. est non iustus homo. huius negatio est non est nō iustus homo. est enī hoc in loco: et non est iusto. et non iusto adiacet. hec igitur quemadmodum in resolutorijs dictum est: sic sunt disposita.

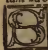
¶ Hic manifestat qd̄ dictū est in quadam descriptiōe s. in quadam figura. et dicit q illud qd̄ in supradictis dictum est: potest intelligi infra: ita q in p̄mo angulo qui est |a| ponatur affirmatiua de predicato finito s. homo est iust°. in secūdo angulo a latere qui sit |b| ponatur negatiua de predicato finito: ut homo nō est iustus. in tertio sub |a| qui sit |c| ponatur affirmatiua de predicato infinito: ut hō est non iustus. in q̄rto sub |b| qui sit |d| ponatur negatiua de predicato infinito: ut homo non est non iustus. Similiter sub |b| qui sit |e| ponat̄ affirmatiua de predicato priuato: ut homo est iniustus. et sub |c| que uocetur |f| ponat̄ negatiua de predicato priuato: ut homo non est iniustus. et dicit q sint disposite quemadmodum in resolutorijs. i. in libro priorum in fine primi sunt disposite. Et fiat talis figura recte.

A homo est iustus	B homo non est iustus
C homo est non iustus	D homo nō est nō iustus
F homo non est iniustus	C homo est iniustus.

Ecce q in hac figura ad affirmatiuā sequuntur ne-

gatiue z non econuerso. ut ad illam: homo est iust⁹:
sequuntur ille due: homo non est nō iustus. z homo
non est iniustus: z non ecōuerso: ita q ad illam. s. ho
mo est iustus: sequuntur ille due homo non est non
iustus ad hāc. z homo non est iniustus: z non econ-
uerso. Similiter ad hāc homo est non iustus: sequit̄
homo non est iustus: z non ecōuerso. idem est iudici
um de priuatiua: qz ad illaz de predicato puato: que
est affirmatiua homo est iniustus: sequit̄ illa: homo
non est iustus. z non ecōuerso. z causa est: qz illa ho-
mo non est iustus: habet duas causas ueritatis. z iste
due que sunt affirmatiue nō habēt nisi vnā causam.
cum enim dicitur: homo est non iustus: uel est iniust⁹
semper supponit hoiem esse: z ita non hn̄t nisi vnaz
causam ueritatis: qz non est. z sic non est iustus: uel
quia est z tn̄ iustitia non inest ei: z sic non est iustus.

Queritur Utrum uerbum infinitum intret
enunciationem? Et videtur q sic.
Nam sicut se habet nomē infinitum ad uerbum. ita
uerbum infinitū ad nomen. sed ex nomine infinito
cum uerbo fit enūciatio. ergo ex uerbo infinito: z no
mine (ut videt̄) poterit enūciatio fieri. ¶ 2° arguitur
superi⁹ dixit philosophus q uerbū infinitū est nota
eorum que de altero dicuntur. ergo debet poni in
enunciatione. ¶ 3° arguitur sic. omnis pars est pro-
pter cōstructionē finaliter cum res nō possit priuari
suo fine pars non poterit priuari ꝯstructione: z ita
cum uerbum infinitū sit pars necessario igreditur
enunciationez. ¶ 4° sic. ars nihil facit frustra sicut na
tura: ut dicit̄ in pmo de celo z mūdo. ergo cū uerbū
īfinitum habeat modos significādi: frustra haberet
modos significandi nisi intraret enunciationez. Sed
contra phus in principio huius secundi docet multi
plicare enunciationes penes nomē finitum z infini-
tum. z si uerbum infinitum intraret enunciationez si-
militer uariaretur enunciatio per uerbum finitum z
īfinitum. z tamen hoc non docet Aristoteles uariare
sic. Quare videtur q non intret enūciationē. ¶ Pre-
terea dicit Boetius q uerbum infinitum in enuncia-
tione est uerbum negatum. ergo uerbum īfinituz nō
ingreditur enunciationem. ¶ Ad hoc dicunt quidā
q uerbum infinitum non ingreditur enunciationez.
nam uerbum infinitum negat significatum termini
absolute. Et ideo in enunciatione iam negat predica
tum a subiecto. z sic esset tunc negatio negans z nō
infinitās dicunt quidam. sed tamen rationes que p
bant q intret concludunt de necessitate. Et ideo dicē
dum q uerbum infinitum intrat enunciationem: z
nō differt a uerbo negato: nec in officio nec uoce: sed
tamen in hoc est differentia: quia uerbum infinitum
vno actu regitur z vnū significatum habet: sed uer-
bum negatum non regitur vno actu: nec vnum si-
gnificatum habet. ¶ Ad argumenta in oppositum
dicendum q philosophus non diuersificat enunci-
ationem per uerbum finitum z infinitum: qa idem
habent officium sicut uerbum negatum. z propter
hoc non diuersificat enunciationem. ¶ Ad aliud si-
militer cum dicis: q uerbum infinitum in enunciati-
one: z uerbum negatum idem sunt: uerum est quan-
tum ad officium: sed non penitus idem.

Similiter autē se habebunt. z si vni
uersalis nominis fit affirmatio. ut
omnis est homo iustus. negatio nō
omnis est hō iustus. Omnis est ho-
mo non iustus. nō omnis est homo
non iustus. Sed non similiter contingit angu
lares esse ueras.

Superius dixit phus de enunciationibus
in quibus subiicitur terminus vni
uersalis non vniuersaliter sumptus. Hic determinat
de his enunciationibus in quibus subiicitur termi-
nus vniuersalis vniuersaliter. Cum hoc sequitur il-
la pars in qua determinat de enunciationib⁹ de sub
iecto infinito. que incipit ibi [Alie autem.] Hic sequi
tur illa pars in qua determinat de enunciationibus
in quibus aliud q̄ hoc uerbum est predicatur que i-
cipit ibi [In his vō.] Cum hoc sequitur illa pars in
qua manifestat quedam que poterant esse dubia cir
ca precedentia que incipit ibi [Quoniam vō contra
ria.] Et sic sunt quatuor partes principales in lectio
ne. quarum prima in duas diuiditur. In prima de-
terminat de illis enunciationibus in quibus subiicit̄
talis terminus vniuersaliter. Secundo cōparat istas
ad precedentes. Secunda ibi [Sed nō similiter.] Il-
la pars [Alie vō dicuntur.] diuiditur in tres. primo
enim ponit diuersitatem enunciationum in quibus
aliquid predicatur de subiecto infinito. Secundo
ponit numerum earuz. tertio comparat eas ad illas
de subiecto finito. Secunda ibi [Magis autem plu
res.] Tertia ibi [Hec autem extra illas.] Illa ps [In
his vō in quibus est.] habet duas. in pma ponit di-
uersitatem enunciationum in quibus aliud uerbum
q̄ hoc uerbum est ponitur. secundo remouet dubi-
tationem. Secunda ibi [Non enim dicendum.] Pri-
ma indiuisa. sed secunda in duas. primo remouet du
bium. secundo probat. Secunda ibi [Manifestum
est.] Sequitur illa pars [Quoniam vō contraria.] Et
diuiditur in duas. s. in principalem z incidentalem in
qua incidentaliter remouet dubium. Secunda ibi
[Trāsposita vō.] Prima in duas primo manifestat
quoddam qd̄ poterat esse dubium circa enunciati-
ones de subiecto finito. secundo circa illas de subie-
cto infinito. Secunda ibi [Ille vō que sunt.] Prima
in duas. primo facit qd̄ dictuz est. secundo remouet
dubium: uel potest dici q cōparat vniuersales enū-
ciationes ad singulares. Secūda ibi [Manifestū est
aūt qm̄.] Prima in duas fm q duo manifestat: que
poterat esse dubiū circa precedētia. primū circa hoc
qd̄ dixit nō ꝯtingit angulares simul esse ueras. secū
da circa hoc qd̄ dixit cōtingit autem aliquādo. Se
cūda ibi [Sequūtur vō hec.] Hec est diuisio lectionis
¶ Ad primam partem sic procedit. Superius visuz
est qualiter due oppositiones. i. quatuor enunciatio
nes in terminis vniuersalib⁹ nō vniuersaliter. z qua
liter consequuntur z opponuntur: modo dicit q si-
militer consequuntur z opponuntur enunciationes
in quibus subiicitur terminus vniuersalis vniuersali
ter: z sunt tot z silr̄ se hn̄t in figura. sicut indefinite.

A	Ois homo est iustus	B	Ois homo nō est iust⁹
B	Ois hō nō est nō iust⁹	C	Ois hō est nō iustus
F	Ois hō nō est iniustus	E	Ois homo est iniust⁹

Sicut superi⁹ ad affir-
matiuas sequebātur negatiue ita penit⁹ silr̄ in ppo-
sito se habent.

¶ Cōtingit aūt aliqn̄. he igit̄ due opposite sūt.

¶ Hic cōparat has vniules ad pcedētes dicēs: q nō
ꝯtingit angulares silr̄ esse ueras in istis vlib⁹. sicut in
īdefinitis angulares pn̄t silr̄ eē uere: ut hō est iust⁹ hō
nō est iust⁹: z hō nō est nō iust⁹: z hō est nō iust⁹. cum
sbiectū possit stare p diuersis pn̄t silr̄ eē uere: sed iste
vniuersales: ois homo est iustus: ois homo non est

iustus: non possūt simul esse uere cum sint contrarie. Et hoc significat cum dicit [hec igitur due opposite sunt.] sed iterponit quedā ad remotionē dubitationis: qd̄ ꝯtinet angulares simul eē. s. fm ꝙ se ꝯsequūtur adinuicē: ut uniuersalis affirmatiua de pdicato infinito: et uniuersalis negatiua de predicato finito: pñt simul esse uere: ut ois homo est non iustus: et ois homo nō est iustus: et similiter vniuersalis affirmatiua de predicato finito: et vniuersalis negatiua de predicato infinito possunt simul eē uere: ut omnis homo est iustus: ois hō nō est nō iustus: et sic de ꝯsilibus.

¶ Alie aūt duc ad id qd̄ est nō hō q̄si subiectum aliqd̄ additū: ut est iustus nō hō: nō est iustus nō hō: est nō iustus nō hō. non est nō iust⁹ nō homo. Magis aūt plures his nō erūt oppositiones: he aūt extra illas ipse fm se erūt: ut utētes noīe: eo ꝙ non est homo.

¶ Hic ostendit diuersitatem enunciationis: in quib⁹ subiectum est infinitum. Et dicit ꝙ alie enūciationes habent aliquod predicatum: uel nomen positum ex parte predicati: aliquid dico additum ad nō homo quasi ad subiectum. Et dicit quasi ad subiectum: qa nomen infinitum non est subiectum enūciationis ꝓpꝛie sumptum. Nam subiectum debet significare aliquam rem determinatam: quod non facit nō homo. postea manifestat per exempla: ut homo est iustus: non homo non est iustus: non homo est non iustus non homo non est non iustus. Postea ponit numerum: et dicit ꝙ non erunt plures interrogationes q̄ quatuor. Nam in istis est nomen infinitum: et predicatur hoc uerbum est tertio adiacens. Et diuersificatur solum per affirmationem et negationem: ut non homo est iustus: non homo non est iustus: et per predicatum finitum et infinitum: ut non homo est non iustus: non homo non est non iustus. Et dicit expositor ꝙ pretermisit hoc exemplificare in quibus subicitur nomen infinitum et vniuersaliter: quia eodem modo possunt uariari (sicut dictum est superius) in vniuersalibus de subiecto finito: uel etiam qꝛ inferius declarabit de vniuersalibus de subiecto infinito. s. ibi [Significat autem.] Postea comparat istas ad illas: et dicit ꝙ que sunt de subiecto infinito: sunt extra illas que sunt de subiecto finito. i. non habent oppositionem cum eis: nec ꝯsequētiā: sed ille que sunt de subiecto infinito habēt inter se oppositionē et consequentiam sicut ille alie.

¶ In his vō in qb⁹ est non cōuenit: ut in eo qd̄ est currere uel ambulare idē facit sic positū: ac si adderet: ut currit ois hō: non currit ois hō. Currit ois nō hō: nō currit ois non homo.

¶ Hic ponit diuersitatem enūciationis: in quibus aliud uerbum q̄ hoc uerbum est predicatur. Et dicit ꝙ similiter uariantur enūciationes penes subiectū finitum et infinitum: in quibus non predicatur hoc uerbum est: sed aliud uerbum loco eius. Et declarat per exēpla: Omnis homo currit: omnis non hō currit: omnis non homo non currit. De indefinitis nō exēplificat hic. qa statim dabit exēpla. Unde ꝙ hic est duplex diuersitas. vna per affirmationem et negatiōem: alia penes subiectū finitum et infinitū. Per predicatum finitum uel infinitū non uariatur: qꝛ idem officium habet uerbum infinitū in enūciatione sicut vbū negatū.

¶ Non enim dicēdū est: nō ois hō: sed nō negationē ad id: qd̄ est hō: addēdum est. Ois enim nō vniuse significat: sed quoniā vniuersaliter.

¶ Hic remouet dubium: qꝛ modo exēplificando nō posuit hanc negationem non huic signo omnis: q̄n dixit: omnis non homo currit ex hoc aliqs dubitaret: ideo ipse remouet dicens ꝙ hec negatio nō non est addēda huic signo omnis infinitādo ipsum: sed termino cōmuni: qui est homo. Causa est: quia negatio infinitans non additur nisi termino significanti rem vniuersalem uel particularem: sed omnis non significat vniuersalem rem: sed quoniam vniuersaliter tenetur: ideo non debet addi huic signo omnis negatio. ¶ Preterea dicit Aristoteles in libro de celo et mundo. ꝙ infinito non est addenda infinitatio: sed omnis est infinitum: cum non significet aliquid determinate: ergo non debet sibi pꝛeponi negatio. ¶ Preterea si pꝛeponeretur negatio signo huic. s. omnis. dicendo: non omnis homo: iam equipolleret cōtradictorio suo. Quare non pꝛeponitur.

¶ Manifestū est aūt ex eo qd̄ est: currit homo: non currit homo. Currit nō homo: non currit non homo. hec enim ab illis differūt: eo ꝙ nō vniuersaliter sunt. Quare ois nullus nihil aliud significant: nisi quoniā vniuersaliter de nomine uel affirmationē uel negationem. ergo et reliqua eadem oportet opponi.

¶ Hic secūdam pꝛobat: ꝙ hoc signum omnis significet quoniam vniuersaliter: per talem rationem. Iste homo currit: homo non currit: non homo currit: non homo non currit. differūt ab istis quatuoꝛ. omnis homo currit: omnis homo nō currit: omnis non homo currit: omnis non homo nō currit: qꝛ in istis sumitur vniuersaliter subiectum: in pꝛimis non vniuersaliter: sed non ponitur plus in istis q̄ in illis: nisi hoc signum omnis: ergo hoc signum omnis significat quoniam vniuersaliter. et similiter hoc signum nullus significat q̄m vniuersaliter.

¶ Quoniam vō cōtraria est negatio ei que est: omne est animal iustum: illa que significat q̄m nullum est animal iustum: he quidem manifestum est: quoniam nunq̄ erūt uere: neq3 simul in eodem. His vō opposite erūt aliquando: ut nō oē alal iustum est: et est aliquod alal iustum.

¶ Hic declarat quoddam quod posset dubium esse: circa precedentia. Dictum est supꝛa ꝙ non contingit angulares simul esse ueras. Et dicit expositoꝛ ꝙ uocat angulares affirmatiuas: ut omnis homo est iustus: omnis homo est non iustus. Et pꝛobat sic hec: Omne animal est iustum: nullum animal est iustum: sunt contrarie: ideo non sunt simul uere. Sed tūc arguo sic. Cum quo non potest stare vnum conuertibilium: nec reliquum: sed iste cōuertibiles sunt: Omne animal est iustum: et nullum animal est iustum: sed hec ultima non potest stare cum ista. s. omne animal est iustum. ergo nec pꝛima: et sic non contingit illas affirmatiuas esse ueras: sed aliter possumus dicere: ꝙ omnes que erant ibi angulares: angulares dicebantur: et ita non contingit angulares simul esse ueras: ut omne animal est iustum: nullum animal est iustum: cum sint contrarie. sed opposite his. i. due subcontrarie possunt simul bene esse uere: ut quoddam animal est iustum: quoddam animal non est iustum uel non omne animal est iustum: quod idem est.

¶ Sequūtur vō et he eam quidcumque est: nullus est homo iustus: illa que est: omnis est homo non iustus. illa vō que est: est aliquis iust⁹ homo: opposita: quoniā non omnis homo est non iustus. Necesse enim est aliquem esse.

¶ Dixit superius ꝙ cōtingit aliquādo angulares eē

ueras simul: ⁊ fuit expositum ꝙ est uerū: ꝓut se cōsequūtur: ut istas cōtingit simul esse ueras: omnis homo est iust⁹: ⁊ oīs homo nō est iustus: que ualet tātū sicut nullus hō est iustus: q̄ȝ iste se cōsequūtur: ⁊ ꝓbat: supposito ꝙ ad istā: oīs hō est nō iustus. sequat̄ nullus hō est iust⁹: nō ꝓbat hoc ecōuerso: ꝙ ad hāc: nullus hō est iust⁹. sequat̄. oīs hō est nō iustus: q̄a si nō sequit̄ da oppositū ꝯñtis. s. istu⁹: oīs hō est nō iustus. hec est opposita hui⁹: nō oīs hō est nō iust⁹: sed ad istā: oīs hō est nō iustus. sequit̄: nō oīs hō nō est iustus: ⁊ ad istā: non oīs hō nō est iustus: sequit̄: aliquis homo est iustus: sed illa nō pōt stare cū prima s. cum ista: nullus hō est iustus: sequit̄ hec: oīs hō est nō iust⁹. ⁊ dicūt q̄dā ꝙ h̄ ē itelligēdū cū ꝯstātia sbcti.

⸿ Manifestū est aūt uerū ēt in singularib⁹. Si est uerū interrogatuȝ negare: qīn ⁊ affirmare uerū est: ut puta sne socrates sapiēs est? non: socrates igit̄ nō sapiens est. In ulib⁹ v̄o nō uera est: que siliter dicit̄. uera aūt negatio est: ut putasne oīs hō sapiens est? Non igit̄ oīs hō nō sapiens est. Hoc enim falsum est: sed non igit̄ oīs homo sapiens est: uera est. hec enim opposita est: illa v̄o contraria.

⸿ Hic f̄m q̄sdā remouet dubiū: uel pōt dici ꝙ cōparat uł̄es ad singulares. Et dicit ꝙ in singłarib⁹ si uerū est interrogatū negare uerū est affirmare: ⁊ intelligē ꝙ uerȝ est affirmare de p̄dicato infinito: sed nō de p̄dicato finito: ut cū dr̄: est ne sortes sapiens? nō mō est uerū. ergo sortes est nō sapiēs. sed dicit ꝙ in vniuersalib⁹ nō est uerū hoc. s. ꝙ si in vniulib⁹ sit uerū interrogatū negare: nō est uerȝ affirmare: ut si dicat̄: est ne oīs hō sapiens? nō ꝓpter hoc nō est uerū affirmare. oīs hō est nō sapiēs: imo falsa: q̄ȝ ꝯria prime: ⁊ ambe ꝯrie in ꝯtingēti mā ꝑnt esse false: sed tn̄ negatiua bene est uera. s. non oīs hō est sapiens: q̄ȝ hec est ꝯdictoria prime. s. istius: oīs hō est sapiēs: sed alia. s. oīs homo est nō sapiens: erit cōtradictoria prime. qua. s. interrogabat̄: est ne oīs hō sapiens ⁊c̄?

Queritur Utrum ꝓnomen possit infinitari? Et videt̄ ꝙ non: q̄ȝ negatio infinitans adueniēs alicui termino remouet qualitatē determinatā significatā per illum terminū: sed ꝓnomē nō habet aliq̄d significatū. s. nō significat aliquā formā determinatā. ergo nō pōt infinitari.

In oppositū tamē arguit̄: ꝙ ꝓnomē possit infinitari. Nā lȝ ꝓnomen de se nō significet qualitatē determinatā: tn̄ acquirit qualitatē mediāte demōstratione. Quare videtur ꝙ possit infinitari. ⸿ Preterea dicit Boetius: ꝙ oē illud: q̄d est circūscripte significationis pōt fieri incircūscripte significationis. Unde ꝓnomen est circūscripte significationis: ergo pōt fieri incircūscripte significationis: ⁊ sic potest infinitari. ⸿ Item queritur Utrū hoc signū oīs: possit īfinitari? Et videt̄ ꝙ sic. nā oīs cum sit nomē significat substātiā ⁊ qualitatē: ergo videt̄ ꝙ significatū eius possit infinitari. ⸿ Ad hoc dicēdū ꝙ negatio infinitās pōt addi cuilibet termino qui est impositus ab aliqua forma determinata: ⁊ significat rem subicibilē uel predicabilē. Per primum remoueo ꝓnomina que nō sunt imposita (ut dictuȝ est) ab aliqua determinata forma generis uel sp̄ei: uł̄ indiuidui. Et ideo ꝓnoīb⁹ nō pōt addi negatio infinitās. Tn̄ dicūt quidā ꝙ si accipiat̄ ꝓnomē demonstratiue: bene pōt infinitari: ut non ego. Unde ⁊ pronomē idē significat de significato sp̄ali: sicut nomen q̄d demōstrat. Et ideo dicūt ꝙ tūc potest infinitari.

⸿ Ad arg⁹ in oppositū que ꝓbant ꝙ possit infinitari. Ad primuȝ cū dicis ꝙ ꝓnomē acq̄rit qualitatem mediāte demōstratione. ⸿ Dicēdū ꝙ talem qualitatem nō remouet negatio infinitās: sed formā sp̄aleȝ. s. significatū sp̄ale: relinquēdo significatū gn̄ale. ut cū dicit̄: non homo: hoc nō: hic nō remouet formā generalē: uel formā noīs: imo est nomen sicut pri⁹ erat: sed negat̄ significatū sp̄ale. ⸿ Ad aliud siliter patet solutio: cūȝ dicit̄ (auctore Boetio) ꝙ oē illud ⁊c. Cōcedo. ⸿ Ulterius q̄n dicit̄ ꝙ ꝓnomē est circūscripte ⁊ determinate significationis. Dico ꝙ nō: de significato suo: q̄d habet de vi uocis: imo est ualde infinitū Nam iste pōt dici tam hō: uel color: uel asinus: ⁊ sic de cōsilib⁹ alijs ꝓnoīb⁹. ⸿ Ad aliud q̄d postea querebat̄ est silr̄ solutū per p̄cedentia. Nā dictū est ꝙ negatio negans nō addit̄ nisi termino significāti rē subicibilem uel predicabilē: ⁊ ideo cum iste dispositiones uel illa signa non significēt talem rem subicibilē: uel predicabilē nō est eis addēda negatio infinitās.

⸿ Ad argumētū patet q̄n dicis ꝙ hoc signū oīs ⁊c̄. Dico ꝙ uerū est. Sed talis significatio non infinitat̄: sed significatum sp̄ale habet infinitari. ⁊ de illo hoc signū oīs: non significat: nisi q̄m uliter. Et ideo q̄ȝ aliquam rem subicibilē uel p̄dicabilem non significat: non potest infinitari.

Tale v̄o que f̄m infinita cōtraiacētes noīa ⁊ uerba: ut in eo q̄d non est homo uel non iustus: quasi negationes sine noīe ⁊ v̄bo esse videbūtur: sed nō sunt. Semp enī uel uerā esse: uel falsam negationē necesse est. Qui v̄o dixit non hō: nihil magis de hoīe: sed etiā min⁹ uerus uł̄ falsus fuit: si non aliquid addatur.

Superius Manifestauit Phs quedam que poterāt esse dubia circa enūciationes de subiecto finito. Hic intēdit determinare quedam: que possunt esse dubia circa enūciatiōes de sbiecto īfinito. Et cū hoc sequit̄ illa pars: in qua remouet q̄ddā dubiū circa precedētia: que īcipit ibi [Trāsposita.] Cum hoc sequit̄ illa pars: in qua determinat de enūciatione penes aliquid additum: quod tollit vnitatem enūciationis: que incipit ibi [At v̄o.] ⁊ sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas f̄m ꝙ manifestat duo: que poterāt esse dubia circa enūciationes de subiecto infinito. Secūda ibi [Significatur aūt.] Prima in duas. Primo ꝓponit. secūdo ꝓbat. Secūda ibi [Semper enim uel ueram.] Illa pars [Significat autem.] habet duas. nam primo ostēdit ꝙ ille enūciationes de subiecto infinito nō cōsequunt̄ ad illas de subiecto finito. Secūdo oñdit ꝙ inter se habēt ꝯñtiam. 2⁹ ibi [Illa v̄o que est.] Seqt̄ illa pars [Trāsposita.] ⁊ habet tres. Nā primo ꝓponit. 2° declarat. 3° cōcludit. 2⁹ ibi [Nam si hoc nō est.] 3⁹ ibi [Qm̄ igit̄ trāspositio.] Hec 2⁹ in tres. Nā primo ponit incōueniēs: q̄d sequet̄ si noīa ⁊ v̄ba trāsposita nō idē significarēt. 2° declarat illud. 3° cōcludit illud inconueniens. 2⁹ ibi [Eius v̄o que est.] 3⁹ ibi [Quare erūt.] Illa pars [At v̄o.] in qua determinat de enunciatione penes aliq̄d additum: quod tollit vnitateȝ enūciationis: diuiditur in duas. Primo ostendit q̄d sit enūciatio plures. Secundo ostendit ex quibus diuisis licet coniūctum inferre: ⁊ ex quibus non. 2⁹ ibi [Qm̄ v̄o hec q̄dē.] Prima in duas. nā p̄mo ostēdit q̄d sit enūciatio plures. 2° cōcludit correlarie ꝙ interrogatio plures: nō est interrogatio dialectica. 2⁹ ibi [Si ergo dialectica.] Prima in duas. primo facit q̄d

dictum est.2° declarat 2° ibi[Dico aūt vnus.] Hec 2° diuidit ĩ tres.p̄ ostēdit q̄ vnitas nois nō sufficit ad vnitatē enūciationis.2° ostēdit ex qb⁹ fit enunciatio vna.3° ex qb⁹ fit enūciatio plures.2° ibi [Ut hō currit.] z habet duas fm duo correlaria. Primū est:q̄ interrogatio plures:non est dialectica.Scōm q̄ interrogatio que querit qd̄ qd est:nō est dialectica.2° ibi [Silr aūt manifestū.hec est diuisio lectōis.¶ Ad primam partē sic p̄cedit. Supi⁹ vō determinatū est de enūciationib⁹ de subiecto ĩfinito:ne aliqs crederet q̄ tales dictiones:ut sunt noia:uel vba infinita : essent negationes.i.orōnes negatiū:ut non hō non currit. Modo remouet z dicit q̄ non sunt negationes.z p̄bat per talē rōnē: Ois negatio est uera uel falsa: sed qui dicit:nō homo non currit:nec uerū nec falsū dicit:z si aliqd aliud nō addat:ergo non sunt negationes.Minorē ipse declarat:z dicit q̄ qui dicit ; nō hō non magis uerū est.i.non magis dicit uerū q̄ qui dicit hō per se:imo(dicit Boetius)minus dicit:q2 qui dicit homo aliquā rē determinatā apprehendit:sed qui dicit:non hō:nō cōstituit intellectū de aliqua re determinata:imo minus dicit uerum:qui dicit:non homo:q̄ qui dicit homo per se.

¶ **Significat aūt:est ois nō hō iustus nulli illarum idem:nec huic opposita ea que est:non est omnis non homo iustus.**

¶ Hic declarat qdā aliud circa enūciationes de subiecto infinito.Dictū est enim supius q̄ iste enūciationes de subiecto ĩfinito sunt extra illas que sunt de sbiecto finito.Hic intēdit illud manifestare z dicit q̄ illa:ois non hō est iustus:que est de subiecto infinito non significat idem alicui earū que sunt de subiecto finito:nec etiā ei est opposita.s.huic:nō ois non hō est iustus.Intēdit enim p̄hs q̄ si hec:ois non hō est iustus:nō sit 9dictoria ei.s.nō ois nō hō est iustus: qa nō significat idē cū illis que sunt de subiecto finito: ergo alique de subiecto finito nō significāt idē cū illis que de sbcto sūt finito neq3 opponunt eis.nā nō est idē subiectū in illis que sunt de sbiecto finito:z ĩ illis de subiecto ĩfinito.Jō nō se 9sequunt neq3 adinuicem opponuntur:z hec est causa.

¶ **Illa vō que est:ois nō iust⁹ nō hō est:illi que est:nullus est iust⁹ non iust⁹ hō:idē significat.**

¶ Hic ōndit q̄ ille de sbcto ĩfinito hñt inter se oppositionē z 9ñtiā:z dicit p̄hs q̄ illa:ois nō hō est nō iustus:significat idē isti:nullus nō hō ē iust⁹:ita q̄ vult Phs:q̄ sicut in illis de sbiecto finito est oppositio z 9ñtia:ita in istis de subiecto infinito posses figuram facere sicut in alijs.

Ois nō hō est iustus	Ois nō homo est nō iust⁹
Ois nō hō nō est iustus	Ois nō hō nō est nō iust⁹
	Uel nullus nō hō est iust⁹

que tātū ualet. Nūc aūt sicut ad illā p̄bauit p̄hs que est:nullus hō est iust⁹: qd̄ sequebat hec:ois nō hō nō est non iustus:similiter in alijs.

¶ **Trāsposita vō noia z vba:idē significant:ut est alb⁹hō:z est hō alb⁹. Nā si hoc nō est:eiusdē multe erūt negōnes:sed oñsum est qm̄ vna vni⁹est.Eius enim que est:est alb⁹hō.negatio est.nō est alb⁹hō.Eius vō que est.est hō alb⁹. si non eadē est:ei que est:est alb⁹hō.erit negatio:uel ea que est:nō est nō hō alb⁹ : uel ea que est:nō est hō albus:sed altera qdē erit negatio eius que est:est nō hō albus.Alia vō eius que est:est alb⁹hō:quare erūt due vnius. Qm̄ igif trāsposito nomine z uerbo eadem fit affirmatio z negatio manifestum est.**

¶ Quia supius p̄hs diuersificās enūciationes aliqñ p̄ponebat adiectiua substātiuis:ut est alb⁹hō:aliqñ vba noibus:ut currit hō:ne ex hoc aliqs dubitaret ideo ad illā dubitationē remouendā dicit q̄ noia z uerba trāsposita idē significāt:ut alb⁹hō : z hō alb⁹ idē significāt.Et statim hoc p̄bat ibi [Nam si hoc.] z dicit q̄ si noia z vba trāsposita nō significarēt idē sequeret vnū incōueniēs.s.q̄ vnius affirmationis plures essent negationes.z statim p̄bat hoc cū dicit[Et⁹ vō que.]Uult ergo p̄bare q̄ si noia z vba trāsposita nō significarēt idē:q̄ vnius affirmationis essent plures negationes.Nam negatio istius:albus est hō:est nō est alb⁹ hō:z negatio huius:hoc est alb⁹:aut erit hec:nō est hō alb⁹:aut hec:nō est nō hō alb⁹:nō illa nō est nō hō alb⁹:q2 est negatio hui⁹:nō hō est alb⁹: ergo oportet q̄ negatio hui⁹ est:hō alb⁹ sit hec:non est hō alb⁹:sed illa:nō est hō alb⁹:similiter est negatio hui⁹:est hō alb⁹:z sic erūt due negationes vnius affirmationis:si noia z vba trāsposita nō significant idē:q2 est:alb⁹hō:negatio est hec:nō est alb⁹hō: z non est hō alb⁹:sed hoc est incōueniēs.Quare cōcludit q̄ trāsposito noie uel vbo manifestū est q̄ idē significat.¶ Sed videt hic peccare p̄hus.nem diceret aliqs q̄ negatio hui⁹ est:hō alb⁹:tñ sit sicut hec: nō est hō alb⁹.z ista:non est alb⁹ hō:sed non est alb⁹ hō:est negatio hui⁹:est alb⁹ hō. z p̄hs accipit q̄ hec: nō est hō alb⁹:sit negatio hui⁹:est hō alb⁹:z tñ nihil p̄bat:p̄pter qd̄ videt peccare.¶ Ad hoc soluit Boetius q̄ per istā nō est hō alb⁹:totū negat:qd̄ affirmatur per hanc:est hō alb⁹:z p̄pter hoc p̄hs accipit pro maiori:nec p̄bat q̄ sit eius negatio : nec p̄pter hoc peccāt:q2 (ut dictum est) totū qd̄ affirmat per hanc: est albus hō:negat per hanc:nō est albus homo.

¶ **At vō vnū de plurib⁹:ul' plra de vno affirmare uel negare:si nō est vnū aliqd qd̄ ex plurib⁹ significat:nō est affirmatio vna:neq3 negatio.**

¶ Supius determinauit p̄hs de enūciationib⁹ p̄ enes aliqd additū : quod non tollit vnitatē enūciationis. Hic autem intendit determinare p̄ut tollit vnitatem enūnciationis:z ostendit que est enunciatio plures. z dicit q̄ affirmare uel negare vnū de pluribus:uel plura de vno : ex qbus pluribus non fit vnū per essentiā:non est enūciatio vna:z multominus erit vna si plura de plurib⁹ enūciētur.Unū de plurib⁹:ut sortes musicus.Plura de vno:ut sortes est musicus:ambulans.Plura de plurib⁹:ut sortes musicus currit z disputat:z sic de alijs.

¶ **Dico aūt vnū:nō si vnū nomē sit positū:non sit aūt vnū ex illis:ut hō ē fortasse:z aial bipes z mãsuetū:s3 ex his vnū fit:ex albo aūt z hoie z ambulāte non fit vnū. Quare nec si vnū aliqd de his affirmet aliqs:erit affirmatio vna:s3 uox qdē vna:affirmatiōes vō multe : nec si de vno ista:sed similiter plures.**

¶ Dictum est q̄ enūciare vnū de pluribus:uel plura de vno:ex quibus pluribus non fit vnū per ẽntiā: non est enūciatio vna:sed determinat q̄ vnitas nominis non sufficit ad vnitatem enūciationis .Unde dicit q̄ si vnum nomen sit impositum pluribus rebus:ex quibus pluribus non fiat vnum:nō est vna enūciatio:ut canis currit:sed si plura sint noia eadē res significātia:erit enūciatio vna:ut fortasse animal gressibile bipes mãsuetū.Et dicit fortasse:q2 bipes z mãsuetū naturaliter non sunt de essentia hominis.

¶ Preterea declarat expositū: ex qb⁹ pluribus nō

aliq̇d futurū:ut ꝙ sortes curret: alius negat dicendo ꝙ sortes non curret: tūc posito ꝙ in singularibus de futuro cōtingenti ꝯtingit alteram eē uerā.s.affirmatiuam uel negatiuā: seqtur de necessitate ꝙ alter eoruꝫ dicat uerū.nam utraqꝫ uera in singularibus non potest esse: sed solū in indefinitis: ⁊ si alter eoꝝ dicat uerum: seqtur ꝙ necesse est determinare alterū eē uł nō esse. Et hoc ꝓbat: qa illa duo ꝯuertibiliter se habēt. s.ꝙ sit uerum: ⁊ ꝙ ita sit in re: ⁊ hoc declarat dicēs ꝙ si uerum est dicere ꝙ albū sit de necessitate: seqtur ꝙ ita sit in re. ⁊ si uerū est negare; tunc de necessitate opꝫ ꝙ ita sit in re ⁊ ecōuerso. siłr si vna sit in re de necessitate seqtur ꝙ sit uerum affirmare uel negare. Eadem cōuertibilitas est in falso. qa si aliqs mentitur dicens falsum: de necessitate seqtur ꝙ ita nō sit in re sicut ipse affirmat uel negat. Siłr si ita nō est in re: mentiť qa cōuertibiliter se habēt. Seqtur ergo breuiter ꝙ si oīs affirmatio uel negatio in singularibus de futuro cōtigēti sit uera uel falsa: oportet ꝙ negās uel affirmās determinate dicat uerū uel falsum: ⁊ sic oportet oīa determinate eē uel nō eē. ❡ Et ex hoc cōcludit ulteri⁹ ꝙ oīa erūt uel eēnt de necessitate ⁊ nihil a casu uł ad utrūlibet: ⁊ sic ꝑibit nā ꝯtingentium. ❡ Dicit expositor triplex est genus cōtingentium.

Triplex gen⁹ contingētiuꝫ

Est quoddā cōtingens ut in paucioribus: ut inuētio thesauri in horto Aliud est cōtingēs ut in pluribus; ut hoiem canescere in senectute. Aliud est cōtingēs ad utrūlibet: ut ꝙ sortes currat uel nō currat. ⁊ sic dicit q̇ oīa istoꝝ contingētium deperirēt. Et dicit nihil actu est quātū ad ipsam ꝯtingētiam que ꝑmanet nec fit quātum ad introductionē earum in fieri: nec a tali quantum ad ea que sunt in minori parte: siue in paucioribus: nec ad utrūlibet eē uel nō esse. Et ita si oīa de necessitate sunt nihil ad utrūlibet erit. Et statim manifestat quomodo ex ꝑdicta ẏpothesi seqtur ꝙ nihil sit ad utrūlibet nam si oīs affirmatio uel negatio determinate sit uera: oportet ꝙ ille qui affirmat uel ille qui negat dicat uerum: sed si eēt ad utrūlibet siłr fieret ⁊ nō fieret: naꝫ dicit ipse: ad utrūlibet est qḋ non magis sic uel sic se habet. Et ordina sic lřam illaꝫ: sed ex necessitate oīa: ⁊ nihil ad utrūlibet. naꝫ si ad utrūlibet siłr fieret ⁊ nō fieret: nam utrūlibet est. Postea iterū dicas: aut eum qui dicit.i.affirmat uerum est: aut qui negat. Et dicit expositor ꝙ pħus non includit expsse ꝯtingēs ut in pluribus duplici rōne. Primo ꝙ tale cōtingēs non includat qn altera oppositarū determinate sit uera ⁊ altera falsa: qꝛ est dictū ꝙ in illo cōtingēti qḋ se hēt ut in pluribus bene pōt dici altera uera altera falsa. Secūdo qꝛ remoto cōtingēti qḋ est in paucioribꝰ remouet per ꝯsequēs ꝯtingēs qḋ est in pluribus ⁊ respectu illius qḋ semꝑ est: se habet ut in paucioribus ⁊ in minori parte. ❡ Et nota ꝙ differentia est inter casum ⁊ fortunā. nam casus est cum aliqd euenit alicui nō tñ cum intētione: ut siqs fodiat hortū ⁊ inueniat thesaurū casus est: nam non intēdebat inuenire thesaurū. Sed fortuna est cum aduenit aliqd cum intētione: ut siqs uadat ad bellū ipse uadit ut sibi bene accidat: ⁊ ideo si bene accidit fortuna erit ⁊ nō casus.

Dint casus ⁊ fortuna.

❡ Amplius autem si est album nūc: uerum erat dicere prius quoniam erit album: quare semꝑ uerum fuit dicere quodlibet eorum que facta sunt: quoniam est uel erit: ꝙ si semꝑ uerum est dicere: quoniā est uel erit: non pōt hoc non esse uel non futurū esse. qḋ aūt nō potuit non fieri impossibile est nō fieri. ⁊ qḋ impossibile est nō fieri: necesse est fieri. Oīa ergo que futura sunt necesse est fieri. Nihil igiť utrūlibet erit: neqꝫ casu: nam si a casu: non ex necessitate.

❡ Hic ponit scđam rōnem ad ꝓbādum ꝙ nō similiť se habet ueritas in enūciationib⁹ de futuro cōtingenti: sicut in alijs dūcendo ad impossibile. Et hoc sic si aliqd est uerum modo de pñti: ut aliqd est albū. primo fuit uerū dicere qm̄ erit albū: ⁊ hoc añ vnū diem: uel ante mille annos: ⁊ sic uerum fuit dicere de quolibet qm̄ est uel erit: nec pōt nō eē: uel nō futurum esse i.nō fieri. Et si non pōt nō fieri: impossibile est nō fieri. ⁊ si impossibile est nō fieri: necesse est fieri: ut patebit inferius: ⁊ si necesse est fieri: tūc nihil fit a casu: nec ad utrūlibet: sed omnia ex necessitate.

❡ At vō nec quoniam neutrum uerum est contingit dicere: ut quoniam neqꝫ erit neqꝫ nō erit Primum enim cum sit affirmatio falsa: erit negatio non uera. Et cum hec sit falsa: contingit affirmationem non esse ueram.

❡ Hic ostēdit ꝙ ueritas non est negāda in singularibus de futuro contīgēti simpłr.i.non est dicendum ꝙ neutra pars sit uera. Et primo ꝓponit quod intēdit dicēs: ꝙ sicut in istis singularibus de futuro contingēti non est uerum dicere ꝙ altera pars determinate sit uera altera falsa: sic non cōtingit uere dicere ꝙ neutra sit uera. s.neqꝫ erit neqꝫ non erit.i.neqꝫ affirmatiua neqꝫ negatiua: dicit neqꝫ erit.i.q̇ affirmatio non sit uera: neqꝫ non erit quātuꝫ ad negationē. Primum aūt ꝓbat hoc.s.ꝙ utraqꝫ pars nō careat ueritate duabus rōnibus. Prima est ẜm quam notat hic expositor ꝙ affirmatio ⁊ negatio diuidunt uerum ⁊ falsum: qḋ patet ex diuisione ueri ⁊ falsi: qꝛ nihil qḋ est uerum: eē q̄ꝫ qḋ est: uel non eē qḋ nō est: sed nihil aliud est falsum q̄ꝫ enūciare eē qḋ non est: uel non eē qḋ est: ⁊ sic oportet ꝙ semꝑ si affirmatio sit falsa negatio sit uera: ⁊ ecōuerso. sed ẜm ꝑdictam positionē affirmatio erit falsa negatione existēte non uera.i.falsa: qa non uerum ⁊ falsum idē ualēt. ⁊ simiłr falsa negatio affirmatione existēte non uera.i.falsa. ergo impossibile est ꝙ utraqꝫ pars careat ueritate: qꝛ sequeretur: ꝙ due cōtradictorie eēnt false: qḋ est contra illud principium de quolibet affirmatio uel negatio: ⁊ de nullo simul.

Affirmatio ⁊ negatio diuidūt uerū ⁊ falsū

❡ Ad hec si uerum est dicere: quoniam albū est ⁊ magnum: oportet utrūqꝫ esse. Si vō erit cras oportet esse cras. Si autem neqꝫ erit: neqꝫ non erit cras: non erit utrūlibet: ut est nauale belluꝫ oporteret enim neqꝫ fieri nauale bellum: neqꝫ non fieri.

❡ Hic ꝓbat per secūdam rōnem que talis est. Intēdit pħus ꝙ si uerum est dicere ꝙ aliqd sit magnum ⁊ album: seqtur utrūqꝫ eē.s.ꝙ sit magnū ⁊ album: ⁊ similiter in futuro sicut in ꝑsenti. Nam ad hoc quod dico cras erit: seqtur cras eē: ⁊ si non est cras: falsum est dicere quoniā erit cras: ergo si ꝑdicta positio sit uera dicēs ꝙ neqꝫ erit neqꝫ nō erit: oportebit neqꝫ fieri neqꝫ non fieri: ⁊ sic omnia de necessitate erunt: ⁊ nihil ad utrūlibet: quod falsum est.

❡ Que ergo cōtingūt incōueniētia hec sunt: ⁊ huiusmodi in alia. Si oīs affirmationis ⁊ negationis uel in his que in vniuslib⁹ dicunť ut vniuersaliť: uel in his que sūt singularia: necesse est oppositarū hanc ueram eē: illā vō falsaꝫ: nihil aūt utrūlibet eē in his que fiūt: sed oīa esse: uel fieri ex necessitate. Quare nō oportebit neqꝫ cōsiliari neqꝫ negociari: quoniam si hoc facimus erit hoc. Si vō non hoc: non erit hoc.

¶ Hic repetit phus illa inconueniētia: ut addat duo
alia. Dicit ergo q si oīs affirmationis necesse est hāc
esse uerā: illā falsam determinate: z hoc ui vniuslib⁹
vniuslr sumptis: tūc in singularib⁹ incōueniētia que
sequunt sunt ista que dicta sunt: z hi⁹ alia .i. duo alia
inconueniētia: que sequunt .i. que dicēda sunt .s. q ni
hil a casu: nihil ad utrūlibet: sed oīa eueniēt de neces
sitate. Similr inducit alia duo incōueniētia: que se
quunt. primū est q non opz ꝯsiliari de quolibet. naz
in 3° ethicoꝝ dicit. q ꝯsilium non est de illis que sūt
a necessitate .s. de sempiternis: sed solū est consilium
de contingētib⁹: que pñt esse z nō esse. Aliud incon-
ueniēs est: q non oportebit negociari. nā nos nego-
ciamur ꝑpter diuitias acquirēdas: z si oīa euenient
de necessitate: tunc nō oporteret negociari ꝑpt di-
uitias. z dato q non negociemur habebimus. z si se
mines bladum habebis. z dato q non semines de-
niqꝫ habebis: z oīa talia sunt impossibilia.

¶ **Nihil enim prohibet in millesimuz annum. hunc quidez dicere. hoc futurum esse. hūc vō nō dicere. Quare ex necessitate erit quodlibet eorum qd̄ uerum erat dicere tunc.**

¶ Hic ꝓbat q dicta inconueniētia sequūtur ex predi
cta positione .s. posito q eodez modo sit ueritas: in
enunciationib⁹ singularibus de futuro ꝯtingenti: si-
cut in alijs enunciationib⁹ z ostendit illa īpossibilia
sequi ex p̄dicta positiōe facta quadam ypothesi. Di-
cit ergo: q ante mille annos: qñ nihil erat excogita-
tum de illis que nunc agunt. potuit aliqs dice ali-
quod futurū esse: ut q talis ciuitas subuertet adhuc
q non erit .s. q talis ciuitas non subuertetur. nūc aūt
si oīs affirmatio uł negatio determinate sit uera: ne-
cesse est q alter coꝝ determinate dicat uerū: ergo ne-
cesse fuit alteꝝ istoꝝ determinate euenire z de necessi
tate: z eadē rō est in alijs omnibus: q̄re pꝫ q ex pre-
dicta positione sequunt illa īpossibilia .s. posito q si-
militer sit ueritas in enūciationib⁹ singularib⁹ de fu-
turo contingenti sicut in alijs.

¶ **At vō nec hec differt si aliquis dixerit contradictionem: uel non dixerit. manifestum est enī qꝛ sic se habēt res. z si hic quidē affirmauerit. ille vō negauerit. neqꝫ enī ꝑpter affirmare. uel negare erit uel non erit. nec in millesimū annū magis: q̄ꝫ in quātolibet tēpore. quare si in omni tempore sic se habebat: ut vnum uere diceretur: necesse erat hoc fieri. z vnūquodqꝫ eoruz que fiunt sic semper se habebat: ut ex necessitate fieret: quādo enim uere dicit quis: quoniam erit. non potest non fieri. z quod factuz est: uerum erat dicere semper: quoniam erit.**

¶ Ostēdit superius phus illa incōueniētia sequi ex
p̄dicta positione z hoc facta q̄dā ypothesi. Hic vult
ostēdere q absqꝫ ypothesi sequunt talia icōueniētia
ypothesis erat talis q añ mille ānos: poterat aliqd̄
futurum aliqs affirmare. z alter negare: modo dicit
q idez sequit sine ista ypothesi nam nihil diceret q̄ꝫ-
tum ad existētiam z euentum ipsarū rerū: si aliqs dixe
rit negationē uel non dixerit. nā res eodē mō se ha-
bet: siue affirmauerit aliquis: siue negauerit. naz pro
pter nostrū affirmare uel negare non mutabitur cur-
sus rerum: ut q sit uel nō sit: nam ueritas enūciatio-
Ueritas enūciationis non ē cā existētie reꝝ ꝫ ecōuerso nis non est causa existētie rerū: sed potius ecōuerso.
z non diceret quātuz ad euentū eius: qd̄ non agitur.
utrū fuerit affirmatū uel negatū: ante millesimū an-
num: uel ante quodcūqꝫ tēpus. si ergo vnoquoqꝫ tē-
pore posito q ita se hēat ueritas enūciationū: neces-
se esset q alterū oppositoꝝ uere diceretur ad qd̄ ne
cesse sit aliquid uere dici: sequit q necesse sit illud eē
uel fieri. Et ita ulterius sequit q vnumquodqꝫ coꝝ
que fiunt eueniat de necessitate: z ratio huius est: qꝛ
si ponat aliquē uerum dicere q hoc erit: non potest
non futurū esse: sicut supposito q homo sit aīal rati
onale mortale: homo nō pōt non esse animal rōnale
mortale: hoc enim assignat cum dicitur [aliqd uere.
dici.] i. q ita sit ut dicit. eadem aūt habitudo est coꝝ
que uere dicunt ad ea que futura sunt: ut coꝝ que ꝓ-
us dicebant ad ea que sunt pñtia uel preterita. z oīa
euenīūt de necessitate: z nihil a casu uel a fortuna: uel
ad utrumlibet.

Uod si hec non sunt possibilia. videmus enī eē principiū futurorū z ab eo qd̄ ꝯsiliamur atqꝫ agim⁹ aliquid.

Superius phus ostendit q nō
est similiter ueritas i
enūciation bus de futuro cōtingēti: z singularibus
sicut in alijs ducēdo ad īpossibilia. Hic ostēdit illa ī-
possibilia esse īpossibilia. z sequit illa ps in qua ostē-
dit q̄liter sit ueritas in istis enūciationibus que inci-
pit ibi [Igit eē qd̄ est.] Et sic sunt due ꝑtes principa
les in lectione. Prima habet duas. nam ꝓmo ostēdit
predicta esse impossibilia per rationē. 2° per exēpla.
2° ibi [Et multa nobis manifesta.] Prima in duas di
uiditur. ꝓmo ponit suū ꝓpositū in rebus humanis.
2° in rebus alijs a natura. 2° ibi [z quoniā est oīo.] Se
quitur illa ps [Et multa nobis manifesta.] Diuidit
in duas. ꝓmo ponit vnū exemplū. 2° concludit idem
eē in alijs cōsimilibus. 2° ibi [Quare z in alijs.] Illa
pars [Igit eē qd̄ est.] In qua ꝯcludit ueritatē in enū
ciationib⁹ hēt duas. nam qꝛ superi⁹ arguēdo ad im-
possibilia ꝓcedebat ab enūciationib⁹ ad res. z remo
uet illa incōueniētia que circa res sequebant. nūc osñ
dit q̄liter se hēt ueritas circa res. 2° q̄lit circa enūcia-
tiones. 2° ibi [Quare qm̄ similr orones.] Pria in du-
as. ꝓmo ostēdit q̄liter se habeat vitas z necessitas cir
ca res absolute cōsideratas. 2° q̄liter se habet per cō-
parationē ad sua cōposita. 2° ibi [z in ꝯdictione.] Se
quit illa pars [Quare qm̄ similr.] In qua ostēdit q̄-
liter se habeāt enūciationes ad ueritatē z habet du
as. ꝓmo facit qd̄ dictū est. 2° ꝯcludit ueritatē tot⁹ dis
putationis. 2° ibi [Quare manifestum est.] Hec est di-
uisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic ꝓcedit. Et di
cit q si hec nō sunt possibilia que dicta sunt: nec glo
satur. similr ueritas in enūciationib⁹ singlarib⁹ de fu
turo ꝯtingenti. z statim ostēdit predicta īpossibilia
esse īpossibilia. Et hoc ꝓmo in reb⁹ humanis. z intē-
dit talem rōnem. Illa quorū nos sum⁹ causa per no
stra ꝯsilia non eueniunt de necessitate: sed nos sum⁹
causa multoꝝ per nostra ꝯsilia. ergo multa sunt que
nō eueniūt de necītate. minorē ponit eo q nos ma-
nifeste videamur eē causa multoꝝ z principium futu
rorū. nam dñs potest precipere seruo q faciat aliqd:
qd̄ tamen non fieret nisi ꝓmo ꝯsuleret. similiter per
consilium alicuius: aliqñ fiūt bella z interficiunt gē-
tes: que non fierent: nisi esset consilium ei⁹: z sic simili
ter in pluribus alijs.

¶ **Et quoniam est omnino in his que non semper actu sunt: esse possibile: z non esse similiter in quibus utrunqꝫ contingit z esse z non esse. Quare z fieri z non fieri.**

¶ Hic ostēdit in alijs rebus q̄ꝫ in humanis. Et dicit q
manifestum est in rebus nālibus q quedā non sem
per sunt actu. ergo eis cōpetit esse z non esse: aliogn

semper essent uel semp non essent. illud autē qd non est. incipit eē aliquid per hoc ꝙ fit. sicut illud qd non est album. incipit esse albū per hoc qd fit album: ꝛ si non fiat album: ꝑmanebit non esse album. ꝛ sic contingit aliqua esse ꝛ non esse: ita fieri ꝛ nō fieri: sic talia nō sunt ex necessitate uel fiunt: sed in eis est causa possibilitatis per quā se habēt ad fieri ꝛ non fieri.

¶ Et multa nobis manifesta sunt sic se hñtia: ut quoniā hāc uestē possibile est incidi. ꝛ nō incidetur: sed prius exteritur. Silr autē ꝛ nō incidi possibile est. nō eni esset possibile ꝑus eam exteri nisi esset possibile nō īcidi. Quare ꝛ in aliis futuris que ꝓm potentiā dicunt huiusmodi

¶ Hic ponit ꝓpositū ꝛ exempla. ponat ꝙ sit hic una uestis noua. illā uestē possibile est incidi: qꝛ non obstat scissioni. neqꝫ ex parte agentis. neqꝫ ex parte patientis: qꝛ cum sit de lana: potest īcindi. ꝛ similr possibile est eam nō scindi. ꝛ hāc partem ꝓbat sic: sicut est posse hāc uestē scindi ita est posse illā uestē exteri. i. uetustate consumi. at si exterat non scindit. ergo est possibile hanc non scindi. ꝛ concludit vniulr ꝙ in omnibus futuris. quecūqꝫ ꝓm huius positionē se habent i. ꝙ sint in tali potentia ꝛ non in actu.

¶ Manifestū igit est qm̄ non oīa ex necessitate uel sunt: uel fiunt. sed alia quidē ad utrūlibet: ꝛ nō magis uel affirmatio uel negatio uera est alia vo magis quidem ꝛ in pluribus alterum. Sed ꝯtingit fieri ꝛ alterū. alterū vo minime.

¶ Et quid est manifestuꝫ. certe ꝙ non omnia sunt de necessitate uel fiunt: sed quedam eoꝝ fiunt ad utrūlibet qd non habet se magis ad affirmationeꝫ qꝫ ad negationem: ut sortē currere ꝛ non currere. Alia sunt in quibꝰ alterū eoꝝ ꝯtingit ut in pluribus: ut ꝙ rosa floreat in uere. Et dic ꝙ alterū ꝯtigit. s. ꝙ nō floreat.

¶ Igitur esse qd est: quādo est. ꝛ non eē qd nō est: quādo non est: necesse est. Sed non omne quod est: necesse est esse: nec qd non est: necesse est non esse. non eniꝫ idem est: omne qd est: esse necessario quādo est: ꝛ simplr esse ex necessitate. similiter autē ꝛ in eo quod non est.

¶ Hic ponit ꝓbus qualiter se habet ueritas in rebus ut inde concludat ueritatē in enūciationibus. Dicit ergo primo ex premissis ꝯcludens. Postqꝫ supradicta sunt inconuenientia. s. ꝙ omnia eueniāt de necessitate concludit q̄liter est ueritas circa res: ita ꝙ opꝫ dicere ita se habere circa res ꝙ omne qd est necessarium est eē: quādo est: cum illa reduplicatione: ꝛ omne qd non est necesse est nō esse: quādo nō est. Et dicit expositor: ꝙ illud tenet per illud principiū ipossibile est aliquid esse ꝛ non esse simul. nā quādo aliqd est tunc quādo est ipossibile est non esse: ꝛ si ipossibile est non esse necesse est esse: qꝛ iste eqpollent adinuicem. Similr quando aliqd non est tunc ipossibile est esse. ergo necesse est nō esse. nam similr equipollēt. Et sic pꝫ qliter omne qd est necesse est esse quado est: ꝛ omne qd nō est: necesse est nō esse: qñ non est: sꝫ isto non est necessarium absolutum: sed ex suppositione. Nam omne qd est nō est necessariū eē. neqꝫ oē qd nō est: nō est necessarium non esse. Unde dicit pħs ꝙ nō est idem dicere: omne qd est necesse est eē quādo est. ꝛ omne qd est: simulr necesse est esse. similiter non est ideꝫ. omne qd nō est necesse est nō esse: quādo nō est ergo qd non est: simulr necesse est nō esse. Et ideo esset fallacia ꝓꝫ quid ꝛ simplr: si diceres sic sor. erit qñ erit ergo sor. erit. vñ omne qd est quando est necesse est esse quātum ad necessitatē ex suppositiōe ꝛ nō de

De qd est necesse est esse ꝛc.

necessitate absoluta: vnde nō est necessitas absoluta: si quando est necesse est esse.

¶ Et in cōtradictione eadē ratio est: esse quideꝫ uel non esse. omne necesse est: ꝛ futurū esse uel non esse. non tm̄ diuidentem dicere: alterū necessario. Dico autem ut necesse est futurum esse bellū nauale cras. uel nō esse futurū. Sed non futurū eē cras nauale bellū necesse est: uel non futurū eē: futurū autē esse: uel nō eē: necesse est

¶ Hic ostendit quomodo se habet ueritas circa res. per cōparationē ad sua supposita. Et dicit ꝙ eadem ratio est in ꝯtradictione que est in suppositione: qꝛ sicut illud qd nō est absolute necessariū est necessariū ex suppositiōe: ut visum est. similr in proposito. s. in ꝯtradictione. quādo nō est necessariū absolute: tunc est necessariū per disiunctiuas oppositas: qꝛ necesse est de quolibet: ꝙ sit uel non sit sub disiūctione: ꝛ similr necessitas fundat supra hoc ꝑncipiū qd ipossibile est ꝯdictoria simul esse uera: uel falsa. Unde impossibile est esse ꝛ nō esse. vnde sub disiūctiōe necesse est esse: uel nō eē: tamē diuisim esse nō est necesse eē uel etiā nō esse: qꝛ esset necessitas absoluta ꝛ nō sub disiunctione. ꝛ declarat per exemplum: qꝛ necesse est nauale bellum esse futurū cras: uel nō esse futurū: sed nō est necesse nauale bellum eē futurum cras uel nō esse futurū: ꝛ similiter non est necesse non eē futuruꝫ cras: qꝛ hec pertinet ad necessariū absolutū: sed hoc est bene necesse uel ꝙ sit futurū: uel ꝙ non sit futurū. nam hoc ꝑtinet ad necessitatē que est ex suppositione sine sub disiunctione.

¶ Quare qm̄ orationes similr uere sunt: quemadmodū ꝛ res. manifestū est: quoniā quecunqꝫ sic se habent: ut ad utrūlibet sint: ꝛ cōtraria ipsoꝝ contingant necesse est similiter se habere ꝯtradictionē: qd contingit in his: que non semper sunt: ꝛ non semp non sunt. hoꝝ eniꝫ necesse est alterā partē ꝯtradictionis uerā eē: uel falsaꝫ: nō tm̄ hoc aut illud: sed utrūlibet: ꝛ magis quidē alterā uerā: nō tm̄ iam uerā uel falsam.

¶ Ostēdit q̄liter se habet ueritas circa res. postea q̄liter se habet circa enūciationes. Dicit ergo primo ꝙ ita se habēt enūciationes ad ueritatem sicut res ad esse: ꝛ nō esse: qꝛ ab eo ꝙ res est uel non est oratio uera uel falsa dicitur. ꝛ ideo sequitur ꝙ in omnibus rebus que ita se habēt ut ad utrūlibet ꝛ quecūqꝫ ita se habēt ꝙ ꝯtrarioꝝ cōtingere possunt: q̄litercūqꝫ. i. eq̄liter: uel alterutrū ut in pluribus: sequit ꝙ similiter se habeat circa ꝯtradictioneꝫ enūciationum. Et declarat que sunt iste res q̄rum ꝯtraria cōtingent euenīāt Et dicit ꝙ illa que nec semper sunt: ut necessaria: nec non sunt: ut possibilia: sed quādoqꝫ sunt ꝛ quādoqꝫ non sunt. Et ulterius manifestat similr quomodo se habeat in ꝯtradictorijs enūciationibꝰ. ꝛ dicit ꝙ istarum enūciationū que sunt de contingētibus necesse est ꝙ sub disiūctione altera pars ꝯtradictiōis sit uera: uel falsa: nō tamē hec uel illa determinate: sed ad utrūlibet. ꝛ si contingat ꝙ altera ꝑs contradictionis sit uera magis ut in illo ꝯtingenti qd se habet ut in pluribus: non tamē hoc est de necessitate. qꝛ posset altera esse uera: sed ex necessitate est altera pars uera ꝛ altera falsa: sed non determinate ut visum est.

In ꝓpositionibꝰ de ꝯtingētibus ex necessitate est uera ꝑs et falsa sꝫ non determinate.

¶ Quare manifestū est: quoniam nō est necesse omnes affirmationes uel negationes oppositarum: hanc quidē uerā: illam aūt falsam eē neqꝫ eni quēadmodū in his que sunt: de se habet etiā in his que non sunt: possibilibus tm̄ eē

aut non esse: sed quemadmodum dictum est.

¶ Hic 9cludit pncipalē intētum. Et dicit q manifestum est ex predictis q nō est necesse in omni genere affirmationū ⁊ negationum oppositarū altera determinate dicere ueram: alteram falsam: qr nō est eodem modo ueritas ⁊ falsitas: in illis que sunt de presenti ⁊ in illis que nō sunt: sed possūt esse ⁊ nō eē: sed hoc modo se hēt in utraqz: sicut visuz est superius. s. q in istis que sunt necesse est semp alterā determinate eē uerā alterā falsam: sed in singularibus de futuro cōtingenti est necesse alterā uerā alterā falsam esse sub distinctione: sed nō determinate alterā tm̄ eē ueram.

Queritur Utrū omnia eueniāt de necessitate: Et videt q sic. Nam posita causa sufficiēti ponit de necessitate eius effectus: sed omnis effectus in istis inferioribus: habet cāz sufficientez: qr alter non duceretur in esse. ergo omnia ista inferiora educant de necessitate ex suis causis. ¶ 2° arguitur. vt° corpoꝝ supcelestium est causa istoruꝫ inferiorum: ⁊ ita videtur q omnis effectus hic sit de necessitate ꝓpter influentiam corporū supcelestiū. ⁊ nihil eueniat cōtingēter. ¶ 3° arguitur. deus est causa omniū ⁊ habet scientiam infallibilem omnium que sunt: ⁊ ita cum sit scientia eius infallibilis certe oportet q omnia eueniant de necessitate: ⁊ nihil eueniat contingenter. ¶ 4° arguitur sic. videt q illa que fiūt de nostro consilio fiant de necessitate. ⁊ que fiunt ab operatione nostra. Nam uolūtas nostra de necessitate mouet ab aliquo appetibili. cum bonū sit ꝓpriuz obiectū uoluntatis no potest moueri uolūtas nisi ex bono: nec potest diuertere quin eligat ⁊ appetat illō qō videtur sibi bonū: sic videt q omnia que sunt ex nostro cōsilio ⁊ a nostra uolūtate fiāt de necessitate.

Oppositum docet pħus per plures rationes ducendo ad ipossibile: q nō omnia eueniāt de necessitate. ¶ Ad hāc questionem videndum est pmo quid sit necessarium ⁊ qd ipossibile. Uñ nota qō dicit expositor q de hoc mł tis modis dixerūt antiqui: qdam enim dixerūt q necessariuz est qō semp est ipossibile qō nunqȝ erit: nec est ꝫ possibile est qō qñqȝ est quādoqȝ nō est: sed dicit q iste diffinitiōes nō sunt recte: quoniā ꝓcedūt a posteriori. naȝ nō est necesse ex hoc qō semp est: sed ecōuerso ex hoc qō necesse est. similr nō est ipossibile ex hoc qō nunqȝ est: sed nunqȝ est ex hoc qō est ipossibile. ꝓpter qō aliqui aliter dicūt q necessarium est qō non potest prohiberi qm̄ sit uerum: impossibile qō semper prohibet a ueritate: possibile vo qō potest ꝓhiberi: uel nō: sed isti dicunt a posteriori ⁊ per accidēs. Nam illud nō est necessariuz ex quo nō potest impediri: sed ex hoc qō est necessariuz nō potest habere ipedimentum. ⁊ ꝓpter hoc dicit melius q distinguatur per naturā rerum. ⁊ dicitur q illud est necessariū: qō in natura determinatū est ad eē solū ipossibile vo qō est determinatū solū ad nō esse. possibile qō ad neutrū est determinatū oino. Et debes notare q qcquid habet eē in seipso cum habet eē in psenti ⁊ de illo pōt dici q est: sed quādo aliquid est futurū nō habet esse in seipso: sed habet esse quodāmodo in suis causis. Et hoc potest eē tripliciter. vno modo q ita sit in sua causa q de necessitate ex illa ꝓueniat: ⁊ tunc de necessitate habet eē in sua causa: ut q sol cras oriat. aliomō est aliqd in sua causa: ita q hēt inclinationē ad suū effectū qui tñ impediri pōt ut q rosa floreat in uere. aliomō est aliquid in sua cāpure in potētia: qō nō magis est determiāre ad vnū q ad alteꝝ: ut q sortes curat. ⁊ ita ex his dicoꝫ q nō oia eueniāt de necessitate: sed quedā possunt impediri: ita q nō erant: ut statum visum est. ¶ Ad argumēta dicēdum. Ad primum cum dicis: posita causa sufficiēti de necessitate ponit eius effectus. ⁊ cum dicis q omne qō est hic inferi° habet causam sufficiētē. dicit expositor hic q utraqz istaꝝ. s. maior ⁊ minor sunt false. nam ignis cū additur lignis est causa sufficiens cōbustionis. ⁊ tñ potest ipediri per ifusionē aque. Similr hec est falsa. oīs effect° hic iferius hēt cām sufficiētez. Nam illius effect° qui est per accidēs ⁊ nō est causa sufficiens nec per se. Et si tu arguas q oē per accñs reducit ad per se. certe uerū est reducit ad per se. i. ad aliqō subiectū qō hēt eē per se: sed nō itelligit q reducat ad cām per se. ¶ Ad 2m qñ dicitur q iter corpoꝝ supcelestiū est causa oium istoꝝ inferioꝝ. Quare videtur q hec oia sint de necessitate ex īfluētia corpoꝝ supcelestiū. Dicēdū q multa fiūt hic iferi° que nō sūt ꝓpter virtutē corpoꝝ supra celestium: ut illa que ab itellectu ⁊ a uolūtate nostra fiūt. nā virtus corpoꝝ supracelestiū nō agit ꝓprie in itellectū: nec in uolūtate. Et hoc ꝓbat expositor tali rōne. nullū corporale agit in nō corporale: sed itellect° icorporalis est. ergo virt° supcelestiū nō potest agere in itellectū. ⁊ sic in istis que fiūt per rōnem ⁊ per intellectū nō pōt agere virtus corpoꝝ supracelestium. Uñ et dī: vir sapiēs dn̄abit astris. ¶ Ad 3m cū dicis q sciētia dei est infallibilis etiā cū ipsa oia cogitat. videt q oia eueniāt de necessitate. Dicēdū q itellectus dei nō cognoscit eo modo quo itellectus noster. Nā intellect° noster itelligit ⁊ cognoscit fm pus ⁊ posterius: itellectus aūt dei vno ituitu cognoscit oia ⁊ nō fm pri° ⁊ posterius. sicut si hic plures hoies trāsirēt modo per vnā viam. tūc quilibet eoꝝ posset videre aliquos de illis qui irēt retro: sed si eēt in alto aliqs ut in aliqua sumitate turris. posset simul oia intuitu vno videre. Igit vno modo itellectus dei vno ituitu cognoscit oia pñtia preterita ⁊ futura. ⁊ ipse itellectus dei cognoscit oia fm eē quod habēt ⁊ ipse ordinauit q aliqua se determiāte habēt ad eē ut necessaria. alia ad nō eē: ut ipossibilia. aliqua ad utrūlibet: ut contingentia. ⁊ sic nō oia ueniunt de necessitate. ¶ Ad qrtum cū dicis q uolūtas mouet de necessitate ab ipso bono appetibili cū bonum sit ꝓpriuꝫ ⁊c̃. Dicendū q vnū est de bono ⁊ de uero: nāc autem est quoddā uerū per se notū ut pncipia: ut omne totum est maius sua parte: cui statim intellectus assentit alia sūt uera: non per se nota: sed per alia. Et hoc dupliciter. qr quedā ex necessitate sequuntur ex illis principijs. ⁊ non possunt eē falsa pmissis existētibus ueris: siue principijs: ut q triangulus habeat tres. quedā autē sunt uera: que nō ex necessitate sequūtur ex principijs cōpossibilia quibus de necessitate non assentit itellectus: q̄uis ad vnā partem magis iclinatur q̄ ad aliā: ut omnis mr̄ diligit. similr eniꝫ de bono est: q aliqō est bonum per se appetibile: ut felicitas. qr habet rationeꝫ ultimi finis: ⁊ uoluntate naturali omnes appetunt istud bonum: sed quedam bona sunt appetibilia ꝓpter fineꝫ. Et dicit expositor q forte talia sī circa viue ⁊ itellige. ⁊ hec sūt de necessitate appetibilia. nā oia eē appetūt. alia bona pticularia que in humanis actib° 9sistunt: ut comede hūc cibū: uel illū q̄ posset moue appetitū ꝫ aliqō bonū ī eis 9sideratum: sed cū de necessitate ista talia nō mouent appetitū. ideo uoluntas nō semp mouet de necessitate. Et sic est finis primi periermenias.

Nō necīū impossibile ⁊ possibile accidentaliter

Aliqd' fu eē in suis cāis tripli

¶ Incipit liber secundus periermenias.

Uoniam autem est aliquid de aliquo affirmatio significās hoc autē uel est nomen uel innoiatum.

Ste liber diuisimo de ɔtinuat ad pmū: sed ɔtinua cū sic expositor ɔtiuat: q̄ superi⁹ in primo determinauit de enunciatione simplr̄ considerata. Hic determinat de enūciatione s̄m q̄ dicitur per aliquid sup additum sibi. Et diuidit in tres. nam pmo docet uariare seu diuersificare enūciationem penes aliqd additum ad subiectum. 2° penes aliquid additum ipsi enūciationi ratione compositionis. 3° soluit quādaz dubitationē circa oppositionē ꝑpositionū cuenietē. 2° ibi [His v̄o determinatis.] 3° ibi [Utrū aūt.] Prima in duas. pmo ostendit quid accidit enunciationi penes aliquid additū qd̄ non tollit vnitatem enūciationis. In 2° quid accidat penes aliquid additum: qd̄ tollit vnitatem enūciatiōis. 2° ibi [At v̄o vnū de pluribus.] Prima in duas. pmo docet diuersificare enūciationes in quibus ponit̄ hoc uerbū est 2° adiacēs. 2° in quibus ponit̄ 3° adiacens. 2° ibi [Quando aūt est 3ᵐ adiacens.] Prima in duas. nam pmo ꝑponit illas diuersas rōnes distinguēdi tales enūciationes 2° ponit distinctionū illaruz enūciationē. 2° ibi [Quare pma est.] Prima in duas. nam primo ꝑponit istas diuersas rationes distinguēdi. 2° ostendit q̄ non potest talis ratio distinguendi esse p̄ter v̄bū. 2° ibi [Preter uerbum aūt.] Prima in tres. pmo enim ꝑponit istas rationes distinguendi. 2° exponit illud qd̄ dixit. 3° cōcludit intentum. 2° ibi [Nomen autem dictum.] 3° ibi [Erit oīs affirmatio.] Prima in duas. pmo ꝑponit ꝛ declarat. 2° remouet dubiū. 2° ibi [Unum aūt opz.] Seqtur illa pars [Quādo autem est tertiū.] In qua distinguit enunciationes in qbus predicat̄ est 3ᵐ adiacēs. ꝛ habet duas. pmo distīguit huiusmodi enunciatiōes. 2° declarat q̄ circa eas possent eē dubia. 2° ibi [Quoniā v̄o cōtraria.] Prima in duas. pmo declarat de enūciationibus in quibus predicat̄ hoc v̄bum est. 2° in quibus alia uerba. 2° ibi [In his v̄o in quibus est.] Prima in duas. pmo docet uariare enūciatiōes in quibus predicat̄ hoc uerbum est tertium adiacens penes predicatū uariatum per finituz ꝛ infinitum subiecto existēte finito 2° subiecto existente infinito. 2° ibi [Alic autē ad id qd̄ est nō hō.] Prima in duas. pmo docet uariare enunciationes penes p̄dicatum uariatū per finitū ꝛ infinitum subiecto existēte finito: in vniulibus terminis sumptis nō vniuersaliter. 2° in vniulib⁹ sumptis vniulr̄. 2° ibi [Similit autē se habent.] Prima in tres. naz pmo ponit diuersitates opinionū taliū enūciationum. 2° cōcludit numerum earū. 3° exēplificat in figura. 2° ibi [Quare q̄tuor.] 3° ibi [Intelligi v̄o.] Prima in duas. pmo ꝑponit qd intendit. 2° exponit quoddam dictū. 2° ibi [Dico aūt.] Illa pars [quare.] diuidit̄ in duas. naz pmo ponit numerū istaruz enūciationum. 2° ponit habitudinem earū 2° ibi [Quare due.] Et hec in duas. pmo facit qd dictum est. 2° exemplificat rōnez numeri. 2° ibi [Dico aūt.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pmam partē sic ꝑcedit ɔcludens qm̄ affirmatio est significans aliquid de aliquo: hoc. s. de quo aliqd affirmatur uel significatur. s. subiectum affirmationis est nomē. s. finitum: q2 ꝓprie illud est nomē (ut supra dictuz est.) uel innominabile. i. nomen infinitum. qd̄ dicitur innominatuz ex hoc qd̄ non est nomē ipositum: uel non est noiatum ab aliq̄ forma determinata.

¶ Unum autē oportet esse. ꝛ de vno id quod in affirmatione est.

¶ Hic remouet phus dubitationem: q2 dictum est q̄ illud de quo aliquid dicit̄ est nomē uel innominabile. Crederet aliquis q̄ similiter eēt nomē inominabile subiectū. Et ideo ad hoc remouēduz dicit q̄ opz eē in affirmatione vna de qua loquimur hoc vnum predicatum de vno subiecto enūciatum. ꝛ ita opz q̄ subiectum uel sit nomen uel inominabile: ꝛ non nomen infinitum: ꝛ nomen insimul: sed vnum uel aliud debet poni.

¶ Nomen autē dictū est ꝛ innominatum pri⁹ non homo enim nomē quidem non dico. sed infinitū nomen. vnū enī quodāmodo significat infinitū nomen. quodāmodum ꝛ non curit. non uerbum sed infinitum uerbum.

¶ Hic explanat phus qd̄ dixerat. s. quid sit nomen. ꝛ quid inoiabile. Dicit q̄ nomē infinitū est sicut nō hō qd̄ nō est nomē: sed est ifinitū nomē: sicut nō currit nō est uerbum: sed finitū uerbum infinitū: modo hoc inuēdo dimisim⁹ quādā partem ad remotionem dubitationis que incipit ibi [Unū enim significat quodāmō.] ¶ Dubitaret qs. utrū in illa enūciatione in qua subicitur nomē ifinituz significetur vnū de vno q2 videret̄ alicui q̄ nō: ex hoc q̄ aliquis crederet q̄ nomen infinitum nō significaret vnum. ¶ Ad hoc remouēdū dicit: q̄ nomē infinitū significat quodāmodo vnū: sed nō simpliciter vnū: sicut nomen finitum: q2 nomen finitum est impositum a forma generis uel speciei: uel indiuidui: sed nomē infinitū significat negationē talis forme: in qua negatione multa cōueniūt: sicut in quodā vno s̄m rationem. Unde sicut est quoddā ens simpliciter: ut naturale: quoddā ens quodāmodo: ꝛ non simplr̄ ut ens rationis: sic est quoddā vnum simpliciter: ꝛ tale nō significat nomen infinitum: sed aliud est vnum quodāmodo qd̄ est vnum ens rationis. ꝛ tale vnum significat nomē infinitum: ut non homo ꝛc̄.

Nomē ē infinitū inominabile núcupat.

Nomē infinitū significat quodāmodo vnum.

¶ Erit omnis affirmatio ꝛ negatio uel ex nomine ꝛ uerbo. uel ex infinito nomine ꝛ uerbo.

¶ Hic concludit ꝑpositum. s. q̄ duplex est modus affirmatiōis: q2 quedā affirmatio cōstat ex nomine ꝛ uerbo: ꝛ quedam ex infinito nomine ꝛ uerbo. Et dicunt quidam ꝛ uolunt q̄ uerbum infinitum non intret enunciationem. Alij uolunt q̄ intret: sed postea videbitur eadem ratio potest accipi negationis: qa de q̄cunq3 contingit affirmare: cōtingit etiā negare.

¶ Preter uerbum autē nulla est affirmatio uel negatio. Est enim uel erit: uel fuit: uel quecūq3 alia huiusmodi uerba: ex his sunt que sunt posita sunt consignificant enim tēpus.

¶ Uisum est qualiter enunciatio pōt uariari ex parte subiecti penes nomē finitum: modo ostendit q̄ talis differentia non potest sumi ex parte uerbi. vnde ubi non p̄dicat̄ uerbū: ut dictuz est nulla est affirmatio uel negatio. neq3 ex nomine infinito posito loco nominis: sed uerbum infinitum nō poni̇t in enūciatione: q2 nō pōt uariari penes uerbum infinitum enunciatio: sed videbit̄ postea: sed expositor dicit q̄ uerbum ifinitū non intrat enūciationē duplici ratione. ꝛ vult phus q̄ ex casu uerbi ꝛ nomine fiat enūciatio. ꝛ ꝑpter hoc subiūgit siue dicatur est siue erit: siue

Dicit q̄ v̄bū ifinitū nō igredit enūciationem.

fuit: uel alia huiusmodi sunt de numero predicatorum sine quibus nō pōt fieri enūciatio: vñ ↄsignificat tp̄s. hic reddit expositor cāz quare ex obliq̄ v̄bi z noie fiat enūciatio z nō ex obliq̄ nois z uerbo: q2 in obliquo nois nō icludit ipse rect⁹ sed in obliq̄ v̄bi iclud it ip̄z uerbum p̄sentis tēporis. nam cum dicit hoc erit. i. hoc est futurū: z hoc fuit: z est preteritum.

¶ Quare p̄ma est affirmatio z negatio est. hō nō est hō. Deinde est non hō. non est non homo. Rursus est omnis homo. nō est ōis homo est omnis nō homo. nō est omnis nō homo. z in extrinsecus temporibus eadem ratio est.

¶ Hic ↄcludit ex predictis distinctionē enunciationū in quibus ponit nomē infinitū uel finitum ex parte subiecti. z nō s̄m expositorē: q̄ in his triplex differētia potest attēdi. vna s̄m affirmationē z negationem alia s̄m subiectū finitū uel infinitum. tertia s̄m subiectum vniul'r uel nō vniul'r sumptū. z q2 nomē finitū prius est q̄ nomen infinitū: ideo dicit q̄ prima affirmatio est ut hō est: z prima negatio: homo non est z postea ponit secūdam affirmationez: ut non hō est secundā negationē: ut non hō non est. postea illas in quibus ponit vniul'e sumptū vniul'r. z sunt quatuor sicut predicte: ut omnis hō est iustus: ōis homo non est iustus: omnis nō homo est iustus: omnis nō homo non est iustus. Simil'r z in uerbo preteriti z futuri tēporis. Et dicit expositor q̄ non facit hic p̄hus mentionē de singularib⁹: q2 non pōt inueniri in eis omnis differētia: q2 signū vniul'e nō pōt addi eis: similiter de particularibus mētionē nō facit. Nam idē est iudiciū. sicut de illis in quibus subiectū est vniul'e non vniul'r sumptū. i. sicut de indefinitis: ut cum dicitur hō est: homo nō est: q̄dā hō est: q̄dā hō nō est.

¶ Quādo autem est tertiū adiacens predicat. dupliciter dicuntur oppositiones.

¶ Hic intendit p̄hus distinguere enūciationes penes predicatum uariatū per finitū z infinitū subiecto existēte finito: in q̄bus hoc uerbū est: est tertiū adiacēs predicat. z ideo nota q̄ hoc uerbū est quādoq̄ p̄dicatur secūdo adiacens. z tūc ṗprie predicat qd̄ est in se: ut homo sortes est: sensus est q̄ ipse sit in rerū nā. Aliq̄n predicat tertiū adiacēs. z tunc predicat qd̄ est in alio: ut homo est albus: tunc nō significat q̄ hō sit in rerum nā. sed q̄ albedo inest homini. z itellige q̄ appellat tertiū adiacens: non q̄ sint ibi tria adiacentia: sed tertiū dicitur: q2 est tertia dictio z adiacēs q2 adiacet. Et nota q̄ premissis enūciationibus subiecto existente finito: erant due enunciationes: ita q̄ erat ibi vna oppositio: q̄n hoc uerbū est p̄dicat 2ᵐ adiacens: ut hō est: homo nō est. modo dicit q̄ hoc uerbū est predicat tertiū adiacēs erūt igit in duplo plures q̄ prius. z ita erunt due oppōnes z quatuor enunciationes z hoc subiecto existēte finito predicato tñ uariato per finitū z infinituz vna oppositio est ut homo est iustus: homo non est iustus. alia homo est nō iustus: homo non est non iustus.

Que dr̄ sīr q̄n p̄dicat est 2ᵐ adiacens z quando est 3ᵐ adiacens

¶ Dico autē ut est iustus homo est dico tertium adiacere nomen: uel uerbum in affirmatione. Quare ob id ipsum quatuor ille erunt.

¶ Hic exponit qd̄ dixerat q̄ hoc uerbuz est predicat tertium adiacēs. Et dicit q̄ cum dicit homo est iust⁹ hoc uerbum est predicat tertiū adiacens in predicato tanq̄ nomen uel uerbū in enūciatione: ita q̄ hoc uerbū est pōt dici nomen: put nomen est idem: sicut uox significatiua. z dicit uerbum similiter cuz sit nota dicendi de altero. Postea concludit q̄re erunt q̄tuor enunciationes z due oppositiones: ut visuz est iā.

¶ Quarum due quidem ad affirmationem z negationem sese habent: s̄m consequentiā: ut priuationes. due v̄o minime.

¶ Hic ponit habitudinē istarū enunciationū. Et illa littera multas habet expositiones. sed cā breuitatis ponat vna intētio quā ponit Boetius. Et s̄m illā expositionem attendit similitudo z dissimilitudo affirmatiuarū ad negatiuas: ut dicit Ari. s. p̄missarum q̄tuor: due quidē affirmatiue: quarū vna est simplex: homo est iustus: alia infinita: ut homo est non iust⁹: se habebūt s̄m ↄñtiam ad affirmationem z negationem: ita q̄ ad vnā affirmatiuam simplicē sequitur negatiua infinita: ut ad hāc: homo est iustus: sequit homo nō est non iustus: z ad affirmatiuā infinitam sequitur negatiua simpliciter ut ad istam: homo est non iustus: sequitur hō non est iustus. due v̄o negatiue minime. i. non se habēt ita sicut ad negationes sequātur affirmatiue: nam ad illā hō non est iust⁹ nō sequitur hec: homo est iustus per eādem causaz. Et nota q̄ similiter est in illis de predicato p̄uato. sicut in illis de predicato infinito. Nā sicut ad hāc homo est nō iust⁹: sequit illa: homo nō est iustus. simil'r ad hanc: homo est iniustus: sequit hō non est iustus. z similiter ex altera parte.

Que sequunt ad illa de p̄to negato eadē seq pūt ad p̄ta p̄uata.

¶ Dico autē quoniā est. aut iusto adiacebit aut nō iusto. Quare etiā negatio. Quatuor ḡ sūt.

¶ Hic manifestat qd̄dam. s. q̄ in istis quatuor enunciationib⁹ non solum potest poni hoc uerbum est: sed etiam adiacebit alicui nomini finito uel infinito. hoc ipse manifestat hic: quoniā adiacet nomini finito uel infinito. Dico autem quoniā hoc uerbum est: aut adiacebit iusto. ut homo est iustus: aut iniusto z tunc adiacebit nomini infinito: ut homo est non iustus. z ille due sunt affirmationes. Dicit ergo q̄ due erūt negationes. z sic postea erunt q̄tuor enūciationes. due affirmatiue z due negatiue.

¶ Intelligamus v̄o qd̄ dicitur ex his que subscripta sunt: est iustus homo. hui⁹ negatio est. non est iustus homo. est non iustus homo. huius negatio est non est nō iustus homo. est enī hoc in loco: z non est iusto. z non iusto adiacet. hec igitur quemadmodum in resolutorijs dictum est: sic sunt disposita.

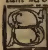
¶ Hic manifestat qd̄ dictū est in quadam descriptiōe s. in quadam figura. z dicit q̄ illud qd̄ in supradictis dictum est: potest intelligi infra: ita q̄ in p̄mo angulo qui est |a| ponatur affirmatiua de predicato finito s. homo est iust⁹. in secūdo angulo a latere qui sit |b| ponatur negatiua de predicato finito: ut homo nō est iustus. in tertio sub |a| qui sit |c| ponatur affirmatiua de predicato infinito: ut hō est non iustus. in q̄rto sub |b| qui sit |d| ponatur negatiua de predicato infinito: ut hom o non est non iustus. Similiter sub |b| qui sit |c| ponat affirmatiua de predicato priuato: ut homo est iniustus. z sub |c| que uocetur |f| ponat negatiua de predicato priuato: ut homo non est iniustus. z dicit q̄ sint disposite quemadmodum in resolutorijs. i. in libro priorum in fine primi sunt disposite. Et fiat talis figura recte.

A homo est iustus	B homo non est iustus
C homo est non iustus	D homo nō est nō iustus
F homo non est iniustus	C homo est iniustus.

Ecce q̄ in hac figura ad affirmatiuā sequuntur ne-

gatiue ⁊ non econuerſo. ut ad illam: homo eſt iuſt⁹: ſequuntur ille due: homo non eſt nō iuſtus. ⁊ homo non eſt iniuſtus: ⁊ non ecōuerſo: ita ꝙ ad illam. ſ. homo eſt iuſtus: ſequuntur ille due homo non eſt non iuſtus ad hāc. ⁊ homo non eſt iniuſtus: ⁊ non econuerſo. Similiter ad hāc homo eſt non iuſtus: ſequit̄ homo non eſt iuſtus: ⁊ non ecōuerſo. idem eſt iudicium de priuatiua: qꝛ ad illaꝫ de predicato ꝑuato: que eſt affirmatiua homo eſt iniuſtus: ſequit̄ illa: homo non eſt iuſtus. ⁊ non ecōuerſo. ⁊ cauſa eſt: qꝛ illa homo non eſt iuſtus: habet duas cauſas ueritatis. ⁊ iſte due que ſunt affirmatiue nō habēt niſi vnā cauſam. cum enim dicitur: homo eſt non iuſtus: uel eſt iniuſt⁹ ſemper ſupponit̄ hoīem eſſe: ⁊ ita non hn̄t niſi vnaꝫ cauſam ueritatis: qꝛ non eſt. ⁊ ſic non eſt iuſtus: uel quia eſt ⁊ tn̄ iuſtitia non ineſt ei: ⁊ ſic non eſt iuſtus.

Queritur Utrum uerbum infinitum intret enunciationem? Et videtur ꝙ ſic. Nam ſicut ſe habet nomē infinitum ad uerbum. ita uerbum infinituꝫ ad nomen. ſed ex nomine infinito cum uerbo fit enūciatio. ergo ex uerbo infinito: ⁊ nomine (ut videt̄) poterit enūciatio fieri. ¶ 2° arguitur ſuperi⁹ dixit philoſophus ꝙ uerbū infinitū eſt nota eorum que de altero dicuntur. ergo debet poni in enunciatione. ¶ 3° arguitur ſic. omnis pars eſt propter cōſtructionē. finaliter cum res nō poſſit priuari ſuo fine pars non poterit priuari ꝯſtructione: ⁊ ita cum uerbum infinitū ſit pars neceſſario īgreditur enunciationeꝫ. ¶ 4° ſic. ars nihil facit fruſtra ſicut natura: ut dicit̄ in ꝑmo de celo ⁊ mūdo. ergo cū uerbū īfinitum habeat modos ſignificādi: fruſtra haberet modos ſignificandi niſi intraret enunciationeꝫ. Sed contra phus in principio huius ſecundi docet multiplicare enunciationes penes nomē finitum ⁊ infinitum. ⁊ ſi uerbum infinitum intraret enunciationeꝫ ſimiliter uariaretur enunciatio per uerbum finitum ⁊ īfinitum. ⁊ tamen hoc non docet Ariſtoteles uariare ſic. Quare videtur ꝙ non intret enūciationē. ¶ Preterea dicit Boetius ꝙ uerbum infinitum in enunciatione eſt uerbum negatum. ergo uerbum īfinituꝫ nō ingreditur enunciationem. ¶ Ad hoc dicunt quidā ꝙ uerbum infinitum non ingreditur enunciationeꝫ. nam uerbum infinitum negat ſignificatum termini abſolute. Et ideo in enunciatione iam negat predicatum a ſubiecto. ⁊ ſic eſſet tunc negatio negans ⁊ nō infinitās dicunt quidam. ſed tamen rationes que ꝓbant ꝙ intret concludunt de neceſſitate. Et ideo dicēdum ꝙ uerbum infinitum intrat enunciationem: ⁊ nō differt a uerbo negato: nec in officio nec uoce: ſed tamen in hoc eſt differentia: quia uerbum infinitum vno actu regitur ⁊ vnū ſignificatum habet: ſed uerbum negatum non regitur vno actu: nec vnum ſignificatum habet. ¶ Ad argumenta in oppoſitum dicendum ꝙ philoſophus non diuerſificat enunciationem per uerbum finitum ⁊ infinitum: qa idem habent officium ſicut uerbum negatum. ⁊ propter hoc non diuerſificat enunciationem. ¶ Ad aliud ſimiliter cum dicis: ꝙ uerbum infinitum in enunciatione: ⁊ uerbum negatum idem ſunt: uerum eſt quantum ad officium: ſed non penitus idem.

Similiter autē ſe habebunt. ⁊ ſi vniuerſalis nominis ſit affirmatio. ut omnis eſt homo iuſtus. negatio nō omnis eſt hō iuſtus. Omnis eſt homo non iuſtus. nō omnis eſt homo non iuſtus. Sed non ſimiliter contingit angulares eſſe ueras.

Superius dixit phus de enunciationibus in quibus ſubicitur terminus vniuerſalis non vniuerſaliter ſumptus. Hic determinat de his enunciationibus in quibus ſubicitur terminus vniuerſalis vniuerſaliter. Cum hoc ſequitur illa pars in qua determinat de enunciationib⁹ de ſubiecto infinito. que incipit ibi [Alie autem.] Hic ſequitur illa pars in qua determinat de enunciationibus in quibus aliud ꝙꝫ hoc uerbum eſt predicatur que incipit ibi [In his vō.] Cum hoc ſequitur illa pars in qua manifeſtat quedam que poterant eſſe dubia circa precedentia que incipit ibi [Quoniam vō contraria.] Et ſic ſunt quatuor partes principales in lectione. quarum prima in duas diuiditur. In prima determinat de illis enunciationibus in quibus ſubicit̄ talis terminus vniuerſaliter. Secundo cōparat iſtas ad precedentes. Secunda ibi [Sed nō ſimiliter.] Illa pars [Alie vō dicuntur.] diuiditur in tres. primo enim ponit diuerſitatem enunciationum in quibus aliquid predicatur de ſubiecto infinito. Secundo ponit numerum earuꝫ. tertio comparat eas ad illas de ſubiecto finito. Secunda ibi [Magis autem plures.] Tertia ibi [Hec autem extra illas.] Illa ps [In his vō in quibus eſt.] habet duas. in ꝑma ponit diuerſitatem enunciationum in quibus aliud uerbum ꝙꝫ hoc uerbum eſt ponitur. ſecundo remouet dubitationem. Secunda ibi [Non enim dicendum.] Prima indiuiſa. ſed ſecunda in duas. primo remouet dubium. ſecundo probat. Secunda ibi [Manifeſtum eſt.] Sequitur illa pars [Quoniam vō contraria.] Et diuiditur in duas. ſ. in principalem ⁊ incidentalem in qua incidentaliter remouet dubium. Secunda ibi [Trāſpoſita vō.] Prima in duas primo manifeſtat quoddam qd̓ poterat eſſe dubium circa enunciationes de ſubiecto finito. ſecundo circa illas de ſubiecto infinito. Secunda ibi [Ille vō que ſunt.] Prima in duas. primo facit qd̓ dictuꝫ eſt. ſecundo remouet dubium: uel poteſt dici ꝙ cōparat vniuerſales enūciationes ad ſingulares. Secūda ibi [Manifeſtū eſt aūt qm̄.] Prima in duas ſm ꝙ duo manifeſtat: que poterat eſſe dubiū circa precedētia. primū circa hoc qd̓ dixit nō ꝯtingit angulares ſimul eſſe ueras. ſecūda circa hoc qd̓ dixit cōtingit autem aliquādo. Secūda ibi [Sequūtur vō hec.] Hec eſt diuiſio lectionis ¶ Ad primam partem ſic procedit. Superius viſuꝫ eſt qualiter due oppoſitiones. i. quatuor enunciationes in terminus vniuerſalib⁹ nō vniuerſaliter. ⁊ qualiter conſequuntur ⁊ opponuntur: modo dicit ꝙ ſimiliter conſequuntur ⁊ opponuntur enunciationes in quibus ſubicitur terminus vniuerſalis vniuerſaliter: ⁊ ſunt tot ⁊ ſilr̄ ſe hn̄t in figura. ſicut indefinite.

A	Oīs homo eſt iuſtus	B	Oīs homo nō eſt iuſt⁹
B	Oīs hō nō eſt nō iuſt⁹	C	Oīs hō eſt nō iuſtus
F	Oīs hō nō eſt iniuſtus	E	Oīs homo eſt iniuſt⁹

Sicut superi⁹ ad affirmatiuas ſequebātur negatiue ita penit⁹ ſilr̄ in ꝓpoſito ſe habent.

¶ Cōtingit aūt aliqn̄. hec igit̄ due oppoſite ſūt.

¶ Hic cōparat has vniuſ̓es ad ꝑcedētes dicēs: ꝙ nō ꝯtingit angulares ſil̓ eſſe ueras in iſtis ullib⁹ ſicut in idefinitis angulares pn̄t ſil̓ eē uere: ut hō eſt iuſt⁹ hō nō eſt iuſt⁹: ⁊ hō nō eſt nō iuſt⁹: ⁊ hō eſt nō iuſt⁹. cum ſbiectū poſſit ſtare ꝓ diuerſis pn̄t ſil̓ eē uere: ſed iſte vniuerſales: oīs homo eſt iuſtus: oīs homo non eſt

iustus: non possūt simul esse uere cum sint contrarie. Et hoc significat cum dicit[Hec igitur due opposite sunt.] sed iterponit quedā ad remotionē dubitationis: qd̄ ɔtinet angulares simul eē. s. fm q̄ se ɔsequūtur adinuicē: ut vniūlis affirmatiua de pdicato infinito: ꝛ vniuersalis negatiua de predicato finito: pñt simul esse uere: ut ois homo est non iustus: ꝛ ois homo nō est iustus: ꝛ similiter vniuersalis affirmatiua de predicato finito: ꝛ vniuersalis negatiua de predicato infinito possunt simul eē uere: ut omnis homo est iustus: ois hō nō est nō iustus: ꝛ sic de ɔsilibus.

¶ Alie aūt due ad id qd̄ est nō hō q̄si subiectū aliqd̄ additū: ut est iustus nō hō: nō est iustus nō hō: est nō iustus nō hō. non est nō iust⁹ nō homo. Magis aūt plures his nō erūt oppositiones: he aūt extra illas ipse fm se erūt: ut utētes noie: eo q̄ non est homo.

¶ Hic ostendit diuersitatem enunciationis: in quib⁹ subiectum est infinitum. Et dicit q̄ alie enūciationes habent aliquod predicatum: uel nomen positū ex parte predicati: aliquid dico additum ad nō homo quasi ad subiectum. Et dicit quasi ad subiectum: qa nomen infinitum non est subiectum enūciationis ꝑprie sumptum. Nam subiectum debet significare aliquam rem determinatā: quod non facit nō homo. postea manifestat per exempla: ut homo est iustus: non homo non est iustus: non homo est non iustus non homo non est non iustus. Postea ponit numerum: ꝛ dicit q̄ non erunt plures interrogationes q̄ quatuor. Nam in istis est nomen infinitum: ꝛ predicatur hoc uerbum est tertio adiacens. Et diuersificātur solum per affirmationem ꝛ negationem: ut non homo est iustus: non homo non est iustus: ꝛ per predicatum finitum ꝛ infinitum: ut non homo est non iustus: non homo non est non iustus. Et dicit expositor q̄ pretermisit hoc exemplificare in quibus subicitur nomen infinitum ꝛ vniuersaliter: quia eodem modo possunt uariari (sicut dictum est superius) in vniuersalibus de subiecto finito: uel etiā q2 inferius declarabit de vniuersalibus de subiecto īfinito. s. ibi [Significat autem.] Postea comparat istas ad illas: ꝛ dicit q̄ que sunt de subiecto infinito: sunt extra illas que sunt de subiecto finito. i. non habent oppositionem cum eis: nec ɔ̄sequētiā: sed ille que sunt de subiecto infinito habēt inter se oppositionē ꝛ consequentiam sicut ille alie.

¶ In his v̄o in qb⁹ est non cōuenit: ut in eo qd̄ est currere uel ambulare idē facit sic positū: ac si adderet: ut currit ois hō: non currit ois hō. Currit ois nō hō: nō currit ois non homo.

¶ Hic ponit diuersitatem enūciationis: in quibus aliud uerbum q̄ hoc uerbū est predicatur. Et dicit q̄ similiter uariantur enūciationes penes subiectū finitum ꝛ infinitum: in quibus non predicatur hoc uerbum est: sed aliud uerbum loco eius. Et declarat per exēpla: Omnis homo currit: omnis non hō currit: omnis non homo non currit. De indefinitis nō exēplificat hic. qa statim dabit exēpla. Uides q̄ hic est duplex diuersitas. vna per affirmatū ꝛ negatū: alia penes subiectū finitum ꝛ infinitū. Per predicatū finitum uel infinitū non uariatur: q2 idem officiū habet uerbū infinitū in enūciatione sicut v̄bū negatū.

¶ Non enim dicēdū est: nō ois hō: sed nō negationē ad id: qd̄ est hō: addēdum est. Ois enim nō vniuŝle significat: sed quoniā vniuersaliter.

¶ Hic remouet dubium: q2 modo exēplificando nō posuit hanc negationē |non| huic signo |omnis| q̄n dixit: omnis non homo currit ex hoc aliqs dubitaret: ideo ipse remouet dicens q̄ hec negatio |nō| nō est addēda huic signo |omnis| infinitādo ipsum: sed termino cōmuni: qui est homo. Causa est: quia negatio infinitans non additur nisi termino significanti rem vniuersalem uel particularem: sed omnis non significat vniuersalem rem: sed quoniam vniuersaliter tenetur: ideo non debet addi huic signo omnis negatio. ¶ Preterea dicit Aristoteles in libro de celo ꝛ mundo. q̄ infinito non est addenda infinitatio: sed omnis est infinitum: cum non significet aliquid determinate: ergo non debet sibi preponi negatio.

¶ Preterea si preponeretur negatio signo huic. s. omnis. dicendo: non omnis homo: iam equipolleret cōtradictorio suo. Quare non preponitur.

¶ Manifestū est aūt ex eo qd̄ est: currit homo: non currit homo. Currit nō homo: non currit non homo. hec enim ab illis differūt: eo q̄ nō vniuersaliter sunt. Quare ois nullus nihil aliud significant: nisi quoniā vniuersaliter de nomine uel affirmationē: uel negationem. ergo ꝛ reliqua eadem oportet opponi.

¶ Hic secūdam probat: q̄ hoc signum omnis significet quoniam vniuersaliter: per talem rationem. Iste homo currit: homo non currit: non homo currit: non homo non currit. differūt ab istis quatuor. omnis homo currit: omnis homo nō currit: omnis nō homo currit: omnis non homo nō currit: q2 in istis sumitur vniuersaliter subiectum: in primis non vniuersaliter: sed non ponitur plus in istis q̄ in illis: nisi hoc signum omnis: ergo hoc signum omnis significat quoniam vniuersaliter. ꝛ similiter hoc signum nullus significat qm̄ vniuersaliter.

¶ Quoniam v̄o cōtraria est negatio ei que est: omne est animal iustū: illa que significat: qm̄ nullum est animal iustum: he quidem manifestum est: quoniā nunq̄ erūt uere: neq3 simul in eodem. His v̄o opposite erūt aliquando: ut nō oē aīal iustū est: ꝛ est aliquod aīal iustū.

¶ Hic declarat quoddam quod posset dubium esse: circa precedentia. Dictum est supra q̄ non contingit angulares simul esse ueras. Et dicit expositor q̄ uocat angulares affirmatiuas: ut omnis homo est iustus: omnis homo est non iustus. Et probat sic hec: Omne animal est iustum: nullum animal est iustum: sunt contrarie: ideo non sunt simul uere. Sed tūc arguo sic. Cum quo non potest stare vnum conuertibilium: nec reliquum: sed iste cōuertibiles sunt: Omne animal est iustum: ꝛ nullum animal est iustum: sed hec ultima non potest stare cum ista. s. omne animal est iustum. ergo nec prima: ꝛ sic non contingit illas affirmatiuas esse ueras: sed aliter possumus dicere: q̄ omnes que erant ibi angulares: angulares dicebantur: ꝛ ita non contingit angulares simul esse ueras: ut omne animal est iustum: nullum animal est iustum: cum sint contrarie. sed opposite his. i. due subcontrarie possunt simul bene esse uere: ut quoddam animal est iustum: quoddam animal non est iustum uel non omne animal est iustum: quod idem est.

¶ Sequūtur v̄o ꝛ he eam quidem: que est: nullus est homo iustus: illa que est: omnis est homo non iustus. illa v̄o que est: est aliquis iust⁹ homo: opposita: quoniā non omnis homo est non iustus. Necesse enim est aliquem esse.

¶ Dixit superius q̄ cōtingit aliquādo angulares eē

ueras simul: ⁊ fuit expositum ꝙ est uerū: ꝓut se cōsequūtur: ut istas cōtingit simul esse ueras: omnis homo est iustꝰ: ⁊ ois homo nō est iustus: que ualet tātū sicut nullus hō est iustus: q̄ꝛ iste se cōsequūtur: ⁊ ꝓbat: supposito ꝙ ad istā: ois hō est nō iustus. sequaꝛ nullus hō est iustꝰ: nō ꝓbat hoc ecōuerso: ꝙ ad hāc: nullus hō est iustꝰ. sequaꝛ. ois hō est nō iustus: q̄a si nō sequiꝛ da oppositū ꝯñtis. s. istꝰ: ois hō est nō iustus. hec est opposita huiꝰ: nō ois hō est nō iustꝰ: sed ad istā: ois hō est nō iustus. sequiꝛ: nō ois hō nō est iustus: ⁊ ad istā: non ois hō nō est iustus: sequiꝛ: aliquis homo est iustus: sed illa nō pōt stare cuꝫ prima s. cum ista: nullus hō est iustus: sequiꝛ hec: ois hō est nō iustꝰ. ⁊ dicūt q̄dā ꝙ hꝫ ē itelligēdū cū ꝯstātia sbꝫcti.

❡ Manifestū est aūt utrū ēt in singularibꝰ. Si est uerū interrogatuꝫ negare: q̄ñ ⁊ affirmare uerū est: ut puta sne socrates sapiēs est? non: socrates igiꝛ nō sapiens est. In ulibꝰ v̊o nō uera est: que siliter diciꝛ. uera aūt negatio est: ut putasne ois hō sapiens est? Non igiꝛ ois hō nō sapiens est. Hoc enim falsum est: sed non igiꝛ ois homo sapiens est: uera est. hec enim opposita est: illa v̊o contraria.

❡ Hic ſm q̄sdā remouet dubiū: uel pōt dici ꝙ cōparat ul̄es ad singulares. Et dicit ꝙ in singl̄aribꝰ si uerū est interrogatū negare uerū est affirmare: ⁊ intelligē ꝙ ueꝝ est affirmare de p̄dicato infinito: sed nō de p̄dicato finito: ut cū dr̄: est ne sortes sapiens? nō mō est uerū. ergo sortes est nō sapiēs. sed dicit ꝙ in vniuersalibꝰ nō est uerū hoc. s. ꝙ si in vniulibꝰ sit uerū interrogatū negare: nō est ueꝝ affirmare: ut si dicaꝛ: est ne ois hō sapiens? nō ꝓpter hoc nō est uerū affirmare. ois hō est nō sapiēs: imo falsa: q̄ꝛ ꝯria prime: ⁊ ambe ꝯrie in ꝯtingēti mā p̄nt esse false: sed tn̄ negatiua bene est uera. s. non ois hō est sapiens: q̄ꝛ hec est ꝯdictoria prime. s. istius: ois hō est sapiēs: sed alia. s. ois homo est nō sapiens: erit cōtradictoria prime. qua. s. interrogabaꝛ: est ne ois hō sapiens ⁊c̄?

Queritur Utrum ꝓnomen possit infinitari? Et videꝛ ꝙ non: q̄ꝛ negatio infinitans adueniēs alicui termino remouet qualitatē determinatā significatā per illum terminū: sed ꝓnomē nō habet aliq̄d significatū. s. nō significat aliquā formā determinatā. ergo nō pōt infinitari.

In oppositū tamē arguiꝛ: ꝙ ꝓnomē possit infinitari. Nā lꝫ ꝓnomen de se nō significet qualitatē determinatā: tn̄ acquirit qualitatē mediāte demōstratione. Quare videtur ꝙ possit infinitari. ❡ Preterea dicit Boetius: ꝙ oē illud: q̄d est circūscripte significationis pōt fieri incircūscripte significationis. Unde ꝓnomen est circūscripte significationis: ergo pōt fieri incircūscripte significationis: ⁊ sic potest infinitari. ❡ Item queritur Utrū hoc signū ois: possit īfinitari? Et videꝛ ꝙ sic. nā ois cum sit nomē significat substātiā ⁊ qualitatē: ergo videꝛ ꝙ significatū eius possit infinitari. ❡ Ad hoc dicēdū ꝙ negatio infinitās pōt addi cuilibet termino qui est impositus ab aliqua forma determinata: ⁊ significat rem subiicibilē uel predicabilē. Per primum remoueo ꝓnomina que nō sunt imposita (ut dictuꝫ est) ab aliqua determinata forma generis uel spēi: uel indiuidui. Et ideo ꝓnoibꝰ nō pōt addi negatio infinitās. Tn̄ dicūt quidā ꝙ si accipiaꝛ ꝓnomē demonstratiue: bene pōt infinitari: ut non ego. Unde ⁊ pronomē idē significat de significato spāli: sicut nomen q̄d demōstrat. Et ideo dicūt ꝙ tūc potest infinitari.

❡ Ad argꝰ in oppositū que ꝓbant ꝙ possit infinitari. Ad primuꝫ cū dicis ꝙ ꝓnomē acq̄rit qualitatem mediāte demōstratione. ❡ Dicēdū ꝙ talem qualitatem nō remouet negatio infinitās: sed formā spālēꝫ. s. significatū spālē: relinquēdo significatū gn̄ale. ut cū dicit: non homo: hoc nō: hic nō remouet formā generalē: uel formā nois: imo est nomen sicut priꝰ erat: sed negaꝛ significatū spāle. ❡ Ad aliud siliter patet solutio: cuꝫ diciꝛ (auctore Boetio) ꝙ oē illud ⁊c̄. Cōcedo. ❡ Ulterius q̄ñ diciꝛ ꝙ ꝓnomē est circūscripte ⁊ determinate significationis. Dico ꝙ nō: de significato suo: q̄d habet de vi uocis: imo est ualde infinitū. Nam iste pōt dici tam hō: uel color: uel asinus: ⁊ sic de cōsilibꝰ alijs ꝓnoibꝰ. ❡ Ad aliud q̄d postea querebaꝛ est silr̄ solutū per p̄cedentia. Nā dictū est ꝙ negatio negans nō adduꝛ nisi termino significāti rē subiicibilem uel predicabilē: ⁊ ideo cum iste dispositiones uel illa signa non significēt talem rem subiicibilē: uel predicabilē nō est eis addēda negatio infinitās.

❡ Ad argumētū patet q̄ñ dicis ꝙ hoc signū ois ⁊c̄. Dico ꝙ uerū est. Sed talis significatio non infinitaꝛ: sed significatum spāle habet infinitari. ⁊ de illo hoc signū ois: non significat: nisi q̄m uliter. Et ideo q̄ꝛ aliquam rem subiicibilē uel p̄dicabilem non significat: non potest infinitari.

Tale v̊o que ſm infinita cōtraiacētes noia ⁊ uerba: ut in eo q̄d non est homo uel non iustus: quasi negationes sine noie ⁊ v̊bo esse videbūtur: sed nō sunt. Semꝑ enī uel uerā esse: uel falsam negationē necesse est. Qui v̊o dixit non hō: nihil magis de hoie: sed etiā minꝰ uerus uel falsus fuit: si non aliquid addatur.

Superius Manifestauit Phs quedam que poterāt esse dubia circa enūciationes de subiecto finito. Hic intēdit determinare quedam: que possunt esse dubia circa enūciatiōes de sbiecto īfinito. Et cū hoc sequit illa pars: in qua remouet q̄dā dubiū circa precedētia: que icipit ibi [Trāsposita.] Cum hoc sequiꝛ illa pars: in qua determinat de enūciatione penes aliquid additum: quod tollit vnitatem enūciationis: que incipit ibi [At v̊o.] ⁊ sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas ſm ꝙ manifestat duo: que poterāt esse dubia circa enūciationes de subiecto infinito. Secūda ibi [Significatur aūt.] Prima in duas. Primo ꝓponit. secūdo ꝓbat. Secūda ibi [Semper enim uel ueram.] Illa pars [Significat autem.] habet duas. nam primo ostēdit ꝙ ille enūciationes de subiecto infinito nō cōsequunꝛ ad illas de subiecto finito. Secūdo ostēdit ꝙ inter se habēt ꝯñtiam. 2ꝰ ibi [Illa v̊o que est.] Seqꝛ illa pars [Trāsposita.] ⁊ habet tres. Nā primo ꝓponit. 2º declarat. 3º cōcludit. 2ꝰ ibi [Nam si hoc nō est.] 3ꝰ ibi [Q̄m igiꝛ trāspositio.] Hec 2ª in tres. Nā primo ponit incōuenīes: q̄d sequeꝛ si noia ⁊ v̊ba trāsposita nō idē significarēt. 2º declarat illud. 3º cōcludit illud inconueniens. 2ꝰ ibi [Eius v̊o que est.] 3ꝰ ibi [Quare erūt.] Illa pars [At v̊o.] in qua determinat de enunciatione penes aliq̄d additum: quod tollit vnitateꝫ enūciationis: diuiditur in duas. Primo ostendit q̄d sit enūciatio plures. Secundo ostendit ex quibus diuisis licet coniūctum inferre: ⁊ ex quibus non. 2ꝰ ibi [Q̄m v̊o hec q̄dē.] Prima in duas. nā p̄mo ostēdit q̄d sit enūciatio plures. 2º cōcludit correlarie ꝙ interrogatio plures: nō est interrogatio dialectica. 2ꝰ ibi [Si ergo dialectica.] Prima in duas. primo facit q̄d

dictum est. 2° declarat. 2° ibi [Dico aūt vnuȝ.] Hec 2° diuidit in tres. p̄ ostēdit ꝙ vnitas nois nō sufficit ad vnitatē enūciationis. 2° ostēdit ex qbꝰ fit enunciatio vna. 3° ex qbꝰ fit enūciatio plures. 2° ibi [Ut hō currit.] ⁊ habet duas ꝑtes ꝑm duo correlaria. Primū est: ꝙ iterrogatio plures: non est dialectica. Scōm ꝙ interrogatio que querit qd̄ qd est: nō est dialectica. 2° ibi [Silr aūt manifestū. Hec est diuisio lectōis. ¶ Ad primam partē sic ꝓcedit. Supiꝰ vō determinatū est de enūciationibꝰ de subiecto ifinito: ne aliqs crederet ꝙ tales dictiones: ut sunt noīa: uel v̄ba infinita: essent negationes .i. orōnes negatiū: ut non hō non currit. Modo remouet ⁊ dicit ꝙ non sunt negationes. ⁊ ꝓbat per talē rōneȝ: Oīs negatio est uera uel falsa: sed qui dicit: nō homo non currit: nec uerū nec falsuȝ dicit: ⁊ si aliqd aliud nō addat: ergo non sunt negationes. Minorē ipse declarat: ⁊ dicit ꝙ qui dicit: nō hō non magis uerū est. i. non magis dicit uerū ꝙ̄ qui dicit hō per se: imo (dicit Boetius) minus dicit: qꝛ qui dicit homo aliquā rē determinatā apprehendit: sed qui dicit: non hō: nō cōstituit intellectū de aliqua re determinata: imo minus dicit uerum: qui dicit: non homo: ꝙ̄ qui dicit homo per se.

¶ Significat aūt: est oīs nō hō iustus nulli illarum idem: nec huic opposita ea que est: non est omnis non homo iustus.

¶ Hic declarat qōdā aliud circa enūciationes de subiecto infinito. Dictū est enim supius ꝙ iste enūciationes de subiecto ifinito sunt extra illas que sunt de sbiecto finito. Hic intēdit illud manifestare ⁊ dicit ꝙ illa: oīs non hō est iustus: que est de subiecto infinito non significat idem alicui earū que sunt de subiecto finito: nec etiā est opposita. s. huic: nō oīs non hō est iustus. Intēdit enim phs ꝙ si hec: oīs non hō est iustus: nō sit ꝯdictoria ei. s. nō oīs nō hō est iustus: qa nō significat idē cū illis que sunt de subiecto finito: ergo alique de subiecto finito nō significāt idē cū illis que de sbiecto sūt finito neqȝ opponunt eis. nā nō est idē subiectū in istis que sunt de sbiecto finito: ⁊ i illis de subiecto ifinito. Jō nō se ꝯsequunt neqȝ adinuicem opponuntur: ⁊ hec est causa.

¶ Illa vō que est: oīs nō iustꝰ nō hō est: illi que est: nullus est iustꝰ non iustꝰ hō: idē significat.

¶ Hic oñdit ꝙ ille de sbcto ifinito hñt inter se oppositionē ⁊ ꝯñtiā: ⁊ dicit phs ꝙ illa: oīs nō hō est no iustus: significat idē isti: nullus nō hō ē iustꝰ: ita ꝙ vult Phs: ꝙ sicut in illis de sbiecto finito est oppositio ⁊ ꝯñtia: ita in istis de subiecto infinito posses figuram facere sicut in alijs.

Oīs nō hō est iustus } Oīs nō homo est nō iustꝰ
Oīs nō hō nō est iustus } Oīs nō hō nō est nō iustꝰ
} Uel nullus nō hō est iustꝰ

que tātū ualet. Nūc aūt sicut ad illā ꝓbauit phs que est: nullus hō est iustꝰ: qd̄ sequebat hec: oīs nō hō nō est non iustus: silr in alijs.

¶ Trāsposita vō noīa ⁊ v̄ba īidē significant: ut est albꝰ hō: ⁊ est hō albꝰ. Nā si hoc nō est: eiusdē multe erūt negōnes: sed oñsum est qm̄ vna vniꝰ est. Eius enim que est: est albꝰ hō. negatio est. nō est albꝰ hō. Eius vō que est. est hō albꝰ. si non eadē est: ei que est: est albꝰ hō. erit negatio: uel ea que est: nō est nō hō albꝰ: uel ea que est: nō est hō albus: sed altera qdeȝ erit negatio eius que est: est nō hō albus. Alia vō eius que est: est albꝰ hō: quare erūt due vnius. Qm̄ igit trāsposito nomine ⁊ uerbo eadem fit affirmatio ⁊ negatio manifestum est.

¶ Quia supius phs diuersificās enūciationes aliqñ ꝓponebat adiectiua substātiuis: ut est albꝰ hō: aliqñ v̄ba noibus: ut currit hō: ne ex hoc aliqs dubitaret ideo ad illā dubitationē remouendā dicit ꝙ noīa ⁊ uerba trāsposita idē significāt: ut albꝰ hō: ⁊ hō albꝰ idē significāt. Et statim hoc ꝓbat ibi [Nam si hoc.] ⁊ dicit ꝙ si noīa ⁊ v̄ba trāsposita nō significarēt idē sequeret vnū icōueniēs. s. ꝙ vnius affirmatiōis plures essent negationes. ⁊ statim ꝓbat hoc cū dicit [Eiꝰ vō que.] Uult ergo ꝓbare ꝙ si noīa ⁊ v̄ba trāsposita nō significarēt idē: ꝙ vnius affirmationis essent plures negationes. Nam negatio istius: albus est hō: est nō est albꝰ hō: ⁊ negatio huius: hoc est albꝰ: aut erit hec: nō est hō albꝰ: aut hec: nō est nō hō albꝰ: nō illa nō est nō hō albꝰ: qꝛ est negatio huiꝰ: nō hō est albꝰ: ergo oportet ꝙ negatio huiꝰ est: hō albꝰ: sit hec: non est hō albꝰ: sed illa: nō est hō albꝰ: silr est negatio huiꝰ: est hō albꝰ: ⁊ sic erūt due negationes vnius affirmationis: si noīa ⁊ v̄ba trāsposita nō significant idē: qꝛ huiꝰ est: albꝰ hō: negatio est hec: nō est albꝰ hō: ⁊ non est hō albꝰ: sed hoc est icōueniēs. Quare cōcludit ꝙ trāsposito noie uel v̄bo manifestū est ꝙ idē significat. ¶ Sed videt hic peccare phus. nam diceret aliqs ꝙ negatio huiꝰ est: hō albꝰ: tm̄ sit sicut hec: nō est hō albꝰ. ⁊ ista: non est albꝰ hō: sed non est albꝰ hō: est negatio huiꝰ: est albꝰ hō. ⁊ phs accipit ꝙ hec: nō est hō albꝰ: sit negatio huiꝰ: est hō albꝰ: ⁊ tn̄ nihil ꝓbat: ꝓpter qd̄ videt peccare. ¶ Ad hoc soluit Boetius ꝙ per istā nō est hō albꝰ: totū negat: qd̄ affirmatur per hāc: est hō albꝰ: ⁊ ꝓpter hoc phs accipit pro maiori: nec ꝓbat ꝙ sit eius negatio: nec ꝓpter hoc peccāt: qꝛ (ut dictum est) totū qd̄ affirmat per hanc: est albus hō: negat per hāc: nō est albus homo.

¶ At vō vnū de pluribꝰ: uł plra de vno affirmare uel negare: si nō est vnū aliqd qd̄ ex pluribꝰ significat: nō est affirmatio vna: neqȝ negatio.

¶ Supius determinauit phs de enūciatiōibꝰ ꝑ enes aliqd additū: quod non tollit vnitatē enūciationis. Hic autem intendit determinare ꝓut tollit vnitatem enunciationis: ⁊ ostendit que est enunciatio plures. ⁊ dicit ꝙ affirmare uel negare vnuȝ de pluribus: uel plura de vno: ex qbus pluribus non fit vnū per essentiā: non est enūciatio vna: ⁊ multominus erit vna si plura de pluribꝰ enūciētur. Unū de pluribꝰ: ut sortes musicus. Plura de vno: ut sortes est musicus: ambulans. Plura de pluribꝰ: ut sortes musicus currit ⁊ disputat: ⁊ sic de alijs.

¶ Dico aūt vnū: nō si vnū nomē sit positū: non sit aūt vnū ex illis: ut hō ē fortasse: ⁊ alal bipes ⁊ māsuetū: sȝ ex his vnū fit: ex albo aūt ⁊ hoīe ⁊ ambulāte non fit vnū. Quare nec si vnū aliqd de his affirmet aliqs: erit affirmatio vna: sȝ uox qdē vna: affirmatiōes vō multe: nec si de vno ista: sed similiter plures.

¶ Dictum est ꝙ enūciare vnū de pluribus: uel plura de vno: ex quibus pluribus non fit vnū per eentiaȝ: non est enūciatio vna: sed determinat ꝙ vnitas nominis non sufficit ad vnitatem enūciationis. Unde dicit ꝙ si vnum nomen sit impositum pluribus rebus: ex quibus pluribus non fiat vnum: nō est vna enūciatio: ut canis currit: sed si plura sint noīa eādeȝ reȝ significātia: erit enūciatio vna: ut fortasse animal gressibile bipes māsuetuȝ. Et dicit fortasse: qꝛ bipes ⁊ māsuetū naturaliter non sunt de essentia hominis.

¶ Preterea declarat expositor ex qbꝰ pluribus nō

sit vnum. Et dicit ꝙ ex albo ⁊ hoīe ⁊ ambulāte non sit vnum per essentiā. ꝓpter hoc ꝯcludit ꝙ si aliquis aliquid affirmet de istis: nō est vna affirmatio: ut hō ambulās: alb⁹ disputat. Sed dicit Phus ꝙ est uox vna: ⁊ dicit expositor. uox vna cōtinuate ꝓlationis: q₂ cōtinue ꝓferī: sed affirmationes sunt multe. Silr dicē ꝙ si dicant illa de vno: ut sortes est alb⁹: hō musicᵘˢ: ⁊ ambulans: nō est vna: sed simpliciter plures: ⁊ sic similiter de alijs consimilibus.

¶ Si ergo dialectica īterrogatio rn̄sionis est petitio: uel ꝓpositionis uel alterius ptis ꝯdictiōis ꝓpositio vo pars vni⁹ ꝯdictiōis est: nō erit vna rn̄sio ad hec: neq₃ enim vna interrogatio: nec si sit uera. dictū est aūt de his in topicis.

¶ Hic cōcludit qōdā correlariū: q₂ fecit mētionē de interrogatione plures. Cōcludit ꝙ interrogatio plures non est interrogatio dialectica: ⁊ declarat per talem rōnem. Interrogatio dialectica petit vnam rn̄sionem sibi dari: sed interrogatio plures non habet vnam respōsionē: ergo interrogatio plures non est interrogatio dialectica. Unde dato ꝙ illa interrogatio plures: esset uera in utroq₃ sensu: nō habet vnam respōsionē: neq₃ est iterrogatio dialectica: ut sunt nō Callias: ⁊ Themistocles dominaī: dato ꝙ sint non erit vna. Et dicit ꝙ de istis dictū fuit in topicis: ⁊ in locis sophisticis. i. in elēchis ⁊ dicit: Si ergo dialectica interrogatio est petitio rn̄sionis: uel ꝓpositionis i. partis affirmatiue uel alterius partis cōtradictiōis s. negatiue. ⁊ dicit ꝙ ꝓpositio est pars vnius ꝯdictionis s. affirmatiue hui⁹ s. iterrogationis plures nō est vna rn̄sio: iō non est interrogatio dialectica: ut patuit.

¶ Siliter aūt manifestū est: qm̄ nec hoc ipsum quid est dialectica est interrogatio. oportet enī ex datū esse ex interrogatiōe eligere: utram uelit ꝯdictiōis partē enūciare oportet iterrogātē determinare utrū hoc hō sit hoc: an non.

Interrogatio que qrit qd ē: nō est dialectica.

¶ Hic cōcludit correlariū ⁊ dicit ꝙ similiter iterrogatio que querit qd est: nō est interrogatio dialectica: ⁊ ꝓbat. Nā ex interrogatione dialectica data pōt rn̄dens utram uelit partē ꝯdictionis enūciare. i. iterrogatione dialectica: pōt rn̄dens eligere utrā partem uelit cōtradictionis ad quā partē oportet rn̄dere determinate: cū dicit. Est ne hoc sic uel non sic? Tu potes dare quācunq₃ partem s. seu affirmatiuā uel negatiuā: sed in questione que querit qō qd est: ut qd est hō: nō pōt eligere utrā partē uelit: q₂ non pōt rn̄dere sic uel non sic: sed oportet dicere homo est aīal rōnale. Quare patet ꝙ iterrogatio que querit quid est: non est dialectica interrogatio.

Queritur Utrum ad negatiuā de predicato finito sequatur affirmatiua de predicato infinito: ut ad istam: nullus homo est iust⁹ sequaī hec: oīs hō est non iustus? Et videī ꝙ non ꝑ Aristotelem in fine primi libri Prioꝝ: qui vult ꝙ ad istam: hō non est lignū albū: non sequiī hec: hō est lignum non album. nam ibi vult Phus ꝙ ista negatiua: nullus hō est iustus: habet duas causas vnitatis vnā q₂ nō est: ⁊ sic non est iustus. aliā q₂ est: sed iustitia non inest ei: sed ista: oīs homo est non iustus: presupponit hoiem esse: ⁊ ita ad istam: nullus homo est iustus: nō sequiī hec: oīs hō est nō iustus: q₂ esset ꝓcessus a duab⁹ causis vitatis ad vnā. ¶ Preterea sicut dicit Phs ibi in libro prioꝝ. ꝙ ei qō est nō eq̄le subiacet aliqd: q₂ non est equale: qō est ꝑdicatū infinitum: ⁊ ita nō iustus ponit aliqd: quare ad illā: nullus homo est iustus: que non ponit subiectū: nō poterit sequi ista: oīs hō est nō iustus. q₂ ponit (ut ꝓbatum est) subiectum esse.

In oppositum Est Phs supi⁹ qui ꝓbauit ꝙ ad hāc: nullus hō est iustus: sequereī hec: oīs hō est nō iust⁹. q₂ oppositū ꝯn̄tis nō poterat stare cū añte: q₂ ꝓma ꝯn̄tia bona. ¶ Preterea tu dicis ꝙ ad hāc: nullus hō est iustus: nō sequiī hec: oīs hō est nō iustus: nisi q₂ illa ultima ꝑsupponit subiectū esse: s₃ nō reqriī ad hoc ꝙ illa sit uera: oīs hō est non iustus. ꝓbatur: q₂ supi⁹ dixit Phs caplo de vbo. Uerbū infinitū pōt dici de eo qō est: ⁊ de eo qō nō est. ⁊ siliter nomē infinitū: ergo non iustus poterit dici de eo qō est: ⁊ de eo qō non est. Quare poterit dici: hō est nō iustus: dato ꝙ non sit. Et ita patet ꝙ sequaī: nullus hō est iust⁹: ergo oīs hō est nō iustus. ⁊ ecōuerso. ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ sicut ad affirmatiuā de ꝑdicato ifinito seqī negatiua de ꝑdicato finito: ita ecōuerso: ut sicut ad illam: oīs hō est nō iust⁹: sequiī: nullus hō est iust⁹: ita ad hāc nullus hō est iustus: sequiī oīs hō est nō iustus. Nā sicut illa: nullus hō est iustus. habet duas cās vitatis ita ⁊ hec siliī: oīs hō est nō iust⁹: q₂ illa: nullus hō est iust⁹: pōt eē uera si nullus hō sit: uel si sit: ⁊ iustitia nō īhereat sibi: ita ⁊ hec: oīs hō est nō iust⁹: pōt eē uera dato ꝙ hō nō sit. nā (ut visum fuit) nomē īfinitū pōt dici de eo qō est: ⁊ de eo qō nō est: q₂ (ut dicit Boetius) qn̄ est ꝑdicaī tertiū adiacēs: nō ponit rē eē: sed ꝑdicaī qō est in alio: ergo illa in qua ꝑdicaī est tertiū adiacēs: nō ponit rē eē: dicēdo oīs hō est nō iustus: ⁊ ita patet ꝙ illa eēt uera: oīs hō est nō iust⁹: dato ꝙ hō nō sit. Et iō dicebaī ꝓpter aliō ꝙ ad istā: nullus hō est iust⁹: nō sequereī: oīs hō est nō iust⁹: nisi q₂ ultima ponebat hoiem: sed planū est ꝙ nō ponit: ergo bn̄ pōt seq̄ ad illā. ¶ Ad arg⁹ dicēdū. Ad primū cū dicit Aris. ⁊c. Dicēdū ꝙ ipse intelligit de ꝑdicatōe cōposita: ut ad istā: lignū nō ē hō alb⁹: nō sequiī ergo lignū est hō nō alb⁹: q₂ est ꝑdicatio cōposita: totum hō alb⁹: s₃ hic loqmur de ꝑdicatōe simplici: ⁊ iō sicut ista: nullus hō ē iust⁹: hēt duas cās vitatis: ita ⁊ hec: oīs hō est nō iust⁹. ¶ Ad aliud cū dicis ꝙ ei qō nō est eq̄le. Dicēdū ꝙ silr itelligit de ꝑdicatiōe cōposita ꝙ ei subiacet aliqd: ut istud corp⁹ qō est nō eq̄le. uel linea nō eq̄lis: ⁊ ita illa lr̄a [due vo minime.] exponebaī s. ꝙ ad affirmatiuas sequebanī negatiue: ⁊ nō econuerso. mō p₃ ꝙ ecōuerso tenet in vna. s. ꝙ ad negaᵗⁱᵘᵃᵐ de ꝑdicato finito sequiī affirmatiua de ꝑdicato īfinito: ⁊ ꝓpī hoc expositor exponit illā lrā₃ [due vo minime.] i. ꝙ ad affirmatiuā nō seqī affirmatia: nec ad negatiuā negatia: ut ad hāc hō est iust⁹: nō seqī hec: hō est nō iust⁹: neq₃ ad hāc: hō nō est iust⁹: non seqī hō nō est nō iust⁹. ¶ Dī in lr̄a: ꝙ noīa ⁊ vba trāsposita idē significāt. Cōtra: si dicaī: nō oīs hō currit: ⁊ oīs hō currit: nō idē significāt. ergo. ¶ Ad hoc staṫ dī: ꝙ qn̄ ipse dicit: noīa ⁊ vba trāsposita idem significāt: loqtur Phs de noīe ⁊ uerbo: ⁊ tu obicis de sincathegoreumatib⁹. q̄re nō ualet. ¶ S₃ ulteri⁹ obiciī. Nam si dicatur: Oīum oppositorū eadē est disciplina: hec est uera. Sed si dicaī: eadē est disciplina oīū oppositorum est falsa fm quosdā: q₂ significatur ꝙ aliqua particularis disciplina sit omnium oppositorum: quod falsum est: sed in predicato stat pro disciplina in cōmuni. quare est uera. Similiter hec est uera: cuiuslibet hominis asin⁹ currit (ut dicūt quidā.) ¶ Ad hoc dicēdū ꝙ quedā sunt dictiones: que determinant sibi situm in oratiōe: ut adiectiua post sua substātiua: ⁊ uerbū ex parte predicati: ⁊ in talib⁹ in-

telligit phus: q transposita significāt idem: ut est albus homo: homo albus. currit homo: homo currit: sed disciplina pōt poni a parte subiecti: & mediante uerbo a parte predicati: ideo non oportet q idem significet. Eadem enim est disciplina: oppositi oppositorum: sicut oium oppositorū eadez est disciplina. & utraqꝫ est uera. Ná tamen put in subiecto stat pro aliqua disciplina particulari: sicut in predicato: sed indeterminate stat pro particularibus. Similiter est de illa: cuiuslibet hominis asinus currit: & asinus cuiuslibet hois currit: idem significant: & hoc est qd dicit.

Uoniá vo hec qdē pdicanf cōposita ut vnū sit oē pdicamētū coꝝ que extra pdicanf: alia vo nō que dria est:

Superius dixerat phs que eēt enūciatio plures. hic incidētaliter docet ex qb⁹ diuisis licet iferre cōiūctū: & ex qb⁹ cōiūctis diuisa: & ex qb⁹ nō. Et diuidit in duo. p ponit ex qb⁹ diuisis licet inferre cōiūcta. 2° ex qb⁹ cōiūctis diuisa. 2° ibi [uerū est aūt.] p° in duas. p mouet qōnē. 2° ptractat eá. 2° ibi [Si eni qm alterutrū.] p° in duas. p mouet qōnē. 2° declarat eá. 2° ibi [de homine.] Sequit illa ps [Si enim qm alterutruz.] & hēt duas. qꝛ p mouet qōnē seu ptractat: ducēdo ad icōueniētia: si ex aliqb⁹ .s. diuisis inferat cōiūctum. 2° dat artē ex qb⁹ nō. 2° ibi [Quēadmodū aūt.] Pria in duas. p ostēdit incōueniētia sequi si ex oib⁹ diuisis liceat inferre cōiūctum. 2° cōcludit illa incōueniētia. 2° ibi [Qm ergo.] Pria i duas. Ná p docet ducē ad nugationem p explicitam. 2° implicitá. 2° ibi [Amplius si socrates.] Illa ps [quēadmodū.] diuidit in duas. p pponit. 2° pfert. 2° ibi [Eoꝝ igit.] hec 2° in duas fm q ponit duas primas: ex qb⁹ diuisis nō licet inferre cōiūctum. 2° ibi [Amplius.] p° i duas. p facit qd dictuz est. 2° remouet dubiū. 2° ibi [Nec si albū.] Sequitur illa pars [Uerū est aūt.] & habet duas. ná p ostēdit q ex qbusdá cōiūctis licet iferre diuisuz: & ex qbusdá nō. 2° cōcludit ex qb⁹ sic: & ex qb⁹ nō. 2° ibi [Quare in qtūcūqꝫ.] Pria in duas. p ponit q ex qbusdá cōiūctis licet iferre diuisa. 2° ponit ex qb⁹ nō. p duas regulas. 2° ibi [Qn autem nō inest.] hec est diuisio lectionis.

Ad primá partē sic pcedit: & mouet talē qōnē: qa pdicant cōposita: ut cū oē pdicatū coꝝ que extra pdicant sit vnū. Alia vo nō: que est dria: hoc est dictū: ex qbusdá diuisis licet inferre cōiunctum: & ex qbusdam non. que est differentia:

De homine enim uerū est dicere & extra aial & extra bipes: & extra bipes animal: & hec ut vnum & hoiem: & album: & hec vnū. Sed nō si cytharedus est: & bonus cytharedus bonus.

hic phs declarat q ex qbusdá diuisis licet inferre cōiūcta. Et dicit q de hoie ueruz est dicē extra .i. diuisim: q sit aial: & extra .i. diuisim q est bipes: & silr cōiūctim qd est aial bipes. silr uerū est dicere q sortes sit hō diuisim: & q sor. sit alb⁹: & cōiūctim q sit hō albus: sed non si est cytharedus & est bon⁹: ppter hoc nō sequit cōiunctim: ergo sor. est cytharedus bon⁹.

Si enim quoniá alterutrū dr & utrūqꝫ dicet multa incōueniētia erūt. De homine eni & hominem uerum est dicere & albuz. quare omne rursus & si album ipsuz & omne: quare erit homo albus & albus: & hoc in infinitum: & rursus: musicus albus ambulans: & hec eadez frequenter implicita.

a.l. Si enim qm utrūqꝫ uerū eē ops silr utrūqꝫ multa incōueniētia erūt.

hic ptractat qōnē suá ducēdo ad icōueniēs. Si ex aliqb⁹ diuisis licet iferre cōiūcta. Et dicit q multa incōueniētia sequunt: si alterutruz dicat diuisim: & postea utrūqꝫ cōiūctim. ná de hoie est uerū dicē q est hō ut est: sor. est alb⁹: & cōiūctim possum⁹ dicere q est hō alb⁹: si tūc ex qbuslibet diuisis vniulr inferat cōiūctū ut si dicat diuisim: Sortes est hō: uel sor. est alb⁹: tūc sequitur si sortes est hō alb⁹: & est hō: ergo est hō alb⁹ & si sortes est hō alb⁹: & est alb⁹ licebit inferre q sor. ē hō alb⁹: alb⁹: & sic cōtingit pcedere in infinitū: qd est incōueniēs. Silr de aliquo ut de sorte uerū est simul dicere: q est alb⁹: music⁹: ambulás: & diuisiz accepta q est albus: uel q est musicus: & si ex qbuslibet diuisis liceat inferre cōiūctū: erūt eadē frequēter implicita in cōpositis: & ita erit dicere q est alb⁹: alb⁹. musicus music⁹: & sic in infinitū qd est icōueniēs. ná est ibi nugatio: ut pꝫ: qꝛ a pcessu i ifinitū nō excludit nugatio.

Amplius si socrates est socrates est: & homo: & socrates. Socrates homo. & si homo & bipes erit homo bipes.

Nugatio ... claudit ... pcessu q... est ad in... nita.

hic docet ducere ad nugationē iplicitá: si ex oibus diuisis liceat iferre cōiūctū. Ná uerū est dicē diuisim q socrates est hō: & diuisim q est bipes: & sic cum in homine includat bipes: sensus erit homo bipes bipes: & sic est nugatio implicita.

Qm ergo siqs simplr ponat cōplexiōes fieri plurima icōueniētia cōtingit dicē manifestū est.

Cōcludit q si aliqs ponat cōplexiōes fieri: supple simplr .i. q ex oib⁹ diuisis liceat inferre cōiūctū: manifestū est q multa incōueniētia sequūtur ex hoc.

Quēadmodū aūt ponēdū est: nūc dicemus. Eorum igit que predicanf: & de qbus predicātur quecūqꝫ fm accidēs dicunf iuel de eodem: uel alterum de altero: hec nō erūt vnum: ut homo albus est & musicus: sed non idem est musicus & albus. accidētia enim sunt utraqꝫ eidē. Nec si album musicū uerum est dicere: tamen non erit album musicū vnū aliquid. fm accidens enim musicum albuz dicif. quare nō erit albū musicum aliqd vnum. Quocirca nec cytharedus bonus simpliciter: sed animal bipes non sunt enim fm accidens.

hic dat artē ex qb⁹ diuisis licet inferre cōiūctū: & ex qb⁹ nō. Primo dat intētionē & dicit q nūc dicemus quēadmodū sit ponēdū: & ponit duas regulas ex qbus diuisis nō licet inferre cōiunctū: relinquēdo q in oib⁹ alijs pōt. Prima regula est talis: q qn aliq duo pdicanf accidentalr de aliquo: ex illis diuisis non licet inferre predicatū cōiūctū: ut sortes est music⁹: & albus: ergo est music⁹ alb⁹: sed hō nō sequeret: ergo musicū est albū. Et dic remouēdo dubiū: qꝛ lꝫ albū & musicū sint in eodē: nō est uerū inferre cōiūctū: qꝛ fm accidēs pdicanf illa duo .s. albū: & musicū: & sic de alijs. sic neqꝫ est ueꝝ dicere: & si sortes est cytharedus: & est bon⁹: q sit cytharedus bonus cōiunctim.

Nō ex q... b⁹ diuisis inferam... cōiūcta.

Pria re... gula.

Amplius nec quecūqꝫ insunt in altero. quare neqꝫ albuz frequēter homo neqꝫ hō aial est: uel bipes. Insunt eniz in hoie animal & bipes

Secūda regula.

hic ponit aliá regulá: & dicit q si aliq duo pdicanf de aliquo: si in vno illoꝝ pdicatorū alterū includat .i. intelligat: ex talib⁹ diuisis nō licet inferre cōiūcta: ut sortes est hō: & est aial: nō licet iferre: ergo est hō aial: qꝛ in hoie intelligit aial. Silr simul licet iferre: sortes est hō: & est alb⁹: q est hō alb⁹: sed ulteri⁹ non licebit iferre hō alb⁹ alb⁹: qꝛ est hō alb⁹. ná in hoc q est hō alb⁹: ibi intelligit albū: & ppter hoc dicit nec album frequēter dicet. Silr nō licet iferre: si sortes est homo: & est bipes: q sit homo bipes.

¶ Uerum est autem dicere de aliquo ꝛ simpliciter:ut quẽdam hominem:aut aliquem album hominem hominem albũ hominem.

¶ Hic intendit ostẽdere ex quibus cõiunctis liceat inferre diuisa:ꝛ ex quibus nõ. Et primo declarat ꝙ ex quibusdam cõiunctis liceat inferre predicata diuisa:ꝛ dicit ꝙ uerum est aliquem hoiem album dicere:ꝛ hoiem diuisim:ꝛ album diuisim.

(Margin: Ber q' ɔiũctis ferant diuisa.)

¶ Non autẽ semper:sed quãdo in adiecto quidem aliquid oppositorum inest:quod cõsequitur cõtradictio.non uerum est:sed falsuꝫ:ut hominem mortuum:hominem dicere. Quando autem non inest:uerum est:uel etiam quando inest semper non uerum est. Quãdo võ nõ inest:non semꝑ uerꝰ est. Ut Homerus est aliqd ut poeta:ne ergo est an non. ſm accidens enĩꝫ esse de Homero predicatur (quoniam enim est poeta) ſꝫ nõ ſm se ꝑdicaꝉ de Homero ipm est.

¶ Hic ponit duas regulas ex quibꝰ cõiunctis non licet inferre predicata diuisa. Et prima est talis.ꝙ quãdo aliqua duo cõiũctim de aliquo predicanꝉ:ꝛ si alterum inferatur sequiꝉ oppositum in adiecto.i.contradictio in terminis:uel in illo ꝓposito:tũc talia cõiuncta non licet inferre diuisim:ut si dicaꝉ est homo mortuus:ergo est homo:hic enim sequiꝉ cõtradictio nam homo mortuus includit in se non viuum.homo autem includit in se viuũ:ꝛ ita sequiꝉ cõtradictio in adiecto. Propter hoc dicit ꝙ quãdo talis oppositio non inest:uerum est ꝙ tunc sequiꝉ diuisim. Glosa sic.i.aliquãdo:ꝛ quãdo inest talis oppositio semper est falsum ꝙ inferatur diuisa:sed similiter dicit ꝙ quãdo talis oppositio non inest:non est semper uerum ꝙ ex coniunctis inferanꝉ diuisa. Et ideo ponit aliam regulã:ꝙ quãdo aliqua predicanꝉ de aliquo subiecto ſm accidẽs:sic ex illis cõiunctis non licet inferre diuisa:ut dicẽdo:Homerus est aliqd:ut poeta:non sequiꝉ ergo homerus est:qꝛ predicaꝉ esse de homero ſm accidẽs:uel per accidẽs:qꝛ ſm poesim:que est sua sciẽtia:ꝛ non per se.

(Margin: Quid sit oppositio in adiecto)

¶ Quare in quãtiscunqꝫ predicatis neqꝫ cõtrarietas inest:si diffinitiones pro nominibus reddãtur:ꝛ ſm se predicentur ꝛ non ſm accidẽs:ꝛ in his aliquid ꝛ simplr uerũ erit dicere. Qd̃ aũt nõ est:qm̃ opinabile est:nõ est uerũ dicere esse aliqd̃ ens. Opinio enim eius est:non quoniam est:sed quoniam non est.

¶ Hic ex predictis cõcludit ex qbus cõiunctis liceat inferre diuisa. Et dicit ꝙ in quãtiscũqꝫ predicamẽtis i.in oibus predicatis:in quibus nõ est aliqua oppositio:ꝛ cum hoc ista talia predicentur per se:ꝛ nõ ſm accidẽs:sequiꝉ diuisum:ꝛ hoc patet qñ diffinitiõẽs redduntur pro noibus:ut homo est animal rationale mortale:licet inferre:ergo homo est animal:ergo homo est rationalis. Et ꝓpter hoc dixit diffinitiões pro noibus reddantur:ibi patebit qualiter ex diuisis licet inferre cõiuncta:ut patet in ista diffinitiõe homo est animal. Cõsequẽter remouet dubium:aliquis crederet ꝙ hoc sequatur est opinabile:ergo est:qm̃ de chimera que non est in rerum natura:uerum est dicere est opinabile:ꝛ tamen non est. Hoc remouet dicẽs:ꝙ illud qd̃ est opinabile:non est uerum ꝙ sit aliquid:qꝛ opinatio non est illius rei que est.

Queritur

Utrum hec oratio sit plures:homo albus currit:uel sortes est homo albus? Et videꝉ ꝙ sit plures. Nã illa est plures:in qua enunciantur plura de vno:uel vnum de pluribus:sed in ista.homo albus currit:subijciuntur plura:ex qbus pluribus non fit vnum:ergo est plures. Nam superius dixit Phs ꝙ ex hoie ꝛ albo ꝛ ambulante non fit vnum per essentiam:ꝛ ideo non est vna enunciatio.

In oppositum

Illa enũciatio dicitur esse vna:que est signũ vnius intellectus cõponentis:sed illa est huiusmodi:ergo est vna. ¶ Secũdo ꝓbaꝉ sic:Propositio plures non est sillogiçabilis.qꝛ non est ꝓpositio.nam qd̃ non est ꝓpositio vna:non est ꝓpositio:sed illa est sillogiçabilis:ut omnis homo albus currit:sortes est homo albꝰ:ergo sortes currit. ¶ Preterea illa est vna ꝓpositio que habet vnam negationẽ:ut superius patuit:sed hec habet vnam negationẽ.s.homo nõ est albꝰ:ergo est vna. ¶ Ad hãc questionem breuiter est dicẽdum ꝙ hec est plures:homo albus currit. Nam superius dixit phs ꝙ illa enunciatio est plures:in qua plura subijciũtur uel predicãtur. Sed cum dicitur:homo albus currit:hic subijciunꝉ plura ex quibus non fit vnum per essentiã:qꝛ ex subiecto ꝛ accidẽte nõ fit vnuꝫ per essentiã:ergo similiter est plures. Et hoc est uerum. ¶ Ad argumẽta in oppositum. Ad primum cuꝫ dicis:ꝙ illa enũciatio est vna ꝛc. Cõcedo:sed qñ tu dicis in minori ꝙ hec est huiusmodi. Nego. Naꝫ intellectus cum sit simplex vna cõpositione nõ potest attribuere predicatũ huic quod est homo:ꝛ huic quod est albus. ¶ Ad aliud cũ dicaꝉ ꝓpositio plures non est sillogiçabilis:sed illa est sillogiçabilis. Dico ꝙ ꝓpositio plures si uera sit:utroqꝫ sensu bñ potest esse sillogiçabilis. Alij võ dicũt ꝙ uerum est ꝙ ꝓpositio plures non est sillogiçabilis si sit multiplex:ut canis currit. Et vide ꝙ multiplex dicaꝉ quãdo plura sub vno signo importanꝉ:ut homo albus currit:ſꝫ sint plures:tamẽ non est multiplex. Quare est sillogiçabilis. ¶ Ad aliud cum dicis:ꝙ illa que hẽt vnã negationẽ est vna enũciatio. Cõcedo. Sed cum tu dicis:istius homo albꝰ currit:est vna negatio. Dico ꝙ non.nam sicut intellectus vna attributione non põt attribuere predicatum huic:qd̃ dico homo albus:ita vna negõne nõ põt negare ab utroqꝫ hõ ꝛ albꝰ.

(Margin: Quomõ ꝓpositio plures sit sillogiza-bilis.)

Queritur

Utrum hec enũciatio:ois hõ currit sit vna:uel plures? Et videꝉ ꝙ sit plures. Nam illa est plures:in qua vnũ dicitur de pluribus:uel plura de vno.sed cum dicaꝉ ois homo currit:ibi dicaꝉ vnuꝫ de pluribus. Quare videꝉ ꝙ sit plures. Preterea dixit supꝰius Phs ꝙ si imponaꝉ tunica homini ꝛ equo:ꝛ dicaꝉ:tunica est alba:nihil est dictum ꝙꝫ homo est albus:ꝛ equus est albus:sed iste sunt plures:ut dixit Phs superius. Quare ꝛ illa tunica est alba. Similiter si dicaꝉ:omnis homo currit:nil aliud est dictum ꝙꝫ sortes currit:ꝛ Plato currit:ꝛ sic de alijs cõsimilibus:sed iste sunt plures:ergo ꝛ illa est plures:omnis homo currit.

In oppositũ

Arguiꝉ:Illa est vna:homo currit:ergo cuꝫ per additionem signi non possit fieri plures:illa erit vna.omnis hõ currit. ¶ Preterea illa est sillogiçabilis. Quare videꝉ ꝙ sit vna. Sed ꝙ sit sillogiçabilis:satis patet de se. Dicẽdum ꝙ hec:ois homo currit est vna. Nam ostẽdit phs supꝰius ꝙ pluralitas suppositorũ nõ tollit vnitatẽ enũciationis quãdo docet ꝙ vnitas est affirmatio que significat vnũ de vno:siue vniuersaliter:siue nõ. Nam cum dico:ois homo currit:non subijciuntur plura:sed plura vnũ sunt:qꝛ homo nõ significat sortem nec platonẽ:qꝛ si sic:tũc esset hõ plures:

(Margin: Pluralitas suppositorũ non tollit vnitatẽ enũciatiõis.)

sed homo ibi ponit̃ ad significandum vnum. Et illud vnum potest esse in sorte ⁊ platone ⁊ accidit sibi ꝙ sit in sorte ⁊ platone. Et ita dico ꝙ illa est vna: omnis homo currit. ¶ Ad argumenta rn̄deo. Ad primum cum dicis ibi subiciunt plura. Dico ꝙ non subiciūtur plura: ut plura: sed ut vnū faciunt. ¶ Ad aliō cū dicis: ꝙ si imponat̃ tunica homini ⁊ equo: ⁊ dicat̃ tunica est alba: nil aliud est dictuȝ: q̄ȝ homo est albus ⁊ equus est alb⁹: ⁊ iō sicut iste sunt plures hō est albus: ⁊ equus est albus: ita ⁊ hec tunica est alba. ⁊ simil'r cum dico oīs homo currit nil aliud sit dictū q̄ȝ sortes currit ⁊ plato currit: ⁊ iste sunt plures. ergo ⁊ hec est plures oīs homo currit. Dico ꝙ nō est simile. nam tunica dicitur qȯ imponit̃ ad illa duo. s. ad hoīem ⁊ ad equum: sed homo nō est impositū ad significādum sortem nec platonē: sed vnum tm̄ significat: ⁊ illud vnum est in pluribus ut visuȝ est.

Is v̇o determinatis: aspiciendū est quemadmodum sese habent negationes ⁊ affirmationes ad se inuicem he. s. que sunt de possibili esse ⁊ non possibili ⁊ de contingēti ⁊ nō cōtingenti. ⁊ de īpossibili: ⁊ necessario: habent hec enim aliquas dubitationes.

Superius dixit pħs de enūciatione penes aliquid additū ad terminos. hic intēdit determinare de enūciatiōe penes aliquid additū ad compositionem: hoc est dictū superius determinauit pħs de enūciationibus de inesse: hic determinat de enūciationibus de mō. Et habet duo. primo determinat oppositionē istarum ꝓpositionū modalium. 2° ponit cōsequētiam seu equipollentiā 2ª in fine lectionis ibi[ꝯsequētie v̇o.] Prima in duas. primo ꝯtinuando se ad precedētia dat intētionē suam ⁊ cām intētionis. 2° prosequitur ibi[nam si corum.] Prima in duo. primo dat intētionem suam. 2° cām intētionis ibi[hn̄t enim.] Illa pars[nam si corum.] habet duas. primo mouet quādam dubitationem utrū in propositionibus modalibus debeat accipi cōtradictio per negationem positā ad uerbum uel ad modū. 2° soluit illam dubitationem. 2ª ibi[fiunt enim.] Prima in duas. primo enim arguit ad ꝑtem falsam per vnam rōnem. 2° ad ueram per duas rōnes. i. primo probat ꝙ in modalib⁹ debeat accipi cōtradictio per negationem propositam ad uerbū. 2° probat per duas rationes ꝙ debet accipi per negationem propositam ad modum. 2ª ibi[Videt̃ autem.] Prima in duas. nam primo intēdit vnam rōnem: cuius primo ponit minorem cū sua declaratione. 2° ponit ꝯclusionem innuēdo minorem. 2ª ibi[q̄re si hoc modo.] Prima in duas. primo declarat minorem in illis in quibus hoc uerbuȝ est: ponitur 2° adiacens. 2° in quibus aliud uerbū. 2ª ibi[qȯ si hoc modo.] Prima in duas. primo declarat minoreȝ in illis in quibus hoc uerbū est ponit̃ 2m adiacens. 2° in quibus ponit̃ 3m adiacens. 2ª ibi[⁊ eius que est.] Illa pars[videt autē.] in duas ſm duas rationes per quas probat ꝙ ꝯtradictoria in modalibus: sunt accipiēda per negationem prepositam ad modū ⁊ nō ad uerbū. 2ª ibi[Contingit enim.] Prima in tres. primo enim ponit minorem cū sua declaratione. 2° ponit maiorem. 3° conclusioneȝ. 2ª ibi[At v̇o.] 3ª ibi[nō igitur] illa pars[contingit.] habet duas. primo eniȝ ponit rationem. 2° concludit. 2ª ibi[est ergo.] illa ps[fiunt] habet duas. Nam primo determinationem sue questionis declarat. 2° concludit illaȝ determinationem vniuersaliter. 2ª ibi[vniuersaliter quēadmodum.] Prima in duas. primo ponit determinationē sue questiōis. 2° declarat per exempla. 2ª ibi[eius v̇o que est.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partē sic procedit. primo continuādo se ad precedētia dat intētionem suam: ⁊ dicit ꝙ determinatis his. i. ꝓpositionibus de inesse: perspiciēdum est qualiter se habent affirmationes ⁊ negationes. i. cōtradictiōes in istis modalibus: possibile est esse: nō possibile est esse contingens est esse: ⁊ non contingens est esse: simil'r de impossibili ⁊ necesse. Et dat causam intenti: quoniam aliquas dubitationes habent ille modales ⁊ oē dubium habemus hic in hac arte determinādū.

¶ Nam si eoruȝ que complectuntur: ille sibi inuicem opposite sunt: contradictiones: quecunq̄ȝ ſm esse uel non esse disponuntur: ut ei⁹ que est: esse hominem: negatio est ea que non est: esse hominem. non ea que est esse non hominem: ⁊ eius que est esse album homineȝ: negatio est ea que est non esse album hominem: sed non ea que est esse non albū hominem. Si enī de omnibus aut dictio aut negatio uera est lignum erit ueruȝ dicere esse non album hoīeȝ.

¶ Hic prosequitur ⁊ arguit ꝙ in modalibus debent accipi contradictoria per negationem prepositam uerbo. Et intendit talem rationem: sicut se habet cōtradictio in propositionibus de inesse: ita in omnibus alijs ꝓpositionibus: sed in istis de inesse accipitur contradictio per negationeȝ prepositam uerbo: ergo similiter in modalibus: ⁊ sic cōtradictoria illi⁹ possibile est esse: est hec possibile est non esse: ⁊ non ista non possibile est esse. in hac ratione sic procedit: quia primo ponit minorem: ⁊ declarat eam. 2° conclusionem innuendo maiorem. 2ª ibi[quare si hoc modo.] Primo ponit minorem. ⁊ dicit ꝙ iste contradictiones eorum que complectuntur. i. componunt̃ i propositiones de inesse sunt opposite sibi inuicem que fiunt ſm esse. i. uerbum affirmatiuum: uel non esse: idest uerbum negatiuuȝ: ⁊ statim declarat istam minorem. s. ꝙ accipitur in illis de inesse contradictio negatione preposita uerbo. Et primo in ista in qua predicatur hoc uerbum est 2m adiacēs: ⁊ dicit ꝙ negatio istius esse hominem: hec est non esse hoīem negatione preposita uerbo: ⁊ non hec esse non hoīem postea declarat hoc: ubi hoc uerbū est est tertiuȝ adiacens: ibi[⁊ ei⁹ que est albū hoīem.] Et dicit ꝙ negatio hui⁹ esse albū hoīem: ⁊ est hec nō eē albū hoīem ⁊ nō hec eē nō albū hoīem. Et statim ꝓbat hoc ⁊ dicit: si enim de omnibus ubi vult hoc probare: ꝙ istius homo est albus sit negatio illa homo nō est alb⁹ ⁊ nō illa homo est non albus: ⁊ hoc tali ratione. De quolibet affirmatio uel negatio uera est: idest semꝑ altera ꝯtradictoriaꝝ pōt dici de quolibet: nunc aūt falsum est dicere lignum est homo albus: ergo esset uerum dicere lignum est homo non albus: sed hoc est falsum. ergo ista non est contradictoriaruȝ illius. Quare patet ꝙ hec: homo est non albus: non est negatio illius: homo est albus: sed ista: homo nō est albus. Postea declarat in alijs in q̄bus. s. hoc uerbum est: non predicatur ibi. In ꝓpōnib⁹ de inesse ꝯdictio sumitur ꝑ negōnē uerbo ꝑpositam.

¶ Quod si hoc modo: ⁊ in quantiscūq̄ȝ esse nō additur: idem faciet quod pro esse dicit̃. ut ei⁹ que est ambulat hō. negatio nō est: ea que est ambulat non homo: sed que est. non ambulat homo. Nihil enim differt dicere hominēȝ ambulare: uel hominem ambulantem esse. Qua-

re si hoc modo in omnibus: ⁊ eius que est possibile esse: negatio est possibile non esse: non ea que est: non possibile esse.

¶ Et dicit ꝙ in quibuscūqꝫ enūciationibus hoc uerbū est: non predicat idem est uel facit: utputa in quibus ponit᷑ uerbum adiectiuū: quod uerbuꝫ adiectiuū ponit᷑ loco illius. s. esse. i. illud uerbū quod accipit᷑ pro illo: ut exēpli gratia hui⁹: homo ambulat. est negatio: ista: homo non ambulat. ⁊ non ista: non homo ambulat. Postea innuit minorē cum cōclusione principalis rōnis: ⁊ dicit quare si hoc modo est in omnib⁹ alijs enūciationibus sicut in istis de inesse. i. ꝙ negatio debeat ferri ad uerbum eē in illis de modo: negatio debet ferri ad uerbū. Nam huius possibile est eē negatio est hec: possibile est non esse: ⁊ non hec: non possibile est non esse.

¶ Uidetur aūt idem posse ⁊ esse. ⁊ nō esse. Omne enim quod est: possibile diuidi: uel ambulare: ⁊ non ambulare: ⁊ non diuidi possibile est Ratio aūt est: quoniam omne quod possibile est sic: non semp in actu est. quare inerit etiam negatio: pōt igitur ⁊ non ambulare: qd̄ est ambulabile: ⁊ non uideri: qd̄ est visibile. at uō impossibile est de eodē oppositas esse ueras cōtradictiones: non igit᷑ eius que est possibile est esse negatio est: possibile est nō esse.

¶ Hic arguit ad partē ueram per duas rōnes. s. ꝙ cōtradictoria huius: possibile est esse: non sit hec: possibile est non esse. ⁊ hoc per talem rōnem. Impossibile est duas cōtradictorias simul esse ueras: sed iste due sunt simul uere. s. possibile est esse ⁊ possibile est non esse. nam illud qd̄ est possibile esse: est possibile non esse: ut possibile est aliquādo ambulare: ⁊ similr̄ non ambulare: ⁊ sicut possibile est aliquid diuidi: ⁊ sic similiter non diuidi est possibile.

¶ Contigit enim ex his: aut idem ipsum dicere ⁊ negare simul de eodem: aut non ꝟm esse: uel nō esse que apponunt᷑ fieri affirmationes ⁊ negationes. Si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligēdum. Est igit᷑ negatio: eius que est possibile esse: ea que est: nō possibile esse: sed nō ea que est possibile non esse: eadeꝫ quoqꝫ ratio est ⁊ in eo qd̄ est contingēs esse: etenim eius negatio est: non contingēs esse: ⁊ in alijs quoqꝫ simili modo: ut in necessario ⁊ impossibili.

Cōtradictio i modalib⁹ sumitur per negōneꝫ nō ꝑposito,

¶ Hic declarat per aliam rōnem ꝙ cōtradictoria huius. s. possibile est esse: non sit hec: possibile est nō esse. Et dicit ꝙ contingit vnum de duobus facere uel affirmare ⁊ negare de eodem. i. ꝙ due cōtradictorie sint simul uere: uel ꝙ non accipiant᷑ affirmationes ⁊ negationes. i. cōtradictorie ꝟm esse: uel per negationem ꝑpositam ad uerbum: sed impossibilius est ꝙ due contradictorie uerificent᷑ de eodem: ergo oportet dicere ꝙ̄ sumant᷑ cōtradictoria in his ꝓpositionibus modalibus per negationē ꝑpositam modo ⁊ uerbo: ita ꝙ cōtradictoria huius: possibile est esse: sit hec: non possibile est esse. ⁊ non ista: possibile est nō esse: ⁊ similiter huius: cōtingēs est esse: ꝯtradictoria sua est hec non contingēs est esse: ⁊ non hec: contingēs est non esse: ⁊ hoc cōcludit ipse in illa parte [est ergo.]

¶ Fiunt enim quēadmodum in illis esse: ⁊ non esse appositiones: subiecta uō res: hoc quidem album: illud uō homo. Eodem quoqꝫ mō hoc loco esse quidem ⁊ non esse: ut subiectū fit: contingere uō ⁊ posse appositiones determinātes: (quemadmodum in illis esse ⁊ non esse) ueritatem uel falsitatē: similr̄ he in eo qd̄ est esse possibile ⁊ esse non possibile. Eius uō que est possibile est non esse: negatio est: non ea que est non possibile est esse: sed ea que est: non possibile est non esse: ⁊ eius que est: possibile est eē: non ea que est: possibile est nō esse: sed ea que est: non possibile est esse: quare ⁊ sequi sese inuicem videbunt᷑: possibile est esse: ⁊ possibile est nō esse idem enim possibile est esse: ⁊ non esse. Nō enim cōtradictiones sibi inuicē sunt huiusmodi: possibile est esse: ⁊ possibile est non esse: sed possibile est esse: ⁊ nō possibile est esse: nunꝙ̄ simul in eodem uere sunt: opponunt᷑ enim. At uō possibile est non esse: ⁊ non possibile est nō esse: nunꝙ̄ simul sunt. Similr̄ autem ⁊ eius que est necessarium esse: negatio non ea est necessarium non esse: sed ea que est nō necessarium esse: eius uō que est necessarium nō esse: ea que est nō necessarium nō esse: ⁊ eius que est: impossibile est esse: non ea que est impossibile non esse: sed nō impossibile esse: eius uō que est impossibile nō esse: ea que est nō impossibile est non esse.

¶ Hic concludit determinationē dubitationis: ⁊ intēdit talem rōnem. Sicut in ꝓpositionibus de inesse uerba sunt ꝑdicata: res autem subā: ita in ꝓpositionib⁹ modalibus uerba sunt subā: modi autem sunt ꝑdicata seu determinationes ꝑdicati: sed in illis de inesse ad habēdam cōtradictoriam addit᷑ negatio ipsi uerbo. ergo in modalibus ad habēdam cōtradictoriaꝫ addit᷑ negatio ipsi modo. Et ex hac rōne apparet solutio argumēti in cōtrarium facti: ut quēadmodū in illis de inesse fiūt: eodem modo in illis de modo. rationem aliam ponit in littera. Postea declarat hoc ꝑ exēpla: ut negatio huius possibile est non esse. est hec non possibile est nō esse: addēdo negationem modo Et dicit postea ꝙ iste due possibile est esse: ⁊ possibile est non esse: in quibus negatio est ꝑposita uerbo: non sunt cōtradictorie: immo bene cōsequerentur se iste due: sed negatio huius possibile est esse: est nō possibile est esse: q̄ nunꝙ̄ iste erunt simul uere. possibile est non esse: ⁊ nō possibile est non esse: sunt etiam contradictorie ⁊ nunꝙ̄ erunt simul uere. Declarat hoc etiaꝫ in alijs: ꝙ negatio huius: necesse est eē: nō est hec: necesse est non esse: sed hec: nō necesse est nō esse: q̄ per negationem ꝑpositam modo. Similr̄ huius: impossibile est esse: eius negatio non est hec: impossibile est non esse: sed ista: non impossibile est eē: ⁊ huius similiter impossibile est nō eē: negatio eius est hec: nō impossibile est non esse.

¶ Uniuersaliter uō quēadmodū dictum est: eē quidem ⁊ nō esse: oportet ponere quēadmodum subiecta: negationē uō ⁊ affirmationem hec facientem ad esse ⁊ nō ad esse disponere: ⁊ has putare oportet esse oppositas dictiones ⁊ negationes: possibile ⁊ nō possibile: cōtingēs ⁊ non cōtingēs. Impossibile nō impossibile: necessariū non necessarium: uerum non uerum.

¶ Hic phūs epilogat seu concludit determinationeꝫ sue dubitationis dicēs: ꝙ vniuersaliter esse ⁊ nō esse i. uerbum affirmatiuum ⁊ negatiuum oportet ponere subiecta in propositionibus de modo: ⁊ negationē ⁊ affirmationem addere ad vnum terminum scilicet ad modum. Et dicit ꝙ oportet has opinari oppositas dictiones: idest affirmationes ⁊ negationes: ut possibile est esse: non possibile est esse: ⁊ sic de consimilibus ꝓpositionibus modalibus.

Queritur Utrum hec sit vna. sortes ⁊ plato currunt uel plures? Et videt ꝙ sit vna. nam lꝫ plura subiciantur tñ ut vnum attribuit predicato: quare videt ꝙ sit vna. ℭ Preterea illa ꝓ ut accipit copulata de copulato subiecto cathegorica est. ergo videtur ꝙ sit vna. ℭ Preterea ipa sillogizabilis est: quare videtur ꝙ sit vna ⁊ non plures.

In oppositū tamen arguitur per diffinitionem superius datam ꝓpositionis plures: ꝙ plures est: quando plura subiciuntur: uel predicantur: sed hec sortes ⁊ plato currunt plura subiciuntur: ex quibus pluribus non fit vnū. nam ex sorte ⁊ platone nō fit vnū. ℭ Preterea non habet negationem vnam: quare videtur ꝙ nō sit vna: qꝛ negatio huius sortes ⁊ plato currunt est: nec sortes nec plato currant. ℭ Ad hanc questionē dicunt quidam ꝙ si accipiatur hec oratio prout potest esse composita: ul' diuisa: plures est. sed si accipiatur prout est de copulato subiecto ⁊ composita: tūc dicunt ꝙ est vna: qꝛ totuꝫ hoc sortes ⁊ plato attribuitur ut vnum ipsi predicato: ideo dicūt ꝙ est vna: sed hoc non est uerum ꝺm diffinitionem datam superi⁹ de enūciatione plures: qꝛ illa est plures in qua plura subiciuntur: uel predicātur: ⁊ ibi subiciuntur plura. ergo necessario erit plures: ⁊ hoc est ueruꝫ. ℭ Ad argumenta. Ad primum dicendum: cuꝫ dicis ꝙ lꝫ hic plura subiciātur tamen ut vnum attribuuntur p̄dicato. Dico ꝙ non sufficit ad vnitatem enunciationis immo requiritur ꝙ faciant vnum per essentiam: ⁊ ꝓpter hoc non est vna. ℭ Ad aliud cū dicis: ꝙ illa est cathegorica qñ accipit de copulato subiecto. Dico ꝙ lꝫ sit cathegorica erit tñ ꝓpt̄ hoc vna: qꝛ cathegorica bene pōt eē plures: ut ista canis currit: lꝫ cathegorica sit tñ cū hoc est plres. ℭ Ad aliō iā patuit superius. Respōdeo: ꝙ propositio plures: uera in utroqꝫ sensu: bene potest esse sillogizabilis: similiter ista est talis. ℭ Per eadem argumēta posset probari: ꝙ hec esset vna: ista sunt bona: similiter de ista: homines currunt: sed non oportet hoc toties iterare. Et dicunt quidam ꝙ iste: illa sunt bona: homines currunt non sunt plures: sed quelibet earum est vna: qꝛ non subiciuntur plura ut plura: sed ut vnum: sed dicitur breuiter sicut in precedētibus ꝙ similiter plures sūt cum dicitur: ista sunt bona: li ista habet ad min⁹ duo demōstrare: ⁊ ita demonstrat plura. pariter dicēdum est de ista: homines currunt: quare simpliciter dico ꝙ sint plures.

Que requirūtur ad vnitatem enūciationis.

Quō ꝓpō plres sit sillogizabilis

Queritur Utrum hic sit nugatio: animal bipes: uel animal rationale: qō ideꝫ est? Et videtur ꝙ sic. nam hic est nugatio animal homo: cum vnum in altero intelligatur: ut vult philosophus in littera. ergo similit̄ hic erit nugatio animal bipes: seu animal rationale: cum in rationali animal itelligat̄: sicut superius in iferiori intelligi. ℭ Preterea hic est nugatio (ut vult philosoph⁹) si dicat̄ homo bipes: uel homo rationalis: quare videtur similiter hic esse: cuꝫ dicitur: animal bipes: uel animal rationale. ℭ Ad hanc questionem dicendum est: ꝺm ꝙ potest accipi ex dictis Aristotelis in libro elencorum in illa parte. de facere autem nugari non est nugatio. hic animal bipes: uel animal rationale. Nam ut ibi innuit phs aliquid potest intelligi in alio dupliciter. aliquid enim dat intelligere aliud ⁊ hoc per dependentiam quā habet ad illud: ⁊ ꝙ non sit de significato illius: ⁊ istud tale si addatur solum: ꝙ non sit de significato ipsius non est nugatio: ideo hic nō est nugatio nasus simus: neqꝫ homo risibilis: cum vnum de significato alterius nō sit: nec si vnū correlarium addatur alteri: ut pater ⁊ filius uel filij: sed quando vnum est de significato alterius tunc semper est nugatio: si addatur ut homo animal: ⁊ sic de consimilibus. bene autem differentia est extra naturam generis: ita ꝙ vult philosophus in sexto topicorum. ꝙ genus non predicatur per se de differentia. nam sequeretur ꝙ vnum animal esset plura animalia. ⁊ sic ex his patet ꝙ in significato differētie per se nō icludatur genus. Et si addatur differētia generi: nō erit nugatio. nam manifestum est ꝙ genus in suo significato aliquam speciem nō icludit. nam eas habet potestate: actu vō nullas. Quare cum vnum nō sit de significato alterius: non est nugatio animal rationale: uel aial bipes. ℭ Preterea sequeretur si ibi esset nugatio: ꝙ in omni diffinitiōe bona esset nugatio: hoc autem est falsum: quare ⁊ illud ⁊ sic non est ibi nugatio. ℭ Ad argumēta dicendum. Ad primum cuꝫ dicitur aial homo: seu homo animal: semper erit nugatio. Concedo. qꝛ de significato hominis est animal: sed nō est de significato dr̄ie neqꝫ per se predicatur de illa ut patet per phm. ⁊ ideo non est ibi nugatio. ℭ Ad aliud cū dicis ꝙ hic est nugatio: homo bipes uel homo rationalis. Concedo. nam bene differētia est de significato ipsius speciei quā cōstituit: ut rationale bene est de significato ipsius hominis: ideo ibi est nugatio homo bipes: sed non est de significato aialis: ideo non est ibi nugatio aial bipes: sed si ipsi animali adderetur differentia constitutiua: tūc bene esset nugatio animal gressibile ⁊ sic patet in quibus habet esse nugatio ⁊ in quibus non: nam si addatur differentia generi nō est nugatio: tamen si species addatur generi: bene est nugatio: ut dicēdo animal homo: uel homo animal.

Gen⁹ nō ꝓdicat ꝑ se de differētia: ⁊ rō dicti.

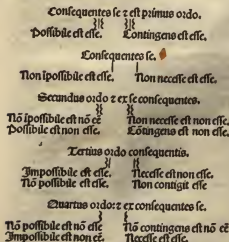
In qbus fit nugatio ⁊ in qbus nō

COnsequentie vō ꝺm ordinem fiunt ita ponentibus. Illi eniꝫ que est possibile est esse. illa que est contingens esse: ⁊ hec illi conuertitur non īpossibile esse. ⁊ nō necūm eē. Illi vō que est possibile non esse. ⁊ ꝯtingens nō eē. ea que est non impossibile non esse. ⁊ non necessariū non esse. Illi vō que est non possibile eē. ⁊ nō contingens esse. illa que est impossibile est eē. ⁊ necessariuꝫ est non esse. Illi vō que est non possibile non eē. ⁊ non cōtingens non esse. illa que est impossibile nō eē: ⁊ necessarium eē. Consideretur autem ex subscriptione: quemadmodum dicimus.

Superius Philosophus posuit oppositionem propositionum modalium hic ponit consequentiam siue equipollentiam earū. Et habet duas. Nam primo ponit consequentiam istarum ꝺm opinionem aliorum. secūdo ꝺm opinionem propriam. secunda ibi [ergo impossibile.] Prima in duas. Nam primo ponit consequentiam ꝺm opinionem aliorum. Secūdo declarat hoc in figura secūda ibi [consideretur aūt.] Illa pars [ergo īpossibile.] habet duas. nam primo ostēdit in quibus bene dixerūt. secūdo in quibus male. secūda ibi [necessarium vō.] Prima in duas. primo proponit. secundo declarat. secūda ibi [illud enim qō est.] Illa pars [necessarium.] habet duas. nam primo destruit opinionem eoruꝫ quantum ad male dicta. Secūdo ponit propriam opinionem. secūda ibi [an certe.] Prima in duas naꝫ primo dicit ꝙ ista de necessitate nō

1 2

sequitur eodem modo ad impossibile sicut ista de impossibili. Secūdo dat causam huius. secūda ibi [causa autem est.] Prima in duas. primo facit qđ dictuȝ est. Secūdo hoc improbat. secūda ibi [contingit eni esse.] Illa pars [an certe] habet duas. nā primo ponit ꝙ ad impossibile sequitur non necessarium non eē. Secūdo mouet dubitationeȝ. secūda ibi [dubitabit aūt.] Prima in duas. primo facit quod dictū est. Secūdo epilogat. secunda ibi [sequit̄ igitur.] Prima in tres. nā primo probat ꝙ ad hanc: possibile nō est esse. Sequit̄ illa: nō necesse est eē. Secundo ꝓbat ꝙ iste nō sequuntur ad illā. s. necesse est esse: ⁊ necesse est nō esse. Tertio concludit ꝙ sequat̄ illa nō necesse est non esse. secūda ibi [At vo neq;.] tertia ibi [relinquit̄ ergo.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partem sic procedit. ponit cōsequentiam istarum modaliuȝ ſm opinionem alioꝝ. Et dicit ꝙ consequentie istaꝝ modalium: ⁊ enūciationum de modo: fiunt ponentibus ita: ut dicatur ſm ordinem: ſm quem ab alijs opinatur: ⁊ non ſm opinionem ꝓpriam: ⁊ ponit q̄tuor ordines modalium. Et primo de ꝑmo ordine agit dicēs: ꝙ illi que est: possibile esse: cōsequitur illa s. contingit esse ⁊ idem ualet: ⁊ conuertitur cum ea: ⁊ quantum ad hoc bene dicebant: ⁊ illi que est: non impossibile est esse cōsequitur illa non necesse est eē: sed in hac ultima errauerunt illi que est: possibile est nō esse: sequitur contingens non esse: ⁊ quātum ad hoc bene dicebant: ⁊ non impossibile nō esse: sequitur non necesse est non esse: ⁊ in hac ultima errauerunt: sed isti non possibile est esse cōsequitur non cōtingens est esse ⁊ impossibile est esse sequitur necesse est non esse: ⁊ in omnibus his bene dixerunt: similiter in his non possibile est nō esse: non contingens: est non esse: impossibile est nō esse necesse est esse: ⁊ totum hoc declarat in figura cum dicit [considerantur aūt.] ⁊ ponit taleȝ figurā.

¶ Ergo impossibile ⁊ nō impossibile illud qđ est contingens: ⁊ possibile: ⁊ non contingens: ⁊ non possibile sequuntur quidem contradictorie sed conuersim. illud enim qđ est possibile esse negatio impossibilis sequitur: negationē vo affirmatio nam illam non possibile esse ea que est impossibile esse. Affirmatio eniȝ est impossibile esse: negatio vo nō possibile.

¶ Hic ponit pħs opinionem istoꝝ quātum ad eoruȝ bene dicta. Et intēdit hic arguere per talem rationē Ad negationem possibilis sequitur affirmatio impossibilis: ⁊ ad affirmationem possibilis sequit̄ negatio impossibilis: ergo ad non possibile ⁊ non contingens sequitur contradictorie impossibile ⁊ econuerso: sed hoc ponebat eorum ratio. ergo est bona. In hac ratione sic procedit: ꝙ primo ponit conclusionem. 2° antecedens. 3° declarat quoddam dictuȝ s. quid sit affirmatio ⁊ negatio: qꝛ dixerat ꝙ negatio impossibilis sequitur ad possibile: ⁊ affirmatio ipossibilis negationem possibilis. Et dicit ꝙ affirmatio est impossibile: sed negatio non possibile: uel nō cōtingens: ⁊ ita declarauit.

¶ Necessarium vo quemadmodū sit considerandum est. Manifestum est autem quoniaȝ non eodem modo sed cōtrarie sequuntur. Cōtradictorie autem sunt extra. Nō enim est negatio eius: que est necesse non esse. non necesse esse. Contingit enim in eodem ueras esse utrasq;. Quod enim est necessarium non esse: non est necessarium esse.

¶ Hic ondit in quib⁹ male dixerūt. Et primo dat intentionem suam. Secundo prosequitur cū dicit [manifestum.] Et dicit pħs ꝙ manifestum est ꝙ ista de necessario non sequitur eodem modo ad possibile. in ꝑmo ⁊ secūdo ordine sicut illi dicebant: sed cōtraria ei: ita ꝙ illa de neccio quā ponebant in primo ordine: ponat̄ in secūdo: ⁊ ecōuerso illa quā ponebāt in secūdo: ponatur in primo: sicut ista de impossibili: sed in primo ordine ponebāt ꝙ eodem modo sequeretur. ergo coꝝ opinio falsa est quantum ad istā partem. Dicit ergo pħs ꝙ ista de necesse non sequit̄ eodem modo ad possibile: sicut illa de impossibili: sed dicit ꝙ contrarie sequuntur eodem modo: hoc est dictum: si necesse accipiat̄ contrarie. s. negatione ꝑposita: dicendo non necesse est non esse: tunc bene sequeretur eodem mō ad possibile sicut illa de impossibili: sed sicut ipsi ponebant contradictorie sunt extra. i. extra locum suum. nam propositiones que sūt in primo ⁊ que sūt in tertio ordine cōtradictorie debent esse: sed ipsi ponebāt in primo ordine hāc: nō necesse est esse: ⁊ in tertio hanc: necesse est non eē, sed iste due non sunt contradictorie: ideo dicit ꝙ contradictorie sunt extra locum suuȝ: qꝛ non sunt ille de necesse in primo ⁊ tertio ordine cōtradictorie sicut deberent esse. Et statim declarat ꝙ iste nō sunt contradictorie: nō necesse est esse ⁊ necesse est nō esse: cuȝ dicit [cōtingit enim.] Et hoc per rationem cum dicit impossibile est duas contradictorias simul eē ueras sed istas duas contingit simul esse ueras. s. non necesse est esse: ⁊ necesse est nō esse: quare non erunt contradictorie. ⁊ ita cōtradictorie sunt extra locum suū. ꝙ aūt ille due sint simul uere patet. nam ueruȝ est dicere lignum necesse est nō esse hominem: ⁊ similiter hec est uera: nō est necesse lignum esse homineȝ: ⁊ ita cum ambe sint simul uere: nō erunt contradictorie: ⁊ ita contradictorie sunt extra suum locum: qꝛ non sunt in tertio ordine ⁊ in primo.

¶ Causa autem est: cur non sequitur similiter cum ceteris: quoniam contrarie impossibile esse. necessario redditur idem ualens. Nam si impossibile est esse. necesse est hoc non quideȝ eē sȝ poti⁹ nō eē. si vo ipossibile est nō eē. hoc necessariū

est esse. quare si illa similiter sequant: possibile: ⁊ non possibile: hec econtrario quoniaz nõ idem significat necessarium ⁊ impossibile: sed quẽadmodũ dictũ est conversum.

¶ Hic reddit causam illius qd̉ dixerat: dixit enim superius: ꝙ illa de necesse nõ: non sequitur codez modo ad possibile: sicut illa de impossibili. modo reddit causam: ⁊ dicit ꝙ illa de ĩpossibili contrarie sumpta: redditur idem ualens ad necesse: ⁊ econuerso illa de necesse contrarie sumpta: redditur idem ualẽs ad impossibile: quia necesse est non esse: ualet tantũ sicut impossibile est esse. Et ideo cum ista de necesse contrarie sumpta: ualet tãtuz sicut impossibile: quãdo erit sumpta contrarie: sequitur ad possibile sicut impossibile per negationem prepositam equipollet ad possibile: igitur illa de necesse contrarie sumpta: per negationem prepositam consequitur ad possibile: ita dicendo non necesse est non esse: hoc dicit in illa parte.

¶ An certe impossibile est sic poni necessarij cõtradictiones. Nam quod est necessarium esse. possibile est esse. Nam si non: negatio sequitur necesse est enĩ aut affirmare aut negare. Quare si nõ possibile est esse. impossibile est esse. igitur impossibile est esse: quod necesse est esse qd̉ est inconueniens. At ṽo illud quod est possibile esse. non impossibile esse. sequitur: hoc ṽo illud quod non est necessarium esse. Quare cõtingit quod est necessarium esse: non necessarium esse. quod est inconueniens.

¶ Hic philosophus ponit consequentiam istius de necesse ₰m opinionem propriam. Et intendit talem rationem. Ad possibile aut sequitur non necesse est esse: aut necesse est non esse: aut non necesse est non esse: sed prime non sequuntur. ergo per locum a diuisione concludit inferius: ꝙ sequitur hec non necesse est non esse. Primo probat ꝙ illa non necesse est esse non sequitur ad hanc possibile est esse: sed bene ad istam necesse est esse: sequitur ergo possibile est esse. Et probat istam consequentiam: quia non sequitur da oppositum consequentis: non possibile est esse est oppositũ: sed ad istam non possibile est esse: sequitur impossibile est esse: sed ista impossibile est esse non potest stare cum prima: sed cum ista necesse est esse. ergo tenet ista consequentia: necesse est esse. ergo possibile est esse. Sed ulterius ad istam: possibile est esse sequitur nõ impossibile est esse: sed ad hãc non impossibile: ut ipsi ponunt in prima figura seu linea: sequitur ista non necesse est esse. ergo a primo ad ultimum ad istam necesse est esse: sequitur non necesse est esse: que est sua contradictoria quod est incõueniens. ergo patet ꝙ ad istam possibile est esse: non sequitur ista: nõ necesse est esse: quia sequeretur incõueniens: ut visum fuit.

¶ At ṽo neqȝ necessarium esse: sequitur eã que est possibile esse. neqȝ necessarium non esse. Illi enim utraqȝ contingit accidere. Horum autem utrumlibet uerum fuerit: nõ erunt illa uera. Simul enim possibile est esse: ⁊ non eẽ. Si ṽo necesse est esse. uel non esse. non erit possibile utrunqȝ.

¶ Hic intendit probare ꝙ ille necesse est esse: ⁊ necesse est non esse: non sequuntur ad illam possibile est esse. Et hoc per talem rationem consequens potest stare cum antecedẽte: sed ille due scilicet necesse est esse: ⁊ necesse est non esse: non possunt stare cum ista possibile est esse. ergo non sequuntur ad illam: sed ꝙ iste due: scilicet necesse est esse: ⁊ necesse est non esse: non possint stare cum ista: possibile est esse: patet. Nã possibile se habet ad esse ⁊ ad non esse: sed ista necesse est esse dicit solum esse: ⁊ intermit possibile pro altera parte: scilicet prout ad non esse se habet: similiter ista: necesse est non esse solum ad non esse se habet: ⁊ ideo si aliqua istarum sit uera: scilicet necesse est esse: uel necesse est non esse: non erit ista uera possibile est esse. Quare patet ꝙ iste nõ sequuntur ad illas.

¶ Relinquitur igitur non necessariuz non esse. sequi eam que est possibile esse. Hoc enim uerũ est: ⁊ de necesse esse.

¶ Probatuz est similiter ꝙ ad istam: possibile est esse non sequitur: nec ista necesse est esse: nec ista necesse est non esse. Ex hoc concludit ulterius: ꝙ relinquitur ꝙ illa sequatur: scilicet non necesse est nõ esse: per locum a diuisione. Et dicit postea: ꝙ manifestum ⁊ uerũ est de necesse non esse: lege igiẗ istam litterã hoc est uerum de necesse non esse: ꝙ ista non sequitur ad possibile ut probatum fuit statim.

¶ Hec enim fit contradictio eius que sequiẗ illam que est non possibile esse. Illam enim sequitur ea que est: impossibile esse. ⁊ necesse nõ esse: cuius negatio est. non necesse non esse. Sequuntur igitur ⁊ he contradictiones ₰m predictum modum: ⁊ nihil impossibile cõtingit sic positis.

¶ Hic ostendit ꝙ hec de necesse sequatur ad possibile Et dicit ꝙ hec de necesse que sequitur ad possibile fit contradictio: idest est contradictoria illius que sequitur ad impossibile: scilicet necesse est non esse: modo contraria huius: scilicet necesse est nõ esse: que sequitur ad possibile est illa nõ necesse est non esse: per negationem prepositam: ergo illa non necesse est nõ esse: sequitur possibile est esse: hoc est uerum. Quare concludit ulterius: ꝙ he contradictiones ₰m predictum modũ se cõ sequũtur: sicut visum est.

Queritur Utrum sequãtur homo mortuus ergo homo? Et videtur ꝙ sic. naz bene sequitur homo mortuus. ergo mortuum. ergo similiter videtur ꝙ sequatur homo mortuus. ergo homo. Et ratio tenet. nã in hoc qd̉ dico homo mortuus: includitur ita bene li homo sicut li mortuus: q̄re videtur ꝙ ita possit inferri vnum: sicut reliquum: quare ⁊c̃. ¶ Secundo arguitur: quandocunqȝ duo cõtradictoria in aliquo icludunẗ: utrũqȝ licet inferre: ueluti si dicaz sic: sor. currit: ⁊ nõ currit: modo licet inferre. ergo sortes currit: ⁊ similiter sortes non currit: sic hic cum dicitur homo mortuus includuntur duo contradictoria. nam per li homo includitur ibi viuum: ⁊ li mortuum includitur non viuum: ⁊ ideo cum ibi duo contradictoria includãtur poterit utrũqȝ iferri: ⁊ ita sequitur homo mortuus: ergo homo. ¶ Tertio arguitur ad totum integrale sequitur quelibet eius pars: domus est: ergo paries: sed totum hoc est quoddam totum itegrale. ergo ad ipsum sequiẗ eius pars: ⁊ sic sequitur homo mortuus. ergo homo.

In oppositum dixit philosophus superius ꝙ si iferatur homo mortuus: ergo homo: est oppositio in adiecto. ¶ Ad hanc questionem dicendum breuiter: notandum tamen primum ꝙ homo significat hominem uerum: in cuius significato viuum includitur ⁊ signi

ficat hominem mortuum: tamen illa duo significat equiuoce: quia per prius significat hominem uerū ⁊ per posterius ⁊ per quādam similitudinem hominem mortuum: quia est similis in dispositione membrorum cum homine viuo. Nunc autem ſm ꝙ multoties dictum est: quando aliquid dicitur de duob⁹ ita ꝙ de vno per prius ⁊ de reliquo per posterius: si per se sumaẗ intelligere de eo de quo per prius dicitur in communi usu: non quī etiam de alio possit intelligi. Ideo dico ex his ꝙ cum ita dicaẗ homo mortuus. ergo hō: ibi li homo stat pro secūdario significato: sed si iferatur simpliciter stat pro eodē de quo per prius dicebatur: scilicet de homine uero: ⁊ ideo nō licet iferre homo mortuus. ergo homo: ⁊ hec est causa. Tamen intellige ꝙ si li homo acciperet in ista homo mortuus pro priori significato: tunc in hac homo mortuus includerentur duo opposita. Et tūc dico ꝙ bene licet inferre utrūqꝫ: ⁊ possem⁹ dicere homo mortuus. ergo homo: sed quia non accipiẗ ibi pro priori significato: ideo nō sequitur homo mortuus. ergo homo. ¶ Ad argumenta patet solutio ꝑ hec. ¶ Ad primum cū dicis: bene sequitur homo mortuus. ergo mortuū. Cōcedo: sed nō ita hō mortuus. ergo homo. Nam ut visuꝫ est superi⁹ si homo per se accipiaẗ itelligiẗ de priori significato. ¶ Ad 2m qū dicis ꝙ quandocunqꝫ duo contradictoria in aliquo includūtur tūc licet utrūqꝫ inferre. Cōcedo: sed hic homo mortuus: si li hō accipiatur pro secūdario significato. s. pro homine mortuo nō includunẗ ibi duo opposita: ⁊ ideo nō oportet utrūqꝫ iferri ut patet. ¶ Ad 3m cum dicis: ꝙ ad totum integrale sequiẗ quelibet eius pars: ut dom⁹ est. ergo paries est. Cōcedo: vñ cum dico homo mortuus bene est quoddam totū integrale ex uocibus ideo ad illud compositum ex uocibus homo mortuus: poterit sequi hec uox homo: sed quātum ad significata homo mortuus nō est totū integrale: ideo non sequiẗ hō mortuus. ergo homo.

Dubitabit autē aliquis si illud quod est necessarium esse. possibile esse sequitur.

Superius Phs posuit oppositionem ⁊ cōsequentiam propositionū modalium. hic mouet quandam dubitationē circa precedentia. ⁊ habet duas. Nā primo mouet dubitationem ⁊ soluit. Secūdo ponit ordinem istarū ꝓpositionum modalium. 2° ibi [⁊ est quidem fortasse.] Prima in duas. nam primo mouet dubitationē. Secundo soluit. 2° ibi [manifestū est.] Prima in duas. primo mouet dubitationē. Secūdo arguit. 2° ibi [nam si nō.] Hec secūda in duas. nam primo arguit ad vnam partem. Secūdo ad aliaꝫ. 2° ibi [At vero rursus.] Sequiẗ illa pars [manifestuꝫ.] ⁊ hꝫ duas. nam primo ponit duas distinctiones. secūdo ex illis cōcludit solutionē dubitationis. 2° ibi [Quare qm.] Prima in duas ſm duas distinctiones quas ponit. 2° ibi [Quedam vero potestates.] Prima in duas. nam primo ponit quandā distinctionē. 2° distinguit alterū mēbꝝ. 2° ibi [irrōnabile vero nō oēs.] seqꝫ illa ps [quedā vo.] ⁊ hꝫ duas. nā primo distinguit ptātem. 2° ōndit in qbus hꝫ esse illa ptās. 2° ibi [⁊ hec qdē in solis mobilib⁹.] Seqtur illa ps [⁊ est qdē fortasse.] ⁊ hꝫ duas. nā primo ponit ordinē istarum modaliū. 2° ꝓbat. 2° ibi [manifestū est.] Hec 2a in duas. nā ꝓbat ꝙ ille de necesse debꝫ ꝑcedere alias. 2° icidētaliter ponit quādā distinctionē. 2° ibi [⁊ hec quidē sine ptāte.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā ptē mouet dubitationē ex ꝑdictis siue ex ꝑcedētib⁹ icidentē. Dixit enim superius: ꝙ ad necesse sequitur possibile. nunc dicit ꝙ aliquis dubitabit: utrū possibile sequatur ad necesse uel non. hec est dubitatio quam mouet.

¶ Nā si nō sequatur cōtradictio sequetur non possibile esse. ⁊ siquis dicat hanc non esse contradictionem: necesse est dicere: possibile nō eē sed utreqꝫ false sunt: de necesse esse.

¶ Hic arguit: ⁊ primo ꝙ sequaẗ. nam si nō sequiẗ dā ergo oppositū: nō possibile est eē: sed ad istaꝫ sequiẗ ipossibile est eē ⁊ illa nō pōt stare cū pma. s. cuꝫ necē est eē. ergo pma ꝯñtia erat bona ꝙ ad necesse sequiẗ possibile. Et si tu dicas ꝙ phs dicit ꝙ illi⁹ possibile ē eē: nō est ꝯdictoria illa nō possibile est eē: sed opꝫ ꝙ illa sit possibile est nō eē: sed ista tñ nō pōt stare cum pma. s. cū hac: necesse est eē: imo est sua ꝯdictoria. g pma ꝯñtia bona erat. Necē est eē. ergo possibile est eē rō est q: oppositū ꝯñtis nō pōt stare cū añte: ideo consequētia est bona. Unde dicit ipse ꝙ utreqꝫ false sunt: scilicet non possibile est esse: ⁊ possibile est non esse: ideo nulla istaruꝫ pōt stare cum illa: necesse est esse: ⁊ hoc est qd dicit ibi.

¶ At vo rursus idem videtur possibile scidi: ⁊ non incidi: ⁊ esse ⁊ non esse: quare erit necesse esse: contingere non esse. hoc autem falsum est

¶ Hic arguit in contrarium: scilicet ꝙ ad necesse non sequitur possibile per talem rationem. Illud quod est possibile: potest esse uel potest non esse. ergo si ad necesse sequitur possibile quod est necesse poterit nō esse: ⁊ sic ad necesse esse: sequitur possibile non esse: quod est suum contrarium uel contradictoriū: hoc autem est impossibile: ꝙ ad vnum contradictoriorum sequatur reliquum. ergo patet ꝙ ad necesse nō sequitur possibile: q: incōueniens sequereẗ.

¶ Manifestum est autē: quoniam non omne possibile. uel esse: uel ambulare etiaꝫ opposita ualet. sed est in quibus nō sit uerum. ⁊ primū quidem in his que nō ſm rationem possunt. ut ignis calefactiuus est: ⁊ habet vim irrationabilem: ergo ſm rationem potestates ipse eedeꝫ plurium etiam contrariorum sunt.

¶ Hic itēdit soluere: sed anteqꝫ soluat: ponit duas distinctiones ex qbus postea ꝯcludit suā ꝯclusionē: pma est: q: dixit mō ꝙ illud qd est possibile pōt eē. ⁊ pōt nō eē. dicit ꝙ manifestū est ex hoc ꝙ nō ois possibilitas ualet ad opposita. s. ad eē ⁊ nō eē: ⁊ ꝓpt hoc innuit ꝙ duplex est possibilitas: qdā enī est que est in reb⁹ irrōnabilib⁹. Alia in reb⁹ rōnabilib⁹: illa que ē in reb⁹ irrōnabilib⁹ nō ualet ad opposita: ut in igne est possibilitas ad calefaciēdū ita ꝙ semꝑ hꝫ calefacere ⁊ nō ualet ad oppositā ptē. s. ad nō calefaciēdū sed partes que sunt ſm rationem ille sunt plurimorum contrariorum: ut homo potest dormire ⁊ non dormire ⁊ ad plura alia opposita: quia habet potestatem rationalem. Duplex ẽ potẽtia

¶ Irrationabiles vo nō omnes sed (quēadmodum dictum est) ignem non est possibile calefacere. ⁊ non calefacere neqꝫ quecūqꝫ alia semꝑ agunt. alia vo possunt ⁊ ſm irrationabiles potestates simul opposita recipere. sed hoc idcirco dictum est: quoniam non omnis potestas oppositorum est: nec quecunqꝫ ſm eandem speciem dicuntur.

¶ Hic subdiuidit aliū mēbrū uel remouet dubiū. Di

rit eniz ꝙ potestates irrationales non ualent ad opposita: dicit ꝙ hoc non est uerum in omnibus irrationabilibus potestatibus: quia bene sunt quedam potestates irrationales que ualent ad opposita: ut potestas bouis ualet ad opposita ut ad ambulandum ꝛ non ambulandum: sed quedã sunt que habent potestatem irrationalem: ꝛ agunt semper ut ignis: ꝛ talis potestas non ualet ad opposita. ideo dicit idcirco dictum est quoniam non omnes potestates sunt oppositorum: idest ualent ad opposita. neq; etiã oẽs ille que dicunt̃ ſm eandẽ spẽm .i. potestates irrationales que dicuntur ſm speciem: quia sunt sub specie irrationali: ualent ad opposita: sed quedam sic: quedam non: ut visum est superius. Et hoc dicit ibi. Neq; quecunq; ſm eandẽ speciem.

Quedã vero potestates equiuoce sunt: possibile enim non simpliciter dicitur. Sed hoc quidem quoniam uerum est: ut in actu: ut possibile est ambulare: quoniam iam ambulat: ꝛ omnino possibile est esse: quoniam iam est aliquid actu: quod dicitur possibile. Illud vero ꝙ forsitan aget: ut possibile est ambulare: quoniam ambulabit.

Quoddam posse ante cedit actuz quod actui piungitur

Hic ponit aliam distinctionem: ꝛ dicit ꝙ quedam potestates dicuntur equiuoce. nam possibile non dicitur simpliciter: sed equiuoce hoc est dictum. Possibile: siue potestas dupliciter dicitur. Naz dicit quidã expositor ꝙ possibile dicit̃ analogice de duplici possibili: ꝛ ostendit quid est illud duplex. Et dicit ꝙ est quoddam possibile cõiunctum cum actu: ut cum dicimus: possibile est aliquem ambulare quando iam actu ambulat: ꝛ aliud dicitur possibile quod non est simul cum actu: sed precedit actũ: ut possibile est ambulare aliquem: quia ambulabit: adhuc ꝙ non ambulet actu.

Et hoc quidez in mobilibus solis potestas est illa vero ꝛ in immobilibus: in utrisq; vero uerum est dicere: nõ impossibile esse ambulare: uel esse: ꝛ quod ambulat iam ꝛ agit: ꝛ ambulabile est.

Hic declarat in quibus habet esse utraq; istaruz potestatum. Et dicit ꝙ illa potestas que precedit actum habet tm̃ esse in rebus generabilibus ꝛ corruptibilibus: sed alia .s. illa que est simul cum actu habet esse in rebus immobilibus .i. in rebus ingenerabilibus: ꝛ incorruptibilibus: ꝛ dicit ꝙ etiam illa potestas cõiuncta actui habet esse in utrisq; .s. in rebus generabilib' ꝛ corruptibilibus: ꝛ in rebus ingenerabilibus ꝛ incorruptibilibus. nihil enim ꝓhibet aliquam rez trãsmutabilem esse vno modo .s. ſm subiectum. alio modo ſm locum ꝛ situm ad corpus celeste: ideo bene dicit ꝙ in utrisq; est uerum dicere .s. in habẽtibus potentiam ante actum ꝛ cum actu: ut in eo qui ambulat in presenti: ꝛ ambulabit in futuro: ueruz est dicere non impossibile ambulare: immo possibile: qa equipolleret.

Sic igitur possibile non est ueruz simpliciter de necessario dicere. alterum autem uerum est. quare: quoniam partem vniuersale sequitur: illud quod ex necessitate est: cõsequitur posse esse: sed non omnino.

Hic ph'us soluit dubitationẽ: ꝛ dicit ꝙ possibile sequitur ad necesse: sed non simpliciter: sed ſm alteraz partem sui: hoc est dictum: illud possibile quod ualet ad opposita: uel illud in quo potẽtia p̃cedit actũ: non est uerum de necesse: idest non sequitur ad necesse: sed alterum est uerum .s. illud quod non ualet ad opposita: ꝛ illud in quo potentia est simul cum actu potest sequi ad necesse. Sed nota ꝙ possibile: quod potest esse cum actu potest esse dupliciter. Uno modo ꝙ ille actus perficiat totam potẽtiam: ꝛ sic sequit̃ ad necesse: sed illud possibile: quod non perficit actu totam potẽtiam: ut cum dico soꝛ. currit: ibi actus nõ perficit potentiam totaliter: quoniam etiaz bene posset non currere. Et ideo in istis non sequit̃ possibile ad necesse: nisi cum reduplicatione subiecti: ut currit quando currit: nõ oportet plus hic dicere: nisi ꝙ ad necesse sequitur possibile. quod non ualet ad opposita: ꝛ est simul cum actu. Postea confirmat istam solutionem per talem rationem: Ad particulare sequit̃ vniuersale: ut ad soꝛ. sequit̃ homo: sed necesse est particulare: ꝛ possibile vniuersale: ergo ad necesse sequitur possibile. Et hoc dicit ibi [Quare quoniam ꝑtez vniuersale.] ꝙ possibile sequitur illud qđ est ex necessitate: sed non omnino .i. ꝓut ualet ad opposita: ul' illud in quo potentia precedit actum. Et uocat possibile vniuersale: quia se habet ad esse ꝛ non esse: ꝛ necesse dicitur particulare: quia tm̃ se habet ad esse. Et ita possibile dici potest genus ad necesse.

Quoddam posse qđ sequitur ad necesse

Et est quidem fortasse principium quod necessarium est: ꝛ quod non est necessarium omnium uel esse: uel non esse: ꝛ alia queãd modũ horum consequentia considerare oportet.

Hic ponit ordinem ꝓpositionum modaliũ. Et intẽdit ꝙ necesse debet precedere omnes alias ꝓpositiones modales: ꝛ hoc est (ut dicũt quidam) ꝓpter duas rationes. Prima est (ut quidam formant) primo precedit illud: quod est principiuz: sed necesse est principium oĩum aliarũ: ergo debet precedere omnes alias. Minorem ponit in littera quando dicit ꝙ [fortasse necessarium ꝛ non necessarium est principium esse uel non esse.] reddẽdo singula singulis: ꝙ necesse est principium omniũ affirmatiuarũ: ꝛ nõ necesse omnium negatiuarũ: ita ꝙ necesse est principiuz essendi: ꝛ non necesse est principium non essendi. Et oportet considerare alia ſm cõsequẽtiam horuz: de necesse est esse: ꝛ non necesse est esse: quia ordinantur omnes alie ſm istas. Et iste debent preponi alijs.

Propositio de necesse sunt priores in modalibus

Manifestum autẽ ex his que dicta sunt: quoniaz quod ex necessitate est: ſm actũ est. Quare si priora sunt sempiterna: ꝛ que actu sunt: potestate priora sunt.

Hic ꝓbat philosophus per secũdam rationem: ꝙ ille de necesse priores sint alijs per rationem talẽ. Illa que sunt actu priora sunt illis que sunt potestate: sed necessaria cũ sint sempiterna sunt actu: ergo priora sunt illis que sunt potestate. Maioꝛ tenet: ꝙ que sunt actu sunt priora. nam nihil uadit de se de potentia ad actũ: ergo si aliquis sit in potẽtia: oportet semper ꝙ per aliquod ens actu uadat ad actum. Et ita oportet ꝙ illa que sunt actu sint priora illis que sunt in potentia. Et propter hoc habent quidam hanc figuram: in qua omnes de necesse preponũtur.

Et hec quidez sine potestate actus sunt: ut prime substantie. alie vero sunt actu cum possibilitate: que natura priora sunt: tempore vero posteriora: alia vero nunquam sunt actu: sed potestate solum.

Hic auctoꝛ incidentaliter ponit quandã distinctionem. Et dicit ꝙ quedã sunt res in actu sine potestate ut substãtie supercelestes ꝛ intelligentie: que ita sunt actu ꝙ non in potentia passiua precedẽte actũ. Alia

sunt in actu cum potestate simul: ut omnes res generabiles et corruptibiles: que simul sunt actu cum potētia. Et addit ꝙ illa que sunt priora natura: sunt posteriora tempore. Et legitur hoc dupliciter. Uno modo ꝙ illud (que) faciat relationē ad illa que sunt actu sine potestate: ita ꝙ dicamus que supra sunt actu sine potestate sunt priora per naturaz: et alia que sunt actu cum potentia sunt posteriora tempore: sed huic sententie littera non concordat: ꝑpter quod legitur aliter et melius: ita ꝙ illud (que) referatur ad illa que sunt actu simul cū potestate. Et tūc dicemus sic. quedam sunt in actu simul cum potestate que sunt priora natura. i. potentia. posteriora vō tēpore. i. in actu. Nam iste res prius sunt potentia. postea vō in actu:

Quedā ſt potētia a- to ꝙ ac- ı nunꝗ ẽ piit.

Postea ponit tertium mēbruz. et dicit ꝙ aliqua sunt in potētia: ita ꝙ nunꝗ in actu. Et datur exēplum: ut cōtinuum est potētia diuisibile in infinitum. sed nunꝗ est actu diuisum in infinitum: sed solum in potentia. Similiter appositio in potētia in infinituz crescere potest: sed actu non est appositio in infinitum.

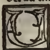
obiectio.

In oppositum

Tamen arguitur. Nā frustra est potētia que nō reducitur ad actum. ergo si cōtinuum est in potētia diuisibile in infinitum: videtur ꝙ actu possit esse diuisum in infinitum. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ ſm ꝙ visuz est ꝙ quedam est potentia actiua: et ista nō est frustra ꝗuis non reducatur ad actum. Nam habere potentiam interficiendi plures homines: talis non est frustra: lʒ non reducatur ad actum. Alia est potētia passiua. et ista est duplex. Nam quedā est que non est excitata ad actum: et talis nō est frustra: lʒ non reducatur ad actum. Nam materia prima est in potentia passiua ad oēs formas: et nisi sit excitata: non est frustra: lʒ non reducatur ad actū. Alia est potētia passiua: que est excitata ad actum: et talis esset frustra: nisi reduceretur ad actuʒ. Et ſm ꝙ est in potētia ſm hoc habet reduci ad actum: ita ꝙ si sit in potētia ad puruʒ actū: esset frustra nisi reduceretur ad purum actū: sed si sit in potētia ad actum ꝑmixtum potētie: reducitur ad actum permixtum potētia. Nūc aūt cōtinuum est in potentia ad diuidendum in infinitum: et est in potētia ad actum permixtum potentia: et non ad purum actum: ideo non est frustra: lʒ nō reducatur ad puruʒ actum: sed ad actum permixtum potentia reduci debet ad quem est in potentia. Et ideo reducitur ad talem et non ad aliuum. Et sic patet qualiter debet intelligi illa auctoritas: Frustra est potētia que non reducitur ad actum.

Queritur

Utrum ad non possibile sequatur impossibile? Et probo ꝙ non. Nā procedendo a duabus causis ueritatis ad vnam incidit fallacia consequentis. Sed ista: nō possibile est esse. habet duas causas ueritatis: ergo ad eam nō sequitur hec: impossibile est esse: sed ꝙ ista: non possibile est esse: habeat duas causas ueritatis: patet per Aristotelem in libro primo priorum: qui dicit ꝙ vniuersalis negatiua de contingenti ad utrumlibet non conuertitur. Sed aliqui arguunt ꝙ bene conuertitur: quia bene sequitur: nullum. a. contingit esse. b. ergo nullum. b. contingit esse. a. sed si non cōtingit nullum. b. esse. a. tunc quoddam. b. de necessitate est. a. Et si quoddam. b. de necessitate est. a. per conuersionem simplicem: sequitur ꝙ quoddam. a. de necessitate est b. sed ista non potest stare cum prima: ergo prima cōsequentia est bona. Ideo ꝯuertit̄ simplr̄: ut ꝓbant qdam. Sed soluit Aristoteles: et vult ꝙ non conuertatur simpliciter vniuersalis negatiua ad utrūlibet. Et dicit ꝙ ad istam: nullum. b. contingit esse. a. nō sequitur ista: quoddam. b. de necessitate est. a. quia ista: nullum. b. contingit esse. a. habet duas causas ueritatis. Una est: quoddam. b. de necessitate est. a. Alia: quoddam. b. de necessitate non est. a. et ideo cum duas causas ueritatis habeat illa: nullum. b. contingit esse. a. ad istam non sequitur: ergo quoddam. b. de necessitate est. a. Similiter non possibile habet duas causas ueritatis. Et ideo ad illam non sequitur impossibile. ¶ Preterea probo ꝙ ista: non possibile est esse: habeat duas causas ueritatis. Quecūqꝫ sunt cause falsitatis vnius oppositi: sunt cause ueritatis alterius oppositi: sed ambe iste necesse est et impossibile sunt cause falsitatis istius. s. possibile: ergo erunt ambe cause ueritatis istius. s. non possibile. Quō autem he ambe scilicet necesse: et impossibile sunt cause falsitatis hui⁹: scilicet possibile: patet. Nam ista est falsa: possibile est hominem esse asinum: quia est impossibile: similiter ista est falsa: hominem esse animal est possibile: qr necesse est: et sic iste due sunt cause falsitatis huius: scilicet possibile: ergo ambe erunt cause ueritatis sui oppositi. scilicet huius: non possibile: ita ꝙ ista erit uera: non possibile: quia necesse uel non possibile: quia impossibile. Et sic videtur ꝙ ad istam: non possibile est esse: non sequit̄ ista: impossibile est esse. ¶ Ad hanc questionem dicendum breuiter ꝙ de possibili possumus loqui dupliciter. Uno modo prout se habet ad utrumlibet: scilicet ad esse et non esse. Alio modo prout se habet ad esse tm̄: sed si accipiatur possibile ad utrūlibet: sic non accipitur in prima linea inter propositiones modales: sed in prima linea accipitur prout se habet ad esse tm̄: et in secunda prout se habet ad non esse. Et ideo si accipiatur negatione preposita: dicendo non possibile: non habebit duas causas ueritatis: sed solum vnam. Per hoc patet solutio ad argumenta. ¶ Ad primum cum dicis per Philosophum primo priorum. ꝙ nullum. b. contingit esse. a. habet duas causas ueritatis. Concedo. qa accipitur ibi cōtingit: prout se habet ad utrumlibet. et non pro vno tm̄. et tunc bene habet duas causas ueritatis. ¶ Ad aliud cum dicis. quecunqꝫ sunt cause etc̄. Concedo. Et cū dicis ꝙ iste due: scilicet necesse est: et impossibile sunt cause falsitatis isti⁹: scilicet possibile. uerum est: accipiendo possibile ad utrūlibet: sed in prima linea nō sumitur sic: sed prout tm̄ se habet ad esse.

Utrum autem contraria est affirmatio negationi an affirmatio affirmationi et oratio oratiōi: que dicit: quoniam omnis homo est iustus: ei que est: nullus homo iust⁹ est: aut ei que est: omnis homo iniustus est: omnis homo iustus est: ut Callias iustus est: Callias iustus nō est: callias iniustus est: que harum cōtraria est.

Superius

dixit Philosophus de enunciatione penes aliquid additum ad terminū: idest ad subiectuʒ et predicatum: et etiam ad compositionem. hic mouet quandam dubitationeʒ que habet ortum circa precedētia: et habet duo. Primo mouet dubitationem. Secundo pertractat eam. Secunda ibi [Nam si ea que sunt in uoce.] Prima in duas. Primo mouet dubitationem: et declarat in terminis vniuersalibus. Secundo in singularibus. Secunda ibi [Ut callias est iustus.] Sequitur illa pars [Nam si ea.] in qua pertractat dubitationem. Et ha-

bolo.

potētia ... ex.

bet duas. Nam primo docet cõsiderare in opinionibus anime: que sint contraria in opinionibus. Secundo cõsiderat in ipsis opinionibus. Secunda ibi [Nam arbitrari.] Prima in duas. Primo docet considerare in opinionibus que sunt contrarie. Secundo declarat per exempla. Secunda ibi [Dico autem.] Sequit illa pars [Nã arbitrari.] et habet duas. Primo soluit. Secundo confirmat quoddam dictum. Secunda ibi [Manifestum est autem.] Prima in duas. Primo enim soluit in opinionibus anime. Secũdo concludit hoc in enunciationibus. Secunda ibi [Quare si in opinionibus.] Prima in duas. Primo ostendit quod opiniones que opinantur contraria predicata non sunt contrarie. Secundo quod ille que modo contrario opinantur sunt contrarie. Secunda ibi [Sed in quibus est falsa.] Prima in duas. Nam primo ostendit quod iste enunciationes que opinantur cõtraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. Secundo quod ille que opinantur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Secũda ibi [Si ergo boni.] Sequitur illa pars [Sed in quibus.] in qua probat quod ille que opinantur cõtrario modo sunt cõtrarie: et habet duas. Primo enim probat hoc per rationes sumptas a causa. Secundo per rationes sumptas a signo. Secunda ibi [Amplius si.] Prima in quatuor fm quatuor rationes: per quas probat quod ille que contrarie opinantur sunt cõtrarie. Secunda ibi [Si ergo quod bonum.] Tertia fm quosdam ibi [Falsus autem.] fm alios ibi [Contraria.] Quarta ibi [Illa vo que est quoniã.] Hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic pcedit. Mouet quãdam dubitationem: et est talis. Utrum affirmatio sit cõtraria negationi: ut ista: omnis homo est iustus. huic: nullus homo est iustus: an oratio orationi: an affirmatio sit contraria affirmationi: ut huic: omnis homo est iustus: illa que est: omnis homo est iniustus: que est affirmatiua de predicato infinito: et contrario: hoc est quod queritur: Utrum enunciationes: que habẽt contraria predicata: uel contrarie opinantur sint contrarie: ut omnis homo est iustus sit contraria ei que est: nullus homo est iustus: que contrarie opinantur: uel huic: omnis homo est iniustus: que est de contrario predicato. Declarat similiter in terminis singularibus: ut huius callias est iustus: sit magis contraria: callias non est iustus: que cõtrarie opinatur: uel illa callias est iniustus: que est de contrario predicato querit que istarum sit magis contraria an illa que est de contrario predicato an illa que contrarie opinatur. et hec est dubitatio.

¶ Nam si ea que sunt in uoce sequuntur ea que sunt in anima. Illic autem cõtraria est opinio contrarij. ut omnis homo iustus est. ei que est. omnis homo iniustus est. etiã in his que sunt in uoce affirmationibus necesse est similiter se habere. Quod si neque illic contrarij opinatio cõtraria est: nec affirmatio affirmationi erit contraria: sed que dicta est negatio. Quare cõsiderandum est que opinio falsa opinationi uere est. Utrum negationis an certe ea que cõtrarium opinatur.

¶ Hic pertractat dubitationem. Et vult dicere quod ad uidendum utrum iste enunciationes que contrarie opinantur uel que de cõtrarijs predicatis sunt: sint magis contrarie: aspiciendum est in opinionibus anime: cum enunciationes sint signa opinionũ que sunt in anima: ut dictum est in principio huius libri. Nam si in opinionibus ita sit: quod illa que est contrarij predicati sit contraria: similiter erit in enunciationibus ut illa omnis homo est iustus: est contraria illi omnis homo est iniustus: si tamen in opinionibus ita sit: quod illa que contrarie opinatur sit contraria. et non illa que est ꝯtrarij predicati: similiter erit in enũciationibus: quod illa que est contrarij predicati: nõ erit contraria sed illa enunciatio que opinatur contrario modo: et propter hoc dicit ipse: est considerandum in opinionibus: que opinio uera false sit contraria: aut negationis. s. illa que contrario modo opinatur: aut illa que opinatur contrarium esse predicatum. Postea cum dicit.

¶ Dico autem hoc modo. est quedam opinatio uera boni. quoniam bonum est. alia vo falsa. quoniam bonum non est. alia vo: quoniam malum similiter falsa. Que harum contraria est uere. et si est vna fm quam contraria.

¶ Declarat per exempla. Et dicit quod quedam est opinio boni: quoniam bonum est: ut bonum est bonum alia est boni: quoniam non est bonum: scilicet bonũ non est bonum: que est falsa. et alia similiter falsa: ut bonum est malum: mõ ergo que istarum falsarũ est opposita huic: scilicet bonum est: uel illa: scilicet bonum non est bonum: uel illa: bonum est malum: cum utraque sit falsa.

¶ Nam arbitrari contrarias opiniones diffiniri in eo quod contrariorum sunt: falsum est. Boni enim quoniam bonum est: et mali quoniã malum est. eadem fortasse opinio est. et uera siue sint plures: siue vna. sunt autem iste contrarie: sed non eo quod contrariorum sunt: contrarie sũt sed magis eo quod contrarie.

¶ Hic philosophus prosequitur cõsiderando in opinionibus. Et primo ostendit quod que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. Et dicit quod arbitrari contrarias opiniones diffinite idest determinate dicere: quod sint contrariorum predicatorum falsum est. Nam dicere istas duas: bonum est bonum et malum est malum: que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis eẽ cõtrarias: falsum est: et hoc probat sic: uera nunquam est cõtraria alteri uere: fm quod est bene superius declaratum sed illa que opinantur contraria predicata de cõtrarijs subiectis contrarias esse falsum est. Et hoc pbat sic: iste possunt simul esse uere: bonum est bonum et malum est malum. Quare patet quod non sint contrarie. Et ideo dicit philosophus in littera: quod eadem est opinio fortasse istarum que sunt de contrarijs predicatis et subiectis: eadem dicas quãtum ad identitatem ueritatis in specie: quia uere sunt: quare patet quod non sunt contrarie. et ideo dicit quod ita est: siue sit vna siue etiam dato quod adhuc essent plures. et dicit quod ista talia predicata: bonum est bonum: malum est malum non bene sunt contraria: scilicet in eo quod predicatorum contrariorum sunt: non dicuntur opiniones cõtrarie: sed magis si de vna re opinentur contrarie erunt.

¶ Si ergo boni quoniam bonum est: opinio est alia autem quoniã non est bonum. est vo quoniam aliud aliquid est quod non est: neque potest esse. aliarum quidẽ nulla ponenda est. nec quecunque esse: quod non est opinatur: neque quecunque non esse quod est. Infinite enim utreque sunt. et que opinantur esse quod nõ est: et que non esse quod est.

¶ Hic vult philosophus ostendere q illa que opinantur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Et intendit talem rationẽ: Tm vnum vni opponitur, siue loquamur de oppositione que est cōtradictio: siue de oppositione que est ɔtrarietas. de contradictione superius philosophus probauit q vnius affirmationis vna est negatio: de contrarietate similiter satis patet: nam contraria sunt que maxime a se distant. nunc autem qd per superabundantiam dicitur vni soli conuenit: ergo vnum solū maxime distabit ab alio: quare oportet q solum vnum sit vni contrarium. Accipiamus ergo rationem tertiam: vnū vni est contrarium: sed illa que opinantur contraria predicata de eodem subiecto sunt infinita z plura: ergo illa non sunt contraria: consequentiam declarat philosophus in littera: q illa que opinantur in littera contraria predicata non sunt contraria. Et dicit q quedam est opinio boni: quoniam est bonum: z quedam boni quoniam non est bonum: z illa opinantur contrarie. Et dicit q alique sunt opiniones que opinantur bonum esse malum: qd non est necesse potest: ut bonum est malum: bonū est inutile: bonum est inhonestum: z nulla istarū que opinatur esse qd non est contraria prime. hec etiā ille que opinantur non esse qd est: ut bonum non est iustum: bonum non est honestum: nam iste tales que opinātur esse qd non est: uel non esse qd est infinite sunt: z hec fuit minor: sed in maiori dictum est: q tm vni vnum est contrarium. z ideo sequitur q iste non sunt opposite huic: bonum est bonum. Et vide q philosophus non accipit hic contrarietatem sicut superius accipiebat quando dixit que vniuersalis affirmatiua z negatiua erant contrarie: sed loquitur de contrarietate pro oppositione non solum contraria: sed etiam contradictoria.

¶ Sed in quibus est fallacia: hec autē sunt ex his ex quibus sunt generationes. Ex oppositis vo generationes. quare etiam fallacie.

¶ Hic philosophus probat q ille que contrarie opinantur sint contrarie. Et primo per talem rationem. Ille que sunt contrarie: in quibus est predicatur falso. id est predicatur falsitas: sed q predicetur falsitas est in illis ex quibus fiunt generationes: sed generationes fiunt ex oppositis. ergo predicatio falsa est in oppositis: sed ille que cōtrario modo opinantur sūt ex illis ex quibus fiūt generationes. ergo ille que cōtrarie opinantur sunt contrarie. Et nota sm philosophum primo physicorum. q generationes fiunt ex oppositis: nam ex non albo fit album: z ex nigro nō fit album: nisi inquantum in nigro albū includitur z ita generationes fiunt ex oppositis.

¶ Si ergo qd bonum est: z bonum est: z malū non est: z hoc quidem sm se: illud vo sm accidens (accidit enim ei malum non esse) magis autē in vnoquoqz est uera que sm se: etiā falsa siquidem z uera. ergo ea que est: quoniam nō est bonum. quod bonum est eius que sm se est falsa est. Illa vo que est: quoniam malum est: eius que sm accidens. Quare erit falsa magis de bono: ea que est negatiōis opinio: qz ea que est contrarij.

¶ Hic phus probat per secūdā rationem: q illa que ɔtrarie opinant sint contrarie. Et intendit talem rationem: magis uera magis false est contraria: sed ista bonum est bonum: cum sit uera per se z magis uera qz ista: bonum non est malum: que est uera per accidens: z illa bonum non est bonū: est magis falsa qz ista bonum est malum: qz ista bonum nō est bonū est falsa per se: ista vo bonum est malū: est falsa per accidens. si ergo magis falsa: est magis uere contraria huic: bonum est bonum: que est magis uera erit contraria illa bonum non est bonum: que per se est falsa: z non ista: bonum est malum. z sic ista que opinantur contrario modo erunt ɔtrarie. z non ille que opinantur contraria predicata. Bonum nō est bonum magis falso dicitur qz dicatur bonū est malum.

¶ Falsus autē est maxime circa singula qui habet contrariam opinionem. Contraria enim est eorum que plurimum circa idē differūt. Qd si harum contraria est altera: magis vo cōtradictionis contraria est: manifestum est quoniā hec erit contraria.

¶ Secūdum quosdam hic incipit tertia ratio. z formatur sic. Illa est magis contraria que habet cōtrariam opinionem circa singularia: sed iste que opinātur contrario modo: habent contrariam opinionē circa singularia. ergo ille que opinantur contrario modo erunt contrarie. Et dicit q maiorem huius rationis declarat phus: cū dicit cōtraria sunt que maxime distant a se. z minorem ipse declarat: q iste que opinant contrario modo habeāt magis contrariā opinionem circa singularia. nam cū dicitur: omnis homo est iustus. postea q nullus homo est iust9. habet contrariam opinionem circa singularia. s. q fortes sit iustus. z nō sit iustus. similiter de omnibus singularibus tamen alij dicunt q ibi [contraria.] Incipit tertia ratio. z format ibi talem rationē. Cōtraria sunt que maxime a se. distāt: sed iste que opinant cōtrario modo maxime a se distant. ergo ille que cōtrario modo opinantur sunt contrarie: z nō ille que sūt de contrarijs predicatis. Ista littera legitur diuersimode.

¶ Illa vo que est quoniam malum est: qd bonum est: implicita est. Etenim quoniam nō bonum est: necesse est forte idem ipsum opinari.

¶ Hic probat per aliam rationem que talis est. Illa que est implicita non est contraria explicite: sed illa: bonum est malum est implicita: alia vo explicita. ergo huic bonum est bonum: est contraria huic: bonū nō est bonum: que explicite est falsa. Quare illa que contrarie opinantur: z non ille que sunt de contrarijs predicatis: erunt contrarie. Et hoc est quod dicit philosophus.

Queritur Utrum isti modi uerum z falsū faciant ppositionẽ modalē. Et videtur q sic. tali ratione: qd non est uerum de superiori non est uerū de inferiori: sed uerum est superius ad necessarium. vnde omnis ppositio necessaria est uera: sed non econuerso. ergo cum uerum sit superius ad necessarium: qd non est uerum de uero: nō est uerum de necessario. z sic si uerum non faciat ppositionem modalem: nec necessarium faciet: sed necessariū bene facit. ergo z uerum facere videtur. ¶ Preterea ppositio modalis dicit a modo determinātem compositionem: sed uerum z falsum determināt compositionem. ergo videtur q faciant ppositionem modalem. Uerū est qd sup'

In oppositum arguitur per signū. Nā Aristoteles in libro isto quādo determinat compositionem z consequentiā ppositionū modalium: non facit mentionem de uero z falso. Quare videtur q isti modi non faciant ppositionẽ modalē. ¶ Preterea phus primo prio͡ꝝ.

quando dat mixtionem istarum de modo ⁊ de inesse non facit mentionem de uero ⁊ falso: videtur igitur ꝙ isti modi non faciant ꝓpositionem modalē. ¶ Ad hoc vidēdum est qualiter dicatur propositio modalis. Unde sciendum ꝙ quidam modi determinant alterum extremum compositionis idest predicatū ut sortes currit. Unde scīus est ꝙ cursus sortis sit bonus. ⁊ talis modus non facit propositionē modalem. Alius est modus qui determinat compositionem: ut isti possibile impossibile necessarium ⁊ cōtingens: isti enim modi determinant compositionem. Ampliant enim quo ad tempus: ut possibile ⁊ contingens usqȝ ad tempus futurum: sed necesse ⁊ impossibile quo ad omne tempus. Nunc autem iste ꝓpositiones addunt quendam specialem modum super illas de inesse. Nam ille de inesse sunt uere: quando predicatum inheret subiecto uere. Unde dato ꝙ cursus insit omni homini hec nō est uera: omnis homo currit necessario. Et sic patet: qualiter modales addunt modum specialē super illas de inesse. Nunc autem iste de uero ⁊ falso non addunt talem modū specialem: nam sunt uere simpliciter ex inherentia predicati ad subiectum. nam si cursus inest homini: hominem currere est uerum: sicut ista: homo currit ita ꝙ non addunt iste de uero ⁊ falso aliquem modum specialem supra illas de inesse. Ideo dico ꝙ isti modi uerū ⁊ falsū nō faciūt ꝓpositiones modales. ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad pmū cū dicis ꝙ nō est uerū ⁊c. Cōcedo. sed tu dicis ꝙ uerū est supi⁹ ad necessariū. Dico ꝙ non. nā ꝓpō uera bene se hēt ut superius ad necessariū: quia omnis ꝓpositio necessaria est uera: sed non econuerso: sed iste modus uerū non est superius ad istum modum necessarium. Et ideo non sequitur: iste modus uerum: non facit propositionem modalem ꝙ ꝓpter hoc iste modus necessarium non faciat: quia iste modus uerum nō est superius ad necessarium essentiale. ¶ Ad aliud cum dicis ꝙ ꝓpositio modalis dicit a non determinate compositionem. Dico ꝙ non sufficit ꝙ compositionem determinet: sed requiritur ꝙ modum specialē addat aliquem: sed hoc non faciunt ille de uero ⁊ falso. Ideo non faciunt ꝓpositionem modalem: cum non addant aliquem modū specialem.

Queritur Utrum propositiones modales ⁊ de inesse differant specie? Et videtur ꝙ sic. nam magis differūt ꝓpositiones de modo ⁊ de inesse q̄ affirmatiua ⁊ negatiua: sed affirmatiua ⁊ negatiua differunt spē: ut patuit per philosophū superius quando dixit: ꝙ propositionum alia affirmatiua alia negatiua: ⁊ hic est diuisio generis in species: ⁊ si affirmatiua ⁊ negatiua differunt specie. multo fortius propositio modalis ⁊ de inesse specie differunt: cū magis differant. ¶ Preterea illa que differunt in forma differunt in specie: sed propositiones modales ⁊ de inesse differunt in forma. ergo differūt in specie. Quod autem in forma differant patet: nam in illis de inesse forma est inherentia predicati ad subiectum: sed in modalibus forma est determinatio cōpositionis: ⁊ ita cū differant in forma debent differre specie.

Oppositum patet Nam vnum oppositorum nunqȝ fit alterum: sed propositio de inesse fit modalis: ergo non differunt specie. Maior de se patet. ꝙ vnum oppositum nunqȝ fit alterum. Minor patet ꝙ propositio de inesse fiat modalis: quia cum dicitur: homo est animal: ista propositio est de inesse. sed cum dicitur: homo necessario est animal: iam est modalis: ⁊ ita cum vna possit fieri altera: non differunt specie: ut videtur. ¶ Preterea si propositiones de inesse ⁊ de modo differrent specie: vna non posset ad alterā sequi: sed tamen ad istas de inesse aliquādo possunt sequi propositiones modales: quare videtur ꝙ non differant specie. ¶ Ad hanc questionem dicendum ꝙ lȝ quidam oppositum dicant: ꝙ propositio de inesse: ⁊ modalis specie differant. nam sm ꝙ dicebatur in vno argumento: illa dicimus differre in specie: que differunt in forma: sed manifestum est ꝙ ille propositiones modales ⁊ de inesse differunt in forma: qa in illis de inesse forma est inherentia subiecti cum predicato seu compositio: sed in modalibus forma est determinatio ipsius compositionis: ⁊ sic cum in forma differāt: manifestum est ꝙ in specie differūt. ¶ Preterea (ut visum est) ille modales aliter se hñt ad oppositionem ⁊ ꝯñtiam q̄ ille de ineē. Quare patet differre eas in specie ab illis. ¶ Ad argumēta dicēdū. Ad primū cum dicis: ꝙ vnum oppositū nunqȝ fit alterū. Cōcedo. Et cum tu dicis ꝙ ꝓpositio de inesse pōt fieri ꝓpositio modalis. Dico ꝙ nō est uerum. Un bene est uerum ꝙ māliter in qbus est ꝓpositio de ineē potest postea eē modalis: sed tū ꝓut est de inesse sub tali forma nō est modalis. ¶ Ad aliud arȝ dicis: ꝙ si ꝓpositiones de ineē: modales differrēt specie: ad vnā nō sequeretur alia. Dico ꝙ hoc non est uerum. nā aliqua propositio potest sequi ad aliā que differt ab eadē in specie: ut ad istā. sortes est homo. sequitur ergo: sortes non est asinus. ⁊ tamen iste due differunt specie.

Amplius si etiam in alijs oportet similiter se habere: ⁊ hoc modo videretur bene esse dictum. Aut enim ubique ea que est cōtradictionis: aut nusq̄. quibus vō non est contrarium: de his est quidem falsa ea que est uere opposita. ut qui hominem non putat esse hominem: falsus est: si ergo he contrarie sunt etiam ⁊ alie que sunt contradictionis.

¶**Postq̄ philosophus** probauit superius per rationes sumptas a causa: ꝙ iste que contrarie opinantur sint contrarie ⁊ non ille que sunt de cōtrarijs predicatis. Hic probat per rationem sumptam a signo ꝙ ille que contrarie opinantur sint contrarie: ⁊ cū hoc sequitur illa pars [Quare si in opinione.] in qua solutionem datam in opinionibus applicat in enunciationibus: ⁊ cum hoc sequitur ista pars [manifestum.] in qua probat quoddam simul positum: ⁊ sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas sm duas rationes. Secunda ibi [Amplius si militer.] Prima in tres. Primo ponit maiorem. Secūdo minorem: Tertio conclusionem Secunda ibi [quibus vō non est.] Tertia ibi [ergo he contrarie.] Sequitur illa pars in qua ponit secundam rationem: ⁊ habet duas. Primo ponit rationem. Secundo remouet dubium. Secunda ibi [Manifestum est quoniam nō interest.] Prima in tres. Nam primo ponit maiorem. Secundo minorem cum sua declaratione. Tertio cōclusionem. Secunda ibi [illi ergo que est non bonū.] Tertia ibi [Quare ⁊ ei que est.] Sequitur illa pars [Manifestū.] ⁊ hēt duo. Primo enim remouet dubium. Scđo declarat per exēplum. Scđa ibi [Ut opinioni que opinat.] Sequit illa ps [Quare si i opione.]

Quō dicat propō modalis.

Propō modalis ⁊ de ineē spe differunt

Que sit forma ꝓpōnib⁹ de inesse ⁊ modalib⁹

in qua applicat solutionem in opinionibus datam ad enunciationes. Et dividitur in duo. Primo ostendit quod enunciationes que contrario enunciant sunt contrarie: et declarat in contrariis. Secundo gratia huius exemplificat de contradictoriis. Secunda ibi [Contradictorie autem.] Sequitur illa pars [Manifestum.] et habet duo. Primo enim repetit illud suppositum. Secundo probat [Contraria sunt.] Hec est divisio lectionis etc. ¶ Ad primam partem sic procedit: et intendit probare per duas rationes sumptas a signo: quod iste enunciationes sive opiniones que contrarie opinantur sunt contrarie: et non ille que sunt de contrariis et predicatis. Prima ratio talis est. Sicut est in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria: ita debet esse in illis in quibus predicata habent contraria. Sed in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria sunt contrarie ille que contrario modo opinantur. ergo similiter in illis in quibus predicata habent contraria: erunt contraria que contrario modo opinantur: et non que sunt de contrario predicato. maiorem ipse declarat dicens: quod ubicumque dicuntur esse contraria illa que sunt contradictionis .i. que contrario modo opinantur: aut nusquam: et ita patet modo illa maior quod sicut est in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria: ita debet esse in aliis. Minorem ipse declarat quod in illis in quibus predicata non habent contraria sunt contrarie ille que contrario modo opinantur. Nam contraria huius: homo est homo: est illa que contrarie opinatur. homo non est homo: ergo similiter in illis in quibus predicata habent contraria: et sic contraria huius: bonum est bonum. et ista: bonum non est bonum: que contrario modo opinatur.

¶ **Amplius similiter se habet opinio boni: quoniam bonum est: et non boni quoniam non bonum est: et super has boni: quoniam non bonum est: et non boni quoniam bonum est: illi ergo que est non boni quoniam non est bonum vere opinioni: que est contraria. Non enim ea que dicit quoniam malum est: simul enim aliquando erunt vere. nunquam enim vera vere contraria est. Est enim quoddam non malum bonum: quare contingit simul esse veras. At vero nec illa que est quoniam non est malum. vera enim et hec simul enim et hec erunt. Relinquitur ergo ei que est: non boni: quoniam non est bonum: contraria ea que est non boni quoniam bonum est: falsa enim hec. Quare et ei que est boni quoniam non est bonum: ei que est boni quoniam est bonum.**

¶ Hic philosophus probat per secundam rationem: et tenet per locum a permutata proportione. Et ideo debes hic notare quod ubicumque arguitur a permutata proportione: debent esse quatuor .s. primum secundum tertium quartum: ut patet in numeris. nam sicut se habent duo ad quatuor: ita sex ad duodecim: ergo a permutata proportione: sicut duo ad sex: ita quatuor ad duodecim: et si ita arguitur necessario tenet argumentum. Modo ergo vide quod philosophus arguit a permutata proportione. arguit enim sic. sicut se habet non bonum non est bonum: ad istam: bonum est bonum: ita se habet ista: non bonum est bonum: ad istam: bonum non est bonum: ergo permutatim sicut se habet non bonum non est bonum: ad istam: non bonum est bonum: ita se habebit ista: bonum est bonum: ad istam: bonum non est bonum. sed ista non bonum non est bonum: est contraria huic: non bonum est bonum: ergo illa: bonum est bonum: est contraria huic: bonum non est bonum. Et sic ille que contrario modo opinantur erunt contrarie: et non ille que sunt de contrariis predicatis: in hac ratione sic procedit: quod primo ponit maiorem: secundo minorem cum sua declaratione ibi [Illi ergo que est.] Declarat ergo ibi quod isti: non bonum non est bonum: est contraria isti: non bonum est bonum. Nam huius non bonum non est bonum: non erit contraria ista: non bonum est malum: vel illa: non bonum non est malum. nam ista: non bonum est malum: non est contraria illius: non bonum non est bonum: nam vera non contrariatur alteri vere: sed iste ambe sunt vere .s. non bonum non est bonum: et non bonum est malum. nam ista est vera: non bonum est malum: quia latro qui est quoddam non bonum est malum. similiter ista est vera: non bonum non est bonum: quia latro qui est non bonum: et ita cum sint simul vere ille due .s. non bonum non est bonum: et non bonum est malum: non erunt contrarie. Postea probat quod illa: non bonum non est malum: non sit contraria huic: non bonum non est bonum: per eandem rationem. Nam una vera non est contraria alteri vere: sed iste due ambe sunt vere: non bonum non est bonum: et non bonum non est malum de prima patet quod sit vera .s. quod non bonum non est bonum. De ista similiter est planum quod sit vera .s. non bonum non est malum: quia puer in cunis iacens est non bonus bonitate moris: quia nondum fecit bona opera: nec etiam debet dici malus: quia tam parvus fecerit mala opera. et sic ista vera: non bonum non est malum. nam puer qui non est bonus: non est malus: et sic cum sit vera: et alia similiter .s. non bonum non est bonum. sequitur ergo quod non sunt contrarie. Nam (ut dictum est) una vera non est contraria alteri vere. Quare concludit: postquam huic non bonum non est bonum: non est contraria illa: non bonum est malum: nec illa: non bonum non est malum: quia omnes sunt vere: relinquitur ergo quod huic: non bonum non est bonum: sit contraria ista: non bonum est bonum. Ex hoc concludit similiter quod huic: bonum est bonum: erit contraria illa: bonum non est bonum: ut probatum est per locum a permutata proportione. Erit ita patet quod iste opiniones que contrarie opinantur erunt contrarie et non ille de contrariis predicatis etc.

¶ **Manifestum est ergo: quoniam nihil interest nec si universaliter ponamus affirmationem. Huic enim universalis negatio erit contraria: ut opinioni que opinatur quoniam omne quod est bonum: bonum est: ea que est quoniam nihil horum que bona sunt: bonum est. nam ea que est boni quoniam bonum est: si universaliter sit bonum: eadem est ei que opinatur: quoniam quicquid bonum est: bonum est. Similiter autem et in non bono.**

¶ Hic philosophus removet dubium. Superius declaravit ipse exemplum in propositionibus indefinitis: ut bonum non est bonum: bonum est bonum. Crederet aliquis quod non esset similiter in universalibus: istud removet dicens quod si affirmatio sit universalis non differunt. nam similiter contrariatur negationi universali. Et hoc declarat per exemplum dicens quod illi opinioni que opinatur: omne bonum est bonum: est contraria illa que dicit: quoniam nihil eorum que sunt bona est bonum: idest huic: omne bonum est bonum: est contraria: nullum bonum est

Enunciationes que contrarie opinantur sint contrarie.

Quomodo fieri debeat locus a permutata proportione

Quod possit appellari non bonus: nec etiam malus.

Contrarietas regulariter propositionibus universalibus.

bonum. Unde dicit philosophus q opinio que opinatur q bonum est bonuz: si sumat vniuersaliter erit eadem: ut omne bonum est bonum: z similiter de nõ bono si non bonum subiciatur.

¶ Quare si in opinione sic se habet: sunt autem he que sunt in voce affirmationes: z negationes note earum que sunt in anima: manifestũ est: quoniam etiam affirmationi contraria quidem est negatio circa idẽ vniuersalis: ut ei que est quoniam omne bonum: bonuz est: vel quoniam omnis homo bonus est ea que est quoniam nullum: vel nullus: contradictorie autem: quoniam non omnis: aut non omne.

¶ Hic phus postq̃ ostendit qualiter sit in opinionibus: modo applicat suam solutionem in enunciationibus. Et dicit postq̃ ita est in opinionibus: q ille que contrario modo opinantur sunt contrarie z enũciationes sunt signa ipsarum opinionum: manifestũ est q in enunciationibus est contraria affirmatio negationi. i. ille que contrario modo enunciant: ut omne bonum est bonum: nullum bonum est bonum: z omnis homo est bonus: z nullus homo est bonus. Et quia dedit modo exemplum de contrarijs: ideo gratia huius modo exemplificat de contradictorijs. Et dicit q cõtradictorie sunt ut omnis homo est bonus: non omnis homo est bonus: aut omne bonuz est bonum: non omne bonum est bonum: z sic de alijs zc̃.

Enũciationes sũt signa opiõnum.

¶ Manifestum est autem quoniam z veraz vere non contingit esse contrariam: nec opinionẽ nec contradictionem.

¶ Hic philosophus intendit probare quoddam suppositum in illa parte [Non arbitrari.] quãdo probat q ille opiniones que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. supposuerat enim q vera non est contraria alteri vere: z similiter hoc supponit in lectione z modo repetit ut pbet illud dicens. q manifestum est supra ex dictis q verã non contingit vere. i. esse contrariam neq3 opinionez nec contradictionem aliquam.

Vera nõ ẽ 3ria alicui vere.

¶ Contrarie enim sunt que circa idez opposita sunt. circa eadem autem verum contingit dicere eundem: simul autem non contingit eidem inesse contraria.

¶ Hic philosophus probat illud suppositum: z intẽdit talem rationem. Contraria circa idem non possunt esse simul: sed vera circa idem possunt esse simul: ergo vera nunq̃ erit contraria alteri vere. Circa istaz rationem primo ponit declarationem maioris cum dicit [contraria enim.] Secundo declarationem minoris cum dicit [Circa eadem.] maiorem cum dicit [simul autem eadem.] Hec est sententia lectionis z per consequens totius periermenias zc̃.

Queritur adhuc circa propositiones modales. Utrum modus predicetur in illis: z verbum subiciatur? Et videtur q modus nõ predicetur: quia determinatio compositionis nõ est alterum extremuz compositionis: sed modus est determinatio compositionis: ergo non est alterum extremum: z ita non est predicatum: z sic modus non predicat in istis propositionibus modalibus. ¶ Itẽ si modus predicaretur in istis propositionibus: z dictum quidem subiceretur: tunc cum dictum sit singulare omnes propositiones modales essent singulares: z sic ex ipsis non contingeret sillogiçare: quod tamen est falsuz. Nam fit bene sillogismus ex modalibus: ut hic cum dicimus omnem hominem currere est possibile: soz. est homo. ergo soz. currere est possibile. z ita cum sillogiçamus ex modalibus: patet q non omnes sunt singulares: z sic non subicitur dictum: quod est singulare: quia tunc eẽnt singulares.

Modus ẽ determinatio cõpõnis.

Ex modalib' fit sillo.

Oppositum patet per philosophuz qui dixit superius q quatuor sunt oppositiones: sicut patet in illis dictis: esse z nõ esse. z sic patet q modi predicantur in illis modalibus.

¶ Ad hanc questionem dicendum q modi predicãtur in istis modalibus: mediante tamen verbo: z verbum subicitur quando verbum est infinitiui modi: z sunt isti modi quatuor: z differunt ad se inuicẽ. Nam isti modi possunt ampliare compositionez: z hoc potest esse tripliciter. Unomodo quantum ad esse permixtum potentie: z sic sunt possibile z contingens. Aliomodo quantum ad purum esse: z sic est necesse. Aliomodo quantum ad priuationem puri esse. z sic est impossibile. ¶ Et nota q possibile z contingens differunt. Nam possibile dicitur absolute non per cõparationem ad suam causam quam habet. z ideo distinguitur quoddam contingens ut in paucioribus z quoddam ut in pluribus: z quoddam ad utrumlibet. Exempla fuerunt superius visa. ¶ Et nota propter solutionem argumentoruz: q cum dicimus hominem currere est possibile: hic est duplex compositio. Una est compositio in ipso dicto: ut sortem currere: que tantum valet sicut ista: sortem currentem esse: Et est ibi alia compositio principalis: cum dicimus hominem currere est possibile. z ista compositio importatur per li est: quod est verbum principale: nunc autem modus iste possibile: est predicatum: z pars principalis compositionis: z non determinat illam compositionem principalez: sed determinat compositionem ipsius dicti cum dicimus ita: hominem currere est possibile. li possibile determinat compositionem importatam per illud dictum currere. ¶ Ulterius notandum propter solutionem secundi argumẽti: q iste propositiones possunt sumi dupliciter. Uno modo quantum ad subiectum enunciationis. Alio modo quantum ad subiectum locutionis. Et dicitur in istis subiectum enunciationis totum dictum. Subiectum autem locutionis dicitur illud de quo fit locutio: ut hominem currere vel soz. nunc autem iste enunciationes si considerentur quantum ad subiectum enunciationis: quod est dictum: cum illud dictum sit singulare omnes possunt dici singulares. Sed si considerentur quantum ad subiectum locutionis possũt dici vniuersales vel particulares vel indefinite z singulares: ut omnem hominem currere est possibile: vniuersalis est: hominem currere est possibile: indefinita est. sed cum dicimus quendam hominem currere est possibile: particularis est. soz. currere est possibile: singularis est. Sed si cõsiderentur omnes iste quãtum ad subiectum enunciationis quod est totum dictum: z dictum quodlibet sit singulare: z vnum non est aliud: sed vnum est diuersum ab alio: fm hoc omnes possũt dici singulares. Per hoc patet solutio ad obiecta zc̃. ¶ Ad primum cum dicimus illud quod determinat compositionem non est alterum extremuz compositionis. Concedo: illius compositionis quam determinat. Unde (ut visum est) iste modus possibile: cum dicitur sortem currere est possibile: bene est alterum extremum compositionis principalis z non determinat compositionem principalem sed determinat compositionem ipsius dicti ut visum est

Nota q modi pdicanti i modalib' z vbũ infinitiui modi subicitur

Possi. z cõtĩgẽs differũt. Triplex ẽ cõtingẽs.

Duplex ẽ cõpõ i ppõib' modalibus.

Subiectũ enũciationis. Subiectũ locutiõis

¶ Ad aliud cum dicis q̃ si modus predicaretur ꝛ dictum subiceretur: tunc cum dictum sit singulare: omnes propositiones modales essent singulares: ꝛ sic non contingeret sillogiçare: quod falsum est. ¶ Ad hoc iam patuit solutio q̃ si considerentur iste modales quantum ad subiectum enunciationis: sic bene possunt dici omnes singulares quantum ad subiectū locutionis: sic non sunt omnes singulares: ut visum est. Et intellige quod dictum est: q̃ in modalibus debet uerbum subici ueritatem habet quādo modus accipitur nominaliter: ꝛ est uerbum infinitiui modi: aliter autem non: ut homo necessario est animal: ibi non subicitur uerbum quia non est infinitiui modi: ꝛ tamen est propositio modalis. Et sic patet ex predictis qui sunt modi facientes propositiones modales: ꝛ q̃ uerum ꝛ falsum non faciunt propositiones modales: sed solum isti quattuor predicti modi qui addunt modum specialem. Et ista circa lectionē sufficiant: ꝛ per consequens circa totum librum periermenias.

VENETIIS PER SIMONEM
DE LVERE.
X. DECEMBRIS. M. DVII.

Registrum.

A B C D E F G H I K L

Primus ꝛ ultimus quaterni. alij terni.

qnl. 7.

